

21 septembrie
2012

Nr. 198-204

Anul XIX
(4236-4242)

MONITORUL OFICIAL

AL REPUBLICII MOLDOVA

moldpres

MONITORUL OFICIAL AL REPUBLICII MOLDOVA este un produs protejat legal și dă dreptul MOLDPRES de a-i autoriza reproducerea ori crearea altor produse derivate numai de către abonați, potrivit contractului de abonament, cu obligația acestora de a-l folosi în limitele prevăzute de contract, de a nu-i distorsiona conținutul și de a menționa obligatoriu sursa „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”. Orice altă formă de utilizare a produsului în scopuri de multiplicare și difuzare este interzisă. MOLDPRES își rezervă dreptul de a lua măsurile necesare în cazurile în care nu se respectă prevederile legale de utilizare a produselor sale.

EDITOR: Agenția Informațională de Stat “Moldpres”

Director general Vladimir DARIE

Monitorul Oficial al Republicii Moldova

Redactor-șef Simion ROPOT

Editorul și redacția: 2012, Chișinău, str. Pușkin, 22, Casa Presei, et. 3.

Numărul de înregistrare 475. Certificat de înregistrare a mărcii nr. 12578.

Abonamentele se pot contracta la orice oficiu poștal. Indicele de abonare 21128. Tirajul total 5468.

Telefoane: Editorul 23-34-28, fax 23-26-98; Secretarul general de redacție: 23-44-41; e-mail: monitor@moldpres.md

Redactorii: 23-23-09; Publicații ale agenților economici, avize, pierderi de acte: tel. 23-35-86, tel./fax 23-34-39; e-mail: mo@moldpres.md

Publicitate: tel. 23-37-26; e-mail: marketing1@moldpres.md

Cont nr. 225139709, cod EXMMMD22436, BC “Eximbank-Gruppo Veneto Banca” S.A., filiala nr. 11.

Cont nr. 222472202165, cod BSOCMD2X722, BC “Banca Socială” S.A. interrațională.

Chișinău, Agenția Informațională de Stat MOLDPRES.

Cod fiscal 1003600071952. Tiparul: Editura “Universul”, str. Vlaicu Pîrcălab, 45, mun. Chișinău. Comanda nr. 6888.

“Monitorul Oficial al Republicii Moldova” nu poartă răspundere pentru veridicitatea avizelor publicate.

Acele oficiale pot fi publicate în alte ediții periodice numai cu trimitere la “Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

*Beneficiază de reduceri la abonarea ediției
«Monitorul Oficial al Republicii Moldova»
pentru a doua jumătate a anului 2012.*

Perfectează abonamentul la sediul
AIS «Moldpres», str. Al. Pușkin 22,
Casa Presei, et.1, bir.1, de unde
vei prelua personal fiecare ediție.

Cunoașterea legii te avantajează!

PARTEA I

Legi, hotărâri ale Parlamentului Republicii Moldova, decrete ale Președintelui Republicii Moldova

668. Decret pentru modificarea articolului 1 din Decretul președintelui Republicii Moldova nr. 694-II din 28 iulie 1998 (nr. 292-VII, 12 septembrie 2012).	5
669. Decret privind numirea domnului Victor LANOVENCO în funcția de judecător de instrucție la Judecătoria Vulcănești (nr. 293-VII, 12 septembrie 2012).	5
670. Decret privind constituirea Comisiei Naționale pentru elaborarea Strategiei de modernizare a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova (nr. 296-VII, 14 septembrie 2012).	5
671. Decret privind constituirea Comisiei pentru reformarea Consiliului Suprem de Securitate (nr. 297-VII, 14 septembrie 2012).	6

Acte ale Curții Constituționale a Republicii Moldova

18. Decizie asupra sesizării pentru controlul constituționalității alin. (7) art. 38 din Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21 iulie 1995 (Sesizarea nr. 24a/2012) (10 septembrie 2012).	7
---	---

Acte ale Curții de Conturi a Republicii Moldova

30. Hotărâre privind Raportul auditului bugetelor unităților administrativ-teritoriale și gestionării patrimoniului public în mun. Chișinău în perioada 2010-2011 (nr. 37, 31 iulie 2012).	11
31. Hotărâre privind Raportul auditului administrării veniturilor publice de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011 (nr. 41, 9 august 2012).	74

PARTEA II

Hotărâri ale Guvernului Republicii Moldova

740. Hotărâre cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 (nr. 685, 13 septembrie 2012).	88
741. Hotărâre cu privire la aprobarea unor metode de analiză pentru controlul nutrețurilor (nr. 686, 13 septembrie 2012).	107
742. Hotărâre privind aprobarea Avizului la proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (nr. 687, 13 septembrie 2012).	153
743. Hotărâre cu privire la modificarea Hotărârii Guvernului nr. 829 din 9 noiembrie 2011 (nr. 688, 13 septembrie 2012).. ..	153
744. Hotărâre privind aprobarea Avizului la proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (nr. 689, 13 septembrie 2012).	153
745. Hotărâre cu privire la transmiterea unor imobile (nr. 690, 13 septembrie 2012).	154
746. Hotărâre cu privire la completarea anexei nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 454 din 24 martie 2008 (nr. 691, 13 septembrie 2012).	154
747. Hotărâre pentru aprobarea Avizului la proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (nr. 692, 14 septembrie 2012).	154
748. Hotărâre privind retragerea din Parlament a unui proiect de lege și abrogarea unei hotărâri de Guvern (nr. 693, 14 septembrie 2012).	155
749. Hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea și completarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (nr. 694, 14 septembrie 2012).	155
750. Hotărâre pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Serviciului de Stat de Arhivă, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia (nr. 695, 14 septembrie 2012).	155
751. Hotărâre cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului de cooperare în domeniul asistenței	

și protecției consulare între Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al României (nr. 696, 14 septembrie 2012).	158
752. Hotărâre cu privire la acordarea deplinelor puteri domnului Dorin RECEAN, ministru al afacerilor interne (nr. 697, 14 septembrie 2012).	158
753. Hotărâre pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Regulamentului privind organizarea și funcționarea Centrului Comun de Contact Galați și acordarea deplinelor puteri domnului Dorin RECEAN, ministru al afacerilor interne (nr. 698, 14 septembrie 2012).	159
754. Hotărâre cu privire la acordarea deplinelor puteri doamnei Maia SANDU, ministru al educației (nr. 699, 14 septembrie 2012).	159
755. Hotărâre pentru aprobarea Protocolului, semnat la Așgabat la 30 mai 2012, privind introducerea modificărilor în Acordul cu privire la colaborarea statelor-membre ale CSI în domeniul geodeziei, cartografiei, cadastrului și explorării la distanță cu sondă a Pământului din 9 octombrie 1992 (nr. 700, 14 septembrie 2012).	159
756. Hotărâre pentru aprobarea Memorandumului de înțelegere în domeniile sănătății și științelor medicale între Ministerul Sănătății al Republicii Moldova și Ministerul Muncii, Sănătății și Afacerilor Sociale al Georgiei, semnat la Tbilisi la 9 iulie 2012 (nr. 701, 14 septembrie 2012).	159
757. Hotărâre pentru aprobarea Avizului la proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative (nr. 702, 17 septembrie 2012).	160
758. Hotărâre pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse cu privire la colaborarea în domeniul energetic (nr. 703, 18 septembrie 2012).	160
759. Dispoziție (nr. 80-d, 14 septembrie 2012).	160

PARTEA III
Acte ale ministerelor, departamentelor și ale Băncii Naționale a Moldovei
Acte ale Ministerului Justiției al Republicii Moldova

1121. Ordin cu privire la schimbarea teritoriului de activitate al notarului public Stadler Ala (nr. 410, 10 septembrie 2012). ..	161
1122. Ordin cu privire la încetarea activității notarului Anghel Ana (nr. 411, 10 septembrie 2012).	161

Acte ale Ministerului Sănătății al Republicii Moldova

1123. Ordin cu privire la înregistrarea prețurilor de producător pentru produsele medicamentoase de uz uman (nr. 836, 24 august 2012).	162
--	-----

Acte ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare

1124. Hotărâre cu privire la rezultatele controlului complex privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Brokerul de Asigurare „AMSICONS” S.R.L. (nr. 36/4, 7 septembrie 2012).	171
1125. Hotărâre cu privire la rezultatele controlului planificat privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Întreprinderea cu Capital Străin „WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. (nr. 36/5, 7 septembrie 2012). ..	172
1126. Hotărâre cu privire la rezultatele inspecției în teren la Compania de Asigurări „ASTERRA GRUP” S.A., Societatea de Asigurări-Reasigurări „DONARIS GROUP” S.A. și Brokerul de Asigurare-Reasigurare „ASIG ASIST” S.R.L. (nr. 36/6, 7 septembrie 2012).	174
1127. Hotărâre cu privire la reperfectarea licenței Societății pe acțiuni „PASSIM” (nr. 37/5, 13 septembrie 2012). ..	175
1128. Hotărâre cu privire la reperfectarea licenței Societății pe acțiuni „REGISTRU IND” (nr. 37/6, 13 septembrie 2012). ..	176

Acte ale Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare

1129. Hotărâre pentru modificarea și completarea Regulamentului privind funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea gradelor științifice și titlurilor științifice și științifico-didactice în Republica Moldova (nr. AT-4/7, 5 iulie 2012).	177
--	-----

Acte ale Băncii Naționale a Moldovei

1130. Ordonanță cu privire la înlocuirea temporară a lichidatorului BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare (nr. 09-02118/8, 14 septembrie 2012).	177
---	-----

PARTEA IV
Avize funcții publice vacante
Publicații ale agenților economici

PARTEA V
Avize pierderi de acte

PARTEA I

Legi, hotărâri ale Parlamentului Republicii Moldova, decrete ale Președintelui Republicii Moldova

668 D E C R E T

**pentru modificarea articolului 1 din Decretul
Președintelui Republicii Moldova nr. 694-II
din 28 iulie 1998**

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Art. I. - Articolul 1 din Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 694-II din 28 iulie 1998 privind aprobarea componenței Comisiei pentru problemele cetățeniei și acordării de azil politic de pe lângă Președintele Republicii Moldova, cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

domnul Liviu PRODAN se exclude din componența comisiei;

doamna Olga POALELUNGI, director al Biroului migrație și azil al Ministerului Afacerilor Interne, se include în componența comisiei, în calitate de membru al acesteia.

Art. II. - Prezentul decret intră în vigoare la data semnării.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Nicolae TIMOFTI

Nr. 292-VII. Chișinău, 12 septembrie 2012.

669 D E C R E T

**privind numirea domnului Victor LANOVENCO
în funcția de judecător de instrucție
la Judecătoria Vulcănești**

În temeiul art. 116 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și al art. 11 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Articol unic. - Domnul Victor LANOVENCO se numește în funcția de judecător de instrucție la Judecătoria Vulcănești, până la atingerea plafonului de vîrstă.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Nicolae TIMOFTI

Nr. 293-VII. Chișinău, 12 septembrie 2012.

670 D E C R E T

**privind constituirea Comisiei Naționale pentru elaborarea
Strategiei de modernizare a Serviciului de Informații
și Securitate al Republicii Moldova**

În scopul realizării Concepției securității naționale a Republicii Moldova, a Strategiei securității naționale a Republicii Moldova și a altor acte normative, precum și ținînd cont de necesitatea modernizării Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova și racordării atribuțiilor și funcțiilor sale la rigorile societății democratice, și în temeiul art. 94 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Art. 1. - Se constituie Comisia Națională pentru elaborarea Strategiei de modernizare a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova în următoarea componență:

Președinte

BARBĂNEAGRĂ Alexei - consilier al Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării și securității naționale, secretar al Consiliului Suprem de Securitate

Vicepreședinte

DEDIU Valentin - director adjunct al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova

Secretar

BORDENIUC Cornelia - șef de secție, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova

GROSU Vladimir
POPOV Andrei

CĂRĂUȘ Maria
PANFILE Igor
CEBANU Valeriu
IACOB Mihaela

RUSSU Gheorghe

RUSU Eugen
DERMENJI Veaceslav

OSTAF Sergiu

PÎNTEA Iurie

CHIRTOACĂ Nicolae

CIBOTARU Viorel

ȚĂRANU Anatol

Membri:

- viceministru al justiției
- viceministru al afacerilor externe și integrării europene
- viceministru al finanțelor
- viceministru al apărării
- viceministru al afacerilor interne
- viceministru al tehnologiei informației și comunicațiilor
- vicedirector al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției
- adjunct al Procurorului General
- director adjunct al Serviciului de Protecție și Pază de Stat
- președinte al Consiliului Național pentru Participare
- director de program la Institutul de Politici Publice
- director al Institutului de Studii Strategice
- director al Institutului European de Studii Politice
- director al Centrului de Cercetări Strategice și Consultanță Politică „Politicon”.

Art. 2. - Comisia:

a) va elabora proiectul Strategiei de modernizare a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei și le va prezenta, până la 30 noiembrie 2012, Președintelui Republicii Moldova;

b) va crea un grup de lucru interdepartamental care va

acorda asistența necesară Comisiei;

c) va antrena în activitatea sa experți și specialiști din cadrul altor autorități care nu sînt reprezentate în Comisie;

d) va prezenta periodic Președintelui Republicii Moldova rapoarte cu privire la activitatea sa.

Art. 3. - Prezentul decret intră în vigoare la data semnării.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA**Nicolae TIMOFTI****Nr. 296-VII. Chișinău, 14 septembrie 2012.****671****D E C R E T****privind constituirea Comisiei pentru reformarea
Consiliului Suprem de Securitate**

În scopul realizării Strategiei Securității Naționale a Republicii Moldova și a altor acte normative, eficientizării activității Consiliului Suprem de Securitate și în temeiul art. 94 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Art. 1. - Se constituie Comisia pentru reformarea Consiliului Suprem de Securitate în următoarea componență:

Președinte

BARBĂNEAGRĂ Alexei - consilier al Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării și securității naționale, secretar al Consiliului Suprem de Securitate

Secretar

ONOFREI Andrei - șef al Serviciului Consiliului Suprem de Securitate al Aparatului Președintelui Republicii Moldova

Membri:

STOIANOGLO Alexandru - președinte al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului

LEANCĂ Iurie - viceprim-ministru, ministru al afacerilor externe și integrării europene

NEGRUȚA Veaceslav - ministru al finanțelor

EFRIM Oleg - ministru al justiției

RECEAN Dorin - ministru al afacerilor interne

MARINUȚA Vitalie - ministru al apărării

ZUBCO Valeriu - Procuror General

DEDIU Valentin

- director adjunct al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova

DUCA Gheorghe

- Președinte al Academiei de Științe a Moldovei

CIBOTARU Viorel

- director al Institutului European de Studii Politice

BARBĂROȘIE Arcadie

- director executiv al Institutului de Politici Publice

ȚARANU Anatol

- director al Centrului de Cercetări Strategice și Consultanță Politică „Politicon”.

Art. 2. - Comisia:

a) va elabora proiectul Legii cu privire la Consiliul Suprem de Securitate ținînd cont de rolul și locul Consiliului Suprem de Securitate în sistemul organelor securității statului și reieșind din contextul geopolitic actual;

b) va prezenta Președintelui Republicii Moldova pînă la 1 februarie 2013 proiectul Legii cu privire la Consiliul Suprem de Securitate;

c) va crea un grup de lucru interdepartamental care va acorda asistența necesară Comisiei;

d) va antrena în activitatea sa experți și specialiști din cadrul altor autorități care nu sînt reprezentate în Comisie.

Art. 3. - Președintele Comisiei va informa periodic Președintele Republicii Moldova despre activitatea Comisiei.

Art. 4. - Prezentul decret intră în vigoare la data semnării.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA**Nicolae TIMOFTI****Nr. 297-VII. Chișinău, 14 septembrie 2012.**

Acte ale Curții Constituționale a Republicii Moldova**18 DECIZIE**

**asupra sesizării pentru controlul constituționalității
alin.(7) art.38 din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII
din 21 iulie 1995**

(Sesizarea nr. 24a/2012)

Curtea Constituțională, statuind în componența:

Dna Valeria STERBEȚ, *președinte*,

DI Dumitru PULBERE, *judecător-raportor*,

DI Victor PUȘCAȘ,

Dna Elena SAFALERU, *judecători*,

cu participarea dnei Tatiana BERLADEAN, *grefier*,

Avînd în vedere sesizarea depusă la 13 iulie 2012,

înregistrată la aceeași dată,

Examinînd preliminar sesizarea menționată,

Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,

Deliberînd în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

La 13 iulie 2012, deputatul în Parlament Serghei Sîrbu a adresat Curții Constituționale o sesizare în vederea exercitării controlului constituționalității alin.(7) art.38 din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995.

Alin.(7) din art.38 al Legii instituțiilor financiare stipulează condițiile în care pot fi atacate în instanța de judecată măsurile și sancțiunile aplicate de Banca Națională a Moldovei.

A. Motivele sesizării

Motivele sesizării, astfel cum au fost expuse de autor, pot fi rezumate după cum urmează.

Alin.(7) art.38 din Legea instituțiilor financiare prevede că măsurile și sancțiunile aplicate de Banca Națională pot fi atacate în instanța de judecată competentă. În procesul de judecată intentat Băncii Naționale în legătură cu aplicarea prevederilor legii, se vor respecta următoarele condiții:

a) în cazul în care instanța de judecată recunoaște că acțiunile Băncii Naționale față de bancă sunt ilegale, Banca Națională va repara prejudiciile materiale, retragerea licenței rămînînd în vigoare;

b) contestarea sau acțiunea în justiție nu va influența asupra procesului de lichidare și nu va suspenda executarea actelor impuse de Banca Națională;

c) instanța de judecată stabilește legalitatea acțiunilor întreprinse în scopul executării prezentei legi și decide numai asupra faptului dacă au fost făcute cu sau fără intenție;

d) angajații Băncii Naționale, membrii comisiei de supraveghere specială, administratorul special, lichidatorul și persoanele angajate pentru acordarea asistenței acestora nu răspund pentru prejudiciile, acțiunile sau omisiunile care au avut loc în exercitarea atribuțiilor lor, decît în cazul în care s-a demonstrat că acestea sînt intenționate și ilegale.

În opinia autorului sesizării, aceste prevederi contravin articolelor 6, 20, 54, 66, 114, 115, 116 din Constituția Republicii Moldova, art.6 și art. 13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art.8 și art.10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Prevederile contestate impun instanțelor de judecată condiții speciale la examinarea cauzelor determinate de acțiunile Băncii Naționale a Moldovei, iar hotărârile adoptate de aceste instanțe, consideră autorul sesizării, sînt lipsite de orice efecte juridice.

B. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1/1, 1994) sînt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

"[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate."

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

"(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale."

Articolul 6

Separția și colaborarea puterilor

"În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției."

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

"Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică."

Articolul 20

Accesul liber la justiție

"(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngădi accesul la justiție."

Articolul 26

Dreptul la apărare

"(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. [...]"

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

"(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei. [...]"

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

"(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale

sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restringerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

“(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. [...]”

Articolul 66

Atribuțiile de bază

”Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.”

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

”Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115

Instanțele judecătorești

”(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii. [...]”

Articolul 116

Statutul judecătorilor

”(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii. [...]”

Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225-XV din 30 mai 2003 (M.O. nr.111-115/451, 2003).

Articolul 5

Accesul liber la justiție

”(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

(2) Nici unei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

(3) Renunțarea uneia dintre părți de a se adresa în judecată prin încheierea în prealabil a unei convenții nu

are efect juridic, cu excepția cazurilor de încheiere a unei convenții de strămutare, în condițiile legii, a litigiului la judecata arbitrală.”

Articolul 19

Înfăptuirea justiției numai în instanță judecătorească

”(1) În pricinile civile, justiția se înfăptuiește potrivit reglementărilor legislației procedurale civile și numai de către instanțele judecătorești și de judecătorii ei, numiți în funcție în modul stabilit de lege. Constituirea de instanțe extraordinare este interzisă.

(2) Hotărîrea judecătorească emisă în pricină civilă poate fi controlată și reexaminată numai de instanța judecătorească competentă, în ordinea stabilită de prezentul cod și de alte legi.”

Articolul 28

Competența instanțelor judecătorești

”1) Instanțele judecătorești de drept comun judecă:

a) pricinile în litigiile de drept ce nasc din raporturi juridice civile, familiale, de muncă, locative, funciare, ecologice și din alte raporturi juridice, bazate pe egalitatea părților, pe libertatea contractului și pe alte temeuri de apariție a drepturilor și a obligațiilor, indiferent de statutul juridic al subiecților;

b) pricinile în litigiile ce decurg din raporturi de contencios administrativ;

c) pricinile în procedură specială specificate la art.279;

d) pricinile în pretenții ce se examinează în procedură în ordonanță specificate la art.345;

e) pricinile care apar în legătură cu încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și cu repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare;

f) pricinile care apar în legătură cu încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte autorități și cu repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare;

g) pricinile privind sistarea temporară a valabilității sau retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător;

h) pricinile privind declararea insolvenței;

i) pricinile ce apar în legătură cu executarea actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte autorități, inclusiv ale instanțelor judecătorești străine și ale arbitrajelor internaționale.

(2) În competența instanțelor judecătorești de drept comun pot fi date prin lege și alte categorii de pricini.

(3) Instanțele judecătorești de drept comun judecă pricinile ce țin de competența lor cu participarea persoanelor fizice și juridice rezidente sau nerezidente, autorităților publice, organizațiilor cu investiții străine, organizațiilor internaționale care practică activități de întreprinzător dacă, prin lege, printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau prin înțelegere a părților, nu se stabilește o altă modalitate de soluționare a litigiului.”

Prevederile relevante ale Legii nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 cu privire la contenciosul administrativ (M.O. nr. 57-58/375, 2000, republicată M.O., ediție specială, 2006) sînt următoarele:

Articolul 1

Scopul contenciosului administrativ

”(1) Contenciosul administrativ ca instituție juridică are drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

(2) Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul leal a unei cereri, se poate adresa instanței

de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.”

Prevederile relevante ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997, M.O., 54-55/502, 1997) sînt următoarele:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședințe poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției. [...]”

Articolul 13

Dreptul la un recurs efectiv

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Prevederile relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată la New York la 10 decembrie 1948, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 217-XII din 28 iulie 1990, Veștile nr.8/223, 1990) sînt următoarele:

Articolul 8

„Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare prin Constituție sau prin lege.”

Articolul 10

„Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie ascultată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva ei.”

Prevederile relevante ale Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice (adoptat la New York la 16 decembrie 1966, ratificat de Republica Moldova prin Hotărîrea Parlamentului nr. 217-XII dn 28 iulie 1990, Veștile nr.8/223, 1990) sînt următoarele:

Articolul 14

„1. Toți oamenii sînt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil. Ședința de judecată poate fi declarată secretă în totalitate sau pentru o parte a desfășurării ei, fie în interesul bunelor moravuri, al ordinii publice sau al securității naționale într-o societate democratică, fie dacă interesele vieții particulare ale părților în cauză o cer, fie în măsura în care tribunalul ar socoti acest lucru ca absolut necesar, cînd datorită circumstanțelor speciale ale cauzei, publicitatea ar dăuna intereselor justiției; cu toate acestea, pronunțarea oricărei hotărîri în materie penală sau

civilă va fi publică, afară de cazurile cînd interesul minorilor cere să se procedeze altfel sau cînd procesul se referă la diferende matrimoniale ori la tutela copiilor.”

IN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

Autorul sesizării consideră că prevederile contestate încalcă art.6, 20, 54, 66, 114, 115, 116 din Constituția Republicii Moldova, art.6 și art. 13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art.8 și art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

În opinia autorului sesizării, prevederile alin.(7) art.38 din Legea instituțiilor financiare sînt inadmisibile, întrucît, într-un proces de judecată, impun instanței de judecată condiții speciale. Prin aceste prevederi legiuitorul a comis o ingerință în activitatea instanței de judecată, violînd atît principiul separației puterilor, cit și principiul independenței justiției.

Autorul sesizării menționează că prin încălcarea art.6 din Legea Supremă privind separația puterilor în stat se diminuează autoritatea instanței judecătorești la adoptarea deciziilor.

În susținerea poziției sale, autorul sesizării invocă norma constituțională privind accesul liber la justiție, care, după părerea sa, este încălcată, deoarece după intervențiile Bancii Naționale a Moldovei hotărîrile de judecată nu au valoare.

În opinia sa, prin impunerea unor condiții de judecare a litigiilor se încalcă și art. 116 din Constituție, care prevede independența instanțelor de judecată.

Autorul sesizării consideră că dreptul la asigurarea acțiunii prin suspendarea actului administrativ pînă la soluționarea cauzei este parte integrantă a dreptului la un proces echitabil, a accesului liber la justiție. Nesuspendarea actului administrativ face imposibilă executarea deciziei definitive a instanței de judecată și, drept urmare, generează pagube iminente. În acest caz, procesul judiciar devine inutil, deoarece cetățenii nu pot spera la reparația drepturilor lezate.

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească, *în persoana judecătorului*, abilitat cu atribuția de înfăptuire a justiției.

Autorul sesizării susține că adoptarea unor norme legale care limitează înfăptuirea justiției aduce atingere într-un mod inacceptabil echilibrului, separării și colaborării puterilor în stat, principiului legalității. Or, una din caracteristicile constituționale ale statului de drept constituie obligația statului, a autorităților publice, a instituțiilor și a persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor, stabilite de Constituție și legi.

Totodată, autorul sesizării consideră că prin prevederile contestate legiuitorul și-a asumat în mod abuziv competența instanțelor de judecată. Prin interdicția de a suspenda pe cale judecătorească un act administrativ Parlamentul și-a depășit atribuțiile constituționale prevăzute de art.66, a încălcat principiul separației puterilor în stat, statuat de art.6, a îngreunat dreptul de acces liber la justiție, dreptul la apărare, consfințite de art.20 și, respectiv, art.26 din Constituție, a comis o ingerință în activitatea instanțelor de judecată. Or, potrivit art.114 din Constituție, justiția se înfăptuiește numai de către instanțele judecătorești. Prevederile contestate vin în contradicție directă și cu normele internaționale, care asigură accesul liber la justiție, dreptul la un proces echitabil și la un recurs efectiv.

B. Aprecierea Curții

Examinînd sesizarea sub aspectul admisibilității, Curtea reține următoarele.

Curtea Constituțională exercită justiția constituțională

la sesizarea subiecților specificați în art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 din Codul jurisdicției constituționale.

Potrivit prevederilor legale, deputații în Parlament sînt subiecți cu drept de sesizare a Curtii Constituționale.

Curtea reține că, în speță, sesizarea vizează controlul constituționalității alin.(7) art.38 din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995, care prevede că măsurile și sancțiunile aplicate de Banca Națională pot fi atacate în instanță, fiind judecate cu respectarea unor condiții.

În context, Curtea relevă că prerogativa care i-a fost acordată prin art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele contestate și textul Constituției, ținînd cont de principiul supremației acesteia, avînd drept reper și jurisprudența anterioară.

Curtea Constituțională a constatat că anterior și-a expus poziția asupra prevederilor contestate.

Astfel, prin Hotărîrea nr.24 din 15.11.2011, Curtea Constituțională a recunoscut constituționale articolele 38 alin.(3), (7) și 38¹² alin.(2) din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995, cu modificările și completările ulterioare, respingînd excepția de neconstituționalitate ridicată de Curtea Supremă de Justiție.

În această hotărîre Curtea a reținut că prevederile alineatului (7) al articolului 38 din Legea instituțiilor financiare nu sînt disproportionale în raport cu scopurile legitime de protecție a drepturilor creditorilor și de garantare a administrării corespunzătoare a băncii supuse lichidării.

Curtea a constatat că prevederile contestate sînt conforme art.53 alin.(1) din Constituție și, implicit, art.13

din Convenția europeană.

Curtea Constituțională a reținut că angajații Băncii Naționale, lichidatorul, administratorul special, membrii comisiei de supraveghere specială sunt responsabili pentru prejudiciile cauzate ca urmare a deciziei aplicate de Banca Națională doar în măsura în care acțiunile sau inacțiunile acestora sunt ilicite și au fost săvîrșite cu intenție (lit.c) și d) alin.(7) art.38). Banca Națională, în conformitate cu prevederile art.38 alin.(7) lit.a) din lege, este obligată să repare prejudiciile materiale cauzate prin măsurile și sancțiunile sale ilegale.

Potrivit prevederilor articolului 42 din Codul jurisdicției constituționale, în cazul în care Curtea Constituțională a pronunțat o decizie privitor la un act normativ (parțial sau în ansamblu), nu se admite o sesizare repetată.

În context, Curtea constată că, deoarece anterior norma contestată a făcut obiectul controlului constituționalității, sesizarea nu poate fi acceptată spre examinare în fond.

În temeiul art.26 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 40 alin.(3), 61 alin.(3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Nu se acceptă spre examinare în fond sesizarea pentru controlul constituționalității prevederilor alin.(7) art.38 din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21 iulie 1995.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE ȘEDINȚEI

Dosarul nr.24a/2012.

Chișinău, 10 septembrie 2012.

Valeria ȘTERBET

Acte ale Curții de Conturi a Republicii Moldova**30 HOTĂRÎRE**
privind Raportul auditului bugetelor unităților
administrativ-teritoriale și gestionării patrimoniului
public în mun. Chișinău în perioada 2010-2011

Curtea de Conturi, în prezența Primarului general al mun. Chișinău dl D.Chirtoacă, șefului-adjunct al Oficiului teritorial al Cămarilor de Stat dl I.Turcan, directorului-adjunct al Biroului Național de Statistică dl V.Valcov, directorului Î.S. „Cadastru” dna A.Matcov, șefului Inspectoratului Fiscal Principal de Stat dl N.Platon, directorului Direcției Generale Finante a Consiliului municipal Chișinău dna V.Herta, șefului Inspectoratului Fiscal de Stat mun.Chișinău dna L.Botnari, șefului Trezoreriei teritoriale Chișinău – bugetul municipiului dna L.Buciușcanu, directorului Direcției Generale Transport Public și Căi de Comunicație dl A.Boldurescu, vicedirectorului Direcției Generale Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare dl N.Zaporojan, directorului Direcției Generale Locativ-Comunale și Amenajare dl P.Gontea, directorului-adjunct al Direcției Generale Economie, Reforme și Relații Patrimoniale dl M.Cojocar, directorului Î.M. Direcția Construcții Capitale dl R.Sofroni, directorului-adjunct al Direcției Generale Educație, Tineret și Sport dna V.Cujbă, șefului Direcției Educație, Tineret și Sport sect.Centru dna A.Virlan, șefului Direcției Educație, Tineret și Sport sect. Botanica dl A.Ivanu, primarilor: or.Cricova – dl V.Gutan, or.Vatra – dl I.Bobeica, com.Grătiești – dl A.Florica, com. Ciorescu – dl I.Scripnic, s.Ghidighici – dl I.Beglet, precum și a altor persoane cu funcții de răspundere din cadrul autorităților administrației publice locale din municipiu, călăuzindu-se de art.2 alin.(1) și art.4 alin.(1) lit.a) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008¹, a examinat Raportul auditului bugetelor unităților administrativ-teritoriale și gestionării patrimoniului public în mun.Chișinău în perioada 2010-2011.

Misiunea de audit s-a realizat în temeiul articolelor 28, 31 din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 și în conformitate cu Programele activității de audit a Curții de Conturi pe anii 2011 și 2012, avînd drept scop verificarea respectării de către autoritățile administrației publice locale din municipiu a prevederilor regulamentare în procesul bugetar; conformării procedurilor de evaluare, prognozare și administrare a impozitelor și taxelor locale cadrului normativ; gestiunii cheltuielilor bugetare; administrării și integrității patrimoniului public.

Auditul s-a efectuat în conformitate cu Standardele de audit ale Curții de Conturi². Probele de audit au fost obținute prin examinarea raportărilor privind exercițiul bugetar, rapoartele financiare ale entităților auditate, registrele contabile; prin verificarea documentelor primare și actelor de recepție a lucrărilor ce țin de investiții și reparații capitale; analiza indicatorilor și a unor date semnificative; observații directe și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul entităților auditate. Au fost verificate deciziile organelor deliberative și executive din cadrul unităților administrativ-teritoriale (în continuare – UAT).

Examinînd rezultatele auditului, audiînd rapoartele prezentate și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședință publică, Curtea de Conturi

a constatat:

În perioada auditată, autoritățile administrației publice locale (în continuare – AAPL) din mun.Chișinău nu s-au conformat exigențelor în materie de management al finanțelor publice și, respectiv, n-au asigurat eficiență și

credibilitate în cadrul procesului bugetar și administrării patrimoniului public. Ca urmare, sintetizînd iregularitățile și încălcările admise de AAPL în procesul bugetar și de gestiune a patrimoniului public în perioada 2010-2011, la originea cărora se atestă un management instituțional și financiar defectuos, Plenul Curții de Conturi relevă, în special, următoarele.

- AAPL n-au demonstrat o preocupare punctuală în materie de evaluare și monitorizare a potențialului economico-financiar, aferent formării bazei de impozitare (în aspect teritorial și sectorial), n-au asigurat un sistem de interacțiune a autorităților de resort pentru o identificare concludentă a veniturilor bugetare. Astfel, auditul extern a depistat rezerve semnificative neevaluate și neincluse în circuitul finanțelor publice locale pentru dezvoltarea social-economică în interesul public. În consecință, materia de impozitare nu este integral evaluată și, respectiv, nu servește suport relevant pentru formarea veniturilor bugetelor locale. Acest flagel, implicit, atrage transferuri nefondate din bugetele ierarhic superioare, astfel generînd dezechilibre pentru finanțele publice în ansamblu.

- Deficiențele majore în subprocesul de identificare și mobilizare a impozitelor/taxelor pasibile încasării în bugetele UAT din municipiu și în procesul de administrare fiscală, coliziile din cadrul normativ existent, precum și neasumarea plenară a responsabilităților AAPL și autorităților fiscale au creat premise de ratare a unor surse fiscale/nefiscale, în total estimate peste 60 mil.lei.

- Cadrul normativ și metodologic neactualizat în materie de transferuri de la bugetele ierarhic superioare către bugetele de nivel inferior pentru uniformizarea asigurării financiare, precum și mecanismul irrelevant de stabilire a normativelor de cheltuieli s-au soldat cu calcule nefundamentate și, respectiv, cu finanțări supradimensionate (cca 200 mil.lei în 2010), iar, în unele cazuri, subevaluate (cca 60 mil.lei în 2011).

- AAPL, în perioada 2009-2011, în contextul măsurilor anticriză, au adoptat decizii în materie de optimizare a cheltuielilor bugetare, inclusiv prin reorganizări instituționale. Totodată, misiunea de audit a constatat că, în mare măsură, deciziile respective nu s-au soldat cu reușite. În cadrul Primăriei municipiului și altor autorități administrative se atestă subdiviziuni cu funcții și competențe care se suprapun, iar regulamentele de funcționare ale acestora nu corespund rigorilor cadrului legal/normativ național.

- Managementul cheltuielilor bugetelor UAT nu corespunde exigențelor și normelor legale, în consecință fiind admise un șir de nereguli și abateri de la cadrul regulator, care afectează eficiența utilizării banilor publici. Astfel, în perioada 2010-2011, de către entitățile auditate au fost admise cheltuieli neregulamentare și iraționale în sumă totală de circa 13 mil.lei.

- AAPL, în calitate de autorități contractante, n-au întreprins măsurile necesare de eficientizare a procesului de achiziție și conformare cadrului legal, astfel afectînd gestiunea mijloacelor publice locale. În așa mod, cu derogare de la cadrul normativ, au fost efectuate achiziții de peste 330 mil.lei. De asemenea, s-a constatat neasigurarea aplicării clauzelor garanției de bună execuție în sumă ce

¹ M.O., 2008, nr.237-240, art.864.

² Hotărîrea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

depășește 3 mil. lei, precum și contractarea mărfurilor (lucrări, servicii) în valoare de circa 9 mil. lei de la agenți economici, fondatorii și administratorii cărora sînt identici, iar faptul în sine comportă riscuri sporite de fraudare.

- În cadrul AAPL lipsesc strategii, politici și proceduri reglementate/standardizate în materie de investiții publice și, respectiv, nu sînt stabilite priorități în domeniul construcțiilor, reconstrucțiilor sau reparațiilor. Studiile de fezabilitate, care ar determina necesitatea și eficiența investițiilor efectuate, practic, lipsesc. Modul de determinare a obiectivelor finanțate din bugetul municipal este netransparent și defectuos, iar lipsa surselor financiare pentru proiectarea și construcția acestora generează dezechilibre și imobilizări de mijloace bugetare de lungă durată, fără impact pozitiv asupra dezvoltării economico-sociale a municipiului. În consecință, sursele bugetare imobilizate în construcții în curs de execuție (01.01.2012) au valorat 480 mil. lei, din care 80 mil. lei în obiectele la care s-a renunțat. De rînd cu cele constatate, o atenție sporită necesită soluționarea gestionării rețelelor de gaze (64,8 mil. lei), electrice (9,7 mil. lei) și telefonice (2,7 mil. lei), construite din contul mijloacelor bugetare și exploatate de către sectorul privat, municipalitatea neobținînd beneficii.

- Rezultatele verificărilor efectuate la entitățile auditate asupra regularității și legalității gestionării patrimoniului public denotă aceeași stare nesatisfăcătoare, atestată în perioadele anterioare supuse auditului/controlului, exprimată prin: lipsa unei evidențe exhaustive (tehnică și valorică) și necadastrarea patrimoniului public; neînregistrarea bunurilor imobile (inclusiv terenurile) în evidența contabilă (în ansamblu pe municipalitate și pe fiecare UAT) sau ținerea la evidență a bunurilor privatizate și realizate, ceea ce determină raportarea denaturată a situațiilor patrimoniale; neasigurarea înregistrării dreptului de proprietate asupra tuturor bunurilor imobile la instituția cadastrală (din 1566 de bunuri imobile nelocative proprietate publică locală, 906 bunuri nu au înregistrare drepturile asupra lor).

- AAPL n-au ținut cont de recomandările precedente ale Curții de Conturi³, n-au organizat licitații publice la darea în locațiune și/sau prolongarea contractelor de locațiune a bunurilor imobile, astfel, procedurile respective nu sînt transparente și nu asigură venituri maxime posibile în funcție de conjunctura pieței, fiind ratate surse importante, estimate de audit la circa 26 mil. lei.

- Privatizarea fondului de imobile nelocuibile s-a efectuat de către AAPL fără a întruni rigorile legale, astfel diminuînd veniturile pasibile încasării, estimate sub 18 mil. lei. De asemenea, urmare a privatizării spațiului supranormativ al locuințelor, contrar prevederilor legale, au fost ratate venituri de circa 34 mil. lei.

- AAPL n-au asigurat o evidență relevantă și concludentă a patrimoniului public transmis către agenții economici fondați. Nu s-a asigurat gestiunea eficientă a întreprinderilor fondate, activitatea economică a cărora n-a fost axată pe indicatori cost-eficiență, iar managementul corporativ n-a fost orientat la obiective de performanță.

- AAPL n-au asigurat acumularea integrală a veniturilor provenite din dividendele aferente cotei de participare a municipiului în societățile pe acțiuni și din defalcările din profitul net al întreprinderilor municipale (2009-2010), suma cărora depășește 30 mil. lei. De menționat, în acest sens, neconformarea factorilor responsabili recomandărilor Curții de Conturi³ privind încasarea dividendelor pentru anii 2007-2008 în sumă de 20 mil. lei.

- Managementul defectuos și ineficient al fondului funciar, neimplementarea recomandărilor Curții de Conturi, lipsa supravegherii asupra fondului funciar, precum și

indisciplina de urbanism și amenajare au dus la perpetuarea gestiunii neconforme a fondului funciar, ceea ce a lipsit municipalitatea de venituri evaluate la cca 97 mil. lei, totodată generînd și costuri neregulate de peste 1 mil. lei.

- Managementul contabil iresponsabil, exprimat prin înregistrări neconforme ale operațiunilor financiare, precum și deținerea de bunuri materiale, fără contabilizarea corespunzătoare a valorii acestora, nereguli în decontări, s-au soldat cu raportări denaturate ale situațiilor patrimoniale.

- Verificările conformării cerințelor și recomandărilor rezultate din auditurile realizate anterior de către Curtea de Conturi indică la faptul că managementul AAPL, practic, a ignorat necesitatea remedierilor de rigoare. Astfel, din totalul de 71 de recomandări înaintate autorităților publice locale din cadrul mun. Chișinău, doar 9 recomandări au fost implementate integral, 17 – implementate parțial și, respectiv, 45 – neimplementate, probele fiind reiterate în prezentul Raport de audit.

Iregularitățile constatate în cadrul prezentei misiuni de audit relevă o stare de iresponsabilitate și indisciplină din partea factorilor responsabili și decizionali, rezultată și din imprudenta/ineficiența controlului intern.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art. 7 alin. (1) lit. a), art. 15 alin. (2) și alin. (4), art. 16 lit. c), art. 34 alin. (3) alin. (7) din Legea Curții de Conturi nr. 261-XVI din 05.12.2008, Curtea de Conturi

hotărăște:

1. Se aprobă Raportul auditului bugetelor unităților administrativ-teritoriale și gestionării patrimoniului public în mun. Chișinău în perioada 2010-2011, anexat la prezenta Hotărîre.

2. Prezenta Hotărîre și Raportul de audit se remit:

- 2.1. **Consiliului municipal Chișinău, Primarului general al municipiului, consiliilor locale și primarilor orașelor/satelor/comunelor** din componența municipiului și se cere de la AAPL vizate de către misiunea de audit:

- 2.1.1. să se conformeze și să implementeze recomandările auditului, conținute în Raportul de audit, cu aprobarea măsurilor concrete și exhaustive privind remedierea deficiențelor constatate, cu stabilirea termenelor și persoanelor responsabile de implementare;

- 2.1.2. Primăriei mun. Chișinău:

- în comun cu autoritățile economice, financiare, statistice, fiscale și cadastrale, să realizeze acțiuni complexe și coordonate întru evaluarea potențialului economico-financiar aferent formării bazei de impozitare exhaustive și credibile, în aspect teritorial și categorice de impozit/taxă;

- să asigure conformarea, prin revizuire și reaprobare, în modul stabilit, regulamentelor de activitate a subdiviziunilor din subordinea Consiliului municipal Chișinău și Primăriei cadrului legal/normativ în vigoare, precum și eliminarea suprapunerilor de competențe;

- în colaborare cu autoritățile centrale și locale cadastrale, să realizeze neîntîrziat acțiuni complexe și ferme privind inventarierea și cadastrarea bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor), dislocate pe teritoriul gestionat de AAPL de toate nivelurile; crearea unui Registru unic exhaustiv al bunurilor imobiliare – proprietate publică locală în cadrul municipiului;

- 2.2. **Inspectoratului Fiscal Principal de Stat și Biroului Național de Statistică** și se cere:

- să se conformeze și să monitorizeze acțiunile în contextul (re)evaluării materiei de impozitare/taxare, potrivit subpt. 2.1.2. alin. (1) din prezenta Hotărîre;

- să reexamineze formularele dărilor de seamă, cu specificarea materiei de impozitare în aspect administra-

³ Hotărîrea Curții de Conturi nr. 52 din 05.07.2010 „Privind Raportul auditului executării bugetului municipal Chișinău pe anul 2009”; Hotărîrea Curții de Conturi nr. 33 din 02.07.2009 „Privind Raportul auditului regularității executării bugetului municipal Chișinău și conformității gestionării patrimoniului public pe anul 2008”.

tiv-teritorial;

2.3. Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău și se cere confruntarea datelor din sistemul informațional al Serviciului Fiscal de Stat cu datele AAPL din municipiul privind baza de impozitare per ansamblu (inclusiv în aspect teritorial și pe categorii de plăți), concomitent aplicând pîrghiile de rigoare față de contribuabilii-restanțieri și față de cei care se eschivează de la onorarea obligațiilor fiscale;

2.4. Î.S. „Cadastru” și se cere conformarea plenară cadrului legal/normativ în vigoare, cu implementarea măsurilor complexe privind inventarierea și evaluarea în ansamblu (inclusiv în scopuri fiscale) a tuturor bunurilor imobiliare amplasate în UAT din cadrul mun. Chișinău;

2.5. Ministerului Finanțelor, pentru informare, luare de atitudine și conformare, privind:

- activitatea irelevantă și ineficientă a autorităților financiare și fiscale din mun. Chișinău în procesul de identificare, evaluare și monitorizare a bazei de impozitare, aferente formării tuturor componentelor bugetului public național;

- redefinirea instrumentelor și consolidarea cadrului normativ/metodologic în materie de evaluare/proгноzare a materiei de impozitare/taxare pentru o asigurare fundamentată și exhaustivă a veniturilor bugetare la scară națională și în aspect administrativ-teritorial;

- generarea dezechilibrelor bugetare, rezultate din transferuri nefundamentate din contul bugetului de stat;

- necesitatea adoptării unor reglementări exhaustive privind mecanismul de reevaluare a fondurilor fixe (clădiri, construcții), în vederea conformării acestora valorii reale/de piață;

- reactualizarea cadrului legal/normativ privind evaluarea/determinarea transferurilor de la bugetele ierarhic superioare către cele de nivel inferior, destinate uniformizării asigurării financiare;

- aprobarea reglementărilor în materie de evidență contabilă bugetară și raportare financiară a situațiilor patrimoniale pentru AAPL și instituțiile din subordine;

- asigurarea inventarierii și evidenței integrale/consolidate a tuturor bunurilor publice, în aspect administrativ-teritorial și la scară națională;

2.6. Cancelariei de Stat și Oficiului teritorial Chișinău al Cancelariei de Stat și se cere eficientizarea controlului administrativ al activității autorităților publice locale, în vederea remedierii și neadmiterii încălcărilor/irregularităților constatate în Raportul de audit.

2.7. Guvernului Republicii Moldova, pentru informare și examinare, după caz, a relevanței modificării legislației în vigoare, privind:

- delegarea către AAPL a funcțiilor de constatare și întocmire a proceselor-verbale privind contravențiile prevăzute de art.116 și art.179 Cod contravențional;

- conformarea actelor guvernamentale, referitor la statutul întreprinderilor municipale și privatizarea fondului de locuințe, cadrului legal;

2.8. Procuraturii Generale, spre examinare după competență;

2.9. Președintelui Republicii Moldova și Președintelui Parlamentului, pentru informare;

2.10. Comisiilor permanente parlamentare: economie, buget și finanțe; administrație publică și

dezvoltare regională, pentru informare.

3. Dată fiind revendicarea în Raportul de audit, anexat la prezenta Hotărîre, a recomandărilor din precedentele misiuni de audit extern, se exclude din regim de monitorizare Hotărîrea Curții de Conturi nr.52 din 05.07.2010 „Privind Raportul auditului executării bugetului municipal Chișinău pe anul 2009”.

4. Se ia act că:

4.1. Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare a aprobat Regulamentul privind retribuirea muncii;

4.2. Direcția Generală Transport Public și Căi de Comunicație a aprobat limitele de cheltuieli și numărul abonamentelor de telefoane mobile; a stabilit limitele de consum al combustibilului și modul de completare a foilor de parcurs; a instalat sistemul intern de tarificare a telefoniei;

4.3. Direcția Generală Finanțe a restabilit în bugetul municipal defalcările din profitul net al întreprinderilor municipale (296,4 mii lei), transferate incorect în bugetul de stat;

4.4. Primăria mun. Chișinău a inițiat proiecte de decizii privind majorarea capitalului statutar cu valoarea mijloacelor fixe transmise întreprinderilor din subordine; a luat la evidență mijloacele fixe primite cu titlu gratuit în valoare totală 256,2 mii lei;

4.5. Direcția Generală Educație, Tineret și Sport și Direcția Educație, Tineret și Sport sect. Centru au aplicat sancțiuni disciplinare unor persoane responsabile; au elaborat planuri trimestriale privind procedura de achiziții publice;

4.6. Direcția Educație, Tineret și Sport sect. Botanica a luat la evidență bunuri materiale în sumă de 275,1 mii lei;

4.7. Primăria Vatra a înregistrat în evidența contabilă materiale rezultate din casarea mijloacelor fixe; a încasat de la S.R.L. „Sigis Com” costul terenurilor vindute;

4.8. Primăria Cricova a luat măsuri în vederea restabilirii în bugetul local a cheltuielilor neregulate la execuția lucrărilor suplimentare în sumă de 51,2 mii lei;

4.9. Primăria Grătiești a prezentat planul măsurilor de lichidare a neajunsurilor stabilite de audit; a încheiat contracte cu S.R.L. „Manevla-Com” și S.R.L. „Anadem-Constructor” privind execuția volumului de lucrări diminuate în sumă de 44 mii lei; a încheiat acord adițional cu S.R.L. „Beton-Servicii” pentru achitarea plății de arendă diminuate în sumă de 14,2 mii lei; a format o bază de calcul referitor la fondul de remunerare a muncii și impozitul pe venit reținut din salariu în baza datelor IFS sect. Rîșcani; a format un grup de lucru întru identificarea construcțiilor nefinisate și prezentarea informației la Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău, pentru evaluare;

4.10. Primăria Ghidighici a recuperat de la S.R.L. „Gaztermica-Prim” suma de 10,4 mii lei.

5. Despre măsurile întreprinse pentru executarea subpunctelor 2.1.-2.7. din prezenta Hotărîre se va informa Curtea de Conturi în termen de 6 luni.

6. Prezenta Hotărîre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE CURȚII DE CONTURI

Serafim URECHEAN

Nr. 37. Chișinău, 31 iulie 2012.

Aprobat:
prin Hotărârea Curții de Conturi
nr. 37 din 31 iulie 2012

RAPORTUL
auditului bugetelor unităților administrativ-teritoriale
și gestionării patrimoniului public în mun. Chișinău
în perioada 2010-2011

SUMARUL REZULTATELOR

Curtea de Conturi, în temeiul art.28 și art.31 din Legea Curții de Conturi¹, a inițiat auditul bugetelor unităților administrativ-teritoriale și gestionării patrimoniului public în mun.Chișinău în perioada 2010-2011, având drept scop verificarea respectării de către autoritățile administrației publice locale de resort a prevederilor regulamentare în exercițiul bugetar; relevanței cadrului normativ în materie de proceduri de evaluare, prognoză și administrare a impozitelor/taxelor locale, precum și de gestiune a cheltuielilor bugetare; administrării și integrității patrimoniului public.

Auditul în cauză a fost efectuat întru obținerea probelor suficiente și relevante, spre a furniza o bază rezonabilă pentru constatările și concluziile auditului.

Misiunea de audit a constatat practici de nerespectare a cadrului legal/regulator, fiind identificate încălcări și nereguli, care au afectat procesul bugetar în ansamblu, precum și buna gestiune a patrimoniului public local în perioada 2010-2011.

Raportul de audit a relevat existența multiplelor iregularități și neconformități admise în procesul bugetar și în gestiunea patrimoniului public, care se exprimă prin următoarele.

La evaluarea și administrarea veniturilor bugetare:

AAPL din mun. Chișinău nu și-au asumat întocmai responsabilitățile și n-au contribuit pe deplin la identificarea, evaluarea și colectarea veniturilor bugetare de către organele abilitate cu acest drept; n-au asigurat realizarea unor proceduri și instrumente eficiente în vederea încasării integrale a veniturilor proprii în bugetul municipal; lipsa unui cadru regulator la estimarea și planificarea veniturilor a determinat existența unui fenomen de denaturare și subestimare permanentă a veniturilor bugetelor locale; nerespectarea cadrului legal/regulator, monitorizarea inefficientă a procesului de colectare a veniturilor, precum și lipsa unor proceduri ale controlului intern au determinat nerealizarea conformă a veniturilor din impozite și taxe.

Estimarea și administrarea veniturilor bugetelor UAT în perioada 2010-2011 a fost afectată de deficiențe majore în subprocesul de evaluare a veniturilor pasibile încasării în bugetele UAT și în procesul de colectare, ceea ce a dus la ratarea veniturilor, în anii 2010-2011, de până la 62,8 mil.lei, veniturilor din gestionarea proprietății publice – de până la 205,5 mil.lei și a penalităților pentru neachitarea în termen a plăților din gestionarea proprietății publice – în sumă de 8,2 mil.lei.

La planificarea și execuția cheltuielilor bugetare: lipsa controlului intern și a unui management eficient; lipsa unei interacțiuni eficiente între AAPL; nerespectarea actelor normative în vigoare, precum și a regulamentelor interne; calcularea și achitarea plăților salariale cu derogare de la cadrul legal existent; nerespectarea limitelor de cheltuieli aprobate; denaturarea datelor registrelor contabile și dărilor de seamă; nerespectarea procedurilor legale de achiziții publice (330,7 mil.lei), ceea ce a determinat suportarea unor cheltuieli neregulate și inefficiente și/sau prejudicierea bugetelor UAT în sumă de circa 14,1 mil.lei.

Referitor la situațiile patrimoniale și gestiunea patrimoniului public local: lipsa unei evidențe conforme

a patrimoniului public, neînregistrarea acestuia în evidența contabilă, ceea ce determină raportarea neveridică a situațiilor patrimoniale; neasigurarea înregistrării dreptului de proprietate asupra tuturor bunurilor imobile la organul cadastral; nerealizarea recomandărilor auditelor/ controalelor precedente în vederea înlăturării neregulilor. Sint necesare îmbunătățiri semnificative privind managementul financiar-contabil, întreținerea și integritatea corespunzătoare a mijloacelor fixe care aparțin UAT. Nu s-au întreprins măsuri eficiente pentru soluționarea situațiilor referitor la patrimoniul public neutilizat în procesul de activitate a municipiului, acesta continuând să degradeze accentuat. Unele AAPL nu dețin o informație exhaustivă privind fondul funciar aflat în proprietatea sa și modul de utilizare al acestuia, ceea ce generează riscul folosirii neautorizate a terenurilor proprietate publică locală și neîncasarea plăților cuvenite. Cauza principală se prezintă a fi nedelimitarea terenurilor proprietate publică a statului și a UAT, precum și nedelimitarea terenurilor din domeniul public și cel privat.

În opinia misiunii de audit, iregularitățile și abaterile existente în domeniile supuse verificării, în linii generale, sint consecință a:

- ✓ lipsei unor reguli și proceduri standardizate în materie de management financiar și de control intern asupra procesului bugetar;
- ✓ absenței unui sistem instituțional de măsurare a eficienței și eficacității cheltuielilor publice în UAT, care se soldează cu alocări discreționare și neeconomice a resurselor financiare;
- ✓ neaprobării unor prevederi explicite pentru AAPL privind modalitatea evidenței conforme a patrimoniului public și raportării autentice a situațiilor patrimoniale;
- ✓ nerespectării prevederilor legale în domeniul financiar-contabil sau interpretării eronate/confuze a unor prevederi;
- ✓ gradului redus de responsabilitate admis de anumite persoane cu funcții de răspundere în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Raportul de audit conține o serie de recomandări referitor la îmbunătățirea subprocesului de evaluare, monitorizare și management a veniturilor și cheltuielilor bugetelor UAT (de nivelul I și nivelul II) din municipiu, la administrarea prudentă a fondurilor publice, precum și la asigurarea evidenței integrale/veridice și raportării conforme a situațiilor patrimoniale.

I. Introducere

Municipiul Chișinău este o unitate administrativ-teritorială în componența căruia intră 18 UAT de nivelul I: 6 orașe, 8 comune și 4 sate, care cuprind 33 de localități. Teritoriul de bază al municipiului este divizat în 5 sectoare.

În perioada auditată, responsabili de procesul bugetar în cadrul municipiului Chișinău și gestiunea patrimoniului public au fost:

1. Consiliul municipal Chișinău, consiliile locale ale UAT din componența municipiului, care: aprobă bugetul local, modul de utilizare a fondului de rezervă și a fondurilor speciale, împrumuturile și contul de încheiere a exercițiului bugetar; operează modificări în bugetul local, pun în aplicare și modifică cotele impozitelor/taxelor locale; administrează, concesionează, dau în arendă sau în locațiune bunurile

¹ Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 (cu modificările ulterioare).

domeniului public/privat al municipiului etc.

2. Primarul general al municipiului Chișinău/primarii UAT din componența municipiului, care: asigură executarea deciziilor consiliului local, elaborarea proiectului de buget local pe următorul an bugetar și a contului de încheiere a exercițiului bugetar și le prezintă spre aprobare consiliului local; exercită funcția de ordonator principal de credite al bugetului municipal/local; verifică încasarea și cheltuirea mijloacelor de la bugetul local și informează consiliul local despre situația existentă; răspund de evidența/inventarierea și administrarea bunurilor domeniului public și celui privat ale municipiului; gestionează și monitorizează activitatea serviciilor publice locale, realizează măsuri de asistență socială și ajutor social; supraveghează activitatea managementului subdiviziunilor și întreprinderilor din subordine etc.

3. Executorii (ordonatorii) secundari de buget (conducătorii direcțiilor și întreprinderilor municipale), care sînt responsabili de: elaborarea proiectului de buget; oportunitatea și legalitatea angajării și utilizării alocațiilor bugetare în limita și conform destinației aprobate în buget; integritatea bunurilor aflate în administrare; organizarea și ținerea la zi a evidenței contabile și prezentarea în termen a bilanțurilor, dărilor de seamă contabile și a conturilor de execuție a bugetului.

Cadrul normativ și legislativ relevant: Activitatea consiliilor locale și primăriilor din municipiu și a subdiviziunilor subordonate ce țin de realizarea veniturilor și cheltuielilor bugetului și de gestionarea patrimoniului public este reglementată de acte legislative și normative, inclusiv deciziile consiliilor locale și dispozițiile primarilor.

Bazele juridice, organizatorice și financiare de formare și administrare a bugetului mun. Chișinău sînt reglementate prin Legea nr.397-XV din 16.10.2003², Legea nr.847-XIII din 24.05.1996³, Legea nr.436-XVI din 28.12.2006⁴, Legea nr.431-XIII din 19.04.1995⁵, precum și prin alte acte legislative și normative în materie de finanțe, buget și evidență contabilă.

Evidența contabilă în AAPL auditate este reglementată de Legea nr.113-XVI din 27.04.2007⁶, Instrucțiunile aprobate prin Ordinele ministrului finanțelor nr.51 din 16.08.2004⁷, nr.85 din 09.10.1996⁸, nr.93 din 19.07.2010⁹ și nr.94 din 19.07.2010¹⁰, precum și de alte acte cu caracter normativ.

Contextul general privind administrarea veniturilor și cheltuielilor bugetelor UAT

Totalitatea bugetelor UAT de nivelul I și nivelul II din municipiu, care includ veniturile și cheltuielile pe anii 2010-2011, este prezentată în Tabelul nr.1

Tabelul nr. 1
Executarea veniturilor și cheltuielilor bugetelor UAT din mun. Chișinău pe anii 2010-2011
 (mil.lei)

Anul	Tipul de buget	Venituri				Cheltuieli				Soldul mijloacelor proprii la sfârșitul anului	Excedent (-) / Deficit (+)	Nivelul cheltuielilor față de veniturile, %
		Aprobat	Rectificat	Executat	Nivelul executării, %	Aprobat	Rectificat	Executat	Nivelul executării, %			
2010	BUAT din mun. Chișinău, din care:	1757,8	1954,9	1995,1	102,1	1978,2	2135,3	2074,6	97,2	107,0	-79,5	104,0
	Bugetul municipal	1701,2	1863,1	1901,7	102,1	1918,2	2001,3	1955,4	97,7	83,8	-53,7	102,8
2011	BUAT din mun. Chișinău, din care:	1953,8	1991,2	1923,3	96,6	2378,0	2623,1	2234,9	85,2	94,7	-311,6	116,2
	Bugetul municipal	1889,8	1896,2	1821,4	96,0	2310,4	2482,9	2107,1	84,9	63,6	-285,7	115,7

Sursă: Dărilor de seamă pe anii 2010, 2011 ale DGF

² Legea nr.397-XV din 16.10.2003 „Privind finanțele publice locale” (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Legea nr.397-XV din 16.10.2003).

³ Legea nr.847-XIII din 24.05.1996 „Privind sistemul bugetar și procesul bugetar” (cu modificările și completările ulterioare).

⁴ Legea nr.436-XVI din 28.12.2006 „Privind administrația publică locală” (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Legea nr.436-XVI din 28.12.2006).

⁵ Legea nr.431-XIII din 19.04.1995 „Privind aprobarea statutului municipiului Chișinău” (cu modificările și completările ulterioare).

⁶ Legea contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007 (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Legea nr.113-XVI din 27.04.2007).

⁷ Instrucțiunea „Cu privire la evidența contabilă a executiei bugetului raional, municipal Bălți, municipal Chișinău și bugetului central al unității teritorial-autonome cu statut juridic special în direcțiile finanțe”, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.51 din 16.08.2004 (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Instrucțiunea 51).

⁸ Instrucțiunea „Cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice”, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.85 din 09.10.1996 (în continuare – Instrucțiunea 85); abrogată la 03.08.2010, prin Ordinul ministrului finanțelor nr.93 din 19.07.2010.

⁹ Instrucțiunea „Cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice”, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.93 din 19.07.2010 (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Instrucțiunea 93).

¹⁰ Instrucțiunea „Cu privire la evidența contabilă în contabilitățile centralizate din cadrul primăriilor satelor (comunelor) orașelor”, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.94 din 19.07.2010 (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Instrucțiunea 94).

În anul 2010, transferurile curente din bugetul de stat în bugetul municipal au constituit 317,6 mil.lei (sau 15,9% din totalul veniturilor) și din bugetul municipal în bugetele UAT de nivelul I – 93,7 mil.lei, iar în anul 2011 – 0,03 mil. lei și, respectiv, 87,3 mil.lei.

Potrivit Dărilor de seamă ale IFS mun. Chișinău privind încasarea veniturilor, impozitele/taxele colectate pe teritoriul municipiului și acumulate la componentele BPN în anul 2010 au constituit 9894,4 mil. lei, majorîndu-se față de anul precedent cu 902,7 mil.lei (+10,0%), în anul 2011 – 10690,1 mil.lei, sau cu o creștere de 795,7 mil.lei (+8,0%) față de anul precedent. În cadrul componentelor BPN veniturile s-au repartizat în felul următor:

Tabelul nr.2
 (mil.lei)

Indicatori	2009	Pondere %	2010	Pondere %	2011	Pondere %
Veniturile administrate de SFS (inclusiv DAMC):	8991,7	100	9894,4	100	10690,1	100
BS	3270,4	36,4	3688,6	37,3	3851,2	36,0
BUAT	1383,7	15,4	1567,1	15,8	1764,3	16,5
BASS	3492,5	38,8	3729,7	37,7	4081,8	38,2
ENOAM	845,2	9,4	909,0	9,2	992,8	9,3

Sursă: Dărilor de seamă privind încasarea veniturilor ale IFS mun. Chișinău pe anii 2009-2011 pe plăți de bază și penalitate

Datele prezentate în tabel relevă că, în perioada 2010-2011, în BUAT au fost încasate 15,8% și, respectiv, 16,5% din veniturile colectate pe teritoriul municipiului, cu o tendință de creștere în valori absolute. Astfel, în 2010, la BUAT au fost încasate venituri cu 183,4 mil.lei mai mult decât în 2009, iar în 2011 a fost înregistrată o creștere a veniturilor cu 197,2 mil.lei, față de 2010.

Aprobarea și raportarea bugetului municipal pentru 2010 și 2011

Bugetul municipal pentru 2010 a fost aprobat în prima lectură la 11.12.2009, la partea de venituri, în sumă de 1695,8 mil.lei, iar la partea de cheltuieli – de 1747,8 mil. lei, cu un deficit de 52,0 mil.lei – compensat din venituri nefiscale provenite din vânzarea-cumpărarea proprietății publice locale. În lectura a doua bugetul municipal pentru 2010 a fost aprobat la 22.12.2009, la venituri în aceeași mărime, iar la cheltuieli – în sumă de 1912,8 mil.lei, sau cu un deficit de 217,0 mil.lei. Ulterior, la 29.01.2010, bugetul municipal pentru 2010 a fost corelat la prevederile Legii bugetului de stat pe anul 2010, fiind aprobat la partea de venituri în sumă de 1701,2 mil.lei (datorită majorării transferurilor din bugetul de stat) și la partea de cheltuieli – în sumă de 1918,2 mil.lei, cu un deficit de 217,0 mil.lei.

Raportul privind execuția bugetară pentru 2010 a fost aprobat de CMC la 31.03.2011: la partea de venituri în sumă de 1901,7 mil.lei și la partea de cheltuieli – în sumă de 1955,1 mil.lei, contul de încheiere a exercițiului bugetar fiind de 81,5 mil.lei.

Prezentarea proiectului bugetului municipal pentru 2011 în sumă de 1848,6 mil.lei (cu deficit de 66,0 mil.lei), spre examinare CMC, s-a efectuat în baza Dispoziției Primarului general din 01.11.2010, acesta fiind aprobat în primă lectură prin Decizia CMC nr.14/1 din 01.12.2010 la venituri în sumă de 1782,6 mil.lei și la cheltuieli – 1848,6 mil.lei, sau cu un deficit de 66,0 mil.lei. În lectura a doua bugetul municipal

pentru 2011 a fost aprobat la 10.02.2011, la venituri în sumă de 1889,5 mil.lei, iar la cheltuieli – 2310,1 mil.lei, sau cu un deficit de 420,6 mil.lei, sursele de finanțare fiind veniturile nefiscale provenite din vânzarea patrimoniului local și împrumuturi externe. Majorarea veniturilor bugetului municipal aprobat în a doua lectură s-a efectuat din contul grantului extern (50,0 mil.lei), precum și în urma modificării prognozelor pe unele impozite/taxe. La 04.05.2011, bugetul municipal pentru 2011 a fost corelat la prevederile Legii bugetului de stat pe anul 2011, fiind aprobat la venituri în sumă de 1889,8 mil.lei și la cheltuieli – 2310,4 mil.lei, cu un deficit de 420,6 mil.lei. De menționat că, urmare a racordării, veniturile bugetului din transferuri de la bugetul de stat s-au micșorat cu 73,6 mil.lei până la zero lei, concomitent majorându-se partea de venituri la cap.111/01,09 cu 70,8 mil.lei și la cap.111/20,21,22 – cu 2,7 mil.lei.

Raportul privind execuția bugetară pentru 2011, până la finalizarea auditului, de către CMC n-a fost examinat.

II. SFERA ȘI ABORDAREA AUDITULUI

Auditul bugetelor UAT a fost realizat potrivit Standardelor de audit ale Curții de Conturi¹¹, bazându-se pe o abordare orientată spre evaluarea conformității execuției bugetare, cu aplicarea unor proceduri caracteristice atât auditului regularității, cât și auditului performanței.

Pentru a ghida activitatea de audit și a cuprinde aspectele ce țin de procesul bugetar, precum și aspectele ce țin de evidența și raportarea situațiilor patrimoniale din cadrul UAT, au fost elaborate următoarele obiective de audit:

• **Obiectivul I:** *Au evaluat, prognozat și administrat UTA veniturile bugetare în conformitate cu Legea privind finanțele publice locale și cu alte acte normative în vigoare?*

• **Obiectivul II:** *Au format și realizat UAT partea de cheltuieli a bugetelor în conformitate cu actele normative în vigoare?*

• **Obiectivul III:** *Au raportat UAT în modul corespunzător, au administrat și gestionat patrimoniul public?*

Reieșind din semnificația problemelor identificate și din riscurile determinate la etapa de planificare, au fost selectate pentru auditare: Primăria mun.Chișinău, DGF, IFS mun.Chișinău, DGAURF, DGTPCC, DGLCA, Î.M. DCC, DGERRP, DGETS, DETS sect.Botanica, DETS sect.Centrul, 5 primării din componența municipiului (or.Cricova, or.Vatra, com.Ciorescu, com.Grătiești, s.Ghidighici). De asemenea, unele probe de audit au fost acumulate de la: DGCAPPS, BNS, Î.S. „Cadastru” etc. În cadrul auditului s-a luat act și de materialele privind rezultatele contoalelor/reviziilor asupra activității economico-financiare pe perioada anilor 2008-2011, efectuate de către SCFR, CCCEC, Direcția control financiar tematic a DGF, precum și rapoartele Direcției audit intern a Primăriei mun.Chișinău, cu colectarea unor probe suplimentare la entitățile vizate.

Întru realizarea obiectivelor auditului și colectarea probelor de audit, s-au efectuat următoarele proceduri de audit:

✓ Au fost analizate deciziile organelor deliberative și executive ale UAT, în vederea stabilirii nivelului de executare a acestora.

✓ S-a verificat dacă veniturile pasibile încasării în bugetele UAT au fost identificate și încasate regulamente.

✓ Au fost revizuite procesul și procedurile de achiziție publică, pentru verificarea conformității acestora cu normele regulamentare.

✓ În baza eșantionării, s-a verificat dacă unele cheltuieli bugetare semnificative ce țin de retribuirea muncii, procurarea mărfurilor și serviciilor, reparații și investiții capitale

sint legale și conforme.

✓ Au fost verificate situațiile patrimoniale raportate de către UAT, acestea fiind confruntate cu documentele contabile și înregistrările financiare respective.

✓ S-au aplicat diferite proceduri analitice, precum și s-au efectuat alte teste de fond, totodată fiind solicitată și confruntată informația de la diferite entități.

✓ Au fost realizate interviuri cu angajații autorităților publice locale privind funcționarea controalelor interne asupra anumitor aspecte de activitate.

La efectuarea auditului, au fost obținute probe suficiente și relevante întru furnizarea unei baze rezonabile pentru constatările și concluziile determinate de obiectivele auditului.

III. CONSTATĂRI, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Obiectivul I: *Au evaluat, prognozat și administrat UTA veniturile bugetare în conformitate cu Legea privind finanțele publice locale și cu alte acte normative în vigoare?*

➤ **Evaluarea și administrarea veniturilor BUAT pe anii 2010-2011 au fost afectate de deficiențe majore în subprocesul de identificare/estimare a impozitelor/taxelor pasibile încasării și în procesul de administrare fiscală, ceea ce a dus la ratarea unor venituri în bugetul municipal de până la 62,8 mil.lei, cu excepția veniturilor din gestionarea proprietății publice (terenurilor și bunurilor imobile).**

• Reieșind din atribuțiile care îi revin conform Regulamentului¹², DGF asigură baza de date, estimările și prognozele veniturilor și cheltuielilor bugetare, inclusiv ale UAT de nivelul I. Totodată, DGF este responsabilă de elaborarea proiectului bugetului municipal, formând relațiile interbugetare în raport cu bugetele UAT de nivelul I. Verificările efectuate denotă, că în cadrul exercitării atribuțiilor respective au fost constatate cazuri de estimare neconcludentă a bazei de impozitare și alte deficiențe ce țin de prognoza fiscală a bugetelor UAT de nivelul I și nivelul II.

Planurile organizatorice de elaborare, prezentare și examinare a propunerilor privind proiectul de buget municipal, proiectele BUAT pe anii 2010 și 2011 au fost aprobate prin dispozițiile Primarului general. Este de remarcat, în acest sens, că măsurile respective nu prevăd acțiuni concrete și punctuale de interacțiune a autorităților de resort (mai cu seamă, de profil economic, financiar, statistic, administrare fiscală, cadastral) pentru o evaluare fundamentată și exhaustivă a potențialului economico-financiar aferent formării materiei/bazei de impozitare în aspect teritorial și sectorial (domenii de activitate).

Astfel, deși potrivit reglementărilor, estimarea bazei de impozitare urma a fi efectuată reieșind din prognoza indicatorilor economico-financiar ai agenților economici amplasați în UAT, atât DGF, cât și primăriile din componența municipiului nu dispun de asemenea date. De menționat că, în 2010, DGF a solicitat de la cele mai mari întreprinderi din municipiu (circa 60 de unități) informații privind prognoza plăților în buget, de la care au fost primite informații parțiale și irelevante (de regulă, doar prognoze în materie de TVA și accize). Totodată, deși agenților economici li se solicită prezentarea informațiilor de rigoare pentru evaluarea și planificarea veniturilor, DGF nu dispune de instrumentele necesare și nici nu a inițiat propunerile de rigoare pentru a impune prezentarea acestor informații.

De asemenea, nici organele statistice teritoriale nu dețin informații pentru fiecare UAT de nivelul I (orașe, sate, comune), auditului și DGF fiindu-le prezentată informația în ansamblu pe municipiu, dar absolut neconcludentă. Astfel, dările de seamă statistice nu specifică locul desfășurării activității de antreprenoriat, luându-se în considerație doar

¹¹ Hotărârea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

¹² Regulamentul Direcției Generale Finanțe, aprobat prin Decizia Consiliului municipal Chișinău nr.50-3/1 din 29.06.2006.

locul înregistrării agentului economic, nu și cel al desfășurării activității. O asemenea situație s-a constatat și referitor la datele furnizate de către IFS mun. Chișinău, în ambele cazuri fiind condiționată de faptul că datele de seamă (statistice și fiscale) nu conțin date complete pentru fiecare subdiviziune a agentului economic, dar numai în ansamblu pe entitate, ceea ce nu permite o divizare clară și credibilă, pe localități, a activității de antreprenariat. Urmare a celor menționate, atât informațiile prezentate de către IFS mun. Chișinău, cât și cele existente în sistemul informațional al SFS n-au fost aplicabile în subprocesul de estimare a veniturilor pasibile încasării în BUAT.

Auditul relevă că, în absența cadrului metodologic, planificarea veniturilor este lăsată la discreția AAPL, în consecință este susținut un fenomen de denaturare și subestimare permanentă a veniturilor bugetelor locale, ceea ce duce la majorarea neîntemeiată a transferurilor din contul bugetelor ierarhic superioare. Acest flagel reprezintă un risc de dezechilibru pentru bugetele ierarhic superioare. Cele menționate afectează calitatea prognozelor întocmite, în special a celor elaborate de către AAPL pentru bugetele de nivelul I, precum și duce la imposibilitatea asigurării de către DGF a unui control în privința corectitudinii prognozelor veniturilor bugetelor locale la impozitul respectiv.

• Exercițiul bugetar pentru 2010 s-a încheiat cu realizarea veniturilor în mărime de 1995,1 mil.lei (inclusiv transferuri din bugetul de stat în sumă de 321,1 mil.lei), iar pentru 2011, respectiv, 1923,3 mil.lei (inclusiv transferuri din bugetul de stat în sumă de 0,6 mil.lei). Realizarea bugetară pe venituri, față de indicele inițial aprobat, a constituit 113,5% și, respectiv, 98,4%. Astfel, în 2010 prognoza cu privire la încasările mijloacelor în bugetele UAT a fost depășită cu 237,3 mil.lei, iar în 2011 a fost supraestimată cu 30,5 mil.lei. Situația privind realizarea indicilor inițial stabiliți pe sursele principale ale veniturilor proprii se prezintă în Anexa nr.1 la Raportul de audit.

Analiza datelor din Anexa nr.1 denotă că gradul de realizare a veniturilor în 2010 și 2011, față de planul aprobat, a variat semnificativ. În 2010 depășirea indicatorilor bugetari rectificați a fost înregistrată la 18 categorii de impozite/taxe în sumă totală de 81,0 mil.lei, iar în 2011 – la 21 de categorii de impozite/taxe în sumă totală de 53,3 mil.lei. Totodată, în 2010 la 25 de categorii de impozite/taxe n-au fost acumulate mijloace în sumă totală de 37,7 mil.lei, iar în 2011 – la 22 de categorii de impozite/taxe în sumă totală de 121,1 mil.lei.

Decalajul dintre cifrele stabilite și cele realizate relevă existența derapajelor în subprocesul de evaluare și prognozare a veniturilor, ce se exprimă prin lipsa unor date concludente și veridice privind materia și baza de impozitare. Această stare de lucruri denotă absența unei preocupări constante în materie de identificare și evaluare a potențialului economico-financiar disponibil, neimplicarea și neinteracțiunea dintre autoritățile de resort din municipiu (economice, financiare, fiscale, statistice, cadastrale).

Veniturile bugetelor UAT care sînt administrate de SFS constituie 85% din totalul acestora.

În cadrul auditării subprocesului de evaluare/prognozare și procesului de administrare a veniturilor bugetelor UAT pe unele impozite/taxe s-au constatat următoarele:

• *Modalitatea de estimare/prognozare a veniturilor bugetare din impozitul pe venitul din salariu, alte impozite pe venit (cap.111/01 și cap.111/09) necesită îmbunătățiri esențiale.*

Datele prezentate de către IFS mun. Chișinău și BNS n-au permis o evaluare autentică a veniturilor din impozitul pe venitul din salariu. Ca urmare, în perioada auditată,

la efectuarea estimărilor bazei fiscale a veniturilor din impozitul menționat, DGF s-a bazat parțial pe datele BNS, fiind utilizat doar numărul mediu de salariați luat ca temei la calcularea salariului mediu, pentru celelalte date, referitor la repartizarea numărului salariaților după mărirea venitului obținut și fondul de remunerare a muncii a acestora, nefiind prezentate auditului fundamentările de rigoare.

Conform calculelor DGF, înaintate MF în august 2009, suma estimată a impozitului pe venitul din salariu în BUAT a constituit 1063,7 mil.lei pentru 2010, însă, prin Decizia CMC nr.14/8 din 22.12.2009¹³ și deciziile consiliilor locale de nivelul I, indicatorul la venitul respectiv s-a aprobat în sumă de 987,1 mil.lei, sau cu o diminuare în mărime de 76,6 mil.lei. Pentru 2011, încasările în BUAT la impozitul pe venitul din salariu au fost estimate în sumă de 1123,4 mil.lei, sau cu 59,7 mil.lei mai mult decît s-a evaluat în 2010, în bugetele UAT fiind aprobate venituri în sumă de 1226,2 mil.lei, sau cu un spor de 102,8 mil.lei. De menționat că, urmare a corelării bugetului municipal prevederilor bugetului de stat, veniturile la impozitul pe venitul din salariu în sumă de 1123,7 mil.lei¹⁴, au fost rectificate la suma de 1194,5 mil.lei, sau cu o creștere de 70,8 mil.lei, fundamentările de rigoare fiind absente. Conform datelor IFS Chișinău creșterea anuală a acestui venit în 2007-2011 a constituit 11%, prognozele însă folosite la formarea bugetului constituind un spor de peste 20%, ceea ce denotă lipsa analizei fondurilor salariale pe genuri de activități antreprenoriale.

Tabelul nr.3
(mii lei)

Impozitul pe venitul din salariu, alte impozite pe venit	2010		2011	
	Bugetul municipal Chișinău	Bugetele locale de nivelul I din cadrul mun. Chișinău	Bugetul municipal Chișinău	Bugetele locale de nivelul I din cadrul mun. Chișinău
Aprobat pe an	959278,9	27853,1	1194501	31717
Prețizat pe an	959278,9	26372,1	1194501	33015
Executat	982776,0	30715,0	1103201	40373
Neatingerea/depășirea veniturilor executate față de cele aprobate pe an	23497,1	2861,9	-91300	8653
%	102,4	110,3	92,4	127,3

• Referitor la colectarea impozitului pe venitul din salariu, auditul relevă că informațiile interne ale IFS mun. Chișinău permit verificarea obligațiilor fiscale ale contribuabililor – persoane fizice – numai în privința impozitului pe venit reținut din plățile salariale prin confruntarea informațiilor prezentate. Totodată, verificarea plenitudinii și corectitudinii declarării veniturilor persoanelor fizice provenite din tranzacțiile de vânzare/schimb a activelor de capital (bunuri imobiliare, terenuri, acțiuni) este foarte dificilă și nu poartă un caracter sistemic, dat fiind că autoritatea fiscală nu dispune și nu operează cu informații conexe (notari, firme de brokeraj, activități individuale etc.), care ar permite evaluarea obligațiilor fiscale.

De menționat că prevederile legislației în vigoare privind impozitarea dividendelor achitate persoanelor fizice de către fondatorii unităților economice în mărime de 15% în 2010-2011 și de 6% – în 2012, favorizează achitarea salariilor “la negru”, deoarece agenții economici, folosind mijloacele financiare reflectate ca dividende achitate, pentru achitarea salariului “la negru”, suportau de la 33,9% pînă la 56,8% mai puține cheltuieli, decît în cazul achitării salariului în corespundere cu prevederile legale.

• *Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător și din dividende (cap.111/20,21,22)*

Prognozarea veniturilor bugetare provenite din sursele nominalizate, din considerente de „insuficiență de date relevante privind planurile de afaceri”, se practică în funcție de evoluția încasărilor în perioadele precedente, cu anumite actualizări/indexări. Astfel, conform datelor IFS mun. Chișinău, de către agenții economici, au fost declarate spre achitare venituri: 192,7 mil.lei (2009); 208,8 mil.lei (2010); 239,4 mil.lei (2011). Prin urmare, eventualele venituri

¹³ Decizia CMC nr.14/8 din 22.12.2009 “Cu privire la aprobarea bugetului municipal Chișinău pe anul 2010 în lectura a doua”.

¹⁴ Decizia CMC nr.1/1 din 10.02.2011 “Cu privire la aprobarea bugetului municipal Chișinău pe anul 2011”.

luate în calcul la formarea bugetului 2010, în nici un caz, nu puteau fi considerate inferioare celor efectiv realizate. Realmente, DGF a propus spre aprobare indici, practic, la nivel de 50 la sută. Astfel, din contul unor asemenea „ajustări” numai în 2010, prin diminuările respective, s-a beneficiat de transferuri nejustificate din contul bugetului ierarhic superior în mărime de 102,2 mil.lei.

➤ **AAPL ale UAT, organele fiscale și cadastrale n-au demonstrat un interes pe măsură privind calcularea și colectarea completă la buget a impozitelor pe proprietate (funciar și pe bunurile imobile), astfel neasigurând o evaluare autentică a bazei impozabile pentru identificarea rezervelor evidente. Totodată, nerespectarea cadrului legal/regulator, monitorizarea inefficientă a procesului de evaluare și colectare a veniturilor, precum și lipsa unor proceduri ale controlului intern au determinat nerealizarea conformă a veniturilor din impozitele menționate.**

Întru argumentarea celor expuse, se exemplifică următoarele.

- Încasările din impozitele funciar și pe bunurile imobiliare în bugetele UAT au fost estimate pentru anul 2010 în sumă de 45,9 mil.lei, iar pentru 2011 – 73,5 mil.lei, fiind aprobate în sumă de 49,2 mil.lei și, respectiv, de 79,2 mil.lei, și încasate în sumă de 70,9 mil.lei și, respectiv, de 67,2 mil.lei.

Depășirea încasărilor reale, comparativ cu indicii aprobați în 2010, se datorează neevaluării materiei/bazei fiscale privind impozitul pe bunurile imobiliare cu destinație comercială și industrială (inclusiv terenurile), rectificările de rigoare în sumă de 21,5 mil.lei fiind efectuate în a doua jumătate a a.2010¹⁵. Totodată, neîncasarea impozitelor în 2011 în sumă de 12,0 mil.lei s-a datorat aprobării în buget a unor încasări irelevante.

- **Impozitele pe proprietate** (funciar și pe bunurile imobiliare) sînt impozite relativ stabile, mărimea acestora fiind condiționată de plenitudinea datelor de care dispun organele fiscale cu privire la baza impozabilă a impozitului dat.

Din cauza lipsei unui registru complet al deținătorilor de bunuri imobiliare existente într-o UAT, cu indicarea valorii evaluate sau neevaluate (costului acestora), persoanelor și bunurilor care sînt scutite de achitarea impozitului, estimarea veniturilor provenite din impozitele funciare și pe bunurile imobiliare a întîmpinat dificultăți. Totodată, din motiv că calcularea impozitului pe bunurile imobiliare pentru persoane fizice se efectuează de IFS mun.Chișinău, AAPL din UAT nu dețin informația privind modul de calculare a impozitelor. La fel, nici Î.S. „Cadastru” nu dispune de o informație exhaustivă ce ar permite o evaluare corespunzătoare a materiei/bazei impozabile pentru impozitul pe bunurile imobile pe fiecare UAT. Astfel, la solicitarea Curții de Conturi, Î.S. „Cadastru” a informat că nu deține o informație sistematizată privind costul total al bunurilor imobile neevaluate în scopuri fiscale. Totodată, această instituție nu dispune de o sinteză concludentă a datelor privind numărul de bunuri imobile care n-au fost evaluate. Este necesar de atras atenția la nepreocuparea punctuală a tuturor autorităților publice privind evidența cantitativ-valorică și cadastrarea fondului imobilelor în scop de impozitare. Mai mult decît atît, nu se întreprind nici măsurile necesare pentru a colecta în termenele prescrise sumele calculate. Astfel, restanța pentru anii 2010-2011 a constituit 12,7 mil.lei și, respectiv, 14,8 mil.lei, înregistrînd o creștere de 4,0 mil.lei și, respectiv, de 2,1 mil.lei, comparativ cu perioada similară a anului precedent. În anul 2011 s-a înregistrat un ritm de creștere a restanțelor de 115,9%, în raport cu anul 2010, pe cînd dinamica calculului a fost negativă și a

constituit 92,2%.

De menționat, că cotele impozitului funciar și pe bunurile imobiliare sînt aprobate sau se modifică de către CMC pe parcursul anului bugetar, deși urmează a fi aprobate înainte de începerea acestuia, ceea ce duce la neasigurarea calculării și prezentării în termenele stabilite a chitanțelor pentru achitarea impozitului pe bunurile imobile și are un impact negativ asupra colectării impozitelor.

- Auditul a constatat că planificarea încasărilor **impozitului funciar** s-a efectuat fără a ține cont de baza impozabilă (suprafața terenurilor și/sau valoarea estimată a acestora). Astfel, în urma analizei datelor privind suprafața terenurilor folosite de UAT la estimarea veniturilor din impozitele funciare pe anul 2010, s-a constatat că unele AAPL (Condrița, Ghidighici, Trușeni, Vadul lui Vodă și Vatra) au indicat suprafața terenurilor impozitate și scutite mai mare decît suprafața totală a localității, pe cînd celelalte au indicat suprafețe mai mici. O situație analogică s-a constatat și în 2011 (suprafețe mai mari au fost indicate de către AAPL din Condrița, Vadul lui Vodă și Vatra, iar celelalte AAPL – mai mici). De asemenea, AAPL ale UAT nu dețin informația privind terenurile evaluate și cele neevaluate în scopuri fiscale. Această situație denotă din start că, din cauza folosirii unor date incomplete sau denaturate, estimarea corectă a veniturilor era imposibilă.

Se atestă, că nici informațiile prezentate de către DGAURF nu erau complete, iar unele date nu corespundeau cu cele indicate în darea de seamă funciară prezentată ARFC. Totodată, unele date nu corespundeau nici datelor prezentate în formularele privind estimarea veniturilor din impozitul funciar, ceea ce denotă neutilizarea acestor informații pentru estimarea veniturilor din impozitul funciar. La solicitarea auditului, UAT (cu excepția or.Codru, or.Vatra, com.Tohatin și or.Durlești, ultimul motivînd prin lipsa unor date reale) au prezentat informații privind suprafața terenurilor impozabile și scutite, însă la majoritatea UAT aceste date nu corespundeau cu cele indicate în formele de planificare bugetară, ceea ce denotă neconlucrarea între serviciul de evidență contabilă al primăriilor respective cu serviciul funciar al aceluiași primării și afectează subprocesul de estimare/prognosticare a veniturilor bugetare.

- În rezultatul confruntării informației prezentate de către Î.S. „Cadastru” privind valoarea estimată a bunurilor imobiliare din iunie 2010 cu valoarea bunurilor imobiliare folosite la prognozarea impozitelor și taxelor pentru 2011, auditul a constatat subevaluarea impozitelor cu suma de 9,9 mil.lei (s-a estimat suma de 74,2 mil.lei, dar urma a fi estimată suma de 84,1 mil.lei). Ținînd cont de scutirile acordate, valoarea estimată de audit în anul 2011 urma să constituie circa 65,2 mil.lei, dar a fost estimată de DGF în sumă de 68,1 mil.lei, sau cu 3,0 mil.lei mai mult. De menționat că, deși ulterior CMC a renunțat la impozitarea progresivă a locuințelor (în dependență de suprafața acestora) și a stabilit o cotă fixă a impozitului pe bunurile imobiliare de 0,03%, valoarea impozitului imobiliar încasabil aprobat de bugetele UAT în loc să se micșoreze cu 9,7 mil.lei (în baza datelor DGF), sau cu 10,6 mil.lei (în baza datelor Î.S. „Cadastru”) s-a majorat cu 5,7 mil.lei, constituind 73,8 mil.lei.

- Auditul relevă existența unor factori obiectivi și subiectivi care au determinat neîncasarea deplină a impozitelor pe proprietate. Astfel, în conformitate cu prevederile art.277 alin.(1) lit.b) din Codul fiscal, pentru bunurile imobiliare ale autorităților publice și ale instituțiilor finanțate de la bugetele de toate nivelurile, transmise în arendă sau locațiune, subiecți ai impunerii sînt arendașii sau locatarii. Urmare a verificării plenitudinii bazei informaționale privind bunurile imobile, s-a constatat că ARFC nu furnizează autorității fiscale date depline privind contribuabilii care dețin

¹⁵ Decizia CMC nr.11/8 din 23.09.2010.

dreptul de arendă/locațiune/folosință/gestiune economică asupra bunurilor imobile și terenurilor care sînt în proprietate publică a statului, precum și a AAPL. Ca urmare, în perioada auditată, unica sursă de date în acest sens au fost instituțiile administrației publice locale și centrale. Totodată, s-a constatat că între autoritățile nominalizate și IFS mun. Chișinău nu există o colaborare instituțională în scopul constituirii unei baze relevante de date cu privire la terenurile și bunurile imobiliare proprietate publică transmise în arendă sau locațiune. Probele acumulate în cadrul auditului confirmă că, în perioada supusă verificării, IFS dispunea și gestiona numai datele privind terenurile proprietate publică municipală transmise în arendă, neoperînd cu informații referitor la bunurile imobile (inclusiv terenurile) proprietate de stat, precum și privind bunurile imobile proprietate a UAT cu destinație nelocativă (exclusiv terenurile) transmise în locațiune.

Mai mult decît atît, planul comun de activitate al IFS mun. Chișinău cu Primăria municipiului pentru 2011¹⁶ prevedea prezentarea de către direcțiile responsabile (Primăria mun. Chișinău, DGERRP, DGTPCC) a listei contractelor privind transmiterea în arendă/locațiunea unor bunuri imobile proprietate publică a UAT, cu indicarea perioadei de valabilitate a acestora, datelor de identificare a arendașului (locatarului), locului amplasării bunului etc., însă punctul respectiv al planului n-a fost executat.

Ca consecință a celor constatate, IFS mun. Chișinău n-a dispus și, respectiv, n-a operat cu informații concludente și autentice, ceea ce face imposibilă efectuarea verificărilor camerale asupra dărilor de seamă fiscale depuse de agenții economici în vederea corectitudinii și veridicității acestora, precum și creează un risc major de neimpozitare a bunurilor imobiliare proprietate publică aflate în folosința persoanelor fizice și juridice. Totodată, această stare de lucruri indică asupra unei zone predispuse nu numai riscului bugetar, dar și de inegalitate socială.

Întru confirmarea celor expuse, se constată următoarele:

- În urma verificării corectitudinii impozitării a 61,7 ha date în arendă de către CMC (în 2010-2011) la 30 de persoanele fizice și juridice, s-a constatat că 3 contribuabili n-au declarat terenurile arendate, iar 8 contribuabili n-au depus darea de seamă fiscală, astfel fiind ratate venituri în sumă de 65,3 mii lei.

- Din 9 agenți economici, care au primit în locațiune 1875,5 m² de spații în pasajele subterane, doar un agent economic (care gestionează o suprafață de 157,5 m²) a depus darea de seamă fiscală, ceilalți nedeclarînd spre impozitare bunurile imobile primite în locațiune. De menționat că DGTPCC n-a prezentat agenților economici arendatori certificate privind valoarea de bilanț a pasajelor subterane arendate, care, la 01.01.2012, constituia 33701,2 mii lei, pentru calcularea de către aceștia a impozitului pe bunurile imobile în sumă de circa 33,7 mii lei, precum și a impozitului funciar în sumă de circa 1,0 mii lei.

- Urmare a analizei a 5 contracte privind darea în locațiune a bunurilor imobiliare nelocative, s-a constatat că în 4 cazuri n-au fost prezentate dările de seamă fiscale, astfel fiind ratate venituri în suma de 10,0 mii lei. Concomitent, încasările la bugetul municipal sînt afectate de neefectuarea evaluării în scopuri fiscale a bunurilor imobile transmise în locațiune, neîncheierea contractelor de arendă a terenurilor aferente construcțiilor transmise în locațiune, ca consecință fiind neimpunerea acestora cu impozitul funciar.

- În perioada auditată, calcularea impozitului pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice neînregistrate în calitate de întreprinzător s-a efectuat de către IFS mun. Chișinău, însă cu toate că autoritatea în cauză avea identificate toate elementele necesare impunerii (subiectul, obiectul și baza

impozabilă), acesta n-a inclus în baza de date pentru impozitare 14 obiecte. Ca urmare, suma impozitului necalculat pentru perioada 2010-2011 a constituit 13,7 mii lei. În 2012, IFS mun. Chișinău a efectuat recalculările respective pentru 2010-2011.

- În rezultatul nemonitorizării sistematice asupra informațiilor din SIA "Cadastrul fiscal", care urma a fi efectuată de SFS, precum și deficiențelor legate de imperfectiunea sistemului informațional în cauză, numai într-o perioadă fiscală n-au fost calculate impozite pe proprietate estimate de audit la suma de 157,3 mii lei (sistemul nu calculează impozitul dacă cota este egală cu 0,9999). Deși despre existența unor erori în sistemul informațional IFS mun. Chișinău a informat Î.S. "Fiscservinform", acestea n-au fost înlăturate operativ. În 2012, IFS mun. Chișinău a efectuat recalculările respective pentru 2010-2011.

De asemenea, auditul a stabilit existența unor deficiențe și neconformități ce țin de plenitudinea și corectitudinea datelor privind obiectele și subiecții impozabili, cum ar fi neactualizarea de către organele cadastrale a parametrilor tehnici ai bunurilor, neconcordanța subiectului impozabil și cotelor deținute de aceștia, neidentificarea tuturor coproprietarilor de imobile etc.

- În pofida faptului că, conform prevederilor art.278 din Codul fiscal, obiect al impunerii impozitului pe bunurile imobiliare sînt construcțiile aflate la o etapă de finisare de 50% și mai mult, rămase nefinisate timp de 3 ani după începutul lucrărilor de construcție, AAPL nu țin evidența acestora, respectiv, Î.S. „Cadastru” nu efectuează evaluarea în scopuri fiscale a acestor bunuri, iar IFS mun. Chișinău nu le impozitează. Totodată, auditul relevă lipsa unor acte normative în scopul implementării prevederilor respective din Codul fiscal, precum și a unei instituții abilitate cu stabilirea gradului de finisare a construcției în acest scop.

Auditul a identificat un șir de construcții începute cu mai mult de 3 ani în urmă, cu grad înalt de execuție, care n-au fost evaluate în scopuri fiscale, ceea ce determină riscul necalculării și neîncasării impozitului pe bunurile imobiliare. De exemplu: 8 construcții (din 10) din str. Arborilor 17/2, 5 construcții (din 9) din bd. Decebal 99, str. Trandafirilor 2, bd. Decebal 78/3, precum și alte 14 construcții. Totodată, au fost identificate și alte 4 construcții date în exploatare, procesele-verbale de recepție a acestora nefiind înregistrate la organele cadastrale, ceea ce a determinat neevaluarea și neimpozitarea conformă a lor. De asemenea, auditul a constatat neevaluarea în scopuri fiscale a unor construcții și terenuri din extravilanul com. Trușeni.

- Deficiențele constatate de audit în perioada verificată denotă că managementul financiar/fiscal, precum și controlul intern în materie de scutiri fiscale nu este unul conform. Astfel, în 2010-2011, agenții economici (cu excepția gospodăriilor țărănești) au declarat scutirile aferente impozitului pe bunurile imobiliare în sumă totală de 17,9 mil.lei și, respectiv, 18,3 mil.lei, din care: 16,1 mil.lei și, respectiv, 16,8 mil.lei se referă la impozitul funciar. Însă, IFS mun. Chișinău nu deține informația privind înlesnirile acordate după fiecare cod al scutirii, astfel de informații există doar referitor la impozitul funciar pentru terenurile ocupate de drumurile auto și căile ferate, autoritățile și instituțiile publice finanțate de la bugetele de toate nivelurile (14,9 mil.lei anual).

Deși, potrivit art.283 lit.f) din Codul fiscal, organizațiile religioase au dreptul la scutire de la plata impozitului pe bunurile imobile numai pentru obiectele imobiliare care sînt destinate riturilor de cult, acestea nu prezintă dări de seamă fiscale pe bunurile imobiliare, inclusiv pe acelea care nu sînt destinate riturilor de cult. Totodată, lipsa unor prevederi privind modul și instituția care determină folosirea

¹⁶ Pct.1.2. din Planul comun de activitate al IFS mun. Chișinău cu Primăria mun. Chișinău, aprobat la data de 24.01.2011.

bunurilor imobiliare în riturile de cult condiționează riscul neimpozitării unor bunuri imobiliare. De menționat că, în perioada auditată, această categorie a contribuabililor a declarat suma înlesnirilor fiscale de numai 22,0 mii lei pentru fiecare an, ceea ce confirmă existența unui risc sporit de nedeclarare a tuturor impozitelor pe bunurile imobiliare. Astfel, pentru perioada fiscală 2010-2011, auditul a constatat 3 cazuri de nedeclarare spre impozitare a terenurilor și construcțiilor nefolosite în scopul riturilor de cult, la bugetul municipal nefiind calculate și achitate impozite în sumă totală de 49,4 mii lei.

Datele despre persoanele fizice – cetățeni care au dreptul la scutiri (2010 și 2011) au fost furnizate de către CNAS, la solicitarea IFS mun. Chișinău, în lipsa unui acord în acest sens. Înscrierile în conturile personale ale contribuabililor, care au dobândit dreptul la scutire, se fac de către inspectorii fiscali în mod manual, ceea ce denotă un risc sporit ca un contribuabil la obținerea/pierderea dreptului la scutire de la plata impozitului să fie supus/nesupus impozitării. De menționat că în 2010 au fost acordate scutiri la 60979 de persoane, în sumă de 5,8 mil.lei, iar în 2011 – la 65036 de persoane, de 5,5 mil.lei.

• Metoda de evaluare utilizată de către Î.S. „Cadastru” nu asigură evaluarea bunurilor imobile la prețurile de piață, afectând încasările la bugetele UAT. Astfel, potrivit materialelor auditului implementării Programului de stat de creare a cadastrului bunurilor imobile în 2008-2009¹⁷, valoarea evaluată a bunurilor imobiliare în scopuri fiscale este mai mică decât valoarea de piață de la 2 pînă la 10 ori. De asemenea, au fost constatate cazuri cînd valoarea evaluată a terenurilor alăturate diferă de aproximativ 2,6 ori. În același timp, la administrarea impozitului pe bunurile imobiliare, atît AAPL, cît și autoritățile fiscale nu apreciază gradul de relevanță a bazei impozabile conjuncturii pieței. La creșterea decalajului dintre valoarea estimată și prețurile de piață, la fel, influențează faptul neefectuării reevaluării bunurilor imobiliare de către Î.S. „Cadastru”, care urma să aibă loc o dată la trei ani¹⁸.

➤ **AAPL n-au dat dovadă de o preocupare suficientă la gestionarea veniturilor provenite din taxele pentru resursele naturale.**

• În 2010, încasările în BUAT din taxele pentru resursele naturale au constituit 12,5 mil.lei, iar în 2011 – 13,9 mil.lei, din care ponderea cea mai mare îi revine taxei pentru apă în mărime de 94,5% și, respectiv, de 94,8%. Astfel, veniturile din taxa pentru apă pentru 2010 au fost estimate de către DGF în sumă de 10,0 mil.lei, iar pentru 2011 – 11,8 mil.lei, fiind aprobate în sumă de 10,3 mil.lei și, respectiv, de 11,8 mil.lei. Încasările efective în perioadele menționate au constituit 11,8 mil.lei și, respectiv, 13,1 mil.lei.

Conform informației prezentate de către S.A. „Apă-Canal Chișinău”, taxa pentru apă pasibilă achitării la buget în 2010-2012 a fost estimată la suma totală de 13,3 mil.lei. Astfel, luînd în considerație toate estimările, încasările din taxa pentru apă urmau a fi prognozate pentru 2010 în sumă totală de 12,7 mil.lei, pentru 2011 – 13,2 mil.lei, sau cu 2,4 mil.lei și, respectiv, cu 1,4 mil.lei mai mult decât au fost aprobate de către consiliile locale, ceea ce a dus la majorarea nejustificată a transferurilor de la bugetul ierarhic superior.

Semnificative subprogramări ale surselor provenite din taxa pentru apă s-au constatat la primăria Vadul lui Vodă. Astfel, încasările acestei taxe în 2008 au constituit 2,97 mil.lei, 2009 – 2,68 mil.lei, 2010 – 4,23 mil.lei și în 2011 – 3,79 mil.lei, totodată fiind aprobate încasări în sumă totală,

respectiv, de 0,13 mil.lei, 0,02 mil.lei, 0,80 mil.lei și 2,5 mil.lei, sau, respectiv, cu 2,84 mil.lei, 2,66 mil.lei, 3,43 mil.lei și 1,29 mil.lei mai puțin, ceea ce a determinat aprobarea nejustificată a transferurilor din bugetul municipal în mărimi echivalente acestor sume. De menționat că, conform informației prezentate de către S.A. „Apă-Canal Chișinău”, taxa pentru apă estimată pentru achitare în bugetul or. Vadul lui Vodă în 2010-2012 urma să constituie suma de 3,84 mil.lei.

Se relevă că, în conformitate cu prevederile art.5 din Legea nr.397-XV din 16.10.2003, taxele pentru folosirea resurselor naturale reprezintă încasări directe și integrale ale bugetului municipal și nu sînt surse ale bugetelor locale de nivelul I. Totodată, în lipsa unor decizii ale CMC privind defalcarea acestor venituri la bugetele locale de nivelul I, DGF planifică veniturile din aceste taxe ca surse directe și integrale ale bugetelor satelor, orașelor și comunelor.

• Auditul efectuat la UAT a relevat că estimarea veniturilor din taxele pentru folosirea resurselor naturale s-a efectuat în lipsa materiei/bazei impozabile aferente:

- veniturile din taxa pentru exploatarea construcțiilor subterane au fost estimate în lipsa informației privind valoarea de bilanț a construcțiilor subterane exploatare;
- veniturile din taxa pentru extragerea mineralelor utile – în lipsa informației privind costul mineralelor utile extrase;
- veniturile din taxa pentru apă – în lipsa informației privind volumul apei captate.

Auditul menționează că pînă în prezent n-au fost executate cerințele și implementate recomandările Curții de Conturi¹⁹ din Raportul auditului gestiunii resurselor naturale subterane în anii 2007-2008 în ceea ce privește modificarea obiectului, subiectului și cotei impunerii a acestor taxe, care ar fi ușurat administrarea fiscală, ar fi majorat baza fiscală și, respectiv, ar fi adus la majorarea încasărilor în buget.

În context, se menționează că, în perioada auditată, pe teritoriul municipiului erau eliberate perimetre miniere pentru folosirea excavațiilor subterane în alte scopuri decât cele miniere pe o suprafață de circa 400,0 ha, în 2010 fiind înregistrate încasări în sumă de 85,0 mii lei, iar în 2011 – 50,0 mii lei, din care numai încasările de la S.R.L. „Lion-Gri” au constituit 82,4 mii lei și, respectiv, 47,1 mii lei, sau 96,9% și, respectiv, 94,2% din totalul încasărilor, deși aceasta deține doar 3% (12,2 ha) din suprafața perimetrelor miniere eliberate pe teritoriul municipiului, ceea ce denotă o administrare ineficientă a veniturilor din sursa menționată.

➤ **În perioada auditată, AAPL ale UAT au demonstrat un management necorespunzător al veniturilor din taxele locale.**

• Auditul a relevat că prognozarea veniturilor din taxele locale s-a efectuat în lipsa informației privind baza impozabilă a acestora:

- veniturile din taxa pentru amplasarea publicității – în lipsa registrului autorizațiilor de amplasare a publicității și a suprafețelor de publicitate exterioară;
- veniturile din taxa pentru servicii auto – în lipsa registrului autorizațiilor eliberate;
- veniturile din taxa pentru amenajarea teritoriului – în lipsa numărului mediu scriptic trimestrial al salariaților și/sau fondatorilor întreprinderilor;
- veniturile din taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială – în lipsa de informații generalizate privind suprafața ocupată de unitățile de comerț și/sau de prestări servicii, amplasarea lor, tipul mărfurilor realizate și serviciilor prestate.

¹⁷ Hotărîrea Curții de Conturi nr.8 din 09.02.2011 „Privind Raportul auditului implementării Programului de stat de creare a cadastrului bunurilor imobile în anii 2008-2009”.

¹⁸ Art.279 alin.(5) din Codul fiscal.

¹⁹ Raportul auditului gestiunii resurselor naturale subterane în anii 2007-2008, aprobat prin Hotărîrea Curții de Conturi nr.55 din 24.12.2009.

Deși, conform prevederilor art.297 alin.(3) din Codul fiscal, AAPL modifică taxele locale concomitent cu adoptarea bugetului UAT, CMC a adoptat deciziile corespunzătoare cu trei luni mai târziu de la momentul aprobării bugetului municipal pentru 2010.

La planificarea veniturilor din taxele locale primăria Grătiești n-a ținut cont de prevederile Deciziei consiliului local nr.6/31 din 27.07.2010 și n-a solicitat de la Î.S. Colegiul Național de Viticultură și Vinificație informația privind venitul din vânzări ale produselor fabricate cărora li se aplică simbolică locală, ca rezultat nefiind planificate și, totodată, nefiind încasate venituri din taxa pentru folosirea simbolicii locale.

• *Necesită îmbunătățire mecanismul de monitorizare a plasării obiectelor de publicitate, iar lipsa de conlucrare cu IFS mun.Chishinău în această privință a cauzat ratarea veniturilor estimate de audit la suma totală de 22,02 mil.lei (2010 – 8,84 mil.lei; 2011 – 13,19 mil.lei).*

Potrivit estimărilor, în 2010, încasările în bugetele UAT a taxei pentru amplasarea publicității au constituit 20,3 mil. lei, iar în 2011 – 21,5 mil.lei, fiind aprobate în sumă totală de 20,5 mil.lei și, respectiv, de 25,5 mil.lei, din care: în bugetul municipal – 19,97 mil.lei și, respectiv, de 25,05 mil.lei. De menționat că, conform informației prezentate de către DGAURF (la 10.06.2009), referitor la suprafața publicității exterioare reieșind din autorizațiile eliberate, veniturile din taxa pentru amplasarea publicității pe anul 2010 urmau a fi planificate la un nivel de peste 30,8 mil. lei. Astfel, estimarea veniturilor din sursa menționată, în lipsa informației privind materia/baza imposibilă, colaborării defectuoase dintre AAPL (DGAURF) și IFS mun.Chishinău, precum și neconformării recomandărilor Curții de Conturi ce țin de domeniul dat au generat disfuncționalități majore a cadrului de identificare, evaluare și monitorizare a veniturilor din taxa pentru amplasarea publicității, precum și ratarea lor. Datele referitor la cele menționate se prezintă astfel:

Indicii analizați/la data	01.01.2010	01.01.2011
Suprafața autorizată (m ²)	64727,8	65903,6
Veniturile ce urmau a fi calculate la suprafața autorizată (mii lei)	32363,9	32951,8
Veniturile efectiv planificate de către DGF (mii lei)	19973,0	25045,0
Veniturile încasate (mii lei)	23527,0	19764,0
Venituri ratate în bugetul municipal (mii lei)	8836,9	13187,8

De menționat, că veniturile compromise prin neîncasarea taxei de amplasare a publicității s-au datorat faptului că, în 2010, agenții economici înregistrați în municipiu au declarat facilitățile fiscale în sumă de 11,3 mil.lei, iar în 2011 – de 13,2 mil.lei, în lipsa unui astfel de drept. Pe parcursul 2010, în adresa DGAURF și Primăriei n-au parvenit solicitări din partea agenților economici cu privire la coordonarea publicității sociale, iar în 2011, doar 4 agenți au coordonat publicitatea socială. Ca urmare, subiecții taxei de amplasare a publicității nu puteau beneficia de scutiri la achitarea acesteia. Însă, în pofida celor constatate, aceștia prezentau trimestrial la IFS darea de seamă pentru taxa de plasare a publicității (forma TPP 08), cu indicarea scutirilor la plata taxei respective.

Urmare a confruntării datelor prezentate de către DGAURF privind suprafețele autorizate pentru plasarea publicității cu datele IFS, s-au constatat divergențe semnificative, care au variat între minus 1744,7 m² și plus 344,0 m². Astfel, în trimestrul III 2011, 79 de agenții economici (din 122 verificați, sau 64,7%), n-au declarat sau au

declarat suprafețe micșorate/denaturate, comparativ cu cele autorizate, cu circa 12,0 mii m². Întru susținerea celor expuse, se exemplifică următoarele:

Denumirea agentului economic	Codul fiscal	Datele prezentate de către DGAURF (m ²)	Datele dărilor de seamă (forma TPP 08) din baza de date a IFS prezentate în trimestrul III 2011 (m ²)	Diferențe dintre suprafețele autorizate și cele declarate (m ²)
"LOCAL MEDIA" S.R.L.	1008600011283	1885,00	140,3	-1744,70
"MEDIA LIDER" S.R.L.	1007600007401	1482,00	148,6	-1333,40
"OROLOGUL" S.R.L.	1002600012406	592,10	69,6	-522,60
"NOVIAS" S.A.	1002600005255	509,36	0	-509,36
"VIP MEDIA" S.R.L.	1003600015622	986,86	477,5	-509,40
"PROGRES & CO" S.R.L.	1003600006084	475,32	0	-475,32
"DAS INTERNATIONAL" S.R.L.	1008600004966	528,00	72,0	-456,00
"PUBLIC-DESIGN" S.R.L.	1008600018765	452,72	0	-452,72

De menționat că în calculele sus-indicate nu s-a luat în considerare suprafața inscripțiilor exterioare de 19933 m². În contextul celor susținute, conform prevederilor Codului fiscal, obiect al impunerii cu taxa de amplasare a publicității sint și firmele luminoase, care se plasează de către DGAURF la categoria inscripțiilor exterioare, considerându-se ca neimpozabile, nefiind prezentată informația corespunzătoare la IFS mun.Chishinău, ceea ce determină faptul că unele obiecte ale impunerii cu taxa de amplasare a publicității n-au fost impozitate, fiind posibilă ratarea unor venituri în bugetul municipal de pînă la 9966,5 mii lei anual.

Deși la unii agenți economici au expirat autorizațiile de plasare a publicității, aceștia nu demontează panourile publicitare, continuă plasarea publicității, și doar o parte prezintă dări de seamă fiscale.

• *N-a fost asigurată o monitorizare și o administrare conformă a parcarilor auto, ca urmare fiind ratate venituri la bugetul municipal în sumă totală de peste 0,6 mil.lei.* Astfel, în pofida faptului că DGF a estimat relativ corect veniturile din taxa de parcare, neîntreprinderea măsurilor pentru legalizarea parcarilor neautorizate în 2010-2011 cu suprafața de 5,37 ha și, respectiv, de 5 ha a lipsit bugetul municipal de venituri suplimentare în mărime de 0,32 mil. lei și, respectiv, 0,30 mil.lei.

Conform informației DGTPCC (la 31.12.2011), suprafața parcarilor autorizate constituia 44,3 ha, cu 17834 de locuri de parcare. În noiembrie 2011, în municipiu, de către colaboratorii DGTPCC au fost stabilite 30 de parcuri auto neautorizate, fără a determina suprafața terenului ocupat. Totodată, potrivit informațiilor prezentate de IFS mun. Chishinău, unii agenți economici, care au transferat (2011) plata pentru taxa pentru parcare în sumă de 0,16 mil.lei, n-au fost regăsiți în listele parcarilor auto autorizate.

• *Îmbunătățiri considerabile necesită monitorizarea prestării serviciilor de transport auto de călători, iar inexistența unui control de rigoare a lipsit bugetul municipal de venituri considerabile.*

Conform prevederilor anexelor la Dispozițiile Primarului general nr.447-d din 26.05.2010²⁰ și, respectiv, nr.384-d din 17.05.2011²¹, responsabili pentru încasarea taxei pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători au fost desemnați IFS mun. Chishinău și DGTPCC.

Pentru 2010-2011 au fost estimate venituri la bugetul municipal din taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători în sumă de 14,9 mil.lei și, respectiv, de 24,4 mil.lei, aprobate în sumă de 14,9 mil.lei și 24,4 mil.lei, acestea fiind executate în sumă de 15,3 mil.lei și, respectiv, 18,6 mil.lei.

Potrivit datelor DGTPCC, în 2010-2011, încasările din taxa menționată de la prestarea serviciilor de transport cu microbuzele urmau să constituie 14,79 mil.lei și, respectiv, 16,33 mil.lei, care au și fost încasate în buget. Totodată, auditul a constatat că 5 agenți economici au achitat taxe în sumă de 0,48 mil.lei nu la bugetul municipal, dar în bugetul comunelor din componența municipiului, ceea ce denotă

²⁰ Planul „Privind acțiunile de bază ale executorilor de buget întru menținerea echilibrului bugetar pe a. 2010 în vederea extinderii bazei fiscale, sporirii veniturilor bugetului, optimizării cheltuielilor etc.”.

²¹ Planul „Privind acțiunile de bază ale executorilor de buget întru menținerea echilibrului bugetar pe a. 2011 în vederea extinderii bazei fiscale, sporirii veniturilor bugetului, optimizării cheltuielilor etc.”.

lipsa unui mecanism eficient de verificare a corectitudinii și plenitudinii achitării acestor taxe în bugetul municipal.

Reieșind din informația DGTPCC, în 2010 serviciile de transport auto de călători în regim de taxi (până la 8 locuri) au fost prestate în municipiu de către 37 de agenți economici, cu circa 1600 de unități de transport, iar în anul 2011 de către 48 de agenți economici, cu circa 1670 de unități de transport. De menționat că, potrivit Deciziei CMC nr.4/29 din 19.04.2010, pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe rutele municipale, orașenești (comunale) și satești, operate cu autoturisme cu capacitatea de până la 8 locuri, începând cu 01.05.2010, s-a aprobat cota taxei lunare în mărime de 500 lei, iar conform Deciziei CMC nr.1/52 din 11.02.2011, pentru 2011, în mărime de 300 lei.

Se relevă că, în 2010, urmare a tergiversării adoptării deciziei respective a CMC, bugetul municipal a ratat venituri în sumă de circa 3,2 mil.lei. Totodată, în această perioadă, au fost percepute venituri de la această taxă de la agenții economici care prestează servicii de transport în regim de taxi (de până la 8 locuri) în sumă de 0,46 mil.lei, deși urmau a fi încasate în total 6,4 mil.lei, sau cu 5,94 mil.lei mai mult. În 2011, încasările din această taxă au constituit 2,23 mil.lei, deși urmau să constituie 6,01 mil.lei, sau cu 3,78 mil.lei mai mult. Astfel, veniturile ratate de bugetul municipal în 2010-2011 au valorat 12,92 mil.lei, veniturile neidentificate pentru 2010 (8 luni) constituind 6,27 mil.lei, iar pentru 2011 fiind supraevaluate la 2,04 mil.lei. Conform datelor IFS mun. Chișinău, la 31.12.2011, restanța agenților economici la achitarea taxei nominalizate constituia 1,36 mil.lei, iar supraplata – 4,71 mil.lei.

În 2010-2011, DGTPCC n-a asigurat eliberarea certificatelor de agreare la prestatorii serviciilor în regim de taxi (până la 8 locuri), în corespundere cu prevederile pct.2.1 din Decizia CMC nr.4/29 din 19.04.2010²². Totodată, urmare a adresării în instanța de judecată a agenților economici care prestează servicii de taxi, la 01.11.2010, Curtea de Apel a hotărât anularea actului administrativ contestat, iar la 30.03.2011, CSJ a menținut hotărârea primei instanțe. În acest sens, este necesar de accentuat că, în municipiu lipsește un mecanism legal privind stabilirea stării tehnice a mijloacelor de transport ce prestează servicii de transport a pasagerilor, ceea ce determină riscul privind siguranța pasagerilor transportați.

• În 2010-2011, veniturile provenite din taxa pentru unitățile comerciale și/sau prestări servicii de deservire socială au fost aprobate în bugetul municipal în sumă de 60,0 mil.lei și, respectiv, 68,0 mil.lei, fiind realizate efectiv 68,3 mil.lei și, respectiv, de 77,6 mil.lei. De menționat că, potrivit datelor prezentate de către DGCAPPs, la momentul eliberării autorizației de funcționare, aceasta nu verifică dacă a fost sau nu efectuată achitarea taxei respective în bugetul municipal, ceea ce determină riscul eschivării de către unii contribuabili de la achitarea acestei taxe.

• Venitul BUAT din taxa pentru patenta de întreprinzător în 2010 a constituit 10359,0 mii lei, iar în 2011 – 11537,0 mii lei. Cele mai multe patente eliberate și prolongate se referă la activitatea privind comerțul cu amănuntul (2010 – 9348 din 16957; 2011 – 11346 din 18875). Auditul constată rezerve semnificative de majorare a veniturilor din taxa pentru patenta de întreprinzător de la prestarea serviciilor de reparație a locuințelor și de la ajustarea și reparația mobilei. Astfel, în 2010 au fost eliberate și preluate 11 patente, iar în 2011 – 7 patente, deși doar pe pagina web (<http://makler.md/chisinau/stroitelstvo-i-remont/stroitelstvo-i-remont/remont-pod-kljuch>) existau circa 666

de anunțuri publicitare pentru prestarea acestor servicii. Pentru ajustarea și reparația mobilei existau 283 de anunțuri publicitare, dar au fost eliberate și preluate în 2010 și în 2011 câte 9 patente etc.

• Pentru 2010-2011 veniturile din taxa pentru folosirea drumurilor de către automobilele înmatriculate în R.Moldova (50% din contingent) au fost aprobate în sumă de 38,1 mil. lei și, respectiv, 40,0 mil.lei, efectiv realizate fiind 31,8 mil. lei (2010) și 34,1 mil.lei (2011).

De menționat că, la evaluarea veniturilor din această taxă pentru 2011, DGF a folosit cote ale taxei care n-au fost aprobate, dar indicate în Notele metodologice. Mai mult decât atât, în urma confruntării datelor din informațiile prezentate DGF de către Î.S.„CRIS Registru” referitor la unitățile de transport înregistrate în municipiu cu datele prezentate de către IFS mun. Chișinău privind totalul pe dările de seamă privind Taxa pentru folosirea drumurilor de către automobilele înmatriculate în R.Moldova pentru 2008, auditul a constatat că doar o parte din proprietarii automobilelor înregistrate declară și achită taxa, această situație fiind o consecință a neexecutării cerințelor Hotărârii Curții de Conturi nr.21 din 20.04.2007²³ privind completarea și utilizarea informațiilor Conturul „G” – „Evidența executării legislației fiscale” din Registrul de stat al transporturilor. Totuși, reieșind din datele IFS mun. Chișinău, DGF urma a planifica în 2010 venituri la acest capitol de 38,55 mil.lei, iar conform datelor Î.S.„CRIS Registru” – în sumă de 40,62 mil. lei. Astfel, neidentificarea și neîncasarea integrală a surselor date denotă un risc major de evaziune fiscală.

➤ **AAPL ale UAT din componența municipiului n-au asigurat o administrare conformă a procesului de vânzare și privatizare a bunurilor proprietate publică, ca urmare nefiind asigurată identificarea și administrarea corespunzătoare a veniturilor pasibile din sursa dată.** Astfel, conform datelor DGF, pentru 2010 au fost estimate venituri din vânzarea și privatizarea bunurilor proprietate publică în sumă totală de 55,76 mil.lei (inclusiv din vânzarea apartamentelor către cetățeni – 4,0 mil.lei; privatizarea terenurilor proprietate publică – 51,75 mil. lei etc.), iar în 2011 – în sumă de 71,7 mil.lei (inclusiv din vânzarea apartamentelor către cetățeni – 4,0 mil.lei; vânzarea încăperilor nelocuibile – 4,0 mil.lei; privatizarea terenurilor proprietate publică – 63,7 mil.lei). Estimarea acestor venituri s-a efectuat fără ca autoritățile responsabile (DGERRP și DGAURF) să posede lista bunurilor imobile pasibile vânzării și privatizării și valorile estimate ale acestor bunuri (inclusiv aprobate de CMC). Aceeași situație predomină și la evaluarea încasărilor din arenda terenurilor cu o altă destinație decât cea agricolă și chiria bunurilor proprietate publică.

Se relevă că, potrivit informațiilor prezentate de DGERRP și DGAURF, acestea au preconizat încasări pentru 2011 în sumă totală de 86,2 mil.lei (inclusiv 5,2 mil.lei – din locațiunea bunurilor imobile; 4,0 mil.lei – din vânzarea apartamentelor către cetățeni; 12,0 mil.lei – din vânzarea încăperilor nelocuibile; 13,0 mil.lei – din arenda terenurilor; 52,0 mil.lei – din vânzarea terenurilor). În realitate, încasările în bugetul municipal la acest compartiment au constituit în total 125,1 mil.lei (respectiv, 11,2 mil.lei, 4,3 mil.lei, 3,6 mil.lei, 33,9 mil.lei, 72,1 mil. lei), ceea ce denotă nedispunerea de către autoritățile menționate a unor date veridice la momentul prognozei acestor venituri, una din cauze fiind lipsa unei evidențe concludente a decontărilor privind utilizarea și vânzarea bunurilor imobile și terenurilor. Potrivit datelor Direcției funciare, restanțele agenților

²² Decizia CMC nr.4/29 din 19.04.2010 „Cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a cotelor de taxe lunare pentru prestarea serviciilor de transport auto de călători pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor) pe anul bugetar 2009”.

²³ Hotărârea Curții de Conturi nr.21 din 20.04.2007 „Privind raportul asupra corectitudinii formării și eficienței utilizării fondului rutier în perioada anilor 2005-2006 (9 luni)”.

economici pentru arendarea, folosința și vânzarea terenurilor, la 22.09.2010, constituia 48,0 mil.lei, ceea ce reprezintă o sursă semnificativă pentru completarea bugetului municipal.

De menționat că, conform Concepției gestiunii resurselor funciare din municipiu, aprobată prin Decizia CMC nr.11/2 din 23.09.2010, se preconiza aplicarea plăților funciare pentru o suprafață de 600,0 ha de terenuri, real fiind aplicate, potrivit datelor DGAURF, doar pentru 229,0 ha.

Se relevă că la planificarea veniturilor din arenda terenurilor nu s-a ținut cont de contractele valabile în această privință. Astfel:

- la primăria Ciorescu veniturile din arenda terenurilor pentru anul 2010, conform contractelor încheiate, urmau să constituie 193,3 mii lei, însă au fost planificate în sumă totală de 121,5 mii lei, sau cu 71,8 mii lei mai puțin. Totodată, pentru 2011 au fost prevăzute venituri cu 43,4 mii lei mai mult decât prevederile contractuale;

- la primăria Ghidighici, pentru perioada 2010-2011, au fost planificate venituri cu 322,5 mii lei și, respectiv, cu 260,7 mii lei mai puțin decât prevederile contractuale;

- analogic, primăria Vatra a aprobat venituri din arenda terenurilor pentru 2010-2011, cu 273,8 mii lei și, respectiv, cu 368,5 mii lei mai puțin decât plățile conform condițiilor contractuale;

- totodată, din aceeași cauză, primăria Grătiești a planificat venituri din sursa menționată, pentru 2010 cu 9,3 mii lei mai mult, iar pentru 2011 – cu 15,3 mii lei mai puțin.

Aceeași situație s-a constatat și la formarea veniturilor din arenda bunurilor imobile proprietate publică a UAT. Astfel, în 2010 primăria Grătiești a planificat venituri din această sursă în sumă totală de 19,0 mii lei, pe când valoarea contractelor de arendă a bunurilor constituia 47,2 mii lei, iar încasările – 72,8 mii lei. De asemenea, și pentru 2011 au fost planificate venituri cu 20,9 mii lei mai puțin decât valoarea contractuală și cu 37,9 mii lei inferioare încasărilor efective.

➤ **N-a fost asigurată o monitorizare și administrare conformă a veniturilor prevăzute din mijloacele speciale.**

- Planificarea veniturilor din mijloace speciale ce țin de taxa pentru instruirea copiilor în școlile de muzică s-a efectuat contrar prevederilor pct.2 din Regulamentul cu privire la modul de încasare a taxei pentru instruire în școlile de muzică, artă și artă plastică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.76 din 02.02.1999²⁴, în proporție mai mică decât 30% din cheltuielile curente suportate de instituția în cauză în anii precedenți. Ca urmare celor menționate, în 2010, primăria Ciorescu a diminuat veniturile pasibile încasării din taxa pentru instruirea copiilor în școlile de muzică cu suma totală de 464,7 mii lei, iar în 2011 – cu 460,0 mii lei. Analogic primăria Grătiești a admis subestimarea veniturilor din sursa menționată cu 114,2 mii lei în 2010 și cu 128,3 mii lei – în 2011, iar primăria Cricova – cu 502 mii lei în 2010 și cu 495,6 mii lei – în 2011. Mai mult decât atât, în 2010 Consiliul orășenesc Cricova, conform Deciziei nr.13/2 din 16.12.2010, nejustificat (în lipsa unor calcule sau informații) a decis micșorarea plății pentru întreținerea copiilor în școala de arte cu suma de 50,6 mii lei, nefiind asigurată încasarea veniturilor date.

- Nu toate veniturile din mijloacele speciale au fost estimate conform prevederilor Regulamentului cu privire la gestionarea mijloacelor speciale ale instituțiilor publice finanțate de la buget, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.94 din 31.12.2004. Astfel, primăria Ghidighici,

nerespectând normele Regulamentului nominalizat, în loc de a planifica venituri provenite din mijloace speciale, a stabilit incorect veniturile de la prestarea serviciilor de evacuare a deșeurilor menajere solide, la contul mijloacelor bugetare cap.122/40 „Alte încasări”. Veniturile respective au fost estimate, fără a ține cont de taxele stabilite potrivit deciziilor consiliului local și de informația privind potențialii beneficiari, care, conform evaluărilor auditului, urma să constituie peste 1,81 mil.lei anual, ca rezultat veniturile din sursa menționată au fost subestimate în 2010 în sumă de 1,78 mil.lei și în 2011 – 1,76 mil.lei.

- *Cu derogare de la art.4 și art.32 din Legea nr.397-XV din 16.10.2003, veniturile planificate de către DGTPCC pentru 2010-2011 nu exprimă nivelul real de acumulare a acestora, din motiv că n-au fost pe deplin calculate și impuse către plată.* Astfel, la estimarea veniturilor din mijloace speciale pentru 2010 și 2011 DGTPCC urma să se călăuzească de evoluția încasărilor perioadei precedente (2009 și, respectiv, 2010), precum și de contractele valabile pe perioada prognozată, însă realmente, indicatorii respectivi au fost relativ subestimați. Astfel, în 2010 veniturile încasate au fost cu 1,19 mil.lei mai mari decât veniturile aprobate, iar în 2011 – cu 0,39 mil.lei. Pentru 2010-2011, DGTPCC n-a planificat veniturile de rigoare, deși merită a fi atenționat faptul că în 2009 și 2010 veniturile efective (prestarea serviciilor de arendă a pasajelor) au constituit 0,77 mil. lei și, respectiv, 0,76 mil.lei, iar în 2010-2011 – 1,60 mil. lei și, respectiv, 1,61 mil.lei. Aceeași instituție (DGTPCC) a evaluat și a prognozat venituri bugetare provenite din chiria bunurilor cu 0,79 mil.lei și, respectiv, cu 0,71 mil.lei sub potențialul real, iar veniturile din prestarea serviciilor au fost subprogramate cu 0,40 mil.lei și 0,39 mil.lei, față de realizările efective din 2010 și, respectiv, 2011.

Înregistrând o depășire a veniturilor asupra cheltuielilor, în 2010 DGTPCC a transferat în bugetul municipal suma de 1,0 mil.lei, iar în 2011 veniturile din locațiune au fost micșorate cu 0,7 mil.lei, ca urmare a transferării acestora din mijloace speciale în venituri directe ale bugetului municipal. La efectuarea acestor rectificări nu s-a ținut cont de faptul că DGTPCC ține evidența decontărilor veniturilor din locațiunea pasajelor subterane, iar soldurile acestor datorii sint reflectate în bilanțul instituției.

O situație similară a fost constatată la DGLCA. Astfel, în baza contractelor de arendă valabile pentru anii respectivi, DGLCA a prognozat venituri diminuate, comparativ cu capacitățile de acumulare, cu 0,25 mil.lei și, respectiv, cu 0,07 mil.lei, inclusiv din chiria bunurilor cu 0,45 mil.lei și, respectiv, cu 0,07 mil.lei. DGLCA a acumulat venituri în absența deciziilor de rigoare (CMC), privind aprobarea tarifelor pentru prestări servicii la baza de odihnă „Lavanda” și la darea în chirie a suprafețelor de uz comun din blocurile locative (ce reprezintă proprietatea comună a proprietarilor apartamentelor din aceste blocuri²⁵).

De menționat că cheltuielile efective pentru întreținerea bazei de odihnă „Lavanda” în 2010 au constituit 220,5 mii lei, iar în 2011 – 286,1 mii lei, pe când veniturile de la realizarea foilor de odihnă au constituit 70,3 mii lei și, respectiv, 125,5 mii lei, compensarea pierderilor de 310,8 mii lei fiind efectuată din contul predării în chirie/locațiune a bunurilor proprietate publică locală și proprietate privată.

La finele anului 2011, DGLCA înregistra datorii debitoare la compartimentul mijloace speciale în sumă de 803,7 mii lei (S.R.L. „Starnet” – 143,6 mii lei, S.A. „Moldtelecom” – 85,4 mii lei, S.R.L. „Arax-Impex” – 50,5 mii lei, Î.M. „Infocom” – 52,2 mii lei etc.), inclusiv 382,6 mii lei cu termenul de prescripție expirat.

²⁴ Regulamentul cu privire la modul de încasare a taxei pentru instruire în școlile de muzică, artă și artă plastică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.76 din 02.02.1999. Abrogat, la 01.09.2011, prin Hotărârea Guvernului nr.450 din 16.06.2011.

²⁵ Legea condominiului în fondul locativ nr.913-XIV din 30.03.2000 (în continuare – Legea nr.913-XIV din 30.03.2000).

DGLCA n-a întreprins măsurile necesare în vederea încasării datoriilor pentru chiria apartamentelor, care, la 31.12.2011, au constituit 352,6 mii lei. Tariful pentru chiria apartamentelor a fost reaprobat în anul 2007 în mărime de 0,2 lei pentru 1 m², acesta nefiind modificat din anul 1997.

• DGAURF n-a înregistrat în evidența contabilă, în perioada auditată, serviciile prestate, dar neprimite și neachitate de beneficiari în sumă de circa 233,4 mii lei, care, în lipsa contractelor, nu pot fi impuse spre plată, fiind determinat riscul neîncasării acestora, concomitent fiind suportate cheltuieli bugetare pentru prestarea acestor servicii, ceea ce denotă irosirea mijloacelor bugetului municipal.

➤ **O rezervă semnificativă în consolidarea discipinii de plată și, implicit, a veniturilor bugetare o constituie restanțele contribuabililor, care, în perioada auditată, au avut o tendință de creștere.**

• Analiza structurii și evoluției restanțelor fiscale demonstrează că, în perioada 2010-2011, indisciplina de plată a afectat semnificativ toate componentele BPN. În perioada vizată, obligațiile (creanțele) restante s-au majorat cu 394,1 mil.lei, inclusiv cele destinate BUAT – cu 17,0 mil.lei. Datele referitor la restanțe se prezintă, astfel:

(mil. lei)

Specificație	01.01.2010		Pondere %	01.01.2011		Pondere %	01.01.2012		Pondere %
	Total	Fără agenți economici administrați de DAMC		Total	Fără agenți economici administrați de DAMC		Total	Fără agenți economici administrați de DAMC	
BPN ²⁶ , din care:	226,1	187,7	100	516,3	371,1	100	620,2	455,6	100
BS	125,9	101,3	55,7	154,0	139,9	29,8	207,7	190,2	33,5
BUAT	55,2	50,4	24,4	61,7	56,5	12,1	72,2	61,8	11,6
BASS	42,1	33,7	18,6	295,7	171,5	57,3	335,4	200,4	54,1
FAOAM	2,9	2,4	1,3	4,9	3,2	0,9	4,8	4,0	0,7

Sursă: Darea de seamă privind restanța față de BPN a IFS mun.Chișinău pe anii 2009-2011

De menționat că darea de seamă privind restanța nu oferă o imagine exhaustivă și autentică privind situația datoriilor contribuabililor, în aceasta nefiind reflectate restanțele ce se află la evidență specială conform Regulamentului din 01.04.2003²⁷, și anume, restanțele aferente obligațiilor fiscale ale căror executare silită este imposibilă și cele stinse prin scădere. Potrivit situației din 01.01.2012, la evidența specială a IFS mun.Chișinău erau înregistrați 292 de agenți economici cu suma restantă față de BPN în mărime de 287,3 mil.lei sau cu o creștere de 137,7 mil.lei față de începutul 2010. Restanțele respective sînt supuse unui risc major de neîncasare și eventual trecute la pierderi prin anulări netransparente.

În perioada 2010-2011, ritmul de creștere a restanțelor fiscale la BUAT (130,8%) a depășit dinamica creșterii veniturilor (129,5%) cu 1,3%, ceea ce denotă predispoziție această zonă de administrare fiscală unor riscuri evidente de neonorare și, implicit, de compromitere a obligațiilor fiscale. La situația din 01.01.2012, restanța față de BUAT a constituit 72,2 mil.lei, din care încasabilă – 30,5 mil.lei, și a întreprinderilor în proces de lichidare – 21,5 mil.lei, care constituie rezerve ale bugetelor UAT.

Recomandări:

1. DGF, IFS mun.Chișinău: Conformarea cadrului regulator în materie de evaluări și prognozări fiscale pe fiecare categorie de impozit/taxă în parte.

2. DGF: În interacțiune cu autoritățile de profil, să asigure implementarea unui sistem analitic-informațional exhaustiv și fundamentat privind materia/baza de impozitare pe fiecare UAT, cu evaluările și monitorizările de rigoare.

3. IFS mun.Chișinău, DGF, primarilor UAT auditate: Identificarea/(Re)evaluarea materiei/bazei de impozitare/taxare și a subiecților impunerii pe teritoriul administrat pe fiecare categorie de impozit/taxă. Întreprinderea măsurilor întru asigurarea încasării în bugetele UAT a veniturilor

ratate.

4. Primarului general, DGAURF, DGERRP, primarilor UAT auditate:

4.1. Elaborarea unor mecanisme de identificare și evaluare a construcțiilor nefinisate – obiecte ale impunerii fiscale, cu aplicarea, în modul stabilit, a impozitului pe bunurile imobiliare.

4.2. Identificarea tuturor bunurilor imobiliare (inclusiv a terenurilor), neevaluate în scopuri fiscale, cu informarea I.S. „Cadastru”, întru evaluarea acestora, inclusiv a celor transmise în arendă/locatiune/folosință/gestiune economică, cu asigurarea înregistrării conforme a contractelor respective.

5. Primarului general, primarilor UAT auditate: Asigurarea inventarierii suprafețelor publicitare din mun. Chișinău și UAT din componenta municipiului.

6. DGAURF, IFS mun.Chișinău, primarilor UAT auditate: Verificarea, prin confruntare, a datelor existente în sistemul informațional al IFS mun.Chișinău cu datele AAPL privind suprafețele publicitare, cu stabilirea divergențelor și cauzelor acestora.

7. Primăriei mun.Chișinău, DGF, IFS mun.Chișinău, primarilor UAT auditate: Asigurarea executării deciziilor CMC privind plata de către societățile pe acțiuni și întreprinderile municipale a dividendelor și defalcărilor din profitul net în bugetul municipal și examinarea modului de restituire în bugetul municipal a defalcărilor din profitul net, achitate de către întreprinderile municipale în bugetul de stat.

8. CMC, Primăriei mun.Chișinău, DGAURF, DGERRP, DGF, IFS mun.Chișinău, primarilor UAT auditate: Extinderea bazei de venituri din contul gestiunii eficiente a proprietății publice și administrării eficiente a taxelor și impozitelor existente (inclusiv prin aprobarea acestora în termen).

9. Primăriei mun.Chișinău, IFS mun.Chișinău, primarilor UAT auditate: Consolidarea capacităților și abilităților în materie de administrare/colectare fiscală a impozitelor/taxelor locale, prin eficientizarea activității AAPL din cadrul UAT.

10. Primarului general, DGF, DGAURF, DGERRP, DGLCA, DGTPCC, primarilor UAT auditate: Prezentarea IFS mun.Chișinău a informațiilor privind obiectele și subiecții impunerii în forma și conținutul determinate de către autoritatea fiscală. Estimarea economică fundamentată a veniturilor provenite din mijloacele speciale.

11. DGAURF: Asigurarea prestării serviciilor în bază de contract și a încasării valorii acestora.

12. IFS mun.Chișinău:

12.1. Determinarea și implementarea unor acțiuni punctuale/sistemice și ferme de anticipare și combatere a neplăților și evaziunilor fiscale.

12.2. Organizarea unui monitoring și analize permanente a corectitudinii informațiilor înregistrate în cadastrul fiscal, cu desemnarea persoanelor responsabile.

12.3. Asigurarea verificării obligațiilor fiscale ale tuturor contribuabililor care beneficiază de scutiri la plata impozitelor/taxelor, inclusiv ale organizațiilor necomerciale și religioase.

12.4. Asigurarea implementării unui sistem informațional care să permită transferul automat al datelor și informațiilor de la CNAS privind contribuabilii care au obținut/pierdut dreptul la scutire la plata impozitului.

12.5. Asigurarea verificării obligațiilor fiscale ale tuturor contribuabililor la care s-au constatat divergențe între suprafețele de publicitate declarate și cele autorizate.

12.6. Modificarea formei de raportare a obligațiilor fiscale, care va asigura reflectarea reală a obiectului

²⁶ În darea de seamă restanța este prezentată pe plăți de bază.

²⁷ Regulamentul „Privind evidența specială a obligațiilor fiscale” din 01.04.2003//M.O., nr.126-131/162 din 27.06.2003.

impozabil pe fiecare subdiviziune a contribuabilului conform codului localității.

➤ **Cadrul normativ și metodologic irelevant privind determinarea transferurilor de la bugetele ierarhic superioare (de stat sau nivelul II) la bugetele inferioare (nivelul I și II) pentru uniformizarea asigurării financiare a acestora, precum și necoresponderea mecanismului de stabilire a normativelor de cheltuieli cu situația reală, au generat supraevaluări și/sau subevaluări de resurse financiare cu destinații respective.**

Conform art.9 din Legea nr.397-XV din 16.10.2003, pentru uniformizarea gradului de asigurare cu resurse bugetare pentru UAT, prin legea bugetară anuală, de la bugetul de stat pentru bugetele UAT de nivelul II se stabilesc transferuri din contul fondului de susținere financiară a UAT.

Ca rezultat al evaluărilor nefundamentate și defectuoase a veniturilor BUAT, acestea au fost executate în 2010 în sumă de 1477,4 mil.lei, sau cu 198,9 mil.lei mai mult, iar în 2011 – în sumă de 1664,4 mil.lei, sau cu 146,6 mil.lei mai puțin decât estimările MF, ceea ce a dus la alocarea neîntemeiată în 2010 a transferurilor din bugetul de stat pentru susținerea teritoriilor în sumă de 198,9 mil.lei, iar în 2011 – la nealocarea transferurilor în sumă de 58,0 mil.lei. (Anexa nr.2 la Raportul de audit).

Urmare a analizei executării părții de venituri a UAT de nivelul I în 2010 și 2011, s-a constatat că 10 UAT și, respectiv, 11 UAT au subestimat veniturile planificate, față de real executate, cu 10,31 mil.lei și, respectiv, cu 10,27 mil.lei, iar 8 UAT și, respectiv, 7 UAT au supraestimat veniturile cu 5,15 mil.lei și, respectiv, cu 2,05 mil.lei. În consecință, 2 UAT (Vadul lui Vodă și Vatra) urmau să transfere veniturile acumulate peste normă în 2010 în sumă de 1,98 mil.lei și în 2011 – de 2,06 mil.lei în bugetul municipal, de fapt, UAT Vadul lui Vodă a beneficiat în această perioadă de transferuri din bugetul municipal.

Auditul a constatat că, reieșind din veniturile planificate, în 2010, 3 UAT de nivelul I (Ciorescu, Cricova, Vadul lui Vodă) au beneficiat de transferuri majorate cu suma totală de 1,7 mil.lei, iar în 2011 – 2 UAT (Ciorescu, Vadul lui Vodă) cu suma de 3,7 mil.lei, comparativ cu transferurile de care urmau să beneficieze UAT reieșind din normativele stabilite de MF. Luând în considerare veniturile real executate în 2010 și 2011, de transferuri majorate (sau scutiri de achitare a veniturilor supranormative) au beneficiat, respectiv, 3 UAT în sumă totală de 4,35 mil.lei (Ciorescu – 0,09 mil.lei, Cricova – 0,28 mil.lei, Vadul lui Vodă – 3,98 mil.lei) și 4 UAT în sumă totală de 5,81 mil.lei (Ciorescu – 0,79 mil.lei, Cricova – 0,20 mil.lei, Vadul lui Vodă – 3,64 mil.lei, Vatra – 1,18 mil.lei).

De menționat că în cadrul legal existent lipsesc norme privind majorarea sau micșorarea transferurilor pe parcursul anului bugetar în cazul de subestimare sau de supraestimare a veniturilor bugetelor UAT.

• Conform art.5 alin.(4) lit.d) din Legea nr.397-XV din 16.10.2003, veniturile bugetului municipal din vânzarea terenurilor ce aparțin domeniului privat al municipiului, constituie încasări directe și integrale ale acestuia, fiind luate în calcul de MF la calcularea transferurilor. Totodată, conform cadrului legal, aceste venituri servesc și surse de finanțare a deficitului bugetar și, deci, nu pot fi luate în calcul la stabilirea transferurilor. La rândul său, și DGF la calcularea transferurilor pentru uniformizarea susținerii financiare de la bugetul municipal la bugetele de nivelul I a luat în calcul și veniturile din vânzarea-cumpărarea proprietății publice locale, micșorând cheltuielile normative ale UAT de nivelul I în 2010 cu 3,65 mil.lei și în 2011 – cu 3,84 mil.lei.

• Auditul denotă lipsa unor prevederi legale privind mărimea cotei impozitului pe bunurile imobiliare care este

luată la baza determinării veniturilor din aceste impozite pentru calcularea transferurilor pentru nivelarea posibilităților financiare. Astfel, conform art.280 din Codul fiscal, mărimea cotei poate varia între 0,02% și 0,25% din baza impozabilă. Consiliile locale care aprobă cota minimală beneficiază astfel de transferuri suplimentare față de consiliile locale care aprobă cote maxime, prin ce se admite inegalitatea UAT și se favorizează nepăsarea AAPL față de neacumularea impozitelor proprii în bugetul local.

• Potrivit Notelor metodologice, elaborate de Ministerul Finanelor, pentru stabilirea raporturilor între bugetul de stat și bugetele UAT de nivelul II, în 2010, la compartimentul cheltuieli pentru diferite domenii a fost aprobat costul mediu (normativul) de întreținere. Aceste Note metodologice nu stabilesc componența cheltuielilor ce stau la baza acestor normative. DGF a CMC a comunicat AAPL ale UAT de nivelul I doar o parte din aspectele specifice de calculare a transferurilor de la bugetul municipal la aceste bugete, ceea ce contravine prevederilor art.19 din Legea nr.397-XV din 16.10.2003 și, implicit, determină riscul de calculare neuniformă a transferurilor pentru diferite UAT.

• Reieșind din faptul că datele statistice nu corespund situației efectiv existente, AAPL de nivelul II au determinat cheltuielile de referință pentru calcularea transferurilor destinate uniformizării susținerii financiare în 2010 în sumă totală de 146,7 mil.lei, iar în 2011 – 150,0 mil.lei, pe cînd conform normativelor MF (bazate pe datele statistice) cheltuielile UAT de nivelul I urmau să constituie în 2010 – 183,4 mil.lei, iar în 2011, respectiv, 192,2 mil.lei. De exemplu, calcularea necesităților instituțiilor de învățămînt și de cultură s-a efectuat reieșind din numărul de elevi înregistrați în dările de seamă pentru trimestrul 3 al anului premergător celui prognozat și din relevanta de surse financiare pentru cheltuielile curente, fără a se ține cont de datele statistice și de normativul stabilit de MF.

• Auditul relevă și faptul că statele de personal administrativ, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.688 din 10.06.2003, luate în calcul la stabilirea transferurilor pentru susținerea teritoriilor, pentru sate și comune sînt inferioare celor pentru orașe, chiar dacă acestea au același număr de populație și aceleași atribuții stabilite în Legea nr.397-XV din 16.10.2003 și Legea nr.436-XVI din 28.12.2006. De exemplu, la 01.01.2010, populația or.Vatra constituia 3304 persoane, iar populația s.Colonița – 3385, iar numărul de state prevăzute constituie 8 unități și, respectiv, 5 unități.

Recomandări:

13. CMC, Primarului general și DGF: Determinarea transferurilor de la bugetul de nivelul II la bugetul de nivelul I pentru uniformizarea susținerii financiare ale acestora conform cadrului legal existent, metodologic fundamentate în baza unor norme cantitativ-valorice, relevante și transparente.

Obiectivul II: Au format și realizat UAT partea de cheltuieli a bugetelor în conformitate cu actele normative în vigoare?

➤ **Preocuparea irelevantă a managementului AAPL față de formarea/planificarea conformă a cheltuielilor determină gestiunea inefficientă a acestora, ceea ce nu generează scopuri definite și servicii de calitate.**

În perioada auditată, deficiențele stabilite de auditul precedent privind planificarea cheltuielilor pentru amenajarea și salubritatea teritoriului, drumurilor și străzilor; acordarea ajutoarelor financiare pentru încălzire și compensarea cheltuielilor pentru transportarea pasagerilor etc. au rămas aceleași.

De menționat că, pe parcursul 2010, bugetul municipal a fost rectificat/ precizat prin 28 de decizii a CMC, inclusiv 10 decizii privind repartizarea soldului disponibil. Din cauza inactivității CMC în semestrul II 2011, bugetul municipal

pentru perioada respectivă a fost modificat și precizat/rectificat prin 12 decizii ale CMC, din care 8 decizii privind repartizarea soldului disponibil, ceea ce denotă o practică neconformă a planificării cheltuielilor municipale și duce la utilizarea ineficientă a alocațiilor bugetare.

➤ **Deși, în conformitate cu art.35 din Constituția Republicii Moldova și art.4 din Legea învățământului nr.547-XIII din 21.07.1995, învățământul de stat este gratuit și constituie o prioritate națională, finanțarea bugetară a acestui domeniu nu asigură o calitate pe măsură a curriculumului școlar și, implicit, a procesului de educație propriu-zis.** Astfel:

- Sistemul de învățământ are la bază standarde educaționale de stat. Standardele stabilesc cerințele minime obligatorii față de diverse nivele și trepte de învățământ. Atingerea standardelor în învățământ se asigură prin implementarea curriculumului școlar, aprobat de Ministerul Educației. Implementarea curriculumului școlar, la rândul său, este asigurată în baza finanțării învățământului din bugetul public național. Astfel, în 2010-2011, pentru asigurarea educației unui elev în școli, gimnazii și licee au fost alocați 5,84 mii lei și, respectiv, 6,20 mii lei, iar pentru un copil în instituțiile preșcolare – 9,62 mii lei și, respectiv, 9,54 mii lei. În prezent, Direcțiile educație din municipii nu dispun de informații care ar permite evaluarea exhaustivă dacă mijloacele alocate din buget pentru fiecare copil/elev asigură realizarea curriculumului școlar, inclusiv privind: necesitățile ce urmează a fi garantate din buget pentru transpunerea curriculumului școlar pe fiecare obiect în parte și pe fiecare treaptă de studiu al acestuia (clasă); care este de fapt asigurarea financiară și materială în fiecare instituție de învățământ; necesitățile ce urmează a fi suplinite; necesitățile ce nu sînt pe deplin satisfăcute din buget și sursele alternative posibile etc.

- Planificarea alocațiilor bugetare pentru instituțiile de învățământ la art.113.03 „Rechizite de birou, materiale de uz gospodăresc”, art.113.05 „Materiale didactice”, art.113.06 „Cărți și ediții periodice”, art.113.14 „Inventar moale și echipament”, art.113.17 „Reparații curente ale clădirilor și încăperilor”, art.113.18 „Reparații curente ale utilajului și inventarului”, 113.45 „Mărfuri și servicii neatribuite altor alineate”, art.242 „Procurarea mijloacelor fixe” se bazează pe solicitările directorilor instituțiilor de învățământ, iar la celelalte articole – pe cheltuielile efective înregistrate în perioadele anterioare. Totuși, conform datelor prezentate de către instituții, alocațiile bugetare aprobate nu sînt suficiente. Astfel, conform informațiilor ordonatorilor de credite din domeniu „Învățământ”, necesitatea acestora în alocații pentru 2010 constituia 1023,9 mil.lei, fiind propuse spre finanțare 753,1 mil.lei, sau 73,6% din solicitări, iar pentru 2011 – 1133,4 mil.lei, fiind propuse spre finanțare 845,3 mil.lei sau 74,6%, ulterior fiind aprobate alocații pentru 2010 în sumă de 838,9 mil.lei și pentru 2011 – 936,4 mil.lei și rectificate în sumă de 979,6 mil.lei și, respectiv, 993,5 mil.lei, sau 95,7% și, respectiv, 87,7% din solicitările formulate.

La 18.06.2010, DGF a perfectat Note metodologice privind elaborarea proiectului bugetului municipal pentru „Învățământ” în 2011, prin care finanțarea preconizată de 8,86 mii lei pentru un copil a fost acoperită la nivel de 84,5% din numărul de copii în instituțiile preșcolare. Astfel, conform datelor statistice, numărul de copii cu vîrsta de 3-6 ani din instituțiile preșcolare, asigurați cu finanțare din bugetul de stat, în 2011 a constituit 27735 persoane, deși, conform datelor DGETS, la 17.07.2010, frecvența instituțiilor preșcolare din municipii (inclusiv suburbii) 32815 copii (inclusiv 6723 de copii cu vîrsta de pînă la 3 ani), sau cu 5080 de copii mai mult. Totodată, numărul de elevi asigurați

cu finanțare din bugetul de stat în 2011 în instituțiile preuniversitare constituiau 84588 de persoane, deși conform datelor DGETS, la 17.07.2010, acestea erau frecventate de 77537 de copii (inclusiv 1078 de copii din școlile-internat și speciale), sau cu 7051 de copii mai puțin.

Conform divergențelor la proiectul bugetului la „Învățământ”, pentru 2011, în opinia DGF Chișinău, suma cheltuielilor evaluată de MF asigură finanțarea integrală a cheltuielilor salariale și de alimentație. Cît privește alte cheltuieli curente – acestea sînt disponibile la nivel de 50 la sută, astfel, demersurile autorităților/instituțiilor municipale de profil, conform opiniilor acestora, nu au fost acoperite în mărime de 327,5 mil.lei (inclusiv cheltuieli capitale 82,9 mil.lei).

Principalele cauze ale situației descrise constau în faptul că cheltuielile pentru întreținerea copiilor cu vîrsta de pînă la 3 ani în instituțiile preșcolare nu sînt asigurate din bugetul de stat, precum și în utilizarea ineficientă a spațiilor în instituțiile de învățământ, inclusiv din cauza folosirii/frecvenței reduse în raport cu capacitatea de proiect a instituției. Astfel, dacă instituțiile preșcolare au utilizat capacitatea de proiect la nivel de 101,3% (la 01.09.2011, erau frecventate de 34254 de copii în loc de 33831 de copii, conform proiectului), apoi instituțiile preuniversitare au utilizat capacitatea de proiect la nivel de 62,1% (la 01.09.2011, erau frecventate de 74084 de elevi, capacitatea constituind 119357 de elevi). De menționat că capacitatea de utilizare a instituțiilor preșcolare a fost în creștere (la 01.09.2009 – 90,4%; la 01.09.2010 – 96,6%; la 01.09.2011 – 101,3%), iar capacitatea de utilizare a instituțiilor preuniversitare a fost în continuă scădere (la 01.09.2009 – 64,5%; la 01.09.2010 – 62,9%; la 01.09.2011 – 62,1%).

Cele menționate denotă că cheltuielile de întreținere a clădirilor instituțiilor preuniversitare, raportate la un elev, sînt în continuă creștere, iar costurile aferente serviciilor educaționale propriu-zise nu sînt finanțate suficient.

- **Neasigurarea necesităților procesului de învățământ din alocații bugetare determină acoperirea acestor necesități din alte surse, una din care sînt mijloacele colectate de la părinți, inclusiv prin intermediul AOP.**

Instituțiile de învățământ din municipii și Direcțiile educație nu dețin informații oficiale privind activitatea AOP, desfășurată în incinta instituțiilor de învățământ, care sînt proprietate publică municipală, ceea ce denotă lipsa unei responsabilități a factorilor de decizie din aceste instituții privind gestiunea conformă și eficientă a patrimoniului public și mijloacelor bugetare, precum și privind asigurarea unui învățământ de calitate.

Potrivit datelor Direcțiilor educație din municipii, în 2010 au fost primite bunuri materiale de la AOP în sumă totală de 6,28 mil.lei și în 2011 – de 5,81 mil.lei, sau 42,3% și, respectiv, 46,0% din sumele care au fost acumulate de la părinți (14,8 mil.lei și, respectiv, 12,6 mil.lei)²⁸. Reieșind din datele prezentate de AOP și din numărul elevilor și copiilor care frecventau instituțiile de învățământ, de la un copil/elev în medie se colectează lunar (reieșind din 9 luni pe an) pînă la 499,2 lei. (Anexa nr.3 la Raportul de audit).

Mijloacele fixe, obiectele de mică valoare și scurtă durată, precum și materialele primite de la AOP sînt înregistrate în evidența contabilă a DGETS, însă fără a fi reflectate ca venituri și cheltuieli primite din donații. Ca urmare, cheltuielile suportate de instituții, acoperite din donațiile AOP, nu sînt reflectate în Forma nr.4 „Raport privind încasarea și utilizarea mijloacelor speciale”, prin ce sînt denaturate datele privind cheltuielile aferente domeniului învățământului.

14. Recomandări Primarului general, DGETS, DGF: Întreprinderea măsurilor întru optimizarea și economisirea mijloacelor bugetare folosite la întreținerea edificiilor insti-

²⁸ Conform informațiilor prezentate de către Asociațiile obștești ale părinților.

tutiilor de învățămînt; determinarea promptă a necesităților pentru realizarea programelor educaționale.

➤ **Auditul constată că deși AAPL au analizat posibilitatea administrării eficiente a alocațiilor bugetare și optimizării cheltuielilor bugetare prin eficientizarea activității instituțiilor municipale, inclusiv prin reorganizarea, comasarea și reducerea lor, nu s-a reușit implementarea acțiunilor de rigoare și, respectiv, redresarea situației întru atingerea obiectivului cost-eficiență.**

• În conformitate cu Decizia CMC nr.11/3 din 23.09.2010, a fost aprobat Planul privind măsurile anticriză și stabilizare economico-financiară a municipiului Chișinău pe perioada 2010-2012. Astfel, Primăria municipiului și direcțiile din subordinea CMC urmau să întreprindă un plan complex de acțiuni în vederea extinderii bazei de impozitare; sporirii și consolidării veniturilor bugetului municipal; optimizării cheltuielilor bugetare și raționalizării rețelei și statelor instituțiilor publice; prioritizării cheltuielilor publice; achitării datoriilor creditoare. Potrivit raportului DGERRP (responsabili de coordonarea și monitorizarea realizării acțiunilor) din 12.01.2012 privind executarea Deciziei CMC nr.11/3 din 23.09.2010, auditul constată că acțiunile întreprinse de direcții/secții au purtat un caracter fragmentar și incoerent, fără a avea o finalitate.

• Urmare a confruntării prevederilor regulamentelor subdiviziunilor subordonate CMC (care sînt aprobate de CMC) și celor din cadrul Primăriei (care sînt aprobate de Primarul general), s-a constatat existența aceluiași atribuții în diferite direcții, ceea ce generează suprapuneri de competențe, creînd astfel confuzii în managementul instituțional. Astfel, Direcția control financiar tematic, conform Regulamentului DGF, are obligația să țină registrul întreprinderilor municipale, să generalizeze și să analizeze rapoartele financiare, să monitorizeze activitatea întreprinderilor, să înainteze propuneri de modificare a statutelor întreprinderilor etc. Aceleași competențe sînt stabilite și în Regulamentul de activitate a DECAE a Primăriei municipiului (aprobat prin Dispoziția Primarului general din 20.04.2007), care este responsabilă de gestionarea patrimoniului municipal în societățile economice și de evidența financiară a patrimoniului respectiv în bilanțul Primăriei.

• CMC și managementul direcțiilor din subordinea acestuia, pretorii de sector n-au întreprins măsurile necesare în vederea ajustării Regulamentelor de activitate a direcțiilor și preturilor la prevederile Legii nr.436-XVI din 28.12.2006, care în majoritatea cazurilor au fost aprobate pînă la intrarea în vigoare a legii și în prezent atribuțiile acestora stabilite în regulamente nu corespund cu cele real îndeplinite. În consecință, și organigramele, și statele de personal ale acestora nu sînt în concordanță cu atribuțiile efectiv exercitate. Limita statelor de personal și schemele de încadrare a personalului au fost aprobate prin Decizia CMC nr.1/53 din 11.02.2011, în lipsa unei evaluări privind volumul de lucru îndeplinit de fiecare direcție, secție și funcționar și, deci, nu corespund necesităților reale.

• Regulamentul de activitate a Î.M. DCC n-a fost ajustat la cadrul legal existent, ceea ce determină un risc înalt de neconformitate a activității acesteia și de gestiune neconformă a patrimoniului municipal. Astfel, n-a fost executată Decizia CMC nr.2/47 din 05.03.2009 „Cu privire la transformarea Î.M. „Direcția construcții capitale” a Primăriei municipiului în „Direcția generală investiții capitale” a CMC”, nefiind întreprinse măsuri pentru demararea procedurii de reorganizare. Totodată, patrimoniul municipal din domeniul public se află în gestiunea unei întreprinderi municipale care

face parte din domeniul privat al municipiului, deci, poate fi urmărit, sechestrat și vîndut, ceea ce determină riscul pierderii patrimoniului municipal.

• Neconformîndu-se unor exigențe în condiții de austeritate bugetară, CMC a decis (Decizia nr.14/14 din 02.12.2010) de a completa schema de încadrare a Primăriei cu aparatul președintelui Consiliului municipal din 7 unități, numai după un an de la lichidarea acestuia și suportarea cheltuielilor pentru disponibilizarea personalului, dar fără a angaja acest personal. Astfel, la 01.01.2012, la Primăria municipiului erau înregistrate 40 de unități vacante (din care temporar libere – 13), la DGAURF – 17 unități, la DGTPCC – 7 unități și la DGLCA – 18 unități. Menținerea funcțiilor vacante creează economii ale fondului de retribuire a muncii, entitățile auditate folosind mijloacele neutilizate pentru majorarea salariilor angajaților, prin stabilirea diferitor suplimente la salariu, în lipsa criteriilor și indicilor de executare a volumului de lucru.

De menționat că la unele instituții municipale, numărul aprobat al unităților de personal tehnic și de conducere este mai mare sau egal cu celelalte state de personal funcțional (IP Teatrul municipal de marionete, Î.M. „Teatrul unui actor”, Direcția socio-ecologică, Direcția agricultură și alimentație), concomitent existînd instituții finanțate din bugetul municipal cu activitate similară (Î.M. „Teatrul de păpuși Gugută”, Î.M. „Teatrul Satiricus”, DGLCA, DGERRP). Comasarea acestor instituții ar asigura economisirea mijloacelor bugetare pentru întreținerea personalului tehnic și de conducere.

Entitățile auditate nu asigură economisirea mijloacelor bugetare, angajînd pe un salariu deplin personal tehnic (electricieni, lăcătuși, telefoniști, lemnari, măturători, conducători auto etc.) în lipsa unui volum de lucru pentru toată ziua.

AAPL n-au respectat limita de personal recomandă prin Hotărîrea Guvernului nr.589 din 29.07.2011 (25221,0 unități) și Hotărîrea Guvernului nr.99 din 16.02.2010 (26971,0 unități). Astfel, conform Raportului privind îndeplinirea planului pe rețea, state și contingente în instituțiile finanțate din bugetele locale, la 01.01.2012 erau finanțate 26454,8 unități de personal, iar la 01.01.2011 – 26996,5 unități, sau, respectiv, cu 1233,8 unități și cu 25,5 unități mai mult.

• În lipsa unei fundamentări exhaustive privind necesitatea majorării statelor de personal, la 25.02.2010, de către Primarul general au fost aprobate schemele de încadrare a personalului DGAURF pentru anul 2010 în număr de 128 de unități, deși Decizia CMC nr.7/7 privind majorarea statelor de la 114 unități la 128 a fost adoptată abia la 28.06.2010. Cele menționate au generat planificarea neconformă a cheltuielilor pentru retribuirea personalului, economiile formate ulterior fiind folosite la acordarea sporurilor la salariu în sumă de 826,9 mii lei.

• Contrar prevederilor art.3 din Legea nr.158-XVI din 04.07.2008²⁹, o parte din personalul DGTPCC, DGLCA, DGAURF care au statut de funcționar public, desfășoară activități prevăzute în Regulamentele acestor direcții, care nu implică exercitarea prerogativelor de putere publică, cum ar fi: monitorizarea și verificarea executării lucrărilor de reparație a drumurilor și sistemelor ingineresti, elaborarea unor scheme etc., ceea ce determină riscul salarizării neconforme a acestor persoane ca funcționari publici, în special, celor retribuiți din contul mijloacelor speciale, inclusiv la DGLCA – 48 de unități, DGAURF – 55 de unități.

AAPL, contrar prevederilor punctelor 20, 24 și 27 din Anexa nr.5 la Hotărîrea Guvernului nr.201 din 11.03.2009³⁰,

²⁹ Legea nr. 158-XVI din 04.07.2008 „Cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public” (în continuare – Legea nr. 158-XVI din 04.07.2008).

³⁰ Hotărîrea Guvernului nr.201 din 11.03.2009 „Privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public”.

nu dispun de statut de personal avizat și înregistrat la Cancelaria de Stat. Ca rezultat, schemele de încadrare pentru perioada auditată n-au fost înregistrate de către MF, totodată nu s-au respectat nici prevederile pct.10 din Anexa 2 la Ordinul MF nr.109 din 21.12.2007³¹. Serviciile resurse umane n-au prezentat auditului schemele de încadrare ale AAPL pentru 2010-2011, înregistrate la MF și confirmate prin aplicarea ștampilei și numărului de înregistrare, precum și statutul de personal avizat și înregistrat la Cancelaria de Stat conform prevederilor legale. De menționat că, deși Primăria a prezentat, la 19.11.2009, Cancelariei de Stat (Direcția politica de cadre) statutul de personal al Primăriei și direcțiilor, aviz la această informație n-a primit. La 20.05.2011, Primăria a primit un aviz de la Cancelaria de Stat, prin care a fost informată despre necesitatea respectării legislației în vigoare în acest domeniu.

- Aprobarea statelor de funcții și personal al DGTPCC, DGLCA s-a efectuat în lipsa analizelor și calculelor justificative privind personalul necesar, ceea ce determină riscul suportării unor cheltuieli suplimentare la întreținerea unor unități de personal în exces sau riscul neîndeplinirii sarcinilor stabilite. Obiectivele individuale de activitate ale unor angajați ai DGTPCC și DGLCA și fișele de evaluare a acestora nu conțin indicatori de performanță cu date măsurabile. De asemenea, auditul a stabilit necorespunderea datelor din dările de seamă de activitate ale direcțiilor cu datele reale.

Contrapunerea volumului de lucrări, prevăzute în Regulamentele fiecărei direcții a DGTPCC și DGLCA cu datele din Raportul anual de activitate a direcțiilor și cu datele privind îndeplinirea obiectivelor individuale de activitate a funcționarilor publici, în perioada auditată, a relevat că organigrama și statele de personal nu reflectă situația reală privind necesitatea personalului angajat. Astfel, volumul de lucru executat de 4 direcții ale DGTPCC (din 6 aprobate în statele de personal) și de 8 direcții ale DGLCA (din 11 aprobate în statele de personal) este insuficient pentru a asigura cu volum de lucru toate unitățile existente, iar o parte din personalul încadrat nu corespunde calificărilor și exigențelor necesare, totodată existând cazuri de dublare a funcțiilor existente în diferite direcții și secții. De asemenea, auditul a stabilit la DGLCA cazuri de exercitare de către unii angajați a atribuțiilor ce țin de competența altor direcții și secții, ceea ce denotă stabilirea neconformă a statelor de funcții și personal și relevă suportarea ineficientă a cheltuielilor în sumă de 147,7 mii lei.

Recomandări:

15. CMC, Primarului general, primarilor UAT auditate:

15.1. Revizuirea organigramei/structurii aparatului Primăriei și autorităților/entităților din subordine, cu scopul optimizării funcțiilor și raționalizării statelor de personal, precum și eliminării suprapunerilor/dublărilor de competențe.

15.2. Fundamentarea, avizarea și înregistrarea statelor de personal conform cadrului legal și în corespundere cu sarcinile stabilite și volumul efectiv de lucru.

16. CMC, Primarului general:

16.1. Conformarea prevederilor Regulamentelor de activitate a prețurilor, direcțiilor din subordinea CMC și din componența Primăriei cadrului legal existent.

16.2. Examinarea oportunității reorganizării Î.M. DCC în vederea eficientizării supravegherii tehnice a proiectărilor, construcțiilor/reconstrucțiilor/reparațiilor curente/capitale executate din contul mijloacelor bugetului municipal și aprobării politicilor municipale în domeniul proiectărilor,

construcțiilor/reconstrucțiilor/reparațiilor curente/capitale, gestionării eficiente a resurselor financiare alocate în aceste scopuri.

➤ **Entitățile auditate au admis calcularea și achitarea plăților salariale cu derogare de la cadrul legal existent, ceea ce a determinat suportarea unor cheltuieli ineficiente și/sau prejudicierea bugetului municipal.**

Întru argumentarea celor menționate, se exemplifică următoarele:

- DGTPCC a acordat sporuri la salariu pentru intensitatea muncii în sumă totală de 233,1 mii lei, în lipsa reglementărilor privind mărimea și condițiile de acordare a acestora, iar sporurile în sumă de 184,0 mii lei – fără a ține cont de prevederile art.14, art.29 alin.(7) din Legea nr.355-XVI din 23.12.2005³² și pct.13 din Hotărârea Guvernului nr.525 din 16.05.2006³³, în lipsa justificărilor economice necesare, pentru acțiuni ce sînt parte a atribuțiilor de serviciu ale persoanelor date.

Contrar prevederilor art.30 alin.(2) și (3) din Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 și pct.13 din Hotărârea Guvernului nr.525 din 16.05.2006, DGTPCC a salarizat un îngrijitor de încăperi peste normativele stabilite, un muncitor în lipsa justificării muncii efectuate și un responsabil tehnic netitular în condițiile existentei în state a funcției respective, suportînd cheltuieli ineficiente în sumă de 66,4 mii lei.

În perioada auditată, în lipsa documentelor justificative privind existența lucrărilor de întreținere și reparație a utilajului rețelei telefonice și tehnice, precum și a volumului acestora, DGTPCC a calculat salariul unui angajat netitular în sumă de 14,0 mii lei, inclusiv contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală de 2,9 mii lei, prin ce au fost suportate cheltuieli ineficiente în aceeași mărime.

DGLCA, contrar prevederilor pct.15 din Hotărârea Guvernului nr.525 din 16.05.2006, a acordat premii de sărbători care au depășit mărimea salariului de funcție cu suma de 30,2 mii lei.

Primăria mun.Chișinău, în perioada auditată, în cadrul aplicațiilor privind situațiile excepționale, a acordat premii (în mărime a cîte 200 lei) participanților la aplicații care nu sînt angajați ai entității, în suma totală de 61,2 mii lei în anul 2010 și 78,4 mii lei – în anul 2011, care, fiind atribuite la cheltuieli (art.113.45), n-au fost impozitate și declarate potrivit art.18 și art. 90 din Codul fiscal.

În lipsa documentelor confirmative, DGLCA a calculat și a achitat salariul fostului administrator al Î.M. "Direcția Locuinen" în sumă de 2,8 mii lei.

Primăria municipiului, contrar prevederilor art.26 (5) din Legea nr.355-XVI din 23.12.2005, n-a încheiat contract de muncă cu conducătorii direcțiilor subordonate CMC, cu indicarea condițiilor de salarizare a acestora.

Serviciul evidență contabilă al DGLCA a admis transferarea la contul de card a mijloacelor financiare în sumă de 91,8 mii lei, care nu corespund sumei salariului îndreptat spre plata a 11 persoane. Astfel, în perioada 2010-2011, DGLCA a transferat neîntemeiat la cardul de salariu al 4 angajați mijloace bănești în mărime de 52,9 mii lei – salariul calculat al altor 11 angajați, nefiind asigurată nici justificarea primirii acestor sume de către aceștia, ceea ce determină existența riscului de fraudă. Această situație a fost condiționată de existența unor unități de funcții fără sarcini și atribuții exacte. De asemenea, DGLCA a suportat cheltuieli ineficiente, în perioada auditată, în sumă de 70,5 mii lei, pentru salarizarea în funcție de lăcătuș-tîmplar a unei doamne în vîrstă de 70 de ani, sarcinile căreia au fost

³¹ Ordinul ministrului finanțelor nr.109 din 21.12.2007 "Cu privire la aprobarea formularului-tip al schemelor de încadrare".

³² Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 "Cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar" (în continuare – Legea nr.355-XVI din 23.12.2005).

³³ Hotărârea Guvernului nr.525 din 16.05.2006 „Privind salarizarea funcționarilor publici și persoanelor care efectuează deservirea tehnică” (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.525 din 16.05.2006).

indeplinite de soțul acesteia, angajat în calitate de șofer, iar funcțiile de paznic și măturător au fost indeplinite de către al doilea paznic. Astfel, contrar prevederilor art.30 alin.(2) și (3) din Legea nr.355-XVI din 23.12.2005, una și aceeași persoană a fost remunerată concomitent pentru executare în orele de lucru a 2 sau a 3 funcții, ceea ce determină riscul lipsei necesității acestor funcții.

DGLCA a admis raportarea neautentică a cheltuielilor pentru retribuirea muncii pe articole și alineate pentru 2010 în sumă de 179,9 mii lei și pentru 2011 – 136,8 mii lei.

➤ Sistemul de control intern din Direcțiile educație din municipii nu asigură întocmirea conformă a fișelor de pontaj și calcularea regulamentară a salariului cadrelor didactice. Orarul orelor de predare al cadrelor didactice și graficul de activitate al educatorilor, întocmite și aprobate de către administrația instituțiilor de învățământ, se schimbă în permanență, nefiind asigurată documentarea corespunzătoare a schimbărilor respective, iar contabilitățile centralizate ale direcțiilor educație n-au stabilit proceduri de control intern privind verificarea autenticității fișelor de pontaj, ca urmare, acestea conțin erori. Astfel de deficiențe au fost stabilite de audit la Școala auxiliară nr.5 din municipiu (DETS sect. Centru), în 2008-2009 neregulamentar fiind calculate sporuri la salariu de 0,6 mii lei la 2 angajați, din care 0,2 mii lei au fost restituite pe parcursul auditului, precum și la Liceul „Gheorghe Asachi” (DGETS), în 2010-2011 fiind calculat salariu pentru perioada aflării a 3 angajați peste hotarele țării în sumă de 14,5 mii lei (restituite în bugetul municipal în timpul auditului).

Recomandări:

17. DGLCA, DGTPCC, primarilor UAT auditate:

17.1. Elaborarea și aprobarea unui regulament unic, care ar prevedea exhaustiv criteriile de acordare și mărimea premiilor și a altor sporuri salariale.

17.2. Asigurarea utilizării conforme a mijloacelor bugetare pentru retribuirea muncii, cu recuperarea mijloacelor utilizate neregulamentar.

17.3. Asigurarea utilizării conform destinației a mijloacelor financiare.

18. DGLCA: Raportarea regulamentară a plăților de casă și a cheltuielilor pentru remunerarea muncii.

19. DGETS, DETS din sectoarele mun. Chișinău: Asigurarea unui control intern eficient, care ar exclude riscul întocmirii neconforme a tabelelor de pontaj.

➤ **Managementul existent n-a asigurat regularitatea în gestionarea cheltuielilor de întreținere a instituțiilor teatral-concertistice municipale, mijloacelor de transport, serviciile de telecomunicație și de poștă, protocol și deplasări, rambursarea dobinzilor la creditele ipotecare, compensarea averii persoanelor supuse presiunilor.** Astfel:

• **Alocarea mijloacelor bugetare instituțiilor teatral-concertistice municipale se efectuează fără a ține cont de prevederile Legii cu privire la teatre, circuri și organizații concertistice nr.1421-XV din 31.10.2002**, care prevede alocării din buget în mărime de 60% din cheltuielile suportate de către organizația teatral-concertistică, precum și în lipsa unei asigurări că aceste instituții îndeplinesc sarcina de propagare și iluminare culturală a populației (Î.M. „Buciumul”), ca urmare, fiind alocate mijloace financiare supra limitelor regulamentare în sumă de 0,58 mil.lei (2010) și 0,47 mil.lei (2011).

Recomandări:

20. Primarului general, Direcției Cultură: Eficienti-

zarea activității instituțiilor teatral-concertistice municipale, cu respectarea cadrului legal de finanțare a acestora.

• **În anii 2010-2011, conducerea DGTPCC și DGLCA n-a asigurat utilizarea regulamentară a mijloacelor bugetare și a admis cheltuieli suplimentare de telecomunicație în sumă de 64,8 mii lei și, respectiv, 63,8 mii lei.** Astfel, au fost planificate și suportate cheltuieli pentru servicii de telecomunicație și procurarea echipamentului de telecomunicații cu depășirea limitei stabilite în pct.1, pct.2 și pct.9 din Hotărârea Guvernului nr.1362 din 22.12.2005³⁴. De asemenea, n-au fost aprobate limitele de cheltuieli și numărul abonamentelor de telefoane, faxuri, telefoane mobile pentru funcționarea lor, ca urmare, numai Primăria a suportat cheltuieli pentru 2 telefoane mobile în suma de circa 0,23 mil.lei. N-au fost luate măsurile cuvenite în vederea restituirii cheltuielilor pentru convorbiri telefonice peste hotarele republicii în sumă de 1,4 mii lei (DGTPCC).

Recomandări:

21. Primarului general, DGTPCC: Stabilirea limitelor de cheltuieli la convorbirile telefonice – mobile și fixe, cu implementarea unor proceduri eficiente de control intern în vederea asigurării respectării acestora.

• **Unele instituții n-au reușit să mențină cheltuielile pentru întreținerea mijloacelor de transport în limita prevederilor regulamentare.** Astfel, urmare a depășirii în perioada auditată a parcursului-limită anual, stabilit prin Hotărârea Guvernului nr.1404 din 30.12.2005 pentru autoturisme de serviciu, DGTPCC a suportat cheltuieli ineficiente în sumă de 243,7 mii lei, Primăria – 149,1 mii lei, iar DGAURF – 6,3 mii lei.

Întocmirea, în perioada auditată, a documentelor primare (foilor de parcurs), contrar cadrului normativ³⁵, a cauzat decontarea neregulamentară a combustibilului la DGTPCC în sumă de 437,6 mii lei, la DGLCA – în sumă de 98,5 mii lei și la DGAURF – în sumă de 87,8 mii lei.

Recomandări:

22. Primarului general, DGTPCC, DGAURF: Respectarea cadrului normativ la utilizarea autoturismelor de serviciu și la decontarea combustibilului.

• **Primăria n-a asigurat utilizarea rațională și economisirea a mijloacelor publice, utilizând, în perioada auditată, pentru procurarea florilor suma de peste 0,52 mil.lei.** Totodată, contrar prevederilor art.69 alin.(3) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007³⁶, Primăria a efectuat aceste achiziții de la S.R.L. “Sel și C” la prețuri majorate, față de cele contractate, cu circa 30 la sută, ceea ce a generat cheltuieli neregulamentare în sumă de circa 0,17 mil.lei.

Primăria n-a implementat recomandările anterioare ale Curții de Conturi și a admis continuarea deservirii ședințelor de lucru ale CMC (deși consilierii sint remunerați pentru fiecare ședință) cu depășirea limitelor (12 lei pe zi pentru un participant la ședințele de lucru) prevăzute în pct.6 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.550 din 13.06.1997³⁷, astfel fiind suportate cheltuieli neregulamentare în sumă de 28,3 mii lei.

De asemenea, ca urmare a organizării pentru invitații străini a câte 3-5 recepții, față de 1-2 cine oficiale (prânzuri, cocteiluri), stabilite conform Hotărârii Guvernului nr.550 din 13.06.1997; depășirii limitelor maxime de cheltuieli pentru un participant; organizării unei recepții cu ocazia Sărbătorilor de Crăciun pentru reprezentanții AAPL, de către Primărie au fost suportate cheltuieli neîntemeiate și iraționale în sumă de 73,2 mii lei.

• **N-a fost respectat cadrul regulator la efectuarea unor**

³⁴ Hotărârea Guvernului nr.1362 din 22.12.2005 „Cu privire la aprobarea Normativelor vizând numărul abonamentelor de telefoane de serviciu, faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților administrației publice (cu excepția legăturii telefonice guvernamentale)”.

³⁵ Instrucțiuni privind completarea și prelucrarea foii de parcurs pentru autoturisme, aprobate prin Ordinul Departamentului Analize Statistice și Sociologice al Republicii Moldova nr.108 din 17.12.1998.

³⁶ Legea privind achizițiile publice nr.96-XVI din 13.04.2007 (în continuare – Legea nr.96-XVI din 13.04.2007).

³⁷ Hotărârea Guvernului nr.550 din 13.06.1997 “Privind cheltuirea mijloacelor pentru primirea și deservirea delegațiilor străine și a anumitor persoane”.

cheltuieli pentru deplasările de serviciu. Funcționarii publici din cadrul Primăriei, după încheierea deplasării, nu prezintă CMC informația privind scopul și rezultatele acesteia (chestiunile abordate și soluționate, deciziile luate, concluziile și propunerile respective), ceea ce contravine prevederilor pct.9 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.836 din 24.06.2002³⁸ și determină riscul suportării ineficiente a cheltuielilor pentru deplasări peste hotare în sumă de 299,7 mii lei.

Primăria, evitând proceduri de achiziție, a efectuat cheltuieli pentru achiziționarea biletelor la avion în sumă totală de 0,11 mil.lei în numerar, ceea ce contravine și prevederilor pct.2 din Normele aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.764 din 25.11.1992³⁹.

• *Deși în cadrul auditului precedent s-a menționat despre achitarea dobânzilor bancare pentru persoanele care construiesc apartamente prin metoda ipotecară, listele cărora n-au fost aprobate prin decizia CMC, în suma totală de 0,12 mil.lei, acestea până în prezent n-au fost reconfirmate.* Totodată, Regulamentul aprobat prin Decizia CMC nr.67/25 din 20.03.2007⁴⁰, în temeiul Hotărârii Guvernului nr.1148 din 04.11.2005, a fost modificat și completat prin Decizia CMC nr.5/8-1 din 13.05.2010⁴¹, cu toate că Hotărârea Guvernului nr.1148 din 04.11.2005 a fost abrogată la 03.10.2008 (prin Hotărârea Guvernului nr.1103 din 29.09.2008), fiind suplinită lista beneficiarilor cu 22-24 de persoane. Mai mult decât atât, Primăria, aplicând mărimea ratei dobânzii preconizate achitării din bugetul municipal, stabilite în baza Deciziei CMC nr.5/8-1 din 13.05.2010 în mărime de până la 10%, a efectuat recalcularea rambursării dobânzilor bancare din data depunerii cererii până la adoptarea deciziei date, efectuând cheltuieli neprevăzute de deciziile CMC în sumă totală de 0,81 mil.lei.

De menționat că Regulamentul aprobat prin Decizia CMC nr.67/25 din 20.03.2007, elaborat în scopul remedierii fluctuației cadrelor din sistemul bugetar, nu conține unele responsabilități ale beneficiarilor, fiind determinat riscul că prin aceste măsuri costisitoare AAPL nu atinge obiectiile asumate.

• Cu toate că, în baza titlurilor executorii, la 22.09.2011 au fost achitate 0,77 mil.lei pentru compensarea averii unei persoane fizice în urma represiunilor politice, Primăria n-a solicitat alocarea acestor mijloace din bugetul de stat.

Deși, în baza Deciziei CMC nr.5/18 din 24.04.2003, Primăriei i-au fost alocate 0,54 mil.lei pentru procurarea a 3 apartamente pentru reamplasarea a 3 familii care ocupă imobilul din str.Columna 33, retrocedat unei persoane fizice supuse represiunii, aceste apartamente au fost acordate altor persoane. Ca urmare, Primăria se află în litigiu de judecată cu moștenitorii persoanei menționate, cărora, în baza titlurilor executorii, le-au fost achitate mijloace financiare (despăgubiri) în sumă de 1,95 mil.lei (2010-2011). Se relevă că, conform certificatului OCT Chișinău din 11.09.2007, valoarea bunului constituie doar 0,98 mil.lei. De asemenea, auditul a constatat că persoanele menționate n-au declarat la SFS veniturile primite (1,95 mil.lei) în perioada 2010-2011.

În prezent, în instanțele de judecată se examinează litigiul privind restituirea veniturilor ratate din chirie pentru perioada 2009 (9 luni)-2010 (4 luni) în mărime de circa 0,60 mil.lei, precum și referitor la achitarea dobânzii de întârziere în sumă de 0,78 mil.lei.

Recomandări:

23. Primarului general:

³⁸ Regulamentul cu privire la delegarea salariilor întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.836 din 24.06.2002.

³⁹ Norme pentru efectuarea operațiunilor de casă în economia națională a Republicii Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.764 din 25.11.1992.

⁴⁰ Decizia CMC nr.67/25 din 20.03.2007 "Privind aprobarea Regulamentului privind finanțarea dobânzii bancare pentru persoanele angajate în sistemul bugetar din municipiul Chișinău care construiesc/procură locuințe prin metoda creditării ipotecare".

⁴¹ Decizia CMC nr.5/8-2 din 13.05.2010 „Cu privire la achitarea parțială a dobânzii bancare persoanelor angajate în sistemul bugetar care construiesc/procură locuințe prin metoda creditării ipotecare”.

23.1. Raționalizarea cheltuielilor bugetare pentru acțiuni de protocol, deplasări, credite preferențiale, compensarea averii persoanelor supuse represiunilor.

23.2. Respectarea limitelor stabilite de cadrul normativ la efectuarea cheltuielilor de protocol.

23.3. Înaintarea, spre aprobare la CMC, a listelor persoanelor care beneficiază de compensarea dobânzii aferente creditelor ipotecare, cu asigurarea respectării prevederilor regulamentare în acest domeniu.

23.4. Aprobarea unor măsuri ferme pentru eliminarea premiselor păguboase de sustragere a mijloacelor bugetare, generată de litigiul privind imobilul din str. Columna 33.

➤ Necesită îmbunătățiri atât managementul, cât și normele regulamentare privind fondul de rezervă.

Cu toate că de către DGF au fost luate unele măsuri în vederea conformării Regulamentului privind modul de formare și utilizare a mijloacelor fondului de rezervă al municipiului prevederilor legale, totuși deficiențele constatate de auditurile anterioare privind utilizarea mijloacelor fondului de rezervă s-au menținut, continuând practica de folosire a fondului de rezervă pentru finanțarea unor cheltuieli ce pot fi planificate și pentru acordarea ajutoarelor materiale, care de fapt sînt pasibile achitării din fondurile locale de susținere socială a populației. La 02.12.2010, prin Decizia CMC nr.14/2, a fost aprobată o nouă redacție a Regulamentului privind modul de formare și utilizare a mijloacelor fondului de rezervă al municipiului, însă în acesta lipsesc prevederi potrivit cărora din fondul respectiv se finanțează doar acțiunile cu caracter excepțional sau imprevizibil. Astfel, Regulamentul se răsfîrte asupra acțiunilor care n-au fost prevăzute în buget, ceea ce denotă că mijloacele din fondul respectiv sînt folosite pentru acoperirea unor lacune apărute ca urmare a planificării necorespunzătoare a cheltuielilor bugetare.

Recomandări:

24. CMC, Primarului general, DGF, primarilor UAT:

24.1. Ajustarea Regulamentului privind modul de formare și utilizare a mijloacelor fondului de rezervă al municipiului, cu excluderea finanțării cheltuielilor ce nu se asimilează celor cu caracter imprevizibil și stabilirea acordării ajutoarelor financiare prin intermediul alocării mijloacelor necesare Fondului de susținere socială a populației.

24.2. Planificarea și efectuarea cheltuielilor ce nu poartă caracter imprevizibil din contul alocațiilor de bază.

24.3. Stabilirea unor proceduri de control intern privind asigurarea utilizării conform destinației a mijloacelor fondului de rezervă.

➤ Caracterul confuz al unor reglementări din Metodologia aprobată prin Decizia CMC nr.51/2 din 11.07.2006, lipsa unor reglementări exhaustive ale modalității de calculare și evaluare a transferurilor de la bugetul municipal pentru acoperirea diferențelor de preț/tarif, precum și a pierderilor suportate prin acordarea de înlesniri la călătoriile în transport, condiționează riscuri de alocare neîntemeiată a resurselor financiare.

Pentru 2010 și 2011, întru acoperirea veniturilor ratate ce țin de transportarea călătorilor care beneficiază de înlesniri, precum și a diferenței dintre tariful în vigoare și costul unei călătorii, au fost aprobate mijloace în sumă de 116,5 mil. lei și, respectiv, 121,8 mil.lei, cu toate că întreprinderile prestatoare de servicii au prezentat calculele pentru 149,4 mil.lei și, respectiv, 167,4 mil.lei.

Absența metodologiei de stabilire a numărului de

călătorii lunare pentru o persoană care beneficiază de scutiri, nu face posibilă stabilirea necesarului real de mijloace bugetare pentru compensarea veniturilor ratate întreprinderilor municipale pentru 2010-2011. Mai mult decât atât, finanțarea din mijloace bugetare pentru compensarea veniturilor ratate a fost efectuată de către CMC, prin intermediul DGF, direct întreprinderilor municipale Î.M. „RTE” și Î.M. „Parcul Urban de Autobuze”, evitând DGTPCC, fără a ține cont de prevederile art.7 alin.(1) din Legea nr.397-XV din 16.10.2003.

CMC, la 06.05.2011, a aprobat Decizia nr.3/40, conform căreia, de la 01.01.2012, serviciile prestate de către Î.M. „RTE”, în baza contractului încheiat cu Primăria, vor fi achitate din bugetul municipal ca diferență dintre veniturile obținute de către prestatorul de servicii de la transportarea călătorilor și costul 1 km/vehicul parcurs. Totodată, acest contract nu stabilește exhaustiv metodologia de calculare a costului 1 km/vehicul parcurs, ceea ce determină riscul achitării unor subvenții pentru utilizarea ineficientă a mijloacelor de transport.

Recomandări:

25. CMC, DGF, DGTPCC: Redefinirea unui mecanism clar și transparent privind compensarea cheltuielilor întreprinderilor municipale la prestarea serviciilor de transport persoanelor care beneficiază de scutiri, totodată, revizuirea prevederilor Metodologiei aprobate prin Decizia CMC nr.51/2 din 11.07.2006 și Decizia nr.3/40 din 06.05.2011.

➤ **Nu se încadrează în limitele cadrului regulator cheltuielile pentru salubritatea terenurilor din municipiu.** Astfel, până în prezent, DGLCA nu dispune de o delimitare conformă a terenurilor de uz comun de cele aferente blocurilor locative, salubritatea cărora se face, respectiv, din contul bugetului municipal și plății pentru deservirea blocului locativ. Conform schițelor existente, suprafața terenurilor de uz comun constituie 5290,8 mii m², iar a celor aferente blocurilor locative – 10216,0 m², însă acestea au fost elaborate și aprobate contrar cadrului legal existent⁴². Totodată, calculele prezentate de către DGLCA la planificarea cheltuielilor de salubritate pentru 2010-2011 nu se bazează pe tipul serviciilor care trebuie prestate de către ÎMGFL și ÎmpSL (cantitatea, prețul acestora), dar pe metoda de acoperire a cheltuielilor acestor întreprinderi pentru salubritatea terenurilor din municipiu, ceea ce determină riscul salubrității terenurilor aferente blocurilor locative din bugetul municipal și, invers, a terenurilor de uz comun din contul plății pentru deservirea blocului locativ.

O situație similară a fost stabilită de audit la primăriile Ghidighici, Grătiești și la Î.M. RCL Ciorescu.

În scopul implementării recomandărilor auditului precedent, DGLCA a elaborat și a prezentat pentru avizare proiectul deciziei CMC cu privire la aprobarea normelor tipice de timp și tarifelor pentru serviciile sanitare efectuate de către subdiviziunile DGLCA. Se remarcă, în acest sens că, conform prevederilor art.14 (4) lit. h) din Legea nr.1402-XV din 24.10.2002⁴³, AAPL pot elabora și aproba norme locale în baza normelor-cadru aprobate de către organele centrale de specialitate.

Recomandări:

26. CMC, Primarului general, DGF, DGERRP, AAPL din s.Ghidighici, com.Grătiești și com.Ciorescu: Coordonarea și aprobarea, în modul stabilit, a normelor tipice de timp și tarifelor pentru serviciile sanitare efectuate de către subdiviziunile DGLCA și primăriilor din componența municipiului.

➤ **AAPL din cadrul municipiului n-au asigurat utilizarea eficientă a împrumuturilor primite, evidența**

și raportarea conformă a acestora. De asemenea, AAPL n-au asigurat recuperarea datoriilor debitoare și neacumularea datoriilor creditoare.

• Pe parcursul perioadei auditate, Primăria municipiului a asigurat utilizarea doar a circa 20% din valoarea creditului contractat pentru construcția, reabilitarea și extinderea rețelelor de apeduct, canalizare și reparație a drumurilor, suportând ineficient comisioane și dobândă pentru creditul nefolosit în sumă de circa 0,12 mil.dolari SUA, sau circa 1,44 mil.lei. Astfel, Primăria a contractat de la Corporația Financiară Internațională un împrumut de 10,0 mil.dolari SUA. Prima debursare a creditului în sumă de 5,0 mil. dolari SUA a avut loc la 23.09.2011, sau după 312 zile de la semnarea acestuia. Din suma desbursată de 5,0 mil. dolari SUA, în 2011 au fost folosite mijloace de numai 2,05 mil. dolari SUA, iar pentru creditul nedebursat Primăria plătește un comision de 0,75% anual.

• Conform Deciziei CMC nr.13/4 din 28.10.2010, s-a acceptat contractarea unui împrumut în mărime de până la 162,5 mil.lei pentru finanțarea lucrărilor de reparație a drumurilor. Pe parcursul anului 2011, Primăria a solicitat debursări în sumă de 46,78 mil.lei, primind împrumuturi în echivalentul în euro de 2,98 mil.euro, care, potrivit cursului din 31.12.2011, constituie 44,85 mil.lei. De menționat că rambursarea creditului se efectuează prin emiterea biletului la ordin în euro, cu valoarea egală cu rata de împrumut acordată plus dobânda calculată pentru perioada de rambursare. Astfel, valoarea biletelor la ordin emise urma a fi 3,1 mil.euro, cu termen de achitare în 2012. Obligațiunea formată privind dobânda calculată în sumă de 0,12 mil.euro sau 1,88 mil.lei (la data de 31.12.2011) n-a fost înregistrată în evidența DGF.

• La 31.12.2011, datoriile creditoare extrabilanțiere ale bugetului municipal, conform rapoartelor DGF, constituiau 275,9 mil.lei, inclusiv: cota-parte a garanțiilor emise de către CMC pentru creditele preferențiale – 28,4 mil.lei, cota-parte a creditelor preferențiale eliberate de către CMC – 4,8 mil.lei, datoria bugetului municipal față de întreprinderile municipale – 15,1 mil.lei (din care 9,9 mil. lei – datoria bugetului de stat), datoria bugetului municipal aferentă împrumuturilor primite din bugetul de stat – 48,8 mil.lei, privind creditele externe contractate – 133,9 mil.lei, privind împrumuturile externe primite – 44,9 mil.lei, alte împrumuturi – 0,05 mil.lei.

De asemenea, la 01.01.2012, CMC avea acordate garanții Î.M. „RTE” în sumă de 75,4 mil.lei, precum și garanții emise în cadrul programului „Prima Casă” în sumă de circa 41,6 mil.lei.

• Până în prezent n-a fost soluționată problema privind datoria bugetului de stat, prin intermediul celui municipal, față de întreprinderile municipale în sumă de 9,92 mil.lei.

Primăria, până la momentul actual, n-a soluționat problema recuperării de la gestionarii fondului locativ a datoriilor debitoare în sumă de 18,2 mil.lei, deși despre problema dată s-a menționat și în rapoartele precedente, nefiind asigurată confirmarea acestor creanțe potrivit prevederilor art.24 din Legea contabilității.

➤ AAPL, ca urmare a finanțării cheltuielilor efective sub limita planului precizat, au admis în 2011 majorarea semnificativă a datoriilor creditoare. Conform Raportului privind executarea bugetelor UAT pe toate componentele (Forma 524004), datoriile UAT pe cheltuieli curente constituie: debitoare – 21,3 mil.lei și creditoare – 279,3 mil.lei, inclusiv cu termenul de achitare expirat – de 18,8 mil.lei și, respectiv, de 115,5 mil.lei. Comparativ cu datoriile înregistrate la 31.12.2009, datoriile debitoare s-au redus cu

⁴² Art.5 alin.(1) și art.16 din Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice locale nr.317-XV din 18.07.2003; art.8 din Legea condominiului în fondul locativ nr.913-XIV din 30.03.2000; art.14 și art.15 din Legea cadastrului bunurilor imobile nr.1543-XIII din 25.02.1998.

⁴³ Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr.1402-XV din 24.10.2002.

0,6 mil. lei, iar cele creditoare au crescut cu 177,9 mil. lei.

Recomandări:

27. Primarului general, DGF:

27.1. Asigurarea utilizării eficiente a împrumuturilor contractate și neadmiterea formării unor noi datorii debitoare/creditoare.

27.2. Determinarea modalității de recuperare a creanțelor, inclusiv de la gestionarii fondului locativ.

➤ **Managementul în materie de achiziții de mărfuri (lucrări și servicii) este unul necorespunzător și necesită îmbunătățiri esențiale. Achizițiile de mărfuri (lucrări și servicii) au fost efectuate de către AAPL (Primăria mun. Chișinău, DGAURF, DGTPCC, DGLCA, DGETS, DETS sect. Centru, DETS sect. Botanica, Î.M. DCC) cu unele derogări de la legislația în vigoare, iar Secția achiziții publice a DGERRP n-a asigurat regularitatea procedurilor de achiziții publice înregistrate de către aceasta.**

Entitățile auditate, în perioada 2010-2011, au efectuat 2107 proceduri de achiziții în sumă totală de 678,3 mil. lei, inclusiv:

Proceduri de achiziție	Achiziții 2010		Achiziții 2011	
	nr.	mii lei	nr.	mii lei
Licitații deschise (publice)	78	243763,02	102	100487,72
Cererea ofertei de prețuri	385	48066,38	315	42573,26
Achiziție dintr-o singură sursă	61	57803,11	71	75085,45
Achiziție de valoare mică	481	6837,48	461	7381,59
Acorduri de majorare a lucrărilor de construcție, reconstrucție și reparație	24	5262,72	12	288,83
Achizițiile pentru proiecte (Primăria mun. Chișinău)	35	552,1	20	1539,3
Acorduri adiționale privind substituirea unui gen de lucrări cu alte lucrări (Î.M. DCC)	11	3589,26	19	6218,02
Programul de finanțare pe bază de credit oferit de către Corporația Financiară Internațională				
Licitație deschisă	0	0	21	73783,12
Cererea ofertei de prețuri			11	5116,76
Total proceduri de achiziție	1075	365874,1	1032	312474,1

• **Autoritățile contractante n-au asigurat planificarea efectuării procedurilor de achiziții publice în scopul contractării mărfurilor, lucrărilor și serviciilor necesare funcționării eficiente a AAPL.** Deși, potrivit Legii nr.96-XVI din 13.04.2007, autoritățile contractante în domeniul achizițiilor publice urmează să elaboreze planuri anuale și trimestriale de efectuare a achizițiilor publice, misiunea de audit a constatat, că: Primăria, DGAURF, DGETS, DETS sect. Botanica și DETS sect. Centru n-au elaborat planuri trimestriale, Primăria neîntocmind nici planul anual de achiziții. Totodată, în perioada 2010-2011, DGAURF a contractat mărfuri și servicii neprevăzute în planul de achiziții în sumă de 4,65 mil. lei. De asemenea, DGETS, DETS sect. Botanica și DETS sect. Centru n-au planificat achiziții de valoare mică în sumă totală de 4,2 mil. lei pentru 215 contracte de achiziții (2010) și 228 de contracte în sumă totală de 4,3 mil. lei (2011).

• Primăria (2010), DGLCA, DGAURF și DGTPCC, eludind prevederile pct.6 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.9 din 17.01.2008⁴⁴, n-au asigurat perfectarea și păstrarea tuturor dosarelor achiziției publice, fapt ce determină riscul sustragerii, pierderii, schimbării unor anumite documente, precum și imposibilitatea urmăririi conformității procedurilor de achiziții publice prevederilor legale. Ca urmare a celor expuse, auditul a stabilit 2 cazuri (la DGETS și DGAURF) când agentul economic a depus unele documente necesare participării la procedura de achiziții publice mai târziu decât data la care s-a desfășurat achiziția, ceea ce denotă o formalitate în desfășurarea achizițiilor publice.

• În urma examinării dosarelor de AP echipa de audit

a stabilit că, contrar prevederilor pct.9 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1380 din 10.12.2007⁴⁵, membrii grupului de lucru din cadrul DGETS (11 cazuri), DGAURF (5 cazuri), DETS sect. Centru (12 cazuri) și DETS sect. Botanica (3 cazuri) nu întocmesc și nu semnează declarațiile de confidențialitate și imparțialitate pentru o parte din procedurile de AP, ceea ce duce la neasigurarea imparțialității și obiectivității grupului de lucru.

Deși, conform prevederilor art.14 alin.(5) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007, în cazul nedepunerii declarației de confidențialitate și imparțialitate, AAP este în drept să anuleze procedura de achiziție, pe parcursul 2010 și 2011, auditul n-a constatat astfel de cazuri.

• **Autoritățile contractante, AAP și Serviciul achiziții din cadrul DGERRP n-au asigurat înregistrarea contractelor încheiate și a dărilor de seamă privind procedura de achiziție publică în termenele stabilite de cadrul legal.**

La achiziția unor lucrări, DGTPCC (S.A. „Edilitate” și Î.M. Regia „Exdrupo”) și DGLCA (ÎMpSL, S.R.L. „Servicii Urbane”, S.R.L. „Servostal” și S.R.L. „Carieratel”) n-a asigurat înregistrarea în termen de 5 zile a contractelor încheiate, prin ce n-au fost respectate prevederile art.67 alin.(7) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007.

Potrivit prevederilor art.70 alin. (1) din Legea nr.96-XVI din 27.04.2007 și pct.7 lit. i) din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1380 din 10.12.2007, autoritatea contractantă este obligată să întocmească darea de seamă privind procedura de achiziție și să o prezinte Agenției Achiziții Publice în termen de 5 zile de la data încheierii contractului. Acest termen n-a fost respectat de către entitățile verificate, termenul de întârziere variind de la 8 zile până la 1,5 luni. Astfel, la DGETS (13 cazuri din 80), DETS sect. Centru (5 cazuri din 25) și DETS sect. Botanica (5 cazuri din 25) n-au fost înregistrate în termenul stabilit 23 (16,4%) de dări de seamă din 130 verificate. Concomitent, urmează de menționat că aceste cazuri de neînregistrare la timp sînt specifice dărilor de seamă prezentate spre verificare la Serviciul achiziții din cadrul DGERRP a CMC.

De asemenea, contrar prevederilor pct.25 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.148 din 14.02.2008⁴⁶, autoritatea contractantă este obligată să întocmească și să prezinte semestrial, până la data de 15 a lunii următoare semestrului de gestiune, AAP o dare de seamă privind contractele de achiziție publică de valoare mică semnate și înregistrate în perioada de referință. Astfel, DGETS în darea de seamă pentru 2011 n-a inclus 3 contracte de mică valoare în sumă totală de 52,5 mii lei.

• La achiziția unor lucrări, DGTPCC n-a asigurat contabilizarea garanției de bună execuție (3,15 mil. lei), conform cerințelor contractuale și prevederilor pct.149 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1123 din 15.09.2003⁴⁷ și pct.163 din Regulamentul privind achizițiile publice de lucrări, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.834 din 13.09.2010⁴⁸, în mărime de 5% (3,15 mil. lei) din valoarea de deviz a contractelor încheiate cu S.A. „Edilitate” (123,55 mil. lei) și Î.M. Regia „Exdrupo” (26,77 mil. lei). Potrivit prevederilor acestor acte normative, este prevăzut că dacă părțile convin, garanția de bună execuție poate fi constituită prin rețineri succesive din plata convenită pentru facturile parțiale – în acest caz antreprenorul are obligația de a deschide un cont la dispoziția investitorului, la o bancă agreată de ambele părți, fapt ce n-a avut loc.

⁴⁴ Regulamentul cu privire la întocmirea și păstrarea dosarului achiziției publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.9 din 17.01.2008 (în continuare – Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.9 din 17.01.2008).

⁴⁵ Regulamentul cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1380 din 10.12.2007 (în continuare – Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1380 din 10.12.2007).

⁴⁶ Regulamentul achizițiilor publice de valoare mică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.148 din 14.02.2008 (în continuare – Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.148 din 14.02.2008).

⁴⁷ Regulamentul cu privire la achizițiile publice de lucrări, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1123 din 15.09.2003. Abrogat la 17.09.2010 prin Hotărârea Guvernului nr.834 din 13.09.2010.

⁴⁸ Hotărârea Guvernului nr.834 din 13.09.2010 “Cu privire la aprobarea Regulamentului privind achizițiile publice de lucrări”.

• În 2010-2011, Î.M. DCC a majorat neregulamentar volumele de lucrări cu suma de 3,7 mil. lei și, respectiv, 0,8 mil. lei, ceea ce contravine prevederilor art. 53 alin. (4), alin. (5) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007. Astfel, se permite achiziția dintr-o singură sursă pentru lucrări și servicii suplimentare în cazuri unei situații neprevăzute, însă Î.M. DCC a încheiat cu S.R.L. „Getarcon-Grup” un Acord adițional (din 14.12.2010), în sumă de 0,4 mil. lei, privind construcția cazangeriei autonome cu gaze la obiectul „Reconstrucția clădirii sediului Primăriei, punctului medical, poliției din com. Crușești”, ceea ce contravine prevederilor expuse anterior. Ca rezultat, valoarea lucrărilor a fost majorată de la 1,54 mil. lei până la 1,93 mil. lei. De menționat că proiectarea lucrărilor la acest obiect s-a efectuat în 2004 de către IPS „Iprocom”, iar modificarea proiectului s-a efectuat în baza contractului din 09.09.2010, în sumă de 69,3 mii lei, nerespectând astfel, art. 53 alin. (5) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007, care prevede că situațiile specificate la art. 53 alin. (1)-(4) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007 pot fi aplicate numai în decurs de 3 ani de la încheierea contractului inițial.

• Organizarea și desfășurarea licitațiilor publice și a concursurilor prin oferta de prețuri sînt efectuate de DGETS, DETS sect. Centru, DETS sect. Botanica, contrar prevederilor stabilite în art. 6 din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007 privind transparența achizițiilor publice și privind asigurarea concurenței și combaterea concurenței neloiale în domeniul achizițiilor publice. Astfel, achiziția mărfurilor, lucrărilor și serviciilor s-a efectuat în mare parte de la agenții economici interdependenți.

Auditul a constatat că la un șir de achiziții participă practic unii și aceiași agenți economici, o parte din care sînt persoane interdependente (au fondatori și administratori comuni). Cu acești subiecți au fost încheiate 75 de contracte de achiziții publice în sumă totală de 8,7 mil. lei, inclusiv la DETS sect. Centru – 51 contracte în sumă de 5,6 mil. lei, la DGETS – 14 contracte de 1,99 mil. lei și la DETS sect. Botanica – 10 contracte de 1,1 mil. lei. În perioada auditată, agenți economici participanți cu caracteristici comune au fost: S.R.L. „Sardis-Exim”, S.R.L. „Vanro-Com” și S.R.L. „Nord-Universal”; S.A. „Viccon” și S.R.L. „Biroimpex Grup”; S.R.L. „Sagitod-grup” și S.R.L. „Heliostal”; S.R.L. „Tecterm”, S.R.L. „Instalconstruct” și S.R.L. „Sanrecons”; S.R.L. „Consolex-Com” și S.R.L. „Strenght”; S.R.L. „Trivimol” și S.R.L. „Olemus Grup”; S.R.L. „Taho-Prod”, S.R.L. „Nica Victoria” și S.R.L. „Victorinex”.

Situații identice s-au stabilit și la Î.M. DCC cu agenți economici interdependenți S.R.L. „Fabianca” și S.R.L. „Alplastcon-B”.

• *Autoritățile contractante efectuează achiziții de mărfuri (lucrări, servicii) fără a se asigura de întocmirea corectă și concludentă a caietelor de sarcini.* Conform prevederilor art. 69 alin. (2), alin. (3) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007, autoritatea contractată nu are dreptul să mărească volumul bunurilor (lucrărilor, serviciilor), stabilit de contractele încheiate și se interzice modificarea oricărui element al contractului încheiat și introducerea unor elemente noi, dacă asemenea acțiuni sînt de natură să schimbe condițiile ofertei. Situația prin introducerea elementelor noi, din contul excluderii altor elemente, a dus la modificarea elementelor ofertei, astfel de deficiențe fiind constatate la DETS sect. Botanica (5 obiecte în sumă de 51,5 mii lei), DETS sect. Centru (1 obiect în sumă de 10,2 mii lei), DGETS (3 obiecte în sumă de 30,3 mii lei) și Î.M. DCC (30 de acorduri în sumă totală de 9,8 mil. lei).

Totodată, potrivit prevederilor art. 69 alin. (5) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007, operatorul economic execută necondiționat clauzele contractului încheiat, respectînd cerințele de calitate și prețul stabilit. Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor contrac-

tuale atrage după sine răspunderea operatorului economic conform legislației și clauzelor contractului, însă, pe parcursul 2010-2011, DETS sect. Centru (9,3 mii lei), DETS sect. Botanica (8,4 mii lei) și DGETS (7,3 mii lei), din contul excluderii unor lucrări contractate, au acceptat majorarea prețurilor unitare în sumă totală de 25,0 mii lei, în lipsa acordurilor adiționale.

DGAURF și DGLCA n-au respectat principiile de transparență la contractarea lucrărilor/serviciilor în sumă de 3,28 mil. lei și, respectiv, de 39,41 mil. lei. Astfel, acestea au fost contractate în lipsa devizului de cheltuieli, ce servește drept impediment pentru justificarea volumului de lucrări executate.

Cele relatate denotă că Serviciul achiziții publice din cadrul DGERRP nu asigură examinarea corectitudinii întocmirii caietelor de sarcini.

• În perioada 2010-2011, DGLCA a încheiat contracte de achiziții publice pentru achiziționarea serviciilor de întreținere și reparație a fondului locativ, salubritatea și amenajarea teritoriului municipiului cu 5 (cinci) ÎMpSL și cu 23 (douăzeci și trei) ÎMGFL în sumă totală de 17,46 mil. lei și, respectiv, 21,95 mil. lei, care de fapt prestau serviciile menționate, inclusiv în lunile anterioare (ianuarie-februarie), pe cînd contractele de achiziție la aceste obiective au fost încheiate după 2 luni de la executarea lucrărilor, ceea ce denotă caracterul formal al procedurii de achiziție.

Aceeași situație a fost constatată la DGTPCC, care, în perioada 2010-2011, a încheiat contracte de achiziții publice pentru achiziționarea serviciilor de întreținere a sistemului de iluminat public și de dirijare a circulației rutiere prin obiectivele de semafoare în sumă de 12,52 mil. lei și, respectiv, 19,02 mil. lei, cu Î.M. „Lumteh”, care, de fapt, presta serviciile menționate, inclusiv în lunile anterioare (ianuarie-aprilie).

Contractele de achiziții privind serviciile de asistență tehnică și salubritate prestate de ÎMpSL și ÎMGFL au fost încheiate în baza normativelor semnate de directorul DGLCA, fără a fi aprobate de CMC și fără aplicarea unei proceduri de achiziție publică. Contractele de achiziții publice menționate n-au fost înregistrate la AAP, dat fiind că aceasta, prin scrisorile din 24.02.2010, consideră inoportună și neîntemeiată înregistrarea contractelor respective.

• În perioada 2010-2011, datorită disfuncționalității procesului de achiziții publice la etapa de planificare a contractelor, autoritățile contractante n-au asigurat excluderea cazurilor de divizare a contractelor de achiziții.

Astfel, s-a constatat divizarea contractelor de achiziții la Primăria municipiului (0,97 mil. lei), Î.M. DCC (0,22 mil. lei), DETS sect. Centru (0,69 mil. lei), DETS sect. Botanica (0,12 mil. lei), DGETS (0,94 mil. lei) și DGAURF (0,13 mil. lei), prin încheierea de contracte separate, fapt care duce la nerespectarea prevederilor art. 69 alin. (1) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007 și pct. 5 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 148 din 14.02.2008.

• Auditul a stabilit și alte derogări de la legislația în vigoare în domeniul achizițiilor publice prin procedura cererii ofertelor de prețuri, efectuate de Primărie în 2010: în unele cazuri lipsesc datele de calificare ale ofertanților neciști-gători; lipsesc documentele de desfășurare a achizițiilor, în unele cazuri fiind anexat doar procesul-verbal.

Cu abatere de la prevederile art. 54 alin. (1) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007, Primăria a contractat, prin cererea ofertelor de prețuri, atît în 2010, cît și în 2011, în baza a 2 contracte cu S.R.L. „Lukoil-Moldova”, achiziționarea lubrifianților în sumă de 0,30 mil. lei și, respectiv, 0,33 mil. lei, depășind valoarea estimativă pentru achiziționarea bunurilor prevăzută legal (de 0,20 mil. lei).

În 2010, Primăria a contractat achiziționarea energiei termice în valoare mai mică (0,50 mil. lei), față de cantitatea

real livrată (0,58 mil.lei), în lipsa contractului fiind achiziționată energie termică în sumă de 0,81 mil.lei, formându-se datorii creditoare la 01.01.2011.

• **Serviciul achiziții publice din cadrul DGERRP n-a asigurat supravegherea, monitorizarea și eficiența procedurilor de achiziții publice de către subdiviziunile CMC.** Reieșind din cele menționate anterior și ținând cont de atribuțiile Serviciului achiziții publice din cadrul DGERRP, rezultă că nu se asigură:

- monitorizarea relevantă și integrală a procedurilor de achiziții publice prin cererile ofertelor de prețuri cu valoarea până la 0,12 mil.lei, inclusiv TVA, fiind admise înregistrări de contracte și dări de seamă cu nerespectarea termenelor de înregistrare, fără o analiză adecvată a prețurilor, precum și în lipsa unei evaluări a conformității ofertelor prezentate;

- examinarea corectitudinii întocmirii caietelor de sarcini și a invitațiilor de participare;

- examinarea, evaluarea și compararea în totalitate a ofertelor operatorilor economici în conformitate cu art.44 din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007, ținându-se cont de necesitățile celor 82 de autorități contractate ale CMC (Direcțiile generale, Direcțiile învățământ, Prețurile de sector etc.);

- eficiența deplină a achizițiilor pentru necesitățile autorităților contractante, din contul mijloacelor bugetare, necesarul de mărfuri (lucrări, servicii).

Recomandări:

28. Primăriei mun.Chîșinău, DGERRP, DGLCA, DGTPCC, DGETS, DGAURF, Î.M. DCC, primarilor UAT auditate:

28.1. Implementarea procedurilor de control intern care vor asigura legalitatea și regularitatea în procesul achizițiilor publice, precum și remedierea iregularităților constatate în cadrul actualului audit.

28.2. Încheierea contractelor de achiziții publice cu respectarea prevederilor regulamentare și în baza caietelor de sarcini corect și prudent întocmite.

28.3. Respectarea prevederilor regulamentare referitor la încheierea contractelor privind achizițiile publice de valoare mică.

28.4. Elaborarea planurilor de achiziții trimestriale, în funcție de aprobarea modificărilor la planul de finanțare, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

28.5. Semnarea obligatorie de către toți membrii grupului de lucru sau persoanele care le înlocuiesc a declarațiilor de confidențialitate și imparțialitate, cu anexarea acestora la dosarul achizițiilor publice.

28.6. Respectarea prevederilor regulamentare referitor la participarea operatorilor economici la concurs.

29. Primarului general și DGERRP: Examinarea eficienței și relevanței activității Serviciului achiziții publice din cadrul DGERRP conform atribuțiilor actuale.

30. Primarului general și CMC: Examinarea posibilității și oportunității de efectuare a procedurilor de achiziții publice pentru necesitățile subdiviziunilor CMC de către o singură subdiviziune specializată, precum și de contractare a mărfurilor (lucrărilor, serviciilor) în baza altor proceduri de achiziție, inclusiv conform contractului-cadru.

➤ **Lacunele existente în sistemul de planificare și utilizare a mijloacelor bugetare pentru reparația și întreținerea căilor de comunicație determină executarea necalitativă a lucrărilor și neatingerea scopurilor stabile.** Astfel, prognoza cheltuielilor pentru lucrările de reparație și întreținere a căilor de comunicație din municipiu se elaborează în baza proceselor-verbale cu privire la examinarea stării tehnice a infrastructurii rutiere, dar în lipsa criteriilor de stabilire a priorităților de reparație,

cum ar fi: gradul de deteriorare a drumurilor, numărul automobilelor care circulă pe aceste drumuri etc. În aceste scopuri, în 2010, au fost precizate cheltuieli de 164,6 mil. lei și executate în sumă de 164,0 mil.lei, iar în 2011 au fost precizate cheltuieli de 140,9 mil.lei și executate în sumă de 127,6 mil. lei.

Contractul de antrepriză privind executarea lucrărilor de reparație a 10 străzi municipale a fost încheiat de către DGTPCC cu S.R.L. „Genesis International” la 19.11.2010 (în baza licitației din 23.08.2010) în sumă totală de 162,5 mil.lei, inclusiv 29,1 mil.lei – valoarea lucrărilor pentru reparația străzii Alba-Iulia, care au fost executate de către S.A. „Edilitate” în sumă de 27,85 mil.lei, până la încheierea acestui contract. Acest fapt a determinat majorarea neargumentată a valorii contractuale cu suma de 29,1 mil. lei. Ulterior, conform anexei nr.2 la procesul-verbal nr.2 din 27.09.2011⁴⁹, s-a decis, din contul valorii lucrărilor la str. Alba-Iulia, majorarea valorii lucrărilor la: str.Ismail – cu 0,95 mil.lei, str.Vadul lui Vodă – cu 2,77 mil.lei, bd Dacia – cu 0,52 mil.lei, str.M.Viteazul – cu 12,9 mil.lei, str.Gr.Vieru – cu 2,5 mil.lei, str.Petricani – cu 9,1 mil.lei și str.T.Strișca – cu 0,37 mil.lei. Urmare a celor expuse, a fost modificat esențial caietul de sarcini, ceea ce a influențat negativ asupra procesului de executare a lucrărilor.

În pofida faptului că, conform condițiilor contractuale, lucrările urmau a fi finalizate până la 02.04.2011, la situația din 01.01.2012, S.R.L. „Genesis International” a executat parțial lucrări de reparație a străzilor în sumă de 46,77 mil. lei (sau 28,8% din totalul lucrărilor), inclusiv în baza majorării neîntemeiate a volumului lucrărilor în sumă de 14,23 mil.lei⁵⁰, până la sfârșitul de an neprezentând actele finale de execuție a lucrărilor contractate pe nici una din străzile stipulate în anexa la contract. De menționat că ulterior, la 02.12.2011, printr-un acord adițional termenul de valabilitate al contractului de antrepriză a fost prelungit până la 31.12.2012. Totodată, se relevă că documentele privind desfășurarea licitației nominalizate n-au fost prezentate auditului nici de către DGTPCC, nici de către Primărie.

Cu toate că lucrările de reparație a străzii Alba-Iulia au fost deja expuse la licitație (fiind încheiat contractul cu S.R.L. „Genesis International”), la 29.09.2010, comisia de licitație (constituită prin Dispoziția Primarului general nr.767a-d din 13.08.2010) a desfășurat neregulamentară achiziția lucrărilor pentru reparația străzii indicate, prin metoda contractării dintr-o singură sursă. Urmare a acestei licitații, DGTPCC a încheiat cu S.A. „Edilitate” contractul de antrepriză nr.13/10 din 30.09.2010 în sumă totală de 27,85 mil.lei pentru obiectul „Executarea lucrărilor de reparație curentă a str.Alba-Iulia din mun.Chîșinău în termen de 30 zile”. Deși lucrările de reparație au fost efectuate în termenele stabilite, ulterior (după 2 săptămâni), s-a constatat că lucrările în valoare de circa 130 mii lei nu erau calitative, fiind refăcute din contul antreprenorului. Această situație a fost generată de nedesemnarea de către conducerea DGTPCC a responsabililor tehnici, precum și de nedisponibilitatea funcționarilor publici din cadrul Direcției lucrări edilitare a DGTPCC de atestate tehnico-profesionale, care ar permite să presteze aceste servicii. În pofida faptului că cheltuielile pentru reparația străzii nominalizate țin de reparația capitală, DGTPCC, considerând aceste lucrări ca reparație curentă, n-a asigurat întocmirea procesului-verbal de recepție finală la obiectivul dat, explicând aceasta prin lipsa unor astfel de prevederi în legislația în vigoare, care ar viza cheltuielile în cauză.

Licitațiile respective s-au desfășurat contrar prevederilor art.53 alin.(4) lit.a), lit.b) și lit.c) din Legea nr.96-XVI din

⁴⁹ „Cu privire la concretizarea unor chestiuni ce țin de protejarea lucrărilor de bază, prevăzute de licitația publică 980/10 din 23.07.2010, specificate în caietul de sarcini al contractului de antrepriză nr.16/10 din 19.11.2010”.

⁵⁰ Informația DGTPCC cu privire la desfășurarea lucrărilor de reparație a străzilor, prevăzute în contractul de antrepriză nr.16/10 din 19.11.2010.

13.04.2007, precum și în lipsa unui studiu de fezabilitate și a unui deviz local de cheltuieli, existența căruia este menționată în contractul indicat. Se relevă că studiul de fezabilitate „Evaluarea stării tehnice a căilor de comunicație din municipiu în vederea planificării lucrărilor de reabilitare și întreținere a acestora” în valoare de 0,55 mil.lei, efectuat de către S.R.L. „Universlnj”, s-a prezentat DGTPCC abia la 26.10.2010 și 23.12.2010.

• DGTPCC a admis desfășurarea procedurilor de achiziție a lucrărilor de reparație capitală a str.Columna în sumă de 25,5 mil.lei, str.Alba-Iulia în sumă de 27,9 mil.lei, precum și altor străzi, contractate cu S.R.L. „Genesis International” în sumă totală de 162,5 mil.lei, în lipsa documentației de proiect, elaborată și expertizată corespunzător, prin ce nu s-au respectat prevederile art.13 alin.(1) din Legea nr.721-XIII din 02.02.1996⁵¹, ceea ce condiționează existența unui risc înalt de fraudă la utilizarea mijloacelor publice.

O situație similară a fost stabilită și la DGLCA, care, în lipsa documentației de proiect, elaborată și verificată corespunzător, în 2010-2011 a contractat și a executat lucrări de reparație capitală în sumă de 0,2 mil.lei și, respectiv, de 0,18 mil.lei.

Recomandări:

31. DGTPCC:

31.1. Inițierea și executarea lucrărilor capitale ale căilor de comunicație doar în baza unor proiecte elaborate și expertizate corespunzător, asigurate de criterii cost-eficiență.

31.2. Asigurarea executării lucrărilor capitale în termenele stabilite.

➤ **Domeniul de valorificare a mijloacelor pentru investiții și reparații capitale rămâne în continuare afectat de nereguli.**

În cadrul AAPL lipsesc strategii, politici și proceduri reglementate/ standardizate în materie de investiții publice și, respectiv, nu sînt stabilite priorități în domeniul construcțiilor, reconstrucțiilor și/sau reparațiilor. Nu există studii de fezabilitate care ar determina necesitatea și eficiența investițiilor efectuate. Astfel, modul de determinare a obiectivelor finanțate din bugetul municipal este netransparent și defectuos, ceea ce generează dezechilibre și imobilizări de mijloace bugetare pe mai mulți ani, fără impact asupra dezvoltării economico-sociale a municipiului. Includerea obiectelor în lista celor finanțate din bugetul municipal se face fără a se asigura existența surselor financiare pentru proiectarea și construcția acestora. În rezultat, din insuficiența/lipsa surselor de finanțare, executarea investiției durează un termen exagerat de mare, fiind suspendată în multiple cazuri.

Potrivit regulamentelor existente, planificarea și bugetarea investițiilor și reparațiilor capitale este efectuată de către DGF; responsabil de executarea cheltuielilor capitale este Î.M. DCC și alte autorități publice locale, iar de înregistrarea în evidența contabilă a cheltuielilor capitale și majorarea valorii mijloacelor fixe – beneficiarul final.

În 2010, alocațiile din bugetul municipal entităților auditate pentru investiții și reparații capitale au fost aprobate în sumă de 108,6 mil.lei, ulterior, precizate în sumă de 98,8 mil.lei, executate (de casă) fiind 99,9 mil. lei, efective – 92,6 mil.lei. Pentru 2011, alocațiile au fost aprobate în sumă de 190,0 mil.lei, precizate – 193,1 mil. lei, cheltuielile de casă fiind de 95,2 mil.lei, iar cele efective – 110,8 mil.lei.

Din investițiile și reparațiile capitale valorificate de Î.M. DCC în 2010, 20,6 mil.lei au fost cheltuite la 62 de obiective noi și 59,98 mil.lei – la 48 de obiective tranzitorii din cele 810 existente la începutul anului, iar în 2011, 56,1 mil.lei – la

109 obiective noi (inclusiv 28 obiective în sumă de 23,9 mil. lei – din contul împrumuturilor externe) și 38,6 mil.lei – la 33 obiective tranzitorii.

În 2010 au fost date în exploatare obiective în valoare totală de 208,6 mil.lei, inclusiv 8 obiective noi (8,5 mil.lei) și 79 obiective tranzitorii (200,2 mil.lei), iar în 2011, respectiv, 18 obiective tranzitorii (14,9 mil.lei).

• La 01.01.2010, la executarea comenzii municipale, Î.M. DCC a înregistrat datorii debitoare în sumă de 0,4 mil.lei și creditoare 15,4 mil.lei, iar la 31.12.2011, datoriile debitoare au constituit 1,05 mil.lei și creditoare – 23,03 mil.lei, inclusiv 9,9 mil.lei la obiectivul Reconstrucția complexului „Gloria Militară” (2006).

Deși, la 01.01.2012, S.R.L. „Alexandra-UM” avea datorii față de Î.M. DCC în sumă de 0,4 mil.lei pentru avansurile primite încă în mai 2007, la 25.05.2011, Î.M. DCC a transferat în avans acestui agent economic suplimentar 76,2 mii lei, care, de asemenea, n-au fost utilizate după destinație. N-a îndeplinit prevederile contractuale nici S.R.L. „Acțiionarul”, căruia, la 04.08.2011, i-au fost transferate în avans 216,2 mii lei. Totodată, Î.M. DCC n-a întreprins măsurile necesare referitor la avansurile neutilizate de către antreprenorii indicați.

Pe parcursul 2011, dispunînd efectiv de funcții de executori de buget, factorii decizionali din cadrul Î.M. DCC n-au respectat integral prevederile art.7 alin. (3) din Legea nr.397-XV din 16.10.2003, efectuînd contractarea la 3 obiecte a unor lucrări și servicii cu depășirea limitelor aprobate în sumă de 90,9 mii lei.

• *DETS sect.Centru și Î.M. DCC, în calitate de beneficiar final și, respectiv, beneficiar intermediar al reparației capitale a bazinului liceului “Mihai Viteazul”, n-au coordonat activitatea acestora pe parcursul stabilirii cerințelor pentru proiectarea reparației capitale, n-au urmărit calitatea proiectului și a lucrărilor executate, ceea ce a determinat majorarea neîntemeiată a valorii lucrărilor executate, precum și raportarea executării unora și a celorlalte lucrări de către 2 agenți economici diferiți în sumă de 19,8 mii lei.* Astfel, documentația de proiect elaborată de IMP „Chișinău-proiect” în 2008 a avut multiple obiecții de la verificatori. Beneficiari ai lucrărilor la acest obiect, conform prevederilor bugetelor municipale, au fost în 2010 – DETS sect.Centru, iar în 2011 – Î.M. DCC, ceea ce a dus la divizarea achizițiilor și la încheierea contractelor cu 2 antreprenori S.R.L. „Tecterm” și, respectiv, cu S.R.L. „Fabianca”.

La 11.03.2011, Î.M. DCC a desfășurat licitația privind „Reparația capitală a bazinului liceului „Mihai Viteazul”, neținînd cont de faptul executării parțiale a lucrărilor și fără a exclude din caietul de sarcini lucrările deja executate în decembrie 2010 de către S.R.L. „Tecterm” în sumă de 0,49 mil.lei. Ca urmare, auditul a stabilit că antreprenorii S.R.L. „Fabianca” și S.R.L. „Tecterm” au declarat unele și aceleași lucrări în sumă de 19,8 mii lei, care au fost restituite pe parcursul auditului (iunie 2012).

În lipsa unui acord adițional, DETS sect.Centru a autorizat excluderea unor tipuri de lucrări și includerea altor tipuri de lucrări (care lipseau în caietul de sarcini) în sumă de 47,7 mii lei, iar Î.M. DCC – în sumă de 0,29 mil. lei, ceea ce denotă neparticiparea administrației liceului la perfectarea caietului de sarcini, precum și calitatea proastă a proiectului. De remarcat că n-au fost prevăzute în proiect și nici în caietul de sarcini, precum și n-au fost efectuate lucrările de instalare a peliculei anticondensatoare de izolare a acoperișului, ceea ce va micșora termenul de exploatare a acoperișului.

Reieșind din cele expuse, rezultă că Î.M. DCC a îndeplinit necalitativ sarcinile de supraveghere tehnică, deși cheltuielile de supraveghere tehnică, achitate întreprinderii în 2011

⁵¹ Legea privind calitatea în construcții nr.721-XIII din 02.02.1996.

din bugetul municipal, au constituit 99,2 mii lei.

- Acreditarea de către DGAURF a lucrărilor de investiții capitale în sumă totală de 8,8 mil.lei s-a efectuat în lipsa procesului-verbal de executare a lucrărilor (cu specificarea cheltuielilor pentru fiecare tip de lucrări), ceea ce este un impediment pentru verificarea volumului de lucrări executate, fapt ce determină riscul efectuării cheltuielilor exagerate și neeficiente. Astfel de iregularități au fost constatate la executarea lucrărilor pentru delimitarea a 400 de terenuri municipale în sumă de 2,5 mil.lei (I.S. „Institutul de Geodezie, Prospeccțiuni Tehnice și Cadastru „Ingeocad”), precum și la acordarea serviciilor de elaborare a Registrului monumentelor imobile de importanță locală din municipiu în sumă de 1,37 mil.lei (IMP „Chișinăuproiect”) etc.

- În 2011 s-au valorificat doar 24,6% din suma alocată pentru executarea lucrărilor de reabilitare/construcție a rețelilor de apeduct și canalizare, finanțate din contul Programului de finanțare pe bază de credit, oferit de către Corporația Financiară Internațională. Unul din motivele de nerealizare a contractelor este atribuirea acestora unor operatori economici, potențialul asigurării cu resurse umane, tehnico-material și economico-financiar al cărora este net inferior volumului de lucrări asumate spre realizare de către aceștia. Astfel, 18 contracte din cele 37 au fost atribuite la 4 operatori economici, care n-au întrunit criteriile menționate.

- **Efectuarea unor investiții nu se bazează pe studii de fezabilitate care ar argumenta necesitatea acestor investiții, ca urmare, pe parcursul mai multor ani, se finanțează investiții care nu vor avea un impact asupra situației social-economice.** Astfel, în 2005, DGEȘTS a solicitat alocarea surselor financiare pentru construcția unei școli noi în s.Condrița cu capacitatea de circa 100 de locuri, fără a prezenta motivarea tehnico-economică. La 24.05.2005, I.M. DCC a încheiat un contract cu IMP „Chișinăuproiect” pentru executarea proiectului de construcție a școlii în s.Condrița în sumă totală de 0,59 mil.lei. Ulterior, printr-un Acord adițional (din 22.08.2011), valoarea lucrărilor de proiectare a școlii a fost majorată cu 0,15 mil.lei (25,6%), până la suma de 0,75 mil.lei. De menționat că acordul adițional a fost încheiat dintr-o singură sursă peste 3 ani și 3 luni de la data încheierii acordului inițial, ceea ce contravine prevederilor art.53 alin.(5) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007. Totodată, la situația din 01.01.2012, cheltuielile de proiectare suportate au constituit 0,68 mil.lei, costul de deviz al obiectului dat fiind de 24,1 mil.lei (fără costul utilajului tehnologic). Auditul consideră reprobabilă și pune la îndoială necesitatea și eficiența acestor investiții în contextul reformei și raționalizării rețelei instituțiilor din educație, precum și al faptului că în raza a 6 km de localitate se află 3 localități cu instituții de profil, iar transportarea copiilor în aceste școli va necesita mijloace financiare substanțial mai mici decât costul proiectului și costul construcției școlii. Situații similare au fost stabilite și în cadrul DGAURF.

Se relevă că Planul urbanistic general al municipiului (aprobat în 2007) n-a fost corelat la disponibilul de surse financiare pentru implementarea acestuia, ca urmare, majoritatea obiectivelor din acest plan nu pot fi realizate. Nefiind posibilă realizarea PUG, totodată, nu sînt realizabile nici alte obiective, deoarece acestea nu corespund prevederilor PUG, astfel apărînd litigii între DGAURF cu diferite persoane fizice și juridice.

- **Includerea unor obiecte în lista pentru investiții și reconstrucții capitale se face în lipsa unor surse de finanțare, care ar asigura executarea în termene cît mai restrînse a proiectării și executării lucrărilor.**

Astfel, numeroase obiective de investiții și reconstrucții capitale sînt începute cu mai mulți ani în urmă, însă nu sînt finalizate pînă în prezent. Ca urmare: proiectul inițial nu mai corespunde exigențelor actuale și urmează a fi reactualizat, pentru aceasta suportîndu-se cheltuieli suplimentare; soluțiile tehnice din proiect sînt învechite, în prezent existînd alte posibilități tehnice de executare a lucrărilor; lucrările de construcție și reconstrucție suspendate din cauza lipsei finanțării se deteriorează cu timpul etc.

Conform rapoartelor financiare la situația din 01.01.2010, în evidența contabilă a I.M. DCC au fost înregistrate active materiale în curs de execuție în sumă totală de 532,4 mil. lei, inclusiv construcții în curs de execuție – 528,3 mil.lei (810 obiective), utilaj destinat instalării și alte obiecte pînă la punerea în funcțiune – 4,1 mil.lei. Totodată, la 01.01.2012, activele materiale în curs de execuție au constituit 484,0 mil. lei, inclusiv: 480,2 mil. lei – construcții în curs de execuție; 3,8 mil.lei – utilaj destinat instalării și alte obiecte pînă la punerea în funcțiune. Cu toate că, la 01.01.2012, soldul investițiilor nefinalizate (construcții în curs de execuție) s-a micșorat, în comparație cu situația din 01.01.2010, cu 48,1 mil.lei, față de situația din 01.01.2011 (400,4 mil.lei) acesta s-a majorat cu 79,8 mil.lei.

Structura construcțiilor în curs de execuție (480,2 mil. lei) se prezintă astfel: construcții nefinalizate – 384,8 mil. lei; reparații capitale în curs de execuție – 91,7 mil.lei; construcții nefinalizate ale cooperativelor de construcție a locuințelor – 3,2 mil.lei; construcții nefinalizate ale I.M. DCC (str.Uzinelor 14) – 0,5 mil.lei. (Anexa nr.4 la Raportul de audit).

Nerespectînd art.24 din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007 și pct.5, pct.6 lit.c), pct.76-78 și pct.81 din Regulamentul aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.27 din 28.04.2004⁵², în 2010-2011, conducerea I.M. DCC n-a asigurat inventarierea activelor materiale în curs de execuție, deși, conform propriului ordin (nr.97 din 03.10.2011), a fost formată o comisie pentru inventarierea acestor obiective. Astfel, n-a fost studiată starea construcțiilor conservate și a celor care o perioadă nedeterminată nu vor funcționa; n-au fost depistate motivele și temeiul conservării lor; n-au fost întocmite liste de inventariere separate pentru obiectele finalizate, care din diferite motive n-au fost date în exploatare, cu indicarea motivelor de reținere a dării în exploatare a obiectelor în cauză; n-au fost întocmite liste de inventariere separate la obiectele la care lucrările de investiții nu se mai execută, cu indicarea cauzelor sistării sau încetării lucrărilor, confirmarea lucrărilor privind sistarea și măsurile propuse.

De menționat că Comisia de inventariere (formată potrivit Ordinului nr.46 din 02.04.2009 al I.M. DCC) a obiectivelor care sînt la faza de execuție (reieșind din soldul înregistrat la 01.01.2009) în sumă de 515,7 mil.lei a constatat că: 79,8 mil.lei – sînt obiective la care s-au executat lucrări de proiectare și construcție, necesitatea finalizării cărora a decăzut, iar 241,0 mil.lei reprezintă obiectivele care sînt finalizate parțial, din motivul lipsei surselor financiare pentru finalizarea lor.

Cele expuse denotă că, pe parcursul mai multor ani, AAPL au imobilizat mijloace financiare în construcții, lucrările nefinisate valorînd 480,2 mil.lei, din care lucrările de construcții inițiate în anii precedenți și nefinalizate pînă în prezent (79,8 mil.lei), care pentru AAPL nu mai reprezintă interes și utilitate. Cu toate că despre existența acestor investiții iraționale s-a menționat în auditul precedent, CMC și I.M. DCC n-au determinat soarta acestora și n-au stabilit obiectele care vor fi finanțate prioritar.

Se relevă că inventarierea formală a obiectivelor investițiilor capitale a dus la faptul că unele din acestea au fost

⁵² Regulamentul privind inventarierea, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.27 din 28.04.2004 (în continuare – Regulamentul nr.27 din 28.04.2004).

privatizate de către APP, fără acordul CMC. Astfel, conform Anexei nr.3 la Hotărârea Guvernului nr.945 din 20.08.2007⁵³, în lista obiectelor nefinalizate supuse privatizării au fost incluse construcțiile: „Blocul chirurgical al spitalului nr.4”, fostului „Comitet executiv raionul Nistreen” și „Complexul de băi și asanare”, pentru care au fost efectuate investiții în sumă, respectiv, de 14,09 mil.lei, 1,50 mil.lei și 3,54 mil.lei. Însă neînregistrarea drepturilor de proprietate în termenul stabilit, precum și nedelimitarea terenurilor proprietate publică a dus la privatizarea acestor obiective, ceea ce a prejudiciat bugetul municipal cu sumă de 19,13 mil.lei.

• Conform datelor evidenței contabile a Î.M. DCC la situația din 01.01.2012, la contul extrabilanțier 954 „Fondurile netransmise” a fost înregistrată valoarea obiectivelor recepționate, dar netransmise la bilanțul instituțiilor, conform destinației lor, în sumă totală de 169,4 mil.lei, sau cu 29,4 mil.lei mai mult decât s-a înregistrat la 01.01.2010 (139,9 mil.lei). Acest fapt denotă că Î.M. DCC nu asigură transmiterea la timp la balanța instituțiilor a obiectivelor construite și recepționate pentru capitalizarea acestor cheltuieli.

Din cauza că unele obiecte nu sînt luate la evidență de nici o instituție, respectiv, nu pot fi transmise cheltuielile și majorată valoarea mijloacelor fixe la obiectele „Reparația capitală a clădirii DGCAPS din șos.Hincești, 53” în sumă totală de 1,5 mil.lei; Reparația capitală a clădirii Societății Invalizilor din Moldova din str.Cojocarilor, 9 – 0,96 mil.lei (din anul 2010), Reparația clădirii redacției ziarului „Capitală” – 1,0 mil.lei (din anul 2006).

Transmiterea la balanța Primăriei a valorii lucrărilor executate privind repararea sistemului de încălzire în sumă de 3,36 mil.lei nu poate fi efectuată, dat fiind că contabilitatea Primăriei a refuzat primirea acestor lucrări pînă nu vor fi prezentate unele documente, care ar indica soarta metalului uzat demontat ca urmare a reparației efectuate, beneficiar al cărora a fost Î.M. DCC. Astfel, în 2010, conform actelor de îndeplinire a lucrărilor, au fost demontate 5277 m de teavă uzată și 5325 de secții de radiatoare din fontă. Cantitatea estimată de audit a metalului uzat, care urma a fi luat la evidență, constituie circa 110 t, valoarea căruia se estimează la circa 0,22 mil.lei. Cele menționate denotă existența unui risc sporit de delapidare a proprietății publice în măriți considerabile.

Situații analogice au fost stabilite și la DGTPCC, care la 01.01.2010 înregistra cheltuielile pentru investițiile capitale de 101,0 mil.lei, iar la 01.01.2012 – 68,1 mil.lei. Auditul denotă că majoritatea cheltuielilor netransmise țin de bunurile proprietate publică din domeniul public, care urmează a fi la balanța instituțiilor publice. Transmiterea acestor bunuri la balanța DGTPCC ar duce la majorarea promptă a valorii acestor bunuri și ar rezolva în linii generale problema respectivă.

Conform datelor evidenței contabile a Î.M. DCC la situația 01.01.2010, la contul 142 „Alte active pe termen lung” a fost înregistrată valoarea obiectivelor recepționate, transmise la bilanțul Î.M. DCC, în sumă totală de 57,7 mil.lei, iar la 01.01.2012 – 88,2 mil.lei (cu 30,5 mil.lei mai mult), din care: 64,8 mil. lei – obiecte ale rețelelor de gaze; 9,7 mil.lei – diferite rețele electrice; 2,7 mil.lei – rețelele telefonice; 10,6 mil.lei – restaurarea și redimensionarea Complexului „Gloria Militară” (din perimetrul străzilor Pan. Halippa, A.Mateevici, V.Alecsandri) etc. În baza deciziilor CMC, aceste obiecte au fost transmise Î.M. DCC „în gestiune economică temporară”. Totodată, conform pct.8 din SNC 16 „Contabilitatea activelor materiale pe termen lung”, activele materiale pe termen lung aflate în folosință

temporară nu aparțin întreprinderii, nu constituie un element al proprietății ei și, prin urmare, nu se reflectă în bilanț. În consecință, obiectele respective au fost înregistrate la balanța Î.M. DCC neregulamentar.

Urmare a inventarierii efectuate a rețelelor de gazificare și rețelelor ingineresti electrice aflate la balanța Î.M. DCC, precum și rețelelor date la deservirea S.R.L. „Chișinău-Gaz”, s-a constatat că la 7 obiective cu valoarea de 2,6 mil.lei lipsește documentația tehnică, nefiind încheiate contracte de deservire cu întreprinderile de gaze; la 22 de obiective sînt depistate divergențe între documentația de execuție și cea efectiv existentă, și anume: divergențe de 2706,6 m în sumă de 0,29 mil.lei, care nu sînt transmise la deservire S.R.L. „Chișinău-Gaz”, iar 2657,0 m sînt primite potrivit contractelor de deservire, dar nu sînt luate la evidența de către Î.M. DCC.

Contrar pct.3 din Hotărârea Guvernului nr.683 din 18.06.2004⁵⁴, CMC și Î.M. DCC n-au asigurat înregistrarea la organul cadastral a 107 gazoducte în valoare totală de 61,9 mil.lei și n-au asigurat înregistrarea acestora la balanța AAPL, acestea aflîndu-se la balanța Î.M. DCC, ceea ce determină riscul înstrăinării/pierderii proprietății publice. De menționat că pentru aceste mijloace fixe nu se calculează uzura, prin ce se denaturează valoarea acestora.

Totodată, fiind construite din contul mijloacelor bugetare aflate la balanța Î.M. DCC, rețelele de gaze, electrice și telefonice, de fapt, sînt gestionate de către agenți economici privați, fără ca bugetul municipal să fie economic avantajat.

➤ Mijloacele financiare valorificate în cadrul realizării Proiectului „Canalizarea pluvială, promovarea și implementarea acțiunilor inovative de schimbare a climei” au constituit 2,64 mil.lei, din care decontări cu furnizorii în sumă de 1,57 mil.lei (inclusiv S.A. „Edilitate” – 0,69 mil.lei, IMP Chișinăuproiect – 0,79 mil.lei etc.). Pe parcursul executării lucrărilor, o parte din acestea au fost înlocuite cu alte lucrări, iar Acordul adițional la contractul nr.83 din 13.04.2011 privind modificarea lucrărilor a fost semnat la 22.08.2011, sau după recepționarea lucrărilor (18.08.2011).

Recomandări:

32. CMC: Întreprinderea măsurilor exhaustive și ferme în vederea înregistrării la organele cadastrale a patrimoniului proprietate publică (inclusiv gazoducte) și asigurarea conformării acestora prevederilor legale.

33. Primarului general, Î.M. DCC, DGTPCC, DGAURF:

33.1. Determinarea modului și priorităților pentru finalizarea construcțiilor în curs de execuție.

33.2. Selectarea obiectelor pentru investiții capitale în baza unui studiu de fezabilitate sau a unei fundamentări tehnico-economice, care ar determina relevanța și profitabilitatea investițiilor, cu condiția disponibilului de surse financiare.

33.3. Executarea lucrărilor conform proiectului elaborat și expertizat în modul corespunzător (inclusiv în baza contractului) și potrivit alocațiilor bugetare aprobate.

34. CMC, Primarului general, Î.M. DCC:

34.1. Asigurarea transmiterii la destinație a obiectivelor recepționate în urma investițiilor capitale.

34.2. Asigurarea efectuării inventarierii anuale a activelor în curs de execuție conform legislației în vigoare.

35. Î.M. DCC: Implementarea unor proceduri de control intern care să asigure (re)evaluarea situației reale a activelor în curs de execuție.

Obiectivul III: Au raportat UAT în modul corespunzător, au administrat și gestionat patrimoniul public?

⁵³ Hotărârea Guvernului nr.945 din 20.08.2007 „Cu privire la măsurile de realizare a Legii nr.121-XVI din 4 mai 2007 privind administrarea și deținutarea proprietății publice”.

⁵⁴ Hotărârea Guvernului nr.683 din 18.06.2004 „Despre aprobarea Regulamentului privind modul de transmitere a rețelelor de gaze întreprinderilor de gaze ale Societății pe Acțiuni „Moldovagaz” la deservirea tehnică”.

➤ **Modul de gestiune a patrimoniului public local nu oferă o informație exhaustivă și credibilă privind valoarea bunurilor imobiliare publice, administrarea acestuia generează un risc sporit de pierdere a drepturilor de proprietate asupra lui.**

Rezultatele verificărilor efectuate la entitățile auditate asupra regularității și legalității gestionării patrimoniului public denotă admiterea aceluiași iregularități, atestate și în perioadele anterioare supuse auditului/controlului, care, în principal, se rezumă la: lipsa unei evidențe conforme a patrimoniului public, neînregistrarea acestuia în evidența contabilă, ceea ce determină raportarea neveridică a situațiilor patrimoniale; neasigurarea integrității și înregistrării depline a dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile la organul cadastral; nerealizarea recomandărilor auditelor/controlor anterioare în vederea remedierii neregulilor.

În temeiul art.14 alin.(2) lit.b) din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006, administrarea bunurilor domeniului public ține de competența consiliilor locale. Patrimoniul municipal este înregistrat la balanța instituțiilor din subordinea CMC, iar potrivit Regulamentului DGERRP (aprobat prin Decizia CMC nr.50/3-2 din 29.06.2006), sarcina de evidență a patrimoniului municipal, de întocmire a actelor necesare pentru încheierea și rezilierea contractelor de locațiune a patrimoniului municipal, evidența și controlul respectării clauzelor contractuale, precum și instituirea Registrului patrimoniului municipal este delegată acestei subdiviziuni.

• Primăria, DGERRP, DGLCA, cu derogare de la prevederile art.77 din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006, n-au supus pe deplin inventarierea bunurilor imobile care aparțin municipiului, acestea nefiind aprobate de către CMC pentru a servi drept temei de înregistrare a acestora în Registrul bunurilor imobile, nerespectând, astfel, și prevederile Hotărârii Guvernului nr.162 din 19.02.2004⁵⁵. Acțiunile DGERRP se rezumă doar la colectarea anuală a informației privind costul inițial, costul reparațiilor, costul rezidual și suprafața imobilelor gestionate de către subdiviziunea CMC. În conformitate cu pct.2.3 din Regulamentul aprobat prin Decizia CMC nr.4/11⁵⁶, DGERRP este obligată să efectueze inventarierea patrimoniului municipal, fapt ce nu se respectă în modul convenit, ceea ce generează riscuri privind neasigurarea integrității patrimoniului – neînregistrarea în evidență a unor clădiri și încăperi proprietate municipală, ocuparea abuzivă a acestora.

• **Registrul patrimoniului municipal, la situația din 01.01.2010, transmis în gestiune economică întreprinderilor municipale și societăților pe acțiuni nu este veridic și necesită a fi reactualizat.** Astfel, în Registrul patrimoniului municipal, n-au fost incluse clădirile gestionate de: S.A. „Termocom” (str.Tudor Vladimirescu 6/1), Î.M.A.P. „Bucuria-EL” (str.Sarmizegetusa 9), Î.M. „Buciumul” (str.Alexandru cel Bun 19), S.A. „Business Incubator Alfa” (str.Mihai Eminescu 27), S.A. „Guguță” (str.Maria Cebotari 20), Î.S.A.P. „Rîșcani-SC” (str.Tudor Vladimirescu 16), Î.S. „Direcția parcurilor de cultură și odihnă” (str.A.Mateevici nr.77 “A”) etc.

• **AAPL nu au o abordare uniformă privind evidența contabilă a bunurilor imobiliare.** Astfel, sediile unor Preturi (Buiucani, Rîșcani), precum și ale ÎMGFL și ÎMpSL din sectoarele municipiului se află la balanța Primăriei.

De asemenea, baza de odihnă „Lavanda” din or. Vadul lui Vodă (gestionată de DGLCA) în valoare de 0,89 mil.lei este la evidența Primăriei, iar activele în curs de execuție la aceeași bază (gard de piatră) în sumă de 16,3 mii lei nu sînt reflectate în evidența contabilă nici a DGLCA, nici a Primăriei.

Bunurile imobile proprietate municipală, aflate în gestiunea Serviciului Sanitar-Veterinar de Stat al mun. Chișinău⁵⁷, subordonat MAIA, nu sînt înregistrate în evidența contabilă nici a unei subdiviziuni din cadrul CMC. De asemenea, nu sînt înregistrate în evidența contabilă bunurile imobile gestionate de către fostele ÎMGFL din sectorul Ciocana, cum ar fi cele din str.P.Zadniru 15/5, bd Mircea cel Bătrîn 26/3 și 32/2 etc., precum și clădirea din str.Vlaicu Pîrcălab 57 (în care se află DGF), încăperile auxiliare ale 19 ÎMGFL aflate în blocurile de locuit. Nu sînt înregistrate în evidența contabilă nici clădirile din str.Tiraspol 11 și str.Maria Cebotari 34, în care sînt amplasate subdiviziunile CGP, precum și terenurile aferente clădirilor, acestea nedispunînd nici de acte privind dreptul de folosire a imobilelor respective, fapt menționat și în Raportul de audit precedent. DGERRP n-a înregistrat în evidența contabilă 116 bunuri imobile nelocate, prin ce n-a respectat prevederile pct.2 din Decizia CMC nr.2/37 din 24.02.2009⁵⁸. Toate acestea au contribuit la nerespectarea prevederilor art.19 alin.(2) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007, pct.44 (5) și pct.183 din Instrucțiunea 85.

Contrar prevederilor Hotărârii Guvernului nr.477 din 26.05.1997⁵⁹ și Deciziei Primăriei nr.5/75 din 19.02.1998⁶⁰, în evidența contabilă a DETS sect.Botanica n-au fost înregistrate bunurile imobile ale grădiniței de copii din str. Ashabad 127, aflate în gestiunea sa economică din 1979. Tergiversarea de către CMC a înregistrării drepturilor de proprietate asupra acestor bunuri cu suprafața de 1888 m² și terenului aferent de 1,44 ha a dus la înregistrarea, la 02.09.2011, a acestor drepturi după S.A. „Carmez”. De asemenea, DETS sect.Centrul n-a înregistrat în evidența contabilă bunurile imobile ale instituției preșcolare nr.12 din str. M.Eminescu 62, cu suprafața de 773,6 m².

Nerespectînd art.17 alin.(4) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007, art.5 alin.(4) lit. b) din Legea nr.989-XV din 18.04.2002⁶¹, art.3 lit.a), art.5 alin.(3), alin.4 lit. b) din Legea nr.91-XVI din 05.04.2007⁶² și pct.40 din Instrucțiunea 93, AAPL n-au evaluat și n-au înregistrat în evidența contabilă terenurile aferente. De exemplu, Î.M. DCC n-a asigurat înregistrarea și evaluarea terenurilor cu suprafața de 0,166 ha din str.31 August 1989, nr.100 și de 0,649 ha din str.Voluntarilor 3.

• **DGERRP și Primăria nu s-au conformat recomandărilor anterioare ale Curții de Conturi privind recuperarea bunurilor imobile pierdute de către CMC și excluderea de la evidență a imobilelor dreptul de proprietate asupra cărora nu mai poate fi restabilit,** ca urmare, iregularitățile stabilite anterior continuă pînă în prezent. Ca rezultat, drepturile de proprietate asupra 8 bunuri cu valoarea de circa 3,65 mil.lei sînt înregistrate după alte persoane fizice și juridice. Pentru alte 12 bunuri în sumă totală de 1,31 mil.lei, aflate la balanța Primăriei, nu există informație privind gestionarul și modul de folosire a lor.

⁵⁵ Hotărârea Guvernului nr.162 din 19.02.2004 „Despre unele măsuri privind inventarierea bunurilor imobile proprietate a unităților administrativ-teritoriale și a statului” (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.162 din 19.02.2004).

⁵⁶ Regulamentul gestionării clădirilor, construcțiilor și încăperilor cu altă destinație decît cea locativă – proprietate municipală, aprobat prin Decizia CMC nr.4/11 din 26.09.2003.

⁵⁷ Hotărârea Guvernului nr.1183 din 20.10.2008 „Privind instituirea Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală și aprobarea Regulamentului, structurii și efectivului-limită ale acesteia”.

⁵⁸ Decizia CMC nr.2/37 din 24.02.2009 „Cu privire la declararea proprietății publice a CMC asupra unor imobile”.

⁵⁹ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.477 din 26.05.1997 „Cu privire la măsurile stringente de restructurare și redresare financiară a întreprinderilor industriale”. Abrogată, la 24.09.2004, prin Hotărârea Guvernului nr.896 din 03.08.2009.

⁶⁰ Decizia Primăriei mun. Chișinău nr.5/75 din 19.02.1998 „Cu privire la transmiterea proprietății municipale în gestiune economică”.

⁶¹ Legea nr. 989-XV din 18.04.2002 „Cu privire la activitatea de evaluare” (în continuare – Legea nr. 989-XV din 18.04.2002).

⁶² Legea nr.91-XVI din 05.04.2007 „Privind terenurile proprietate publică și delimitarea lor” (în continuare – Legea nr. 91-XVI din 05.04.2007).

Valoarea fondului locativ înregistrat în Registrul patrimoniului municipal (5,23 mlrd.lei) n-a fost diminuată cu valoarea fondului locativ privatizat. La DGERRP lipsește evidența fondului locativ (apartamentelor) neprivatizat. DGLCA n-a asigurat formarea asociațiilor de coproprietari în condominiu și n-a transmis acestora în gestiune valoarea clădirilor (cu excepția valorii apartamentelor neprivatizate), prin ce nu s-au respectat prevederile Legii nr.913-XIV din 30.03.2000.

Pînă în prezent, DGLCA nu poate confirma existența efectivă a fondului locativ (patrimoniului instituției – proprietate publică). Contrar prevederilor art.24 din Legea contabilității nr.113-XVI din 27.04.2007 și pct.6 din Regulamentul nr.27 din 28.04.2004, precum și ale propriilor ordine cu privire la inventariere, pentru anul 2010-2011, DGLCA n-a efectuat inventarierea fondului locativ aflat la balanța sa în valoare de 5,45 mlrd.lei, la situația din 31.12.2010, și de 5,46 mlrd.lei – la 31.12.2011.

DGLCA n-a executat Decizia CMC nr.3/2 din 18.03.2010 și n-a luat la evidență valoarea blocului locativ în sumă de 42,48 mil.lei din str.Nicolae Milescu-Spătarul, construit prin intermediul Unității de Implementare a Proiectului privind construcția locuințelor sociale, reflectînd în evidență doar suma de 5,59 mil.lei, transmisă de Î.M. DCC, prin ce au fost denaturate rapoartele financiare la capitolul dat.

• **AAPL nu întreprind măsuri eficiente în vederea înregistrării conforme a bunurilor imobile ale municipiului la organele cadastrale.** Astfel, potrivit datelor DGERRP la situația 01.01.2011, din 1566 de obiecte – bunuri imobile nelocate situate pe teritoriul municipiului, aflate în gestiunea subdiviziunilor CMC, precum și agenților economici cu capital majoritar municipal, 906 bunuri imobile⁶³ nu sînt înregistrate la OCT Chișinău, prin ce nu s-au respectat prevederile art.5 din Legea nr.1543-XIII din 25.02.1998⁶⁴. De asemenea, nu sînt înregistrate drepturile de proprietate și asupra 116 bunuri imobile nelocate, cu suprafața de 30971,7 m², declarate ca bunuri imobile proprietate a CMC prin Decizia nr.2/37 din 24.02.2009. De remarcă, că înregistrarea dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile în temeiul deciziilor CMC, avînd ca bază Hotărîrea Guvernului nr.162 din 19.02.2004, n-a fost efectuată din motivul că OCT Chișinău invocă faptul că „termenul de înregistrare stabilit în hotărîrea nominalizată a expirat”, în consecință, înregistrarea dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile, precum și perfectarea planurilor cadastrale, conform deciziilor CMC, nu poate fi efectuată. Se relevă că din anul 2009 DGERRP se află în litigiu judiciar cu OCT Chișinău pe problema în cauză.

Pe parcursul ultimilor 2 ani, Primăria n-a cerut OCT Chișinău radierea înscrierii drepturilor de proprietate asupra unor încăperi din bd Ștefan cel Mare și Sfînt 83 pe un agent economic, deși a cîștigat acest drept în instanța de judecată.

N-au asigurat înregistrarea la OCT Chișinău drepturile de proprietate municipală DGLCA (asupra bunurilor imobile locative), Î.M. „Exdrupo” și Î.M. DCC (asupra bunurilor imobile gestionate în sumă de 18,49 mil.lei și, respectiv, de 0,83 mil.lei). Se constată că, potrivit bazei de date a Î.S. „Cadastru”, clădirile oficiului Î.M. DCC din str.31 August 1989, nr.100, au statut de bloc locativ. Totodată, Î.M. DCC n-a asigurat înregistrarea la organele cadastrale și a terenurilor aferente, cu suprafața de 0,166 ha din str.31 August 1989, nr.100, și de 0,649 ha din str.Voluntarilor 3.

➤ **Necesită o abordare absolut responsabilă procesul de administrare și gestionare a patrimoniului**

transmis instituțiilor de învățămînt.

Probele de audit acumulate la acest compartiment, inclusiv prin efectuarea verificărilor la fața locului, denotă că modul de gestionare a patrimoniului instituțiilor de învățămînt a fost afectat de un șir de iregularități, ce se exprimă prin: lipsa unor reglementări exhaustive ce țin de unele activități din domeniul respectiv și a unei evidențe conforme; neasigurarea înregistrării integrale a dreptului asupra patrimoniului; admiterea efectuării unor construcții neautorizate pe teritoriile gestionate, ceea ce denotă eminența riscului privind afectarea integrității patrimoniului public prin pierderea dreptului de proprietate asupra acestuia.

• Contrar prevederilor art.5 alin.(1) din Legea nr.1543-XIII din 25.02.1998, DETS sect.Centru n-a întreprins măsurile integrale în vederea înregistrării la OCT Chișinău a drepturilor de proprietate și folosire a unor clădiri: grădiniței de copii nr.23 din str.Bernardazzi 12a (cu suprafața construcției la sol de 774,9 m²) și bazei de odihnă pentru copii „Zarnița”, situată în or.Vatra (cu suprafața construcției la sol de 1063,8 m² și teren de 10,3 ha).

AAPL n-au înregistrat dreptul de folosință a terenurilor proprietate publică aferente clădirilor aflate în gestiunea instituțiilor de învățămînt municipale, totodată, acestea nu sînt înregistrate nici în evidența contabilă. La DGETS și DETS sect.Botanica au fost stabilite diferențe între datele planurilor tehnice ale terenurilor aferente instituțiilor de învățămînt și datele planurilor terenurilor proiectate de către DGAURF pentru aprobarea hotarelor și înregistrarea la OCT Chișinău. Astfel, la DGETS, conform datelor planurilor tehnice, suprafața constituie 32,89 ha, iar potrivit datelor proiectului DGAURF – 29,46 ha, sau cu 3,43 ha mai puțin, iar la DETS sect.Botanica aceste date constituie, respectiv, 90,85 ha și 87,33 ha, sau cu 3,52 ha mai puțin.

• **Lipsa necesarului de mijloace pentru întreținerea edificiilor și căminelor instituțiilor de învățămînt, nerepararea timp de 10-20 de ani a acestora au dus la neexploatarea îndelungată și deteriorarea lor, ceea ce determină riscul de dezintegrare și pierdere a patrimoniului public local.**

În perioada auditată, la DGETS, DETS sect.Botanica și DETS sect.Centru s-a constatat că nu se utilizau încăperi cu suprafața, respectiv, de circa 1175,0 m², 1063,8 m² și 8132,40 m², precum:

- aerodromul Vadul lui Vodă din com.Bălăbănești, cu valoarea inițială în sumă de 0,92 mil.lei (clădiri cu suprafața de 759,0 m², utilaje, tehnică de zbor), în limitele terenului aferent de 180,74 ha, transmis la balanța Primăriei mun. Chișinău de la Ministerul Apărării⁶⁵. De menționat că, pînă în 2011, aerodromul Vadul lui Vodă n-a fost utilizat de DGETS conform destinației, ceea ce a dus la degradarea fizică a mijloacelor fixe, totodată fiind suportate (în anii 2010-2011) cheltuieli pentru remunerarea muncii paznicilor (9 persoane) în sumă de 0,25 mil.lei. Potrivit Hotărîrii Guvernului nr.63 din 22.01.2007⁶⁶, terenul aferent aerodromului din or.Vadul lui Vodă cu suprafața 180,3 ha a fost atribuit în folosință Asociației Obștești „Aeroclubul din Chișinău”, fără acordul CMC;

- tabăra de odihnă „Zarnița”, aflată în gestiunea economică a DETS sect.Centru, cu o capacitate de 320 de locuri și suprafața de 1063,8 m² nu se utilizează conform destinației din 1988. Ca urmare, la momentul actual, din 26 de bunuri imobile, 19 căsuțe sînt, practic, devastate, iar 7 căsuțe se află în stare avansată de demolare, cheltuielile pentru paza imobilelor (în 2010-2011) constituind 0,1 mil.

⁶³ Decizia CMC nr.2/37 din 24.02.2009 „Cu privire la declararea proprietății publice a CMC asupra unor imobile nelocuite.”

⁶⁴ Legea cadastrului bunurilor imobile nr.1543-XIII din 25.02.1998 (în continuare – Legea nr.1543-XIII din 25.02.1998).

⁶⁵ Hotărîrea Guvernului nr.324 din 21.04.1999 „Cu privire la transmiterea aerodromului din or.Vadul lui Vodă de la balanța Ministerului Apărării la balanța Primăriei mun.Chișinău”.

⁶⁶ Hotărîrea Guvernului nr.63 din 22.01.2007 „Cu privire la atribuirea unor terenuri”.

lei. Terenul aferent taberei de odihnă cu suprafața de 10,3 ha a fost repartizat DETS sect. Centru potrivit Hotărârii fostului Comitet Executiv orășenesc Chișinău de deputați ai poporului din 28.05.1990. Totodată, AAPL or. Vatra refuză coordonarea planului geometric al terenului aferent taberei de odihnă „Zarnița”. Ca urmare, patru loturi din teritoriul taberei de circa 4,3 ha, contrar art.62 alin.(5) din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995, sînt date în arendă de către primăria or. Vatra firmelor „IMC Group” S.R.L., „Beroni-tex-Com” S.R.L., „Fanion-Companie” S.R.L., „Bojo-Vin” S.R.L. (care au construit case pe aceste terenuri), fără acordul CMC și al beneficiarului terenului;

- grădinița nr.79, cu suprafața de 913,3 m², amplasată pe un teren de 0,6117 ha din str. Zelinski 28/7 (aflată la balanța DETS sect. Botanica), precum și căminele pentru copii ale Gimnaziului-internat nr.23 din str. Ashabad 127 (aflate în gestiunea DETS sect. Botanica), cu suprafața de 1888 m², amplasate pe un teren aferent de 1,44 ha, în timp ce cheltuielile curente pentru remunerarea pazei imobilului au constituit 0,15 mil. lei.

Totodată, alte bunuri imobile din domeniul învățămîntului se utilizează parțial. Astfel, numai la DGETS și DETS sect. Botanica în 8 instituții de învățămînt⁶⁷ nu sînt utilizate 5784,1 m² pentru întreținerea (încălzirea) cărora, în anii 2010-2011, s-au consumat mijloace financiare de 0,1 mil. lei și, respectiv, 0,9 mil. lei.

În perioada 2010-2011, DGETS a suportat cheltuieli ineficiente pentru remunerarea muncii intendentului căminului nr.8 din str. Nicolae Milescu-Spătarul 19/3 în sumă de 57,7 mii lei, deși doar 7 odăi, cu suprafața de 108,50 m², nu sînt privatizate, acestea nefiind înregistrate în evidența contabilă a DGETS. Concomitent, datoriile debitoare ale locatarilor pentru serviciile comunale, la situația din 31.12.2011, constituiau 94,9 mii lei.

• *Nerespectînd prevederile art.62 alin.(5) din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995, unii manageri ai instituțiilor de învățămînt au admis efectuarea unor construcții neautorizate pe teritoriile aferente instituțiilor de învățămînt, ceea ce a cauzat înstrăinarea terenurilor, iar organele sesizate în legătură cu aceste cazuri n-au întreprins măsuri efective pentru contracararea activităților ilegale și protecția patrimoniului municipal.* Astfel, pe terenul sportiv al gimnaziului nr.17 (bd Dacia 75), din subordinea DETS sect. Botanica, în mod ilegal a fost construit un imobil cu suprafața de 49 m², fără ca managerul instituției să sesizeze organele de resort, ceea ce a dus la înregistrarea ilegală de către organele cadastrale a dreptului de proprietate asupra acestei construcții după o persoană fizică. În prezent acest caz este examinat de către organele competente. De asemenea, n-au fost întreprinse acțiuni eficiente privind construcția neautorizată pe terenul aferent Liceului teoretic „Gheorghe Asachi” (DGETS) cu suprafața de 167,7 m², a anexei la biserica din str. A. Pușkin 22, efectuată cu încălcarea cerințelor tehnice, care poate duce la deteriorarea pereților blocului claselor primare ale liceului.

Pe terenul aferent Liceului teoretic „Mihai Eminescu” din str. Varșovia 2 (DETS sect. Botanica) a fost construit în mod ilegal un gard, despre acest fapt fiind sesizate organele ierarhic superioare, însă pînă în prezent drepturile de folosință a terenurilor n-au fost restabilite.

N-a fost soluționată nici problema privind construcția și reconstrucția neautorizată a clădirii grădiniței de copii nr.90 din str. Gării 1, dată în comodat pe un termen de 10 ani, conform Deciziei CMC din 18.02.2004, Uniunii Naționale a

Veteranilor Războiului pentru Independență, despre care DETS sect. Centru a informat organele ierarhic superioare încă în anul 2007.

Deși, potrivit extrasului din Registrul bunurilor imobile, clădirea din str. București 64 se află în gestiunea DGETS, încăperile din subsolul acesteia cu suprafața de 118,9 m² sînt folosite neautorizat de către Biserica „Sfînta Teodora de la Sihla”.

• CMC și DGTPCC pînă în prezent n-au soluționat litigiul existent cu Î.S. „Direcția specializată montare și exploatare a mijloacelor tehnice de reglementare a circulației auto” a MAI privind drepturile de proprietate asupra clădirii din str. Tiraspol 11/1, cu valoarea de 3,53 mil. lei și suprafața de 2695,6 m², aflată în gestiunea acesteia, dar care se află la balanța DGTPCC și se folosește de Poliția rutieră a CGP mun. Chișinău.

• **AAPL din mun. Chișinău n-au întreprins măsuri eficiente în vederea executării cerințelor controalelor/auditelor precedente privind dreptul de proprietate asupra unor imobile.** Astfel, conform Deciziei CMC nr.10/18-17 din 06.03.2003, s-a autorizat demolarea dispeceratului DTPCC din str. Lev Tolstoi 26a, terenul fiind dat în arendă cu condiția includerii noului punct de dispecerat în complexul locativ care trebuia construit pe acest teren. De menționat că, în prezent, pe acest teren „Basconslux” S.R.L. a finalizat lucrările de construcție a blocurilor de locuit, DTPCC nefiind la curent cu îndeplinirea prevederilor deciziei nominalizate, deși despre acest fapt a fost menționat și în Raportul de audit precedent. Acțiuni, în acest sens, n-au fost întreprinse.

În pofida cerințelor înaintate în urma auditurilor/controalelor precedente, AAPL n-au asigurat controlul și n-au realizat înregistrarea dreptului de proprietate a municipiului asupra imobilelor gestionate de Î.M. „Buciumul”. Deși, pe parcursul mai multor ani, din bugetul municipal au fost alocate 4,4 mil. lei pentru reparațiile capitale ale imobilelor întreprinderii, bunurile imobile așa și n-au fost înregistrate în Registrul cadastral ca proprietate municipală. N-au fost recuperate bunurile imobile înregistrate ca proprietate de stat și date în gestiunea Î.S. „Buciumul”, care în prezent este în proces de lichidare. De menționat că Î.M. „Buciumul” n-a întocmit și n-a prezentat fondatorului rapoartele financiare privind activitatea sa pentru 2007-2011. Cu toate că, conform Deciziei nr.6/8 din 14.05.2009, CMC a dispus inițierea procedurii de lichidare a Î.M. „Buciumul”, Primăria mun. Chișinău n-a întreprins acțiuni concrete în acest sens.

➤ **AAPL n-au asigurat o gestionare conformă a relațiilor de locațiune, acest domeniu necesitînd îmbunătățiri esențiale.**

• Sarcina de evidență a patrimoniului municipal, de întocmire a actelor necesare pentru încheierea și rezilierea contractelor de locațiune a patrimoniului municipal, evidența și controlul respectării clauzelor contractuale, precum și instituirea Registrului patrimoniului municipal este delegată DGERRP (conform Regulamentului aprobat prin Decizia CMC nr.50/3-2 din 29.06.2006).

Contrar prevederilor art.77 alin. (5) din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006, AAPL nu organizează licitații publice la darea și prelungirea contractelor de locațiune a bunurilor imobile. Transmiterea în locațiune a încăperilor nelocuibile are loc „pe baza principiilor generale” (negocierilor directe), potrivit prevederilor Regulamentului aprobat prin Decizia CMC nr. 4/11 din 26.09.2003⁶⁸. Se relevă că prevederile acestui

⁶⁷ Liceul „Matei Basarab” din str. Matei Basarab 14, cu suprafața de 489,1 m² (8%); Liceul „Spiru Haret” din str. Maria Cebotari 53, cu suprafața de 296,9 m² (6%); grădinița nr.44 din str. Dante 3, cu suprafața de 1650,3 m² (47%); grădinița nr.103 din str. Muncești 798, cu suprafața de 485,8 m² (6%); grădinița nr.165 din str. Cuza Vodă 7/5, cu suprafața de 540,0 m² (14%); Gimnaziul-internat nr.2 din str. Grenoble 191, cu suprafața de 1235,6 m² (13%); Gimnaziul nr.30 din str. Hanul Morii 42, cu suprafața de 433,1 m² (7%); Gimnaziul nr.49 din str. Muncești 400, cu suprafața de 653,3 m² (6%).

⁶⁸ Regulamentul gestionării clădirilor, construcțiilor și încăperilor cu altă destinație decît cea locativă – proprietate municipală, aprobat prin Decizia CMC nr. 4/11 din 26.09.2003.

Regulament nu sînt racordate la cadrul legal actual, fiind în contradicție cu prevederile Legii nr.436-XVI din 28.12.2006 și Legii nr.121-XVI din 04.05.2007⁶⁹. AAPL n-au ținut cont de recomandările anterioare ale Curții de Conturi⁷⁰ privind ajustarea acestui Regulament, ca urmare, în procesul de locațiune fiind utilizate prevederi depășite și ineficiente, cum ar fi: prevederile pct.7.5, care nu se răsfrîng asupra bunurilor instituțiilor finanțate de la buget, însă majoritatea bunurilor imobile se află la balanța instituțiilor bugetare; valoarea unui punct de apreciere a încăperilor nelocative constituie 30 la sută din salariul minim (18 lei), sau 5,4 lei, ceea ce duce la stabilirea unor prețuri mai mici decît cele existente pe piață; nu este stabilită clar modalitatea de calcul a mărimii chiriei anuale etc.

Cele menționate determină netransparența procesului de locațiune, limitarea drepturilor persoanelor fizice și juridice prin neasigurarea liberului acces la informații de interes public. Totodată, neutilizarea procedurii de licitație servește impediment pentru asigurarea încasării prețului maxim posibil, corelat la cererea și oferta de pe piața imobiliară, astfel diminuîndu-se surse bugetare importante aferente tranzacțiilor de rigoare.

DGERRP nu dispune de un registru exhaustiv al încăperilor nelocuibile pasibile de locațiune, iar Registrul făcut public pe pagina web a Primăriei conține doar date privind încăperile disponibile în subsoluri și etaje tehnice ale blocurilor locative (care, de fapt, sînt proprietate comună a proprietarilor apartamentelor privatizate, și nu a CMC). Lipsa unui registru exhaustiv limitează accesul potențialilor locatari la informațiile respective, existînd riscul ratării unor venituri.

CMC și direcțiile din subordine nu sînt preocupate de gestionarea eficientă și conformă a bunurilor imobile nelocuibile, acestea n-au implementat recomandările auditului precedent și n-au înlăturat derogările de la legislație stabilite anterior, continuînd să nu respecte prevederile: art.876 alin.(1) din Codul civil⁷¹; art.17 alin.(1) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007; art.77 din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006. Astfel, în semestrul doi 2011, CMC n-a adoptat nici o decizie referitor la darea în locațiune a bunurilor imobile nelocuibile⁷², iar la situația din 01.01.2012 CMC n-a examinat 203 proiecte de decizii privind darea și prelungirea contractelor de locațiune. În consecință, la 01.01.2012, la DGERRP existau 256 de contracte cu termenul de acțiune expirat (începînd cu anul 2006), sau 26,7% din totalul contractelor de locațiune gestionate, la direcțiile de învățămînt (DGETS, DETS sect.Botanica și sect. Centru) – 17 contracte, la DGTPCC – 33 de contracte din 39 existente etc. Lipsa contractelor de locațiune valabile determină riscul neprotejării drepturilor atît ale locatarului cît și ale locatorului; neîncasării plății pentru locațiune; neîntreținerii adecvate a bunurilor imobile și pasajelor subterane etc. Ca urmare, calcularea plății de locațiune după expirarea contractului se face în baza prețului vechi, neajustat la situația actuală pe piață, ceea ce duce la ratarea unor venituri importante sau care nu se calculează deloc.

Deși contractul cu Asociația „Tinerii pentru dreptul la viață” a expirat la 23.01.2006, iar altul n-a fost semnat, aceasta n-a eliberat încăperile respective, folosindu-se de ele pînă la momentul efectuării auditului. Astfel, numai în perioada auditată, DETS sect.Botanica a ratat venituri de la darea în locațiune a acestor încăperi în sumă de 68,1 mii lei.

• AAPL nu dispun de o modalitate unică de evidență și gestiune a veniturilor din chiria încăperilor nelocative. Ca rezultat, o parte din veniturile din darea în

locațiune a bunurilor imobile nelocative este încasată direct în bugetul municipal, iar altă parte de venituri ca mijloace speciale – la conturile instituțiilor bugetare. Respectiv, evidența calculelor și plăților pentru chirie se ține de mai multe instituții, responsabil de întocmirea contractelor de arendă și stabilirea chiriei fiind DGERRP.

De menționat că, în cazurile cînd se efectuează trecerea evidenței decontărilor pentru locațiune de la DGERRP la altă direcție și invers, aceste tranzacții se realizează fără a transmite soldul datoriilor locatarilor, ceea ce determină riscul de nerecuperare a datoriilor formate. Astfel de deficiențe au fost constatate la DETS sect.Botanica (I.I. „Petrenco” – 62,5 mii lei), Primăria mun.Chișinău (I.I. „Vidrașcu Scripta” – 126,2 mii lei).

• În perioada 2010-2011, DGERRP n-a asigurat o evidență veridică a decontărilor privind locațiunea bunurilor imobile, veniturile cărora se încasează în bugetul municipal. Astfel, conform Raportului privind executarea bugetului municipal pentru 2010-2011 veniturile din locațiune au constituit 8,76 mil.lei și, respectiv, 11,23 mil.lei (inclusiv 0,7 mil.lei transferate de DGTPCC). Totodată, conform datelor precizate și rectificate de către DGERRP în perioada desfășurării auditului, în 2010 veniturile din sursa menționată au constituit 8,97 mil.lei, iar în 2011 – 10,59 mil.lei, devierile constituind 0,21 mil.lei și, respectiv, 0,06 mil.lei, pentru care auditului nu i-au fost aduse justificări, ceea ce denotă lipsa unui control intern în acest domeniu, inclusiv prin confruntarea datelor cu datele DGF și Trezoreriei teritoriale Chișinău.

Se relevă că, la 01.01.2010, DGERRP a acumulat datorii pentru locațiunea bunurilor imobile nelocative în sumă totală de 10,1 mil.lei și la penalități – de 2,3 mil.lei, iar la 01.01.2012 – de 14,8 mil.lei și la penalități – de 2,4 mil.lei, care n-au fost înregistrate în evidența contabilă și, respectiv, n-au fost incluse în dările de seamă ale DGERRP. Ca rezultat, datoriile n-au fost generalizate nici în raportul de execuție a bugetului municipal pentru 2010 și nici 2011. De menționat că sumă de 4,3 mil.lei din datoriile nominalizate, înregistrate la 01.01.2010, constituiau datoriile de bază cu termenul de achitare expirat de peste 3 ani, înregistrate după 9 agenți economici, iar la 01.01.2012 astfel de datorii erau înregistrate după 14 agenți economici în sumă totală de 7,9 mil.lei.

La 01.01.2012, cele mai semnificative datorii erau înregistrate după „Școala de limbi moderne și management” – 4,53 mil.lei, penalitatea – 0,87 mil.lei; Liceul privat „Columna” – 1,60 mil.lei, penalitatea – 0,31 mil.lei; S.R.L. „Universitatea real umanistică – URU” – 1,53 mil.lei, penalitatea – 0,12 mil.lei; S.R.L. „Prestar Plus” – 1,43 mil.lei, penalitatea – 0,28 mil.lei; S.R.L. „Ales-Eric” – 1,26 mil.lei.

Cu toate că locatarii nu-și onorează obligațiile contractuale pe parcursul a 3 luni după expirarea termenului de plată, DGERRP n-a întreprins acțiuni suficiente în vederea rezilierii contractelor și eliberării încăperilor ocupate, după cum prevede art.906 alin.(1) lit.c) din Codul civil, Serviciul juridic al Direcției prezentînd auditului unele informații privind acțiunile judiciare depuse împotriva debitorilor.

Aceeași situație s-a constatat și la alte entități auditate. Astfel, datoria pentru locațiune, la 31.12.2011, la Primărie a constituit 0,80 mil.lei, din care 0,74 mil.lei imposibil de recuperat; la DETS sect.Botanica – 0,08 mil.lei, din care 0,06 mil.lei imposibil de recuperat; la DETS sect.Centru – 0,16 mil.lei pentru locațiune și 0,13 mil.lei – la servicii comunale, din care 0,29 mil.lei cu termenul de prescripție expirat; la DGTPCC – 0,21 mil.lei, inclusiv 0,18 mil.lei cu termenul de prescripție expirat; la DGETS – 0,01 mil.lei

⁶⁹ Legea nr.121-XVI din 04.05.2007 „Privind administrarea și deetimizarea proprietății publice” (în continuare – Legea nr.121-XVI din 04.05.2007).

⁷⁰ Hotărîrea Curții de Conturi nr.52 din 05.07.2010, „Privind Raportul auditului executării bugetului municipal Chișinău pe anul 2009”.

⁷¹ Legea nr.1107-XV din 06.06.2002 „Codul civil al Republicii Moldova”, Cartea a treia - Obligațiile.

⁷² Raportul Direcției patrimoniu municipal cu privire la activitatea pe anii 2010, 2011.

pentru locațiune și 0,05 mil.lei – la serviciile comunale, din care 0,02 mil.lei cu termenul de achitare expirat; la Î.M. DCC – 0,35 mil.lei, inclusiv 0,27 mil.lei cu termenul de achitare expirat.

Cele expuse denotă că entitățile auditate și serviciile juridice din subordine n-au întreprins acțiuni prompte și eficiente pentru recuperarea datoriilor formate.

• DGERRP nu asigură înregistrarea contractelor de locațiune în organele cadastrale, indiferent de termenul de acțiune a contractului, în vederea evaluării în scopuri fiscale a bunurilor imobile și achitării de către locatari a impozitului pe bunurile imobile. Auditul a stabilit cazuri când contractele de arendă încheiate cu Liceul „Elitex” – pe un termen de 5 ani, S.R.L. „AEO „Business” – pe 15 ani, S.R.L. „Bangon Grup” – pe 25 ani, n-au fost înregistrate în Registrul bunurilor imobile, ceea ce contravine prevederilor art.43 din Legea cadastrului bunurilor imobile.

• *Deși bugetul municipal ratează venituri semnificative de la darea în locațiune gratuită a încăperilor, potrivit datelor Raportului de audit al Direcției audit intern din cadrul Primăriei, în unele cazuri încăperile date în locațiune cu titlu gratuit sau la prețuri simbolice unor organizații obștești au fost utilizate irațional și ineficient, nefiind folosite conform destinației.* Astfel, AO „Fundatia Ecoul Cernobilului” nu utilizează în întregime imobilul cu suprafața de 2526,2 m² din str.Miron Costin 13/4⁷³; AO „Asociația pensionarilor social activi”⁷⁴ nu utilizează încăperile de 110,9 m² din șos. Hincești 20 (plata anuală de 11,4 mii lei), iar Asociația pentru protecția micului business „Corect”⁷⁵ – încăperi de 62,2 m² din subsolul amplasat pe bd Ștefan cel Mare și Sfint, 123A (plata anuală de 7,6 mii lei). Potrivit datelor DGERRP, la 01.01.2010, erau transmise în locațiune gratuită (comodat), inclusiv instituțiilor municipale, încăperi cu suprafața de 293,4 mii m² (în baza a 181 de contracte), iar la 01.01.2012 – 299,9 mii m² (în baza a 196 de contracte).

• **Prezentul audit constată că, în perioada auditată, CMC, DGERRP, DGTPCC, Primăria și alte direcții au continuat practica defectuoasă de stabilire a chiriei, fără a ține cont de tarifele existente pe piață și prin utilizarea neunivocă și discriminatorie a coeficientului de piață pentru unii locatari la imobilele amplasate pe aceleași străzi ale orașului. Totodată, lipsa unor normative clare privind aplicarea coeficientului de piață, în funcție de particularitățile teritorial-economice de amplasare a imobilului, sporește riscul de fraudă în domeniul dat.** Astfel, pentru depozitarea obiectelor de uz casnic, au fost date în locațiune încăperi din subsolul str. Pușkin 43, cu aplicarea coeficientului de piață K_4 în mărime de 3,0, iar pentru subsolul din str. Pușkin 35 – în mărime de 1,2. Pentru imobilul din str.31 August 1989 nr.63 de la parter, folosit pentru comercializarea produselor farmaceutice, s-a aplicat coeficientul de piață K_4 – de 0,5, iar pentru imobilul din str.31 August 1989 nr.102 de la subsol s-a aplicat coeficientul de piață K_4 , egal cu 1,2 etc. N-au fost uniformizați coeficienții de piață pentru unii agenți economici – beneficiari de spații folosite ca depozite, pentru unii din ei fiind de 0,5 (S.R.L. „Bangon Grup”, Magazinul „Fantezie”, S.A. „Moda”, „Swiss Time” S.R.L.), iar pentru alții – 1,0 (S.R.L. „Belisa”). În cadrul spațiilor comerciale și oficii – pentru unii este aplicat coeficientul în mărime de 1,0, iar pentru alții – 2,5, ceea ce atestă discrepanțe și inegalități semnificative (circa 2,5 ori) dintre chiriile achitate de către diferiți agenți economici în aceleași imobile.

Se relevă că, în cazul aplicării unor metode unice

de calculare a tarifului de locațiune pentru toți agenții economici, veniturile Primăriei, în 2010-2011, ar fi constituit anual circa 2,0 mil.lei, sau de 2 ori mai mult decât real s-a calculat (0,99 mil.lei). Însă, nici în acest caz, tariful de locațiune a 1m² nu atinge cotele efective de piață. Totodată, compararea mărimii chiriei încăperilor din incinta Primăriei (bd Ștefan cel Mare și Sfint 83) cu mărimile medii existente pe piață și cu cele existente în imobilele din apropiere, efectuate de către auditorii Curții de Conturi și auditorii Direcției audit intern a Primăriei, denotă reducerea mărimii chiriei de 6-7 ori. Astfel, în cazul aplicării tarifelor minime de piață, veniturile Primăriei ar fi constituit anual circa 6,28 mil.lei, veniturile ratate anual fiind evaluate la circa 5,29 mil. lei. Totodată, în cazul aplicării cotei minime de locațiune existente pe piață în mărime de 15 euro pentru 1 m², veniturile DGTPCC (numai pentru locațiunea suprafețelor din pasajul subteran la intersecția bd. Ștefan cel Mare cu str.Ismail) ar fi constituit 8,5 mil.lei, sau cu 7,5 mil.lei mai mult decât veniturile real calculate de DGTPCC în perioada anilor 2010-2011 (0,95 mil.lei).

Urmare a stabilirii chiriei pentru S.R.L. „Paradis” în baza Regulamentului aprobat prin Decizia CMC nr. 4/11 din 26.09.2003, dar nu în baza prevederilor legilor bugetare anuale, în 2010-2011, bugetul municipal a fost prejudiciat cu suma de 0,08 mil.lei.

Deși încăperile date în locațiune S.R.L. „Radio Antena C” și Î.I. „Vidrașcu Scripta” (cu suprafața de 337,9 m² și, respectiv, de 109,7 m²) au devenit libere la 31.03.2011 și, respectiv, din mai 2011, Primăria municipiului n-a întreprins măsuri pentru darea acestora în locațiune, prin ce ratează venituri în bugetul municipal.

• *Contrar prevederilor Codului civil, AAPL au permis desfășurarea activităților comerciale în pasajele subterane unor agenți economici care refuză achitarea chiriei, nu sînt încheiate contracte de locațiune, precum și pentru care nu există acordul CMC de dare în sublocațiune a acestor spații, ceea ce denotă utilizarea patrimoniului public de către persoane neautorizate de proprietarul bunului (CMC) și duce la îmbogățirea neintemeiată a unor agenți economici în detrimentul bugetului municipal.* Astfel, în pofida faptului că contractul de locațiune a expirat la 01.07.2006, la 06.06.2008 Î.I. „Parinov-Tatiana”, prin contract de cedare a drepturilor, a transmis dreptul de locațiune a pasajului S.R.L. „Maidenlin”. S.R.L. „Avent”, S.R.L. „Aragorn” și S.R.L. „lanus” pe larg practică acordarea altor agenți economici a spațiului public luat în locațiune pentru desfășurarea activităților economice, la tarife mai mari decât cele plătite de ei pentru locațiune, ceea ce contravine prevederilor art.17 alin.(1) și alin.(2) din Legea nr.121-XVI din 04.05.07; art.894 alin.(1) din Codul civil. Astfel, S.R.L. „Aragorn” nu desfășoară nici o activitate în pasaje, dar prestează servicii de sublocațiune, în contract nefiind indicate genurile de activitate care urmau a fi practicate pe suprafețele primite în locațiune, însă, la calcularea chiriei, DGTPCC a aplicat în acest caz coeficienți diferiți, ceea ce determină riscul de prejudiciere a bugetului municipal. Conform unor contracte de sublocațiune, tariful anual al 1 m² constituie de la 367,3 lei pînă la 1000,0 lei pe bd Gagarin 8/1 și de la 750,0 lei pînă la 943,8 lei – pe str. A.Russo 2/1, în timp ce în bugetul municipal anual sînt achitate 268,5 lei și, respectiv, 330,8 lei pe 1 m².

Acordarea autorizației de comerț și prestări servicii S.R.L. „lanus” și agenților economici care au contracte de colaborare cu S.R.L. „Avent” sau sublocațiune cu S.R.L.

⁷³ Decizia nr.6/24 din 12.12.2002 „Despre operarea unor modificări în decizia CMC nr.7/4 din 12.11.2001 „Cu privire la darea în arendă a imobilului ce aparține grădiniței de copii nr.50 din str.Miron Costin, 13/4 (clădire separată) AO „Fundatia Ecoul Cernobilului”.

⁷⁴ Decizia nr.13/14-4 din 15.12.2009 „Cu privire la darea în locațiune a unor încăperi din șos.Hincești, 20 (subsol cu geamuri) AO „Asociația Pensionarilor Social Activi”.

⁷⁵ Decizia nr.13/38-37 din 28.10.2010 „Cu privire la darea în locațiune a unor încăperi din str.Ștefan cel Mare și Sfint, 123 lit.A (subsol) Asociației pentru protecția micului business „Corect”.

„Aragorn” s-a efectuat în baza indicației viceprimarilor municipiului, prin ce s-au creat favoruri și premise privind perpetuarea fenomenului de protecționism și bunăstare ilicită în detrimentul intereselor publice. Astfel, S.R.L. „Ianus”, pe parcursul ultimilor 6 ani (din 04.10.2006), nu achită chiria pentru 849,7 m² luați în locațiune în pasajul subteran de la intersecția bd. Ștefan cel Mare cu str. Ismail, aflându-se în litigiu de judecată cu DGTPCC, bugetul municipal fiind prejudiciat, pînă la 01.01.2010, cu suma de 2,5 mil.lei, iar în perioada anilor 2010 și 2011 – cu suma de 1,7 mil.lei (reieșind din calculul minim prevăzut de legile bugetare anuale). Contrar Legii contabilității, DGTPCC n-a reflectat în evidența contabilă datoria S.R.L. „Ianus” în sumă totală de 4117,3 mii lei. Auditului nu i-au fost prezentate informații privind acțiunile întreprinse pentru urgentarea examinării cauzei în instanța de judecată și care este etapa de examinare a acesteia, ceea ce denotă o iresponsabilitate a factorilor de decizie din cadrul DGTPCC și sporirea riscului de prejudiciere a bugetului municipal. De menționat că S.R.L. „Ianus” (prin scrisoarea din 25.11.2011) „garantează” achitarea plăților pentru locațiune, de fapt neachitînd nici o sumă în bugetul municipal.

Conform informației DGTPCC, din totalul suprafețelor încăperilor pasajelor subterane de 3295,4 m², unde de fapt diferiți agenți economici își desfășoară activitatea, în 2010, în baza contractelor (valabile și cu termenul expirat), au fost calculate plăți de arendă pentru 2501,3 m², iar în 2011 – pentru 2515,3 m², sau cu 794,1 m² și, respectiv, cu 780,1 m² mai puțin. Pînă la 20.03.2012, DGTPCC n-a întreprins măsuri pentru legalizarea folosirii acestor spații și calcularea chiriei pe suprafețele menționate. Ca urmare, reieșind din calculul minim prevăzut de legile bugetare anuale, DGTPCC a ratat venituri (pentru 2010-2011) estimate peste 0,2 mil.lei.

Urmare a aplicării coeficienților diminuați de amenajare tehnică și de activitate, bugetul municipal a ratat venituri de la darea în locațiune a încăperilor S.A. Farmacia „Remedium Farm-306” în sumă de 5,8 mii lei pe an; S.R.L. „Bangon-Grup” – 51,1 mii lei pe an. De către Primărie n-au fost ajustați coeficienții de amenajare tehnică la S.R.L. „Radio Antena C”, prin ce nu s-a ținut cont de recomandările anterioare ale auditului, în perioada 01.01.2009-31.03.2011, bugetul municipal fiind prejudiciat în sumă de 38,8 mii lei.

Indicarea incorectă a parametrelor încăperii, a amenajării tehnice și a destinației de utilizare a acestora este condiționată de deciziile luate de către titularii funcțiilor respective, iar neasigurarea rotației personalului sporește considerabil expunerea acestora riscurilor de fraudă.

• *Acordarea spațiilor în locațiune pe oră, fără a se asigura de posibilitatea folosirii de către locatar a încăperilor respective în restul timpului, duce la folosirea ilegală a patrimoniului municipal în afara prevederilor contractuale, precum și la ratarea veniturilor în bugetul municipal.* Astfel, transmiterea în locațiune S.R.L. „Tir-Service & Co” a încăperilor din incinta Liceului „Mihai Viteazul”, în scopul amplasării unei săli de tir, precum și S.R.L. „Insula minunilor”, pentru predarea diferitelor cursuri (amenajate în acest scop), a dus la imposibilitatea folosirii acestor încăperi în alte scopuri, ca urmare fiind ratate venituri de 0,22 mil.lei și, respectiv, de 0,06 mil.lei pe an.

• Cu încălcarea prevederilor legale⁷⁶, CMC a acceptat trecerea în contul plății de locațiune a unor cheltuieli de reparații capitale, care au fost efectuate de către S.R.L. „Viva & Co” în sumă de 0,28 mil.lei, Liceul privat „Elitex” – 0,61 mil.lei și Î.I. „Vidrașcu Scripta” – 0,13 mil.lei, fără obținerea certificatului de urbanism și coordonarea devizului de cheltuieli al reparațiilor cu serviciile de specialitate ale

Primăriei. Necoordonarea devizului de cheltuieli cu serviciile abilitate poate genera majorarea nefondată a cheltuielilor de reparație de către locatar, iar lipsa certificatului de urbanism poate condiționa vicierea imobilului prin intervenții inadmisibile în construcția acestuia și/sau modificarea aspectului arhitectural al imobilului.

• Calcularea chiriei de către Î.M. DCC s-a efectuat cu abateri de la prevederile legislației în vigoare⁷⁷. Ca consecință, chiria calculată este mai mică decît chiria minimă prevăzută de legislație, cu suma de 0,24 mil.lei – în 2010 și de 0,16 mil.lei – în 2011. De asemenea, Î.M. DCC n-a aplicat penalități în mărime de 0,5% din suma plății neachitate pentru fiecare zi de întîrziere.

Recomandări:

CMC, Primarului general, DGERRP, DGLCA, primarilor UAT auditate:

36. Inventarierea exhaustivă a tuturor bunurilor imobile proprietate publică locală, cu reflectarea integrală a acestora în evidența bugetară și nebugetară contabilă consolidată la nivelul Primăriei, inclusiv în evidența contabilă a autorităților și entităților din subordine.

37. Întocmirea neîntîrziată a unui registru exhaustiv al bunurilor imobile nelocative și locative, inclusiv al terenurilor aferente aflate în proprietatea municipiului, din punct de vedere juridic, cadastral, tehnic și cantitativ-valoric, cu indicarea tuturor caracteristicilor necesare ale acestora, inclusiv a adresei, codului cadastral, suprafeței totale, entității la care se află la balanță etc.

38. Stabilirea bunurilor imobile nelocative din domeniul public și din domeniul privat, cu indicarea celor pasibile privatizării.

39. Înregistrarea în evidența contabilă a tuturor bunurilor imobile aflate în gestiunea întreprinderilor și instituțiilor municipale – proprietate publică locală, inclusiv a fondului funciar, cu asigurarea transmiterii conforme a patrimoniului din domeniul public al municipiului la balanța instituțiilor din subordine.

40. Elaborarea și aprobarea unui plan de măsuri, cu stabilirea unor termene concrete privind înregistrarea dreptului de proprietate municipală asupra bunurilor imobile (inclusiv terenuri), cu stabilirea surselor de finanțare a acestor măsuri.

41. Examinarea relevanței transmiterii dreptului de administrare și evidență a bunurilor imobile proprietate municipală doar unei singuri instituții subordonate, cu stabilirea clară a drepturilor și obligațiilor acesteia.

42. Asigurarea aprobării hotarelor terenurilor aferente instituțiilor de învățămînt, ținînd cont de restricțiile stabilite în art.62 alin.(5) din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995.

43. Întreprinderea măsurilor pentru recuperarea bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor pierdute de către CMC sau ocupate abuziv și radierea din evidență a imobilelor dreptul de proprietate asupra cărora nu mai aparține municipiului.

44. Examinarea în cadrul CMC a modului de gestiune a patrimoniului municipal de către Î.M. „Buciumul”, cu determinarea riscurilor și implementarea soluțiilor de remediere a stării existente.

45. Inventarierea suprafețelor imobilelor transmise în locațiune, cu stabilirea corespunderii acestora prevederilor contractuale și corespunderea chiriei prețurilor de piață.

46. Reactualizarea Regulamentului gestionării clădirilor, construcțiilor și încăperilor cu altă destinație decît cea locativă.

47. Predarea/transmiterea în locațiune a spațiilor nelocative și prolongarea termenului de locațiune prin

⁷⁶ Legea nr.835-XIII din 17.05.1996 „Privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului” și pct.2.2.9 din contractul de locațiune.

⁷⁷ Legea bugetului de stat pe anul 2010 nr. 133-XVIII din 23.12.2009 (în continuare – Legea nr. 133-XVIII din 23.12.2009); art. 13 pct.1 și anexa nr. 8 la Legea bugetului de stat pe anul 2011 nr.52 din 31.03.2011.

intermediul licitațiilor publice, cu racordarea plăților pentru locațiune conjuncturii de piață.

48. Asigurarea întocmirii conforme a contractelor de locațiune, cu aprobarea acestora la CMC.

49. Elaborarea și aprobarea unui regulament privind procedurile de planificare, calculare, înregistrare, încasare și verificare a corectitudinii decontărilor privind locațiunea bunurilor imobile.

50. Recuperarea datoriilor formate din locațiunea bunurilor imobile.

51. Stabilirea și aprobarea la CMC a unor principii clare de acordare a unor scutiri la plata chiriei.

52. Acordarea în comodat (chirie fără plată) a bunurilor imobile să se efectueze doar instituțiilor fondatori ai cărora sînt AAPL.

53. Elaborarea și aprobarea, în modul stabilit, a proiectului Regulamentului privind licitațiile pentru obținerea dreptului de locațiune a încăperilor cu altă destinație decît cea locativă proprietate publică a municipiului.

54. Elaborarea și aprobarea listei bunurilor imobile nelocative pasibile dării în locațiune.

55. Înregistrarea în Registrul bunurilor imobile a tuturor contractelor de locațiune, indiferent de termenul de valabilitate al acestora (cu scopul asigurării evaluării în scopuri fiscale ale acestora).

56. Elaborarea și aprobarea, în modul stabilit, a mărimii chiriei și listei bunurilor imobile ce sînt pasibile dării în chirie pe termen limitat (ore, zile, etc.) și pot fi folosite în afara termenului de locațiune de către locator.

57. Retragera, conform cadrului legal, a drepturilor de locațiune de la locatarii care nu utilizează sau utilizează ineficient bunurile imobile.

58. Determinarea gradului de responsabilitate a persoanelor care au admis prejudicierea BUAT și ratarea veniturilor bugetare.

➤ AAPL n-au asigurat o evidență relevantă și concludentă a patrimoniului public transmis către agenții economici fondați. Întocmirea și prezentarea de către AAPL a UAT a dărilor de seamă privind patrimoniul gestionat de către întreprinderile fondate nu se bazează pe documente justificative, ceea ce generează devieri semnificative între datele CîS, evidența contabilă și darea de seamă prezentată APP și, respectiv, se soldează cu denaturări cantitativ-valorice.

• În 2010, întreprinderile municipale și IMSP n-au prezentat către fondatori (AAPL de nivelul I și nivelul II), spre aprobare, rapoartele financiare, prin ce au admis derogări de la prevederile Legii nr.113-XIII din 27.04.2007 și Legii nr.436-XVI din 28.12.2006, acestea fiind prezentate doar pentru întocmirea dărilor de seamă prezentate APP.

Informațiile prezentate de către AAPL din UAT (de nivelul I și II) din componența municipiului, pentru 2010 și 2011, conțin erori semnificative, ceea ce a condus la prezentarea către APP a unor date neautentice privind patrimoniul gestionat de către agenții economici și instituțiile publice fondate de acestea, pentru includerea lor în Registrul patrimoniului public⁷⁸, ceea ce, la rîndul său, s-a soldat cu date neconcludente și neveridice în acest Registru.

Urmare a confruntării informațiilor prezentate (la 31.01.2012) de către CîS cu datele din darea de seamă privind valoarea patrimoniului public prezentate la APP, s-a constatat neincluderea în ultima a datelor privind 18 agenți economici – fondatori ai cărora sînt autoritățile

municipale, și privind 5 agenți economici – fondatori ai cărora sînt UAT din componența municipiului. Astfel, cotele publice de participare în capitalul social al acestor agenți economici neînregistrate în darea de seamă prezentată APP și în bilanțul contabil constituie 0,56 mil.lei și, respectiv, 1,66 mil.lei. Despre existența a 7 întreprinderi cu capital majoritar public local, care n-au fost reînregistrate și n-au primit numărul unic de identificare de stat, Primăria a fost informată de către CîS încă la 16.01.2010, însă măsuri de rigoare n-au fost întreprinse. De menționat că 6 întreprinderi din cele indicate au fondat AGSV, însă în statutul acestora, de la momentul fondării nu s-a indicat că AGSV este succesoarea în drepturi și obligații a întreprinderilor în cauză, precum și că acestea se lichidează urmare a fuzionării lor și formării AGSV.

De asemenea, Primăria nu deține nici o informație (rapoartele financiare) despre activitatea în 2010 și 2011 a Î.M.A.P. „Cafeneaua Prut”, Î.M. „Buciumul”, Î.M. „Teatrul unui Actor”, S.R.L. „Omniapresa” și pentru 2010 a Î.M. „STI”.

• *Pe parcursul mai multor ani, în baza hotărîrilor de Guvern și în lipsa acordului CMC, o serie de bunuri imobile și întreprinderi municipale au fost transmise altor autorități publice, ceea ce contravine Cartei Europene a Autonomiei Locale și Legii nr.435-XVI din 28.12.2006⁷⁹, ca urmare, pînă în prezent existînd litigii privind proprietatea acestora.* Astfel, conform Hotărîrii Guvernului nr.1183 din 20.10.2008⁸⁰, patrimoniul municipal aflat în gestiunea Serviciului sanitar-veterinar de stat al municipiului a fost transmis Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală. Ca urmare, AAPL nu dețin controlul asupra patrimoniului municipal în valoare de 10,70 mil.lei (la 01.01.2012).

De menționat că Hotărîrea Guvernului nr.907 din 05.09.2000 cu privire la transmiterea patrimoniului de stat în proprietatea publică a municipiului a fost abrogată prin Hotărîrea Guvernului nr.1295 din 28.10.2003⁸¹, ceea ce a determinat existența unui vid normativ privind fondatorii a 25 de întreprinderi proprietate municipală și, respectiv, poate duce la pierderea controlului asupra patrimoniului acestora.

În baza prevederilor Hotărîrii Guvernului nr.249 din 12.03.2004⁸², de la balanța Î.S. „Promin” a fost transmisă la balanța Serviciului de Informații și Securitate baza de odihnă „Reabinușka” din or.Vadul lui Vodă, fără a ține cont că 1/2 cotă-parte din această bază aparținea Î.M. „Chișinău-proiect”. Pentru soluționarea problemei respective, CMC a aprobat Decizia nr.22/41 din 22.01.2009, prin care a solicitat Guvernului transmiterea în proprietate publică a CMC a 1/2 cotă-parte a bazei de odihnă, însă această problemă pînă în prezent rămîne nesoluționată.

• Potrivit prevederilor art.9 din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007, în competența AAPL intră ținerea evidenței patrimoniului local, a contractelor de locațiune/arendă, concesiune și de administrare fiduciară, precum și exercitarea controlului asupra integrității și folosirii eficiente a patrimoniului UAT. Însă, în pofida celor menționate, AAPL n-au asigurat deținerea informațiilor de rigoare privind gestionarea întreprinderilor intergospodărești, dislocate pe teritoriul municipiului. Ca urmare AAPL n-au respectat nici prevederile art.49 din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007, conform cărora în cazul în care o parte din fondatorii unei întreprinderi nu mai există sau nu au succesori, drepturile lor le preia consiliul raional/municipal pe al căror teritoriu

⁷⁸ Regulamentul cu privire la Registrul patrimoniului public, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.675 din 06.06.2008.

⁷⁹ Legea privind descentralizarea administrativă nr.435-XVI din 28.12.2006.

⁸⁰ Hotărîrea Guvernului nr.1183 din 20.10.2008 „Privind instituirea Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală și aprobarea Regulamentului, structurii și efectivului-limită ale acesteia”.

⁸¹ Hotărîrea Guvernului nr.1295 din 28.10.2003 „Despre aprobarea Modificărilor ce se operează în unele hotărîri ale Guvernului și abrogarea Hotărîrii Guvernului nr.907 din 5 septembrie 2000”.

⁸² Hotărîrea Guvernului nr.249 din 12.03.2004 „Despre transmiterea bunurilor de la balanța Întreprinderii de Stat „Promin”.

a fost situată întreprinderea, iar acțiunile lor se transmit cu titlu gratuit în proprietatea UAT pe al căror teritoriu s-a aflat sediul acestor fondatori. Astfel, în urma unui control efectuat de către CCCEC din 20.03.2012, s-a constatat că I.A. „Baza de transport auto nr.1” este succesoarea în drepturi și angajamente a întreprinderii intergospodărești „Baza de transport auto nr.1”, care din 2003 urma să fi reorganizată, deoarece Codul civil (intrat în vigoare la 01.06.2003) nu prevedea existența unei așa forme organizatorico-juridice ca întreprindere de arendă. În pofida acestui fapt, DGAURF și CMC au avut relații cu această întreprindere, autorizându-i arendarea (1995, 2002) și privatizarea terenului aferent (2007, 2010), fără a solicita stabilirea cotei-părți a patrimoniului municipal în această întreprindere. Ca urmare, pe parcursul a 5 ani, AAPL au acceptat gestionarea patrimoniului municipal de către persoane neautorizate, ceea ce determină riscul pierderii acestui patrimoniu.

➤ **AAPL n-au asigurat o evidență conformă a patrimoniului local transmis în gestiunea agenților economici și instituțiilor fondate.** În rezultatul confruntării dărilor de seamă totalizatoare prezentate la APP cu bilanțul totalizator privind executarea bugetului autorităților/instituțiilor publice din UAT la situația din 01.01.2012, s-a constatat că valoarea investițiilor pe termen lung în părțile legate și nelegate constituie 1251,1 mil.lei și, respectiv, 1508,5 mil.lei, sau cu 257,3 mil.lei mai mult. Devieri la capitolul respectiv s-au constatat la toate UAT, inclusiv la Primăria municipiului – 247,3 mil.lei, prin ce n-au fost respectate prevederile art.17 alin.(1) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007 și Instrucțiunilor 93 și 94. De menționat că devierea constatată la Primărie se datorează înregistrării neconforme în evidența contabilă a valorii capitalului social al întreprinderilor municipale, fondatori ai cărora sînt UAT de nivelul I din componența municipiului în sumă de 4,2 mil.lei (care a fost corectată în aprilie 2012); neînregistrării la CîS a majorării capitalului social al S.A. „Apă-canal Chișinău” în sumă de 20,2 mil.lei; reflectării neuniforme a capitalului social al 17 IMSP (fondatori ai cărora este CMC și Primăria) în sumă de 223,0 mil.lei. Totodată, devierile existente s-au datorat și faptului înregistrării neregulamentare în evidență de către Primăria municipiului a mijloacelor fixe și obiectelor de mică valoare și scurtă durată, ceea ce a dus la majorarea nejustificată a valorii patrimoniului gestionat de către IMSP. Au influențat și alți factori. Astfel, urmare a confruntării înregistrărilor efectuate de Primărie și IMSP SCM nr.1 pe parcursul anilor 2005-2011, auditul a stabilit mai multe abateri privind evidența patrimoniului municipal transmis în gestiunea IMSP. Primăria a diminuat neregulamentar capitalul social cu valoarea mijloacelor fixe decontate, iar IMSP – nu; mijloacele fixe procurate din alocațiile bugetare sau transmise de alte instituții municipale IMSP n-au fost reflectate în totalitate la majorarea capitalului social/datoriilor față de fondator nici de către Primărie și nici de către IMSP. Astfel, la data de 31.12.2011, la Primărie valoarea patrimoniului municipal transmis în gestiunea IMSP SCM nr.1 constituia 75,2 mil.lei, iar la IMSP SCM nr.1 capitalul social constituia doar 46,5 mil.lei, iar soldul contului 342 „Subvenții” – 18,9 mil.lei, pentru care însă lipsește analitica surselor de proveniență.

Se constată, că modul de evidență a patrimoniului transmis în gestiunea IMSP nu este reglementat suficient. Astfel, deși aceste bunuri sînt proprietate a UAT, iar evidența analitică a acestora urmează să fi ținută la conturile respective, de fapt, bunurile respective se înregistrează ca valoare sintetică la contul „Investiții pe termen lung în părți nelegate” (ceea ce contravine prevederilor art.17 alin.(4) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007), acesta fiind

prevăzut pentru ținerea evidenței mijloacelor transmise în capitalul social al întreprinderilor, majoritatea IMSP neavînd capital social. Totodată, evidența bunurilor primite de IMSP de la consiliile locale este ținută nu la conturile extrabilanțiere (pentru bunurile ce nu aparțin instituției), dar la conturile bilanțiere (ca bunuri proprietate a instituției), fiind ținută evidența analitică a acestora și calculată uzura lor. De asemenea, există neconcordanțe între politicile de contabilitate ale instituțiilor bugetare și IMPS, astfel încît la instituțiile bugetare cheltuielile de reparații capitale se reflectă la majorarea valorii de bilanț a fondurilor fixe, iar la IMSP – la cheltuielile curente, fapt ce generează riscul de raportare financiară diferită/denaturată a situațiilor patrimoniale ale aceluiași bunuri de către fondatorii IMPS și de către IMPS.

Întru soluționarea unor probleme expuse mai sus, CMC a aprobat Decizia nr.17/2 din 23.10.2008, prin care au fost operate modificări în statutele IMSP, în baza cărora la acestea a fost format capital statutar reieșind din valoarea soldului la contul 537 „Datorii față de fondatori” (conform datelor IMSP la data de 01.10.2008). Totodată, IMSP Maternitatea municipală nr.2, IMSP Dispensarul municipal dermatovenerologic, precum și IMSP fondatori ai cărora sînt UAT de nivelul I (care n-au adoptat astfel de decizii), continuă activitatea în lipsa capitalului social, ceea ce perpetuează ținerea neconformă a patrimoniului gestionat de către acestea.

Recomandări:

CMC, Primarului general, primarilor UAT auditate:

59. Asigurarea înregistrării veridice în evidența contabilă a patrimoniului public transmis în gestiunea agenților economici și instituțiilor medico-sanitare publice fondate, precum și raportarea conformă a acestuia către APP.

60. Întreprinderea măsurilor pentru soluționarea litigiilor existente privind recuperarea patrimoniului public local.

61. În comun cu DGF și IMSP, să elaboreze o metodologie privind evidența patrimoniului gestionat de către IMSP, inclusiv la efectuarea investițiilor capitale, care să asigure conformitatea valorii patrimoniului public local gestionat de către IMSP.

➤ **AAPL n-au asigurat implementarea unor măsuri eficiente de realizare a recomandărilor auditurilor precedente ale Curții de Conturi în vederea colectării în măsură deplină a veniturilor de la dividendele aferente cotei de participare a municipiului în societățile pe acțiuni și de la defalcările din profitul net al întreprinderilor municipale, conform condițiilor stabilite prin deciziile CMC.** Astfel, dividendele neachitate au constituit în 2008 suma de 11,4 mil.lei, în 2009 – 8,6 mil.lei. Actuala misiune de audit constată perpetuarea aceleiași situații și în 2010-2011.

• Conform Deciziei CMC nr.10/20 din 22.10.2009⁸³, s-a stabilit obligativitatea reprezentărilor CMC în societățile pe acțiuni și a consiliilor de administrație ale întreprinderilor municipale, iar în cazul lipsei consiliilor de administrație, a organelor executive ale acestora de a adopta pînă la 30 aprilie a anului ce urmează după anul gestionar deciziile cu privire la defalcarea în bugetul municipal a cel puțin 30% din profitul net. Totodată, s-a stabilit posibilitatea utilizării integrale a profitului net pentru investiții, cu condiția acordului prealabil al fondatorului (CMC) și majorării capitalului social al întreprinderii. Deși Decizia nominalizată a fost adusă la cunoștință pentru 65 de Î.M. și S.A. încă la 17.11.2009, **urmare a ignorării acesteia de către managerii agenților economici, în perioada 2010-2011, bugetul municipal n-a încasat dividende și defalcări din profitul net pentru rezultatele anilor**

⁸³ Decizia CMC nr.10/20 din 22.10.2009 „Cu privire la unele aspecte ce țin de repartizarea profitului net anual al societăților pe acțiuni cu cotă de participare a municipiului și al întreprinderilor municipale”.

2009-2010 în sumă totală de 7,6 mil. lei și, respectiv, de 23,7 mil. lei. Astfel, în 2010 urmau a fi calculate dividende și defalcări din profitul net în sumă totală de 8,85 mil. lei, fiind achitate doar 1,2 mil. lei, iar în 2011 – în sumă de 24,4 mil. lei, achitățile constituind 0,68 mil. lei. Întru susținerea celor evocate, se exemplifică următoarele.

- În perioada supusă auditului, 5 societăți pe acțiuni, care au obținut profit în 2009 și în 2010 urmau să achite în bugetul municipal dividende în sumă de 1,9 mil. lei și, respectiv, de 21,05 mil. lei, în 2010 fiind achitate doar 1,15 mil. lei, iar în 2011 – 0,59 mil. lei. N-au transferat dividende S.A. „Apă-Canal Chișinău”, iar S.A. „Edilitate”, S.A. „Autocomtrans” și S.A. „Moda”, au achitat parțial, respectiv, 108,8 mii lei, 684,4 mii lei și 1,7 mii lei. Astfel, reprezentanții CMC în aceste SA nu s-au conformat Deciziei nr. 10/20 din 22.10.2009 referitor la asigurarea defalcărilor corespunzătoare în bugetul municipal. De menționat că S.A. „Apă-Canal Chișinău”, urmare a profitului obținut în 2010 (68,07 mil. lei), trebuia să achite în bugetul municipal 20,42 mil. lei, fapt care n-a fost realizat. Însă reprezentantul CMC în Adunarea generală a acționarilor a S.A. „Apă-Canal Chișinău” nu s-a conformat prevederilor deciziei în cauză și n-a promovat cerințele CMC privind achitarea dividendelor în mărime de 30% din profitul înregistrat, totodată, neasigurând solicitarea acordului prealabil al CMC privind utilizarea profitului obținut în scopuri investiționale, motivând această acțiune prin faptul că, conform prevederilor pct. 25 din Regulamentul aprobat prin Decizia CMC nr. 6/24 din 18.02.2004⁸⁴, „acesta exercită drepturile CMC în volum deplin”. Se relevă că veniturile îndreptate spre plată membrilor Consiliului S.A. „Apă-Canal Chișinău” și Comisiei de cenzori, care concomitent sînt și funcționari publici sau consilieri locali, au constituit în 2010 suma de 0,55 mil. lei (8 persoane) și în 2011 – 0,62 mil. lei (10 persoane), care constituie salarizarea membrilor Consiliului și recompensa anuală.

- În 2009 și 2010 n-a fost asigurată încasarea în bugetul municipal a defalcărilor din profitul net în sumă de 0,74 mil. lei și, respectiv, de 0,35 mil. lei, obținut de 18 și, respectiv, 13 ÎMGFL și ÎMPSL din 28 existente.

14 întreprinderi municipale (din 35), care urmau să transfere în bugetul municipal defalcări din profitul net (obținut în 2009-2010) în sumă de 6,2 mil. lei (2010) și, respectiv, 3,0 mil. lei (2011), au achitat doar 62,3 mii lei și, respectiv, 94,0 mii lei. N-au achitat defalcările respective: Î.M. „Piața Centrală” (5,1 mil. lei), Î.M. Regia Autosalubritate (2,1 mil. lei), Î.M. „Liftservice” (0,9 mil. lei) Î.M. „Combinatul Servicii Funerare” (0,14 mil. lei) etc. Totodată, unele Î.M. au utilizat profitul obținut pentru diferite activități, în lipsa acordului CMC. De exemplu, profitul net al Î.M. „Piața Centrală” pentru 2008-2010 în sumă, respectiv, de 7,5 mil. lei, 9,0 mil. lei, 7,95 mil. lei și 5,99 mil. lei a fost distribuit⁸⁵ doar prin decizia administratorului, contabilului-șef și președintelui comitetului sindical al întreprinderii, destinația fiind investiții capitale și ajutoare salariaților, fondatorul Î.M. „Piața Centrală” la rîndul său (în persoana CMC) fiind ignorat.

- Lipsa unor reglementări exhaustive privind raportarea și încasarea, precum și a unui control intern corespunzător asupra modalității de acumulare a defalcărilor din profitul net al întreprinderilor municipale la bugetul municipal în 2010 a condiționat transferarea acestora de către întreprinderile municipale în bugetul de stat, bugetul municipal fiind lipsit de aceste mijloace financiare. Astfel, în perioada auditată, n-au fost recuperate defalcările din profitul net achitate în 2009 în bugetul de stat în sumă de 199,0 mii lei (Î.M. „AGSV” – 119,6 mii lei, Î.M. „Infocom” – 79,4 mii lei), totodată în bugetul de stat fiind transferate alte 407,3 mii lei, cum ar

fi Î.S.A.P. „Rîșcani-SC” – 9,5 mii lei, Î.M. „AGSV” – 296,4 mii lei, Î.M. „Infocom” – 78,3 mii lei, S.A. „CA-4” – 10,5 mii lei, Î.M.A.P. „Bucuria-EL” – 12,6 mii lei.

Recomandări:

62. CMC, Primarului general, DGF: Asigurarea executării deciziilor CMC privind plata de către societățile pe acțiuni și întreprinderile municipale a dividendelor și defalcărilor din profitul net în bugetul municipal și examinarea modului de restituire în bugetul municipal a defalcărilor din profitul net, achitate de către întreprinderile municipale în bugetul de stat.

➤ **Reprezentarea intereselor municipiului în societățile economice, necesită ajustări și îmbunătățiri considerabile.**

- Desemnarea reprezentanților municipiului în societățile economice se efectuează, conform prevederilor Regulamentului aprobat prin Decizia CMC nr. 6/24 din 18.02.2004, de către Comisia permanentă a CMC pentru atestarea și autorizarea reprezentanților municipiului în societățile economice.

Astfel, dacă în calitate de reprezentanți sînt desemnați funcționari publici și personalul din cabinetul persoanelor de demnitate publică, atunci în calitate de membri ai Consiliilor de administrație sînt desemnați și consilieri, care constituie majoritatea din membrii consiliilor. Situația respectivă, cu certitudine, predispune această zonă de activitate unui risc major de favorizare a fenomenului conflictelor de interese, exprimat prin interesul persoanei (membru al Consiliului de administrație), care gestionează patrimoniul public local și care este salarizat pentru aceste activități; precum și prin interesul soluționării problemelor locale (din poziția de consilier municipal). Existența incompatibilității funcției de consilier local cu statutul de membru al Consiliului de administrație al societăților economice din subordinea consiliului local reiese din analogia legii privind incompatibilitatea funcției de funcționar public în instituțiile subordonate consiliului local⁸⁶.

Regulamentul cu privire la reprezentarea municipiului în societățile economice, aprobat prin Decizia CMC nr. 6/24 din 18.02.2004, n-a fost ajustat prevederilor Regulamentului cu privire la reprezentarea statului în societățile comerciale, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1053 din 11.11.2010, deși de către DECAE a fost perfectat un proiect de decizie în acest sens.

- **Rapoartele privind activitatea reprezentanților municipiului în societățile economice pentru 2009 și 2010, prezentate în DECAE a Primăriei, n-au fost înregistrate în registru, iar majoritatea nu indică nici data prezentării acestora.** Totodată, acestea poartă un caracter general și descriu indicii de activitate a agenților economici, fără a indica deciziile luate în cadrul adunării generale, cauzele care au condiționat aprobarea deciziilor respective, precum și fără a analiza cost-eficiența a activității acestor întreprinderi.

Analizînd rezultatele financiare ale IMSP, s-a constatat că acestea au cunoscut un declin continuu. Astfel, dacă în 2009 au obținut profit 12 entități în sumă de 27,4 mil. lei, iar 5 entități – pierderi de 2,7 mil. lei, apoi în 2010 au obținut profit 10 entități în sumă de 10,0 mil. lei, iar 7 entități au obținut pierderi de 2,2 mil. lei; în anul 2011, respectiv, 7 entități – profit în sumă de 6,17 mil. lei și 10 entități – pierderi de 6,48 mil. lei. Primăria, și în acest caz, dispune doar de informații cu caracter general privind activitatea IMSP, fără a deține informații privind cauzele acestei situații și modul de utilizare a profitului obținut.

- În perioada supusă auditului, la Primărie (DECAE, Serviciul resurse umane) nu existau contracte de gestiune

⁸⁴ Regulamentul cu privire la reprezentarea municipiului Chișinău în societățile economice, aprobat prin Decizia CMC nr. 6/24 din 18.02.2004.

⁸⁵ Procesele-verbale ale Î.M. „Piața Centrală” din 25.02.2009, 24.03.2010, 30.03.2011 și 02.04.2012.

⁸⁶ Legea nr. 768-XIV din 02.02.2000 „Privind statutul alesului local”; Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158-XVI din 04.07.2008.

a patrimoniului municipal încheiate între directorii Î.M. și IMSP cu CMC și nici acte de predare-primire a patrimoniului în gestiune. Conform Deciziei CMC nr.14/5 din 22.12.2009 „Cu privire la stabilirea indicilor economici de activitate a întreprinderilor municipale și societăților pe acțiuni în care CMC deține cota-parte majoritară”, Primarul general a fost autorizat să încheie cu conducătorii întreprinderilor contractul, care va reglementa relațiile dintre fondator și administrator, precum și modul și condițiile de remunerare a acestuia. Până la data finalizării auditului contracte cu conducătorii întreprinderilor n-au fost prezentate auditului.

- Conform Deciziei CMC nr.14/6 din 22.12.2009 „Cu privire la privatizarea proprietății publice locale”, au fost aprobate 10 societăți comerciale cu cote de participare a CMC în capitalul lor statutar, pasibile de privatizare, iar la 10.02.2011, prin Decizia nr.1/21 CMC, a fost instituită comisia pentru organizarea și desfășurarea procedurilor de privatizare/vînzare a valorilor mobiliare proprietate publică. Totodată, pînă în prezent, n-a fost pregătit și anunțat concursul pentru selectarea companiei/agenției abilitate cu dreptul de a efectua evaluarea subiecților economici nominalizați. Tergiversarea privatizării unor societăți economice cu capital majoritar municipal duce la înrăutățirea situației economico-financiare a unor agenți economici. Astfel, în situație financiară precară se află S.A. „Gugută”, S.A. „Speranța-Unic” etc.

De menționat că agenții economici cu capital public municipal prezintă dările de seamă anuale (bilanțul contabil) atît DECAE a Primăriei, cit și DGF (Secția control și analiza economico-financiară a activității întreprinderilor municipale și societăților pe acțiuni), prin ce se relevă suprapunerea competențelor acestora.

- Pe parcursul perioadei auditate, n-a fost soluționată problema transmiterii bunurilor din domeniul public ce se află la evidență la întreprinderile municipale, la evidență la instituțiile municipale, ceea ce determină riscul de neasigurare a drepturilor de proprietate asupra acestora. Astfel, bunurile ce fac parte din proprietate locală din domeniul public, piețele, străzile, stradelele, bulevardele, podurile și viaductele, pavilioanele de așteptare a transportului public și pasajele subterane, drenajele, canalizarea pluvială etc. în valoare inițială de 2083,6 mil.lei se află la balanța Î.M. „Exdrupo”, iar rețelele publice de iluminat și semafoarele în valoare inițială de 101,8 mil.lei se află la balanța Î.M. „Lumteh” și există riscul de urmărire și sechestrare a acestora pentru datoriile întreprinderilor municipale. Totodată, aceste întreprinderi participă la licitație pentru a avea dreptul să efectueze reparația bunurilor aflate la balanța lor.

De remarcat, că majoritatea pavilioanelor de așteptare a transportului public aflate la evidență la Î.M. „Exdrupo” au fost demolate în cadrul implementării parteneriatului public-privat privind construcția stațiilor de așteptare a transportului de către S.R.L. „EpaMedia”, nefiind prezentate primei acte de demolare cu scop de decontare. Totodată, stațiile construite de S.R.L. „EpaMedia” nu sînt luate la evidență extrabilanțieră nici de către DGTPCC, nici de Primărie, nici de Î.M. „Exdrupo”, deși acestea urmează a fi trecute în proprietatea municipiului Chișinău, după 10 ani de la construcția lor (2008-2009).

- **CMC și Primăria n-au întreprins măsurile necesare în vederea ajustării actelor de constituire (statutelor) întreprinderilor și instituțiilor subordonate la realitățile actuale, inclusiv privind mărimea și componenta capitalului social al acestora, modul de repartizare a profitului, formarea Consiliilor de administrație ale întreprinderilor municipale etc.** Astfel, la situația din 01.01.2012, Î.M. „Exdrupo” activa în baza statutului

coordonat cu CMC din 17.12.1992 și înregistrat la CîS la 23.02.1993. Deși statutul în cauză nu prevede cine este fondatorul întreprinderii și care este mărimea și componenta capitalului social al acesteia, întreprinderea a fost reînregistrată la CîS la 29.12.2004.

Cu toate acestea, conform Deciziei CMC nr.3/10 din 25.03.2003, a fost aprobat Regulamentul institutiei științifice și de culturalizare și instruire „Grădina zoologică”, pînă în prezent această entitate este înregistrată la CîS ca întreprindere municipală. De menționat, că finanțarea și evidența contabilă a Grădinii zoologice sînt similare instituțiilor bugetare.

Reieșind din faptul că statutele întreprinderilor municipale, bazate pe prevederile Hotărîrii Guvernului nr.387 din 06.06.1994⁸⁷, reflectă în mod insuficient atribuțiile fondatorului (Consiliului municipal și Primarului general) referitor la numirea și eliberarea din funcție a administratorului, repartizării și utilizării profitului net, la 08.02.2010, Primăria s-a adresat Ministerului Economiei ca acesta să inițieze modificarea Hotărîrii Guvernului nr.387 din 06.06.1994 și să armonizeze prescripțiile ei la prevederile Legii cu privire la întreprinderea de stat. La această solicitare a fost primit răspunsul din 17.02.2010, potrivit căruia AAPL sînt în drept să inițieze de sine stătător elaborarea proiectelor de acte normative și să le promoveze în modul stabilit.

Recomandări:

CMC, Primarului general, primarilor UAT auditate:

63. Asigurarea prezentării și examinării de către consiliile locale a rapoartelor privind activitatea reprezentanților AAPL în societățile economice, precum și a Consiliilor de administrație în instituțiile medico-sanitare publice.

64. Retragerea consilierilor locali din componența Consiliilor de administrație ale agenților economici cu capital majoritar public local.

65. Încheierea contractelor de administrare și gestiune a patrimoniului municipal cu administratorii întreprinderilor municipale și cu directorii instituțiilor medico-sanitare publice, cu întocmirea actelor de predare-primire a patrimoniului administrat de aceștia și înregistrarea conformă a lui.

66. Ajustarea și conformarea prevederilor statutare ale întreprinderilor municipale prevederilor legislației în vigoare, inclusiv prin instituirea Consiliilor de administrație în întreprinderile respective.

67. Stabilirea relevanței corelării capitalului social al întreprinderilor municipale la activele nete.

68. Asigurarea executării deciziilor consiliilor locale privind majorarea capitalului social al întreprinderilor gestionate cu mărimea valorii bunurilor transmise cu titlu gratuit.

69. Stabilirea indicatorilor economici de activitate, fundamentați pe criterii de eficiență, societăților comerciale în care AAPL dețin cota-parte majoritară și monitorizarea îndeplinirii acestora.

70. Restructurarea și, după caz, privatizarea unităților economice cu capital majoritar municipal aflați în insolabilitate și/sau în stare financiară degradantă.

71. Asigurarea controlului asupra modului de utilizare a profitului înregistrat de către întreprinderile municipale și instituțiile medico-sanitare publice.

➤ **Nerespectarea prevederilor regulamentare în procesul de privatizare a fondului nelocuibil a diminuat considerabil veniturile pasibile acumulării în bugetul municipal.**

Privatizarea fondului de imobile nelocuibile s-a efectuat de către Comisia pentru privatizarea încăperilor nelocuibile date în locațiune în baza Regulamentului Comisiei, aprobat prin Decizia CMC nr.10/6 din 22.10.2010, și a Regula-

⁸⁷ Hotărîrea Guvernului nr.387 din 06.06.1994 „Cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderilor municipale”.

mentului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.468 din 25.03.2008⁸⁸. În perioada auditată, Comisia a perfectat, a înregistrat și a eliberat 165 de extrase din procesele-verbale, cu acordarea permisiunii de privatizare a 140 de imobile nelocuibile date în locațiune cu suprafața totală de 7076,8 mii m² și suma totală de 14,25 mil.lei (2010 – 10,69 mil.lei; 2011 – 3,55 mil.lei). De menționat că Regulamentul DGERRP nu are stabilite obiective/scopuri clar definite ce urmau a fi realizate/atinse în procesul de privatizare a spațiilor nelocuibile date în locațiune, la procesele de privatizare fiind admisă participarea, în majoritatea cazurilor, doar a cite un agent economic sau persoană fizică, astfel fiind evitată atragerea unui număr mai mare de participanți la privatizare, acordarea de drepturi egale, asigurarea concurenței loiale între participanți, principiu statuat de art.3 alin.(4) lit.c) din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007. Totodată, Comisia pentru privatizarea încăperilor nelocuibile date în locațiune nu s-a conformat Regulamentului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.468 din 25.03.2008 (pct.6) și a admis cazuri de privatizare a încăperilor, fără a se ține cont de prețul mediu pe piață. Astfel, prețul mediu de realizare a 1m² de spațiu din imobilele nelocative a constituit 2,0 mii lei sau 122,8 euro, pe cînd prețul mediu de piață a constituit de la 120,0 euro/m² pînă la 370,0 euro/m². Ca urmare, în cazul aplicării prețurilor de piață la 16 imobile nelocative cu suprafața de 3458,0 m² selectate de audit, veniturile pasibile încasării la bugetul municipal ar fi constituit de la circa 7,01 mil.lei pînă la 22,97 mil.lei, față de venitul calculat în realitate de 5,24 mil.lei.

De menționat că darea în locațiune a fondului de imobile nelocuibile, care ulterior au fost privatizate, s-a efectuat contrar prevederilor art.77 alin.(5) din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006, potrivit căroră darea în locațiune a bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale se face prin licitație publică, ceea ce denotă că tot procesul de obținere a drepturilor de folosință și proprietate a bunurilor imobile s-a efectuat în mod netransparent și, implicit, determină riscul de fraudare a acestui proces.

De asemenea, la privatizarea fondului de imobile nelocuibile nu s-au respectat și alte prevederi legale, cum ar fi:

- CMC n-a aprobat lista obiectelor din fondul de imobile nelocuibile nepasibile privatizării, ce contravine prevederilor art.50 alin.(3) din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007;

- privatizarea cu suma de 0,27 mil.lei a 5 imobile⁸⁹, cu suprafața totală de 115,5 m² din fondul nelocuibil, incluse în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat⁹⁰, s-a efectuat cu neincluderea în contractul de vânzare-cumpărare a condițiilor privind respectarea prevederilor Legii nr.1530-XII din 22.06.1993⁹¹ (art.14), ceea ce determină riscul nepăstrării patrimoniului național de către noii proprietari.

Recomandări Primarului general, DGERRP, primarilor UAT auditate:

72. Respectarea prevederilor legislației în vigoare în procesul de deetatare și privatizare a bunurilor imobile nelocative, ținînd cont de conjunctura pieței și asigurînd, totodată, transparența procesului.

73. Elaborarea și aprobarea listei bunurilor imobile

nepasibile privatizării și pasibile privatizării.

74. Asigurarea includerii în contractele de vânzare-cumpărare a bunurilor imobile nelocative a prevederilor privind protejarea patrimoniului național, conform prevederilor Legii nr.1530-XII din 22.06.1993.

75. CMC, Primarului general, DGERRP: Întreprinderea măsurilor față de persoanele cu funcții de răspundere, vinovate de derogările admise (inclusiv privind stabilirea prețului de privatizare diminuat) în procesul de deetatare și privatizare în 2010-2011 a bunurilor imobile nelocative.

➤ Procesul de privatizare a fondului de locuințe a fost afectat de iregularități care au lipsit bugetul municipal de venituri considerabile.

Privatizarea fondului de locuințe din municipiu se realizează prin intermediul Comisiei de privatizare a fondului de locuințe⁹², desemnată de către CMC și Direcția privatizare a fondului de locuințe din cadrul DGERRP (care efectuează munca tehnico-organizatorică de privatizare). În perioada 2010-2011 au fost privatizate 1518 locuințe și, respectiv, 1214 locuințe, încasîndu-se în bugetul municipal mijloace financiare în sumă de 5,0 mil.lei și, respectiv, de 4,36 mil.lei. De menționat că pe parcursul anilor numărul locuințelor privatizate este în continuă scădere (2006 – 2619 locuințe) în timp ce numărul unităților de personal din Direcția nominalizată a rămas constant (8 unități).

În procesul de verificare a procedurilor din cadrul procesului de privatizare a fondului de locuințe, atît misiunile de audit a Curtii de Conturi, cît și auditul intern al Primăriei din martie 2011 au stabilit aceleași deficiențe, ceea ce denotă o neconformare la prevederile regulamentare și neimplementarea recomandărilor auditului intern. Prin urmare, iregularitățile continuă și se exprimă prin următoarele:

- în 2010, recepționarea cererilor cetățenilor privind privatizarea locuinței s-a efectuat fără a fi eliberată o recipisă întru justificarea faptului recepționării cererii și documentelor anexate și datei înregistrării acestora (începînd cu 2011 această deficiență a fost înlăturată);

- în 11 din 90 de dosare (2010) verificate nu este prezent actul care justifică intrarea locuinței în posesia/folosința persoanei care solicită privatizarea acesteia (bonul de repartitie), ceea ce determină riscul privatizării locuințelor de către persoane terțe și apariției litigiilor în instanțele de judecată;

- Comisia de privatizare a fondului de locuințe n-a examinat la fața locului nici o locuință solicitată spre privatizare, ceea ce determină riscul adoptării de către Comisie a deciziilor privind privatizarea locuințelor avariate și ireparabile, ceea ce contravine prevederilor art.5 alin.(2) din Legea nr.1324-XII din 10.03.1993⁹³;

- contrar prevederilor art.8 din Legea nr.1324-XII din 10.03.1993, Comisia a admis privatizarea a 2 încăperi ce nu au statut de locuință;

- privatizarea spațiului supranormativ al locuinței, contrar prevederilor art.5 și art.10 din Legea nr.1324-XII din 10.03.1993, s-a efectuat în lipsa unei Hotărîri de Guvern privind stabilirea prețurilor comerciale la data privatizării, Comisia aplicînd metodologia aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.666 din 03.11.1993⁹⁴, care nu mai corespunde realității, determinînd prețul de realizare a

⁸⁸ Regulamentul cu privire la privatizarea încăperilor nelocuibile date în locațiune, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.468 din 25.03.2008 (în continuare – Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.468 din 25.03.2008).

⁸⁹ Subsolvul lit.A-01 cu suprafața de 11,6 m², str. Sf. Andrei 33 în sumă de 18,60 mii lei; demisolul lit.V-03 cu suprafața de 23,0 m², str. Sf. Andrei 33 în sumă de 49,7 mii lei; subsolvul, încăperea nr.4 și ½ din încăperea nr.1, cu suprafața de 29,45 m², str. Grigore Ureche 42 în sumă de 21,6 mii lei; etajul tehnic B-01, încăperea nr.2, cu suprafața de 25,2 m², str.Alexandru cel Bun 23 în sumă de 88,2 mii lei; etajul tehnic B-01, încăperea nr.1, cu suprafața de 26,0 m², str. Alexandru cel Bun 23 în sumă de 91,0 mii lei.

⁹⁰ Hotărîrea Parlamentului nr.1531-XII din 22.06.1993 "Pentru punerea în aplicare a Legii privind ocrotirea monumentelor".

⁹¹ Legea nr.1530-XII din 22.06.1993 "Privind ocrotirea monumentelor" (în continuare – Legea nr.1530-XII din 22.06.1993).

⁹² Hotărîrea Guvernului nr. 651 din 12.06.2006 „Cu privire la modalitatea de transmitere a atribuțiilor de privatizare a fondului de locuințe”.

⁹³ Legea privatizării fondului de locuințe nr.1324-XII din 10.03.1993 (în continuare – Legea nr.1324-XII din 10.03.1993).

⁹⁴ Hotărîrea Guvernului nr.666 din 03.11.1993 „Cu privire la Metodologia determinării prețurilor unui metru pătrat de suprafața totală supranormativă la privatizarea fondului de locuințe”.

spațiului supranormativ începînd de la prețul de circa 6,0 lei/m². Direcția n-a prezentat auditului adresări Guvernului Republicii Moldova, pentru adoptarea unei hotărâri în acest sens. Reieșind din prețul minim de construcție a 1m² al spațiilor locative, care în perioada auditată a constituit 500 euro și suprafața supranormativă privatizată în 2010 – de 2670,2 m² și în 2011 – de 2224,0 m², bugetul municipal a ratat venituri estimate de audit în sumă de circa 18,7 mil. lei și, respectiv, de 15,3 mil. lei.

Direcția privatizare a fondului de locuințe a DGERRP nu prezintă DGLCA informații privind apartamentele privatizate, pentru a fi excluse din evidență și nu deține o informație exhaustivă privind numărul de locuințe rămase neprivatizate în raza municipiului. Auditul denotă că aceste informații reprezintă factorul-cheie în planificarea activității ulterioare a entității auditate, precum și în prognozarea veniturilor bugetare, în urma desfășurării procesului de privatizare a fondului de locuințe.

Totodată, se relevă că Direcția privatizare a fondului de locuințe din cadrul DGERRP utilizează ineficient clădirea din str. N. Iorga 15, cu suprafață de 299,8 m², la un funcționar revenind 37,5 m² de spațiu, fiind angajate și 4 unități pentru întreținerea încăperilor.

Recomandări Primarului general, DGERRP:

76. Asigurarea prezentării de către solicitanți, la privatizarea locuinței, a documentului ce justifică intrarea în posesie/folosință (ordinul de repartitie al locuinței).

77. Asigurarea corespunderii stării tehnice a locuințelor care se solicită a fi privatizate criteriilor stabilite în legislație.

78. Privatizarea încăperilor doar cu statut locativ.

79. În comun cu DGLCA, efectuarea inventarierii spațiului locativ din municipiu în vederea întocmirii unei liste exhaustive privind apartamentele privatizate și neprivatizate.

➤ Alte constatări ale auditului referitor la evidența mijloacelor fixe

Contrar pct.10 din Instrucțiunea 93, DGAURF n-a înregistrat în evidența contabilă mijloacele fixe rezultate din investiții capitale în sumă de 0,59 mil. lei, astfel denaturînd datele contabile și neasigurînd integritatea patrimoniului.

În 2010, Primăria, n-a luat la evidență valoarea programului "Kaspersky Work Space Security-200user" în sumă de 22,6 mii lei și echipamente donate pentru terenurile de joacă pentru scuarurile din sectoarele Ciocana și Rîșcani în valoare de 201,9 mii lei, precum și n-a majorat valoarea acestora cu cheltuielile aferente vămii în sumă de 54,3 mii lei, prin ce n-a respectat prevederile Instrucțiunii 94. Ca urmare, transmiterea echipamentelor pentru terenurile de joacă s-a efectuat fără întocmirea actului de predare-primire, fiind pierdută evidența patrimoniului municipal.

În lipsa deciziei CMC, în baza a 2 contracte de comodat din 13.10.2011 și 18.10.2011, aprobate de către Primarul general, Primăria a primit cu titlu gratuit de la DGTPCC și DGLCA în folosință 2 automobile marca „Dacia Logan”. De menționat că automobilele respective nu sînt înregistrate în evidența Primăriei și aceasta n-a suportat cheltuieli pentru întreținerea lor, ceea ce determină riscul folosirii neautorizate a patrimoniului public de către persoane neidentificate.

Contrar prevederilor pct.14 din Regulamentul privind casarea bunurilor uzate raportate la mijloace fixe, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.500 din 12.05.1998, DGLCA a admis descompletarea unui automobil pînă la obținerea autorizației de casare a acestuia.

Recomandări Primăriei municipiului, DGLCA, DGTPCC, DGAURF, primarilor UAT auditate:

80. Înregistrarea în evidența contabilă și transmiterea regulamentară a mijloacelor fixe.

81. Asigurarea decontării regulamentare a mijloacelor fixe.

82. Primarului general: Stabilirea persoanelor care se folosesc de automobilele primite în comodat de la DGLCA și DGTPCC, cu determinarea gradului de responsabilitate a persoanelor care au admis derogările de la cadrul legal existent.

➤ **Gestionarea fondului funciar (terenurilor) este una degradantă și necesită, în mod neîntîrziat, o abordare critică întru redresarea necondiționată a stării lucrurilor. Managementul defectuos, lipsa monitorizării și controlului asupra fondului funciar și disciplinei urbanismului și amenajării teritoriului, neimplementarea recomandărilor anterioare ale Curții de Conturi, au determinat ratarea unor venituri în bugetul municipal în sumă de la 13,5 mil. lei pînă la 60,0 mil. lei, precum și cheltuieli neregulate în sumă de 1,3 mil. lei.**

• La data de 31.12.2012, suprafața totală a fondului funciar din municipiu constituia 57,2 mii ha. Deși, conform prevederilor Legii nr.91-XVI din 05.04.2007 și ale Hotărîrii Guvernului nr.1528 din 29.12.2007⁹⁵, AAPL urmau ca pînă în 2009 să asigure efectuarea lucrărilor de identificare și înregistrare a terenurilor proprietate publică, pînă în prezent procesul de delimitare a terenurilor din municipiu n-a fost finalizat. Astfel, din totalul terenurilor municipale (12,3 mii ha), DGAURF deține și gestionează informația cu privire la fondul funciar cu suprafața de 6,6 mii ha, din care pentru 6,1 mii ha au fost stabiliți și înregistrați deținătorii. Pînă la momentul actual, AAPL nu deține o informație exhaustivă privind fondul funciar aflat în proprietatea municipiului, modul de utilizare și beneficiarii acestuia, suprafața terenurilor neidentificate constituind 5,7 mii ha (inclusiv terenuri aferente blocurilor de locuit, străzilor, parcurilor etc.), iar pentru 0,5 mii ha n-au fost determinați proprietarii.

Deși, conform prevederilor art.11 din Codul funciar⁹⁶, AAPL atribuie cetățenilor fără plată (eliberînd titluri de proprietate) sectoarele de teren ocupate de case, anexe gospodărești și grădini, în municipiu această clauză s-a realizat doar pentru 64% din terenurile destinate caselor individuale de locuit (au fost transmise 10525 de terenuri cu suprafața de 617,7 ha din 16465 de terenuri cu suprafața de 1162,0 ha, destinate caselor individuale de locuit), ceea ce nu dă posibilitate intrării acestor terenuri în circuitul civil și, respectiv, nu contribuie la dezvoltarea economică a municipiului.

Direcția contabilitate din cadrul DGAURF n-a înregistrat în evidența contabilă terenurile municipiului și n-a efectuat inventarierea acestora, n-a întocmit acte de verificare cu toți agenții economici privind plățile funciare de la folosință, arenda și vînzarea-cumpărarea terenurilor, ceea ce contravine prevederilor art.27 alin.(1) și (2) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007, care prevede că evidența, în unități cantitative sau valorice, după caz, a fondului funciar se ține de autoritățile care administrează, exploatează și folosesc bunurile respective.

• **Utilizarea voluntaristă și nesistemică a terenurilor, ca rezultat al gestionării păguboase a fondului funciar, neînregistrării conforme a drepturilor asupra folosirii terenurilor proprietate publică, precum și lipsa din partea AAPL a unui control eficient asupra utilizării conforme a fondului funciar, determină riscul ratării veniturilor bugetare în măriri considerabile provenite de la exploatarea terenurilor municipale și neimpozitarea acestora.** De exemplu, veniturile ratate, în 2010-2011, de la amplasarea fără plată a gheretelor cu

⁹⁵ Hotărîrea nr.1528 din 29.12.2007 "Despre aprobarea programului de delimitare a terenurilor proprietate publică" (în continuare – Hotărîrea nr.1528 din 29.12.2007).

⁹⁶ Legea nr.828-XII din 25.12.1991 „Codul funciar” (în continuare – Codul funciar).

o suprafață de pînă la 12 m² pe terenurile cu suprafața de circa 2,9 ha și, respectiv, de 3,4 ha au constituit de la 0,18 mil. lei pînă la 0,83 mil. lei. De asemenea, fără achitarea plății de arendă sînt folosite terenurile proprietate publică pentru: parcare a automobilelor pe terenurile din preajma blocurilor de locuit sau sediile agenților economici; utilizarea în scopuri personale a terenurilor din preajma blocurilor locale, inclusiv prin construcția anexelor, balcoanelor sau amplasarea garajelor metalice; amplasarea chioșcurilor, gheretelor, punctelor de comerț ambulant (din afara pietelor de comerț), aparatelor automate de comerț, construcțiilor în curs de execuție (ocuparea temporară a terenurilor publice pe parcursul efectuării construcției); construcția neautorizată a obiectivelor pe terenuri publice.

• În perioada auditată, DGAURF, contrar prevederilor legale⁹⁷, n-a efectuat inventarierea fondului funciar pe care-l administrează și-l gestionează, mai cu seamă a terenurilor proprietate publică deținute de persoanele fizice și juridice cu drept de posesie și folosință (fără plată), aferente bunurilor private, pentru a stabili regimul de utilizare cu plată (arendă sau vânzare-cumpărare). Ca urmare, în rezultatul verificării selective, au fost stabilite 77 de terenuri cu suprafață de 177,98 ha, utilizate gratuit de persoanele fizice și juridice, astfel anual fiind ratate venituri în sumă de la 4,6 mil. lei și pînă la 23,0 mil. lei.

• Auditul denotă că majoritatea terenurilor destinate pentru construcție sînt date în arendă și nu sînt realizate prin licitație, această situație nefiind justificată, deoarece la expirarea contractului de arendă proprietarul terenurilor nu va mai putea utiliza ulterior aceste terenuri în alt scop, pe ele fiind deja amplasate construcții proprietate privată, astfel fiind imposibilă darea în arendă altor persoane decît proprietarilor construcțiilor, ceea ce duce la o gestiune inefficientă a terenurilor respective. De remarcat că, după darea în exploatarea a construcțiilor, terenurile menționate sînt privatizate, aplicîndu-se coeficienți de diminuare a prețurilor pentru terenurile aferente, ceea ce duce la ratarea veniturilor în bugetul municipal.

Totodată, în viziunea auditului, cea mai corectă metodă de obținere a unui teren pentru construcție este vânzarea-cumpărarea acestuia. Însă, darea în arendă a terenurilor, cu comercializarea ulterioară a acestora, reprezintă o metodă de diminuare a prețului, fără a comite o derogare de la normă. Prin urmare, acest model de comercializare a terenurilor nu numai reduce veniturile bugetare, dar poate fi calificat drept risc de fraudă.

La atribuirea în arendă a 3 terenuri cu suprafața de 0,287 ha, în pofida faptului că după parametrii tehnici acestea pot fi formate ca bunuri imobile aparte și, respectiv, vîndute sau arendate în cadrul licitațiilor, CMC și DGAURF au calificat terenurile ca adiacente, prin ce nu numai că n-au respectat prevederile legale⁹⁸, dar și au generat un risc evident de ratarea a veniturilor bugetare pentru municipalitate.

Recomandări CMC, Primarului general, DGAURF, primarilor UAT auditate:

83. Identificarea și înregistrarea în evidență contabilă a tuturor terenurilor proprietate publică.

84. Asigurarea dării în arendă sau vînzării-cumpărării terenurilor aferente bunurilor privatizate și private, aflate în posesiune și folosință (fără plată), în conformitate cu prevederile legale.

85. Asigurarea încasării regulamentare a plăților funciare pentru folosirea terenurilor proprietate publică.

86. Respectarea cadrului legislativ/normativ în vigoare privind modul de atribuire în proprietatea privată a terenurilor aferente caselor individuale de locuit, precum și atribuirea în arendă a terenurilor care după parametrii tehnici pot fi

formate ca bunuri imobile aparte.

87. Elaborarea și aprobarea unor reglementări privind modul de atribuire a terenurilor pentru construcții, cu scopul asigurării majorării încasărilor funciare.

➤ **Modalitatea existentă la DGAURF de evidență a plăților funciare nu asigură o informație veridică a decontărilor, iar nerespectarea reglementărilor în vigoare privind plățile pentru arenda terenurilor compromite atragerea veniturilor bugetare.**

• DGAURF n-a asigurat o evidență exhaustivă a plăților funciare, utilizînd pentru acest proces produse informaționale necalitative, care nu corespund exigențelor pentru asigurarea unei evidențe ample și veridice privind calculul și achitarea plăților funciare. Astfel, prețul de vânzare-cumpărare și arendă a terenurilor se calculează în mod automatizat conform unui program elaborat încă în 1994-1997, care pînă în prezent n-a fost actualizat potrivit prevederilor legislației în vigoare, iar indicii de amenajare indicați în acest program, care se folosesc la calcularea plăților funciare, nu corespund noii infrastructuri a municipiului. Totodată, lipsa datelor suficiente pentru justificarea rezultatelor obținute nu inspiră convingerea în corectitudinea calculelor efectuate, fiind determinat riscul prejudicierii bugetului.

Un șir de deficiențe privind autenticitatea datelor funciare au fost stabilite și la un alt produs informațional „SIM „Universal Accounting®”, care se exprimă prin: lipsa unui regulament bine definit privind procedura de acces la baza de date, informațiile fiind modificate în lipsa documentelor confirmative (contractul, acordul adițional, actul de predare primire etc.); imposibilitatea formării de către DGAURF a rapoartelor generalizatoare, ceea ce impune asistența permanentă, deseori urgentă și neacordată la moment, a întreprinderii-autor, care prestează servicii de suport contra prețului de 81,0 mii lei/an. Totodată, produsul informațional menționat nu prevede evidența mijloacelor speciale, acestea fiind înregistrate manual pe suport de hîrtie, ceea ce denotă inefficienta utilizării timpului de muncă. În pofida celor expuse, pe parcursul 2010-2011, conducerea DGAURF n-a înaintat cerințe și sarcini către întreprinderea-autor privind calitatea serviciilor prestate, acestea fiind contractate prin procedura de achiziții din unica sursă, în lipsa unui caiet de sarcini în care să fie stabilite volumele de lucrări necesare, cerințele tehnice sau tehnologice față de serviciile solicitate.

• **Din cauza lipsei unui control intern din partea managementului și iresponsabilității colaboratorilor DGAURF, n-au fost asigurate condițiile de existență și integritate a tuturor documentelor confirmative relațiilor funciare.** Astfel, DGAURF n-a elaborat un Regulament intern privind modalitatea formării și evidenței dosarelor funciare, ca urmare fiind constatate cazuri de lipsă a dosarelor funciare și deficiențe în evidența acestora. De menționat că dosarele sînt eliberate solicitanților pe un termen nelimitat, precum și sînt formate la viziunea fiecărui executor, documentele nefiind cusute, numerotate și stampilate de către persoanele responsabile (executorul și conducătorul), totodată unele din acestea nefiind incluse în dosar, ceea ce determină riscul neasigurării integrității acestora și lipsa documentelor justificative privind contabilizarea și evidența tuturor relațiilor funciare.

• Nerespectînd principiile de bază ale Legii nr.113-XVI din 27.04.2007, DGAURF:

- a modificat soldurile pentru unii agenți economici prin radierea sau rectificarea datelor, fără a aplica procedura de stornare, cu întocmirea documentelor respective, astfel nefiind asigurată o evidență continuă și credibilă a plăților funciare, ca rezultat existînd posibilitatea manipularii soldu-

⁹⁷ Art.24 alin.(2) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007; art. 53 alin.(2) din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007.

⁹⁸ Art.4 alin.(9) din Legea nr. 1308-XIII din 25.07.1997.

rilor, ceea ce determină riscul prejudicierii bugetului prin micșorarea neargumentată a datoriilor;

- a înregistrat terenuri și a efectuat calcule privind arenda terenurilor proprietate municipală, în lipsa temeiului juridic (contractelor întocmite și semnate de ambele părți contractante, proceselor-verbale de modificare a condițiilor contractuale, reclamațiilor privind neonorarea obligațiilor). În acest sens, se exemplifică modificările bazei de date pentru următorii agenți economici: „Pilgrim-Oz” S.R.L., Cooperativa de consum din mun. Chișinău, S.R.L. „Desenergo”, S.R.L. „Acira-Lux”, Î.I. „Camelia Gîrbu”, S.R.L. „Albarex” etc.

• Contrar prevederilor art.77 alin.(2) din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006, CMC n-a prelungit termenul contractelor de arendă a terenurilor, astfel nefiind asigurate drepturile și obligațiile părților contractante, ceea ce determină riscul neîncasării plății de arendă în mărimea și în termenele stabilite. Ca urmare a celor menționate, în perioada 2010-2011, DGAURF a încasat venituri de la arenda terenurilor în sumă de 0,82 mil.lei de la agenții economici ai căror contracte au expirat (sau anulate înainte de termen) în 2003-2009. Ținând cont de faptul că agenții economici utilizează terenul și achită arenda (inclusiv datoriile pe arendă) în baza contractelor expirate și prețurilor vechi, iar DGAURF nu efectuează calcule pentru aceștia, la 31.12.2011, au fost formate supraplăți în sumă totală de 1,31 mil.lei.

• Deși, conform modificărilor Legii nr.1308-XII din 25.07.1997 (din data de 08.09.2006 și din data de 01.01.2010), *tariful pentru calcularea prețului normativ al pământului (pentru o unitate de grad-hectar) s-a majorat de 2,1 ori*⁹⁹, DGAURF n-a efectuat modificările necesare în termenele stabilite atât pentru contractele valabile, cit și pentru cele expirate. Totodată, nici condițiile contractuale nu prevăd modificarea prețului din momentul intrării în vigoare a noilor modificări ale legislației, ceea ce duce la ratarea veniturilor în bugetul municipal pe termen de pînă la un an.

În contextul modificărilor Legii nr.1308-XIII din 25.07.1997 privind majorarea tarifului pentru calcularea prețului normativ al pământului, a fost necesară revizuirea mărimii arende funciare anuale pentru terenurile destinate amenajării și exploatării parcurilor auto, care, conform Deciziei CMC nr.4/20 din 05.12.2000, a fost stabilită în sumă de 24,1 mii lei/an, însă, pînă în prezent, CMC n-a adoptat nici o decizie în acest sens și, respectiv, nici DGAURF n-a efectuat recalculul mărimii arenzii pentru terenurile menționate. Ca urmare, luînd în considerație faptul că prețul normativ al pământului s-a majorat de 2,1 ori comparativ cu anul 2000, pe perioada 2010-2011, veniturile ratate de la arenda terenurilor destinate pentru amenajarea și exploatarea parcurilor auto constituind circa 1,77 mil.lei.

Recomandări CMC, Primarului general, DGAURF, primarilor UAT auditate:

88. Actualizarea programului automatizat de calcul al plăților funciare la cadrul legal/normativ existent, cu asigurarea prezentării calculului determinării plăților funciare;

89. Evidența plăților funciare, conform prevederilor cadrului legal existent, în baza documentelor confirmative, cu stabilirea exhaustivă a persoanelor responsabile de evidența acestor plăți.

90. Perfectionarea programului de evidență contabilă și automatizarea tuturor operațiunilor de evidență contabilă (inclusiv ale mijloacelor speciale).

91. Asigurarea confirmării documentare a datei predării

în arendă a terenurilor și primirii acestora, prin întocmirea actelor de predare-primire.

92. Corelarea plăților funciare la nivelul celor de piață și prevederilor cadrului legal existent, inclusiv pentru terenurile destinate amenajării și exploatării parcurilor auto.

93. Ajustarea contractelor de arendă a terenurilor la prevederile regulamentare, cu includerea clauzei privind recalcularea plăților funciare, odată cu modificarea prețului normativ al pământului.

94. Aprobarea și implementarea unor reglementări privind modalitatea formării și evidenței dosarelor funciare, cu stabilirea componenței și a procedurilor de întocmire a acestora.

➤ **Necesită ajustări modul de organizare și desfășurare a licitațiilor funciare.**

Pe parcursul 2010-2011, au fost organizate și desfășurate 8 licitații și 3 concursuri funciare, în rezultatul cărora au fost încheiate 46 de contracte de vânzare-cumpărare, în sumă totală de 44,96 mil.lei, și 30 de contracte pentru obținerea dreptului de arendă, în sumă de 24,37 mil.lei.

Conform prevederilor Legii nr.1308-XIII din 25.07.1997, prețul inițial de vânzare-cumpărare a terenurilor la licitație urmează a fi mai mare decît prețul normativ al pământului. Totodată, modalitatea de determinare a prețului inițial pentru adjudecarea dreptului de arendă nu este reglementată, ceea ce determină riscul manipulării mărimii acestuia, cu prejudicierea bugetului municipal.

Pe parcursul perioadei auditate, funcțiile de organizare și desfășurare a licitațiilor și concursurilor funciare în municipiu au fost executate de către un agent economic, în baza contractului din 04.12.2008, semnat de către viceprimarul municipiului. Deși, conform Deciziei CMC nr.14/2 din 22.12.2009, s-a anunțat organizarea unui nou concurs pentru delegarea funcțiilor de organizare a licitațiilor funciare, acesta n-a avut loc. Totodată, ținînd cont de faptul că pe parcursul valabilității contractului menționat CMC n-a expus la licitație nici un teren, în baza Acordului adițional din 05.07.2010 s-a aprobat prelungirea termenului de valabilitate a contractului pînă la 01.08.2011, în lipsa unei decizii a CMC în acest sens. De remarcat, că auditului nu i-au fost prezentate documentele privind organizarea concursului din 2008 cu privire la delegarea funcțiilor de organizare și desfășurare a licitațiilor funciare.

Se relevă că cheltuielile suportate în perioada 2010-2011 pentru organizarea licitațiilor funciare au constituit 81,5 mii lei. Conform pct.3 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.136 din 10.02.2009¹⁰⁰ și prescripțiilor Regulamentului aprobat prin Decizia CMC nr.70/4 din 11.04.2007¹⁰¹ (pct.17), sursele financiare pentru organizarea și desfășurarea licitațiilor provin din achitarea taxei de participare, vânzarea biletelor de intrare se varsă la contul organizatorului de licitații și constituie venitul acestuia, iar potrivit Legii nr.1308-XIII din 25.05.1997¹⁰² (art.4 alin.(12)), mijloacele bănești rezultate din vânzarea terenurilor proprietate publică a municipiului urmează a fi vărsate integral la bugetul municipal. Cu toate acestea, Primăria a achitat organizatorului licitațiilor recompensa în mărime de 2,5% din diferența dintre prețul final stabilit la licitație și cel inițial propus, care n-a fost prevăzută pentru achitare, astfel suportîndu-se cheltuieli nereglementare în sumă de 1,27 mil.lei. De menționat că, în perioada 2010-2011, rentabilitatea serviciilor prestate de către organizatorul licitațiilor funciare a constituit 215% și, respectiv, 65%, profitul obținut constituind 0,94 mil.lei și, respectiv, 0,31 mil.lei.

⁹⁹ De la 9264,96 lei pînă la 13897,44 lei (Legea nr.268-XVI din 28.07.2006, în vigoare din 08.09.2006) și, respectiv, de la 13897,44 lei pînă la 19873,34 lei (Legea nr.108-XVI din 17.12.2009, în vigoare din 01.01.2010).

¹⁰⁰ Regulamentul privind licitațiile cu strigare și cu reducere, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.136 din 10.02.2009 (în continuare – Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.136 din 10.02.2009).

¹⁰¹ Regulamentul privind organizarea și desfășurarea licitațiilor funciare cu strigare în mun. Chișinău, aprobat prin Decizia CMC nr.70/4 din 11.04.2007.

¹⁰² Legea nr.1308-XIII din 25.05.1997 „Privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului”.

Recomandări CMC, Primarului general, DGAURF:

95. Evaluarea eficienței și oportunității desfășurării licitațiilor funciare de către intermediari.

96. Stabilirea regulamentară a modalității de determinare a prețului inițial pentru adjudecarea prin licitație a dreptului de arendă.

➤ **Activitatea AAPL privind controlul disciplinei urbanismului și amenajării teritoriului nu corespunde rigorilor.**

• DGAURF, Primăria (DADC), Preturile de sector, Inspectia de Stat Teritorială în Construcții mun. Chișinău, precum și AEC, sub pretextul competențelor limitate, nu-și onorează obligațiile de serviciu și nu depun eforturi pe măsură în activitatea de combatere a indisciplinei urbanismului și amenajării teritoriului. Potrivit informațiilor primite de la ISC și de la AEC, numai în 2011 au fost constatate circa 487 de cazuri privind ocupările nelegitime ale terenurilor, care au fost remise spre examinare instanțelor judecătorești. Totodată, nici o autoritate nu deține informația despre numărul total al construcțiilor neautorizate existente în municipiu, măsurile întreprinse față de contravenienți, numărul construcțiilor demolate, stadiul de executare a hotărârilor judecătorești, ceea ce contribuie la perpetuarea situației existente. De menționat că circa 50% din totalul hotărârilor examinate de către instanțele judecătorești au fost încetate pe motivul termenului de prescripție expirat, lipsei faptului de contravenție etc., ceea ce denotă că AAPL n-au întreprins măsuri suficiente și eficiente pentru recuperarea prejudiciilor aduse bugetului municipal.

• *Gestiunea ineficientă a terenurilor proprietate publică a municipiului și lipsa conlucrării eficiente dintre AAPL au dus la ocuparea ilicită a terenurilor și la edificarea neautorizată a diferitor construcții* (de exemplu, peste 100 de construcții din str. Valea Farmecelor). Totodată, există cazuri cînd cu acordul AAPL construcțiile se legalizează pe terenuri pentru care nu există drepturi (de exemplu, din str. L. Tolstoi 24/1, fapt menționat și de auditul precedent al Curții de Conturi). Deficiențe și nereguli similare privind procesul de autorizare a executării lucrărilor de construcție (utilizarea terenurilor contrar destinației, demolarea monumentelor istorice, lipsa drepturilor de proprietate asupra terenurilor etc.) au fost stabilite și de către Direcția audit intern din cadrul Primăriei.

• În rezultatul verificării selective a suprafețelor ocupate de către deținătorii drepturilor de terenuri, s-a constatat că la 75 de loturi suprafața deținută legal constituie 5,04 ha, iar suprafața ocupată în lipsa documentelor ce atestă drepturile deținătorilor de terenuri constituie 2,75 ha, anual fiind ratate venituri de la 0,07 mil. lei pînă la 0,35 mil. lei.

De asemenea, în lipsa documentelor privind dreptul de folosință sînt utilizate terenurile cu suprafața de circa 41,0 ha din perimetrul străzii Vadul lui Vodă și drumul rutier Chișinău-Vadul lui Vodă, din care: circa 3,0 ha – de către proprietarii caselor alăturate și circa 38,0 ha – pentru loturi pomicole. Pierderile bugetului municipal din cauza neachitării plăților constituie anual de la 1,06 mil. lei pînă la 5,30 mil. lei – pentru folosința terenurilor și 0,04 mil. lei – impozitul funciar.

AAPL nu verifică dacă terenurile folosite de agenții economici corespund celor arendate. Astfel, fiind transmis în arendă un teren cu suprafața de 0,15 ha din str. L. Tolstoi 24/1, realmente subiectul respectiv se folosește de un teren cu circa 0,19 ha mai mult decît terenul contractat, ceea ce a determinat ratarea veniturilor bugetare anuale estimate în mărime de la 2,4 mii lei pînă la 24,2 mii lei.

• *AAPL n-au asigurat evidența restricțiilor/clauzelor suplimentare stipulate în contractele de arendă și de vânzare-cumpărare, prin care agenții economici se obligă de a*

efectua unele lucrări sau să predea în proprietatea CMC unele spații, aceste condiții nefiind notate nici în registrul bunurilor imobile, ceea ce determină riscul pierderii patrimoniului municipal. De exemplu, darea în arendă a terenului din str. Meleștiu, cu suprafața de 1,19 ha, pe care sînt amplasate obiectivele IMSP SCM nr. 1, pentru proiectarea și construcția unui centru medical modern, cu condiția redimensionării obiectivelor existente pe acest teren.

• Nesoluționarea problemelor privind ocuparea abuzivă a terenurilor, construcția neautorizată pe terenurile proprietate publică, precum și pe cele private, duce la prejudicierea bugetului municipal, prin neachitarea plăților pentru arenda terenurilor și impozitul pe bunurile imobile (inclusiv funciar), iar nesancționarea persoanelor care au admis aceste încălcări perpetuează acest fenomen. Totodată, lipsa unor alte pîrghii de influență duce la stabilirea unei situații de incertitudine privind drepturile de folosință a terenurilor și dreptul de proprietate a construcțiilor de pe aceste terenuri.

Recomandări Primarului general, DGAURF:

97. În comun cu organele abilitate (Inspectia de Stat în Construcții; Agenția Ecologică; organele de poliție), să întreprindă măsuri eficiente privind prevenirea și combaterea ocupărilor nelegitime de teren și construcțiilor neautorizate, inclusiv prin organizarea unui flux continuu și reciproc de informații referitor la acest domeniu.

98. Monitorizarea și asigurarea implementării deciziilor instanțelor judecătorești privind demolarea construcțiilor neautorizate pe terenuri proprietate publică.

IV. Alte constatări ale auditului

➤ **Auditul a stabilit că AAPL nu-și onorează corespunzător atribuțiile regulamentare, prin ce nu asigură activitatea în interes public a acestora și rezolvarea problemelor cu care se confruntă locuitorii municipiului.**

• La DGAURF lipsește o evidență conformă a autorizațiilor privind amplasarea obiectelor de publicitate exterioară. Pe parcursul auditului, au fost prezentate mai multe variante ale informațiilor privind obiectele publicitare existente în municipiu, ceea ce determină riscul neautenticității acestora. Amplasarea obiectelor publicitare s-a efectuat în lipsa unei concepții în acest sens, ceea ce a generat deteriorarea aspectului arhitectural al municipiului. Contrar prevederilor regulamentare, pe unele obiective publicitare nu este indicat numărul autorizației și proprietarul lui, ceea ce face dificilă inventarierea acestora.

Autorizațiile de construire și amplasare a publicității se eliberează în mod netransparent. Activitatea de prolongare a autorizațiilor nu este eficientă și rezultativă. Astfel, obiectivele publicitare ale căror autorizații n-au fost prelungite, conform Regulamentului¹⁰³, urmează a fi demontate, însă acestea continuă a fi utilizate fără autorizații. Ca urmare, autorizarea anuală a obiectivelor publicitare nu asigură verificarea stării tehnice a obiectivului și nici achitarea taxelor în buget, astfel fiind consumate ineficient pentru această operațiune resurse considerabile umane și de timp.

Recomandări DGAURF:

99. Inventarierea regulamentară a panourilor publicitare (la fața locului) și asigurarea indicării pe acestea a numărului autorizației și proprietarului.

100. Examinarea oportunității organizării licitațiilor privind acordarea dreptului de amplasare a obiectivului publicitar, precum și revederea modalității de prelungire a autorizațiilor de amplasare a publicității.

101. Asigurarea unei evidențe conforme a obiectivelor publicitare existente în municipiu și a autorizațiilor de amplasare a publicității.

¹⁰³ Decizia CMC nr. 71/15 din 03.05.2007 "Despre aprobarea Regulamentului provizoriu privind autorizarea și amplasarea dispozitivelor de publicitate".

• **AAPL nu și-au exercitat în totalitate funcțiile privind implementarea Legii nr.913-XIV din 30.03.2000 și constituirea Asociațiilor de coproprietari în condominiu (ACC).** În perioada 2010-2011, DGLCA a asigurat fondarea doar a 80 de ACC. Astfel, la 31.12.2011, 3296 de blocuri (113,9 mii apartamente), sau 65% din blocurile existente în municipiu erau gestionate de IMGFL, iar 1801 blocuri locative (228,6 mii apartamente) erau gestionate de: 367 de APLP (941 de blocuri), 244 de ACC (306 blocuri), 277 de CCL (365 de blocuri) și 60 de gestionari departamentali (189 de blocuri).

Tergiversarea fondării ACC se datorează faptului contradicțiilor existente în cadrul legal¹⁰⁴ și lipsei unui mecanism clar de implementare a art.17 pct.4) din Legea nr.913-XIV din 30.03.2000 privind reorganizarea APLP și CCL în ACC.

Auditul relevă că blocurile de locuit au fost transmise de către DGLCA în gestiunea APLP și ACC, fără a asigura înregistrarea drepturilor CMC asupra apartamentelor neprivatizate.

Recomandări CMC, Primarului general, DGLCA:

102. Elaborarea și aprobarea unor mecanisme clare și măsuri (cu indicarea unor termene concrete) de constituire a ACC, cu transmiterea regulamentară la balanța acestora a blocurilor locative (cu excepția apartamentelor neprivatizate).

• **Conducerea DGTPCC n-a întreprins măsurile necesare întru executarea integrală a funcțiilor prevăzute de Regulamentul propriu de activitate¹⁰⁵, reieșind din sarcinile care îi revin, spre ameliorarea și eficientizarea activității în domeniul complexului de transport public și căi de comunicație.** Astfel, în activitatea DGTPCC privind coordonarea activității întreprinderilor prestatoare ale serviciilor de transport public de călători în municipiu, în care sînt implicați 15 angajați, persistă deficiențe semnificative, deoarece angajații acesteia n-au pîrghii de influență asupra transportatorilor, în special asupra celor privați, iar activitatea lor nu are impact asupra ameliorării situației din domeniul respectiv. Totodată, în rezultatul managementului ineficient la DGTPCC și lipsei controlului intern privind monitorizarea executării lucrărilor la rețelele tehnico-edilitare și edificii, suprafața pavajului rutier deteriorată, nestabilită la 01.01.2012, a constituit 4131 m² (8,5%).

Recomandări DGTPCC:

103. Executarea integrală a atribuțiilor privind ameliorarea activității în domeniul complexului de transport public și căi de comunicație.

104. Elaborarea și prezentarea, spre aprobare, CMC a propunerilor privind eficientizarea transportului public în municipiu.

105. Asigurarea restabilirii pavajului rutier, deteriorat ca urmare a executării lucrărilor la rețelele tehnico-edilitare și edificii din municipiu.

• **Responsabilizarea serviciilor juridice – factor determinant în protejarea intereselor municipalității.**

✓ În perioada 2010-2011, cheltuielile Primăriei pentru repararea prejudiciilor, conform deciziilor instanțelor judecătorești, au constituit 3,15 mil.lei și, respectiv, 9,16 mil.lei. Analiza titlurilor executorii a elucidat nereguli privind executarea atribuțiilor regulamentare de către angajații serviciilor juridice din cadrul Primăriei și al altor subdiviziuni din subordinea CMC, ceea ce se confirmă prin suportarea unor cheltuieli pentru compensarea prejudiciilor materiale și morale, indicate în hotărârile de judecată, dar și a unor cheltuieli nejustificate/ineficiente, care puteau fi evitate

în suma totală de 1,22 mil.lei, din care pentru onorariul executorilor judecătorești – 0,43 mil.lei, dobînda de întîrziere – 0,80 mil.lei.

✓ În responsabilitatea și obligațiunea serviciilor juridice intră reprezentarea intereselor CMC și Primăriei în instanțele judecătorești și în alte organe de stat, precum și informarea Primarului general asupra examinării litigiilor în instanțele judecătorești și formularea propunerilor de soluționare a problemelor în favoarea intereselor Primăriei și CMC. Totodată, auditul a constatat că, la momentul actual, nu sînt delimitate competențele între serviciile juridice ale direcțiilor subordonate CMC și Primăriei, cine și ce cauze reprezintă și care este subordonarea sau colaborarea dintre acestea. De obicei, unele cauze începute de direcțiile juridice ale altor subdiviziuni la anumite etape sînt solicitate de către Direcția juridică a Primăriei, sau invers, sînt transmise de la Direcția juridică a Primăriei către serviciile juridice ale direcțiilor. La transmiterea cauzelor nu se întocmesc acte de primire-predare a dosarelor și borderoul documentelor transmise, ca urmare, nu este clar în responsabilitatea cui rămîne apărarea intereselor Primăriei și CMC, ceea ce determină riscul pierderii acestor cauze în instanțe și prejudicierii bugetului municipal.

✓ La DGLCA s-a constatat lipsa informației privind activitatea secției juridice (inclusiv pentru fiecare colaborator), cum ar fi: lista litigiilor judiciare existente și repartizării acestora între colaboratorii serviciului; lista hotărîrilor și încheierilor adoptate, inclusiv a celor devenite irevocabile și neexecutate; valoarea estimativă a pierderilor bugetului municipal etc. Această situație se datorează întocmirii neglijente a dosarelor privind litigiile existente, care nu sînt completate cu toate documentele necesare (cereri de chemare în judecată, de apel și de recurs; referința la cereri; hotărârile și încheierile judecătorești; alte documente prezentate de pîrît și reclamant etc.).

Conform informației prezentate de secția juridică a DGLCA, la 01.01.2012, existau 254 de titluri executorii privind asigurarea unor persoane și familiilor acestora cu spațiu locativ. Serviciile juridice ale Primăriei și DGLCA n-au întreprins unele acțiuni pentru contestarea schimbării modului de executare a acestor hotărîri, fapt menționat și de auditul precedent. Ca urmare, și în perioada 2010-2011, modul de executare a hotărîrilor judecătorești a fost modificat prin încasarea costului comercial al apartamentelor, ceea ce duce la transmiterea apartamentelor în proprietatea privată a persoanei și determină riscul defecției mijloacelor financiare din bugetul municipal. Se atrage atenția la faptul că, potrivit prevederilor legale, unii angajați din sistemul bugetar urmau a fi asigurați cu spațiu locativ, iar condițiile de trecere în proprietate privată a apartamentelor sînt stabilite în Legea nr.1324-XII din 10.03.1993. Urmare acestor decizii, în 2010-2011, Primăria a achitat titluri executorii de 0,97 mil.lei.

✓ În conformitate cu procesul-verbal de conciliere între Primărie și S.A. „Bucuria”, Primăria urmează să achite ultimei 3,16 mil.lei în 6 tranșe lunare egale, începînd cu 15.10.2011, în 2011 fiind achitate 1,61 mil.lei. La solicitarea auditului de a prezenta hotărârile judecătorești, care au stat la baza emiterii titlurilor executorii, aceste informații n-au fost prezentate, de asemenea nefiind prezentate nici alte hotărîri solicitate pe alte cauze.

✓ Potrivit informației prezentate de către DGAURF, la 01.01.2012, la Direcția funciară se aflau pentru executare 55 de titluri executorii privind atribuirea unor loturi de pămînt și alte litigii funciare, din care, la 41 de cauze interesele CMC au fost reprezentate de către Direcția asistență juridică a

¹⁰⁴ Legea nr.1324-XII din 10.03.1993; Legea nr.913-XIV din 30.03.2000; Hotărîrea Guvernului nr.338 din 08.10.1984 „Cu privire la aprobarea Statutului-model al cooperativei de construire a locuințelor din RSS Moldovenească”.

¹⁰⁵ Regulamentul Direcției Generale Transport Public și Căi de Comunicație, aprobat prin Decizia Consiliului municipal Chișinău nr.11/31 din 04.06.2004.

Primăriei, 28 din ele fiind pierdute pe motivul necontestării hotărârilor primei instanțe sau contestării lor tardive. În acest sens, este relevantă Decizia CSJ din 23.11.2011 pe cazul „S.V.”, în care s-a menționat că „*hotărârea Curții de Apel este neîntemeiată și urmează a fi casată, însă din cauza omiterii nejustificate a termenului de atac, instanța de recurs este limitată în dreptul de a verifica legalitatea hotărârii judecătorești contestate*”, cererea de recurs fiind restituită fără a fi examinată. Atrage atenție și faptul că în unele litigii de acest gen care n-au fost contestate, reclamanți în proces erau consilieri municipali, foștii angajați ai Primăriei etc.

De remarcat, că în cazurile de obligare de atribuire a unor loturi de teren pentru proiectarea și construcția caselor particulare (26 de cazuri) există Decizii definitive ale CSJ diametral opuse. Astfel, se constată neasigurarea unei practici judiciare uniforme, fapt ce generează litigii la CEDO.

Examinarea unor hotărâri judecătorești relevă că, în unele cazuri, instanțele judecătorești se expun asupra oportunității, și nu asupra legalității, ceea ce încalcă drepturile de proprietate municipală asupra unor terenuri, însă aceste decizii n-au fost contestate la Procuratura Generală și Consiliul Superior al Magistraturii. În acest sens, sînt relevante cazurile de atribuire în arendă directă (fără acordul CMC), conform hotărârilor instanțelor judecătorești, a lotului cu suprafața de 0,0475 ha CCG nr.162 și obligarea CMC de a atribui în arendă două loturi de teren cu suprafața de 0,63 ha și 0,43 ha pe str.Ghidighici 1 Întreprinderii cu Capital Străin „Finpar Invest” S.R.L., asupra cărora nici unul din agenți nu posedă drepturi prioritare de arendă.

De remarcat că încheierea Curții de Apel Chișinău din 10.11.2011 cu privire la obligarea CMC de a atribui lotul de teren cu suprafața de 0,0475 ha, situat la intersecția străzilor Mihai Viteazul și Mitropolit Dosoftei (c.c. 0100518309) în arendă cu drept de construcție a garajelor CCG nr.162, s-a adoptat în lipsa reprezentanților CMC și Primăriei la ședința de judecată și fără ca aceștia să înștiințeze instanța despre motivele absenței lor. Totodată, această încheiere nu a fost atacată cu recurs în termenul stabilit.

✓ În cazul S.A. „Recar” privind încasarea din contul Primăriei a costului spațiului locativ în suma de 3,59 mil. lei, serviciile juridice ale DGLCA și Primăriei n-au întreprins măsuri întru evitarea cheltuielilor suplimentare. Astfel, la 18.04.2011, Primăria a formulat o cerere de revizuire a deciziei CSJ, totodată depunând la contul executorului judecătoresc suma de 3,59 mil. lei și cautiunea de 20% în suma de 0,72 mil. lei pentru suspendarea achitării titlului executoriu. Însă, reprezentantul DGLCA nu s-a prezentat la examinarea cererii de revizuire, CSJ respingînd cererea de revizuire ca neîntemeiată. Ca urmare, potrivit încheierii executorului judecătoresc, a fost stabilită dobînda de întîrziere în mărime de 1,00 mil. lei și cheltuielile de executare silită în suma de 0,12 mil. lei, care parțial au fost executate din contul sumei cautiunii depuse la contul executorului judecătoresc (0,72 mil. lei), diferența de 0,40 mil. lei urmînd a fi încasată din contul debitorului (Primăria). De menționat că în acest dosar au participat atît juriștii DGLCA cît și ai Primăriei, care n-au contestat în instanță calculele executorului judecătoresc privind încasarea dobînzii în sumă de 1,00 mil. lei, astfel acceptînd dezafectarea acestor mijloace financiare din bugetul municipal. De asemenea, aceștia n-au informat contabilitatea Primăriei despre modul de restituire a cautiunii și nici despre încasarea ulterioară a acesteia în contul dobînzii de întîrziere, ceea ce a generat nereflexarea corectă și, implicit, denaturarea în evidența contabilă a operațiunilor respective.

✓ Conform titlului executoriu din 28.05.2009, la

16.09.2010, în folosul Liceului „Columna” s-au achitat 0,50 mil. lei, pentru întreținerea și alimentația elevilor în anul 2008, fără a se ține cont de datoria acestuia pentru locațiunea bunurilor imobile (la 01.01.2010), înregistrată la DGERRP, în sumă de 0,85 mil. lei, și de penalitate – 0,28 mil. lei. La 03.11.2011, restanța deja constituia 1,53 mil. lei și penalitatea – 0,28 mil. lei.

În baza titlului executoriu, Primăria a achitat S.R.L. „Nuntius” 0,13 mil. lei – pentru restituirea valorii terenului privatizat, deși aceasta urma a fi achitată de către Direcția funciară prin returnarea plăților efectuate.

Cele expuse în acest compartiment denotă impactul negativ și o gestiune defectuoasă din partea serviciilor juridice privind integritatea mijloacelor publice.

Recomandări CMC, Primarului general:

106. Stabilirea, prin delimitarea clară și exhaustivă, a responsabilităților de apărare a intereselor Primăriei și CMC între serviciile juridice.

107. Asigurarea evaluării calității actului de reprezentare a intereselor CMC în instanțele de judecată și întreprinderea măsurilor corespunzătoare față de factorii de decizie responsabili.

Primarului general:

108. Aprobarea listei documentelor ce urmează a fi depuse și păstrate în dosarul fiecărui litigiu și a modului de transmitere a dosarului de la o direcție/persoană la alta.

➤ **Auditul denotă lipsa unui cadru Regulator clar definit și transparent în relațiile social-economice dintre instituțiile de învățămînt și AOP, avînd ca consecințe atragerea și folosirea unor resurse considerabile în scopuri insuficient identificate și în absența parametrilor de cost-eficiență și de calitate.**

• La moment, potrivit informațiilor prezentate, Ministerul Justiției nu ține evidența organizațiilor necomerciale, conform domeniului sau sferei de activitate ale acestora și n-a prezentat Curții de Conturi lista AOP. Conform datelor Primăriei, la 31.12.2011, din 303 instituții de învățămînt existente în mun. Chișinău (inclusiv 62 în suburbii), în 59 de instituții activau AOP. Totodată, potrivit datelor DGETS, activau 82 de AOP (inclusiv 7 din suburbii), iar conform datelor DETS din sectoarele municipiului – 98 de AOP, ceea ce determină riscul că unele asociații își desfășoară activitatea ilegal, nefiind înregistrate oficial.

• Orice asociație obștească este creată și activează în conformitate cu prevederile Legii nr.837-XIII din 17.05.1996¹⁰⁶. Deși unul din scopurile principale de activitate a AOP este susținerea activității instituțiilor de învățămînt, insuficient finanțate, AOP n-au semnat contracte de colaborare și nu dispun de informații privind necesitățile materiale și financiare ale instituțiilor în cadrul cărora activează. Auditul a constatat că domeniul dat nu este reglementat prin acte normative care ar stabili unele proceduri în acest sens. Din considerentele respective, AOP și instituțiile de învățămînt activează autonom. Majoritatea AOP n-au întocmit devize de cheltuieli pentru fiecare acțiune din planul său de activitate, cheltuielile de implementare a acestui plan fiind stabilite reieșind din cheltuielile real suportate.

Cooperarea între AOP și instituțiile de învățămînt se face direct, fără intermediere din partea Direcțiilor educație. Chestionarea persoanelor responsabile din instituțiile de învățămînt a relevat că, deși din punct de vedere juridic apartenența la asociațiile părintești este benevolă, mulți părinți declară că cei care nu sînt încadrați în astfel de structuri sînt supuși anumitor presiuni directe sau indirecte din partea cadrelor didactice și/sau administrațiilor școlare.

De asemenea, s-a constatat că prin deciziile AOP au

¹⁰⁶ Legea nr.837-XIII din 17.05.1996 „Cu privire la asociațiile obștești” (în continuare – Legea nr.837-XIII din 17.05.1996).

fost autorizate/aprobate „donatii benevole” la înmatricularea elevilor, fapt ce contravine prevederilor art.34 alin. (4) din Legea nr.547-XIII din 21.07.1995¹⁰⁷ și pct.4 din Ordinul comun al MEȘ și MF nr.415/81 din 21.06.1999¹⁰⁸. Spre exemplu:

Denumirea asociației	Donatii la înscrierea copiilor/înmatricularea elevilor, lei	Cotații lunare, lei	Cotații anuale, lei
OOP „TOCONO” școală-grădiniță nr.90	250,0	200-300	
AP „Ingerașul” instituția preșcolară nr.100	500,0	200	
CP instituția preșcolară nr.116	Informație n-a fost prezentată	20,0	
AOE „Mărișor” instituția preșcolară nr.108	500,0	30,0	
AP grădiniță nr.165	100-400	100,0	
AO „Paladin” instituția preșcolară nr.216	500,0-2000,0	100-500,0	
AO „Lăstăraș” școală-grădiniță nr.199	100,0-1600,0	900,0-1100,0	
AOP Liceul „Ștefan cel Mare”	500-800	70,0	
AP „Mircea cel Bătrîn”	300,0-400,0	50,0-90,0	
OOP „Mihai Berezoșchi”	Informație n-a fost prezentată	50,0	
AO „Gh. Asachi”	Informație n-a fost prezentată	40,0	
OOP „M.Viteazul”	Informație n-a fost prezentată	60,0-100,0	
AO „Petru Movilă”	100,0	60,0	
AP școală nr.49	Informație n-a fost prezentată		200,0

Sursă: Actele privind controale tematicale al DGETS pe perioada anilor 2010-2011, statutele și procesele-verbale ale AOP

Se atestă că, la situația din 31.12.2011, OOP „Mihai Berezoșchi” și OOP „M.Viteazul” n-au încheiat cu DGERRP contract de arendă a încăperilor în care își desfășoară activitatea.

• *Deși scopul de bază al activității AOP este instruirea și educarea copiilor pentru obținerea cunoștințelor aprofundate și integrarea lor reușită în societatea contemporană*, mijloacele acumulate în perioada 2010-2011, în mare parte, au fost utilizate pentru salarii, prime, plata acordurilor de muncă și contribuții de asigurări sociale și medicale (55,0%), procurarea materialelor de uz casnic și mărfuri igienice (15%), reparația mijloacelor fixe și pentru materiale de construcție (20%), procurarea bunurilor materiale, amenajarea teritoriului, întreținerea transportului (10%).

• Potrivit Legii nr.837-XIII din 17.05.1996, Asociația obștească este obligată să verse la BPN impozitele și alte plăți obligatorii, în conformitate cu legislația. Pentru 2010, doar 51 de asociații (inclusiv 15 cu venituri și cheltuieli de „zero” lei) din 98 de asociații pârîntesti, au depus la SFS declarații cu privire la impozitul pe venit (VEN08), iar forma IAL09 privind reținerea și achitarea impozitului pe venitul persoanelor fizice reținut la sursa de plată a fost prezentată doar de către 23 de asociații. Urmare a confruntării informațiilor privind mijloacele financiare acumulate de asociații cu veniturile reflectate în declarația pe venit, s-a constatat că, în 2010, veniturile declarate (forma VEN08) au constituit 11,2 mil.lei, iar mijloacele acumulate – 23,9 mil.lei, sau de 2,1 ori mai mult, ceea ce denotă eschivarea AOP de la declararea și achitarea obligațiilor fiscale. (Anexa nr.3 la Raportul de audit).

• Evidența contabilă a AOP nu întotdeauna corespunde prevederilor Legii nr.113-XVI din 27.04.2007 și Standardelor Naționale de Contabilitate, totodată nefiind respectate și prevederile art.25 din Legea nr.837-XIII din 17.05.1996. Evidența operațiunilor de casă s-a efectuat contrar prevederilor Normelor aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.764 din 25.11.1992. S-a constatat că, în perioada 2010-2011, în majoritatea cazurilor n-a fost întocmit Registrul de casă și Registrul de evidență a bonurilor de plată. Evidența sumelor colectate s-a efectuat în registrul de formă liberă, fără semnăturile părinților. Pentru cheltuieli n-au fost eliberate dispoziție de plată, n-au fost completate deconturile de avans. Registrele de înregistrare a intrărilor de mijloace bănești și de efectuare a cheltuielilor nu sînt cusute și sigilate. La dispozițiile de plată a mijloacelor bănești se anexează preponderent bonurile de casă privind procurarea bunurilor și serviciilor, fără a fi anexate facturile fiscale sau facturile de expediție, ceea ce determină riscul eschivării agenților economici de la achitarea taxelor în buget. Nu se perfectează formularele contabile. Procesele-verbale nu

sînt semnate de către membrii Consiliului de administrare. Lipsesc actele de control ale Comisiei de cenzori, precum și procesele-verbale privind administrarea cheltuielilor.

Recomandări CMC, Primarului general, primarilor UAT auditate:

109. Sistarea activității pe teritoriul instituțiilor preșcolare și primare de învățămînt a AOP, neînregistrate conform cadrului legal.

110. Inițierea cadrului regulator privind activitatea AOP și, după caz, instituționalizarea parteneriatului cu autoritățile publice de resort (profil).

Implementarea controlului intern

AAPL (cu excepția DGF) n-au purces la implementarea prevederilor Legii nr.229 din 23.09.2010 privind controlul financiar public intern. Entitățile auditate nu dispun de regulamente interne și proceduri scrise cu privire la controlul intern, n-au descrise procesele de lucru și stabilite riscurile activității, iar subdiviziunile direcțiilor auditate, responsabile de efectuarea reviziilor și controalelor, n-au fost reorganizate în servicii de audit intern și nu evaluează eficiența sistemelor de management financiar și control intern. O cauză a acestei situații este că planul de acțiuni privind dezvoltarea controlului financiar public intern pentru anii 2010-2013, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.597 din 02.07.2010, prevede oferirea de suport în implementarea sistemului de management și control doar AAPL selectate, pentru celelalte AAPL oferirea acestui suport este precizată abia în anul 2013.

Recomandări CMC, Primarului general:

111. Asigurarea conformării și implementării Legii nr.229 din 23.09.2010 privind controlul financiar public intern.

V. Evaluarea conformării și implementării cerințelor/recomandărilor anterioare ale Curții de Conturi

În rezultatul verificărilor efectuate la compartimentul dat, auditul a constatat că AAPL, precum și autoritățile fiscale n-au întreprins măsurile necesare în vederea remedierii iregularităților constatate anterior de către Curtea de Conturi, astfel contribuind la perpetuarea unui management financiar/operational contraperformant, atestat în rapoartele respective ale misiunilor de audit extern.

Prin dispoziția Primarului general al municipiului nr.1053-d din 18.11.2010¹⁰⁹, a fost aprobat Planul de implementare a recomandărilor Curții de Conturi, precum și au fost desemnate persoanele responsabile de implementarea acestuia. Contrar prevederilor dispoziției menționate, top-managerii direcțiilor generale și direcțiilor, conducătorii instituțiilor publice și ai întreprinderilor vizate în Raportul anterior de audit extern n-au asigurat implementarea recomandărilor Curții de Conturi, prescrise în Hotărîrea nr.52 din 05.07.2010 „Privind Raportul auditului executării bugetului municipal Chișinău pe anul 2009”. Din totalul de 71 de recomandări, doar 9 recomandări au fost implementate integral, 17 recomandări au fost implementate parțial, documentele elaborate de către subdiviziunile primăriei urmînd a fi aprobate de către CMC și, respectiv, 45 de recomandări rămîn neimplementate pînă la momentul actual.

Recomandările anterioare neimplementate de către AAPL au fost actualizate și reiterate în prezentul Raport de audit, ținînd cont de faptul că, în mare măsură, abaterile și neregulile identificate anterior persistă și în perioada auditată, după cum urmează:

- neasigurarea identificării, evaluării și administrării eficiente a veniturilor bugetare în ansamblu, inclusiv ale

¹⁰⁷ Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21.07.1995.

¹⁰⁸ Ordinul comun al Ministerului Educației și Științei și Ministerului Finanțelor nr.415/81 din 21.06.1999 (în continuare – Ordinul comun nr.415/81 din 21.06.1999).

¹⁰⁹ Planul de implementare a recomandărilor Curții de Conturi, expuse în Raportul auditului executării bugetului municipiului Chișinău pe anul 2009, aprobat prin Dispoziția Primarului General al mun.Chișinău (în continuare – Planul de implementare a recomandărilor auditului).

bugetelor locale;

- planificarea și gestiunea neconformă a cheltuielilor bugetare;

- evidența neconcludentă, administrarea și gestionarea defectuoasă a patrimoniului public municipal;

- lipsa unui control intern care ar asigura respectarea legislației în vigoare în domeniul achizițiilor publice;

- ținerea neconformă a evidenței contabile, precum și raportarea eronată a unor situații financiare etc.

Ca urmare a celor menționate, în afară de recomandările reiterate la compartimentele respective din prezentul Raport, se revendică următoarele recomandări neimplementate:

112. CGP, DGERRP: Examinarea relevanței uniformizării tarifelor pentru toți agenții economici care prestează servicii de păstrare a mijloacelor de transport.

113. DGTPCC, DGLCA: Elaborarea/aprobarea normelor metodologice privind planificarea cheltuielilor pentru amenajarea teritoriilor și întreținerea drumurilor locale, precum și a normativelor la executarea lucrărilor de amenajare și întreținere.

114. DGLCA: Planificarea alocațiilor din bugetul municipal pentru lucrările de deservire tehnică și de reparație a blocurilor locative în corespundere cu prevederile Anexei nr.3 la Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.191 din 19.02.2002, iar a cheltuielilor de întreținere a drumurilor, reieșind din genul de construcții ingineresti și genul de lucrări prestate.

115. DGLCA, DGAURF: Delimitarea terenurilor aferente blocurilor de locuit de cele de uz comun.

116. DGLCA: Actualizarea, prin delimitare și determinare, a responsabilităților întreprinderilor de prestare a serviciilor pentru amenajarea și salubritatea terenurilor, spațiilor verzi, precum și a surselor de finanțare a acestor lucrări/servicii.

117. DGLCA, DGERRP: Aprobarea de către CMC a tuturor tarifelor pentru serviciile prestate de către ÎMGFL, ÎMpSL, Î.M. „AGSV”, Î.M. „Autosalubritate”, Î.M. „Parcul Dendrariu”, cu fundamentarea economică a statelor de personal ale ÎMGFL și ÎMpSL.

118. CGP: Asigurarea unei planificări relevante a cheltuielilor pentru finanțarea poliției municipale, reieșind din atribuțiile de serviciu.

119. Primăriei municipiului, DGAURF: Prezentarea, potrivit cadrului legal, CNAS a informațiilor privind persoanele asigurate.

120. Primarului general, DGLCA: Stabilirea unor reglementări privind modul de acordare a ajutorului social pentru încălzire în funcție de venitul global mediu al beneficiarilor și de nevoia de asistență socială.

121. DGLCA: Stabilirea obligațiilor de serviciu pentru lucrătorii ÎMGFL și ÎMpSL și a normelor de muncă pentru aceștia.

122. DGLCA: Implementarea regulamentară la DGLCA, ÎMGFL și ÎMpSL a unui sistem eficient de control și audit intern.

123. DGLCA: Recuperarea, conform prevederilor legale, a prejudiciilor cauzate bugetului municipal.

124. DGAURF: Examinarea la CMC a raportului privind gestiunea fondului funciar municipal.

125. DGF: Aprobarea unor recomandări privind metodele de evidență și raportare (politica de contabilitate) a unor situații financiare la instituțiile publice și societățile economice.

126. Entităților auditate: Ținerea evidenței contabile în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, cu asigurarea înlăturării tuturor deficiențelor constatate de audit.

127. DGF: Elaborarea și coordonarea cu MF a unor mecanisme ce vor asigura reflectarea în rapoartele privind executarea bugetului municipal Chișinău a cheltuielilor neefectuate prin intermediul conturilor trezoreriale ale bugetului municipal, a decontărilor între bugetele de nivelul I și bugetul de nivelul II, precum și a datorii pentru chiria bunurilor imobile și pentru plățile funciare.

128. DGF: Înregistrarea regulamentară în raportul privind executarea bugetului municipal a cheltuielilor efective din serviciile prestate.

129. AAPL ale or.Durlești: Gestionarea eficientă a patrimoniului orașenesc, cu întreprinderea măsurilor, conform cadrului legal, pentru recuperarea pierderilor și prejudiciilor cauzate bugetului orașenesc.

VI. Aspectele privind auditul bugetelor unităților administrativ-teritoriale și gestionării patrimoniului public în or.Cricova, or.Vatra, com.Ciorescu, com.Grătiești, s.Ghidighici în perioada 2010-2011.

➤ **La elaborarea și executarea părții de venituri a bugetelor UAT de nivelul I din mun.Chișinău, AAPL ale UAT auditate nu s-au conformat prevederilor regulamentare, ceea ce a lipsit bugetele locale de venituri pasibile acumulării.**

• Auditul a constatat că AAPL din cadrul orașelor Cricova, Vatra, comunelor Ciorescu, Grătiești și satului Ghidighici nu și-au asumat plenar responsabilitățile și n-au contribuit în măsura cuvenită la identificarea, evaluarea și colectarea veniturilor, conform prevederilor art.32 din Legea nr.397-XV din 16.10.2003. N-au asigurat, în acest sens, realizarea unor proceduri și instrumente eficiente în vederea încasării integrale a veniturilor proprii în bugetele UAT.

Deși, în perioada 2010-2011, veniturile proprii ale UAT auditate au înregistrat o tendință de creștere, ponderea acestora în totalul veniturilor este sub previziuni și se situează sub nivelul anului 2007. Astfel, ponderea veniturilor proprii în 2011 au constituit la Cricova – 54,7%, la Vatra – 97%, la Ciorescu – 22,6%, la Grătiești – 19,1% și la Ghidighici – 34,7% (Anexa nr.5 la Raportul de audit).

Deficiențele constatate în procesul de evaluare/planificare și administrare a veniturilor proprii ale UAT Cricova, Vatra, Ciorescu, Grătiești, Ghidighici au fost generate de aceleași lacune și iregularități stabilite la DGF a CMC. În procesul bugetar (elaborare, aprobare, execuție) AAPL ale orașelor/comunelor/satelor nominalizate n-au solicitat informațiile corespunzătoare de la IFS mun.Chișinău, organele teritoriale de statistică, Î.S. „Cadastru” etc., ceea ce a dus la neidentificarea unor categorii de impozite/taxe și/sau supraestimarea altora, care, la rândul său, a condiționat diminuarea mărimii veniturilor aprobate de Consiliile locale. Astfel, calculele neconforme ale impozitului funciar au determinat subestimarea veniturilor la primăria Grătiești cu 38,7 mii lei (2010) și 53,0 mii lei (2011), primăria Cricova – cu 17,8 mii lei anual, primăria Vatra – cu 3,9 mii lei anual, primăria Ciorescu – cu 1,0 mii lei anual, primăria Ghidighici – cu 46,5 mii lei (2011) etc.

Atât situațiile constatate la evaluarea și prognozarea veniturilor, cât și activitatea necorespunzătoare a executorilor de buget afectează baza financiară și, respectiv, nu dezvoltă capacitatea instituțională a AAPL de sporire a veniturilor proprii. Astfel, numai în urma verificărilor selective efectuate s-a constatat ratarea veniturilor în bugetele UAT auditate în sumă de la 5,71 mil.lei pînă la 6,60 mil.lei¹¹⁰.

• **Managementul veniturilor bugetelor (or.Cricova, Vatra, com.Ciorescu, Grătiești și s.Ghidighici) n-a asigurat încasarea deplină a tuturor veniturilor planificate**, prin ce au fost neglijate atribuțiile primarului stabilite în art.29 lit.f) din Legea nr. 436-XVI din 28.12.2006. Nivelul de executare

¹¹⁰ Cricova de la 1257,7 pînă la 1537,7 mii lei; Ciorescu de la 129,0 mii lei pînă la 212,1 mii lei; Grătiești de la 106,5 mii lei pînă la 126,7 mii lei; Ghidighici de la 4100,3 mii lei pînă la 4600,5 mii lei; Vatra – 118,4 mii lei.

a veniturilor a variat în 2010 de la 91,4% pînă la 101,7%, iar în 2011 de la 80,8% pînă la 147,2%. Totodată, primăriile n-au solicitat și nu dețin informația privind restanțele agenților economici aferente încasării în bugetul local. Astfel, conform datelor IFS mun.Chîșinău, la 31.12.2011, restanțele au constituit la: primăria Cricova – 2,43 mil.lei, primăria Ciorescu – 0,31 mil.lei, primăria Ghidighici – 0,14 mil.lei, primăria Grătiești – 0,24 mil.lei. Absența colaborării instituționale necesare între AAPL și IFS mun.Chîșinău determină riscul neautenticității și, implicit, a compromiterii acestor date. În acest sens, se exemplifică diferența între datele IFS mun.Chîșinău (80,8 mii lei) și datele percepților fiscali din primăria Ghidighici (115,9 mii lei) privind restanțele persoanelor fizice, care constituie 35,1 mii lei. Divergențe similare au fost stabilite și la celelalte AAPL auditate.

• **AAPL n-au asigurat impozitarea tuturor bunurilor imobile.** Astfel, primăria or.Cricova a transmis în gestiune economică Î.M. RCL Cricova terenuri cu suprafața de 17,4 ha, însă primarul or.Cricova, depășind atribuțiile legale, a eliberat Î.M. RCL Cricova confirmări pentru prezentarea către organele fiscale, precum că, în 2004-2009, în gestiunea întreprinderii se afla teren cu suprafața de doar 1,3 ha, care a servit justificare pentru diminuarea impozitului funciar pe anii respectivi cu 20,4 mii lei. De menționat că Î.M. RCL Cricova a calculat pentru 2010 impozitul pentru suprafața de doar 3,1 ha. Analogic, la primăria Ciorescu nu s-au impozitat integral terenurile transmise Î.M. RCL Ciorescu, ca urmare, anual impozitul funciar fiind diminuat cu 2,5 mii lei. De asemenea, au admis neimpozitarea terenurilor date în arendă AAPL Ciorescu – 81,4 mii lei, Ghidighici – 6,0 mii lei. AAPL Cricova, din cauza gestiunii defectuoase a terenurilor din fondul de rezervă, au ratat venituri din neimpozitarea lor de 10,4 mii lei și din nearendarea lor – în sumă de la 70,2 mii lei pînă la 350,7 mii lei.

Urmare a lipsei unui mecanism de impozitare a bunurilor imobile aflate la o etapă de finisare a construcției de 50% și mai mult, rămase nefinisate timp de 3 ani și a unei evidente adecvate a autorizațiilor de construcție, AAPL auditate au ratat venituri de la impozitarea acestora. Astfel, în or.Cricova impozitul ratat a constituit anual circa 1,5 mii lei (9 cazuri), în com.Ciorescu – de la 12,7 mii lei pînă la 18,4 mii lei (33 de cazuri), în com.Grătiești – de la 2,3 mii lei pînă la 23,5 mii lei (51 de cazuri), în s.Ghidighici – 3,1 mii lei (5 cazuri), în or.Vatra (3 cazuri).

Auditul a stabilit cazuri cînd agenții economici nu declară spre impozitare bunurile imobile deținute. Astfel, S.R.L. „BTT” a declarat valoarea impozabilă a bunurilor imobile cu 5,92 mil.lei mai redusă decît s-a evaluat de Î.S. „Cadastru”, prin ce a diminuat veniturile bugetului or.Cricova cu 11,8 mii lei.

➤ **N-a fost asigurată acumularea corespunzătoare la bugetele locale și a altor venituri.** Primăria s.Ghidighici n-a organizat o monitorizare conformă a legalității amplasării obiectelor de publicitate exterioară. În așa mod, fără autorizarea AAPL, pe teritoriul stadionului din sat a fost amplasată publicitate exterioară pe o suprafață de 657 m², prin ce n-au fost respectate prevederile legale¹¹¹, fiind ratate anual venituri în bugetul local în sumă de circa 0,33 mil.lei.

Lipsa unui control eficient din partea AAPL asupra legalității desfășurării activității unităților comerciale în perioada 2010-2011 a condiționat ratarea unor venituri în bugetul s.Ghidighici din taxa pentru unitățile comerciale și/sau prestări servicii de deservire socială în sumă de 11,2 mii lei și în bugetul or.Cricova în suma de 8,8 mii lei.

Verificarea regularității procesului de percepere a plăților

¹¹¹ Legea cu privire la publicitate nr.1227-XIII din 27.06.1997.

¹¹² Hotărîrea Guvernului nr.688 din 10.06.2003 „Cu privire la structura și statele de personal ale primăriilor satelor (comunelor), orașelor (municipiilor)” (în continuare – Hotărîrea Guvernului nr. 688 din 10.06.2003).

¹¹³ Or.Vatra – 314,1 mii lei, com.Ciorescu – 481,0 mii lei, com.Grătiești – 80,8 mii lei, s.Ghidighici – 110,0 mii lei.

¹¹⁴ Hotărîrea Guvernului nr.525 din 16.05.2006 „Privind salarizarea funcționarilor publici și persoanelor care efectuează deservirea tehnică”.

fiscale a identificat unele segmente vulnerabile în activitatea percepților fiscali, care afectează procesul de încasare a veniturilor în bugetul local. Astfel, la primăria Ghidighici în procesul de documentare a încasărilor impozitului funciar și pe bunurile imobile de la persoanele fizice se admit corectări, precum și tergiversarea termenelor de depunere a mijloacelor bănești în instituțiile financiare.

La AAPL auditate au fost constatate și alte cazuri de diminuare a veniturilor care sînt reflectate în prezentul Raport la alte compartimente.

Recomandări consiliilor locale și primarilor UAT auditate:

130. Evaluarea, prognozarea și administrarea veniturilor bugetului local în corespundere cu normele legale, precum și justificarea tuturor datelor folosite pentru planificarea veniturilor.

131. Stabilirea mărimii plății pentru chiria apartamentelor neprivatizate.

➤ **AAPL de nivelul I din UAT auditate n-au asigurat conformitatea necesară la executarea cheltuielilor bugetare.**

Auditul denotă o preocupare insuficientă a AAPL ale or.Cricova, Vatra, com.Ciorescu, Grătiești și s.Ghidighici față de modalitatea și corectitudinea planificării cheltuielilor. Astfel, estimarea cheltuielilor la unele primării auditate la compartimente Învățămîntul; Cultura, arta și activitățile pentru tineret; Asigurarea și asistența socială a fost efectuată în lipsa unor informații de la BNS și calculelor de justificare a alocațiilor pentru fiecare tip de cheltuie, ceea ce determină riscul de planificare neconformă a cheltuielilor bugetare.

Urmare evaluării managementului financiar al executării cheltuielilor din bugetele UAT de nivelul I pentru perioada auditată, prin prisma cadrului regulator, s-a constatat că acesta a fost afectat de nereguli și abateri de la prevederile regulamentare, neavînd tendințe de îmbunătățire. Încalcările admise de factorii de decizie din cadrul AAPL auditate au determinat efectuarea achizițiilor neconforme în sumă de 10,43 mil.lei și a cheltuielilor neregulamentare și iraționale în sumă totală de 2,42 mil.lei (inclusiv: la retribuirea muncii – circa 1,92 mil.lei).

Întru confirmarea celor menționate, se exemplifică următoarele:

• **Unele cheltuieli pentru retribuirea muncii nu întrunesc aspectul legal**, ceea ce a condiționat, în perioada auditată, cheltuieli neregulamentare în sumă totală de 1,92 mil.lei și cheltuieli ineficiente de 0,04 mil.lei.

În condițiile insuficienței surselor financiare, AAPL din or.Vatra, com.Ciorescu, com.Grătiești și s.Ghidighici au angajat personal peste limita prevăzută de Hotărîrea Guvernului nr.688 din 10.06.2003¹¹², prin ce au admis suportarea cheltuielilor neregulamentare în sumă de 0,99 mil.lei¹¹³. Majorarea statelor de personal nu s-a soldat cu progrese în soluționarea problemelor social-economice a localităților respective, fiind stabilită de audit perpetuarea deficiențelor și derogărilor de la cadrul legal.

În 2010 și 2011, în lipsa deciziilor Consiliului local, primarul s.Ghidighici a beneficiat de premii în sumă de 3,7 mii lei și, respectiv, de 7,4 mii lei, depășind mărimea maximă (reglementată) din salariul lunar de bază, ceea ce contravine prevederilor art.33 alin.(1) din Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 și pct.15 din Hotărîrea Guvernului nr.525 din 16.05.2006¹¹⁴.

Cu nereguli semnificative a fost efectuată salarizarea în Școlile de artă din or.Cricova și com.Ciorescu. Astfel,

de către CCCEC s-a constatat salarizarea neîntemeiată a unor profesori, prin ce au fost aduse prejudicii bugetului or. Cricova în sumă de 1,52 mil. lei, inclusiv pentru perioada 2010 – de circa 0,92 mil. lei. Până la finalizarea auditului, primăria or. Cricova n-a întreprins măsuri întru restituirea prejudiciilor cauzate și tragerea la răspundere a persoanelor vinovate. Neajunsuri analogice privind salarizarea muncii au fost stabilite de către DGF și SCFR la Școala de arte din com. Ciorescu.

Contrar prevederilor art. 25 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 158-XVI din 04.07.2008, un specialist pentru reglementarea regimului proprietății funciare (funcționar public) a deținut concomitent două funcții în cadrul primăriei s. Ghidighici și primăriei com. Stăuceni. Astfel, în perioada 2010-2011, primăria s. Ghidighici a suportat cheltuieli ineficiente pentru salarizarea specialistului menționat în sumă de 42,1 mii lei.

Contrar prevederilor cadrului legal, Consiliul local s. Ghidighici, a numit în funcția de viceprimar pe fiul primarului s. Ghidighici, acesta continuând activitatea în această funcție până în prezent, ceea ce contravine prevederilor art. 26 din Legea nr. 158-XVI din 04.07.2008.

Primăria s. Ghidighici a achitat pentru diferite servicii unei persoane fizice suma de 29,1 mii lei în baza unei patente de întreprinzător expirate, ceea ce a cauzat necalcularea și neachitarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat, primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă de 10,6 mii lei și nereținerea impozitului pe venit în sumă de 1,3 mii lei.

Urmare a verificărilor efectuate de către DGF a CMC pentru 2010-2011, a fost constatată majorarea nejustificată a fondului pentru remunerarea muncii, folosit pentru planificarea cheltuielilor bugetare: la primăria Ciorescu – cu suma de 199,7 mii lei, la primăria Grătiești – cu 24,2 mii lei și la primăria Ghidighici – cu 952,9 mii lei, precum și achitarea neîntemeiată a plăților salariale la primăria Ciorescu în sumă de 132,7 mii lei.

• **Managementul defectuos la valorificarea mijloacelor financiare alocate pentru investiții și reparații capitale, precum și nerespectarea legislației în vigoare ce ține de acest domeniu au generat nereguli și erori**, exprimate prin: nevalorificarea mijloacelor finanțate din bugetul de stat, executarea lucrărilor în lipsa proiectului elaborat și verificat regulamentar, precum și fără respectarea procedurilor de achiziție publică; majorarea neîntemeiată a valorii lucrărilor executate; modificarea neargumentată a elementelor contractuale; neasigurarea reținerii garanției de bună execuție; neasigurarea unei valorificări conforme și integrale a mijloacelor financiare pentru investiții în construcții. Situațiile menționate au generat nevalorificarea mijloacelor alocate din bugetul de stat, precum și cheltuieli neregulate și iraționale, care au însumat circa 5,56 mil. lei (or. Cricova – 5,54 mil. lei, s. Ghidighici – 0,02 mil. lei).

AAPL ale or. Cricova n-au respectat prevederile art. 7 alin. (3) din Legea nr. 397-XV din 16.10.2003, executând cheltuieli efective cu depășirea alocațiilor programate în devizele de cheltuieli și înregistrând (la 01.01.2011) datorii creditoare față de antreprenori în sumă de 0,51 mil. lei. Totodată, lucrările de reparație a drumurilor și rețelelor de iluminare exterioră în sumă totală de 5,54 mil. lei, în 2010, au fost efectuate în lipsa proiectelor, ceea ce contravine prevederilor art. 13 din Legea nr. 721-XIII din 02.02.1996.

Contrar prevederilor art. 69 alin. (3) din Legea nr. 96-XVI din 13.04.2007, la executarea lucrărilor de investiții și reparații capitale, AAPL ale or. Cricova și s. Ghidighici au acceptat prețuri unitare majorate, comparativ cu cele contractate, ceea ce a generat cheltuieli suplimentare în sumă de 51,2 mii lei și, respectiv, de 21,0 mii lei. Totodată,

UAT Cricova a acceptat includerea în devizele-ofertă a unor elemente noi în valoare totală de 0,45 mil. lei.

Din cauza tergiversării contractării lucrărilor, AAPL ale s. Ghidighici n-a valorificat în 2010 mijloacele alocate din bugetul de stat în sumă de 1,88 mil. lei, din cele prevăzute în anexa nr. 6 la Legea nr. 133-XVIII din 23.12.2009 pentru îndeplinirea lucrărilor de construcție a sistemelor de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare.

• **Unele cheltuieli efectuate pentru asigurarea îndeplinirii atribuțiilor de serviciu ale AAPL necesită a fi raționalizate.** Astfel, primăria s. Ghidighici a utilizat ineficient și neîntemeiat mijloace bugetare în sumă de 28,7 mii lei pentru întreținerea încăperilor aflate în folosința unei persoane fizice și în sumă de 39,3 mii lei – pentru reparația automobilului de serviciu al cărui termen de garanție n-a expirat. De asemenea, primăria s. Ghidighici n-a asigurat utilizarea conform destinației a sumei de 5,0 mii lei, transferată Centrului de Sănătate Ghidighici.

• **La compartimentul amenajarea teritoriului, auditul denotă existența unor iregularități și erori, care au condiționat: planificarea neconformă a cheltuielilor; nerespectarea procedurilor regulamentare la achiziționarea serviciilor; acceptarea unor cheltuieli neasigurate de o acoperire financiară corespunzătoare; cheltuieli neargumentate și iraționale.** Astfel, planificarea cheltuielilor pentru amenajarea teritoriului și întreținerea drumurilor locale s-a efectuat în lipsa normativelor la acest capitol. Ca urmare, AAPL nu dețin informații privind tipul și volumul real de servicii ce urmează a fi prestate, ceea ce determină executarea neconformă și ineficientă a acestor cheltuieli.

Contrar prevederilor Legii nr. 96-XVI din 13.04.2007, primăriile s. Grătiești și or. Cricova, au admis modificarea neargumentată a elementelor contractuale ce țin de prestarea serviciilor de amenajare și salubritate a teritoriului, ceea ce a generat cheltuieli suplimentare în perioada auditată în sumă de 0,04 mil. lei (com. Grătiești), precum și includerea în actele de executare a lucrărilor a elementelor neprevăzute în devizele-ofertă în sumă de 0,96 mil. lei (or. Cricova – 0,51 mil. lei, com. Grătiești – 0,45 mil. lei). Cu evitarea procedurii de achiziție, primăria Cricova a contractat suplimentar lucrări de întreținere a drumurilor pe timp de iarnă cu alți agenți economici în sumă de 5,7 mii lei. La fel, evitând procedurile de achiziție, primăria Cricova a transferat Î.M. RCL Cricova, înregistrând direct la cheltuieli, mijloace bugetare în sumă de 0,66 mil. lei, din care 0,07 mil. lei pentru reparația acoperișurilor blocurilor de locuințe privatizate, ceea ce contravine prevederilor pct. 1 din anexa nr. 4 la Legea nr. 1324-XII din 10.03.1993.

Conform deciziei CL Grătiești, în lipsa metodologiei de subvenționare din buget a tarifului de salubritate a gospodăriilor individuale, în 2010, primăria a înregistrat neregulamentar la cheltuielile efective suma de 0,11 mil. lei.

În 2010-2011, primăriile s. Ghidighici, comunelor Ciorescu și Grătiești neregulamentar au înregistrat la cheltuielile pentru amenajarea teritoriului suma de 0,43 mil. lei (Ghidighici – 0,03 mil. lei, Ciorescu – 0,08 mil. lei, Grătiești – 0,32 mil. lei), folosită pentru procurarea mijloacelor fixe și obiectelor de mică valoare și scurtă durată, deși urmau a fi luate la evidență.

Primăria Ghidighici, în lipsa procedurilor de control intern, cu evitarea controlului trezorerial asupra mijloacelor obținute din prestarea serviciilor de amenajare, neîntemeiat a cheltuit suma de 21,8 mii lei pentru alimentarea cu combustibil a tractorului „IUMZ – 40”, transmis nejustificat în folosința unei persoane fizice. De menționat că primăria s. Ghidighici nu dispune de documente justificative privind volumul de lucrări executate la salubritatea teritoriului, cheltuielile suportate și veniturile efectiv încasate, ceea ce determină riscul folosirii bunurilor publice în scopul îmbogă-

țirii neîntemeiate a unor persoane fizice.

• **AAPL ale or.Cricova, or.Vatra, com.Ciorescu, Grătiești și s.Ghidighici au utilizat mijloacele fondului de rezervă pentru cheltuieli ce nu se asociază celor cu caracter imprevizibil în sumă totală de 0,68 mil. lei.** Acordarea, din contul fondului de rezervă, a mijloacelor financiare pentru ameliorarea situației materiale și satisfacerea necesităților în tratament, s-a efectuat fără a lua în considerație nivelul venitului lunar minim garantat și în lipsa anchetelor sociale, după cum prevede art.5, 6 și 7 din Legea nr.133-XVI din 13.06.2008¹¹⁵.

• **Cheltuielile pentru măsurile culturale desfășurate de către AAPL Ciorescu implică riscuri de fraudă, precum și admiterea neregularităților în procesul de utilizare a mijloacelor la componenta dată.** Astfel, pentru organizarea și serbarea Hramului satelor Ciorescu și Făurești, în 2011, primăria com. Ciorescu, nerespectând prevederile Regulamentului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1151 din 02.09.2002¹¹⁶, neregulamentar (în lipsa documentelor justificative) a achitat unei persoane suma de 25,0 mii lei, ceea ce a dus la utilizarea netransparentă a mijloacelor bugetare, neachitarea impozitului pe venit de la prestarea serviciilor de deservire muzicală a ceremoniilor, precum și implică riscuri de fraudă la utilizarea acestora.

• **Deși AAPL ale or.Cricova, or.Vatra, com.Ciorescu, com.Grătiești, s.Ghidighici, în calitate de autorități contractante, au întreprins unele măsuri de eficiențizare a procesului de achiziție, acesta nu întotdeauna a întrunit aspectul legal, care a afectat buna gestiune a mijloacelor publice locale.** Astfel, prin ocolirea procedurii de achiziție, primăria or.Vatra a procurat prin intermediul IMSP Centrul de Sănătate servicii de arendă în sumă de 0,16 mil.lei, primăria s.Ghidighici a procurat produse alimentare în sumă de 0,33 mil.lei, iar primăria Cricova – servicii de salubritate de 0,29 mil.lei.

Unele AAPL au încălcat prevederile art.54 și art.69 alin. (1) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007, divizând achiziția publică prin încheierea de contracte separate, în scopul aplicării altei proceduri decât cea care urma a fi efectuată potrivit cadrului legal. Astfel, AAPL ale com.Ciorescu au achiziționat servicii de deservire a tehnicii de calcul în baza a 3 contracte în sumă totală de 72,2 mii lei, mijloace fixe în baza a 2 contracte în valoare de 46,8 mii lei, iar AAPL ale s.Ghidighici – produse alimentare, în baza a 4 contracte, în sumă totală de 76,8 mii lei și mărfuri de uz gospodăresc în sumă de 78,1 mii lei.

Contrar prevederilor art.69 alin.(3) din Legea nr.96-XVI din 13.04.2007, au fost acceptate modificarea elementelor ofertei câștigătoare și modificarea prețurilor comparativ cu cele contractate, ceea ce a generat cheltuieli suplimentare în sumă totală de 41,6 mii lei, din care la primăria Ciorescu – 9,6 mii lei, primăria Grătiești – 2,3 mii lei, primăria Ghidighici – 25,2 mii lei, primăria Vatra – 4,5 mii lei, precum și procurarea produselor necontractate în suma totală de 340,3 mii lei (Vatra – 4,9 mii lei, Grătiești – 2,2 mii lei, Ghidighici – 333,2 mii lei).

AAPL ale s.Ghidighici, contrar prevederilor Hotărârii Guvernului nr.834 din 13.09.2010, au contractat, fără desfășurarea licitației, lucrări de reparație capitală a podului peste r.Ghidighici în sumă de 1189,3 mii lei, ceea ce a lipsit primăria de posibilitatea identificării și alegerii celei mai avantajoase oferte și a dus la tergiversarea termenelor de execuție a lucrărilor.

De asemenea, AAPL auditate n-au respectat un șir de reguli procedurale: n-au fost elaborate planuri anuale și

trimestriale de efectuare a achizițiilor publice; unii membri ai grupului de lucru pentru achiziții n-au semnat declarațiile de confidențialitate și imparțialitate, precum și nu în toate cazurile s-au divizat responsabilitățile între aceștia; nu toți participanții au fost informați despre rezultatele concursurilor desfășurate; nu s-au prezentat AAP dările de seamă referitor la achizițiile publice desfășurate; n-a fost asigurată întocmirea și păstrarea corespunzătoare a documentației ce ține de achizițiile publice.

Recomandări consiliilor locale și primarilor UAT auditate:

132. Planificarea fundamentată și conformă a cheltuielilor în baza unor date veridice și justificate documentar.

133. Ținerea evidenței contabile potrivit cadrului legal/normativ în vigoare, cu asigurarea înlăturării tuturor deficiențelor constatate de audit.

134. Delimitarea terenurilor aferente blocurilor de locuit de cele de uz comun.

135. Intensificarea controlului privind utilizarea mijloacelor publice pentru desfășurarea măsurilor culturale.

IFS mun. Chișinău:

136. Verificarea plenitudinii și corectitudinii achitării de către persoanele fizice și juridice a impozitelor și taxelor menționate în prezentul Raport.

➤ **Ca urmare a managementului ineficient, gestiunea patrimoniului public a fost afectată de iregularități semnificative.**

• Gestiunea patrimoniului or.Cricova, or.Vatra, com.Ciorescu și com.Grătiești, s.Ghidighici nu oferă o informație exhaustivă privind bunurile proprietate publică, iar gestionarea defectuoasă a acestuia generează un risc înalt de pierdere a drepturilor de proprietate asupra patrimoniului respectiv. Astfel, au fost identificate următoarele deficiențe și lacune, ce se exprimă prin: lipsa unei evidențe conforme a patrimoniului public; neasigurarea înregistrării integrale a drepturilor asupra patrimoniului; nerespectarea prevederilor legale la darea în arendă (locatiune) a bunurilor proprietate publică etc., care, în consecință, lipsesc bugetele locale de venituri pasibile încasării de până la 36,44 mil.lei, precum și de 8,18 mil.lei de la neîncasarea penalităților.

AAPL auditate n-au asigurat înregistrarea regulamentară a drepturilor asupra imobilelor în Registrul cadastral și nu dispun de o informație totalizatoare exhaustivă privind imobilele locative și nelocative proprietate UAT, modul de folosire a lor și beneficiarii acestora. Astfel, cu nerespectarea cerințelor cadrului regulator¹¹⁷, AAPL auditate n-au efectuat inventarierea generală a clădirilor – proprietate publică aflate pe teritoriul UAT, ceea ce a condus la neînregistrarea în evidență a bunurilor imobile proprietate publică: la UAT Ghidighici în valoare de circa 0,75 mil.lei, la UAT Cricova – a 2 edificii cu suprafața de 1041,3 m² și la Vatra – a 1 imobil cu suprafața de 71,7 m².

Nerespectând prevederile art.4 și art.5 din Legea nr.1543-XIII din 25.02.1998 și Legii nr.113-XVI din 27.04.2007, AAPL ale or.Vatra, s.Ghidighici, or.Cricova, com.Ciorescu, com.Grătiești n-au asigurat înregistrarea în Registrul cadastral a drepturilor de proprietate asupra imobilelor și terenurilor aferente, inclusiv asupra fondului locativ neprivatizat, precum și n-au asigurat înregistrarea în evidența contabilă a valorii acestora. Î.M. RCL Cricova și Î.M. RCL Ciorescu n-au diminuat valoarea fondului locativ cu valoarea apartamentelor privatizate, care, la 01.01.2012, au constituit 44,35 mil.lei și, respectiv, 28,03 mil.lei. Ca urmare a nestabilirii de către AAPL ale or.Cricova, or.Vatra, s.Ghidighici, com.Grătiești și com.Ciorescu a mărimii plății

¹¹⁵ Legea cu privire la ajutorul social nr.133-XVI din 13.06.2008.

¹¹⁶ Hotărârea Guvernului nr.1151 din 02.09.2002 „Despre aprobarea Regulamentului cu privire la normativul de cheltuieli pentru desfășurarea conferințelor, simpoziunilor, festivalurilor etc. de către instituțiile publice finanțate de la bugetul public național”.

¹¹⁷ Hotărârea Guvernului despre unele măsuri privind inventarierea bunurilor imobile proprietate a unităților administrativ-teritoriale și a statului nr.162 din 19.02.2004.

pentru chiria apartamentelor neprivatizate, reieșind din mărimea stabilită de CMC, au fost ratate anual venituri de circa 3,6 mii lei.

✓ *Unele întreprinderi municipale, a căror fondatori sînt AAPL auditate, înregistrează un capital statutar semnificativ mai mic față de valoarea capitalului propriu (activele nete). Totodată, în unele cazuri nu este justificată mărimea și componența patrimoniului transmis în gestiune Î.M.* Astfel, fără a ține cont de cadrul regulatoriu¹¹⁸, n-au fost descrise mărimea și componența patrimoniului transmis în gestiune Î.M. RCL Vatra (capital social 5,4 mii lei) și Î.M. SCL Grătiești (capital social 1,8 mil.lei). Totodată, valoarea capitalului social al Î.M. RCL Cricova de 20,1 mii lei și al Î.M. RCL Ciorescu de 7,5 mii lei, la 01.01.2011, nu corespunde patrimoniului transmis în gestiune în valoare de 92,64 mil. lei (inclusiv fondul locativ 55,46 mil.lei) și, respectiv, de 35,36 mil.lei (inclusiv fondul locativ 34,86 mil.lei), ceea ce determină riscul pierderii patrimoniului public local.

✓ *Procesul de administrare și gestionare a patrimoniului transmis în gestiunea întreprinderilor municipale necesită îmbunătățiri și ajustări.* Ca urmare a încălcării prevederilor Regulamentului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.688 din 09.10.1995¹¹⁹, AAPL ale or.Cricova, or.Vatra, com.Ciorescu, com.Grătiești, în calitate de fondatori ai Î.M. RCL Cricova, Î.M. RCL Ciorescu, Î.M. SCL Grătiești, Î.M. RCL Vatra, n-au asigurat integritatea, inventarierea anuală și prezentarea rapoartelor respective asupra situației bunurilor aflate în gestiunea acestora. Totodată, AAPL ale or.Cricova n-au stabilit anual indicatori tehnico-economici de activitate pentru Î.M. RCL Cricova și Î.M. „La periferie”, iar AAPL ale com.Ciorescu pentru Î.M. RCL Ciorescu, ceea ce contravine prevederilor pct.30 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.688 din 09.10.1995. De menționat că Î.M. „La periferie” în prezent nu activează, iar Î.M. RCL Cricova activează în pierdere. De asemenea, AAPL ale or.Cricova și com.Ciorescu n-au asigurat majorarea capitalului statutar al Î.M. RCL Cricova și Î.M. RCL Ciorescu cu suma de 315,0 mii lei, și, respectiv, 19,8 mii lei, alocată pentru procurarea mijloacelor fixe.

Auditul a constatat că Î.M. RCL Cricova și Î.M. SCL Grătiești prestează S.A. „Termocom” și S.A. „Apa-Canal Chișinău” servicii gratuite de distribuie a bonurilor de plată, iar Î.M. SCL Grătiești și de încasare a mijloacelor bănești de la locatari, ca urmare, suportînd cheltuieli suplimentare și iraționale pentru prestarea acestor servicii. Mai mult decît atît, lipsa inventarierii anuale a datoriilor debitoare și creditoare a furnizorilor și consumatorilor determină riscul gestiunii neconforme a mijloacelor financiare acumulate de către Î.M. SCL Grătiești.

AAPL n-au asigurat ținerea conformă a evidenței patrimoniului transmis în gestiune instituțiilor medico-sanitare publice. Auditul a stabilit la AAPL ale or.Cricova, or.Vatra, s.Ghidighici, com.Grătiești și com.Ciorescu aceleași deficiențe privind evidența patrimoniului transmis în gestiune instituțiilor medico-sanitare publice ca și la Primăria mun. Chișinău. Astfel, potrivit informației IMSP Centrul de Sănătate Vatra, valoarea mijloacelor fixe și obiectelor de mică valoare și scurtă durată (la 01.01.2012) constituia 142,9 mii lei, pe cînd, conform raportului financiar al primăriei or.Vatra, valoarea bunurilor transmise în gestiune, constituia 6,5 mii lei, sau cu 136,4 mii lei mai puțin. De asemenea, diferă și denumirea bunurilor înregistrate în evidența analitică a IMSP Centrul de Sănătate Vatra și la primăria or.Vatra. Situații similare au fost stabilite și la celelalte entități auditate.

✓ *AAPL n-au asigurat respectarea cadrului legal la*

comercializarea patrimoniului public.

AAPL ale or.Vatra, în baza deciziei CL nr.5.3 din 29.10.2010, neargumentat a aprobat scoaterea din evidența contabilă a primăriei Vatra a unui teren de fotbal cu suprafața de 0,9 ha, în valoare de 162,6 mii lei, înregistrat în evidența contabilă din 2004, din motivul lipsei acestuia, fără a identifica cauza și persoanele vinovate. Totodată, primăria Vatra a ratat venituri în sumă de 105,4 mii lei de la comercializarea a două subsoluri la un preț stabilit de un evaluator independent de 77,0 mii lei, față de valoarea evaluată de Î.S. „Cadastru” în sumă de 182,4 mii lei.

AAPL ale com.Grătiești, fără a ține cont de prevederile pct.12 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.136 din 19.02.2009, în lipsa raportului de evaluare, a decis comercializarea clădirii „Casei de deservire” la un preț de doar 54,8 mii lei. Nereflectarea în evidența contabilă a operațiunii date în termenele stabilite, conform prevederilor art.19 alin.2 din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007, a dus la prezentarea rapoartelor financiare pe anii 2009-2010 cu date eronate.

AAPL ale or.Vatra și or.Cricova n-au asigurat casarea mijloacelor fixe în conformitate cu cadrul normativ în vigoare. Astfel, contrar prevederilor Regulamentului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.500 din 12.05.1998¹²⁰, în actele de casare a fondului de bibliotecă în suma de 138,3 mii lei și altor mijloace fixe n-au fost determinate și luate la evidență materialele rezultate din casare.

• *Unele AAPL n-au aplicat corect normele în vigoare la calcularea plăților pentru chiria imobilelor nelocative, generînd, astfel, neincasarea veniturilor bugetare posibile.*

Primarul s.Ghidighici, depășind atribuțiile legale și în lipsa deciziei consiliului local, fără a ține cont de prevederile art.14 din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006, a permis AO FC „Rapid-Ghidighici” folosirea gratuită a stadionului cu suprafața de 2,25 ha și a bunurilor amplasate pe el, prin ce a ratat venituri anuale de la darea în folosință/arendă în sumă de la 58,2 mii lei pînă la 290,7 mii lei. Totodată, AAPL ale s.Ghidighici au permis folosirea gratuită a unor bunuri imobile nelocative, inclusiv prin încheierea unor contracte pe suprafețe diminuate față de cele real utilizate, ratînd anual venituri în buget în sumă de circa 42,3 mii lei. O situație similară s-a atestat și în or.Cricova, fiind permisă folosirea în scop locativ a încăperilor din str.Libertății 7, în lipsa deciziei consiliului local, anual fiind ratate venituri în suma de 48,5 mii lei.

În 2010-2011, urmare a aplicării neconforme a coeficienților stabiliți în legile bugetare anuale¹²¹, la darea în arendă a bunurilor imobile, bugetul com.Grătiești a fost prejudiciat cu 70,8 mii lei, iar bugetul or.Vatra – cu 4,2 mii lei.

➤ *Ca urmare a erorilor și lacunelor admise, gestiunea fondului funciar necesită îmbunătățiri semnificative.*

• *AAPL ale or.Cricova, or.Vatra, com.Ciorescu, com.Grătiești și s.Ghidighici n-au asigurat gestiunea conformă și evidența fondului funciar, inclusiv a celui proprietate publică.* Totodată, OCT Chișinău și AAPL n-au asigurat finalizarea lucrărilor de înregistrare primară masivă a terenurilor. Neînregistrarea regulamentară a drepturilor asupra terenurilor din localitățile auditate determină lipsa unei evidențe a bunurilor proprietate publică, gestionarea lor de către persoane neautorizate, pierderea drepturilor de proprietate, neimpozitarea tuturor bunurilor imobile etc.

Pînă în prezent, în localitățile auditate nu s-au efectuat lucrările de delimitare a terenurilor proprietate publică a

¹¹⁸ Regulamentul-model al întreprinderii municipale, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.387 din 06.06.1994.

¹¹⁹ Regulamentul cu privire la modul de transmitere a întreprinderilor de stat, organizațiilor, instituțiilor, a subdiviziunilor lor, clădirilor, construcțiilor, mijloacelor fixe și altor active aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.688 din 09.10.1995.

¹²⁰ Regulamentul privind casarea bunurilor uzate, raportate la mijloacele fixe, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.500 din 12.05.1998.

¹²¹ Legea bugetului de stat pe anul 2010 nr.133-XVIII din 23.12.2009 și Legea bugetului de stat pe anul 2011 nr.52 din 31.03.2011.

statului și a UAT, prin ce nu s-au respectat prevederile Legii nr.91-XVI din 05.04.2007 și ale Hotărârii Guvernului nr.1528 din 29.12.2007, nefiind stabilite nici terenurile din domeniul public și cel privat. N-au fost identificate, formate și înregistrate ca proprietate publică terenurile UAT Cricova cu suprafața totală de 2,2 ha, Ciorescu – 76,65 ha, Ghidighici – 37,891 ha, Grătiești – 98,0 ha, ceea ce nu permite intrarea în circuitul civil a acestor terenuri și obținerea unor venituri suplimentare din gestiunea lor de la 0,22 mil. lei până la 15,43 mil. lei, precum și de la impozitarea lor în sumă de la 9,4 mii lei până la 116,0 mii lei anual.

✓ Deși, potrivit prevederilor art.4 alin.(12) din Legea nr.1308-XIII din 25.07.1997, mijloacele bănești rezultate din vânzarea terenurilor proprietate publică a UAT se varsă la bugetul respectiv și urmează să fie utilizate la cheltuieli capitale și la realizarea măsurilor de valorificare a terenurilor noi și de sporire a fertilității solurilor, AAPL auditate au decis utilizarea acestor mijloace în sumă totală de 3,18 mil. lei (com.Ciorescu – 1,61 mil. lei, Ghidighici – 0,26 mil. lei, Grătiești – 0,62 mil. lei, Cricova – 0,69 mil. lei) pentru cheltuieli curente. Totodată, mijloacele rămase neutilizate până la sfârșitul anului la primăria Vatra au fost distribuite în anul următor ca sold disponibil.

✓ Nici una din AAPL auditate nu dețin informații exhaustive privind fondul funciar aflat în proprietatea UAT, modul de utilizare și beneficiarii acestuia. Unul din factorii care influențează asupra situației date este neasigurarea executării art.11 din Legea nr.91-XVI din 05.04.2007, care prevede că Guvernul și AAPL până în 2008 urmau să asigure efectuarea lucrărilor de identificare a terenurilor proprietate publică și până în 2009 să asigure înregistrarea acestora în registrul bunurilor imobile. Astfel, lipsesc registre exhaustive privind deținătorii, suprafața și tipul terenurilor, ceea ce a condiționat întocmirea dării de seamă funciare cu erori, nefiind efectuate înregistrările privind schimbarea categoriei terenurilor.

✓ Ținerea cadastrului funciar s-a efectuat contrar prevederilor art.10 din Codul funciar nr.828-XII din 25.12.1991. Astfel, în darea de seamă funciară a or.Vatra, s.Ghidighici, or.Cricova, com.Ciorescu și com.Grătiești n-au fost incluse terenuri cu suprafața totală de 87,12 ha, iar din darea de seamă funciară a or.Cricova n-au fost excluse terenurile acoperite cu vii cu suprafața de 52,72 ha. La primăria Ciorescu, datele din dările de seamă funciară nu coincid nici cu datele „materialelor delimitării terenurilor proprietate publică în terenuri proprietate publică a Statului și terenuri proprietate publică a com.Ciorescu”, întocmite de către ARFC în 2002.

✓ Ca rezultat al nerespectării prevederilor art.17 alin.(3) și art.27 alin.(1) și alin.(2) din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007, primăriile auditate n-au asigurat o reflectare conformă, în perioadele corespunzătoare, a angajamentelor deținătorilor de terenuri, a soldurilor datoriiilor la data raportată. Astfel, programele de evidență, existente la AAPL auditate nu corespund exigențelor, pentru asigurarea unei evidențe ample și veridice a calculării și achitării plăților funciare. Totodată, această evidență nu este integrată în evidența contabilă a primăriilor, iar datoriiile aferente plăților funciare nu sînt reflectate în bilanțul contabil.

N-au întreprins măsurile de rigoare pentru recuperarea restanțelor înregistrate la 01.01.2012 cu termen de achitare expirat AAPL ale com.Ciorescu – în sumă de 0,01 mil. lei, s.Ghidighici – în suma de 0,55 mil. lei și com.Grătiești – în sumă de 8,64 mil. lei.

Primăria s.Ghidighici s-a eschivat de la aplicarea sancțiunilor față de restanțierii funciari, necalculînd în termen (potrivit prevederilor art.4 alin.(4) din nr.1308-XIII din 25.07.1997) penalitate din suma neachitată pentru vânzarea pămîntului – în sumă de peste 1,06 mil. lei și din suma

plăților de arendă neachitate – 0,07 mil. lei. Analogic, au ratat venituri și primăria or.Cricova – 0,23 mil. lei, primăria or.Vatra – 0,04 mil. lei, primăria com.Ciorescu – 0,42 mil. lei, primăria com.Grătiești – 6,37 mil. lei.

• **Unele AAPL n-au asigurat conformitatea cu cadrul legal a tranzacțiilor funciare.** Astfel, cu derogare de la prevederile art.4 alin.(5) lit.c) din Legea nr.1308-XIII din 25.07.1997, primăria s.Ghidighici a acordat eşalonarea achitării plăților în sumă de 1,74 mil. lei pe o perioadă de pînă la trei ani, deși acestea urmau să fie achitate timp de o lună. Aceeași situație s-a stabilit și la primăria com.Grătiești, care a acordat eşalonarea plăților de 0,06 mil. lei pe termen de 2 ani.

În perioada auditată, primăria com.Ciorescu n-a revizuit prețurile pentru vânzarea terenurilor odată cu majorarea prețului normativ al terenurilor, aprobat prin Legea nr.1308-XIII din 25.07.1997, astfel ratînd venituri în suma de 68,5 mii lei. Aceleași deficiențe s-au constatat și la stabilirea plății de arendă a terenurilor, fiind diminuate veniturile bugetelor locale ale or.Vatra – cu 251,5 mii lei, s.Ghidighici – cu 48,4 mii lei, com. Grătiești – cu 14,2 mii lei.

• **AAPL au efectuat vânzarea unor terenuri prin licitație, cu nerespectarea cadrului legal, ceea ce determină riscul desfășurării unor licitații fictive/frauduloase, precum și neincasarea la bugetele UAT a veniturilor pasibile încasării.**

Comisia de licitație a primăriei s.Ghidighici, cu derogare de la prevederile art.4 alin.(5) lit.c) din Legea nr.1308-XIII din 25.07.1997, în lipsa stipulării în contract a clauzei recultivării și returnării în circuitul agricol a terenului folosit pentru extragerea zăcămintelor de substanțe minerale utile, a aplicat neîntemeiat coeficientul de reducere 0,2, diminuînd prețul de vânzare-cumpărare a terenului, cu suprafața de 8,0 ha, cu suma de 8980,3 mii lei. Aceeași situație privind stabilirea unui preț diminuat s-a atestat și la primăria com.Grătiești, fiind ratate venituri de 579,3 mii lei, iar la primăria or.Vatra – de la 12,9 mii lei pînă la 80,6 mii lei.

Primarul s.Ghidighici n-a ținut cont de decizia Consiliului local și n-a inclus în contractul de vânzare-cumpărare a terenului cu suprafața de 2,2 ha la prețul de 132,0 mii lei clauza privind compensarea pierderilor cauzate de excluderea acestuia din categoria de teren cu destinație agricolă, ceea ce creează riscul neîndeplinirii de către cumpărător a condițiilor legale și neîncasării în buget a compensației pentru schimbarea destinației terenului în sumă de 2,69 mil. lei.

Netransparența și multiple deficiențe constatate de audit la desfășurarea licitațiilor de către AAPL privind vânzarea fondului funciar sînt o consecință a nerespectării prevederilor Regulamentului aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.136 din 10.02.2009, care se exprimă prin: neperfectarea integrală a seturilor de documente pentru expunerea terenurilor la licitații funciare (dosarele de licitație); neîntocmirea, în unele cazuri, a proceselor-verbale privind rezultatele licitațiilor desfășurate; nepublicarea în Monitorul Oficial al RM a comunicatului informativ privind desfășurarea licitației; participarea la licitație a persoanelor care n-au achitat acotul de licitație.

• La primăria com.Ciorescu s-a identificat și lipsa de colaborare între serviciul funciar și cel contabil, ceea ce determină riscul de neînregistrare a unor plăți și restanțe ale cumpărătorilor de teren, ce poate condiționa neîncasarea integrală a acestora.

AAPL ale or.Vatra, or.Cricova, com.Ciorescu, com.Grătiești, s.Ghidighici, nerespectînd prevederile art.24 din Legea nr.113-XVI din 27.04.2007, n-au efectuat inventarierea integrală a decontărilor (datoriilor) privind plățile funciare, ca consecință, acestea nu corespund realității. Astfel, în evidența decontărilor funciare au fost admise

calcule, în lipsa contractelor sau în baza unor contracte reziliate/nevalabile, greșeli mecanice, radieri neîntemeiate din registrele de evidență a plăților etc. În lipsa contractelor valabil încheiate (semnate de ambele părți), primăria s.Ghidighici a înregistrat în evidență calcule pentru folosința terenurilor în sumă de peste 0,52 mil.lei.

• Potrivit art.53 alin.(2) și alin.(3) din Legea nr.121-XVI din 04.05.2007, actele în temeiul cărora proprietarii de bunuri privatizate sau de întreprinderi private dețin în posesiune și folosință terenurile aferente lor, cu excepția contractelor de arendă, se anulează, deținătorii construcțiilor fiind în drept să încheie contract de arendă a terenului aferent bunului privatizat sau să dobândească în proprietate terenul respectiv. Însă, în pofida celor menționate, în urma confruntării datelor din darea de seamă funciară cu informația din evidența contabilă a decontărilor ce țin de arenda/folosința terenurilor pentru 2010-2011, s-a constatat că AAPL ale s.Ghidighici n-au asigurat încasarea plăților funciare pentru 6,4 ha și, respectiv, 126,7 ha din fondul de rezervă al primăriei, veniturile ratate din gestiunea lor constituind anual de la 0,72 mil.lei până la 3,60 mil.lei. Analogic, bugetul or.Cricova a ratat anual venituri de la arenda/folosința terenurilor în sumă de la 0,08 mil.lei până la 0,39 mil.lei, iar bugetul or.Vatra – în sumă de la 0,74 mil.lei până la 3,68 mil.lei.

Primăria s.Ghidighici n-a asigurat încheierea contractelor de arendă cu beneficiarii terenurilor de 19,8 ha, ceea ce condiționează ratarea veniturilor din darea în arendă a terenurilor în sumă de la 0,06 mil.lei până la 0,43 mil.lei. Totodată, această primărie, neasigurând încasarea de la posesorii terenurilor aferente garajelor a datoriiilor cu termen de achitare expirat de 0,2 mil.lei, a reîncheiat contractele de arendă. Analogic, au ratat venituri posibile din darea în folosință a terenurilor proprietate publică locală UAT Grătiești în sumă de la 0,03 mil.lei până la 0,17 mil.lei, Cricova – 0,03 mil.lei anual, Vatra – 0,01 mil.lei.

• *Unele AAPL practică transmiterea terenurilor pentru construcție în bază de arendă, fără a practica vânzarea acestora, ceea ce generează posibila ratare a veniturilor.* Astfel, AAPL ale com.Ciorescu au transmis în arendă terenuri pentru efectuarea construcțiilor, care, după darea lor în exploatare, sînt privatizate, aplicînd coeficienți de diminuare a prețurilor pentru terenurile aferente. Doar în urma aplicării coeficientului de diminuare a prețului folosit la vânzarea terenurilor aferente bugetul UAT Ciorescu a ratat venituri în suma de circa 0,2 mil.lei. Asemenea situații s-au atestat și la UAT Vatra, fiind ratate venituri în sumă de 0,21 mil.lei și la UAT Ghidighici – 0,34 mil.lei.

• **Atribuirea loturilor de teren pentru construcția caselor de locuit individuale se efectuează de către AAPL în lipsa: unor politici bine determinate în acest domeniu; criteriilor ce stau la baza atribuirii terenurilor; aprecierii efectului economic; procedurilor de control asupra folosirii terenurilor de către beneficiarii funciari în corespundere cu destinațiile stabilite, ca rezultat fiind admise unele deficiente.** Astfel, în baza deciziei CL Ghidighici nr.1/9.3 din 11.02.2011, care n-a fost adoptată cu votul majorității consilierilor prezenți (din 15 consilieri proiectul deciziei a fost semnat de 7 consilieri), fiind ilegală, au fost atribuite cetățenilor 50 de sectoare de teren (cite 0,06 ha), cu suprafața totală de circa 3,0 ha. Ignorînd prevederile legale, în 14 cazuri AAPL ale s.Ghidighici au atribuit sectoare de teren pentru construcția caselor de locuit persoanelor ce nu fac parte din categoria familiilor nou-formate. Cu toate că, la 05.04.2011, materialele ce țin de atribuirea terenurilor indicate (3,0 ha) au fost ridicate de Procuratura sect.Buiucani (mun.Chisinău) pentru investigațiile operative în cauza penală, persoanele menționate în decizia respectivă, la 14.04.2011, au obținut

titlu de autentificare a dreptului deținătorului de teren. De menționat că deja la finele anului 2011 două terenuri pentru construcție, primite gratuit, au fost realizate altor persoane contra plată în sumă totală de 100,8 mii lei.

Deși de către AAPL ale or.Cricova au fost stabilite criteriile de atribuire a sectoarelor de teren pentru construcția caselor individuale de locuit familiilor nou-formate, în 2010, acestea n-au fost respectate integral, în unele cazuri fiind atribuite sectoare persoanelor care la momentul depunerii cererii erau solitari. Totodată, primăria or.Cricova, suportînd cheltuieli pentru compensarea pierderilor cauzate S.A. „Cricova” în suma de 112,6 mii lei, în rezultatul retragerii a 10,1 ha de teren din folosința acestuia pentru construcția individuală de locuințe, n-a asigurat compensarea acestor cheltuieli de la persoanele care au primit cu titlu gratuit loturile pentru construcția caselor individuale. Auditul menționează că primăria or.Cricova nu deține confirmări privind scutirea terenurilor nominalizate de compensarea pierderilor, urmare a schimbării destinației terenurilor în sumă de circa 13,0 mil.lei.

• În perioada auditată, în temeiul art.39 din Codul funciar, Consiliile locale Cricova, Ciorescu, Grătiești au decis modificarea destinației unor sectoare de teren din destinația agricolă (grădini) în destinația construcția caselor individuale de locuit, fără a include acestea în planul urbanistic general al localității. Ca urmare, valoarea de piață a acestor terenuri s-a majorat esențial, dar din cauza lipsei unor reglementări aceste persoane n-au compensat pierderile cauzate în rezultatul excluderii acestor terenuri din categoria „agricole”.

• Folosindu-se de faptul că terenurile din proprietatea statului pînă în prezent n-au fost înregistrate în Registrul bunurilor imobile, primăria or.Vatra a format un șir de bunuri imobile, pe care le-a înregistrat drept proprietate a AAPL, dar care sînt amplasate pe suprafețele delimitate drept terenuri proprietate a statului. AAPL ale or.Vatra au încheiat numeroase contracte de arendă a terenurilor destinate protecției naturii, ocrotirii sănătății etc. și au efectuat tranzacții de vânzare-cumpărare a unora din aceste terenuri cu suprafață de peste 15,6 ha, prin ce au fost aduse prejudicii statului. De asemenea, pentru majoritatea terenurilor menționate a fost modificată și destinația acestora, în lipsa Hotărîrii de Guvern respective, doar în temeiul deciziei de formare a bunului și a extrasului din Registrul cadastral al deținătorilor de terenuri.

Reieșind din cele menționate, auditul pune sub semnul întrebării corectitudinea activității OCT Chișinău 1 privind înregistrarea drepturilor de proprietate asupra bunurilor nou-formate și în rezultatul vânzării-cumpărării bunurilor deja înregistrate ca proprietate de stat, fiind stabilit un caz de formare de către AAPL ale or.Vatra a bunului imobil de 0,518 ha, prin separarea acestuia de bunul proprietate publică a statului. Ca urmare, au apărut mai multe litigii între autoritățile publice care gestionau terenurile menționate și AAPL ale or.Vatra. Un exemplu elocvent, în acest sens, servește litigiul între DETS sect.Centru și AAPL ale or.Vatra privind terenul taberei de odihnă pentru copii „Zarnița”, situație descrisă în prezentul Raport.

• AAPL nu sînt informate de autoritățile și instituțiile publice privind transmiterea în arendă a bunurilor imobile ale acestora, pentru a asigura impozitarea lor. Astfel, SDE „Petricani” a Universității Agrare de Stat din Moldova, care gestionează 178 de hectare de teren din extravilanul s.Ghidighici, a transmis circa 73,3 ha în arendă mai multor persoane fizice și juridice, fără a informa despre acest fapt AAPL, fiind ratate venituri din necalcularea impozitului funciar de circa 7,0 mii lei anual. De menționat că majoritatea contractelor de arendă au fost încheiate de SDE

„Petricani”, fără desfășurarea licitației, cum ar fi darea în arendă pe termen de 30 ani a 28,33 ha S.A. „Autoforța” cu prețul de 22,9 mii lei anual.

Din cauza litigiului existent între AAPL ale or. Cricova și S.R.L. „Ecotehlider” privind drepturile de proprietate asupra terenurilor din str. Dubăsarilor de 11,0 ha, în perioada 2006-2011 n-a fost calculat și, respectiv, achitat impozitul funciar în sumă de 1,2 mii lei anual.

Recomandări consiliilor locale și primarilor UAT auditate:

137. Implementarea unui sistem de control intern eficient în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public local, inclusiv a fondului funciar.

138. Asigurarea întocmirii conforme a contractelor de locațiune, cu aprobarea acestora de către Consiliul local.

139. Utilizarea mijloacelor bănești rezultate din vânzarea terenurilor proprietate publică a UAT în scopurile prevăzute de legislația în vigoare.

140. Încasarea integrală în buget a plăților funciare, inclusiv a penalităților.

141. Înlăturarea tuturor deficiențelor constatate de audit în vederea încasării plăților diminuate din vânzarea terenurilor.

➤ **AAPL auditate n-au asigurat ținerea regulamentară a evidenței contabile și raportarea situațiilor financiare.**

Primăria s. Ghidighici a întocmit și prezentat DGF a CMC Raportul privind circulația mijloacelor fixe pentru 2010 cu date eronate privind intrările și ieșirile, ce a condiționat denaturarea datelor pe municipiu.

AAPL auditate n-au contabilizat și, respectiv, n-au înregistrat la contul 136 „Investiții pe termen lung în părți legate” valoarea de bilanț a bunurilor transmise în gestiunea întreprinderilor municipale fondate. De asemenea, primăria or. Cricova n-a majorat valoarea unui imobil cu valoarea lucrărilor de reparație capitală executată în sumă de 444,4 mii lei, clădirea urmînd a fi transmisă de la balanța I.M. RCL Cricova la balanța primăriei. Această primărie n-a înregistrat în evidența contabilă drumurile proprietate publică locală, prin ce n-a respectat prevederile pct.37 din Instrucțiunea 94, precum și art.14 din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006, iar cheltuielile pentru reparația drumurilor în sumă de 2696,7 mii lei au fost înregistrate la majorarea valorii mijloacelor fixe în lipsa obiectului. Totodată, serviciul contabil al primăriei Cricova, urmare a evaluării mijloacelor fixe, nejustificat a majorat valoarea lor cu suma de 214,6 mii lei.

Primăria Grătiești n-a reflectat cheltuielile efective în exercițiul bugetar corespunzător, astfel datele din rapoartele financiare au fost denaturate spre majorare pentru 2010 cu 7,8 mii lei și pentru 2011 – cu 20,3 mii lei. Serviciul contabil al primăriei Grătiești n-a înregistrat la majorarea valorii patrimoniului transmis în gestiunea IMSP investițiile efectuate în sumă de 63,0 mii lei, iar primăria Ciorescu n-a majorat valoarea mijloacelor fixe cu 58,9 mii lei.

AAPL ale or. Vatra n-au luat măsuri privind înregistrarea

conformă în evidența contabilă a prejudiciului cauzat bugetului în sumă de 46,0 mii lei și venitului ratat în sumă de 142,4 mii lei, stabile anterior de către SCFR, nefiind întreprinse nici acțiuni întru încasarea lor.

Recomandări primarilor UAT auditate:

142. Asigurarea respectării cadrului legislativ și normativ în vigoare privind modul de evidență a patrimoniului, contabilizarea conformă a operațiunilor economice legate de acesta.

VII. Concluzii generale

Prezenta misiune de audit relevă că gestiunea finanțelor publice și administrarea patrimoniului local, în anii 2010-2011, de către AAPL din cadrul mun. Chișinău au fost afectate de:

• **neconformarea și, respectiv, neremedierea de către autoritățile respective a iregularităților constatate de către misiunile anterioare de audit extern;**

• **nepreocuparea sistemică în materie de identificare, evaluare și administrare a potențialului economico-financiar aferent formării materiei/bazei de impozitare și, implicit, veniturilor bugetare per-ansamblu, inclusiv ale bugetelor locale;**

• **perpetuarea indisciplinei fiscale privind achitarea impozitelor/taxelor locale, precum și nerealizarea veniturilor bugetare provenite din dividende, locațiune, taxa de publicitate, mijloace speciale, gestiunea fondului funciar etc.;**

• **continuarea practicii păguboase de neprioritizare a obiectivelor investiționale, fapt ce amplifică fenomenul risipei de resurse; absența analizelor cost-beneficiu și cost-eficacitate pentru evaluarea impactului angajamentelor de cheltuieli investiționale;**

• **nerespectarea legislației privind achizițiile publice (divizarea lucrărilor, modificarea prețurilor unitare contractate, efectuarea lucrărilor în lipsa contractelor etc.);**

• **administrarea și gestionarea defectuoasă a patrimoniului public municipal (bunuri imobile nelocative, terenuri etc.); abordarea superficială și nesistemică a regulilor privind inventarierea și evidența patrimoniului imobiliar;**

• **disfuncționalități în managementul financiar-contabil;**

• **ignorarea exigențelor managementului financiar și nerespectarea prevederilor legale privind controlul financiar propriu și auditul public intern.**

Prezentul Raport a fost întocmit în baza probelor acumulate de către echipa de audit în componența: șefului Direcției Centru din cadrul Direcției generale auditul APL, auditor public S.Știrbu; controlorilor de stat principali, auditori publici: A.Dudarenco, C.Furculiță, A.Țurcan; controlorilor de stat superiori, auditori publici: S.Bostănuș, S.Josan; controlorilor de stat, auditori publici: N.Baxanean, N.Ciubaci, M.Goncear, N.Ialamov, S.Tabarcea.

Șeful echipei de audit

Responsabil de desfășurarea și monitorizarea misiunii de audit,

șeful Direcției generale auditul

Autorităților Publice Locale

Sergiu Știrbu

Vladimir Potlog

Lista abrevierilor

Abrevierea	Termenul abreviat
AAPL	Autorități ale administrației publice locale
AAP	Agenția Achiziții Publice
AP	Achiziții publice
ACC	Asociație de coproprietari în condominiu
AEC	Agenția Ecologică Chișinău
AO	Asociație obștească
AOE	Asociație obștească educațională
AOP	Asociație obștească a părinților
AGSV	Asociația de Gospodărire a Spațiilor Verzi
APP	Agenția Proprietății Publice
APLP	Asociație de proprietari ai locuințelor privatizate
ARFC	Agenția Relații Funciare și Cadastru
BS	Bugetul de stat
BASS	Bugetul asigurărilor sociale de stat
BNS	Biroul Național de Statistică
BPN	Bugetul public național
BUAT	Bugetul unităților administrativ-teritoriale
CCCEC	Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției
CCL	Cooperativă de construcție a locuințelor
CCG	Cooperativa de construcție a garajelor
CGP	Comisariatul General de Poliție mun. Chișinău
CL	Consiliul local
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
CÎS	Camera Înregistrării de Stat
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CMC	Consiliul municipal Chișinău
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
CP	Comitetul părintesc
DADC	Direcția Autorizare și Disciplină în Construcții a Primăriei mun. Chișinău
DGF	Direcția Generale Finanțe
DGAURF	Direcția Generală Arhitectură, Urbanism și Relații Funciare
DGTPCC	Direcția Generală Transport Public și Căi de Comunicație
DGLCA	Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare
DGERRP	Direcția generală economie, reforme și relații patrimoniale
DGETS	Direcția generală educație, tineret și sport
DETS sect. Botanica	Direcția educație, tineret și sport sectorul Botanica
DETS sect. Centru	Direcția educație, tineret și sport sectorul Centru

DGEȘTS	Direcția generală educație, știință, tineret și sport
DGCAPPS	Direcția Generală Comerț, Alimentație Publică și Prestări Servicii
DECAE	Direcția evidență contabilă și analiză economică a Primăriei mun. Chișinău
DAMC	Direcția Administrare a Marilor Contribuabili
FAOAM	Fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală
IFS	Inspectoratul Fiscal de Stat
ISC	Inspekția de Stat în Construcții
IMSP	Instituție medico-sanitară publică
IMSP SCM nr.1	Instituția medico-sanitară publică „Spitalul clinic municipal nr.1”
IPS	Institutul de Proiectări de Stat
IMP	Institutul Municipal de Proiectări
Î.M. DCC	Întreprinderea municipală Direcția Construcții Capitale
ÎMpSL	Întreprinderea municipală pentru servicii locative
ÎMGFL	Întreprinderea municipală pentru gestionarea fondului locativ
Î.A.	Întreprindere de Arendă
Î.I.	Întreprindere individuală
Î.M.	Întreprindere municipală
Î.M. „Buciumul”	Î.M. Centrul Național de Creație „Satul Moldovenesc – Buciumul”
Î.M. „RTE”	Î.M. Regia de Transport Electric
Î.M.A.P.	Întreprindere municipală de alimentație publică
Î.S.	Întreprindere de Stat
Î.S. „CRIS „Registru””	Întreprinderea de Stat „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru””
Î.S.A.P.	Întreprindere de stat de alimentație publică
FC	Fotbal Club
MF	Ministerul Finanțelor
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MEȘ	Ministerul Educației și Științei
OCT	Oficiul cadastral teritorial
OOP	Organizație obștească a părinților
PUG	Planul urbanistic general
RCL	Regia comunal-locativă
SCL	Serviciul comunal-locativ
SDE	Stațiunea Didactică Experimentală
S.A.	Societate pe acțiuni
SCFR	Serviciul Control Financiar și Revizie
S.R.L.	Societate cu Răspundere Limitată
SFS	Serviciul Fiscal de Stat
UAT	Unitate administrativ-teritorială

Cod	Denumirea veniturilor	Aprobat pe an	Pondere	Diferenta cu precizat	Diferenta cu aprobat	Procentul executării	mil.lei
1	Serviciile de stat cu destinație generală	37,825	42,312	-4,056	4,487	111,9	
3	Apărarea națională	0,729	0,844	-0,033	0,114	115,7	
5	Mănușirea ordinii publice și securitatea națională	94,911	101,295	-1,629	4,755	105,0	
6	Industria și construcțiile	978,219	1114,140	-53,7	140,920	114,5	
8	Cultura, arta, sportul și activitățile pentru tineret	66,380	63,184	3,174	-4,096	99,8	
9	Organizații salubrități	29,313	35,425	-6,111	6,111	120,8	
10	Asigurarea și asistența socială	222,824	198,485	24,339	-22,886	86,6	
11	Agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscică și gospodăria apelor	0,279	0,276	0,003	-0,003	99,1	
12	Protecția mediului și hidro-meteorologia	0,315	0,313	0,002	-0,002	99,4	
13	Industria și construcțiile	7,620	7,787	-0,167	0,167	95,3	
14	Transporturile, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informația	100,091	164,411	-64,320	63,348	163,3	
15	Industria și construcțiile, activitatea de exploatare a fondului de locuințe	409,719	325,657	84,062	-93,311	77,2	
16	Complexul petrolier, combustibil și energie	0,163	6,363	-6,200	0,063	388,2	
19	Alte servicii legate de activitatea economică	1,925	2,239	-0,314	0,159	91,7	
20/3	Fondurile de rezervă ale autorităților administrației publice locale	15,799	10,583	5,216	-7,696	51,3	
20/4	Transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale din Fondul de asigurare financiară a pensiilor				0,000		
20	Alte venituri	30,175	36,649	-6,474	1,993	109,9	
Total venituri		1978,188	2135,262	-157,074	-40,702	109,9	
111/01	Impozitul pe venitul din salariu	988,532	997,298	-8,766	38,288	104,0	
111/05	Impozitul pe venit diferent operatorilor de prelucrare în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare	1,527	1,522	0,005	0,071	104,6	
111/09	Alte impozite pe venit	28,600	16,701	11,899	-11,899	58,4	
111/20	Impozitul pe venitul din activitatea de întreprindere reținut la sursa de plată	56,049	79,212	-23,163	23,164	141,3	
111/21	Impozitul pe venitul din activitatea de întreprindere reținut la sursa de plată	1,433	1,418	0,015			
111/22	Impozitul pe venit reținut din suma dividendelor achitate	34,485	120,277	-85,792	92,318	367,7	
114/01	Impozit funciar pe terenurile cu destinație agricolă, cu excepția impozitului de la gospodăria lăneștii (de fermier)	0,708	0,721	-0,013	-0,299	57,8	
114/02	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	7,702	7,590	0,112	-4,246	44,9	
114/03	Impozit funciar în cazul de la persoanele fizice	0,666	0,642	0,024	-0,196	70,6	
114/04	Impozit funciar pe pășuni și terenuri agricole de la persoanele fizice	0,010	0,010	0,000	-0,014	52,0	
114/07	Impozit funciar pe terenurile agricole de la gospodăria lăneștii (de fermier)	0,981	0,948	0,033	-0,097	90,1	
114/10	Impozit pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	16,711	16,644	0,067	-7,293	56,4	
114/11	Impozit pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	1,296	1,280	0,016	-0,593	54,2	
114/12	Impozit pe bunurile imobiliare cu destinație comercială în scopul activității economice	21,805	27,155	-5,350			
114/14	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	21,065	23,702	-2,637	7,357	134,9	
115/04	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,539	0,864	-0,324	0,324	160,1	
115/09	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	14,946	15,253	-0,307	0,307	102,1	
115/11	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	20,466	21,382	-0,916	3,596	117,6	
115/12	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,170	0,170	0,000	-0,105	38,5	
115/14	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	38,116	31,806	6,310	-6,311	83,4	
115/51	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	10,349	12,769	-2,420	1,471	114,2	
115/53	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,002	0,000	0,002	-0,001	20,0	
115/54	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	1,003	0,600	0,403	-0,403	59,8	
115/56	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,011	0,133	-0,122	0,112	114,6	
115/57	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	3,663	3,790	-0,127	-0,884	79,3	
115/60	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă		0,008				
121/02	Dividendele aferente cotei de participare a statului în societăți pe acțiuni	1,000	1,185	-0,185	0,185	116,5	
121/03	Defalcări din profitul net al întreprinderilor de stat (municipale)		0,006				
121/12	Dozările aferente soluțiilor mijloacelor bugetare la conturile bugetare	0,676	1,248	-0,572	0,707	204,5	
121/16	Dozările aferente soluțiilor mijloacelor bugetare la conturile bugetare		0,119				

 Anexa nr.1 la Raportul de audit
 Executarea bugetelor UAT din mun. Chișinău în anul 2010

Cod	Denumirea veniturilor	Aprobat pe an	Pondere	Diferenta cu precizat	Diferenta cu aprobat	Procentul executării	mil.lei
1	Serviciile de stat cu destinație generală	37,825	42,312	-4,056	4,487	111,9	
3	Apărarea națională	0,729	0,844	-0,033	0,114	115,7	
5	Mănușirea ordinii publice și securitatea națională	94,911	101,295	-1,629	4,755	105,0	
6	Industria și construcțiile	978,219	1114,140	-53,7	140,920	114,5	
8	Cultura, arta, sportul și activitățile pentru tineret	66,380	63,184	3,174	-4,096	99,8	
9	Organizații salubrități	29,313	35,425	-6,111	6,111	120,8	
10	Asigurarea și asistența socială	222,824	198,485	24,339	-22,886	86,6	
11	Agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscică și gospodăria apelor	0,279	0,276	0,003	-0,003	99,1	
12	Protecția mediului și hidro-meteorologia	0,315	0,313	0,002	-0,002	99,4	
13	Industria și construcțiile	7,620	7,787	-0,167	0,167	95,3	
14	Transporturile, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informația	100,091	164,411	-64,320	63,348	163,3	
15	Industria și construcțiile, activitatea de exploatare a fondului de locuințe	409,719	325,657	84,062	-93,311	77,2	
16	Complexul petrolier, combustibil și energie	0,163	6,363	-6,200	0,063	388,2	
19	Alte servicii legate de activitatea economică	1,925	2,239	-0,314	0,159	91,7	
20/3	Fondurile de rezervă ale autorităților administrației publice locale	15,799	10,583	5,216	-7,696	51,3	
20/4	Transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale din Fondul de asigurare financiară a pensiilor				0,000		
20	Alte venituri	30,175	36,649	-6,474	1,993	109,9	
Total venituri		1978,188	2135,262	-157,074	-40,702	109,9	
111/01	Impozitul pe venitul din salariu	988,532	997,298	-8,766	38,288	104,0	
111/05	Impozitul pe venit diferent operatorilor de prelucrare în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare	1,527	1,522	0,005	0,071	104,6	
111/09	Alte impozite pe venit	28,600	16,701	11,899	-11,899	58,4	
111/20	Impozitul pe venitul din activitatea de întreprindere reținut la sursa de plată	56,049	79,212	-23,163	23,164	141,3	
111/21	Impozitul pe venitul din activitatea de întreprindere reținut la sursa de plată	1,433	1,418	0,015			
111/22	Impozitul pe venit reținut din suma dividendelor achitate	34,485	120,277	-85,792	92,318	367,7	
114/01	Impozit funciar pe terenurile cu destinație agricolă, cu excepția impozitului de la gospodăria lăneștii (de fermier)	0,708	0,721	-0,013	-0,299	57,8	
114/02	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	7,702	7,590	0,112	-4,246	44,9	
114/03	Impozit funciar în cazul de la persoanele fizice	0,666	0,642	0,024	-0,196	70,6	
114/04	Impozit funciar pe pășuni și terenuri agricole de la persoanele fizice	0,010	0,010	0,000	-0,014	52,0	
114/07	Impozit funciar pe terenurile agricole de la gospodăria lăneștii (de fermier)	0,981	0,948	0,033	-0,097	90,1	
114/10	Impozit pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	16,711	16,644	0,067	-7,293	56,4	
114/11	Impozit pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	1,296	1,280	0,016	-0,593	54,2	
114/12	Impozit pe bunurile imobiliare cu destinație comercială în scopul activității economice	21,805	27,155	-5,350			
114/14	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	21,065	23,702	-2,637	7,357	134,9	
115/04	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,539	0,864	-0,324	0,324	160,1	
115/09	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	14,946	15,253	-0,307	0,307	102,1	
115/11	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	20,466	21,382	-0,916	3,596	117,6	
115/12	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,170	0,170	0,000	-0,105	38,5	
115/14	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	38,116	31,806	6,310	-6,311	83,4	
115/51	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	10,349	12,769	-2,420	1,471	114,2	
115/53	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,002	0,000	0,002	-0,001	20,0	
115/54	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	1,003	0,600	0,403	-0,403	59,8	
115/56	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	0,011	0,133	-0,122	0,112	114,6	
115/57	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	3,663	3,790	-0,127	-0,884	79,3	
115/60	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă		0,008				
121/02	Dividendele aferente cotei de participare a statului în societăți pe acțiuni	1,000	1,185	-0,185	0,185	116,5	
121/03	Defalcări din profitul net al întreprinderilor de stat (municipale)		0,006				
121/12	Dozările aferente soluțiilor mijloacelor bugetare la conturile bugetare	0,676	1,248	-0,572	0,707	204,5	
121/16	Dozările aferente soluțiilor mijloacelor bugetare la conturile bugetare		0,119				

114/10	Impozit pe bunurile imobiliare ale persoanelor juridice	13.081	13.125	4.676	0,2	-8.449	-8.405	35,7
114/11	Impozit pe bunurile imobiliare ale persoanelor fizice	0,498	0,499	0,606	0,0	0,107	0,108	121,7
114/12	Impozit pe bunurile imobiliare cu destinație comercială și industrială	26,903	26,917	31,401	1,4	4,484	4,497	116,7
114/14	Impozit pe bunurile imobiliare achiziționate de către persoanele fizice - cetățeni din valoarea estimată (de piață) a bunurilor imobiliare	33,367	33,909	25,563	1,1	-8,346	-7,803	76,6
115/04	Impozitul privat	0,742	0,834	0,965	0,0	0,132	0,223	130,1
115/39	Taxa pentru prestarea serviciilor de transport auto pe teritoriul municipiilor, orașelor și satelor (comunelor)	24,385	24,385	18,561	0,8	-5,823	-5,823	76,1
115/41	Taxa de amplasare a publicității	25,529	25,464	20,231	0,9	-5,233	-5,298	79,2
115/42	Taxa balneară	0,100	0,100	0,152	0,0	0,052	0,052	152,4
115/44	Taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova	40,000	29,438	34,059	1,5	4,621	-5,941	85,1
115/51	Taxa pentru apă	11,815	12,326	13,132	0,6	0,806	1,317	111,1
115/53	Taxa pentru lemnul eliberat pe picior	0,002	0,002	0,001	0,0	-0,001	-0,001	53,3
115/54	Taxa pentru extragerea mineralelor utile	1,015	1,015	0,606	0,0	-0,409	-0,409	59,7
115/56	Taxa de organizare a licitațiilor și loterilor pe teritoriul unității administrativ-teritoriale	0,039	0,039	0,062	0,0	0,023	0,023	157,7
115/57	Plăt pentru certificatele de urbanism și autorizările de construire sau desființare	1,000	1,004	0,487	0,0	-0,517	-0,513	48,7
115/60	Taxa de înregistrare a asociațiilor obștești și a mijloacelor mass-media			0,006	0,0			
121/02	Dividende aferente cotei de participare a statului în societăți pe acțiuni	1,000	1,000	1,550	0,1	0,550	0,550	155,0
121/03	Defalcări din profilul net al întreprinderilor de stat (municipale)			0,179	0,0			
121/12	Dobânzi aferente soldurilor mijloacelor bugetare la conturile bancare	0,934	0,898	0,530	0,0	-0,368	-0,404	56,7
121/16	Dobânzi aferente soldurilor mijloacelor bănești la conturile bancare ale proiectelor finanțate din surse externe			0,143	0,0			
121/22	Dobânzi aferente creditelor acordate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul doi la bugetele de nivelul unu				0,0			
121/31	Arrenda pentru resursele naturale				0,0			
121/32	Plata pentru arrenda pentru terenurile cu destinație agricolă	0,290	0,344	0,391	0,0	0,047	0,101	134,7
121/33	Plata pentru arrenda pentru terenurile cu o altă destinație decât cea agricolă	31,098	32,224	39,374	1,8	7,149	8,276	126,6
121/35	Chiria bunurilor proprietate publică	10,000	9,973	11,632	0,5	1,659	1,632	116,3
121/37	Taxa pentru patenta de întreprinzător	11,022	11,021	11,537	0,5	0,516	0,516	104,7
122/27	Taxa de piață	21,216	21,216	18,185	0,8	-3,032	-3,032	85,7
122/28	Taxa pentru amenajarea teritoriului	22,248	22,249	21,965	1,0	-0,284	-0,283	98,7
122/29	Taxa pentru cazare	7,163	7,163	8,224	0,4	1,061	1,061	114,8
122/30	Taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii de deservire socială	71,425	71,522	81,832	3,7	10,310	10,407	114,6

Anexa nr. 1 la Raportul de audit

Executarea bugetelor UAT din mun. Chișinău în anul 2011

Cod	Denumirea veniturilor	Aprobat pe an	Precizat pe an	Executat pe an	Pondere	Diferența cu precizat	Diferența cu aprobat	Procentul executării
1	Serviciile de stat cu destinație generală	39,762	49,778	44,944	2,0	-4,834	5,181	113,0
3	Apărarea națională	0,823	0,783	0,734	0,0	-0,049	-0,089	89,2
5	Mentineră ordinii publice și securitatea națională	104,823	105,367	102,944	4,6	-2,423	-1,878	98,2
6	Învățământul	1073,045	1 152,540	1 089,411	48,7	-63,129	16,366	101,5
8	Cultura, arta, sportul și activitățile pentru tineret	109,126	105,622	91,996	4,1	-13,625	-17,129	84,3
9	Ocroirea sănătății	41,961	40,840	30,460	1,4	-10,380	-11,501	72,6
10	Asigurarea și asistența socială	199,669	246,038	235,540	10,5	-10,498	35,871	118,0
11	Agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor	0,309	0,323	0,311	0,0	-0,012	0,002	100,8
12	Protecția mediului și hidrometeorologia	0,333	8,127	8,107	0,4	-0,021	7,774	2437,4
13	Industria și construcțiile	7,841	7,727	7,565	0,3	-0,362	-0,476	93,9
14	Transporturile, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica	197,125	291,572	309,344	13,8	17,772	112,219	156,9
15	Gospodăria comună și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe	554,838	564,592	272,818	12,2	-291,774	-282,020	49,2
16	Complexul pentru combustibil și energie	4,344	1,171	0,660	0,0	-0,511	-3,684	15,2
19	Alte servicii legate de activitatea economică	2,069	2,447	1,886	0,1	-0,561	-0,183	91,2
20/3	Fonduri de rezervă ale autorităților administrației publice locale	9,691	8,749	7,803	0,3	-0,946	-1,888	80,5
20/4	Transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale din Fondul de susținere financiară a teritoriilor							
20	Alte transferuri	32,264	37,408	30,576	1,4	-6,832	-1,689	94,8
	Total cheltuieli	2378,021	2623,082	2234,998	100,0	-388,184	-143,123	94,0
111/01	Impozitul pe venitul din salariu	1204,218	1205,016	1123,280	50,3	-81,736	-80,938	93,3
	Impozitul pe venit aferent operațiunilor de prețare în posesie și/sau folosință a proprietății imobiliare	1,730	1,728	1,585	0,1	-0,143	-0,146	91,6
111/05	Alte impozite pe venit	22,003	22,500	20,294	0,9	-2,206	-1,709	92,2
111/09	Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător reținut la sursa de plată	89,352	88,462	85,491	3,8	-2,972	-3,861	95,7
111/20	Impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător	0,520	0,528	3,675	0,2	3,148	3,155	706,8
111/21	Impozitul pe venit reținut din suma dividendelor achitate	140,649	141,971	158,855	7,1	16,884	18,206	112,9
	Impozit funciar pe terenurile cu destinație agricolă, cu excepția imobilului de la gospodăria țărănești (de fermier)	0,657	0,666	0,472	0,0	-0,194	-0,185	71,8
114/01	Impozit funciar pe terenurile cu altă destinație decât cea agricolă	3,178	3,202	3,005	0,1	-0,197	-0,173	94,6
114/02	Impozit funciar încasat de la persoanele fizice	0,460	0,492	0,465	0,0	-0,026	0,005	101,1
114/03	Impozit funciar pe pășuni și fânețe	0,029	0,029	0,027	0,0	-0,002	-0,002	93,8
114/07	Impozit funciar pe terenurile cu destinație agricolă de la gospodăriile țărănești (de fermier)	1,032	1,003	1,023	0,0	0,020	-0,009	99,1

27/15	Diferența dintre cursul de schimb al surselor valutare						
28/3	Impuneri acordate de organizațiile financiare internationale	286,487	370,725	140,391	-1,911	-1,911	-1,911
28/5	Alte împrumuturi		162,498	46,775			
29/1	Mijloace din privatizarea bunurilor proprietate publică			0,001	0,0		0,001
29/2	Mijloace din vânzarea apartamentelor către cetățeni	4,300	4,300	4,330	0,2	0,030	0,030
29/3	Mijloace din vânzarea bunurilor proprietate publică		0,050	0,241	0,0	0,191	
29/6	Mijloace din vânzarea încăperilor nelocuite	12,000	12,000	3,621	0,2	-8,379	-8,379
29/8	Mijloace bănești de la privatizarea terenurilor proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale	121,422	142,888	105,762	4,7	-37,126	-15,660
44	Mijloace intrate temporar în posesia instituțiilor finanțate de la buget			0,055	0,0	0,055	0,055
	Mijloace utilizate din soldul disponibil	0,000	101,916	12,061	0,5	-89,855	12,061
	Total surse de finanțare a deficitului	424,208	794,376	311,613	13,9	-482,763	-112,595
75	Soldul la începutul perioadei		101,916	106,794	4,8	4,878	106,794
76	Soldul la sfârșitul perioadei			94,733	4,2	94,733	94,733
	În total venituri	2378,021	2785,580	2234,898	100,0	-550,682	-143,123
	Deficit/excedent	0,000	-162,498	0,000	0,0	162,498	-0,000

122/32	Taxa de aplicare a simbolicii locale	0,590	0,590	0,619	0,0	0,029	0,029	0,029	104,9
122/34	Taxa pentru patcare	2,971	2,936	2,887	0,1	-0,049	-0,084	-0,084	97,2
122/40	Alte încasări	0,096	0,094	0,587	0,0	0,492	0,490	0,490	608,4
122/41	Taxa de la posesorii de clăni			0,001	0,0				
122/47	Taxa pentru efectuarea explorărilor geologice			0,063	0,0		0,063		
122/49	Taxa pentru exploatarea construcțiilor subterane în scopul desfășurării activității de întreprinzător, altele decât cele destinate extracției minerelelor utile	0,221	0,221	0,050	0,0	-0,171	-0,171	22,5	
123/01	Amenzi și sancțiuni administrative	4,531	4,532	3,596	0,2	-0,935	-0,935	79,4	
123/02	Amenzi aplicate de poliția rutieră	12,000	12,000	12,971	0,6	0,971	0,971	108,1	
123/11	Încasări de la vânzarea averii și valori confiscate			0,003	0,0				
123/15	Alte amenzi și sancțiuni pecuniare			0,001	0,0				
124	Încasări neidentificate			0,0	0,0				
151/01	Mijloace speciale	56,031	61,847	61,812	2,8	-0,035	5,781	110,3	
161/01	Veniturile fondurilor speciale (cu excepția celor încasate de organul vamal)	6,000	6,600	6,830	0,3	0,230	0,830	113,8	
311	Transferuri curente de la bugetul de stat		0,029	0,029	0,0	0,000	0,029		
331/01	Mijloace încasate de la bugetul de stat prin decontări reciproce pentru cheltuielile curente, conform legii bugetului de stat	25,792	25,792		1,2	0,000			
331/03	Mijloace încasate pentru cheltuielile curente de la bugetele municipale								
332/01	Mijloace încasate de la bugetul de stat prin decontări reciproce pentru cheltuielile capitale, conform legii bugetului de stat	0,300	0,850	0,550	0,0	-0,300	0,250	183,3	
332/03	Mijloace încasate pentru cheltuielile capitale de la bugetele municipale								
362/31	Transferuri între componenta fonduri speciale ale bugetului de stat și componenta mijloace speciale ale bugetelor de nivel I și II				0,0	0,000			
362/32	Transferuri între componenta fonduri speciale ale bugetului de stat și componenta fonduri speciale ale bugetelor de nivel II	1,280	10,554	10,554	0,5	0,000	9,274	824,6	
362/33	Transferuri între componenta proiecte finanțate din surse externe ale bugetului de stat și componenta proiecte finanțate din surse externe ale bugetelor de nivel I și II								
411	Granturi interne	1,095	1,989	1,594	0,1	-0,394	0,500	145,6	
412/2	Granturi pentru proiecte finanțate din surse externe	50,000	50,000	50,173	2,2	0,173	0,173	100,3	
412/3	Granturi externe pentru instituțiile publice		0,768	0,811	0,0	0,043			
	Total venituri	1953,813	1991,204	1923,285	86,1	-67,919	-30,527	98,4	
23/20	Restituirea la buget a mijloacelor neutilizate în anii precedenți, a mijloacelor utilizate contrar destinației și/sau a supracheltuielilor								
27/11	Alte surse interne	264,854	487,073		0,0	0,287	0,287		
27/14	Rambursarea altor surse interne	-264,854	-487,073						

Anexa nr.2 la Raportul de audit

Calcularea și executarea transferurilor în anul 2010

Denumirea UAT	Numărul populației	Total cheltuieli conform normativelor MF	Cheltuieli determinate de MF/DGF, folosite la calculul transferurilor	Venituri planificate conform normativelor	Venituri planificate de MF/DGF	Transferuri spre achitare estimate de audit, conform veniturilor planificate	Transferuri aprobate	Diferența	Venituri executate	Venituri subestimate de UAT	Transferuri estimate de audit, conform veniturilor executate	Transferuri executate	Transferuri achitate în plus	Transferuri pentru cheltuieli capitale alocate din bugetul municipal	Transferuri pentru cheltuieli curente alocate din bugetul municipal
	persoane	mii lei	mii lei	mii lei		mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei
Total Chișinău	755877	1596132,7	1596132,7	1278507,8	1278507,8	317624,9	317620,0	-4,9	1477421	198913,2	118711,7	317620,0	198908,3		
Chișinău	630562	1412779,1	1449462,2	1233251,6	1229604,8	179442,5	219878,5	40436,0	1423300	193695,2		223870,6	223870,6		
Băcioi	10511	17368,1	12207,1	1961,4	1991,4	15406,7	10215,7	-5191,0	2144,3	152,9	15223,8	9993,0	-5230,9	178,7	1090,0
Bubuieci	7169	11769,8	10507,7	878,8	978,8	10891,0	9528,9	-1362,1	1040,3	61,5	10729,5	8517,9	-2211,6	99,8	424,2
Budești	5052	8541,2	6970,7	962,9	962,9	7578,3	6007,8	-1570,5	912,9	-50,0	7628,3	5833,0	-1795,3	833,6	423,4
Ciorescu	6983	10097,7	11013,5	2133,8	2407,8	7963,9	8579,7	615,8	1656,8	-751,0	8440,9	8531,7	90,8		650,0
Colonița	3366	5270,0	4789,4	617,7	817,7	4652,3	3971,7	-680,6	470,6	-347,1	4799,4	3874,2	-925,2	807,5	289,0
Condrița	656	1281,6	990,4	255,6	256,1	1026,0	734,3	-291,7	77,7	-178,4	1203,9	725,1	-478,9	0,0	122,5
Cruzești	1671	2788,1	2448,3	183,7	203,7	2604,4	2244,6	-359,8	224,8	21,1	2563,3	2180,3	-383,0	166,4	183,5
Ghidighici	5122	7439,8	6332,2	2397	2897	5042,8	3435,2	-1607,6	1508,9	-1388,1	5930,9	3610,3	-2320,6	0,0	215,4
Grătiești	6275	9645,6	7469,0	894,2	1044,2	8751,4	6424,8	-2326,6	990,7	-53,5	8654,9	6359,7	-2295,2		654,0
Stăuceni	7574	11268,2	8544,6	3250,2	3915,2	8018,0	4629,4	-3388,6	4316,6	401,4	6951,6	4518,0	-2433,7	2550,0	1781,6
Tohatin	2513	3683,5	3093,9	407,3	422,3	3276,2	2671,6	-604,6	430,7	8,4	3252,8	2609,1	-643,7	599,0	338,2
Trușeni	8266	10910,2	8321,0	1417,8	1617,8	9492,4	6703,2	-2789,2	2752,2	1134,4	8158,0	6366,5	-1791,5		752,4
Codru	14407	17891,3	6374,5	5121,3	5221,3	12770,0	1153,2	-11616,8	7816,3	2595,0	10075,0	968,6	-9106,4		236,8
Cricova	10039	11863,2	12196,3	5691,2	5791,2	6172,0	6405,1	233,1	5947,8	156,6	5915,4	6197,3	281,9	302,6	367,6
Durlești	16197	20868,8	17315,8	5451,5	5751,5	15417,3	11564,3	-3853,0	7019,2	1267,7	13849,6	9492,5	-4357,1		666,2
Sîngera	11684	20759,3	14736,5	2963,7	3443,5	17795,6	11293,0	-6502,6	1803,0	-1640,5	18956,3	11975,0	-6981,3	0,0	904,0
Vadul lui Vodă	4531	7031,6	8086,5	5707,5	5907,5	1324,1	2179,0	854,9	10420,6	4513,1	-1982,7	1997,4	3980,1		878,8
Vatra	3299	4875,6	5273,1	4960,6	5273,1			0,0	4528,1	-745,0	347,5		-347,5		168,2

Anexa nr.2 la Raportul de audit

Calcularea și executarea transferurilor în anul 2011

Denumirea UAT	Numarul populației	Total cheltuieli conform normativelor MF	Cheltuieli determinate de MF/DGF, folosite la calculul transferurilor	Venituri planificate conform normativelor	Venituri planificate de MF/DGF	Transferuri spre achitare estimate de audit, conform veniturilor planificate	Transferuri aprobate	Diferența	Venituri executate	Venituri subestimate de UAT	Transferuri estimate de audit, conform veniturilor executate	Transferuri executate	Transferuri achitate în plus	Transferuri pentru cheltuieli capitale alocate din bugetul municipal	Transferuri pentru cheltuieli curente alocate din bugetul municipal
	persoane	mii lei	mii lei	mii lei		mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei	mii lei
Total Chișinău	756643	1722419,8	1722419,8	1810918,0	1810918,0		29,3	29,3	1664368,7	-146549,3	58051,1	29,3	-58021,8		
Chișinău	630769	1530220,0	1572419,2	1757956,6	1754115,1		-93841,6	-93841,6	1599339,7	-154775,4			-93841,6		
Băcioi	10590	18215,9	11371,6	2336,0	2436,0	15879,9	8935,6	-6944,3	2228,9	-207,1	15986,9	8879,4	-7051,3	197,1	1186,1
Bubuieci	7263	12317,2	10168,4	1137,0	1337,0	11180,2	8831,4	-2348,8	1089,8	-247,2	11227,4	8096,0	-2396,0		530,1
Budești	5106	8970,3	6815,9	1012,2	1112,2	7958,1	5703,7	-2254,4	1259,3	147,1	7711,0	5625,5	-2007,3	307,9	475,2
Ciorescu	7028	10563,9	11731,7	2199,5	2419,5	8364,4	9312,2	947,8	2039,3	-380,2	8524,6	9308,4	787,6	958,4	731,2
Colonița	3385	5386,8	5364,1	609,3	759,3	4777,5	4604,8	-172,7	549,3	-210,0	4837,6	4114,4	-232,8		344,9
Condrița	662	1368,6	1056,4	329,7	329,7	1038,9	726,7	-312,2	465,7	136,0	902,8	726,7	-176,1	239,5	173,8
Cruzești	1691	2927,5	2322,1	223,1	243,1	2704,4	2079,0	-625,4	263,8	20,7	2663,7	2079,0	-584,7	595,3	321,2
Ghidighici	5140	7824,8	6202,9	2001,0	2501,0	5823,8	3701,9	-2121,9	1582,7	-918,3	6242,1	3126,2	-2540,2		536,3
Grătiești	6310	9984,7	7855,5	977,0	1177,0	9007,7	6678,5	-2329,2	1137,9	-39,1	8846,8	6100,4	-2168,3	46,8	1014,7
Stăuceni	7625	11976,9	10276,9	3983,7	4843,7	7993,2	5433,2	-2560,0	5717,0	873,3	6260,0	4834,2	-826,8	2000,0	434,4
Tohatin	2549	3730,6	3172,2	452,3	463,8	3278,3	2708,4	-569,9	513,2	49,4	3217,5	2683,1	-509,1	2731,2	239,0
Trușeni	8308	11273,0	8086,4	2090,9	2290,9	9182,1	5795,5	-3386,6	3613,2	1322,3	7659,8	5312,5	-1864,3		1160,1
Codru	14399	18382,4	7267,7	7295,0	7395,0	11087,4		-11087,4	8992,0	1597,0	9390,5		-9390,5		419,1
Cricova	10039	12683,2	12299,4	5903,0	6003,0	6780,2	6296,4	-483,8	6589,0	586,0	6094,1	5268,9	202,3	200,0	874,1
Durlești	16206	22442,4	17675,3	6594,6	7024,6	15847,8	10650,7	-5197,1	7966,0	941,4	14476,4	8876,0	-3825,7	299,8	1051,5
Sîngera	11738	21569,7	13561,3	3662,6	3912,6	17907,1	9648,7	-8258,4	3866,8	-45,8	17702,8	9612,2	-8054,1	1851,6	1004,9
Vadul lui Vodă	4531	7395,3	10241,7	7377,5	7477,5	17,8	2764,2	2746,4	9754,0	2276,5	-879,6	2674,0	3643,8	722,9	598,3
Vatra	3304	5186,7	4531,1	4777,0	5077,0	409,7		-409,7	7400,5	2323,5	-1176,5		1176,5		253,1

Analiza activității Asociațiilor obștești ale părinților în anii 2010-2011

Nr. ord.	Instituția de învățământ/Denumirea Organizației obștești a părinților și elevilor/Codul fiscal	Subordonarea	Nr. de elevi care frecventează de facto la 1 septembrie		Venituri declarate la SFS, conform Declarației VEN 08	Cheltuieli declarate la SFS, conform Declarației VEN 08	Venituri declarate la SFS, conform Declarației IAL 09	Mijloacele financiare acumulate de fundații, conform datelor fundațiilor		Bunurile materiale primite de la bilanța instituțiilor de învățământ		Media mijloacelor acumulate lunar de la un elev, conform datelor VEN 08 (reieșind din 9 luni pe an)	Media mijloacelor acumulate lunar de la un elev, conform datelor AOP (reieșind din 9 luni pe an)	
			2010	2011				2010		2010	2011		2010	2011
1	Liceul teoretic "I. Creanga"/AO "LICEUM"/101062000662	DGETS	1223	1253	1041530	0	44060	1008554	1292334	111289	141877	94,6	91,6	114,6
2	Liceul teoretic "Gh. Asachi" /AO "Gh. Asachi" / 5545013	DGETS	1993	1987	22722	22722	-				7305	1,3	0,0	0,0
3	Liceul "V. Alecsandri"/AOP "V.Alecsandri"/37976016	DGETS	507	353	168793	168793	-	168794	106289		75779	37,0	37,0	33,5
4	Liceul "Gaudeamus"/AO "Gaudiamus"/1009620001041	DGETS	457	449	1150847	1150847	502673	467964	199512	2948		279,8	113,8	49,4
5	Liceul "M.Kogălniceanu" AP "M. Kogălniceanu"/18647015	DGETS	707	750	0	0	50919	192818	133087	115882	98200	0,0	30,3	19,7
6	Liceul "A.S.Puskin"/AO "A.S. Puskin"/102620001180	DGETS	865	944						44572	168300	0,0	0,0	0,0
7	Liceul "B.Z.Herțli" / AO "B.Z.Herțli"/36787014	DGETS	370	394	606014	606014	208279	189827	199528	38340	44963	182,0	57,0	56,3
8	Liceul "Rambam"/OO "Rambam"/ 1012620003047	DGETS	297	312			-	190990	212640	9699	33068	0,0	71,5	75,7
9	Liceul "Spiru Haret"/ AO "Spiru Haret"/ 1010620005771	DGETS	884	927	1353243	1353243	218121			273288	97504	170,1	0,0	0,0
10	Liceul municipal cu Profil Sportiv / AO "Viitorul"/41307016	DGETS	534	520	0	0	258902	155682	130657	73620	53577	0,0	32,4	27,9
11	Liceul „M.Eliade” AO „Pro-Excellența”	DGETS	969	907				1372580	347620	92424	155350	0,0	157,4	42,6
12	Liceul „M.de Cervantes” AO „Cervantes” /27579012	DGETS	1014	1025	98555	98555	17280			92515	35700	10,8	0,0	0,0
13	Liceul teoretic "Titu Maiorescu" / AOP "Liceanul"/30223013	DETS s. Centru	466	472	0	0		80930	26045	37155	58420	0,0	19,3	6,1
14	Liceul teoretic "Mihai Viteazu"/ APO "Mihai Viteazu"/ 39821010	DETS s. Centru	1331	1393				99506	98780	59494	50220	0,0	8,3	7,9
15	Liceul teoretic "Vasile Lupu"/ AOP "Vasile Lupu"/ 42343011	DETS s. Centru	575	544	115261	115261		92807	41355	23807	59872	22,3	17,9	8,4
16	Liceul teoretic "Universul" / AO "APDAE" / 1009620001487	DETS s. Centru	706	698	131165	119765	21000	44437	8853	86728	99452	20,6	7,0	1,4
17	Liceul teoretic "Minevra"/ AOP " Minevra" / 3586612	DETS s. Centru	465	438						40005	100167	0,0	0,0	0,0
18	Gimnaziul nr.53/ AOP "Basmul"/ 16717014	DETS s. Centru	387	360	0	0		24630	41710	5900	6440	0,0	7,1	12,9
19	Liceul "N.Dadiani"/ AO "N.Dadiani"/33526010	DETS s. Buiucani	1121	1080	0	0	174576				17630	0,0	0,0	0,0
20	Liceul "Liviu Deleanu"/ AO "L.Deleanu"/ 39505010	DETS s. Buiucani	1011	1044	0	0				8996	17810	0,0	0,0	0,0
21	Liceul "O.Ghibu"/A.O "Visul Etern"/ 42736017	DETS s. Buiucani	946	915						52232	58198	0,0	0,0	0,0
22	Liceul "Petru Rares" / "Urmasii lui P. Rares"/-----	DETS s. Buiucani	992	976						21560	54600	0,0	0,0	0,0
23	Liceul "N.Levițki" / "N. levițki" / 38654014 (Scoala nr.18)	DETS s. Buiucani	464	433	25121	25121				11215	48385	6,0	0,0	0,0
24	Liceul "N.Gogol" / "Scoala lumii deschise"/42119018	DETS s. Buiucani	1330	1353	275338	275338	26400					23,0	0,0	0,0
25	Liceul"V. Vasilache"/ "Mirabilis"/ 17999010	DETS s. Buiucani	646	655	390302	390302	165597			150128,2	124699	67,1	0,0	0,0
26	Liceul"Hyperion"/ AOP/-----	DETS s. Buiucani	859	875								0,0	0,0	0,0
27	Scoala primară Nr.91 / "A. Ursu"/ 39039010	DETS s. Buiucani	245	240	0	0				29394	5120	0,0	0,0	0,0
28	Scoala nr. 5 / OOP "Al. Donici"/ 3792015	DETS s. Buiucani	556	494						23455			0,0	0,0
29	Scoala nr. 52 / AOP / ----	DETS s. Buiucani	230	195						1590		0,0	0,0	0,0
30	Scoala nr.59 / "Elpis" /39947018	DETS s. Buiucani	635	571						2322	8078	0,0	0,0	0,0
31	Scoala nr. 79 / AOP "Speranta"/ nu activeaza din 2007	DETS s. Buiucani	330	332								0,0	0,0	0,0
32	Gimnaziul nr.34 / AOP / 39028017	DETS s. Buiucani	265	244	24400	24400				460		10,2	0,0	0,0
33	Gimnaziul nr.99/ AOP/ ---	DETS s. Buiucani	346	320								0,0	0,0	0,0

34	Scoala primară nr.90 / AO "TOCONO"/----	DETS s. Botanica	225	252						15450		0,0	0,0	0,0
35	Liceul "N. Iorga"/ OO "Fundatia N. Iorga"/----	DETS s. Botanica	1244	1223			225940	404586	84832	59443		0,0	20,2	36,8
36	Liceul "Iu. Hasdeu"/ AOP si Profesorilor "Alacritas" SOCI/ 36030016	DETS s. Botanica	1069	1070	0	0						0,0	0,0	0,0
37	Liceul "Liviu Rebreanu"/ OO "L. Rebreanu"	DETS s. Botanica	907	871			137301	100574	137301	100574		0,0	16,8	12,8
38	Liceul "Mircea cel Batrin"/ OO "Mircea cel Batrin"/ ----	DETS s. Botanica	452	437			111520	108810	146803	400		0,0	27,4	27,7
39	Liceul "B.P. Hasdeu" / Comitetul parintesc	DETS s. Botanica	669	615					37590	120210		0,0	0,0	0,0
40	Scoala Nr.31/"Suport"/ -----	DETS s. Botanica	401	398			17278	55927	17278	55927		0,0		15,6
41	Liceul "P. Movila"/ "P.Movila"/- ----	DETS s. Botanica	1014	1040			313710	236235	3100			0,0	34,4	25,2
42	Liceul "T. Vladimirescu"/ OOP/- ---	DETS s. Botanica	822	890					56000	68211		0,0	0,0	0,0
43	Liceul "M. Eminescu"/ OO "M.Eminescu"/----	DETS s. Botanica	1137	1113			172640	144695	76188	36167		0,0	16,9	14,4
44	Scoala Nr.6 / OOP și a elevilor/--	DETS s. Botanica	460	300			7058	6327	7058	6327		0,0	1,7	2,3
45	Gimnaziul Nr.17/ OO a PE gimn. Nr.17/-----	DETS s. Botanica	331	303					3114	13320		0,0	0,0	0,0
46	Scoala Nr.30/ "Наши дети"/ ----	DETS s. Botanica	222	170					1670			0,0	0,0	0,0
47	Scoala Nr. 49/ APE Sc. Nr.49/ --	DETS s. Botanica	231	221			4026	2322	4026	2322		0,0		1,2
48	Liceul "M. Grecu"/ AOPE/ -----	DETS s. Botanica	779	792			274840	206645	16492			0,0	39,2	29,0
49	Liceul "El. Alistar"/ OOPE/---	DETS s. Botanica	1070	1132			161088	108643	28993	22128		0,0	16,7	10,7
50	Liceul "Traian"/ AP/ 34861019	DETS s. Botanica	773	851	0	0			97917	142592		0,0	0,0	0,0
51	Grădinița nr.216 / OO "PALADIN"/18443011	DETS s. Botanica	350	360	0	0	874893	1572572	1481648	311821	360348	0,0	499,2	457,3
52	Grădinița nr.165/ AP/-----	DETS s. Botanica	165	185			142830	92865	25420	5480		0,0	96,2	55,8
53	Grădinița nr.40 AOE„Lumea copiilor"	DETS s. Botanica	327	330			232226	128266	121335	91046		0,0	78,9	43,2
54	Grădinița nr.49 APP„Intellectualitatea"/ 40510014	DETS s. Botanica	311	317			708081	603597	157475	2500		0,0	253,0	211,6
55	Grădinița nr.91 AOCE„Mugurel"	DETS s. Botanica	202	237			134601	175601	118671	143359		0,0	74,0	82,3
56	Grădinița nr.120 AO„Credo"/ 33796010	DETS s. Botanica	49	47			170485	106997	152745	94167		0,0	386,6	252,9
57	Grădinița nr.152 AO„Școala plus"/ 1010620007030	DETS s. Botanica	100	104	1252871	1252871	602100	344038	31515	344038	31515	1392,1	382,3	33,7
58	Liceul "Kiril si Metodie"/ OOPE/ 37831019	DETS s. Rîșcani	609	629	0	0						0,0	0,0	0,0
59	Liceul "Alecu Russo"/ APE/39479013	DETS s. Rîșcani	795	698	162989	162989			162988	145610		22,8	0,0	0,0
60	Liceul "Stefan cel Mare"/ OOE/ 39452015	DETS s. Rîșcani	777	735	53584	53584	18000	14311	18579	14311	18579	7,7	2,0	2,8
61	Liceul teoretic-experimental "WALDORF"/ Fundatia "Inițiativa Pedagogică Waldorff-Moldova"/ 1009620003252	DETS s. Rîșcani	223	290	43677	43677	43677	98840	11736	73140		21,8	21,8	37,9
62	Liceul teoretic "Mihail Sadoveanu"/ OOPE a Școlii nr. 11 "M. Sadoveanu"/ 39499015	DETS s. Rîșcani	910	923	28958	28958			89575	112550		3,5		0,0
63	Liceul teoretic "Nicolae Bălcescu"/AOPE a LT"N. Balcescu"/ 28404	DETS s. Rîșcani	693	686								0,0	0,0	0,0
64	Liceul teoretic "George Călinescu"/ OO "Lumina"/29152015	DETS s. Rîșcani	1307	1278	68221	68221	6000	41376	59062	36706	41212	5,8	3,5	5,1
65	Liceul teoretic "Alexei Mateevici"/ AOPE de la LT "A. Mateevici"/---	DETS s. Rîșcani	616	653								0,0	0,0	0,0
66	Liceul "George Meniuc"/ AOP"Casa Mare"/ 38227019	DETS s. Rîșcani	798	754	494945	494945	20846		20846			68,9	2,9	0,0
67	Liceul "Academia Copiilor"/ Asociație Neguvernamentală "Invatamintul"/ 15136015	DETS s. Rîșcani	406	421								0,0	0,0	0,0
68	Liceul "V. Levschi"/Centrul obșteșc "Școala Bulgară"/OOPE/37749016 (Gimnaziul nr.63)	DETS s. Rîșcani	306	332			12000	14000	96000	112000		0,0	4,4	4,7
69	Liceul "Lucian Blaga"/ OOPE/37749016 (Gimnaziul nr.63)	DETS s. Rîșcani	409	389	40301	40301	35227	34227				10,9	9,6	9,8
70	Gimnaziul "Ion Luca Caragiale"/OOPE/39412012	DETS s. Rîșcani	181	178	19936	19936						12,2	0,0	0,0
71	Grădinița Nr.25/ AO "Florica"/39592010	DETS s. Rîșcani	319	348	416643	416643	78750	339133	78750	339133		145,1	27,4	108,3

72	Grădinița Nr.68 /AO"Aredeș"/41359015	DETS s.Rîșcani	116	130	93979	93979						90,0	0,0	0,0
73	Grădinița Nr.88/ AO"Steluța"/ 1010620003560	DETS s.Rîșcani	172	207	496812	496812	80777			69393	36900	320,9	0,0	0,0
74	Grădinița nr.100/ AO"İngerasul"/ 1009620002015	DETS s.Rîșcani	307	300	495487	495487	13500	500445	366180	47408	7775	179,3	181,1	135,6
75	Grădinița nr.105/ AO "Hora Florilor"/ 1009620001568	DETS s.Rîșcani	206	218	778592	778592				63554	4400	420,0	0,0	0,0
76	Grădinița Nr.108 /AO "Mărțisor"/ 40611019	DETS s.Rîșcani	260	275	0	0		40700		40700		0,0	17,4	0,0
77	Grădinița Nr. 127/AO "Trofimaș"/ 41365016	DETS s.Rîșcani	273	329				115640	92348			0,0	47,1	31,2
78	Grădinița Nr.160 /AO "Dumbrăvioara"/ 40609018	DETS s.Rîșcani	380	412	154278	154278		63369	100386	63369	100386	45,1	18,5	27,1
79	Grădinița Nr.196/ AO "Făguraș"/39291011	DETS s.Rîșcani	324	340	65522	65522	4000	54170	60470	54170	60470	22,5	18,6	19,8
80	Grădinița Nr. 150/ AO "Izvoaraș"/ 42402018	DETS s.Rîșcani	325	341	74645	74645				65400	41000	25,5	0,0	0,0
81	Grădinița Nr. 199 /AO "Lăstăraș"/ 1073232	DETS s.Rîșcani	616	659				2623752	2649574	267772	286259	0,0	473,3	446,7
82	Grădinița Nr.129 /AO "Prestigiu"/1011620007635	DETS s.Rîșcani	200	202				4680	10300	40700	10300	0,0	2,6	5,7
83	Grădinița Nr.30 /AO "Clopoțel"/40556012	DETS s. Ciocana	347	350	82242	82242		82243	63843	82243	63843	26,3	26,3	20,3
84	Grădinița Nr.67/AO "Salcioara"/ 42591015	DETS s. Ciocana	112	114	0	0			46105		46105	0,0	0,0	44,9
85	Grădinița Nr.130/AO "Foișor"/ 40502018	DETS s. Ciocana	306	345	0	0	352160	433799	132811	81639	132811	0,0	157,5	42,8
86	Grădinița Nr.135/ AO "Curcubeul"/ 42637017	DETS s. Ciocana	116	124	108590	108590	3500	40975	40540	40975	40540	104,0	39,2	36,3
87	Grădinița Nr.161/ AO "Zîmbetul"/ 41389018	DETS s. Ciocana	386	402				26000	36000	26000	36000	0,0	7,5	10,0
88	Grădinița nr.184 AO „Erudit” 1010620005612	DETS s. Ciocana	267	302	247949	660062	130625	247311	660062	114725	278733	103,2	102,9	242,8
89	Grădinița Nr. 188/ AO "Zorile Dimineții"/37440018	DETS s. Ciocana	324	340				36708	33319			0,0	12,6	10,9
90	Grădinița Nr.212/ AO "Îngerașii"/	DETS s. Ciocana	253	344					29980		29980	0,0	0,0	9,7
91	Grădinița Nr.225/AO "Spicușor"/ 38964012	DETS s. Ciocana	737	733				445412	215246	445412	215246	0,0	67,2	32,6
92	Scoala primară nr.83/ AO "Vlăstar"/ 37080011	DETS s. Ciocana	593	592	19936	19936		20913	32597	20913	32597	3,7	3,9	6,1
93	Scoala nr. 35 /AO "Prin greutate spre stele"/----	DETS s. Ciocana	292	210				41485	35585	41485	35585	0,0	15,8	18,8
94	Liceul "Ginta Latina"/ AO "Intellego"/ 41748012	DETS s. Ciocana	1416	1335	0	0	43240	307442	133594	264202	133594	0,0	24,1	11,1
95	Liceul sportiv nr.2 / Asociația educație pentru viitor/ 36678013	DETS s. Ciocana	430	462				7360	3400	7360	3400	0,0	1,9	0,8
96	Liceul "Constantin Negruzzi"/ AO "Speranța"/ 26050016	DETS s. Ciocana	1073	1048				65437	57994	65437	57994	0,0	6,8	6,1
97	Liceul "Petru Zadnipro"/ AOP "Zadnipro"/ 38897019	DETS s. Ciocana	808	795	31098	31098		31098	65000	31098	65000	4,3	4,3	9,1
98	Liceul "Mihai Berezovschi"/ AO LTPA M. Berezovschi/ 37984012 (în datele de la VEN 08 cu acest cod fiscal apare că aparține Școlii nr. 87)	DETS s. Ciocana	1824	1834	574326	574326	113620	574325	352477	460705	269360	35,0	35,0	21,4
	Total		57848	57768	11208872	10568055	3930222	14829204	12615315	6279907	5807252	21,5	28,5	24,3

Anexa nr. 4 la Raportul de audit

Costul construcțiilor nefinalizate în anii 2009-2011, înregistrate în bilanțul Î.M. DCC

lei

Ramura	Sold la 01.01.2009	2009		Sold la 01.01.2010	2010		Sold la 01.01.2011	2011		Sold la 01.01.2012
		Dt	Ct		Dt	Ct		Dt	Ct	
Construcția locativă	42102992,08	473450,00		42576442,08	5140611,46	5590226,22	42156827,32	1517376,92	3430539,88	40243664,36
Deservirea socială	4592433,21			4592433,21			4592433,21			4592433,21
Ocrotirea sănătății	34340037,24			34340037,24	321470,97	1083578,00	33577930,21	29432,14		33607362,35
Legăturile telefonice	142063,12			142063,12			142063,12			142063,12
Învățământ public	24208817,15	3039802,65		27248619,80	4823193,61	2113372,01	29958441,40	3298959,37		33257400,77
Cultură	33746000,99	134361,00	10914254,66	22966107,33	1453078,50	282508,00	24136677,83	493902,00		24630579,83
Administrația publică	8809081,16			8809081,16			8809081,16			8809081,16
Construcția comunală	7647434,10			7647434,10		2122730,01	5524704,09	63800,00		5588504,09
Gazificarea	27854398,49	847268,89	909705,45	27791961,93	5443600,67	20537121,13	12698441,47	1032923,76	1240224,79	12491140,44
Canalizarea menajer-fecaloidă	68896341,83	7003920,13		75900261,96	13874697,50	16903455,57	72871503,54	21702232,48	6925985,88	87647750,14
Apeduct	14925819,45	2125649,36	218286,70	16833182,11	8549583,91	17637737,03	7745028,99	8291616,95	1190884,00	14845761,94
Măsurile contra alunecărilor de teren	32077275,32			32077275,32		3219186,00	28858089,32			28858089,32
Electricificarea	3326323,93	613,00		3326936,93			3326936,93	51,00		3326987,93
Amenajarea drumurilor	106049170,13	9928776,00		115977946,13	20783481,03	94891895,14	41869532,02	27492145,23		69361677,25
Baze, altele	20352409,24	237820,00	3498183,72	17092045,52		265730,54	16826314,98	540431,00		17366745,98
Reparația locativă	27273895,49	377544,57	243122,21	27408317,85	2282749,56	6056144,81	23604922,60	5356537,72		28961460,32
Reparația ocrotirii sănătății	30453066,59	2532206,00	3207705,11	29777567,48	5641846,27	14066502,98	21352910,77	7127728,54		28480639,31
Reparația apeduct	1634301,11			1634301,11		778329,05	855972,06			855972,06
Reparația învățământ	18710230,22	6756567,92	2026479,71	23440318,43	11225730,24	19017744,30	15648304,37	17144024,02	998070,36	31794258,03
Reparația cultură	5329841,28		317562,00	5012279,28	1197982,40	4076644,97	2133616,71	631931,06	1111826,40	1653721,37
Cooperativele de construcții	3202933,71			3202933,71			3202933,71			3202933,71
Baza tehnico-materială din str. Uzinelor, 14	3579,00	488814,38		492393,38			492393,38			492393,38
Total	515678444,84	33946793,90	21335299,56	528289939,18	80738026,12	208642905,76	400385059,19	94723092,19	14897531,31	480210620,07

Anexa nr.5 la Raportul de audit

Executarea bugetelor unităților administrativ-teritoriale auditate											
(mii lei)											
Anul 2010						Anul 2011					
	Sold neutilizat la 01.01.2010	Venituri	Cheltuieli	Excedent/ Deficit	Surse de finanțare a deficitului	Sold neutilizat la 31.12.2010	Venituri	Cheltuieli	Excedent / Deficit	Surse de finanțare a deficitului	Sold neutilizat la 31.12.2011
Comuna Ciorescu											
Aprobat		11531,8	11531,8	-			12394,0	12394,0			
Rectificat	910,9	12133,8	13468,6	-1334,8	423,9	605,4	14046,5	16080,4	-2033,9	1428,4	
Executat	922,7	11880,2	12686,8	-806,6	514,7	630,8	14232,8	14516,3	-283,5	1414,2	1761,5
Efectiv			12361,8					15682,7			
orașul Cricova											
Aprobat		13135,1	13235,1	-100,0			13203,9	13303,9	-100,0		
Rectificat	1882,6	13657,5	19043,1	-5385,6	3503,0	3343,0	13938,5	18699,5	-4761,0	1418,0	
Executat	2036,3	13891,5	16756,7	-2865,2	4227,6	3398,7	14108,9	15778,2	-1669,3	1607,6	3337,0
Efectiv			17178,2					15991,2			
Satul Ghidighici											
Aprobat		6203,4	6703,4	-500,0			6088,9	6588,9	-500,0		
Rectificat	64,4	8833,8	9471,3	-637,5	573,0	721,9	6064,5	7333,9	-1269,4	547,5	
Executat	64,4	6820,7	7303,3	-482,6	1140,1	721,9	5604,0	7088,5	-1484,4	2379,2	1616,8
Efectiv			7725,5					6768,7			
Comuna Grățiești											
Aprobat		7806,0	7956,0	-150,0			8112,1	8312,1	-200,0		
Rectificat	914,0	8435,3	9899,4	-1464,1	550,1	967,0	9214,0	10790,5	-1576,5	609,5	
Executat	1099,3	8496,4	9505,1	-1008,7	949,4	1040,0	8883,9	10252,8	-1368,9	892,8	563,9
Efectiv			9403,8					10516,0			
orașul Vatra											
Aprobat		5534,0	5846,5	-312,5			5322,9	5622,9	-300,0		
Rectificat	2030,8	5713,6	8056,9	-2343,3	312,5	1438,1	5648,9	7387,0	-1738,1	300,0	
Executat	2319,7	5294,4	7427,4	-2133,0	1489,9	1676,6	8317,8	6886,4	1431,4	1928,0	5036,0
Efectiv			7327,3					6865,1			
Sursă: Rapoartele privind executarea bugetelor UAT pe venituri și pe cheltuieli											

Evoluția veniturilor bugetelor UAT auditate										
Indicatori	2007		2008		2009		2010		2011	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%
com. Ciorescu										
Venituri totale, inclusiv:	6512,7	100,0	8733,6	100,0	10934,7	100,0	11879,3	100,0	14232,8	100,0
1. Venituri proprii	2132,2	32,7	2448,5	28,0	2605,9	23,8	2697,7	22,7	3216,9	22,6
1.1 Venituri fiscale	1261,0	19,3	1461,4	16,7	1655,3	15,1	1691,6	14,2	2019,0	14,2
1.2 Încasări nefiscale	466,2	7,2	552,5	6,3	551,2	5,0	545,7	4,6	703,7	4,9
1.3 Mijloace speciale ale instituțiilor publice	405,0	6,2	434,6	5,0	399,2	3,7	460,4	3,9	494,2	3,5
2. Transferuri	4380,5	67,3	6285,1	72,0	8328,8	76,2	9181,6	77,3	11015,9	77,4
or. Cricova										
Venituri totale, inclusiv:	8163,1	100,0	9864,1	100,0	11746,9	100,0	13891,5	100,0	14108,9	100,0
1. Venituri proprii	7375,0	90,35	6786,5	68,8	7062,5	60,12	7007,5	50,44	7723,3	54,74
1.1 Venituri fiscale	5711,2	69,97	5692,8	57,7	5657,7	48,16	5607,9	40,37	5754,0	40,79
1.2 Încasări nefiscale	1240,6	15,2	598,3	6,07	904,5	7,7	892,4	6,42	1374,4	9,75
1.3 Mijloace speciale ale instituțiilor publice	423,2	5,18	495,4	5,03	500,3	4,26	507,2	3,65	594,9	4,2
2. Transferuri	788,1	9,65	3077,6	31,2	4684,4	39,88	6867,5	49,44	6343,1	44,96
3. Granturi	-	-	-	-	-	-	16,5	0,12	42,5	0,3
Satul Ghidighici										
Venituri totale, inclusiv:	10179,8	100,0	3963,8	100,0	2863,1	100,0	6820,7	100,0	5604,0	100,0
Venituri proprii:	9427,6	92,61	3264,8	82,37	1912,3	66,79	1873,5	27,47	1941,0	34,65
1.1 Venituri fiscale	8807,0	86,51	2973,9	75,03	1718,2	60,01	1601,5	23,48	1418,1	25,32
1.2 Încasări nefiscale	532,9	5,24	290,9	7,34	194,0	6,78	113,2	1,66	324,0	5,78
1.3 Mijloace speciale ale instituțiilor publice	87,7	0,86	-	0	-	0	158,9	2,33	199,5	3,56
2. Transferuri	752,2	7,39	699,0	17,63	950,8	33,21	4947,2	72,53	3662,5	65,35
com. Grătiște										
Venituri totale, inclusiv:	5525,9	100,0	5922,8	100,0	7310,4	100,0	8496,4	100,0	8883,8	100,0
1. Venituri proprii	1353,7	24,5	1604,2	27,09	1272,6	17,41	1450,6	17,08	1691,8	19,05
1.1 Venituri fiscale	903,6	16,36	982,9	16,6	842,0	11,52	894,3	10,53	1009,3	11,36
1.2 Încasări nefiscale	283,8	5,14	292,8	4,95	228,0	3,12	310,0	3,65	400,1	4,51
1.3 Mijloace speciale ale instituțiilor publice	166,3	3,0	328,5	5,54	202,5	2,77	246,3	2,9	282,4	3,18
2. Transferuri	4172,2	75,5	4318,6	72,91	6037,8	82,59	7013,7	82,55	7161,9	80,61
3. Granturi	-	-	-	-	-	-	32,1	0,37	30,1	0,34
or. Vatra										
Venituri totale, inclusiv:	10157,8	100,0	4627,2	100,0	6774,3	100,0	5294,3	100,0	8317,7	100,0
1. Venituri proprii	11749,0	115,7	5278,3	114,1	5896,9	87,1	5114,8	96,6	8064,6	97,0
1.1 Venituri fiscale	10165,1	100,1	3930,0	84,9	4578,2	67,6	3882,6	73,3	6437,3	77,4
1.2 Încasări nefiscale	1425,8	14,0	1040,0	22,5	1101,9	16,3	1040,5	19,7	1403,4	16,9
1.3 Mijloace speciale ale instituțiilor publice	158,1	1,6	308,3	6,7	216,8	3,2	191,7	3,6	223,9	2,7
2. Transferuri	-1591,2	-15,7	-651,1	-14,1	877,4	12,9	179,5	3,4	253,1	3,0

Sursă: Raportul privind executarea bugetelor UAT pe venituri și cheltuieli, la toate componentele, pe anii 2007-2011

31**HOTĂRÎRE****privind Raportul auditului administrării veniturilor publice
de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011**

Curtea de Conturi, în prezența dlui V.Barbăneagră, viceministrul finanțelor, dnei M.Tverdohleb, șef adjunct al Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, dlui Gh.Cojocari, șef adjunct al Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, dnei L.Botnari, șeful Inspectoratului Fiscal de Stat pe mun. Chișinău, precum și altor persoane cu funcții de răspundere, călăuzindu-se de art.2 alin.(1) și art.4 alin.(1) lit.a) din Legea Curții de Conturi¹, a examinat Raportul auditului administrării veniturilor publice de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011.

Misiunea de audit s-a desfășurat în temeiul art.28 și art.31 din Legea Curții de Conturi și conform Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2012², având ca scop stabilirea gradului de regularitate a administrării și colectării veniturilor publice de către organele Serviciului Fiscal de Stat în anul 2011.

Auditul administrării veniturilor publice de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011 a fost efectuat conform Standardelor de audit ale Curții de Conturi³, cu abordarea bazată pe proceduri de fond și evaluarea elementelor sistemului de control intern. În cadrul misiunii auditului s-a evaluat modul de administrare a veniturilor fiscale, a procesului de evidență, întocmire și prezentare a rapoartelor privind veniturile acumulate. De asemenea, au fost supuse evaluării legalitatea și regularitatea administrării veniturilor fiscale, nivelul de organizare și verificare a evidenței încasărilor la Bugetul Public Național (în continuare – BPN) și conformarea benevolă la disciplina fiscală a unor contribuabili. Auditul a fost efectuat la Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (în continuare – IFPS), la 8 inspectorate fiscale de stat teritoriale (IFS mun.Chișinău, IFS Bălți, IFS Anenii Noi, IFS Basarabeasca, IFS Soroca, IFS Ocnița, IFS Florești, IFS Telenești) care administrează 77,2% (12293,3 mil.lei) din totalul de 15929,8 mil.lei venituri administrate.

Examinând rezultatele auditului, audiind raportul prezentat și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședința publică, Curtea de Conturi

a constatat:

Sistemul Serviciului Fiscal de Stat este reprezentat prin Inspectoratul Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, Inspectoratele fiscale de stat teritoriale din subordinea Inspectoratului Fiscal Principal de Stat. Sarcina de bază a organului fiscal constă în exercitarea controlului asupra respectării legislației fiscale, calculării corecte, vărsării depline și la timp la buget a obligațiilor fiscale. Deși, pe parcursul anului 2011, au fost întreprinse măsuri de consolidare a situației de administrare fiscală, acestea n-au atins pe deplin scopul scontat.

În anul 2011, prin intermediul organelor fiscale, au fost colectate venituri la BPN în sumă totală de 15929,8 mil.lei, sau 62,2% din totalul veniturilor (25600,0 mil.lei). Veniturile acumulate de organele fiscale la BPN în anul 2011 au înregistrat în valoare nominală o creștere, pe când raportate față de PIB au înregistrat un nivel de 19,39%, comparativ cu 20,6% în anul 2010. Totodată, se atestă scăderea ponderii veniturilor fiscale administrate de SFS în totalul veniturilor BPN, inclusiv a unor tipuri de venituri (în special TVA).

În aspectul componentelor BPN, gradul de executare în anul 2011 al încasării veniturilor a variat de la 96,1% (fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală) până la 100,1% (bugetul asigurărilor sociale de stat), ca rezultat, nefiind executate venituri în sumă totală de 209,0 mil.lei

și supraexecutate în sumă de 8,1 mil.lei, față de sumele neîncasate în anii 2009-2010 de 58,8 mil.lei și, respectiv, 12,8 mil.lei, și supraîncasate de 151,6 mil.lei și, respectiv, 102,5 mil.lei.

Auditul administrării veniturilor publice de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011 a relevat carențe în procesul de administrare a obligațiilor fiscale, iregularități la încasarea veniturilor, divergențe ale datelor privind evidența contribuabililor și a obligațiilor fiscale ale acestora, neajunsuri în activitatea antievațiune și antifraudă, inacțiuni în asigurarea stingerii obligațiilor fiscale, precum și la exercitarea controlului fiscal, administrarea TVA etc., acestea condiționând următoarele situații:

- Neconformitatea ținerii Registrului fiscal, evidenței obligațiilor fiscale, înregistrării subiecților impunerii cu TVA, radierii contribuabililor din Registrul fiscal și anulării înregistrării subiecților impunerii cu TVA, cauzată de faptul că organele SFS n-au dispus de modalități/proceduri prescrise interne stabilite pentru aplicarea conformă a prevederilor Codului fiscal și conlucrării rezultative cu instituțiile deținătoare de informații aferente realizării administrării fiscale, în special cu Autoritățile Administrației Publice Locale.

- Activitățile exercitate în vederea combaterii faptelor de evaziune și fraudă n-au fost suficiente în minimizarea fenomenului propriu-zis și extinderea bazei impozabile, fapt condiționat și de conlucrarea inefficientă interdepartamentală a organelor de competență, precum și de lipsa cadrului legislativ relevant care ar înlătura carențele ce împiedică sancționarea și condamnarea fenomenului „firme fantomă”, ceea ce face persistentă în continuare prejudicierea bugetului, estimată de organele SFS în anul 2011 la circa 287,2 mil.lei.

- Prezența cazurilor de activitate neadecvată a posturilor fiscale, neîntreprinderea/aplicarea tardivă a acțiunilor/pirghiilor întru contracararea și identificarea rezultativă a riscurilor de eliminare a indicilor de evaziune fiscală, neurmărirea situațiilor ce prezintă risc de evaziune fiscală la achiziționarea producției agricole, fapte ce, de asemenea, constituie un impediment în administrarea conformă a veniturilor fiscale și regularitatea încasării acestora.

- Managementul neadecvat stabilit la unele IFS teritoriale a generat un nivel ridicat al restanțelor fiscale față de BPN. Creșterea acestuia semnifică lipsa de control și promptitudine în procedurile de executare silită la momentul apriori intrării agenților economici în situațiile restanțelor nerecuperabile, precum și neajustarea managementului structurilor teritoriale a SFS pentru a adopta cele mai bune soluții în realizarea activității de executare silită.

- Neidentificarea și nesuspendarea, în unele cazuri, a conturilor bancare ale contribuabililor care înregistrează livrări după anularea înregistrării ca subiect al impunerii cu TVA, auditul identificând 26 de agenți economici plătitori ai acestei taxe, care au majorat neîntemeiat TVA destinată trecerii în cont cu 9325,6 mii lei.

- Ineficiența activității unor posturi fiscale în vederea monitorizării livrărilor și procurărilor, auditul stabilind 25 de cazuri când în rapoartele de funcționare a postului fiscal nu s-au reflectat livrările și procurările care efectiv au constituit 63,5 mil.lei și, respectiv, 89,9 mil.lei. Totodată, administrarea neconformă a obligațiilor fiscale a condiționat, într-un caz, unui agent economic ridicarea în numerar de pe contul bancar a sumei de 10208,5 mii lei.

¹ Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 (cu modificările și completările ulterioare; în continuare – Legea Curții de Conturi).

² Hotărîrea Curții de Conturi nr.80 din 22.12.2011 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2012” (cu modificările ulterioare).

³ Hotărîrea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

- Creșterea nivelului restanțelor fiscale cu 101,3 mil. lei, sau cu 8,8% față de anul precedent, la situația din 31.12.2011 constituind suma de 1247,1 mil. lei. Totodată, nivelul redus de încasare a plăților calculate suplimentar, urmare a controalelor efectuate, au cauzat neîncasări de 347,1 mil. lei, inclusiv sancțiuni în sumă de 179,8 mil. lei.

- Managementul neadecvat în administrarea procesului de insolvabilitate, calculele curente la plata impozitelor în 2011 fiind în creștere cu 28,7 mil. lei, față de datoriile istorice de 150,6 mil. lei, din care achitate la buget doar 24,7 mil. lei. De asemenea, includerea TVA la livrările și procurările proprietății a 4 întreprinderi declarate în proces de insolvabilitate în sumă de 25,8 mil. lei și, respectiv, 20,3 mil. lei au condiționat majorarea cu această sumă a trecerii în cont la unii agenți economici, precum și a datoriilor lor față de buget la TVA.

- Aplicarea insuficientă de către unele structuri teritoriale a măsurilor de administrare fiscală și nivelul redus al acțiunilor întreprinse de către unele structuri ale SFS în activitatea de executare silită au condiționat formarea restanțelor în sumă de 331,4 mil. lei.

- Neasigurarea executării unor cerințe și implementării unor recomandări din hotărârile precedente ale Curții de Conturi.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.7 alin.(1) lit.a), art.15 alin.(2) și alin.(4), art.16 lit.c), art.34 alin.(3) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008, Curtea de Conturi

hotărăște:

1. Se aprobă Raportul auditului administrării veniturilor publice de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011, anexat la prezenta Hotărâre.

2. Prezenta Hotărâre și Raportul de audit se remit:

2.1. **Ministerului Finanțelor**, pentru documentare, și se cere:

2.1.1. să examineze în cadrul ședinței Colegiului ministerului rezultatele auditului, asigurând întreprinderea acțiunilor după competență, inclusiv prin consolidarea procedurilor de administrare fiscală;

2.1.2. să se autosesizeze în situațiile privind prevederile incerte/golurile cadrului legislativ și regulator intern ce țin de neajunsurile în administrarea fiscală a veniturilor publice,

elaborând și înaintând propuneri concrete;

2.2. **Inspectoratului Fiscal Principal de Stat**, pentru elaborarea unui plan de măsuri concrete în vederea lichidării iregularităților constatate de audit, și se cere:

2.2.1. monitorizarea implementării recomandărilor auditului, inclusiv de către subdiviziuni;

2.2.2. intensificarea controlului managerial și a elementelor sistemului de control intern asupra asigurării activității conforme a instituțiilor subordonate;

2.2.3. consolidarea conlucrării eficiente cu toate organele de resort în vederea asigurării respectării legislației fiscale de către contribuabili la onorarea obligațiilor fiscale;

2.2.4. ajustarea măsurilor rezultative în vederea reducerii restanțelor față de bugetul public național, cu întreprinderea acțiunilor, prevăzute de legislație, față de contribuabilii care nu-și onorează obligațiile față de buget;

2.3. **Guvernului Republicii Moldova**, pentru documentare;

2.4. **Parlamentului Republicii Moldova**, precum și **Comisiei parlamentare economie, buget și finanțe**, pentru informare.

3. Despre implementarea recomandărilor auditului, precum și despre executarea cerințelor subpunctelor 2.1. și 2.2. se va informa Curtea de Conturi în termen de 6 luni.

4. Prin prezenta Hotărâre se exclud din regim de monitorizare Hotărârile Curții de Conturi nr.48 din 29.06.2010 „Privind Raportul auditului veniturilor administrate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada anului 2009” și nr.60 din 26.09.2011 „Privind Raportul auditului veniturilor administrate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada anului 2010”, dată fiind reiterarea în Raportul de audit anexat a cerințelor auditurilor precedente neexecutate sau executate parțial și a recomandărilor neimplementate. Totodată, se cere Ministerului Finanțelor și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat să execute integral cerințele și să implementeze recomandările înaintate prin hotărârile menționate ale Curții de Conturi.

5. Prezenta Hotărâre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în conformitate cu art.34 alin.(7) din Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008.

Serafim URECHEAN

Aprobat
prin Hotărârea Curții de Conturi
nr.41 din 9 august 2012

R A P O R T U L **auditului administrării veniturilor publice de către** **Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011**

I. Introducere

Auditul administrării veniturilor publice de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011 a fost efectuat la Inspectoratul Fiscal Principal de Stat și la unele inspectorate fiscale teritoriale în temeiul art.28 și art.31 din Legea Curții de Conturi¹ și conform Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2012, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr.80 din 22.12.2011.

Scopul auditului a constat în stabilirea gradului de regularitate a administrării și colectării veniturilor publice de către organele Serviciului Fiscal de Stat în anul 2011.

Responsabilitatea conducerii Serviciului Fiscal de Stat (în continuare – SFS) constă în exercitarea competen-

țelor atribuite prin prisma Codului fiscal² și altor acte legislative și normative vizând administrarea fiscală. Totodată, conducerea este responsabilă de implementarea unui management instituțional și sistem de control intern conform prevederilor legale³, având și obligația de a asigura prevenirea faptelor ce întrunesc indici de evaziune fiscală.

Responsabilitatea echipei de audit a constat în auditarea activității de administrare fiscală și în formularea concluziilor asupra gradului de regularitate a administrării și colectării veniturilor publice de către organele Serviciului Fiscal de Stat în anul 2011.

Auditul administrării veniturilor publice de către Serviciul Fiscal de Stat în anul 2011 a fost efectuat conform Standar-

¹ Legea Curții de Conturi nr.261-XVI din 05.12.2008 (cu modificările și completările ulterioare).

² Codul fiscal al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr.1163-XIII din 24.04.1997 (în continuare – Codul fiscal).

³ Legea nr.229 din 23.09.2010 „Privind controlul financiar public intern” (în continuare – Legea nr.229 din 23.09.2010).

delor de audit ale Curții de Conturi⁴, cu abordarea bazată pe proceduri de fond și evaluarea elementelor sistemului de control intern. În cadrul misiunii auditului s-a evaluat modul de administrare a veniturilor fiscale, a procesului de evidență, întocmire și prezentare a rapoartelor privind veniturile acumulate. De asemenea, au fost supuse evaluării legalitatea și regularitatea administrării veniturilor fiscale, nivelul de organizare și verificare a evidenței încasărilor la bugetul public național (în continuare – BPN) și conformarea benevolă la disciplina fiscală a unor contribuabili. Auditul a fost efectuat la Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (în continuare – IFPS), la 8 inspectorate fiscale de stat (în continuare – IFS) teritoriale (IFS mun.Chișinău, IFS Bălți, IFS Anenii Noi, IFS Basarabeasca, IFS Soroca, IFS Ocnita, IFS Florești, IFS Telenesti) care administrează 77,2% (12293,3 mil.lei) din totalul de 15929,8 mil.lei venituri administrate, în prezentul Raport fiind menționate cele mai semnificative nereguli și abateri.

II. Prezentare generală

Cadrul instituțional al sistemului Serviciului Fiscal de Stat este reprezentat prin: Inspectoratul Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, Inspectoratul fiscal de stat teritorial aflat în subordinea Inspectoratului Fiscal Principal de Stat. Sarcina de bază a organului fiscal constă în exercitarea controlului asupra respectării legislației fiscale, calculării corecte, vărsării depline și la timp la buget a obligațiilor fiscale.

Inspectoratul Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor și fiecare Inspectorat fiscal de stat teritorial, fiind subordonat primului: **a)** au statut de persoană juridică și sînt finanțate de la bugetul de stat; **b)** activează în temeiul Constituției Republicii Moldova, Codului fiscal și altor acte legislative și normative, inclusiv departamentale.

Ministerul Finanțelor exercită dirijarea metodologică a activității IFPS fără ingerințe în activitatea lui și a Inspectoratelor fiscale de stat teritoriale.

Obiectivele principale ale organelor Serviciului Fiscal de Stat au menirea asigurării echității, stabilității și transparenței fiscale, extinderii în continuare a bazei impozabile. Obiectivele specifice sînt: realizarea veniturilor bugetului public național, prin îmbunătățirea continuă a nivelului conformării voluntare a contribuabililor; acordarea serviciilor de informare și asistență către contribuabili, în scopul înțelegerii și aplicării corecte a legislației fiscale; formarea de resurse umane competente și motivate; prevenirea și combaterea evaziunii și fraudei fiscale; dezvoltarea tehnologiilor de informare și comunicare etc.

Structura organizatorică a Serviciului Fiscal de Stat se aprobă de Guvern, iar raza de activitate a organelor fiscale teritoriale și raza de deservire a contribuabililor – de către IFPS.

III. CONSTATĂRI, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

3.1. Conformitatea evidenței contribuabililor și a obligațiilor fiscale

3.1.1. Cu privire la ținerea Registrului fiscal de stat

Conform datelor IFPS, la 31.12.2011, au fost înregistrați în Registrul fiscal 690948 de contribuabili, numărul acestora fiind în creștere cu 4857, față de anul 2010. Din totalul contribuabililor, cea mai mare pondere revine gospodăriilor țărănești – în număr de 524066, urmată de societățile cu răspundere limitată – 73523 și întreprinderile individuale – 60805.

Examinările de audit au stabilit în unele cazuri nerespectarea normelor legale⁵, precum urmează:

- Neasigurarea conformității ținerii dosarelor de către

IFS Telenesti și IFS Bălți.

- Neactualizarea Registrului fiscal de stat (în continuare – Registrul fiscal), fiind constatate discrepanțe cu datele autorităților responsabile de înregistrarea contribuabililor, acest fapt fiind motivat de către IFST prin neprezentarea de către autoritățile administrației publice locale (în continuare – AAPL) a informației despre crearea, anularea și modificarea datelor despre contribuabili. Astfel, potrivit Registrului fiscal ținut de Direcția administrare fiscală (în continuare – DAF) Botanica, în 2 comune din raza de activitate a acestuia erau înregistrate cu 93 și, respectiv, cu 111 gospodării țărănești mai mult decît în Registrul de înregistrare a gospodăriilor țărănești (de fermieri) ținute de primăriile localităților respective. Discrepanțe în număr de 26 de gospodării țărănești au fost constatate și la DAF Rîșcani. O situație analogică s-a stabilit la IFS Anenii Noi, în Registrul fiscal al căruia la 4 localități nu sînt înregistrate 77 de gospodării țărănești, iar la 15 localități sînt înregistrate mai mult cu 1228 de gospodării țărănești.

- Neidentificarea datelor privind numărul contribuabililor Registrului fiscal al IFS Florești cu datele AAPL și cu cele ale Direcției pentru statistică, astfel, discrepanțele constituind într-o localitate 341 de gospodării țărănești și, respectiv, 395. Devieri analogice au fost constatate și în alte 6 localități, unde numărul gospodăriilor țărănești înregistrate în Registrul fiscal este mai mare decît cel înregistrat în primării, acesta variind de la 306 pînă la 1129. Verificările selective ale auditului au constatat că IFS Florești la 366 de gospodării țărănești n-a atribuit coduri fiscale.

3.1.2 Cu privire la evidența obligațiilor fiscale

Gradul de prezentare a declarațiilor fiscale privind impozitul pe venitul provenit din activitatea de întreprinzător și a Dării de seamă unificate (UNIF-07) pentru anii 2009-2011 se prezintă în Tabelul nr.1.

Tabelul nr.1

Anul	Numărul contribuabililor care au avut obligația de a prezenta darea de seamă (fără persoanele juridice pasive și inactive)	Numărul contribuabililor care au prezentat darea de seamă	Gradul de prezentare (%)
2009	106283	84094	79,1
2010	110834	85601	77,2
2011	117234	87658	74,8

Sursă: Rapoartele IFPS

Deși, începînd cu anul 2009, numărul contribuabililor care au avut obligația de a prezenta darea de seamă este în creștere, gradul de prezentare a declarațiilor fiscale privind impozitul pe venit s-a redus în anul 2011 cu 4,3 puncte procentuale.

Verificările auditului la IFS Telenesti au relevat că, din 1169 de contribuabili din raza de activitate, care, potrivit prevederilor legale⁶, au avut obligațiunea de a prezenta declarații cu privire la impozitul pe venit, în anul 2011 au prezentat declarații 826 de contribuabili, sau 70,7%. Mai mult de 30% din contribuabili – persoane juridice deservite de IFS Ocnita și 22% din contribuabili – persoane fizice nu-și onorează obligația de prezentare a dărilor de seamă și declarațiilor fiscale anuale. Gradul de prezentare la IFS Soroca a declarației cu privire la impozitul pe venit de la persoanele fizice (cetățeni) a constituit 67%, impozitul pe venit la sursa de plată – 82,6%, taxa pentru amenajarea teritoriului – 89,0%. De asemenea, gradul de prezentare a dărilor de seamă la IFS mun.Chișinău constituie 97,9%, cu excluderea contribuabililor persistenți din listele firmelor-fantomă și delincvenți, iar cu includerea acestora – 47,4 %.

Auditul a stabilit cazuri de neaplicare a sancțiunilor pe marginea neprezentării dărilor de seamă. Astfel, IFS Bălți n-a aplicat sancțiuni contravenționale în 35 de cazuri din 70 stabilite în legătură cu neprezentarea în termen a dărilor de seamă privind calcularea și plata primelor de

⁴ Hotărîrea Curții de Conturi nr.58 din 28.12.2009 „Despre aprobarea Standardelor generale de audit și Standardelor auditului regularității”.

⁵ Art.161 alin.(1) din Codul fiscal și Instrucțiunea privind evidența contribuabililor, aprobată prin Ordinul IFPS nr.236 din 18.12.2006.

⁶ Art.83 alin.(2) lit.c) din Codul fiscal.

asigurare obligatorie de asistență medicală⁷. Analogic, IFS Anenii Noi n-a aplicat sancțiuni prevăzute de lege⁸ pentru neprezentarea declarațiilor fiscale față de 1122 de agenți economici și 1681 de persoane fizice (impozitul pe venit nedeclarat – 669,0 mii lei). Similar, 417 contribuabili din 971 (42,9%) n-au prezentat dări de seamă și declarații fiscale către IFS Basarabeasca. Totodată, n-au prezentat declarațiile cu privire la impozitul pe venit 280 de persoane fizice, nefiind aplicate sancțiuni.

IFS Bălți n-a încasat sancțiuni pentru neprezentarea/prezentarea tardivă a dărilor de seamă fiscale, nefiind încasate 51,4 mii lei din sancțiunea calculată de 242,9 mii lei. Totodată, de către IFS Bălți n-au fost aplicate sancțiuni prevăzute de lege⁹ față de unii agenți economici care nu și-au onorat obligația de înregistrare a subdiviziunilor.

3.1.3. Cu privire la înregistrarea subiecților impunerii cu TVA

Potrivit datelor IFPS, la 31.12.2011, ca subiecți ai impunerii cu TVA¹⁰ au fost înregistrați 22240 de contribuabili.

Auditul a constatat cazuri de neînregistrare a subiecților impunerii cu TVA, care au depășit plafonul obligatoriu. Astfel, IFS Bălți n-a înregistrat în calitate de subiect al impunerii cu TVA un agent economic (c/f 1002602003093) în situația când acesta la 11.11.2010 a atins plafonul de 600,0 mii lei la comercializarea unor bunuri în sumă de 3135,0 mii lei. Se menționează că, în cazul contribuabilului nominalizat, vizita fiscală a fost efectuată după realizarea tranzacției (actul vizitei fiscale nr.134 din 28.03.2011), în cadrul căreia nu s-a indicat nedeclararea veniturilor din comercializarea bunurilor și, respectiv, nedepunerea cererii de înregistrare ca plătitor al TVA la atingerea plafonului.

La același inspectorat, auditul constată o situație neclară în legătură cu neînregistrarea anterioară a contribuabilului (c/f 1011602003983) în calitate de plătitor al TVA, care la 25.10.2011 a depus cererea în legătură cu efectuarea livrărilor impozabile ce au depășit suma de 100,0 mii lei. În această situație, IFS Bălți a respins cererea motivând că acesta va fi înregistrat la atingerea plafonului obligatoriu (la acel moment 300,0 mii lei), nefiind expusă cauza neînregistrării solicitantului în calitate de plătitor al TVA. Nemonitorizarea de către inspectorat a creat situația că acest agent economic a fost înregistrat la 01.03.2012, iar în rezultatul controlului tematic (inițiat de audit) i s-a aplicat sancțiuni în sumă de 48,8 mii lei.

Cu nerespectarea prevederilor art.112 alin.(2) al Codului fiscal, IFS Ocnița a indicat în mai multe cazuri incorect data înregistrării plătitorilor TVA, fapt ce a condiționat aprecierea incorectă a primei perioade fiscale la calcularea TVA. Astfel, 9 subiecți ai impunerii cu TVA au fost înregistrați în anul 2011 cu indicarea incorectă a datei înregistrării: (i) la data depunerii cererii de înregistrare, (ii) la data emiterii deciziei privind efectuarea vizitei fiscale, (iii) la data întocmirii actului vizitei fiscale și actelor de control, urmare cărui fapt 3 din 12 contribuabili (25%) au fost înregistrați regulamente.

3.1.4. Cu privire la radierea contribuabililor din Registrul fiscal și anularea înregistrării subiecților impunerii cu TVA.

În anul 2011, din Registrul fiscal au fost radiați 3723 contribuabili. Analiza și verificările efectuate au constatat că unele inspectorate au comis abateri de la normele stabilite pentru radierea codurilor fiscale. Astfel, IFS Soroca a admis nereguli la înscrierea radierii din Registrul fiscal, iar IFS Telenesti a radiat unele întreprinderi individuale fără inițierea

controlului fiscal în legătură cu lichidarea. De asemenea, auditul a stabilit cazuri când în dosarul celor radiați nu sînt anexate toate documentele confirmative necesare procesului lichidării (IFS Telenesti).

Pe parcursul anului 2011, organele SFS au anulat înregistrarea a 1609 agenți economici ca subiecți ai impunerii cu TVA. Totodată, auditul a constatat cazuri când organele SFS n-au anulat înregistrarea ca subiecți ai impunerii cu TVA a unor agenți economici care au întrunit prevederile legale¹¹, acest fapt fiind motivat că organele SFS, în condițiile legii, dispun de dreptul, dar nu au obligația să anuleze de sine stătător înregistrarea. În context, se exemplifică cazul la IFS Bălți, când contribuabilul (c/f 1006602001639), pe parcursul lunilor aprilie 2011-martie 2012 n-a înregistrat livrări impozabile. Concomitent, pentru perioadele fiscale decembrie 2011-martie 2012, acesta n-a prezentat declarațiile privind TVA, în aceste circumstanțe, IFS Bălți n-a folosit dreptul de anulare a înregistrării în calitate de plătitor al TVA.

Analiza auditului asupra datelor sistemului informațional al SFS a identificat 26 de agenți economici ca subiecți ai impunerii cu TVA, care au majorat TVA destinată trecerii în cont cu 9325,6 mii lei, datorită atribuirii la decontări cu bugetul a sumelor TVA în baza facturilor fiscale eliberate de către 22 de agenți economici furnizori care erau anulați ca subiecți ai impunerii cu TVA la data eliberării facturilor fiscale. Pe marginea acestor fapte, pînă la definitivarea auditului, SFS n-a întreprins măsurile prevăzute de lege.

De asemenea, auditul denotă că, după anularea înregistrării unor subiecți ai impunerii cu TVA și efectuării de către aceștia a livrărilor semnificative, n-au fost suspendate operațiunile la conturile bancare. Situația respectivă se prezintă în Tabelul nr.2.

Tabelul nr.2

(mii lei)

Situația privind suspendarea operațiunilor la conturile bancare ale contribuabililor anulați ca subiecți ai impunerii cu TVA									
Nr. d/o	Agentul economic, codul fiscal	Data anularii ca plătitor al TVA	Temeiul anularii ca plătitor al TVA	Data suspendării operațiunilor la conturile bancare ale a/e furnizor	Valoarea totală a livrărilor efectuate după anulare	TVA	Data efectuării livrării	Temei pentru care urmau a fi suspendate operațiunile la conturile bancare anterior anularii sau odată cu anularea ca plătitor al TVA sau menținută suspendarea	Agentul economic, codul fiscal
1.	1002600054677	01.07.11	Art.113 (2) lit.a) CF	01.09.11	41760,0	6960,0	30.07.11	Neprezentarea dărilor de seamă (art.260 alin.(1) CF)	100360900 6447
2.	1011600001756	01.06.11	Art.113 (2) lit.c) CF	08.08.11	10715,6	1785,9	24.06.11	Neprezentarea dărilor de seamă, neprezentarea informației despre sediu (art.260 alin.(1), art.255 CF)	101160001 5799
3.	1006600052420	21.03.11	Art.113 (2) lit.c) CF	01.04.11	1433,4	182,6	27.04.11	Neprezentarea dărilor de seamă, neprezentarea informației despre sediu (art.260 alin.(1), art.255 CF)	100361100 3245
TOTAL					53909,0	8928,5			

Sursă: Sistemul informațional al SFS

Datele din tabel atestă situația de nesuspendare a operațiunilor la conturile unor contribuabili, care au fost anulați ca plătitori ai TVA. Astfel, în 3 cazuri identificate de audit aceștia au efectuat livrări în volum de 53,9 mil.lei, inclusiv TVA – 8,9 mil.lei.

Concluzii: Auditul denotă rezerve la conformitatea ținerii Registrului fiscal, evidenței obligațiilor fiscale, înregistrării subiecților impunerii cu TVA, radierii contribuabililor din Registrul fiscal și anularii înregistrării subiecților impunerii cu TVA. Astfel, unele IFS teritoriale n-au asigurat înregistrarea integrală a contribuabililor, fiind constatate diferențe între datele Registrului fiscal și datele altor instituții deținătoare de informația respectivă. Se constată o indisciplină la capitolul prezentării dărilor de seamă fiscale, la înregistrarea și anularea subiecților impunerii cu TVA, această

⁷ Art.402 alin.(1); art.266 alin.(4) din Codul contravențional, aprobat prin Legea nr.218-XVI din 24.10.2008.

⁸ Art.260 alin.(2) din Codul fiscal.

⁹ Art.255 din Codul fiscal.

¹⁰ Art.112 alin.(1) din Codul fiscal.

¹¹ Art.113 alin.(2) din Codul fiscal.

situație fiind cauzată de faptul că organele SFS n-au dispus de modalități/proceduri prescise interne stabilite pentru aplicarea conformă a prevederilor Codului fiscal și stabilirea conlucrării rezultative cu instituțiile deținătoare de informații aferente realizării administrării fiscale, în special cu AAPL.

Ca rezultat al neaplicării tuturor pîrghiilor legale, nu în toate cazurile s-a aplicat sancționarea contribuabililor pentru neprezentarea declarațiilor privind impozitul pe venit reținut la sursa de plată, neprezentarea în termene legale a dărilor de seamă privind calcularea și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală.

În viziunea auditului, faptele constatate sînt cauzate de managementul insuficient în cadrul unor inspectorate fiscale teritoriale și de neimplementarea deplină a sistemului de audit și control intern.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

1. Să asigure, în comun cu AAPL, Biroul Național de Statistică, Camera Înregistrării de Stat și cu alte instituții implicate, o inventariere completă a contribuabililor, în scopul actualizării Registrului fiscal de stat și stabilirii reale a numărului lor, precum și să examineze situația privind neatribuirea codurilor fiscale la 366 de gospodării țărănești de către IFS Florești.

2. Să intensifice controlul asupra disciplinei de raportare și asigurării prezentării în termen a dărilor de seamă fiscale, cu utilizarea tuturor pîrghiilor de administrare fiscală.

3. Să se determine asupra elaborării unui mod eficient de identificare a contribuabililor, care au depășit plafonul obligatoriu privind înregistrarea ca subiecți ai impunerii cu TVA.

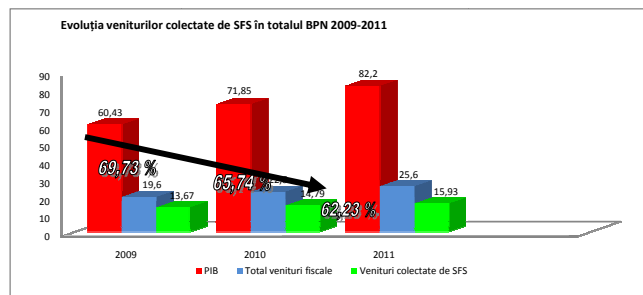
3.2. Regularitatea încasării, administrării și gestiunii veniturilor publice

3.2.1. Cu privire la încasarea veniturilor la bugetul public național

Din veniturile totale de 25600,0 mil.lei, acumulate la BPN, în anul 2011, prin intermediul organelor SFS, au fost colectate venituri în sumă totală de 15929,8 mil. lei, sau 62,2%. În ansamblu, în anul 2011, ponderea veniturilor administrate de organele SFS la BPN este în descreștere.

Ponderea veniturilor colectate de organele SFS în totalul veniturilor fiscale la BPN în anul 2011, comparativ cu anii 2009-2010, se prezintă în Diagrama nr.1.

Diagrama nr. 1

Sursă: Rapoartele SFS

Astfel, conform datelor prezentate, pe fundalul creșterii produsului intern brut (în continuare – PIB), veniturile acumulate de organele SFS în BPN în anul 2011 sînt mai mici cu 3,5 puncte procentuale față de 2010 și cu 7,5 puncte procentuale față de anul 2009.

În anul 2011, precum și în anii 2009-2010, unul din indicatorii principali utilizați de IFPS la aprecierea rezultatelor activității IFS teritoriale a fost nivelul de realizare a sarcinii bugetare anuale privind colectarea veniturilor în aspectul bugetelor. Analiza efectuată de audit constată că, în anul 2011, comparativ cu anii 2009-2010, veniturile

acumulate în BPN de către organele SFS au înregistrat în valoare nominală o creștere, iar raportate la PIB – o descreștere. Evoluția colectării veniturilor de către organele SFS în anii 2009-2011, se prezintă în Tabelul nr.3.

Tabelul nr.3
(mil.lei)

Specificație	2009	2010	2011
Produs intern brut (conform Anuarului statistic, în prețuri curente)	60429,8	71849,2	82174,0
Venituri publice totale colectate în BPN	13667,4	14790,5	15929,8
raportate către PIB (%), inclusiv:	22,60%	20,6%	19,39%
Venituri colectate în BS	4305,0	4671,5	4797,3
raportate către PIB (%)	7,10%	6,50%	5,84%
Venituri colectate în BUAT	2448,0	2685,0	3002,6
raportate către PIB (%)	4,00%	3,74%	3,65%
Venituri colectate în BASS	5575,2	5986,7	6551,3
raportate către PIB (%)	9,20%	8,33%	7,97%
Venituri colectate în FAOAM	1339,2	1447,3	1578,6
raportate către PIB (%)	2,20%	2,00%	1,92%

Sursă: Rapoartele SFS

Datele din tabel denotă că veniturile administrate și încasate în BPN de către organele SFS, în anul 2011, au înregistrat, față de PIB un nivel de 19,39%, în anul 2010 – de 20,6% și în anul 2009 – de 22,6%, acestea înregistrînd o descreștere, ținînd cont de evoluția în creștere a PIB de la 60429,8 mil.lei în anul 2009 pînă la 82174,0 mil.lei – în anul 2011.

Analiza efectuată de audit a constatat faptul descreșterii în PIB a veniturilor unor tipuri de impozite, în special a TVA. Situația privind încasarea unor venituri fiscale se prezintă în Tabelul nr.4.

Tabelul nr.4

Nr. d/o	Venituri fiscale	2009		2010		2011	
		mlrd.lei	% PIB	mlrd.lei	% PIB	mlrd.lei	% PIB
1	2	3	4	5	6	7	8
	Venituri total	5,8	9,6	6,0	8,4	6,3	7,6
1	Impozitul pe venit, inclusiv	1,9	3,2	2,0	2,8	2,3	2,8
	impozitul din salariu,	1,5	2,4	1,5	2,1	1,7	2,1
	Impozitul din activitatea de întreprinzător	0,4	0,7	0,5	0,7	0,6	0,7
2.	Impozitul pe proprietate, inclusiv	0,25	0,4	0,28	0,4	0,3	0,4
	impozitul funciar,	0,18	0,3	0,18	0,3	0,2	0,24
	pe bunurile imobile	0,04	0,1	0,1	0,14	0,1	0,12
3.	TVA	3,3	5,5	3,3	4,6	3,1	3,7
4.	Accize	0,3	0,5	0,4	0,6	0,6	0,7
	PIB	60,4		71,8		82,9	

Sursă: Rapoartele SFS

Un factor care a cauzat diminuarea încasărilor TVA ține de majorarea volumului de mărfuri realizate pentru care se aplică cota redusă sau cota zero. Analiza denotă că diminuarea ponderii încasărilor TVA în PIB se datorează, pe de o parte, micșorării vânzărilor supuse impozitării la cota standard de 20% și, pe de altă parte, majorării vânzărilor impozitate la cota redusă în mărime de 8% (în special, produsele agricole), precum și celor livrate la cota zero și scutite de impozitare.

În anul 2011, volumul livrărilor supuse TVA (212,0 mlrd. lei) a crescut în valoare nominală cu 35,7 mlrd.lei față de 2010 și cu 56,3 mlrd.lei față de 2009, iar ca pondere în PIB acesta a atins nivelul de 33,1 % în anul 2011, față de 32,3% în anul 2010 și 34,4 % în anul 2009.

Livrările la cota redusă (34,9 mlrd.lei) în anul 2011 s-au majorat în valoare nominală cu 19,4 mlrd.lei față de anul

2009 și cu 8,2 mldr.lei față de 2010, concomitent înregistrând și o majorare în raport cu PIB. O situație analogică se constată la livrările efectuate la cota zero și scutite de impozitare.

Veniturile colectate de organele SFS au înregistrat o creștere de la 13667,4 mil.lei în 2009 până la 15929,8 mil. lei în anul 2011.

3.2.2. Gradul de executare a veniturilor planificate

În aspectul componentelor BPN, gradul de executare în anul 2011 a încasării veniturilor planificate, comparativ cu anii 2009-2010, se prezintă în Tabelul nr.5.

Tabelul nr.5
(mil.lei)

Nr. d/o	Denumirea	2009				2010				2011			
		plan	incasat	devieri		plan	incasat	devieri		plan	incasat	devieri	
				+/-	%			+/-	%			+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	BPN	13574,5	13667,4	92,9	100,7	14700,7	14790,5	89,8	100,6	16131	15930	-200,8	98,8
2	BS	4311,8	4305,0	-6,8	99,8	4672,8	4671,5	-1,3	100,0	4911,6	4797,3	-114,3	97,7
3	BUAT	2499,9	2447,9	-52,0	97,9	2582,4	2684,9	102,5	104,0	3033,9	3002,6	-31,3	99,0
4	BASS	5452,6	5575,3	122,7	102,3	5988,3	5986,7	-1,6	100,0	6543,2	6551,3	8,1	100,1
5	FOAM	1310,3	1339,2	28,9	102,2	1457,2	1447,3	-9,9	99,3	1642,0	1578,6	-63,4	96,1

Sursă: Rapoartele SFS

În aspectul structurilor teritoriale, executarea încasărilor în anul 2011 a înregistrat un grad mediu de realizare de 98,8%, față de 100,6% în anul 2010. Astfel, cel mai redus nivel de executare au înregistrat IFS Rezina – de 93%, IFS Taraclia – de 93,7%, IFS Ialoveni – de 94,5%, IFS Căușeni – de 96,5% etc. Auditul relevă că în anul 2011, față de anul 2010, structurile teritoriale n-au îmbunătățit procesul de încasare a veniturilor. Astfel, în anul 2011 din 35 de inspectorate teritoriale 22 au depășit nivelul de 100%, față de 32 de inspectorate în anul 2010.

Auditul denotă că volumul executării veniturilor în anul 2011 include supraplățile unor contribuabili, urmare achitării și nesurvenirii termenului de prezentare a dărilor de seamă în sumă de 306,7 mil.lei, din care circa 35,0 mil.lei le constituie plățile achitate în avans.

În anul 2011, veniturile administrate de organele SFS, inițial planificate pentru încasare la bugetul de stat, au constituit 5247,1 mil.lei. Ulterior, în rezultatul rectificării Legii bugetare anuale, acestea au constituit 4911,6 mil.lei, sau cu 335,5 mil.lei mai puțin. Situația privind gradul de executare a veniturilor administrate de SFS la bugetul de stat pe anii 2010-2011 se prezintă în Tabelul nr.6.

Tabelul nr.6
(mil.lei)

Anul	Planificat			Venituri executate	Gradul de executare a veniturilor planificate		Excedent/Deficit (față de inițial)	Excedent/Deficit (raportat la modificat)
	inițial	modificat	rectificat (%)		inițial	modificat		
2010	4682,7	4672,7	-0,21	4671,5	99,8	100	-11,2	-1,2
2011	5247,1	4911,6	-0,06	4797,3	91,4	97,7	-449,8	-114,3

Sursă: Rapoartele SFS

Datele din tabel atestă prezența în anul 2011 a unor discrepante între nivelul veniturilor inițial planificate și al celor efectiv realizate. Astfel, în anul 2011, prevederile inițiale de venituri au fost realizate în proporție de 91,4%, pe cînd în rezultatul rectificărilor bugetare s-a înregistrat un grad de realizare a încasărilor la bugetul de stat de 97,7%.

Veniturile colectate la bugetul de stat (în continuare – BS) în anul 2011 au constituit 4797,3 mil.lei, sau 97,7% față de planificat, ceea ce denotă o neexecutare a nivelului planificat (4911,6 mil.lei) cu 114,3 mil.lei. Comparativ cu anul 2010, veniturile colectate au înregistrat o majorare cu 125,8 mil.lei. Totodată, nivelul acestor încasări, raportat la PIB, a scăzut în anul 2011 până la 5,84% față de 6,5% în anul 2010. Cel mai redus nivel al încasării veniturilor la bugetul de stat au înregistrat IFS Anenii Noi (88,4%), IFS Rezina (88,6%), IFS Cantemir (90,8%) și IFS UTA Găgăuzia (96,4%).

Veniturile colectate în bugetele unităților administrativ teritoriale (în continuare – bugetele UAT) în anul 2011 au însumat 3002,6 mil.lei, sau 98,9% față de planificat (3033,9 mil.lei), nefiind încasate venituri planificate în sumă de 31,3 mil.lei. Veniturile raportate la PIB, colectate în bugete, în anul 2011 au constituit 3,65%, față de 3,74% – în anul 2010. În aspect teritorial, n-au executat veniturile planificate 6 inspectorate, din care IFS Ialoveni au executat la nivel de 79,1%, IFS Rezina – 94,1%, IFS Căușeni – 95,9%, IFS Călărași – 96,2%, IFS mun.Chișinău – 96,3%.

Veniturile colectate la bugetul asigurărilor sociale de stat (în continuare – BASS) în anul 2011 au constituit 6551,3 mil.lei, față de 6543,2 planificate, sau cu 8,1 mil. lei mai mult. Comparativ cu anul 2010, aceste venituri au înregistrat o creștere cu 564,6 mil.lei. Veniturile colectate la acest buget, în raport cu PIB, constituie 7,97%, față de 8,33% în anul 2010. În aspect teritorial, n-au executat veniturile planificate 15 inspectorate, neîncasînd circa 23,2 mil.lei.

Veniturile colectate în fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (în continuare – FAOM) în anul 2011 au constituit 1578,6 mil.lei, sau 96,1% față de planificat (1642,0 mil.lei), ceea ce denotă neacumularea veniturilor față de plan în sumă de 63,4 mil.lei. Ca pondere în PIB aceste venituri în anul 2011 au înregistrat 1,92%, față de 2% în anul 2010.

Concluzii: Veniturile colectate de organele SFS au înregistrat o creștere de la 13667,4 mil.lei în anul 2009 până la 15929,8 mil.lei în anul 2011. Totodată, veniturile administrate de către organele SFS și încasate în BPN au înregistrat un nivel față de PIB în anul 2011 de 19,39%, față de 20,6%, în anul 2010. Totodată, se atestă scăderea ponderii veniturilor fiscale administrate de SFS în totalul veniturilor BPN, inclusiv a unor tipuri de venituri în aspectul clasificăției bugetare (în special TVA). Concomitent, se atestă o evoluție în creștere a livrărilor scutite de TVA, livrate la cota redusă și cota zero.

În aspectul componentelor BPN, gradul de executare în anul 2011 a încasării veniturilor a variat de la 96,1% (FAOM) până la 100,1% (BASS), ca rezultat, nefiind executate venituri în sumă totală de 209,0 mil.lei și supraexecutate în sumă de 8,1 mil.lei, față de sumele neîncasate în perioada 2009-2010 de 58,8 mil.lei și, respectiv, 12,8 mil.lei și supraîncasate de 151,6 mil.lei și, respectiv, 102,5 mil.lei.

În aspectul structurilor teritoriale ale SFS, executarea veniturilor planificate înregistrează diferite niveluri, neasigurînd un control eficient asupra administrării veniturilor.

Recomandări Ministerului Finanțelor, în comun cu Inspectoratul Fiscal Principal de Stat:

4. Să evalueze gradul de executare a veniturilor acumulate la bugetul public național, în aspectul componentelor, tipurilor de venituri, precum și în aspect teritorial, în vederea identificării metodelor și pîrghiilor rezultative ce ar asigura regularitatea și conformitatea executării indicilor bugetari, cu extinderea bazei impozabile.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

5. Să intensifice controlul managerial asupra activității de colectare a veniturilor în BPN.

3.3. Restituirea taxei pe valoarea adăugată

Dreptul de restituire a sumelor taxei pe valoarea adăugată (TVA) și a accizelor este prevăzut în art.101, 101¹ și 125 din Codul fiscal, iar modul de restituire a TVA și a accizelor a fost stabilit, respectiv, în Hotărîrea Guvernului nr.1024 din 01.11.2010 și Hotărîrea Guvernului nr.1123 din 28.09.2006¹². Dreptul la restituirea TVA și a accizelor se realizează prin decizia conducerii IFS teritoriale la locul

¹² Hotărîrea Guvernului nr. 1024 din 01.11.2010 "Pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea taxei pe valoarea adăugată" și Hotărîrea Guvernului nr.1123 din 28.09.2006 "Pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea accizelor".

de deservire a contribuabilului.

În anul 2011, TVA administrată de către organele SFS a fost încasată la BPN în sumă de 3262,6 mil.lei. Restituirile TVA efectuate în anul 2011 au însumat 1246,0 mil.lei, sau 38,2%. Suma restituirilor TVA în anul 2011 s-a majorat cu 138,5 mil.lei (12,5%), în raport cu anul 2010 și cu 24,5 mil.lei (2,0%), în raport cu anul 2009.

Pentru anul 2011, ponderea cea mai mare a TVA restituită în totalul TVA revine IFS mun. Chișinău, care a constituit 55,5%, urmată de IFS Bălți – 3,95%, IFS UTA Găgăuzia – 3,95%, IFS Drochia – 3,74%, IFS Anenii Noi – 3,22%, IFS Soroca – 3,12%.

Auditul a constatat unele cazuri când în prezența datoriei restituirea s-a efectuat la contul bancar al agentului economic¹³. Astfel, IFS Anenii Noi a transferat restituiri pe contul bancar la 11 agenți economici care înregistrau datorii în sumă totală de 34,0 mii lei.

Verificările auditului au stabilit că IFPS și structurile subordonate nu în toate cazurile soluționează în termenul legal¹⁴ de 45 de zile solicitările de restituire a TVA, unele structuri teritoriale înregistrând un nivel redus al gradului de soluționare a cererilor de restituire a TVA în termenul legal. Totodată, IFS mun. Chișinău n-a respectat termenul de 37 de zile prevăzut pentru efectuarea controlului și adoptarea deciziei de restituire sau de refuz, în 11 cazuri acest termen a fost depășit de la 5 zile pînă la 97 de zile. De asemenea, IFS Soroca în 2 cazuri a depășit termenul de restituire cu 5 zile.

IFS mun. Chișinău, din cele 774 cereri depuse, a refuzat 163 de cereri, din care în 14 cazuri (8,6%) de refuz s-a respectat termenul de 3 zile legal stabilit¹⁵, în celelalte 148 de cazuri termenul este depășit de la 2 pînă la 32 de zile. De asemenea, în unele cazuri au fost respinse neregulamentar cererile de restituire. Drept exemplu poate servi respingerea cererii unui agent economic pe motivul necesității de efectuare a controalelor de contrapunere la furnizorii de marfă conform principiului pînă la producător. Altui agent economic i s-a răspuns prin motivarea așteptării răspunsului la unele interpelări, care după parvenirea răspunsurilor respective în ambele cazuri vor fi informați despre necesitatea depunerii unei alte cereri. Totodată, IFS mun. Chișinău a adoptat decizia de refuz privind restituirea TVA cu încălcarea legislației fiscale în cazul contestației depuse la 26.08.2011 de către un contribuabil (c/f 1006600046678) și acceptate în baza examinării contestației depuse.

Concluzii: Neregulile stabilite la restituirea TVA denotă că unele IFS teritoriale au înregistrat un grad redus de examinare în temene legale a cererilor de solicitare a restituirii, au respins neregulamentar cererile de restituire, n-au respectat termenul legal de 45 de zile privind efectuarea restituirii, au efectuat restituiri la conturile bancare ale contribuabililor în prezența restanțelor.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

6. Să monitorizeze activitatea IFS teritoriale la capitolul restituirea TVA, cu analizarea factorilor și riscurilor, în vederea asigurării conformității și regularității acțiunilor de administrare a acestora potrivit cadrului legislativ și regulator.

7. Să examineze neregulile constatate la cazurile de restituire a sumelor taxei pe valoarea adăugată prin prisma responsabilităților instituționale.

3.4. Activitățile antievaziune și antifraudă ca

instrument de combatere a fenomenului propriu-zis și extinderea bazei impozabile

3.4.1. Acțiunile întreprinse de organele SFS în anul 2011 privind activitatea antievaziune și antifraudă

Realizarea prerogativelor organelor SFS în vederea depistării și contracarării cazurilor de evaziune fiscală și fraudelor fiscale pentru anul 2011 s-a desfășurat prin prisma atribuțiilor Codului fiscal, actelor normative și cadrului instituțional aprobat de Ministerul Finanțelor și conducerea SFS¹⁶. În cadrul IFPS a fost instituită (în anul 2007) Direcția antifraudă fiscală pentru analiza și verificarea cazurilor de încălcare fiscală care depășesc 500,0 mii lei, precum și pentru analiza riscurilor de fraudă. În anul 2011, ca și în anii precedenți, Direcția nominalizată a verificat corectitudinea informațiilor primite de la instituțiile subordonate IFPS, cu perfectarea și transmiterea dosarelor Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (în continuare – CCCEC) și Procuraturii Generale.

În anul 2011, Direcția antifraudă fiscală, în scopul verificării modului în care contribuabilii respectă legislația fiscală, a efectuat 172 de controale fiscale. De asemenea, pe parcursul anului, Direcția antifraudă fiscală a primit din structurile teritoriale dosare privind efectuarea estimărilor indirecte la 35 de contribuabili. În scopul investigării cazurilor de fraudă și stabilirii elementelor componente de infracțiune de evaziune fiscală, pe parcursul anilor 2009-2011, de către IFPS au fost remise în organele de drept sesizări pe marginea faptelor ce depășesc 500,0 mii lei, iar de către subdiviziunile teritoriale – în sumă de la 50,0 mii lei pînă 500,0 mii lei. Situația se prezintă în Tabelul nr.7.

Tabelul nr.7

Remiterea materialelor în organele de drept	2009			2010			2011		
	Procuratură > 50	CCCEC > 500	Total	Procuratură > 50	CCCEC > 500	Total	Procuratură > 50	CCCEC > 500	Total
Cazuri transmise	218	207	425	166	124	290	230	207	437
Cazuri investigate	-	-	-	11	55	66	7	127	134
Cazuri de urmărire penală	2	0	2	3	1	4	1	0	1
Condămnări în justiție	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Sursă: Datele IFPS

În anul 2011, comparativ cu anul 2010, sesizările transmise organelor de drept denotă o creștere. Pe aceste situații cazurile sînt în proces de examinare.

În viziunea auditului, se atestă unele carențe/goluri/incertitudini ale cadrului legislativ, care limitează definirea expresă și exhaustivă a fenomenului „firmelor-fantomă”, pseudoactivităților (fictivă și frauduloasă) agenților economici, acestea fiind un impediment în administrarea corespunzătoare a veniturilor publice de către organele SFS și conformării benevole a contribuabililor.

În contextul expus, se relevă și necesitatea reglementării/întreprinderii măsurilor privind excluderea de la decontări cu bugetul a sumei TVA atribuită neîntemeiat în baza facturilor fiscale eliberate de subiecții anulați ca plătitori ai TVA și/sau inclus în lista „firmelor-fantomă”. În acest sens, se exemplifică cazul unui contribuabil (c/f 1006600052420), anulat ca subiect al impunerii cu TVA la 21.03.2011 și inclus în această listă la 28.03.2011, care la 27.04.2011 a eliberat o factură fiscală în sumă totală de 1433,4 mii lei, inclusiv TVA – 182,6 mii lei, majorînd neîntemeiat suma TVA altui contribuabil destinată trecerii în cont neanulată pînă la momentul actual.

Auditurile precedente ale Curtii de Conturi au recomandat IFPS și Ministerului Finanțelor să înainteze Guvernului propuneri pentru o inițiativă legislativă în vederea înlătu-

¹³ Art 10¹¹ alin.4) din Codul fiscal.

¹⁴ Pct.16 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1024 din 01.11.2010.

¹⁵ Pct.8 din Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1024 din 01.11.2010.

¹⁶ Art.134, art.136, art.146, art.214-225 din Codul fiscal, Indicațiile metodice privind identificarea, evidența și controlul firmelor-fantomă, Regulamentul privind criteriile de identificare a întreprinderilor create cu intenția de a desfășura activitate de antreprenoriat fictivă și mecanismele de conlucrare a Serviciului Fiscal de Stat cu Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției în domeniul prevenirii și combaterii activității acestora, aprobate prin Ordinele comune ale CCCEC și IFPS nr.70/135 din 30.06.2003 și nr.83/215 din 05.08.2009, Regulamentul-cadru privind principiile generale de instituire și funcționare a posturilor fiscale, aprobat prin Ordinul IFPS nr.295 din 26.04.2011.

rării carențelor ce împiedică sancționarea și condamnarea fenomenului "firme-fantomă", acestea rămânând neexecutate. Astfel, conform datelor sistemului de evidență informațională a IFPS, se relevă că, începînd cu anul 2003, lista acestora include 1320 de agenți economici.

Pe parcursul anului 2011, de către organele cu atribuții de administrare fiscală au fost identificate și incluse în lista respectivă încă 36 de "firme-fantomă" (din care 25 – anterior înregistrate ca subiecți ai impunerii cu TVA), inclusiv 19 – de către organele SFS și 17 – de către CCCEC. Majoritatea firmelor de acest gen sînt înregistrate de IFS mun. Chișinău – 86,11%, iar de IFS teritoriale – 13,89%.

Calculul estimativ al obligației fiscale a celor 36 de "firme-fantomă", determinat de către SFS prin metode și surse indirecte, în anul 2011 a constituit 287,2 mil.lei, față de 261,3 mil.lei, înregistrate de 63 de firme-fantomă în anul 2010.

Planul de dezvoltare a Serviciului Fiscal de Stat pentru anii 2011-2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1141 din 16.12.2010, a prevăzut elaborarea unui sistem de identificare a riscurilor de evaziune fiscală în perioada anilor 2012-2013.

3.4.2. Activitatea posturilor fiscale

Pe parcursul anului 2011, prin ordinele IFPS au fost instituite 1312 posturi fiscale, din care 56 staționare și 1256 mobile, fiind în creștere cu 846 față de a.2010. Verificările auditului relevă că:

➤ În cadrul unor IFS teritoriale nu se respectă condițiile prevăzute în ordinele de instituire și ale Regulamentului-cadru privind principiile generale de instituire a posturilor fiscale, iar în unele rapoarte privind funcționarea acestora nu se reflectă realitatea tranzacțiilor privind procurările și livrările efectuate în cadrul perioadei de funcționare. Auditul a stabilit 23 de cazuri cînd în rapoartele de funcționare a postului fiscal nu se reflectă toate livrările și procurările, iar conform datelor sistemului informațional al SFS auditul a constatat că acești contribuabili au înregistrat livrări în sumă de 61,9 mil.lei și procurări de 90,7 mil.lei în perioada funcționării postului fiscal. Privind această situație, IFS mun.Chișinău, prin Nota din 01.08.2012, motivează că *"conform prevederilor art.115 al Codului fiscal, declarația privind TVA poate fi prezentată nu mai tîrziu decît în ultima zi a lunii imediat următoare perioadei fiscale, astfel fiind posibil tehnic de a reflecta date privind livrările/procurările cu dată calendaristică anterioară celei de returnare a facturilor fiscale. Cazul menționat apare ca consecință a lipsei prevederilor legale care ar sancționa agenții economici pentru efectuarea în perioada de acțiune a postului fiscal a tranzacțiilor în lipsa inspectorului fiscal responsabil"*. De asemenea, se menționează că IFPS în aceste circumstanțe a inițiat modificări ale legislației în vigoare.

➤ La IFS mun.Chișinău și IFS Basarabeasca au fost stabilite 3 și, respectiv, 7 cazuri de neîntocmire regulamentară a rapoartelor și dărilor de seamă privind funcționarea posturilor fiscale.

➤ IFS Basarabeasca în 3 cazuri stabilite de audit n-a aplicat prevederile art.225 din Codul fiscal, potrivit căruia urma să estimeze prin metode și surse indirecte obligația fiscală cînd livrările de mărfuri și servicii în medie pe zi pînă la și între perioadele de funcționare a posturilor fiscale sînt mai mici de 70% față de livrările medii pe zi înregistrate în perioadele de funcționare a acestora.

➤ Auditul constată că actele care reglementează activitatea posturilor fiscale nu prevăd modalitatea și condițiile expres de sistare a posturilor fiscale, în aceste circumstanțe, în anul 2011 fiind sistate 16 posturi fiscale anticipat expirării termenului.

3.4.3. Alte acțiuni de administrare fiscală

Suplimentar celor constatate, auditul denotă întreprin-

derea/aplicarea tardivă a acțiunilor/pirghiilor de către unele IFS teritoriale întru contracararea și identificarea rezultativă a riscurilor de eliminare a indicilor de evaziune fiscală. În unele cazuri, organele SFS n-au asigurat:

1) Suspendarea imediată a operațiunilor la conturile bancare ale contribuabililor care n-au respectat legislația fiscală.

2) Efectuarea vizitelor fiscale la contribuabilii noi înregistrați, în scopul stabilirii plafonului de înregistrare obligatorie ca subiect al impunerii cu TVA.

3) Efectuarea controalelor fiscale în cazurile de neprezentare a dărilor de seamă.

4) Monitorizarea suficientă în sistemul informațional al contribuabililor cu riscuri de evaziune fiscală.

5) Actualizarea operativă a sistemului informațional al SFS.

6) Conformitatea și regularitatea activității unor posturi fiscale.

În acest context, menționăm cazul unui contribuabil (c/f 1010600028015) din raza de activitate a DAF Buiucani, căruia nu i s-au evaluat riscurile și nu i s-a efectuat vizită fiscală, în prezența unui risc major de evaziune fiscală la încheierea unui contract de subarendă a oficiului pe o suprafață de 1 m², pe un termen de 2 luni, precum și în legătură cu întreprinderea nou-înregistrată. Totodată, conlucrarea ineficientă între DAF Buiucani și IFS Fălești n-au depistat contribuabilul respectiv în momentul funcționării postului fiscal instituit la cumpărător (c/f 1007602002448), nefiind înregistrat în calitate de subiect al impunerii cu TVA cînd a efectuat o livrare de 1095,0 mii lei. Astfel, neîntreprinderea măsurilor prompte de administrare fiscală i-a oferit posibilitatea în ultimele 2 luni de activitate din totalul perioadei de activitate de 8 luni să ridice în numerar de pe contul bancar suma de 10208,5 mii lei, DAF Buiucani estimîndu-i obligațiunile fiscale la 26.04.2011 în sumă de 653,4 mii lei.

O situație privind administrarea fiscală neadecvată a fost stabilită și în cazul altui contribuabil (c/f 1011600001756) administrat de DAF Rîșcani. Acestuia, la data anulării (01.06.2011) ca subiect al impunerii cu TVA nu i-au fost suspendate operațiunile la conturile bancare, ținînd cont de neprezentarea dărilor de seamă fiscale și neprezentarea informației despre sediu. Operațiunile la conturile bancare i-au fost suspendate la 08.08.2011, după primirea informației de la CCCEC (03.08.11), fapt ce i-a permis să efectueze după anularea ca plătitor al TVA și pînă la suspendarea operațiunilor la contul bancar livrări în sumă de 10,7 mil.lei (inclusiv TVA – 1,8 mil.lei), care a majorat neîntemeiat trecerea în cont altui agent economic. N-au fost suspendate operațiunile la conturile bancare și altui contribuabil (c/f 1002600054677), care de la data anulării înregistrării TVA pînă la suspendarea operațiunilor la conturile bancare a efectuat livrări de 41,8 mil.lei, inclusiv TVA atribuită la decontări cu bugetul de 7,0 mil.lei.

Auditul a constatat că o situație problematică persistă în cazurile de achiziționare a produselor agricole de la persoane fizice. În acest sens, exemplificăm unele fapte stabilite la IFS Ocnița cînd o persoană fizică a comercializat din numele propriu peste 500 tone de mere în sumă de 1350,0 mii lei, declarînd venituri doar de 24,0 mii lei. De menționat că persoana în cauză este fondatorul și conducătorul unei societăți comerciale (c/f 1007604004572), care arendează terenuri în 2 localități din raionul Dondușeni de 432,26 ha și, respectiv, de 107,25 ha, pe lîngă cele 30 ha cote arendate de el personal. În aceleași localități auditul relevă și alte cazuri similare unde valoarea livrărilor a constituit 86,0 mil.lei.

În contextul expus, prin prisma prevederilor legale referitor la impozitarea venitului persoanei fizice din livrarea

producției agricole, conform art.20 lit.y) din Codul fiscal, persistă un risc sporit de eschivare de la plata impozitelor.

Concluzii: Deși organele SFS au întreprins, în perioada auditată, măsuri de administrare fiscală ca activitate antievaziune și antifraudă, acestea n-au fost suficiente în combaterea fenomenului propriu-zis și extinderea bazei impozabile.

De asemenea, lipsa cadrului legislativ care ar înlătura carențele ce împiedică sancționarea și condamnarea fenomenului "firme-fantomă" face persistentă în continuare prejudicierea bugetului, care în anul 2011 a fost estimat de organele SFS de circa 287,2 mil.lei.

Se atestă în unele cazuri activitatea neadecvată a posturilor fiscale, neîntreprinderea/aplicarea tardivă a acțiunilor/pirghiilor întru contracararea și identificarea rezultativă a riscurilor de eliminare a indicilor de evaziune fiscală, neurmărirea situațiilor ce prezintă risc de evaziune fiscală la achiziționarea producției agricole, fapte ce de asemenea prezintă un impediment în administrarea conformă a veniturilor fiscale și regularitatea încasării acestora.

Recomandări Ministerului Finanțelor, în comun cu Inspectoratul Fiscal Principal de Stat:

8. Să evalueze situațiile condiționate de carențele/golurile/incertitudinile cadrului legislativ, care limitează definirea expresă și exhaustivă a fenomenului „firme-fantomă”, pseudoactivităților (fictivă și frauduloasă) a agenților economici, cu înaintarea propunerilor de modificare a legislației.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

9. Să intensifice controlul asupra situațiilor cu risc de fraudă, în vederea prevenirii cazurilor de eschivare de la onorarea obligațiilor fiscale, urmare nerespectării procedurilor legale de înregistrare și anulare a subiecților impunerii cu TVA.

10. Să inițieze un control asupra procesului de achiziționare a produselor agricole de la persoanele fizice, stabilind corectitudinea tranzacțiilor și declararea obligațiilor fiscale, ținând cont de situațiile constatate de audit în cadrul IFS Ocnița și IFS Dondușeni.

11. Să asigure un control riguros asupra desfășurării activității posturilor fiscale, în vederea prevenirii tranzacțiilor ilegale, precum și să reglementeze condițiile de sistare a activității posturilor fiscale.

3.5. Stingerea obligațiilor fiscale

3.5.1. Eșalonarea obligației fiscale

În conformitate cu art.180 din Codul fiscal, organele SFS au încheiat cu contribuabilii-restanțieri la bugetul de stat și bugetele UAT contracte de amânare și eşalonare a obligațiilor fiscale. Această procedură de modificare a termenului de stingere a obligației fiscale, potrivit art.6 alin. (9) lit.g) din Codul fiscal, este determinată și ca facilitare (înlesnire) fiscală.

În anul 2011 (pentru perioada anilor 2010-2011), între organele fiscale teritoriale și contribuabili au fost încheiate 394 de contracte de eşalonare a termenului de stingere a obligațiilor fiscale în sumă totală de 98,5 mil.lei. În anul 2011, au fost eşalonate restanțe în sumă de 61,0 mil.lei, din care au fost achitate 40,0 mil.lei, sau 65,6%. Cu contribuabilii care nu și-au îndeplinit condițiile contractuale au fost reziliate 131 de contracte. Cele mai mari eşalonări ale restanțelor s-au constatat la IFS mun.Chișinău – 26,1 mil. lei, Direcția Marilor Contribuabili (în continuare – DMC) – 12,6 mil.lei și la IFS Taraclia – 3,8 mil.lei, aceștia achitând, respectiv, 17,6 mil.lei, 7,7 mil.lei, 1,4 mil.lei.

Verificările auditului au constatat unele neregularități

la administrarea eşalonării obligației fiscale, precum urmează:

- În unele cazuri nefiind îndeplinite condițiile contractelor încheiate de achitare a plăților eşalonate, acestea au fost reziliate de către subdiviziunile teritoriale cu o întârziere de la o lună la trei luni. Astfel, din numărul total de 17 contracte de eşalonare a obligațiilor fiscale încheiate de către DMC în anul 2011, în 3 cazuri n-a fost efectuată în termenul stabilit achitarea plăților.

- În alte cazuri, nefiind îndeplinite condițiile contractelor încheiate de achitare a plăților curente, acestea n-au fost reziliate. Astfel, IFS Florești n-a reziliat contractele în sumă totală de 1532,4 mii lei la 6 agenți economici (46% din numărul total) care n-au stins obligațiile fiscale curente în perioada termenului de amânare sau de eşalonare.

- IFS Florești a admis 8 cazuri (53% din numărul total de contracte) de eşalonare a termenelor de achitare a restanțelor față de BASS în sumă totală de 266,8 mii lei (inclusiv penalitățile) pe o perioadă de la 3 luni până la 9 luni, ignorând Scrisoarea IFPS nr.17-3/12-5-29 din 14.01.2009, care interzice amânarea și eşalonarea datoriilor față de BASS.

3.5.2. Executarea silită a obligației fiscale

Conform art.133 din Codul fiscal, SFS întreprinde măsuri pentru asigurarea stingerii obligațiilor fiscale. Responsabilitatea pentru colectarea restanțelor revine IFPS, care urma să elaboreze pentru anul 2011 planul anual de colectare, acesta fiind elaborat doar pentru ultimul trimestru al anului și a inclus cifra de colectare fără o analiză a restanțelor fiscale. Neplanificarea acțiunilor de colectare a restanțelor creează dificultăți în cuantificarea rezultatelor activității structurilor subordonate.

La situația din 31.12.2011, restanța totală a obligațiilor fiscale a atins nivelul de 1247,1 mil.lei (față de nivelul total al încasărilor în sumă de 15029,8 mil.lei), fiind în creștere cu 101,3 mil.lei față de anul precedent, inclusiv în aspectul componentelor BPN.

În aspectul bugetelor, structura restanțelor se prezintă în Tabelul nr.8.

Tabelul nr.8
(mil.lei)

Denumirea bugetului	Restanța			Devieri 2011 față de	
	2009	2010	2011	2009	2010
BS	266,9	291,7	338,0	71,1	46,3
BUAT	153,9	156,4	175,5	21,6	19,1
BASS	618,9	683,6	718,9	100,0	35,3
FAOAM	10,6	14,3	14,9	4,3	0,6
Total	1050,3	1146,0	1247,3	197	101,3

Sursă: Rapoartele SFS

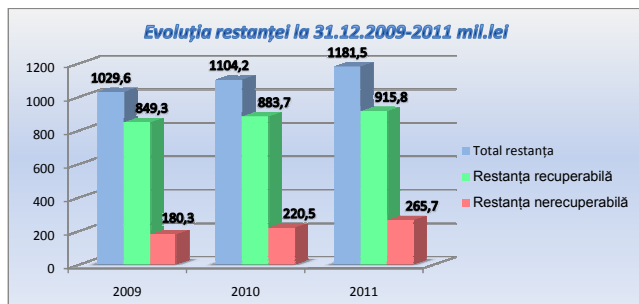
Cele mai mari restanțe au fost formate la BASS, urmate de BS și bugetele UAT. Cele mai semnificative restanțe, la 31.12.2011, au fost înregistrate la taxa pe valoarea adăugată – 52,1%, impozitul pe venitul din salariu și impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător – 18,23%, impozitul funciar – 8,0% și impozitul pe bunurile imobile – 4,6%.

În aspect teritorial, cele mai mari restanțe față de BPN (în sumă de 620,2 mil.lei) sînt înregistrate la IFS mun. Chișinău, sau 49,7% din totalul restanțelor. Conform datelor IFS teritoriale supuse auditului, restanțe considerabile au fost înregistrate la IFS Bălți (69,7 mil.lei), IFS Cahul (34,1 mil. lei), IFS Anenii Noi (30,7 mil.lei), IFS Soroca (20,7 mil.lei), IFS Florești (19,1 mil.lei) și IFS Telenești (10,4 mil.lei).

Aplicarea insuficientă de către unele structuri teritoriale a măsurilor de administrare fiscală condiționează formarea restanțelor nerecuperabile, ca urmare a deschiderii procedurii de insolabilitate.

La situația din 31.12.2011, s-a constatat o creștere a volumului restanțelor, situația fiind prezentată în diagrama ce urmează.

Diagrama nr.2

Sursă: Rapoartele SFS

Nivelul actual al restanțelor fiscale reflectă situația formată ca efect al amnistiei fiscale din anul 2007. Pentru unele cazuri situația se prezintă în Tabelul nr.9.

Tabelul nr.9
(mil.lei)

Contribuabilul, cod fiscal	Suma amnistiată la bugetul de stat	Restanța formată la 01.01.2012	Restanța formată la 01.06.2012	Restanța la 01.01.2012, față de amnistie (+/-)	Restanța majorată la 01.01.2012, față de amnistie (de câte ori)
1	2	3	4	5	6
1002600043945	166,7	864,5	963,8	697,8	5,2 ori
1002600056084	292,1	1955,0	1190,8	1662,9	6,6 ori
1003600001988	148,7	361,5	361,5	212,8	2,4 ori
1002600012668	1191,1	5345,5	5560,2	4154,4	4,5 ori
1002600007396	343,5	653,3	675,2	309,9	1,9 ori

Sursă: Datele raportate de către IFS mun. Chișinău

Acțiunile întreprinse de către unele organe ale SFS în activitatea de executare silită n-au condus la diminuarea nivelului restanțelor, fiind caracterizate de un nivel redus de executare. Ponderea încasărilor realizate prin aplicarea măsurilor de executare silită denotă o scădere, care se prezintă în Tabelul nr.10.

Tabelul nr.10
(mil.lei)

Perioada	Suma totală a încasărilor	Încasări în rezultatul executării silite	Ponderea, %
2009	13667,4	431,7	3,2
2010	14790,5	371,5	2,5
2011	15929,8	363,1	2,3

Sursă: Datele raportate de către IFPS

Astfel, conform datelor din tabel, volumul încasărilor prin aplicarea măsurilor de executare silită în anul 2011, față de anul 2010, s-a micșorat cu 0,2 puncte procentuale.

Concomitent cu micșorarea ponderii încasării obligațiilor fiscale s-a micșorat și gradul de recuperare a restanțelor, prin aplicarea procedurii de executare silită, situația fiind prezentată în Tabelul nr.11.

Tabelul nr.11
(mil.lei)

Perioada	Suma restanței	Suma încasărilor prin executare silită	Gradul de încasări
2009	1050,3	431,7	41,1
2010	1146,0	371,5	32,4
2011	1247,1	363,1	29,1

Sursă: Datele raportate de către IFPS

În anul 2011, gradul de recuperare a datoriei prin executare silită începând cu anul 2009 este în descreștere, constituind 29,1%, cu o scădere față de anul 2010 de 3,3 puncte procentuale.

Auditul denotă că, în perioada anului 2011, organele SFS au aplicat 4 modalități de executare silită, gradul de utilizare a acestora, în anii 2009-2011, se prezintă în Tabelul nr.12.

Tabelul nr.12

Încasări	2009	2010	2011
de pe conturile bancare ale contribuabilului	80,2%	73,5%	60,0%

de pe conturile bancare ale debitorului	4,7%	4,8%	5,8%
din casierie	7,8%	11,8%	17,3%
de la comercializarea bunurilor sechestrate	0,5%	1,9%	1,9%

Sursă: Datele raportate de către IFPS

Astfel, datele tabelului denotă majorarea de către organele SFS în anul 2011, față de perioada precedentă, cu 1,0 puncte procentuale a încasărilor forțate de pe conturile bancare ale debitorului contribuabilului și cu 5,5 puncte procentuale a încasărilor forțate din casierii. Totodată, s-au micșorat cu 13,5 puncte procentuale încasările forțate de pe conturile contribuabililor restanțieri.

Verificările auditului asupra modului de utilizare a măsurilor de executare silită au constatat unele abateri de la prevederile legale, după cum urmează:

- IFS Florești n-a respectat termenele de transmitere instituțiilor financiare a mijloacelor ridicate în numerar, precum și condițiile de păstrare a numerarului.

- DMC n-a suspendat operațiunile la toate conturile bancare ale contribuabililor. Astfel, la data de 18.08.2011, aceasta a emis dispoziții de suspendare a operațiunilor la conturile bancare ale unui contribuabil (c/f 1002600028096), cu excepția conturilor deschise la altă instituție financiară.

- IFS Bălți la 2 agenți economici n-a suspendat operațiunile la toate conturile bancare. De asemenea, a permis la 3 agenți economici să efectueze operațiuni la conturile suspendate care parțial au utilizat mijloacele pentru activitatea economică.

- IFS Soroca a permis la 04.10.2011 unui agent economic (c/f 1003607002467) deschiderea unui cont nou în altă instituție financiară, în timp ce agentul economic avea conturile suspendate din 10.02.2011.

- Pe parcursul anului 2011, de către DMC au fost înaintate instituțiilor financiare 2480 de ordine incaso, ca rezultat, la BPN au fost încasate 63,8 mil.lei. IFS Soroca n-a aplicat față de 2 contribuabili restanțieri nici o măsură de executare silită, care au înregistrat restanțe pe întreaga perioadă a anului.

- IFS Florești a încasat mijloace bănești de pe conturile bancare ale contribuabililor, cu întârzieri, adică nu în ziua adoptării deciziei de suspendare, dar peste 1-6 zile.

Verificările efectuate asupra modului în care au fost sechestrate și comercializate bunurile au stabilit că:

- IFS Telenești n-a inclus în dosarele contribuabililor cărora li s-au aplicat executarea silită a obligației fiscale documentele ce atestă procedura în cauză prin ce nu s-au respectat prevederile art.207 alin.(3) din Codul fiscal. Totodată, pe parcursul anului 2011, n-a aplicat sechestrul față de un restanțier (c/f 1009606000457), care, la data de 01.09.2011, avea restanțe față de BPN în sumă totală de 1241,9 mii lei, dispunând de bunuri de peste 1,4 mil. lei, limitându-se la încasarea mijloacelor bănești de pe conturile bancare.

- În unele cazuri evaluarea bunurilor sechestrate în vederea valorificării acestora s-a realizat cu întârzieri. Astfel, IFS Bălți a supus la 14.04.2010 sechestrului un imobil în sumă de 1278,8 mii lei, documentele pentru evaluarea acestuia fiind transmise IFPS la 15.05.2010, care de facto le-a repartizat firmelor evaluatoare la 09.03.2011, adică peste 298 de zile. Cu depășirea termenului de 284 de zile au fost transmise spre evaluare și imobilele sechestrate ale unui contribuabil de către DAF Botanica.

- Unele IFS teritoriale n-au respectat art.200 alin.(8) din Codul fiscal, stabilind prețuri majorate față de valoarea lor de bilanț. Ca exemplu menționăm cazul prețurilor stabilite de către DAF Centru a IFS mun. Chișinău asupra bunurilor

sechestrare ale unui restanțier (c/f 1002600007396), situația fiind prezentată în Tabelul nr.13.

Tabelul nr.13

Denumirea	Cantit. (buc.)	Costul conform bilanțului (lei)	Costul apreciat de inspectori fiscali (lei)	Diferența (lei)
1. Masă	1	13,18	650,0	-636,8
2. masa economistului	1	21,87	1100,0	-1078,13
3. cîntar electric DS-15LP	1	0,0	2000,0	-2000,0
4. masa conducătorului	1	25,27	1250,0	-1224,73
5. stelaj din lemn	30	5455,6	23000,0	-17544,4
6. stelaj din lemn	8	1120,0	5000,0	-3880,0

Sursă: Datele privind sechestrul aplicat

• La IFS Basarabeasca au fost stabilite cazuri de aplicare a sechestrului, fără a verifica deținerea proprietății asupra acestor bunuri, sechestrînd bunuri care nu aparțineau contribuabilului.

Concluzii: Managementul neadecvat stabilit la unele IFS teritoriale a generat un nivel ridicat al restanțelor fiscale față de BPN. Creșterea nivelului restanțelor semnifică lipsa de control și promptitudine a procedurilor de executare silită din partea IFPS, precum și neajustarea managementului structurilor teritoriale ale SFS în realizarea conformă a activității de executare silită.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

12. Să intensifice managementul operațional în administrarea activității de colectare a restanțelor și executare silită și să întreprindă măsuri eficiente în vederea încasării restanțelor la BPN.

13. Să aprobe un plan anual privind colectarea restanțelor și să stabilească un control riguros, prin acțiuni concrete, în aspectul fiecărei structuri a IFPS.

14. Să monitorizeze conformitatea și regularitatea întreprinderii măsurilor de executare a angajamentelor asumate de către structurile subordonate.

3.6. Modul de gestionare a procedurii de insolabilitate

La 31.12.2011, în total pe republică, în procedură de insolabilitate se aflau 428 de agenți economici, din care la 127 de contribuabili (27,7% din numărul total) procedura a fost declanșată de către organele SFS.

Verificările efectuate asupra monitorizării procesului de insolabilitate au stabilit că agenții economici aflați în proces de insolabilitate înregistrau, la 31.12.2011, datorii istorice în sumă totală de 363,6 mil.lei, din care la BPN au fost încasate pe toată perioada procedurii de insolabilitate 35,6 mil.lei, inclusiv în anul 2011 circa 3,2 mil. lei. Astfel, gradul de colectare la BPN a creanțelor validate de către instanța de judecată în proces de insolabilitate constituie circa 9,8% din totalul restanțelor.

Auditul denotă că, din momentul derulării procedurii de insolabilitate, au fost calculate plăți curente la BPN în sumă de 155,4 mil. lei, din care la BPN au fost achitate 52,5 mil.lei, gradul de colectare a plăților curente constituind 33,8%. Analiza comparativă a datelor la 31.12.2010 și 31.12.2011 se prezintă în Tabelul nr.14.

Tabelul nr.14.

(mii lei)

Anul	Numărul de întreprinderi aflate în proces de insolabilitate	Suma datoriilor istorice a întreprinderilor insolabile față de BPN validate de către instanța de judecată	Suma datoriilor istorice încasate la BPN în proces de insolabilitate	Gradul de colectare la BPN a creanțelor validate de către instanța de judecată în proces de insolabilitate (%)	Suma plăților curente calculate din momentul derulării procedurii de insolabilitate	Suma plăților curente achitate din momentul derulării procedurii de insolabilitate	Gradul de colectare la BPN a plăților curente calculate din momentul derulării procedurii de insolabilitate (%)
la 31.12.2011	428	363588,6	35008,7	9,8	155420,1	52485,0	33,8
la 31.12.2010	365	212971,0	38765,7	18,2	126687,9	30957,8	24,4
inclusiv 2011 diferența	63	150617,8	-3157,0	-8,4	-28732,2	21527,2	9,4

Sursă: Datele raportate de IFPS

În anul 2011, numărul agenților economici aflați în proces de insolabilitate s-a majorat cu 63 de contribuabili, iar volumul creanțelor validate de instanța de judecată – cu 150617,8 mii lei, față de anul 2010. Totodată, în perioada anului 2011, s-a micșorat încasarea datoriilor istorice cu 3157,0 mii lei. Pe de altă parte, în anul 2011 s-a înregistrat o creștere a plăților curente cu 28732,2 mii lei mai mult decît în perioada anului 2010, constituind 155420,1 mii lei.

Urmare verificărilor efectuate, s-a constatat că după intentarea procesului de insolabilitate unele întreprinderi își continuă activitatea de întreprinzător, înregistrînd livrări, procurări, precum și import de mărfuri, nefiind intentată procedura planului. Situația respectivă este prezentată în Tabelul nr.15.

Tabelul nr.15

(mii lei)

Agentul economic, codul fiscal	Data întreprinderii procedurii de insolabilitate	Suma datoriilor istorice față de BPN validate de către instanța de judecată	Suma datoriilor istorice încasate la BPN în proces de insolabilitate	Suma plăților curente calculate din momentul derulării procedurii de insolabilitate	Suma plăților curente achitate din momentul derulării procedurii de insolabilitate	Diferența dintre suma plăților curente calculate și suma plăților curente achitate din momentul derulării procedurii de insolabilitate (5-6)	Suma restanțelor TVA formate ca urmare a tranzacțiilor efectuate după intentarea procesului de insolabilitate	Valoarea livrărilor după intentarea procesului de insolabilitate inclusiv TVA	Valoarea procurărilor după intentarea procesului de insolabilitate inclusiv TVA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1003601000195	12.05.10	2699,7	0	5167,9	1157,8	4010,1	64,4	35971,0/5616,6 (13.05.10-31.12.2011)	69587,6/8870,4
1002600013528	07.02.08	1448,6	0	1428,9	190,4	1238,5	467,3	35325,3/5780,3 (08.02.08-31.12.11)	38877,1/6472,0
1003600095996	26.05.10	2638,8	9,9	896,6	9,9	886,7	-	33023,4/2830,0 (27.05.11-31.12.2011)	28016,4/2834,5
1003607002881	29.09.10	8509,2	0	5297,0	216,3	5080,7	1846,3	13407/11617,0 (30.09.10-31.12.11)	7350,5/151,7
Total	-	15296,3	9,9	12790,4	1574,4	11216,0	2378,0	117726,7/25843,9	143831,6/20328,6

Sursă: Darea de seamă a IFPS

Astfel, potrivit datelor din tabel, cei 4 contribuabili au înregistrat livrări în sumă de 117,7 mil.lei și procurări în sumă de 143,8 mil.lei, inclusiv TVA în sumă de 25,8 mil.lei și, respectiv, 20,3 mil.lei. Suma plăților curente calculate a constituit 12,8 mil.lei, din acestea fiind achitate 1,6 mil.lei. În viziunea auditului, cele menționate denotă tendința unor agenți economici cu mari datorii formate la buget să între în stări speciale de administrare, precum insolabilitatea. Astfel, la momentul inițierii procesului de insolabilitate, restanțele istorice constituiau 15,3 mil.lei, care, pe parcurs, au fost majorate reieșind din calculele obligațiilor curente de 12,8 mil.lei, din care au fost achitate – 1,6 mil.lei.

Conform art.103 din Codul fiscal, TVA nu se aplică la proprietatea întreprinderilor declarate în proces de insolabilitate. Totodată, datele tabelului denotă că agenții economici insolabili la livrările și procurările efectuate au inclus TVA în sumă de 25,8 mil.lei și, respectiv, 20,3 mil. lei, astfel fiind majorată cu această sumă trecerea în cont la alți agenți economici și datoria ultimilor față de buget (cu TVA). În acest sens, se exemplifică cazul de înstrăinare în procedura de insolabilitate de către agentul economic (c/f 1003600076625) a unei clădiri (12115,5 mii lei), indicînd în factura eliberată TVA (2116,7 mii lei), care a fost trecută în contul cumpărătorului.

De asemenea, gradul redus la colectarea creanțelor istorice se datorează și ordinii de executare, care, potrivit art.54 alin.(3) din Legea insolabilității nr.632-XV din 14.11.2001, constituie creanțe de rangul III și se execută conform rangului acestora. Concomitent, gradul redus de colectare la BPN a plăților curente calculate din momentul derulării procedurii de insolabilitate se datorează interzicerii executării silite din masa debitoare pentru creditorii chirografari în mod individual pe perioada procesului de insolabilitate, fapt reglementat de art.90 alin.(1) din Legea insolabilității nr.632-XV din 14.11.2001.

Concluzii: Procesul de insolabilitate în ultimii ani a fost administrat de un management neadecvat. Organele SFS n-au supus controlului, iar IFPS n-a monitorizat situația privind corectitudinea aplicării TVA la livrările efectuate după inițierea procedurii de insolabilitate de majoritatea agenților economici declarați insolabili. Se relevă o tendință a contribuabililor restanțieri de a intra în procedura de

insolvabilitate pentru o administrare specială, urmată de stingerea datoriilor neachitate și radierea lor din Registrul fiscal. O parte din agenții economici aflați în procedura de insolvabilitate continuă activitatea, generând noi restanțe.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

15. Se evalueze situația privind restanțele agenților economici aflați în procedura de insolvabilitate, în vederea determinării și eliminării circumstanțelor care contribuie la majorarea restanțelor din contul plăților curente.

16. Să întreprindă măsuri eficiente de administrare fiscală, cu minimizarea factorilor care ar preveni/elimina tendința contribuabililor la inițierea procedurii de insolvabilitate.

3.7. Eficiența controalelor fiscale și corectitudinea deciziilor adoptate

3.7.1. Cadrul regulator privind procedurile de efectuare a controlului fiscal

Controlul fiscal este reglementat prin articolele 214-226 din Codul fiscal, în acest context, IFPS n-a actualizat Regulamentul aprobat prin ordinul IFPS nr.131 din 22.07.2004, odată cu modificările operate în Codul fiscal. Potrivit explicațiilor responsabililor IFPS, la etapa actuală se află în derulare procesul de modificare a Regulamentului menționat și elaborarea manualului de control fiscal, inclusiv a manualul de audit fiscal.

Pentru anul 2011, IFPS n-a avut elaborat un program al activității de control. Inițial, selectarea agenților economici care urmau a fi supuși controlului s-a efectuat de către IFPS în baza factorilor de risc. Totodată, începând cu trimestrul II al anului 2011, IFPS a fost implicat în activitatea de implementare a Strategiei de conformare benevolă a contribuabililor. Acest lucru a presupus monitorizarea din partea IFS teritoriale asupra 1556 de contribuabili selectați din trei domenii cu risc sporit (alimentația publică, telecomunicațiile/TI, comerțul cu ridicata). În aceste cazuri contribuabilii urmau a fi susținuți și încurajați să se conformeze și să-și onoreze obligațiile fiscale, cu inițierea controalelor doar în cazurile de neconformare.

3.7.2 Rezultatele controalelor efectuate și raportarea datelor

După cum a stabilit auditul, raportarea datelor despre contribuabili în cadrul IFPS nu este veridică. Astfel, potrivit situației din 31.12.2011, conform Raportului privind controalele efectuate, în total pe republică sint luați la evidență 692739 contribuabili, din care persoane juridice – 106150, gospodării țărănești – 524445 și întreprinderi individuale – 61094. Totodată, în conformitate cu datele Direcției evidența contribuabililor și veniturilor, numărul total al contribuabililor luați la evidență de către SFS constituie 690948, inclusiv gospodării țărănești – 523331 și întreprinderi individuale – 61230, sau diferența dintre datele acestor subdiviziuni constituie 1791 de contribuabili. După cum motivează responsabilii IFPS, divergența constatată ține, pe de o parte, de nerespectarea de către unele IFS teritoriale a procedurii de selectare din Registrul fiscal a numărului de contribuabili activi, pe de altă parte, de lipsa verificării datelor transmise IFPS de către IFS teritoriale.

În anul 2011 au fost efectuate 71900 de controale fiscale, comparativ cu 66875 – în anul precedent, sau mai mult cu 5025 de controale fiscale. Situația denotă că numărul controalelor este în creștere. Totodată, numărul controalelor efectuate prin metoda verificării totale s-a micșorat, iar cele tematice au înregistrat o creștere. Deși IFPS a majorat numărul de controale tematice, mai multe din acestea nu poartă caracter fiscal, dar includ verificări privind originea mărfurilor, controale privind respectarea

nivelului de prețuri la bunurile de primă necesitate, cum ar fi piine și laptele. Încălcările depistate în urma acestor controale se soldează cu aplicarea unor amenzi.

Asupra unui grad redus de conformare a contribuabililor indică și rezultatele controalelor efectuate. Astfel, în cadrul celor 71900 de controale efectuate au fost depistate 45721 de încălcări ale legislației fiscale, numărul acestora, comparativ cu anul 2010, majorându-se cu 9%.

În anul 2011, în rezultatul controalelor efectuate, au fost calculate suplimentar la buget circa 516,4 mil. lei, inclusiv sancțiuni circa 256,4 mil. lei, din care încasate – 169,0 mil. lei (32,7%), inclusiv sancțiuni – 76,6 mil. lei (29,9%). Cel mai redus grad de încasări ale sumelor calculate, în rezultatul controalelor efectuate, au înregistrat IFS Rîșcani – de 11,4%, IFS Ialoveni – 19,7%, IFS Briceni – 30,0% și Edineț – 25,5%, iar din instituțiile supuse auditului IFS mun. Chișinău – 22,5%, IFS Anenii Noi – 35,5%, IFS Bălți – 53,9% etc.

Verificările auditului la acest capitol au identificat și alte abateri ce țin de: neefectuarea inventarierilor în procesul controalelor, prevăzută de actele normative¹⁷, încălcarea procedurii de adoptare și examinare a deciziilor, aplicarea incorectă a sancțiunilor, acordarea neîntemeiată a reducerilor, nereflectarea în actele de control a situațiilor privind decontările cu bugetul, necalcularea majorărilor de întârziere pentru neachitarea în termen a contribuțiilor de asigurări sociale de stat. Abaterile stabilite condiționează riscul de contestare de către contribuabili a rezultatelor controalelor efectuate, inițiind controale repetate.

Numărul de contestații adresate IFPS în anii 2010-2011, precum și rezultatele examinării se prezintă în Tabelul nr.16

Tabelul nr.16

Nr. d/o	Anul	Numărul de contestații depuse	Respingerea contestației	Admiterea parțială	Suspendare și recontrol	Satisfacerea contestației	Contestații împotriva deciziei organului fiscal	Contestații ale acțiunilor privind executarea silită	Contestații în examinare	Contestarea acțiunilor impozitului fiscal	Numărul deciziilor
1.	2010	230	154	19	13	28	225	2	0	2	60
2.	2011	430	305	20	31	45	425	5	17	6	107

Sursă: Datele raportate de IFPS

Numărul contestațiilor depuse în anul 2011 a crescut cu 200, contestații ce constituie 53,5%, fiind în creștere și numărul contestațiilor soluționate în favoarea contribuabilului, ceea ce relevă rezerve la controalele fiscale efectuate.

3.7.3. Rezultatele examinării litigiilor în instanța de judecată

Conform informației privind examinarea dosarelor în instanța de judecată, în anul 2011 în instanțele judecătorești au fost reprezentate interesele SFS în 1396 de litigii de judecată în valoare totală de 784,6 mil. lei, 413,5 mii dolari SUA, 81,1 mii euro, din care 640 de litigii de judecată declanșate de contribuabili împotriva SFS și 756 de litigii de judecată declanșate de SFS împotriva contribuabililor. Din numărul total de litigii, 139 de litigii, în sumă de 83136,6 mii lei, au fost pierdute de SFS, inclusiv 119 – în sumă de 77363,0 mii lei, declanșate de contribuabil față de SFS și 20 – în sumă de 5773,6 mii lei, declanșate de SFS față de contribuabil. Din numărul total de litigii pierdute, 21 – în sumă de 30376,0 mii lei revin IFPS, care au fost selectate pentru verificare în vederea stabilirii cauzelor care au generat pierderea lor.

Cauzele anulării deciziilor organului fiscal au constatat în neelucidarea tuturor circumstanțelor, interpretarea și aplicarea eronată a legislației în procesul de efectuare a controalelor fiscale, fapt care a generat concluzii incorecte ale IFPS, contrare legislației, recunoscute de către Curtea Supremă de Justiție ca nelegitime și neîntemeiate.

Unele IFS teritoriale nu respectă termenele de atac al hotărârii în rezultatul cărora cererile de recurs au fost resti-

¹⁷ Regulamentul cu privire la controlul fiscal la fața locului, precum și a controlului fiscal cameral, în cadrul căruia este posibilă depistarea încălcării fiscale, aprobat prin Ordinul IFPS nr.131 din 22.07.2004.

tuite în defavoarea SFS. Astfel, cu încălcarea prevederilor art.402 alin.(1) din Codul de procedură civilă și art.30 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ, IFS mun.Chișinău a depus cererea de recurs cu depășirea termenului legal și n-a solicitat repunerea în termen asupra hotărârii instanței, prin care s-a admis acțiunea unui agent economic, iar suma neîncasărilor la buget a constituit circa 5,9 mil.lei, prin excluderea acesteia din restanța contribuabilului în martie 2012. IFS Bălți în 2 cazuri n-a contestat în instanța de recurs hotărârea primei instanțe, suma neîncasată constituind 274,2 mii lei.

Concluzii: Actele interne ale IFPS care reglementează procedurile controlului fiscal nu sînt conformate prevederilor Codului fiscal. Nu este stabilit controlul adecvat asupra veridicității reflectării numărului de contribuabili în rapoartele structurilor subordonate SFS.

Deși IFPS a majorat numărul de controale tematice, mai multe din acestea au caracter nefiscal. Un grad redus de conformare a contribuabililor indică și rezultatele controalelor efectuate, care atestă numărul majorat de încălcări ale legislației. S-a redus gradul de încasări ale sumelor calculate în rezultatul controalelor efectuate, fiind admise neregularități la efectuarea controlului fiscal. În unele cazuri nu s-au respectat termenele de atac al hotărârii în instanța de judecată.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

15. Să intensifice controlul asupra sporirii calității controalelor executate și deciziilor adoptate, cu fortificarea acțiunilor în vederea asigurării încasării sumelor calculate în rezultatul controalelor fiscale.

16. Să conformeze permanent cadrul regulator intern la modificările Codului fiscal, concomitent stabilind proceduri și mecanisme prescrise interne întru implementarea și aplicarea corectă și uniformă a cadrului legal.

17. Să asigure o inventariere a contribuabililor înregistrați în sistemele de evidență a organelor SFS, inclusiv sub aspect teritorial, în scopul determinării identității numărului de contribuabili.

3.8. Popularizarea legislației fiscale în scopul conformării voluntare

În scopul ridicării gradului de conformare voluntară a contribuabililor la declararea și achitarea obligațiilor fiscale și încurajării disciplinei fiscale, SFS a elaborat programul-pilot de conformare a contribuabililor pentru anul 2011, care prevede obiective și oportunități. Pentru realizarea acestui program, au fost selectați din 3 domenii cu risc sporit de neconformare 1556 de contribuabili.

Auditul constată lipsa în acest program a unei modalități bazate pe indici de evaluare a gradului de conformare voluntară a contribuabililor, cum ar fi: **(i)** dinamica restanței, în raport cu perioada de gestiune precedentă (creșterea/micșorarea restanței); **(ii)** gradul de prezentare a dărilor de seamă; **(iii)** declanșarea executării silită (plățile încasate prin executare silită); **(iiii)** sumele calculate în baza deciziilor asupra cazurilor de încălcare fiscală etc.

Pe parcursul implementării acestui program au fost utilizate o serie de metode, inclusiv expedierea scrisorilor către contribuabili, iar pentru a-i informa despre faptul că Serviciul Fiscal și-a concentrat atenția asupra sectorului respectiv, au fost organizate ședințe de informare cu contribuabili, au fost publicate diferite informații, la dispoziția contribuabililor fiind pusă publicația periodică „Monitorul Fiscal”. În vederea creșterii gradului de conformare la declarare și plată, SFS, în scopul perfecțării și prezentării documentelor fiscale prin intermediul rețelei internet, a implementat Serviciul „Declarația electronică”.

Cu toate acestea, analiza efectuată de audit a constatat că, la momentul actual, SFS înregistrează un nivel redus de

conformare, determinat în mod direct de un nivel ridicat al restanțelor aflate în evidențele organului fiscal, precum și de modul de executare silită din cadrul structurilor teritoriale ale IFPS pentru recuperarea restanțelor bugetului de stat.

Concluzii: SFS a elaborat programul de conformare benevolă a contribuabililor, urmărind drept scop maximizarea conformării benevole cu utilizarea eficientă a resurselor limitate. Totodată, programul elaborat nu conține indicatori de evaluare a gradului de conformare voluntară. Cele menționate relevă că măsurile luate în acest sens de managementul IFPS necesită a fi consolidate.

Recomandări Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

18. Să întreprindă măsuri adecvate privind îmbunătățirea nivelului de conformare prin monitorizarea continuă a contribuabililor, reieșind din programul elaborat și Planul de dezvoltare a SFS pentru anii 2011-2015, cu extinderea aplicabilității.

19. Să stabilească indicatori de evaluare a gradului de conformare benevolă a contribuabililor în scopul determinării nivelului managementului procesului de conformare.

3.9. Analiza activității auditului intern

Odată cu intrarea în vigoare a Legii privind controlul financiar public intern nr.229 din 23.09.2010, IFPS urma să elaboreze și să aprobe Carta de audit intern, cu definirea misiunii, competențelor, responsabilităților și ariei de aplicabilitate a activității de audit intern. La momentul auditului, Direcția audit intern a IFPS funcționa în lipsa Cartei de audit intern, activînd în baza Regulamentului aprobat de către șeful IFPS la 17.03.2010, care prevede ca funcție efectuarea inspectărilor organelor fiscale teritoriale.

Pe parcursul anului 2011, Direcția audit intern a efectuat 12 inspectări ale IFST și 3 audituri tematice. Cele mai semnificative nereguli stabilite de auditul intern țin de: neîntocmirea sau întocmirea cu nerespectarea cadrului normativ a proceselor-verbale contravenționale, comiterea unor erori la întocmirea dărilor de seamă, nerespectarea modului de eliberare a patentelor și activității în bază de patentă, nerespectarea prevederilor clauzelor contractelor de eșalonare, suspendarea parțială a operațiunilor la conturile bancare ale contribuabililor, neregularități la organizarea și efectuarea controalelor fiscale, reducerea neîntemeiată a amenzilor cu 50%.

Concluzii: IFPS urmează să-și reglementeze și să-și conformeze activitatea auditului intern la prevederile legale.

3.10. Cu privire la executarea hotărârilor precedente ale Curții de Conturi

Analiza asupra executării cerințelor și implementării recomandărilor din Hotărârile precedente (nr.48 din 29.06.2010 „Privind Raportul auditului veniturilor administrate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada anului 2009” și nr.60 din 26.09.2011 „Privind Raportul auditului veniturilor administrate de Serviciul Fiscal de Stat în perioada anului 2010”) ale Curții de Conturi denotă că acțiunile întreprinse în vederea remedierii neregulilor/abaterilor și neajunsurilor stabilite în cadrul auditurilor respective, în aspectul administrării veniturilor publice, în mare măsură, n-au fost asigurate.

Astfel, Ministerul Finanțelor n-a întreprins măsurile necesare și adecvate întru asigurarea executării:

- unor cerințe din Hotărârea Curții de Conturi nr.60 din 26.09.2011 privind inițierea măsurilor necesare de ordin legislativ și administrativ pentru eliminarea lacunelor care erodează baza de colectare a impozitelor și taxelor, precum și în aspect de management instituțional, întru modernizarea instrumentelor și procedurilor de administrare a veniturilor publice (pct.2.2.2.), precum și elaborarea și aplicarea

cadrelor regulator departamental referitor la procedurile de evaluare-prognostice a bazei impozabile și obligațiilor fiscale, având drept obiectiv stabilirea indicatorilor de performanță pentru organele fiscale din subordine în materie de administrare fiscală (pct.2.2.3.);

- unor recomandări din Raportul de audit, aprobat prin Hotărârea anterior menționată, vizând înaintarea Guvernului a propunerilor unor inițiative legislative întru/privind: adoptarea unei legi privind depistarea și contracararea activității firmelor-fantomă, stabilind statutul juridic, condițiile și criteriile de declarare, precum și eventualele efecte juridice ce ar surveni ca urmare a desfășurării activității de către acestea, argumentarea fectivității operațiunilor și excluderea de la decontări cu bugetul a tranzacțiilor efectuate, precum și responsabilitatea părților implicate (Recomandarea nr.12) și adoptarea unui act normativ privind zonele off-shore (Recomandarea nr.31).

De asemenea, se menționează că, întru implementarea Recomandărilor nr.40 și nr.41, IFPS a elaborat și a înaintat Ministerului Finanțelor, spre avizare, proiectul Hotărârii Guvernului „Privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de evidență, evaluare și vânzare a bunurilor confiscate, a bunurilor fără stăpîn, a bunurilor sechestrate perisabile sau cu termen de păstrare limitat, a corpurilor delictive, a bunurilor trecute în proprietatea statului cu drept de succesiune și a comorilor”, ulterior acesta fiind restituit entității pentru îmbunătățire, definitivare și înaintare spre aprobare, în modul stabilit, în scopul eficientizării activității de valorificare a bunurilor confiscate.

Totodată, auditul constată că și IFPS n-a fost, în măsura necesară, preocupat de implementarea prevederilor Hotărârii nominalizate a Curții de Conturi. În acest sens, necesită a fi menționată neexecutarea pct.2.3.3. privind reevaluarea bazei impozabile a contribuabililor și ajustarea obligațiilor fiscale în aspect teritorial, pentru aprecierea nivelului de colectare a veniturilor bugetare și a eficienței activității organelor fiscale subordonate și a pct.2.3.4. referitor la instituirea unui mecanism de monitorizare a contribuabililor declarați în stare de insolvență, pentru excluderea evaziunilor și fraudelor.

De asemenea, auditul denotă necesitatea unui termen mai îndelungat în vederea realizării acțiunilor ce țin de implementarea programelor informatice (SI „Contul curent și certificarea contribuabililor”, „Transabilitatea TVA”, „Factura fiscală electronică”), inclusiv instituirea sistemului de management financiar și control intern, a modelului de gestionare a riscurilor de conformare pe categorii de contribuabili și tipuri de activități, care, la momentul auditului, erau fie inițiate, fie la etapa de testare/examinare;

Cît privește Hotărârea Curții de Conturi nr.47 din 29 iunie 2010 „Privind Raportul auditului regularității utilizării mijloacelor bugetului de stat pe anul 2009 la Inspectoratul Fiscal Principal de Stat și unele instituții subordonate”, auditul relevă executarea integrală a acesteia.

În context, în scopul soluționării definitive, cerințele neexecutate sau executate parțial, avînd un caracter esențial și sistematic, au fost abordate în cadrul prezentului audit și sînt reiterate în prezentul Raport.

Recomandări Ministerului Finanțelor:

20. Să inițieze măsurile necesare de ordin legislativ și

administrativ, întru modernizarea instrumentelor și procedurilor de administrare a veniturilor publice, pentru eliminarea lacunelor care erodează materia de constituire și colectare a impozitelor/taxelor.

21. Să asigure reactualizarea și implementarea cadrului regulator departamental referitor la procedurile analitice/tehnice de evaluare/prognostice a bazei impozabile și obligațiilor fiscale, avînd drept obiectiv stabilirea indicatorilor de performanță pentru autoritățile fiscale din subordine în materie de administrare fiscală.

22. Să asigure aprobarea și implementarea, în modul stabilit, a actului normativ privind modul de evidență, evaluare și vânzare a bunurilor confiscate, a bunurilor fără stăpîn, a bunurilor sechestrate perisabile sau cu termen de păstrare limitat, a corpurilor delictive, a bunurilor trecute în proprietatea statului cu drept de succesiune și a comorilor”, în scopul eficientizării activității de valorificare a bunurilor confiscate.

Recomandări IFPS:

23. Să asigure (re)evaluarea bazei impozabile a contribuabililor și ajustarea obligațiilor fiscale în aspect sectorial și administrativ teritorial, pentru aprecierea nivelului de colectare a veniturilor bugetare și a eficienței activității organelor fiscale subordonate.

24. Să instituie un mecanism de monitorizare a contribuabililor declarați în stare de insolvență, pentru combaterea evaziunilor și fraudelor.

25. Să asigure/monitorizeze definitivarea implementării sistemelor informaționale inițiate, precum și de management financiar și control intern, inclusiv a modelului de gestionare a riscurilor de conformare pe categorii de contribuabili și tipuri de activități.

Concluzii generale

Reiesind din constatările auditului, se menționează că, în anul 2011, IFPS și IFS teritoriale au întreprins măsuri de redresare a situației privind administrarea fiscală în scopul sporirii colectării veniturilor publice. Avînd la bază Planul de Dezvoltare pentru perioada 2011-2015, Serviciul Fiscal a implementat un model de evaluare a riscurilor de conformare. Totodată, pentru a asigura o implementare eficientă și a obține un impact durabil asupra nivelului de conformare, sînt necesare măsuri riguroase și rezultative în vederea: identității evidenței contribuabililor; monitorizării onorării în termen și depline a obligațiilor fiscale; neadmiterii restanțelor veniturilor publice; ridicării gradului de realizare a veniturilor, inclus în coraport cu PIB; investigării fraudelor fiscale; ridicării nivelului controlului fiscal și auditului intern; asigurării stingerii obligațiilor fiscale. De asemenea, întru îmbunătățirea celor menționate, urmează a fi consolidate toate componentele administrării fiscale, eficientizată funcționarea sistemului de control intern, instruirea permanentă a personalului fiscal, identificarea și evaluarea riscurilor.

Prezentul Raport a fost întocmit în baza probelor acumulate în misiunile de audit la: IFPS (I.Bulmaga, V.Gheorghita); IFS mun.Chișinău (N.Misail, T.Herțanu, D.Ivanov, N.Furnica); IFS mun.Bălți (A.Rusu, Ig.Lungu); IFS Anenii Noi (M.Mozan, I.Cojocari); IFS Basarabasca (V.Matei, A.Caramile); IFS Sorocea (S.Malevici, V.Damian); IFS Ocnița (G.Medvedi); IFS Florești (R.Tcaci, D.Ciubotaru); IFS Telenești (M.Goncear, N.Ciubaci).

Responsabil de monitorizarea, executarea auditului și consolidarea raportului

**Șef de Direcție în Direcția generală nr.1,
auditor public
Șeful echipei de audit,
controlor de stat superior**

Tudor Suhan

Ion Bulmaga

PARTEA II
Hotărîri ale Guvernului Republicii Moldova**740 H O T Ă R Î R E**
cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare
a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru
anii 2012–2020

În scopul creării unui mediu de afaceri favorabil dezvoltării sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, sporirii ponderii acestuia în dezvoltarea economiei naționale, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020, conform anexei nr.1;

Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2014, conform anexei nr.2.

2. Autoritățile administrației publice implicate în implementarea Strategiei, vor prezenta, anual, Ministerului Economiei, în termen de până la 31 ianuarie, informația despre implementarea Planului de acțiuni privind implemen-

tarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2014.

3. Ministerul Economiei va prezenta:

Guvernului, anual, în termen de până la 31 martie, Raportul de implementare a Planului de acțiuni privind realizarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2014;

Cancelariei de Stat, în termen de până la 30 septembrie 2021, Raportul de evaluare a Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020, bazat pe indicatori relevanți și date statistice, conform obiectivelor trasate.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcină Ministerului Economiei.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul economiei

Nr. 685. Chișinău, 13 septembrie 2012.

Vladimir FILAT

Valeriu Lazăr

Anexa nr.1
la Hotărîrea Guvernului nr.685
din 13 septembrie 2012

STRATEGIA
de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020**DEFINIREA PROBLEMEI**

Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 (în continuare – Strategia) și Planul de acțiuni privind implementarea acestei Strategii pentru anii 2012-2014, oferă cadrul de politici pe termen lung și mediu privind dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii (în continuare – IMM-uri) din Republica Moldova în contextul trecerii de la modelul de dezvoltare economică bazat pe consum la o nouă paradigmă orientată spre exporturi, investiții și inovații, a dezideratului politic de integrare europeană și a tendințelor economice mondiale.

Pentru dezvoltarea Republicii Moldova sectorul IMM este de o importanță deosebită. În perioada de stabilire a relațiilor de piață, rolul IMM-urilor era determinat nu doar de structura economiei creată, în care ponderea înaltă o ocupa genurile de activitate, preferate de întreprinderile mici, ci și de existența resurselor umane, rămase fără lucru, a utilajelor neutilizate, materiilor prime secundare, care optim puteau fi utilizate de către micul business.

În decursul a 20 de ani, sectorul IMM al Republicii Moldova a crescut atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ. Criza financiar-economică mondială s-a reflectat negativ asupra IMM-urilor. Cercetarea impactului crizei asupra rezultatelor acestui sector, a unor grupe de IMM-uri, permite de a considera mult mai concret posibilitățile și restricțiile lor în condițiile mediului extern nefavorabil, de a argumenta perfecționarea politicii de reglementare a acestora.

În Republica Moldova, IMM-urile constituie o pondere esențială în numărul total al agenților economici, asigură ocuparea forței de muncă și un nivel modest de venit, asigură saturarea pieței de mărfuri, participă la crearea

PIB-ului.

Caracteristica indicatorilor principali ai IMM-urilor, evaluarea potențialului și a contribuției acestui sector în dezvoltarea economică a Republicii Moldova, evoluția lui, inclusiv în perioada de criză a ultimilor ani, va da posibilitate de a identifica părțile forte și părțile slabe ale IMM-urilor moldovenești în comparație cu alte țări europene, de a argumenta direcțiile principale și măsurile de susținere de stat a acestora.

Impactul cantitativ al IMM-urilor asupra creșterii economice se estimează prin indicatorul ponderii IMM-urilor în PIB. Valoarea indicatorului ponderii IMM-urilor în PIB variază semnificativ în diferite țări.

În UE sectorul IMM generează 58,4% din PIB, în SUA – 43,4% (în 2009).

În 10 din 12 țări ale Organizației de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN) ponderea IMM-urilor în PIB constituie mai puțin de 50%, în 5 țări – mai puțin de 30%. Ponderea IMM-urilor moldovenești în PIB în 2010 a constituit 28,3%. În toate țările contribuția IMM-urilor în PIB este relativ mai mică, decât ponderea sectorului în ocuparea forței de muncă. Acest lucru reflectă un nivel mai redus al productivității muncii în sectorul IMM în comparație cu companiile mari.

Criza a avut impact asupra mai multor indicatori, care caracterizează dezvoltarea social-economică a țărilor, a influențat negativ asupra dezvoltării mediului de afaceri.

IMM-urile din Republica Moldova participă destul de activ la fabricarea bunurilor și serviciilor, satisfăcând cererea, în special pe piața internă. Caracteristic pentru Republica Moldova este lipsa cooperării dintre întreprinderile mari și IMM-uri, de aceea IMM-urile contribuie, în primul rând, la saturarea pieței de consum.

Prezenta Strategie va contribui la consolidarea potențialului IMM și a rolului lor în economie, stabilirea mai clară a priorităților, creșterea încrederii dintre mediul de afaceri și autorități, crearea în ansamblu a unui mediu mai favorabil pentru mediul de afaceri. Susținerea și dezvoltarea IMM-urilor va contribui, de asemenea, la realizarea altor politici economice – sectoriale, regionale, investiționale, inovative etc.

Prezenta Strategie a fost elaborată în concordanță cu:

Programul de activitate al Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, care oferă cadrul de politici de guvernare a Republicii Moldova pentru perioada 2011-2014;

Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020, care a identificat 7 probleme critice și ulterior le-a transpus în obiective strategice pe termen lung, printre care:

racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie;

diminuarea costurilor finanțării prin intensificarea concurenței în sectorul financiar și dezvoltarea instrumentelor de management al riscurilor;

ameliorarea climatului de afaceri prin optimizarea cadrului normativ de reglementare și prin aplicarea tehnologiilor informaționale în serviciile publice destinate mediului de afaceri și cetățenilor;

alte documente de planificare strategică sectoriale și documentele de politici semnate cu partenerii de dezvoltare.

Adoptarea prezentei Strategii este bazată pe necesitatea asigurării unei continuități în procesul de elaborare și implementare a politicilor pentru IMM-uri, din următoarele considerente:

1) Strategia de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2006-2008 și Programul de Stat de Susținere a Dezvoltării IMM-urilor pentru anii 2009-2011 sînt expirate;

2) recomandările rezultate din procesul de negocieri asupra Acordului European de Asociere RM-UE și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător al acestuia vizînd politicile antreprenoriale;

3) recomandările studiului „Încurajarea Dezvoltării Sectorului IMM” parvenit din partea Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) în vederea susținerii dezvoltării unui sector competitiv al IMM-urilor;

4) implementarea celor 10 principii „Small Business Act” for Europe.

Comisia Europeană pentru a reflecta cele mai recente evoluții economice, pentru a alinia „Small Business Act” la prioritățile Strategiei Europa 2020 și pentru a îmbunătăți continuu mediul de afaceri pentru IMM-uri, și-a propus adoptarea de acțiuni noi în mai multe domenii prioritare:

reglementare inteligentă, pentru a le oferi IMM-urilor posibilitatea de a se concentra asupra activităților de bază, prin îmbunătățirea legislației, aplicarea „testului IMM” la propunerile legislative, acordîndu-se o atenție specială diferențelor între microîntreprinderi, întreprinderile mici și cele mijlocii; realizarea de „ghișee unice” pentru facilitarea procedurilor administrative, reducerea „supra-legiferării”, prin care se depășesc termenele directivelor UE;

îmbunătățirea accesului la finanțare, pentru investiții și dezvoltare, prin acces la garanții de împrumut pentru IMM-uri, prin mecanisme consolidate de garantare a împrumuturilor; îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare, inclusiv a accesului la piete de capital de risc, precum și

măsuri orientate spre sensibilizarea investitorilor la oportunitățile oferite de IMM-uri; acordarea pentru toate băncile, indiferent de dimensiuni, a posibilității de a implementa cu ușurință împrumuturi ale BEI și instrumente UE;

utilizarea deplină a pieței unice a Uniunii Europene, prin măsuri pentru facilitarea recuperării transfrontaliere a creanțelor; revizuirea sistemului de standardizare pentru realizarea unor standarde mai favorabile IMM-urilor și mai ușor accesibile; orientări pentru utilizarea de către IMM-uri a normelor de etichetare a originii;

racordarea politicilor la necesitățile prioritare și strategice ale IMM-urilor identificate prin consultări publice-private și parteneriat și rezultate din fluctuațiile curente macroeconomice;

dezvoltarea politicilor IMM-urilor, luînd în considerare natura complexă, multisectorială și multidimensională a acestora. Perfectionarea legislației sectorului IMM este fondată și dictată de importanța acestui sector pentru economia națională și potențialul de dezvoltare al acestuia.

În baza problemelor definite mai sus, au fost identificate 6 direcții prioritare pentru sectorul IMM. Fiecare prioritate definește clar problema specifică, descrie situația actuală și stabilește obiective specifice.

Strategia își concentrează atenția asupra celui mai mare segment de afaceri din Moldova, instrumentele și sprijinul căreia au fost concepute pentru a asigura în mod integral activitățile IMM-urilor, pentru a formula o viziune clară asupra dezvoltării acestora, orientate spre eficientizarea procesului de producere, marketingului, sporirea competitivității produselor și serviciilor, însușirea noilor procese de producere.

Prezenta Strategie se bazează pe valorile și principiile businessului contemporan, este dictată de necesitatea și fermitatea participării întreprinderilor mici și mijlocii la procesul de redresare a economiei Republicii Moldova și este rezultatul numeroaselor consultări cu societatea civilă și a recomandărilor partenerilor de dezvoltare.

I. TENDINȚELE DE DEZVOLTARE A SECTORULUI IMM-URILOR

1.1. Situația economică curentă a Republicii Moldova și evoluția dezvoltării sectorului IMM-urilor

Pe parcursul anului 2011, economia Republicii Moldova a fost în continuă ascensiune, determinată în mare parte de sporirea consumului. Cele mai accentuate ritmuri de creștere s-au înregistrat în sectoarele: comerț exterior și interior, investiții și transporturi.

Produsul intern brut (PIB), conform datelor preliminare, în anul 2011, a constituit în valoare nominală 82,2 mld. lei, preturi curente de piață, fiind în creștere – în termeni reali – cu 6,4% față de anul 2010. Majorarea PIB-ului a fost condiționată, în general, de creșterea cererii externe la bunurile industriale fabricate în Moldova și cele interne din contul consumului final.

Intrările valutare de peste hotarele țării, intensificarea comerțului exterior, precum și fluctuațiile cursurilor de schimb pe piețele valutare internaționale, au influențat cursul de schimb al monedei naționale, care în ianuarie-decembrie 2011 a marcat o apreciere față de dolarul SUA cu 3,6% în termeni nominali și o depreciere față de moneda euro cu 6,4%.

Evoluția sectorului bancar a consemnat o tendință pozitivă de dezvoltare, fiind reflectată prin îmbunătățirea indicatorilor de performanță (lichiditatea, eficiența, creșterea profitabilității și calitatea portofoliului de credite).

În 2011 în activitatea investițională a fost consemnată o creștere considerabilă. Este de remarcat că sursele principale de finanțare a activității investiționale au fost mijloacele proprii ale agenților economici și populației, care au format 64% din totalul investițiilor în active materiale pe termen lung.

Evoluția comerțului exterior a fost influențată de situația creată pe plan extern, în special în țările care sînt principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova.

Exporturile cresc mai rapid decît importurile, astfel în anul 2011, comparativ cu anul precedent exporturile s-au majorat cu 44,1% iar importurile – cu 34,7%. Gradul de acoperire al importurilor cu exporturi s-a majorat de la 40,0% pînă la 42,8%.

În anul de referință, creșteri semnificative s-au înregistrat la exporturile de mărfuri către țările Uniunii Europene (+48,6%), țările CSI (+47,3%) și alte țări (+13,8%).

Importurile au fost dominate de produsele necesare pentru asigurarea economiei naționale cu materii prime și energie, precum și cele destinate consumului populației. Volumul importurilor din țările Uniunii Europene a crescut cu 32,4%, din țările CSI cu 36,3% și din alte țări cu 36,6%.

Structura și evoluția numărului IMM-urilor (datele Biroului Național de Statistică (www.statistica.md))

În perioada anilor 2006-2010 IMM-urile au înregistrat o evoluție pozitivă la toți indicatorii, ceea ce arată că sectorul, în întregul său, este rentabil și contribuie pozitiv la formarea venitului național. Rezultatele cele mai bune au fost înregistrate la categoria întreprinderilor mici.

În Republica Moldova, IMM-urile dețin circa 97,7 % din numărul total al întreprinderilor din țară și reflectă o creștere stabilă a sectorului atît datorită îmbunătățirii mediului de afaceri, cît și perfecționării cadrului regulatoriu ce ține de activitatea antreprenorială.

În anul 2010 numărul IMM-urilor a constituit 45,6 mii întreprinderi, sau cu 1,9 mii întreprinderi (cu 4,3%) mai mult față de anul 2009 și cu 10,2 mii întreprinderi (cu 28,8%) mai mult față de anul 2006, cel mai mult crescînd numărul întreprinderilor micro de la 27,27 mii unități în anul 2006 la 34,9 mii unități în anul 2010, urmate de cele mici cu o creștere de 2,6 mii unități sau cu 39,5% în perioada de referință (figura1).

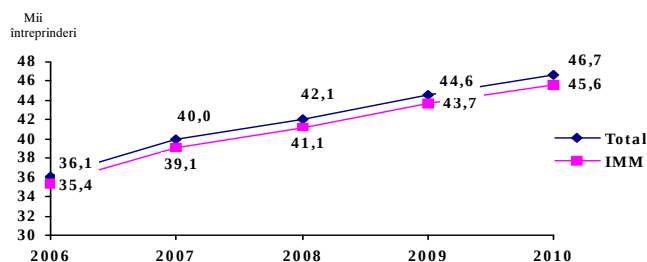

Figura 1. Evoluția numărului IMM-urilor în perioada anilor 2006-2010.

Partea preponderentă a IMM-urilor își desfășoară activitatea în domeniul comerțului, constituind în anul 2010 circa 18,7 mii unități, sau 41% din totalul întreprinderilor mici și mijlocii, majorîndu-se cu 4,5 la sută față de anul 2009 și cu 28,4 la sută față de anul 2006. În industria prelucrătoare în anul 2010 au activat 5,1 mii IMM-uri, sau cu 0,4 mii unități sau cu 10% mai mult decît în anul 2006. Implicarea unui număr din ce în ce mai mare de IMM-uri în sectorul industrial, în perioada de referință, dovedește că acest sector se află în faza de dezvoltare – proces cu multiple implicații, deoarece în întreprinderile mici și mijlocii

din sectorul industrial au loc procese organizatorice și de producție complexe, care induc infrastructură performantă, personal calificat și stabilitate pe piață.

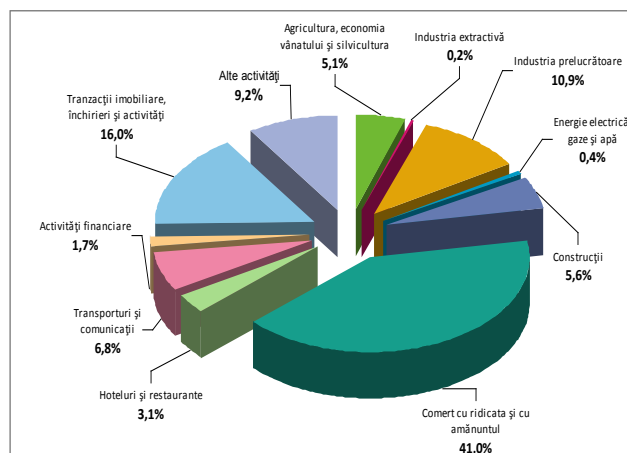

Figura 2. Ponderele IMM-urilor în profilul principalelor genuri de activitate în anul 2010.

Forța de muncă angajată din sectorul IMM-urilor (datele Biroului Național de Statistică (www.statistica.md))

La finele anului 2006, numărul mediu al salariaților în economia Republicii Moldova constituia peste 575 mii persoane, iar în sectorul IMM-urilor activau 332,7 mii persoane, deținînd 56,2 % din numărul total. Circa 24% din aceștia erau încadrați în comerțul cu ridicata și cu amănuntul, 20% în agricultură, economia vînatului și silvicultură, iar 18,4% în industria prelucrătoare.

În anul 2010, în cadrul IMM-urilor au activat 309,4 mii persoane, deținînd 58,8% din numărul total de angajați din economia națională. 25,2% din angajații sectorului IMM-urilor activau în comerțul cu ridicata și cu amănuntul, 15,6% în agricultură, economia vînatului și silvicultură, iar 16,8% în industria prelucrătoare (figura 3).

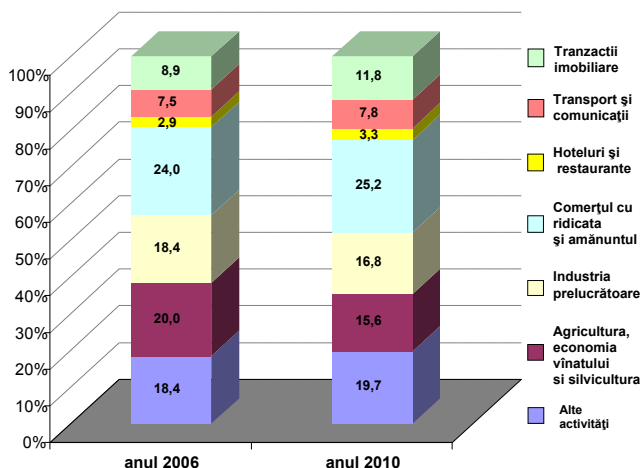

Figura 3. Ponderea numărului angajaților IMM-urilor în principalele genuri de activitate și numărul total al acestora în anul 2010.

Numărul de salariați în mediu pe o întreprindere în anul 2010 a constituit 6,8 persoane, cu o persoană mai puțin față de anul 2009 și cu 2,6 persoane mai puțin decît în anul 2006.

Numărul persoanelor angajate în IMM-uri a notat o creștere în 2006 și în 2007 (+4,9% și +3,3% pe an), dar a scăzut în 2008, 2009 și 2010 cu, respectiv, 4,5%, 3,6%

și 2,2% pe an.

Analiza regională, relevă faptul că forța de muncă ocupată în IMM-uri în anul 2010 s-a concentrat în regiunea municipiului Chișinău cu 164,4 mii persoane, urmată de regiunea Nord cu 58,5 mii persoane, regiunea Centru cu 49,9 mii persoane și regiunea SUD cu 24,6 mii persoane și UTA Găgăuzia cu 12,0 mii persoane.

Evoluția economico-financiară a IMM-urilor (datele Biroului Național de Statistică (www.statistica.md))

În anul 2009, IMM-urile din majoritatea sectoarelor economiei naționale au înregistrat valori descendente de dezvoltare. Veniturile din vânzări au scăzut în toate ramurile de activitate ale întreprinderilor mici și mijlocii cu excepția activităților financiare. Pe parcursul anului 2010, însă, situația financiară în sector nu doar a revenit la normal, ci s-a îmbunătățit simțitor, IMM-urile înregistrând o creștere a veniturilor la toate pozițiile (figura 4). Astfel, dacă în anul 2009 veniturile din vânzări ale IMM-urilor au scăzut în comparație cu anul 2008 cu 7504,1 mil. lei, atunci în anul 2010 față de anul 2009 acestea s-au majorat cu 7783,2 mil. lei, însumând 65263,2 mil. lei.

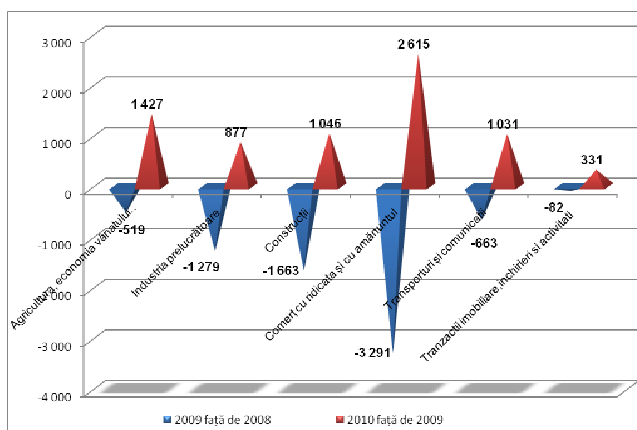

Figura 4. Evoluția în dinamică a veniturilor din vânzări ale IMM-urilor conform genurilor de activitate (milioane lei).

Această evoluție este consecința flexibilității IMM-urilor, majoritatea încadrându-se în clasa microîntreprinderilor, care sînt caracterizate de o volatilitate suplimentară (se restructurează și se reorientează mult mai rapid).

În anul 2010 veniturile din vânzări ale IMM-urilor în medie pe o întreprindere au constituit 1430 mii lei sau cu 114 mii lei (cu 8,6%) mai mult față de anul 2009, iar veniturile din vânzări ale IMM-urilor în mediu la un salariat au constituit 210,9 mii lei sau cu 29 mii lei (cu 16%) mai mult față de anul 2009.

Rezultatul financiar al IMM-urilor în anul 2010 este caracterizat prin obținerea unui profit în mărime de 5456,9 mil. lei, care a crescut în comparație cu anul 2009 cu 3213,7 mil. lei și cu 3709 mil. lei în comparație cu anul 2006.

În același timp, în anul 2010 au înregistrat pierderi 21,7 mii de IMM-uri sau 47,6% din numărul total al acestora. Începînd cu anul 2006, la acest capitol, pentru prima oară se înregistrează o scădere cu 3 puncte procentuale a întreprinderilor care înregistrează pierderi, suma acestora diminuîndu-se cu 979,2 mil. lei.

La formarea Produsului Intern Brut, întreprinderile mici și mijlocii au contribuit în anul 2010 cu 28,3% sau cu 6,7 puncte procentuale mai puțin decît în anul 2006.

Concluzii:

Criza financiar-economică globală a influențat negativ și destul de esențial asupra dezvoltării indicatorilor sectorului IMM.

În 2005-2006, conform datelor statistice, s-a înregistrat

creșterea practic a tuturor indicatorilor sectorului IMM: numărul întreprinderilor, numărul salariaților, ponderea IMM-urilor în PIB și profitul.

În 2007-2009 tendința indicatorilor diferă semnificativ: numărul IMM-urilor a continuat să crească în decursul întregii perioade analizate; ponderea în PIB a început o descreștere lentă; numărul salariaților a început să se reducă substanțial începînd cu 2008; valoarea profitului de pînă la impozitare s-a majorat în 2007-2008, iar în 2009 acest indicator s-a redus substanțial.

În 2010 aproape toți indicatorii au înregistrat creștere: a continuat să se mărească numărul întreprinderilor; ponderea în PIB s-a menținut la nivelul înregistrat în 2009, dar sa redus în comparație cu 2006; profitul practic a ajuns la nivelul 2008 (în expresie valorică, cu excepția inflației). Tendința de scădere a fost caracteristică doar pentru indicatorul **numărul de salariați**, care a continuat declinul început în anul 2008 (această tendință a fost observată nu doar pentru IMM-uri, ci și pentru toate companiile).

Criza economică mondială, în diferită măsură, a influențat asupra indicatorilor anumitor grupe de IMM-uri. Spre exemplu, creșterea numărului de întreprinderi în sectorul IMM a avut loc, în special, din contul întreprinderilor mici și micro.

La moment, datele privind întreprinderile și afacerile micro, efectuate fără înregistrarea întreprinderii, sînt incomparabile. Nu există un registru consolidat care ar permite de a analiza activitatea tuturor IMM-urilor și a deținătorilor de patente, care activează în țară. Prin urmare, o analiză profundă a dezvoltării sectorului IMM în prezent nu este posibilă.

1.2. Analiza SWOT a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii

Analiza punctelor forte și a celor slabe, a oportunităților și a amenințărilor din sectorul IMM în formă generalizată este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabel

Analiza SWOT a sectorului IMM

Puncte forte	Puncte slabe
- Bază legislativă pentru dezvoltarea IMM-urilor creată și îmbunătățită continuu. - Proceduri facile pentru înregistrarea IMM. - Punerea în aplicare a strategiilor, programelor și mecanismelor de stat pentru sprijinirea IMM-urilor. - Poziția geografică favorabilă a țării, situată între UE și țările CSI. - Atitudinea pozitivă a populației față de IMM-uri și dorința de a avea propria afacere. - Forța de muncă cu abilități în cunoașterea limbilor străine. - Noi competențe dobîndite și transferabile prin revenirea emigranților. - Conlucrare internațională de domeniu (Consiliul Consultativ pentru susținerea și dezvoltarea IMM-urilor al CSI și Grupul de lucru privind IMM-urile OCEMN). - Sistem de telecomunicații bine dezvoltat inclusiv acces la Internet. - Personal înalt calificat în sectorul TIC. - Regimuri de comerț favorabile (CSI, CEFTA, UE Turcia).	- Eficiență redusă a implementării bazei legislative. - Dezechilibrul dezvoltării sectorului IMM-urilor în profil teritorial. - Dialog și conlucrare inefficientă între întreprinzători și autoritățile publice. - Capacitate financiară limitată a statului pentru susținerea IMM-urilor. - Lipsa instrumentelor de susținere financiară a proiectelor inovative. - Nivel scăzut de elaborare și absorbție a inovațiilor. - Monopolizarea sectoarelor economiei naționale și concurența neloială. - Infrastructură de suport în afaceri și a pieței de capital sub dezvoltate. - Nivel scăzut al culturii antreprenoriale și al formării profesionale. - Slaba cunoaștere a tehnicilor de export/acces pe piețe externe și cota redusă a IMM-urilor la export. - Nivelul scăzut de competitivitate a IMM-urilor.

Oportunități	Amenințări
- Creșterea atenției statului față de problemele și necesitățile sectorului IMM-urilor. - Crearea Consiliului Consultativ pentru IMM-uri. - Dezvoltarea investițiilor în parteneriatul public-privat. - Vectorul pro-european în dezvoltarea națională. - Extinderea domeniului de cooperare internațională, dezvoltarea cooperării transfrontaliere pentru IMM-uri și a infrastructurii regionale cu consolidarea punctelor de contact. - Dezvoltarea continuă a internaționalizării sectorului IMM-urilor. - Dezvoltarea continuă a tehnologiilor și inovațiilor și a capacității de absorbție ale acestora. - Dezvoltarea politicii de clustere. - Reformarea continuă a sistemului educațional în domeniul antreprenorial și a formării profesionale. - Dezvoltarea și îmbunătățirea continuă a drepturilor de proprietate intelectuală. - Dezvoltarea pieței serviciilor de consultanță. - Susținerea dezvoltării birourilor istoriilor de credit. - Simplificarea continuă a procesului de înregistrare și reglementare a activității IMM-urilor.	- Existența conflictului teritorial. - Migrarea semnificativă în rândul tinerilor și lipsa influxului de cadre tinere specializate în activități antreprenoriale. - Creșterea economiei tenebre. - Presiune competitivă internațională. - Dependența energetică a țării. - Adaptarea lentă a sistemului educațional la cererea pieței forței de muncă. - Participarea slabă a antreprenorilor la programele de educație antreprenorială. - Tendința de majorare a poverii fiscale. - Instabilitatea cadrului legislativ.

Analiza SWOT indică asupra existenței avantajelor și oportunităților pentru dezvoltarea IMM-urilor, însă punctele slabe și amenințările cu referire la IMM-uri rămân a fi substanțiale.

În acest context, este evidentă necesitatea susținerii sectorului IMM, prin crearea de condiții juridice și economice stabile, propice dezvoltării activității de întreprinzător.

II. DIRECȚII STRATEGICE DE DEZVOLTARE

2.1. Viziunea și misiunea sectorului

Viziunea strategică: IMM-urile din Republica Moldova – factor al creșterii economice durabile și competitivității naționale.

Implementarea cu succes a prezentei Strategii va contribui la:

- 1) creșterea numărului mediu de IMM-uri la 1000 locuitori pînă la 25 de IMM-uri pînă în 2020;
- 2) creșterea numărului de angajați în cadrul IMM-urilor pînă la 65% pînă în 2020;
- 3) atingerea unei ponderi de 38% a IMM-urilor în PIB pînă în 2020;
- 4) asigurarea unei concurențe eficiente prin consolidarea competitivității și facilitarea creșterii și inovării IMM-urilor sustenabile.

Misiunea strategică: Crearea unui mediu de afaceri favorabil, promovarea culturii antreprenoriale în vederea susținerii IMM-urilor și asigurării coeziunii sociale.

Pentru realizarea misiunii va fi necesară:

- 1) coordonarea proceselor cu politicile existente pentru IMM-uri elaborate de către Uniunea Europeană;
- 2) îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a afacerii;
- 3) îmbunătățirea calității produselor IMM-urilor;
- 4) sporirea accesului IMM-urilor la achiziții publice și sporirea capacității de a opera în calitate de subcontractanți;
- 5) sporirea implementării programelor de instruire antreprenorială;
- 6) consolidarea rolului IMM, ca entități în crearea de noi

locuri de muncă, care vor contribui la apariția diferențelor în dezvoltarea economică a regiunilor.

În lumina celor expuse, în vederea atingerii viziunii și misiunii, prin implementarea prezentei Strategii, Guvernul își propune realizarea următoarelor direcții prioritare pentru perioada 2012-2020:

1. Ajustarea cadrului normativ de reglementare la necesitățile dezvoltării IMM-urilor.
2. Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare.
3. Dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale.
4. Sporirea competitivității IMM-urilor și încurajarea spiritului inovator.
5. Facilitarea dezvoltării IMM-urilor în regiuni.
6. Dezvoltarea parteneriatelor în afaceri.

Fiecare dintre direcțiile prioritare vor încorpora obiectivele sale specifice, prin care, în sensul prezentei Strategii, se vor subînțelege rezultatele specifice prognozabile și măsurabile, realizate prin intermediul programelor de dezvoltare, proiectelor și acțiunilor incluse în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei. Fiecare plan de acțiuni va avea o perioadă de implementare de 3 ani.

2.2. Direcțiile prioritare

2.2.1. Ajustarea cadrului normativ de reglementare la necesitățile dezvoltării IMM-urilor

Definirea problemei

Optimizarea reglementării și micșorarea presiunii administrative este un element important pentru dezvoltarea IMM-urilor, birocrăția fiind, în mod proporțional, o povară mult mai mare pentru IMM-uri decît pentru firmele mai mari. Recentele crize economice la nivel mondial au dezvoltat toate carențele existente în domeniul reglementării afacerilor și a constituit un prilej deosebit pentru o simplificare masivă în domeniu.

Începînd cu anul 2004, cu suportul partenerilor de dezvoltare internaționali, Republica Moldova a început să realizeze un vast proces al reformei regulatorii. În 2006 au fost finisate lucrările de revizuire a actelor normative ale Guvernului și ale autorităților administrației publice centrale, conform prevederilor Legii nr. 424-XV din 16 decembrie 2004 privind revizuirea și optimizarea cadrului normativ de reglementare a activității de întreprinzător, numită „Ghilotina I” și s-a început reevaluarea masivă a legilor, conform prevederilor Legii nr. 235-XVI din 20 iulie 2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, numită „Ghilotina II”. Ulterior, prin Hotărîrea Guvernului nr. 104 din 1 februarie 2007 a fost aprobată Strategia de reformă a cadrului de reglementare de stat a activității de întreprinzător și Planul de implementare a Strategiei respective în perioada de pînă în anul 2010.

În scopul simplificării reglementărilor existente și optimizării numărului și procedurilor ce afectează desfășurarea afacerilor în perioada 2010-2011 a fost efectuat un proces de inventariere a actelor permissive, supranumit „Ghilotina 2+”.

Astfel, au fost supuse inventarierii actele eliberate de peste 45 de autorități emitente, numărul actelor fiind de peste 400. În rezultat au fost aprobate în pachet Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător (care a stabilit lista tuturor actelor permissive cu caracter de autorizare la nivel de 273, autoritățile emitente ale acestora – 34, termenul de valabilitate și costul respectivelor acte), Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative (prin intermediul căreia au fost operate amendamente la 18 acte legislative, prin prisma excluderii acelor acte și prevederi ce au tangență cu acele ce se propun a fi excluse ca inoportune), Legea privind implementarea „ghișeului unic” în desfășurarea activității de întreprinzător.

Etapa ulterioară a acestui proces va constitui la implementarea reformei regulatorii a serviciilor cu plată „Ghilotina 3”, invocând revizuirea listei serviciilor prestate businessului contra plată de autoritățile publice, crearea unui Registru unic al serviciilor oferite contra plată și simplificarea acordării lor.

Acțiunile întreprinse pentru îmbunătățirea activității de întreprinzător, au influențat, inter alia, și plasarea Republicii Moldova în ratingurile internaționale în ceea ce ține de mediul de afaceri. Republica Moldova s-a situat pe locul 81 în clasamentul țărilor (183 țări) care au cel mai favorabil mediu de afaceri potrivit raportului anual – „Doing Business 2012”, realizat de Banca Mondială (s-a ridicat cu 18 poziții față de anul precedent). În aceeași ordine de idei, Moldova se situează pe locul 17 din 27 de state din grupul Europa de Est și Asia Centrală. Potrivit acestui studiu, Moldova și-a îmbunătățit semnificativ capitolele: lansarea afacerii, obținerea unui credit, executarea contractelor și reglementarea procedurilor, în caz de faliment (insolvabilitate).

Deși în urma reformei regulatorii au fost atinse rezultate semnificative, au rămas însă și un șir de probleme nerezolvate, existind o sferă largă pentru viitoarele acțiuni. Ajustarea cadrului regulator la principiile „Small Business Act” pentru Europa, rămâne în continuare o provocare. Calitatea cadrului regulator și evoluția acestuia are impact direct asupra atingerii altor priorități de dezvoltare a IMM.

Moldova, în comparație cu statele Europei de Est și Asia Centrală, performează puternic, în termeni absoluți, în două sectoare: „Înregistrarea de proprietăți” și „Executarea contractelor”.

În perioada anilor 2008-2010 Moldova a atins performanțe semnificativ mai bune decât Ucraina, dar a avut rezultate comparativ mai rele cu toate economiile din Balcanii de Vest, cu excepția Bosniei și Herțegovinei. Situația a avut o evoluție pozitivă în anii 2011-2012, perioadă în care Moldova a devansat Albania, Serbia, Kosovo, Federația Rusă, Bosnia și Herțegovina și Ucraina.

În ansamblu, concluzia care rezultă din raportul Băncii Mondiale „Doing Business 2012” este că Moldova a desfășurat un proces de reformă regulatorie incompletă. Au fost înregistrate progrese remarcabile în anumite sectoare, ceea ce a condus la un impact măsurabil asupra tendințelor de dezvoltare ale IMM-urilor, cum ar fi îmbunătățirea procesului de înregistrare a companiilor, care, printre alți factori, a contribuit la creșterea semnificativă a numărului de întreprinderi noi. Cu toate acestea, potrivit raportului în cauză, există obstacole semnificative de reglementare, care constrâng în continuare dezvoltarea IMM-urilor, în special celor mai dinamice companii din domeniul comerțului transfrontalier.

„The Investment Reform Index”, care este un raport elaborat de către OCDE pentru a monitoriza evoluția climatului investițional în zece economii din Europa de Sud-Est, inclusiv în Republica Moldova, permite efectuarea unei comparații directe a performanțelor Republicii Moldova în raport cu statele din Europa de Sud-Est și redă progresul și rezultatele implementării politicilor de dezvoltare a IMM-urilor, raportate la standardele internaționale recunoscute în sector.

„The Investment Reform Index” 2010 a concluzionat că, calitatea climatului investițional în Republica Moldova rămâne sub calitatea medie a statelor din Europa de Sud-Est, în toate dimensiunile acoperite de raport, cu excepția reformei regulatorii.

Concluziile rapoartelor „The Investment Reform Index” le completează pe cele ale „Doing Business”.

Cu toate că în ultimii ani au fost înregistrate progrese în modernizarea legislației desfășurării afacerilor, acestea s-au dovedit a fi doar îmbunătățiri limitate la calitatea climatului

de afaceri. Schimbările pozitive au fost generate de punerea în aplicare a reglementărilor mai bune în unele domenii foarte specifice, ca de exemplu, în zona de înregistrare a societăților comerciale sau de înregistrare a proprietății.

În acest context, în urma ajustării cadrului normativ de reglementare la necesitățile dezvoltării IMM-urilor vor fi atinse următoarele obiective specifice:

perfectarea cadrului normativ de reglementare a activității IMM-urilor;

reducerea barierelor administrative și costurilor regulatorii pentru IMM-uri;

optimizarea reglementărilor privind activitățile comerciale practicate de IMM-uri.

Indicatorii de performanță la acest capitol vor corespunde indicatorilor cuprinși în Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020, la capitolul „Business: cu reguli clare de joc”.

Impactul scontat

Potrivit studiului „Costul Reglementării de Stat al Activității de Întreprinzător”, (600 de IMM-uri intervievate) realizat în anul 2011, întreprinderile pierd anual circa 10% din timpul disponibil pentru a satisface cerințele de reglementare existente. În figura 5 se prezintă evoluția acestui indicator conform studiului menționat.

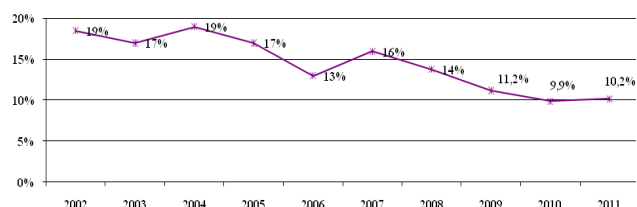

Figura 5. Ponderele timpului alocat de către companii pentru satisfacerea cerințelor de reglementare.

Prezentă Strategia își propune optimizarea timpului destinat satisfacerii cerințelor de reglementare cu 3% către anul 2020, ceea ce în valori absolute ar constitui o reducere a timpului cu circa 45 milioane ore per sectorul IMM-urilor. Este important de menționat că studiul „Costul Reglementării de Stat al Activității de Întreprinzător” a cuprins doar următoarele dimensiuni ale reglementării de stat a sectorului:

- 1) înregistrarea întreprinderilor;
- 2) reglementarea de stat în construcții;
- 3) procedura de licențiere;
- 4) acordarea de autorizații;
- 5) certificarea echipamentelor;
- 6) procedurile de import și export;
- 7) certificarea sanitară;
- 8) controale din partea instituțiilor de stat;
- 9) administrarea fiscală.

Prin prisma analizei concluziilor studiului Băncii Mondiale „Doing Business 2012” la compartimentele inițierea unei afaceri noi, obținerea permisiunilor pentru construcții, conectarea la sursa de energie electrică, înregistrarea de proprietăți, plata impozitelor, comerțul extern și intern, timpul destinat pentru satisfacerea cerințelor de reglementare către anul 2020 ar constitui circa 121 mil. ore. Prezentă Strategia își propune optimizarea acestui timp cu circa 36 mil. ore.

În final, cumulând concluziile ambelor studii, concluzionăm că impactul în valori absolute în urma implementării acestei direcții prioritare, în satisfacerea cerințelor de reglementare, către 2020, ar constitui circa 4 mlrd. lei economii pentru IMM-uri (estimările au fost efectuate conform metodologiei „Standard Cost Model” utilizat pe larg în Uniunea Europeană și OECD și concepută pentru a măsura costurile administrative pentru întreprinderi,

suportate pentru a satisface cerințele de reglementare cuprinse în legislația națională).

2.2.2. Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare

Definitivarea problemei

Accesul la finanțare este principala preocupare pentru IMM-urile din Republica Moldova. Potrivit raportului „Costul Reglementării de Stat al Activității de Întreprinzător”, 39% din companii consideră accesul la finanțare ca fiind principala constrângere în dezvoltarea afacerilor. În special, potrivit „The Investment Reform Index” OECD 2020, doar 27 % din companiile mici apelează la bănci pentru a-și finanța investițiile, comparativ cu companiile mari care înregistrează 40,3 % la acest capitol.

Penetrarea creditelor în Republica Moldova este foarte modestă. Creditele acordate sectorului privat în anul 2011, au reprezentat doar 36% din PIB. Acest raport este cu mult sub media de 52% înregistrată în statele din Sud Estul Europei.

Penetrarea creditelor în Republica Moldova este limitată de dificultățile pe care companiile le întâmpină la obținerea creditelor de la bănci.

Începând cu anul 2003, ratele dobânzilor la credite au fost stabil înalte, iar ratele nominale ale dobânzilor la creditele noi în lei moldovenești au rămas în intervalul de la 18 la 21 la sută, ajungând către sfârșitul anului 2009, la 20,3 la sută. În 2011 însă, conform statisticilor Băncii Naționale a Moldovei, rata medie a dobânzii a scăzut treptat, constituind cca. 14 %.

Pentru a fi inovatoare, IMM-urile necesită a efectua investiții pe termen. Deoarece cerințele bancare presupun oferirea de garanții, în special gajare de bunuri imobile la o valoare de 60% din prețul de piață, IMM-urile ar putea accesa capital nonbancar. Aici în special se poate referi la fonduri cu capital de risc (venture) și rețelele de capital angels. IRI 2010 (OECD, 2010) a demonstrat că, în Europa de Sud-Est, inclusiv în Republica Moldova, capitalurile non-bancare sînt subdezvoltate.

Capitalul propriu ocupă locul central în finanțarea activității IMM-urilor, reprezentînd, totuși, o sursă insuficientă de finanțare a necesității de mijloace bănești mereu în creștere. Posibilitățile de activitate din contul mijloacelor proprii ale IMM-urilor se diminuează cu fiecare an, astfel conturîndu-se o creștere a rolului capitalului împrumutat.

Deși cadrul legislativ național este extins și nu reprezintă un obstacol pentru accesul la finanțare, totuși, finanțele rămîn a fi principala barieră întîmpinată de către IMM-uri în activitatea sa, contrar dezvoltării sistemului bancar, de scheme de garantare a creditelor și a biroului istoriilor de credit.

Creditele bancare reprezintă sursa principală de împrumuturi pentru IMM. În anul 2010, odată cu procesul recuperării economiei naționale, sectorul bancar a început să-și revină din criză, portofoliul de credite majorîndu-se cu 3,1 mld. lei, sau cu 13,7 la sută față de anul 2009. Volumul creditelor acordate a crescut cu 64,5 la sută comparativ cu anul 2009, 31% din volumul acestora fiind acordate IMM-urilor, ceea ce reprezintă o parte foarte mică, ținînd cont de cota acestora de 97,7% în numărul total al întreprinderilor funcționale.

Organizațiile de microfinanțare, asociațiile de economii și împrumut și companiile de leasing s-au dezvoltat ca surse alternative de creditare. În anul 2010 în Republica Moldova operau 43 de organizații de microfinanțare, circa 400 de asociații de economii și împrumut, 27 companii de leasing.

Printre problemele identificate în accesul la finanțare se enumeră: dobînzile înalte ale creditelor și volatilitatea acestora, lipsa resurselor financiare pe termen lung, lipsa și

lichiditatea scăzută a gajului, procedurile lungi de exercitare a dreptului de gaj, lipsa tehnologiilor bancare adecvate pentru creditarea IMM-urilor, calitatea proiectelor propuse spre finanțare, infrastructura de afaceri slab dezvoltată, lipsa de pe piața financiară a companiilor cu capital de risc.

Piața de capital reprezintă o altă alternativă de finanțare, oferind IMM-urilor posibilitatea de a atrage investiții pe termen lung prin intermediul emisiunilor de acțiuni și obligațiuni.

Incapacitatea pieței de capital de a constitui o sursă importantă de finanțare a IMM-urilor se datorează mai multor factori, printre care: lipsa de capital autohton ce poate fi implicat pe piața de capital; performanța redusă în atragerea investițiilor; atitudinea reținută a capitalului străin față de investițiile naționale de portofoliu; interesul redus al populației față de tranzacțiile cu valori mobiliare; penetrarea slabă pe piață a capitalului străin; nivelul ridicat al ratelor la dobînzile bancare comparativ cu beneficiile oferite de piața de capital.

Oferta redusă de fonduri pe piața de capital este cauzată și de faptul că economiile populației nu sînt încurajate a fi investite în aceasta, din cauza dobînzilor ridicate din sectorul bancar, dar și neîncrederii în mecanismele și instituțiile pieței de capital. În prezent, investirea în imobile sau alte bunuri patrimoniale este o alternativă mai atractivă decît investirea în titluri financiare. Prin urmare, una dintre problemele principale ale sectorului IMM autohtone este identificarea surselor alternative de finanțare netraditională, o pondere însemnată deținînd-o asistența financiară externă.

La momentul actual, la etapa deficitului de finanțare a businessului, Republica Moldova obține sprijin financiar de la diferite instituții financiare internaționale, parteneri de dezvoltare și, prin intermediul unor proiecte sau programe de creditare/finanțare asigură IMM-urilor acces la resurse financiare, utilizînd 3 scheme de finanțare:

1) finanțarea directă a instituțiilor financiare locale, care la rîndul lor acordă credite sectorului IMM-urilor în condițiile generale ale băncii;

2) finanțarea „apex”, după principiul „primul venit – primul servit”, în cadrul căreia fondurile sînt puse la dispoziția instituțiilor financiare pentru anumite scopuri strict delimitate;

3) finanțarea de leasing, care utilizează scheme de finanțare quasi-leasing.

Principalele programe de suport ale sectorului, finanțate de stat și/sau de partenerii de dezvoltare internaționali includ: Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor, Programul-pilot de atragere a remitențelor în economie (PARE 1+1), Programul JNPGA de Susținere și Dezvoltare a Sectorului IMM finanțat de Guvernul Japoniei, Proiectul ameliorarea competitivității, Fondul de garantare a Creditelor, gestionat de Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Proiectul SMERDA pentru dezvoltarea IMM în localitățile rurale, precum și liniile de creditare ale instituțiilor financiare internaționale/ sau acordate în cadrul unor programe internaționale: BERD, MCC, BM (IDA) etc.

Deși cadrul normativ de reglementare și instituțional pentru achiziții publice în Republica Moldova este bine definit, accesul IMM-urilor la achiziții publice este redus. Nu există un mecanism sistematic care ar asigura implicarea în acest proces a IMM-urilor.

Accesul pe piața achizițiilor publice a IMM-urilor este tratat cu deosebită atenție de către Guvern, dat fiind că accesul pe piețele publice pot ajuta IMM-urile să exploateze potențialul de creștere și inovare. Astfel, facilitarea accesului IMM la procedurile de achiziții publice și sporirea numărului de IMM-uri participante se va realiza prin prevederea expresă în documentele de licitație a obligativității de

partajare a necesităților autorităților contractante pe loturi sau chiar pe poziții, când este posibil. Crearea și funcționarea eficientă a bazei de date automatizate a ofertelor de bunuri și servicii ale întreprinderilor mici și mijlocii pe portalul sistemului achizițiilor publice electronice va permite autorităților contractante să extindă considerabil baza de potențiali furnizori, presupunând efecte benefice precum creșterea concurenței pentru contractele publice și va înregistra un impact pozitiv asupra economiei Republicii Moldova.

Reieșind din problemele elucidate, în vederea îmbunătățirii accesului IMM-urilor la finanțare, se propune realizarea următoarelor obiective specifice:

dezvoltarea schemelor inovative de finanțare a IMM-urilor;

asigurarea eficientizării transferului de remitențe;

atragera liniilor de credit pe termen lung de la instituțiile financiare internaționale;

dezvoltarea sistemului de garantare a creditelor pentru IMM-uri;

facilitarea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la achizițiile publice.

Impactul scontat

Există o corelație clară, pozitivă între producția pe cap de locuitor și acumularea de capital pe cap de locuitor. Acest lucru sugerează că acumularea de capital este un factor determinant și critic atât pentru nivelul de trai al populației, cât și pentru dezvoltarea afacerilor. De asemenea, există și un impact al veniturilor acumulate asupra investițiilor. Țările dezvoltate au tendința să investească o proporție mai mare a veniturilor sale decât țările sărace. Acest lucru se datorează nivelului scăzut de venituri în țările sărace, și, prin urmare, imposibilitatea de a prevedea venituri pentru acumularea de capital. În acest caz, soluția este disponibilitatea resurselor de împrumut, care pot acoperi deficitul resurselor proprii la investirea în mijloace de producere.

Percepția factorilor ce influențează investițiile este critică, nu doar pentru perceperea standardului de trai, dar și pentru înțelegerea volatilității activităților investiționale ale IMM-urilor.

Activele fixe se uzează, și o mare parte din totalul de investiții substituie activele fixe uzate fără a avea impact la investirea în mijloace fixe noi.

În economiile dezvoltate, stocul de capital fix, atinge de obicei valori, aproximativ de trei ori mai mari decât valoarea producției anuale generate. Mijloacele fixe, mai ales echipamentele și utilajele, se uzează în termen de 10-20 de ani. În cazul în care, raportul dintre capitalul fix și PIB într-o economie este de cca. 3 ori, iar perioada de utilitate economică este de cca. 20 ani, aproximativ 5% din utilaje, în mediu, necesită a fi înlocuite în fiecare an. Cu un raport de 3 ori al stocului de capital total la PIB, aceasta ar presupune retragerea din circuitul economic a 15% din venitul anual, doar pentru investiții, ceea ce ar păstra valoarea stocului de capital. Având în vedere o creștere substanțială în capitalul fix de-a lungul timpului, nu este surprinzător faptul că raportul dintre investiții și PIB este de peste 15% în majoritatea țărilor dezvoltate, și, adesea, este chiar dublu acestui nivel.

Interpolând același principiu în cazul Moldovei, conform datelor Biroului Național de Statistică raportul dintre investiții și PIB poate fi reprezentat astfel:

Investiții în capital fix conform formelor de proprietate	Milioane lei		
	2008	2009	2010
Privată	7 900	4 701	5 375
Mixtă (publică și privată), fără participare străină	265	223	209
Străină	2 407	1 080	1 368
A întreprinderilor mixte	3 346	1 960	2 215
Total investiții în capital fix	13 918	7 965	9 167
Produsul intern brut	60 430	71 885	82 174
Raport investiții/PIB	23%	11%	11%

Impactul prezentei Strategii la capitolul îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare va consta în îmbunătățirea accesului IMM-urilor la resurse de finanțare, fapt care va asigura raportul dintre investiții în capital fix și PIB de minimum 15%.

Survenirea acestui impact va fi posibil doar cumulativ, prin atingerea obiectivelor stabilite în Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020, la capitolul „Finanțe: accesibile și ieftine”.

2.2.3. Dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale

Definitivarea problemei

Tot mai frecvent calitatea educației forței de muncă este enunțată în diverse contexte, în rapoarte și studii realizate de partenerii de dezvoltare, societatea civilă drept o constrângere pentru atragerea investițiilor, pentru asigurarea unei noi calități a dezvoltării economice.

Datorită proceselor de emigrare a forței calificate de muncă, Republica Moldova se confruntă cu o micșorare a forței de muncă calificată. Aproape 15% din numărul total al întreprinderilor, conform rapoartelor BERD și a Băncii Mondiale, au indicat lipsa cadrelor calificate drept una dintre cele mai mari constrângeri. 36% din totalul populației din categoria de vîrstă 25-34 ani angajați în cîmpul muncii nu au studii profesionale. Calificările devin tot mai importante pentru Moldova odată cu îmbătrînirea rapidă a populației.

Responsabilitatea pentru politicile de instruire și formare antreprenorială este împărțită între mai multe instituții: Ministerul Educației este responsabil de dezvoltarea antreprenorială în sistemul de învățămînt; Ministerul Economiei a elaborat și implementează programe pentru tineri antreprenori și angajați; Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă organizează traininguri, care includ unele forme de studiere antreprenorială.

Nu există nici un angajament instituțional pentru a include instruirea antreprenorială în sistemul de învățămînt din Republica Moldova. Inițiativele de includere a instruirii antreprenoriale sînt efectuate de către organizațiile internaționale.

Nu există nici un program cuprinzător pentru a evalua decalajul de competențe sau pentru a ajuta IMM-urile să-și identifice nevoile de training.

În prezent, educația antreprenorială este parte componentă a cursurilor opționale de profil economic care se conțin în Curriculumul Național ca ore opționale recomandate de Ministerul Educației. Implementarea cursului de educație antreprenorială în învățămîntul preuniversitar se realizează prin intermediul Asociației obștești Junior Achievement Moldova, programele căreia și toate procesele educaționale se desfășoară în coordonare cu Ministerul Educației. Instituțiile de formare profesională de toate nivelele, în funcție de specializare, includ cursuri de formare și dezvoltare a abilităților antreprenoriale, inclusiv în învățămîntul secundar profesional, unde sînt rezervate cursului respectiv 72 de ore anual.

În sistemul de învățămînt secundar profesional sînt prevăzute 72 de ore pentru implementarea cursului obligatoriu „Bazele antreprenoriatului”.

În instituțiile de învățămînt mediu de specialitate (colegii) și în instituțiile de învățămînt superior educația și formarea antreprenorială se realizează în cadrul orelor opționale și al disciplinelor economice.

În scopul modernizării învățămîntului secundar profesional și mediu de specialitate, în conformitate cu prevederile Procesului de la Copenhaga și necesitățile pieței muncii, Ministerul Educației, în parteneriat cu alte instituții și organizații, întreprinde măsuri pentru consolidarea educației antreprenoriale. Un aport semnificativ în acest sens reprezintă parteneriatul între Ministerul Educației, Fundația

Servicii de Dezvoltare din Liechtenstein și reprezentanța Winrock Moldova în implementarea proiectului „Activități de angajare și instruire antreprenorială”. În cadrul proiectului se elaborează Curriculumul Național la disciplina „Bazele Antreprenoriatului” pentru instituțiile din sistemul de învățământ secundar profesional. Totodată, pentru implementarea curriculumului disciplinar, dar și eficientizarea procesului didactic la disciplina „Bazele Antreprenoriatului”, va fi elaborat un set de materiale didactice pentru profesori și elevi și vor fi organizate activități de instruire și recalificare a cadrelor didactice.

În Republica Moldova activează 175 de prestatori de servicii în afaceri, inclusiv organizații guvernamentale, companii private, organizații neguvernamentale, proiecte finanțate de partenerii străini, asociații de profil, camere de comerț, care, de asemenea, acordă consultanță antreprenorială cu sau fără plată. În pofida acestui fapt, doar 33,1% din companii oferă o instruire oficială angajaților săi. Angajatorii investesc prea puțin în educație și formare profesională continuă, neavând suport din partea statului și siguranța unei stabilități a personalului instruit. Companiile consideră formarea profesională ca fiind o cheltuială și nu o investiție în resursele umane proprii.

Cea mai mare parte a instruirii este asigurată de către organizații private comerciale nemonitorizate, iar lipsa unui sistem național de acreditare pentru prestatorii de training privați din Republica Moldova creează incertitudine cu privire la eficacitatea instruirii.

În vederea ameliorării calității instruirii antreprenoriale la toate nivelele, s-a inițiat efectuarea certificării prestatorilor de servicii ca parte a programului TAM/BAS, BERD, care utilizează un sistem intern de acreditare a furnizorilor de servicii în afaceri și este disponibil pentru IMM-urile participante la program.

Totodată, orientarea slabă a IMM-urilor pe piața de training și lipsa unui sistem informațional unic privind ofertele de instruire și costurile acestora, precum și a mediatizării valorii adăugate în urma investițiilor în capitalul uman, rămâne a fi un impediment în dezvoltarea IMM-urilor.

Politicile publice își au rolul lor în depășirea acestor bariere aflate în calea dezvoltării instruirii antreprenoriale continue. În prezenta Strategie sînt prevăzute obiective specifice, care au drept scop promovarea competențelor manageriale și antreprenoriale, crearea sistemului deservirii informaționale și consultative pentru IMM-uri, precum:

- 1) dezvoltarea și promovarea educației și culturii antreprenoriale;
- 2) formarea infrastructurii de suport educațional;
- 3) crearea sistemului informațional și consultativ pentru IMM-uri.

Impactul scontat

Importanța percepută de formare la îmbunătățirea productivității, la obținerea unui avantaj competitiv, și în cele din urmă la performanța IMM-urilor a determinat guvernele din diferite țări să investească resurse considerabile în programe care să încurajeze gestionarea și instruirea angajaților întreprinderilor mici și mijlocii.

În mod tradițional, dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale, nu a fost privită ca o activitate care ar putea ajuta IMM-urile să facă față provocărilor competitive din domeniu.

Educația antreprenorială este o componentă importantă a strategiilor economice pentru încurajarea creării de locuri de muncă. Dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale, ar putea conduce la o rată mai mică a șomajului, majorarea numărului de companii nou- create și reducerea ratei falimentului acestora.

În pofida unui număr impunător de studii, care au analizat

relația dintre dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale și performanțele IMM-urilor, există o lipsă de metodologii și date referitoare la impactul cantitativ a unor astfel de intervenții.

În acest context, impactul direcției prioritare privind dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale se va referi la micșorarea ratei de faliment al companiilor nou-create, impactul adițional fiind ulterior analizat și cuantificat în perioada implementării Strategiei.

2.2.4. Sporirea competitivității IMM-urilor

Standardul de viață a unei națiuni este tot mai dependent de gradul de competitivitate al companiilor sale. Competitivitatea este vitală atunci cînd IMM-urile locale au capacitatea de a profita de oportunitățile oferite de economia internațională.

Complexitatea competitivității exclude posibilitatea incorporării fenomenului într-o definiție unică. Cele mai multe economii nu au noțiuni de „competitivitate”, într-o singură definiție. Acest lucru însă nu le împiedică să concureze pe piețele mondiale. Mai degrabă, cunoașterea a ceea ce face o companie, industrie, sau sector competitiv, oferă o direcție pentru îmbunătățirea și modernizarea economiilor naționale.

Prin prisma celor expuse, sporirea competitivității IMM-urilor poate fi atinsă prin realizarea următoarelor componente de dezvoltare:

- 1) încurajarea spiritului inovator;
- 2) utilizarea tehnologiilor energetice eficiente;
- 3) aplicarea tehnologiilor informaționale;
- 4) sporirea competitivității producției la export, inclusiv prin ridicarea calității producției.

Definitivarea problemei

Competitivitatea sectorului IMM depinde, într-o mare măsură, de nivelul implementării activităților inovative și creativității.

La moment, în Republica Moldova se implementează o politică de inovare cu impact minim asupra dezvoltării sectorului IMM-urilor, fapt datorat legăturilor slabe de cooperare între autoritățile publice responsabile de politica de inovare, sectorul privat, universități, precum și altor factori. IMM-urile trebuie să acopere 50% din cheltuielile asociate dezvoltării inovării. Structurile de sprijin ale acestora în implementarea inovării sînt insuficiente.

Pentru a spori nivelul activității de inovare al IMM-urilor, Academia de Științe a Moldovei și Agenția de Inovare și Transfer Tehnologic vor proiecta și implementa un sistem de aplicare online la programele inovaționale. Concomitent, Academia de Științe va promova și va susține participarea IMM-urilor la prioritatea „Cercetare în beneficiul IMM-ilor” al celui de al șaptelea Program-cadru al Comunității Europene pentru Cercetare și Dezvoltare Tehnologică. Este, de asemenea, recunoscut faptul că organizarea IMM-urilor sub formă de clustere sporește competitivitatea acestora, reprezentînd un cadru important pentru dezvoltarea și creșterea firmelor private. În acest context, Guvernul va depune eforturi în vederea creării cadrului legislativ stimulator dezvoltării clusterelor. Vor fi identificate IMM-urile din sectoarele prioritare care fiind apoi asociate vor putea forma clustere, ca instrumente de dezvoltare locală.

Republica Moldova continuă să se confrunte cu un șir de probleme ce țin de domeniul proprietății intelectuale. Costurile protecției intelectuale și conștientizarea insuficientă de către managerii IMM-urilor a modului în care funcționează sistemul de proprietate intelectuală, reprezintă principalii factori care frînează valorificarea acesteia. Continuarea acordării gratuite a tipului de servicii de prediagnoză, care reprezintă un audit al proprietății intelectuale va permite managerilor IMM-urilor să optimizeze utilizarea

potențialului proprietății intelectuale disponibile.

În procesul de integrare și de concurență mondială, utilizarea în mod eficient a instrumentelor tehnologiilor informaționale și de comunicare (TIC) nu numai că vor spori capacitatea de gestionare a întreprinderilor, dar, de asemenea, vor îmbunătăți competitivitatea și vor crea noi oportunități pentru ele. Guvernul va încuraja aplicarea tehnologiilor informaționale prin simplificarea procedurilor de certificare a echipamentelor TIC importate, organizarea de simpozioane, cursuri de formare și traininguri.

Promovarea activității de e-afaceri într-o societate informațională va miza pe asigurarea condițiilor necesare pentru ca IMM-urile să beneficieze de oportunitățile pe care societatea informațională le oferă, în special în vederea creșterii productivității și competitivității, prin îmbunătățirea accesului la informații. În acest sens, vor fi sprijinite IMM-urile în scopul construirii infrastructurii necesare emiterii electronice a facturilor. Va fi îmbunătățită funcționarea portalului de servicii electronice pentru IMM-uri. Concomitent, va fi asigurat cadrul normativ de reglementare și infrastructura necesară pentru dezvoltarea e-comerțului în Republica Moldova.

Orientarea Guvernului spre o nouă paradigmă de dezvoltare economică a țării, cea bazată pe exporturi, investiții și inovații, precum și provocările mediului global determină necesitatea îmbunătățirii cadrului de suport al IMM-urilor în vederea creșterii competitivității în baza valorificării potențialului inovativ și de export.

Serviciile și programele de promovare a exporturilor pot fi grupate în patru categorii distincte:

- 1) construcția imaginii de țară (inclusiv evenimente de promovare și advocacy);
- 2) servicii suport de specialitate (inclusiv instruire și informare privind finanțarea comerțului, proceduri vamale);
- 3) marketing (inclusiv târguri și misiuni de exportator);
- 4) cercetări de piață și publicații (Ledermann, Olarreaga și Payton, 2006).

În vederea sporirii competitivității producției la export și asigurării securității industriale a fost perfecționat cadrul legislativ în domeniul metrologiei, activităților de acreditare și evaluare a conformității. A fost armonizat Sistemul național de standardizare cu Sistemul European și Sistemul Internațional de standardizare, a fost elaborat Programul Național de Standardizare care prevede adoptarea a 2268 de standarde europene și internaționale. În vederea consolidării infrastructurii calității a fost realizat auditul activității și evaluarea competenței tehnice a centrelor teritoriale de standardizare și metrologie.

Totuși, capacitatea IMM-urilor de a face față competitivității la nivel european este încă limitată. Conform Raportului Global al Competitivității 2011-2012, Republica Moldova se află la prima etapă de dezvoltare din cele 3 existente. Conform Indexului Global al Competitivității 2011-2012, Republica Moldova s-a clasat pe locul 93, îmbunătățindu-și poziția cu o treaptă în comparație cu Indexul Global al Competitivității 2010-2011.

Principalele bariere ale IMM în domeniul standardizării sunt: dificultățile în accesarea de informații relevante, problemele în înțelegerea și aplicarea standardelor, costurile înalte ale procedurilor de standardizare și, respectiv, participarea limitată la activitățile de standardizare. Capacitatea de certificare disponibilă pe piață este insuficientă, fapt care impune companiilor exportatoare puține alternative, iar serviciile externe de certificare au costuri ridicate.

În aceste condiții, participarea IMM-urilor în competiția de pe piața internațională este limitată. Modelul comercial al Republicii Moldova este caracterizat de specializarea dublă: geografică și sectorială. Exporturile, bazate pe sectoare cu

valoare adăugată limitată, sînt axate pe produse agricole către piețele CSI și textile spre piața Uniunii Europene. Capacitatea limitată de export este influențată de capacitatea limitată de integrare a inovațiilor, procedurilor vamale, barierelor tehnice și măsurilor sanitare și fitosanitare. Potrivit Raportului Doing Business 2011, Republica Moldova se află în acest domeniu pe locul 141 din 183 de economii. IMM-urile care au intenția să penetreze pe piețele externe, nu cunosc adesea posibilitățile și mijloacele Guvernului pentru stimularea legăturilor comerciale. Concomitent, IMM-urile duc lipsă de strategii de marketing și de unele instrumente adecvate de marketing.

Asigurarea calității produselor și serviciilor conform standardelor ISO 9000 ridică „sistemul calității” la rangul de carte de vizită pentru orice IMM, asigurându-i competitivitatea și prosperitatea. Prin intermediul programelor de asistență tehnică și financiară, sesiunilor de training locale vor fi îmbunătățite capacitățile de consultanță în implementarea standardelor.

Pentru a permite IMM-urilor să aibă acces sporit la piețele de export, va fi dezvoltat un sistem de acreditare și infrastructură de certificare pentru IMM-uri și vor fi dezvoltate capacități locale de certificare.

În vederea unei mai bune direcționări a acțiunilor statului în susținerea dezvoltării IMM-urilor cu cel mai mare potențial de creștere, de creare de noi locuri de muncă și competitivitate la export, se va institui practica de evaluare a mediului concurențial, cu editarea unui raport anual, care va susține deciziile politice de ameliorare a mediului concurențial și reducerea barierelor administrative pentru IMM-uri.

Remediarea problemelor menționate, presupune realizarea următoarelor obiective specifice:

- 1) îmbunătățirea și dezvoltarea capacităților tehnice și inovatoare ale IMM-urilor;
- 2) facilitarea dezvoltării grupării IMM-urilor în clustere, incubatoare de afaceri etc;
- 3) promovarea proprietății intelectuale pentru IMM-uri;
- 4) facilitarea accesului IMM-urilor pe piețele interne și externe;
- 5) implementarea sistemelor de management bazate pe standardele internaționale și europene.

Impactul scontat

Efectele directe și evidente ale acestei priorități ar fi creșterea ponderii IMM-urilor în PIB, majorarea investițiilor și a stocului de capital.

Impactul acestei priorități este dependent, în mare măsură, de mulți factori macroeconomici și de conjunctura economică externă, cum ar fi rata inflației, volumul investițiilor, eficiența pieței de capital etc. Din aceste motive este dificil de efectuat aprecierea cuantificată a impactului acestei priorități care, prin urmare, se va referi la impactul global al Strategiei, menționat la capitolul „Viziunea și misiunea sectorului”, după cum urmează:

- 1) creșterea numărului mediu de IMM-uri la 1000 locuitori pînă la 25 de IMM-uri pînă în 2020;
- 2) creșterea numărului de angajați în cadrul IMM-urilor pînă la 65% pînă în 2020;
- 3) atingerea unei ponderi de 38% a IMM-urilor în PIB pînă în 2020.

2.2.5. Facilitarea dezvoltării IMM-urilor în regiuni Definitivarea problemei

Condițiile actuale fizico-geografice au un impact semnificativ asupra potențialului și specializării economice a Republicii Moldova. Analiza în profil teritorial a structurii indicatorilor de dezvoltare socio-economică, elucidează inegalități remarcante, fapt care adevărește neomogenitatea unităților teritorial-administrative din republică.

Atît din punctul de vedere al ponderii în formarea PIB,

cît și sub aspectele calității vieții umane, analizele efectuate denotă accentuarea discrepanțelor dintre acestea, municipiile Chișinău și Bălți deținînd cea mai mare pondere.

Ținînd cont de faptul că activitatea economică, culturală și științifică tinde să se concentreze în regiunile cu infrastructură mai dezvoltată și calitatea vieții mai înaltă, se poate conchide că în profil teritorial Republica Moldova riscă perpetuarea sau chiar accentuarea decalajului enorm între capitală și restul țării, aceasta afectînd dezvoltarea republicii în general.

Sub aspect comparativ cu statele din Europa, Republicii Moldova îi este caracteristică o polarizare din punct de vedere economic extrem de pronunțată, jumătate din Produsul său Intern Brut fiind realizat în capitală, care, la rîndul ei, deține doar 25% din populația țării. În această ordine de idei, Moldova are o populație rurală de circa 60%, ceea ce constituie cea mai mare pondere rurală din Europa.

Ponderea rurală excesivă și polarizarea societății își are impactul său negativ și sub aspect economic, exprimat în așa indicatori ca numărul și densitatea companiilor, numărul angajaților, valoarea vânzărilor realizate etc. Numărul IMM-urilor în Chișinău, potrivit datelor Biroului Național de Statistică, în 2010, au constituit 30115, sau 65% din totalul IMM-urilor pe țară. Același decalaj se atestă și la indicatorul cifrei de afaceri, capitala înregistrînd cca. 30115 mil. lei, sau 66% din totalul veniturilor din vânzări pe țară.

În context, a apărut necesitatea promovării unei politici distincte de dezvoltare regională în Republica Moldova.

Obiectivele generale ale politicii de dezvoltare regională mizează pe diminuarea dezechilibrelor regionale existente, stimularea dezvoltării echilibrate și durabile pe întreg teritoriul Republicii Moldova, revitalizarea "zonelor defavorizate", prevenirea producerii de noi dezechilibre, consolidarea oportunităților financiare, instituționale și umane pentru dezvoltarea social-economică a regiunilor, stimularea cooperării interregionale interne și internaționale care contribuie la progresul economic și social.

Pentru identificarea dezechilibrelor în cadrul regiunilor de dezvoltare, se va determina și utiliza în continuare indicele de deprivare a ariilor mici, care reprezintă o sursă de informație relevantă, în baza căreia pot fi stabilite direcțiile de dezvoltare și de prioritizare a acestora, de alocare eficientă a resurselor financiare.

Politica regională focusată pe dezvoltarea sectorului IMM-urilor trebuie să fie axată pe dezvoltarea industriilor producătoare de produse cu valoare adăugată înaltă, atragerea investițiilor, transferul de tehnologii, îmbunătățirea infrastructurii și calității mediului.

Pentru dezvoltarea infrastructurii rurale Guvernul va continua promovarea conștientizării rolului critic al realizării și implementării în comun a proiectelor de tip parteneriat public – privat.

Prin intermediul politicilor publice companiile vor fi încurajate să dezvolte rețele de relații cu furnizori, clienți și alți parteneri, în baza angajamentelor formale de cooperare și acordurilor de rețea. De asemenea, organizațiile publice de cercetare vor fi încurajate să colaboreze mai mult cu companiile private, fapt care va avea un impact direct asupra transferului tehnologic și competitivității întreprinderii.

Dezvoltarea infrastructurii instituționale și a serviciilor regionale de consultanță în afaceri va avea scopul de a reduce riscul în afaceri, de a facilita accesul pe piață și de a accelera creșterea și dezvoltarea IMM-urilor. În acest sens, vor fi create noi centre de consultanță locale și regionale, care vor oferi o paletă de servicii pentru IMM-uri pentru întreg ciclul de afaceri, în scopul de a evita falimentarea acestora și de a le ajuta să se integreze mai bine pe piață.

De asemenea, pentru oferirea serviciilor informaționale, în baza parteneriatului cu companiile private de consultanță, se va consolida rețeaua "Punctelor de Contact" de pe lângă autoritățile publice locale.

În scopul dezvoltării competențelor autorităților publice locale și altor actori interesați, agențiile de dezvoltare regională Nord, Sud și Centru vor organiza, cu suportul donatorilor internaționali, sesiuni de instruire cu tema „Elaborarea proiectelor transfrontaliere”, fapt care va îmbunătăți calitatea proiectelor transfrontaliere și va facilita participarea la apelurile de propuneri de proiecte ale Programului Operațional Comun România – Ucraina – Republica Moldova 2007-2013 și a altor programe.

În contextul celor menționate, prioritatea acestei direcții strategice prevede asigurarea dezvoltării accelerate a sectorului IMM-urilor ca bază pentru dezvoltarea durabilă echilibrată a regiunilor, proiectată pentru a reduce decalajul de trai dintre oamenii care trăiesc în diferite regiuni, respectiv, municipii, orașele mici și zone rurale.

Facilitarea dezvoltării IMM-urilor în regiuni va presupune atingerea următoarelor obiective specifice:

- 1) stimularea dezvoltării echilibrate și durabile a IMM-urilor pe întreg teritoriul Republicii Moldova;
- 2) asigurarea dezvoltării infrastructurii de suport a IMM-urilor în regiuni;
- 3) promovarea participării IMM-urilor în cooperarea transfrontalieră și regională.

Impactul scontat

Impactul acestei priorități este dependent atît de realizarea celorlalte direcții prioritare ale Strategiei, cît și de factorii macroeconomici și conjunctura economică externă. Din aceste motive, impactul va fi unul indirect care se va referi la impactul global al Strategiei, menționat la capitolul „Viziunea și misiunea sectorului”.

2.2.6. Dezvoltarea parteneriatelor în afaceri

Definitivarea problemei

În Republica Moldova se reliefează premise pentru dezvoltarea parteneriatului în afaceri prin prisma a două direcții prioritare: parteneriatul public-privat și parteneriatul „business to business”.

La momentul actual, conceptul de dezvoltare a parteneriatului în afaceri se află la o etapă incipientă.

Parteneriatul public-privat nu corespunde așteptărilor IMM-urilor și ale autorităților. Deși în anul 2008 a fost aprobată Legea nr. 179-XVI cu privire la parteneriatul public-privat, aceasta nu prevede reglementări speciale privind accesul IMM-urilor la contractele publice. În acest context, cooperarea sectorului IMM-urilor cu statul se reduce, în prezent, doar la dialogul public-privat.

Cu toate că au fost întreprinse măsuri în vederea îmbunătățirii dialogului public-privat, prin implementarea acțiunilor prevăzute în Programul de stat de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2009-2011, acestea au fost insuficiente din cauza diverselor obstacole parvenite pe parcurs ca urmare a schimbărilor ce au determinat instabilitatea economică și politică din țară.

În context, de către Guvern, pentru a contribui la sporirea competitivității economiei naționale prin susținerea dezvoltării sectorului IMM-urilor, a fost creată Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, care a devenit principalul facilitator al dialogului între parteneri, promotor și susținător al dezvoltării IMM-urilor prin diversificarea instrumentelor de susținere financiară și consultativă.

Altă inițiativă a Guvernului de participare a sectorului privat la procesele de îmbunătățire a cadrului normativ de reglementare și luare a deciziilor este activitatea grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător, care

astăzi constituie principala platformă de consultare dintre sectoarele public și privat din Republica Moldova.

Anual, Ministerul Economiei organizează Conferința Internațională a Întreprinderilor Mici și Mijlocii, care reunește un număr mare de antreprenori din întreaga țară, oferindu-le posibilitatea abordării diverselor subiecte de interes reciproc, stabilirea relațiilor de afaceri lucrative și durabile, descoperirea noilor oportunități de dezvoltare. Totodată, antreprenorii sînt informați despre acțiunile și inițiativele statului în soluționarea problemelor evidențiate, despre oportunitățile financiare oferite de instituțiile financiare din țară și organizațiile internaționale.

Inițiativa consolidării capacităților instituționale și funcționale ale structurilor reprezentative ale IMM-urilor nu s-a materializat pînă în prezent, din cauza lipsei de voință și de conștientizare a necesității asociațiilor regionale consultative. Lipsa organizațiilor reprezentative ale mediului de afaceri și a capacităților limitate de comunicare a celor existente, precum și lipsa transparenței din partea autorităților centrale reprezintă astăzi o barieră în calea stabilirii unui dialog constructiv între sectorul public și cel privat. Dialogul public-privat este o condiție necesară pentru realizarea eficientă a reformelor inițiate de către Guvern și adaptarea cadrului normativ de reglementare la schimbările din economia națională.

În Republica Moldova o altă direcție de dezvoltare a parteneriatului în afaceri este reprezentată de parteneriatul „business to business”. Relațiile care stau la baza parteneriatului antreprenorial sînt relațiile comerciale și cele strategice.

Ca urmare a situației economice instabile din țară, relațiile strategice sînt foarte slab dezvoltate, ceea ce reprezintă o lacună pentru mediul de afaceri existent, deoarece, anume acestea sînt cele care condiționează dezvoltarea proiectelor ce au în responsabilitate înlăturarea unei probleme. De asemenea, parteneriatele strategice determină suprapunerea de valori și misiuni, crearea valorilor adăugate, sînt urmărite standarde de performanță pentru ambii parteneri, se creează oportunități interne de susținere a cauzei pentru angajați, ceea ce nu este reprezentativ pentru parteneriatele comerciale, care au la bază proiecte cu risc limitat și unde fiecare din parteneri au un beneficiu comercial. La baza acestui parteneriat, de cele mai multe ori stă relația furnizor-producător-consumator.

La moment, existența organizațiilor reprezentative, a asociațiilor de business, organizarea Forumului anual al IMM-urilor, nu au o incidență semnificativă asupra parteneriatului „business to business”, deoarece gama de produse/servicii oferite de antreprenori este relativ redusă.

Astfel, se conturează necesitatea pronunțată de creare a condițiilor de dezvoltare a parteneriatului între antreprenori, deoarece acesta reflectă o abordare organizată, riguroasă, care echilibrează aspectele legate de responsabilități și pe cele legate de relații dintr-un parteneriat. În vederea eliminării obstacolelor existente și intensificării parteneriatelor, prezenta Strategie își propune, la acest capitol, realizarea următoarelor obiective specifice:

- 1) dezvoltarea parteneriatului public-privat în afaceri;
- 2) facilitarea parteneriatului în afaceri „business to business”;
- 3) facilitarea participării sectorului privat la procesele de îmbunătățire a cadrului normativ de reglementare și luarea deciziilor.

Impactul scontat

Impactul acestei priorități, de asemenea este dependent atît de realizarea celorlalte direcții prioritare ale Strategiei, cit și de factorii macroeconomici și conjunctura economică externă. Din aceste motive, impactul va fi unul indirect care se va referi la impactul global al Strategiei, menționat la

capitolul „Viziunea și misiunea sectorului”.

III. IMPLEMENTAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI

Strategia și Planul de acțiuni

Cadrul de dezvoltare a sectorului IMM pentru Republica Moldova cuprinde două instrumente interdependente:

1) Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, care stabilește viziunea, direcțiile strategice și obiectivele operaționale;

2) Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2014, care stabilește activitățile, responsabilitățile, termenele și resursele necesare pentru realizarea Strategiei, separate în trei faze a cîte trei ani, aprobate pe parcursul perioadei în care Strategia este în vigoare. Ulterior Strategia va încorpora trei planuri de acțiuni, aprobate în ordin cronologic.

Estimarea costurilor aferente implementării Strategiei

Argumentarea financiară a prezentei Strategii va fi efectuată pentru fiecare plan de acțiuni în parte și va fi constituită din mijloacele bugetare, extrabugetare și cu suportul financiar al partenerilor de dezvoltare.

Pentru realizarea acțiunilor planificate pentru implementarea prezentei Strategii, fiecare autoritate responsabilă de executarea acestora, va prevedea în bugetul anual resurse financiare.

Fiecare minister, antrenat în dezvoltarea și implementarea prezentei Strategii, va alocă din bugetele proprii mijloace necesare pentru finanțarea tuturor măsurilor și intervențiilor particulare planificate spre realizare, conform planurilor de acțiuni.

Unele estimări sînt incluse prin determinarea exactă a costurilor de implementare, fiind posibilă estimarea concretă a necesarului de mijloace financiare la etapa înaintării propunerilor. În alte cazuri, costurile financiare reprezintă estimări aproximative, care au fost elaborate în faza de prevedere a acțiunilor, cînd aprecierea volumului finanțării nu era posibilă din motive justificate.

În situație de caz, fiind imperativă realizarea unor măsuri ce nu au acoperire financiară, urmează a fi inițiată identificarea surselor de finanțare suplimentară, inclusiv prin apelarea la suportul partenerilor externi.

Conform cursului oficial al Băncii Naționale de la 12 iunie 2012, costul total estimativ al acțiunilor pentru realizarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2014, constituie 363 029,2 mii lei, din care 47% sînt neacoperite.

Ținînd cont de durata de implementare a Strategiei și, prin urmare, de influența factorilor macroeconomici, de posibila schimbare a conjuncturii economice, dar și de faptul că o bună parte de acțiuni vor fi inițiate pe parcursul anilor 2012-2014, costurile planurilor de acțiuni pentru realizarea Strategiei pentru anii 2015-2017 și 2018-2020 au fost estimate în volum de 80% din costul planului de acțiuni pentru realizarea Strategiei pentru anii 2012-2014 și constituie, respectiv, cîte 290 423,4 lei.

Prin urmare, costul total de implementare a prezentei Strategii estimativ va constitui 943 875,9 mii lei.

Cadrul instituțional

Ministerul Economiei va fi responsabil pentru coordonarea implementării Strategiei, precum și pentru realizarea Planului de acțiuni, parte componentă a Strategiei.

Ministerele și alte autorități administrative centrale, avînd în vedere natura orizontală a Strategiei, privind subiecții responsabili de implementare, o serie de alte organe centrale de specialitate ale administrației publice au responsabilitatea implementării diferitor aspecte ale Strategiei. Competențele și responsabilitățile sînt stabilite

atît de Strategie, cit și de Planul de acțiuni privind realizarea Strategiei.

Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii va participa la implementarea direcțiilor prioritare ale Strategiei, în virtutea împuternicirilor și obligațiilor prevăzute în statut, inclusiv prin elaborarea și implementarea programelor și proiectelor de dezvoltare a sectorului IMM, conform Planului de acțiuni privind realizarea Strategiei:

- 1) facilitarea accesului IMM la resurse informaționale;
- 2) stimularea dialogului public-privat;
- 3) susținerea dezvoltării infrastructurii de suport în afaceri;
- 4) administrarea Fondului de Stat de Garantare a Creditelor;
- 5) acordarea serviciilor de consultanță și instruire a managerilor și angajaților IMM;
- 6) crearea și dezvoltarea unei rețele de incubatoare de afaceri în Moldova;
- 7) susținerea formării de clustere și rețele inovative;
- 8) susținerea dezvoltării asociațiilor și instituțiilor de suport în afaceri.

Monitorizarea și evaluarea Strategiei

Eficiența implementării obiectivelor stabilite în cadrul prezentei Strategii de susținere a IMM-urilor pentru anii 2012-2020, va fi urmărită prin intermediul monitorizării permanente și evaluării rezultatelor măsurilor întreprinse:

- 1) se va crea echipa responsabilă de procesul de evaluare și monitorizare a Strategiei, care va genera și prezenta Ministerului Economiei rapoarte semianuale și anuale, care vor aprecia nivelul de realizare a acțiunilor stabilite și problemele/barierele întâmpinate la implementarea acestora;

2) rapoartele de monitorizare și evaluare vor fi elaborate cu contribuția tuturor actorilor implicați în procesul de implementare a Strategiei, asigurînd, totodată, desfășurarea unui proces transparent și participativ de interacțiune a părților;

3) evaluarea Strategiei se va face în baza indicatorilor de performanță și progres, stabiliți în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei, și actualizați pe măsura necesității;

4) Ministerul Economiei va fi autoritatea responsabilă pentru elaborare și prezentare Guvernului a rapoartelor anuale de monitorizare și evaluare a Strategiei;

5) ulterior, rapoartele vor fi prezentate Guvernului și publicate pe paginile web ale Ministerului Economiei și a autorităților publice implicate.

Coordonarea implementării Strategiei

Coordonarea implementării Strategiei se va efectua prin:

1) convocarea ședinței de coordonare semianuale sub conducerea viceprim-ministrului, ministrului economiei al Republicii Moldova;

2) convocarea anuală a ședinței Guvernului, care va contabiliza rezultatele obținute și deficiențele existente la implementarea Strategiei și care va asigura coordonarea implementării interministeriale a Strategiei;

3) dialogul public privat continuu, în cadrul Consiliului Consultativ, pentru asigurarea implementării eficiente și cu impact a prezentei Strategii.

Direcțiile prioritare de dezvoltare a IMM-urilor, trasate de prezenta Strategie și rapoartele de evaluare vor servi Guvernului drept bază privind alocarea mijloacelor financiare pentru dezvoltarea sectorului și atingerea obiectivelor stabilite.

Anexa nr.2
la Hotărîrea Guvernului nr. 685
din 13 septembrie 2012

PLANUL DE ACȚIUNI

privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2014

Nr. d/o	Priorități / obiective / acțiuni	Sursele de finanțare și costul acțiunii, mii lei			Termenul de realizare	Autoritatea responsabilă	Indicatori de performanță
		Bugetul de stat	Asistența partenerilor de dezvoltare	Surse neacoperite			
1	2	3	4	5	6	7	8
Prioritatea 1. AJUSTAREA CADRULUI DE REGLEMENTARE LA NECESITĂȚILE DEZVOLTĂRII IMM-urilor							
1.1.	Obiectiv: Perfecționarea cadrului de reglementare al activității IMM-urilor						
1.1.1.	Elaborarea și adoptarea Legii cu privire la întreprinderile mici și mijlocii	În limitele bugetului aprobat			2012	Ministerul Economiei	Lege în vigoare
1.1.2.	Elaborarea proiectului de lege cu privire la finanțarea venture (de risc) a activității inovative	În limitele bugetului aprobat			2013-2014	Academia de Științe a Moldovei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Proiect de lege prezentat în Parlament
1.1.3.	Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.138 din 21 iunie 2007 privind parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare	În limitele bugetului aprobat			2013-2014	Academia de Științe a Moldovei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Proiect de lege prezentat în Parlament
1.1.4.	Elaborarea și aprobarea Planului de acțiuni privind realizarea „Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020” pentru anii 2015-2017	În limitele bugetului aprobat			2012	Ministerul Economiei	Plan elaborat
1.1.5.	Efectuarea cercetărilor științifice, elaborarea propunerilor și monitorizarea realizării măsurilor prevăzute în politicile de stat în vederea susținerii sectorului IMM	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Ministerul Economiei Institutul de Economie, Finanțe și Statistică	Studiu elaborat Recomandări pentru elaborarea politicii de stat elaborate
1.1.6.	Definitivarea și adoptarea Legii cu privire la organizațiile financiare nebancare		600,0		2012	Comisia Națională a Pieței Financiare	Proiect de lege prezentat în Parlament
1.1.7.	Definitivarea și adoptarea Legii privind piața de capital	În limitele bugetului aprobat			2012	Comisia Națională a Pieței Financiare	Proiect de lege prezentat în Parlament

1	2	3	4	5	6	7	8
1.1.8.	Actualizarea Legii cu privire la standardizare nr. 590-XIII din 22.09.95	În limitele bugetului aprobat			2012	Ministerul Economiei	Lege actualizată
1.1.9.	Îmbunătățirea sistemului contabil pentru IMM-uri și racordarea acestuia cu sistemul contabil internațional și european	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Ministerul Economiei Ministerul Finanțelor	Prevederi legale adoptate
1.1.10.	Implementarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare) aprobat conform Hotărârii Guvernului nr.710 din 20 septembrie 2011	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Centrul de Guvernare Electronică	Programul strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare) implementat
1.2.	Obiectiv: Reducerea barierelor administrative și costurilor regulatorii pentru IMM-uri						
1.2.1.	Implementarea principiului „ghișeului unic” pentru perfectarea procedurilor vamale la posturile vamale interne	În limitele bugetului aprobat			2014	Serviciul Vamal din subordinea Ministerului Finanțelor	Numărul de IMM-uri deservite de „ghișeul unic” Timpul necesar pentru perfectarea procedurilor vamale
1.2.2.	Eficientizarea aplicării principiului „ghișeului unic” la procedurile de raportare obligatorie pentru întreprinderile mici și mijlocii	În limitele bugetului aprobat			2012-2013	Ministerul Finanțelor, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Biroul Național de Statistică	Sistem unic eficient (electronic) de raportare creat și implementat Numărul dărilor de seamă și numărul întreprinderilor mici și mijlocii procesate prin sistemul nou
1.2.3.	Simplificarea procedurilor de calculare, raportare și achitare a obligației fiscale	În limitele bugetului aprobat			2012-2013	Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei	Prevederi cu privire la raportarea și calcularea simplificată a impozitului pe venit stabilite în Codul Fiscal
1.3.	Obiectiv: Optimizarea reglementărilor privind activitățile comerciale practicate de IMM-uri						
1.3.1.	Stabilirea regulilor de bază pentru comercializarea mărfurilor în Republica Moldova	În limitele bugetului aprobat			2012-2013	Ministerul Economiei	Reguli elaborate și aprobate
1.3.2.	Elaborarea și aprobarea nomenclatorului-tip al unităților de prestări servicii contra plată	În limitele bugetului aprobat			2012-2013	Ministerul Economiei	Nomenclator-tip elaborat și aprobat Mecanism de funcționare a unităților de prestare a serviciilor perfecționat
1.3.3.	Elaborarea și aprobarea nomenclatorului-tip de comerț cu ridicata	În limitele bugetului aprobat			2012-2013	Ministerul Economiei	Nomenclator elaborat și aprobat Proces de elaborare a schemelor de perspectivă privind dezvoltarea și amplasarea rețelei întreprinderilor de comerț cu amănuntul și cu ridicata simplificat
Prioritatea 2. ÎMBUNĂȚĂȚIREA ACCESULUI IMM-urilor LA FINANȚARE							
2.1.	Obiectiv: Dezvoltarea schemelor inovative de finanțare a IMM-urilor						
2.1.1.	Implementarea proiectului „Susținerea inițiativelor tinerilor din spațiul rural”		4005,1		2012	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Organizația Internațională pentru Migrație	Numărul afacerilor care au beneficiat de granturi
2.1.2.	Atragerea asistenței financiare sub formă de granturi pentru dezvoltarea capacităților de producție ale întreprinderilor mici și mijlocii din sectorul rural			50000,0	2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Volumul granturilor acordate Numărul de IMM-uri producătoare finanțate
2.1.3.	Implementarea mecanismelor de vouchere inovationale			10000,0	2012-2014	Ministerul Economiei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Numărul de IMM-uri beneficiare Mecanism eficient și operativ de trimitere/recepționare a remitențelor creat
2.2.	Obiectiv: Asigurarea eficientizării transferului de remitențe						
2.2.1.	Adoptarea de către Î.S. „Poșta Moldovei” a unui mecanism sistematizat centralizat de transfer și distribuire a remitențelor în monedă națională și valută străină	În limitele bugetului aprobat			2012	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Î.S. „Poșta Moldovei”	Proiect de lege aprobat Mecanism de transfer și distribuire a remitențelor elaborat
2.2.2.	Extinderea gamei serviciilor financiare, sporirea competitivității și reducerea costurilor acestor servicii (sistemul “cont pe cont”, pc-banking, internet-banking, mobile-banking, phone-banking, ATM (bancomat)-banking)	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Instituțiile financiare-bancare, companiile de telecomunicații, Banca Națională a Moldovei	Numărul de servicii financiare accesibile, durata și costul transferurilor de remitențe

1	2	3	4	5	6	7	8
2.3.	Obiectiv: Atragerea liniilor de credit pe termen lung de la instituțiile financiare internaționale						
2.3.1.	Intensificarea procesului de acordare a creditelor în cadrul Componentei a II-a a „Programului Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET)”	82500,0	3476,1	33000,0	2012-2013 2012	Directoratul Liniei de Credit pe lângă Ministerul Finanțelor, Organizația Internațională pentru Migrație	Numărul afacerilor creditate, proiecte finanțate adițional și locuri noi de muncă create
2.3.2.	Continuarea procesului de atragere a remitențelor în crearea și dezvoltarea afacerilor prin implementarea Programului-pilot de atragere a remitențelor în economie ”PARE 1+1”	11000,0	200,0	38800,0	2012	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Organizația Internațională pentru Migrație	Numărul beneficiarilor de finanțare nerambursabilă Volumul investițiilor efectuate Numărul persoanelor instruite Numărul persoanelor consultate
2.3.3.	Creșterea capitalului Programului de susținere și dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, finanțat de către Guvernul Japoniei (JNPGA) în vederea dezvoltării micilor industrii din sectorul rural		7556,8		2012	Unitatea de implementare a grantului Guvernului Japoniei JNPGA	Volumul granturilor acordate Numărul de IMM-uri producătoare finanțate
2.3.4.	Crearea și dezvoltarea schemelor de investiții inovative (venture capital și business-angels)			1000,0	2012-2014	Ministerul Economiei, Banca Națională a Moldovei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Cadru legislativ/normativ elaborat Numărul instituțiilor de tip equity capital și business-angels create
2.4.	Obiectiv: Dezvoltarea sistemului de garantare a creditelor pentru IMM-uri						
2.4.1.	Elaborarea și implementarea schemelor eficiente de garantare a creditelor IMM-urilor prin preluarea bunelor practici din domeniu, inclusiv bazate pe remitențe	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul schemelor eficiente elaborate pentru garantarea creditelor adresate IMM-urilor
2.4.2.	Capitalizarea Fondului de Garantare de Stat a Creditelor în vederea asigurării accesului la credite a unui număr mai mare de IMM-uri	4500,0	6851,0	20000,0	2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Volumul resurselor financiare atrase pentru capitalizare
2.5.	Obiectiv: Facilitarea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la achizițiile publice						
2.5.1.	Prevederea expresă în documentele de licitație a obligativității de a partaja necesitățile autorităților contractante pe loturi sau pe poziții, pentru a asigura accesul IMM-urilor la procedurile de achiziții publice	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Agencia Achiziții Publice din subordinea Ministerului Finanțelor	Numărul autorităților contractante care partajează necesitățile pe loturi/ poziții Numărul de instruiți organizate Numărul de persoane instruite Număr de IMM-uri participante la procedurile de achiziții publice
2.5.2.	Organizarea seminarelor de instruire pentru sectorul IMM cu privire la cadrul legislativ și normativ care reglementează domeniul achizițiilor publice			300,0	2012-2014	Agencia Achiziții Publice din subordinea Ministerului Finanțelor	Numărul de instruiți organizate Numărul de persoane instruite
2.5.3.	Completarea Portalului Sistemului Achizițiilor Publice Electronice cu o bază de date automatizată a ofertelor de bunuri și servicii ale IMM-urilor	2000,0			2013-2014	Agencia Achiziții Publice din subordinea Ministerului Finanțelor	Baza de date funcțională creată și actualizată
Prioritatea 3. DEZVOLTAREA CAPITALULUI UMAN PRIN PROMOVAREA COMPETENȚELOR ȘI CULTURII ANTREPRENORIALE							
3.1.	Obiectiv: Dezvoltarea și promovarea educației și culturii antreprenoriale						
3.1.1.	Analiza continuă a instruirii antreprenoriale din sistemul educațional și identificarea noilor module de instruire			302,3	2012-2014	Ministerul Educației	Studii elaborate Numărul programelor și proiectelor de studii antreprenoriale
3.1.2.	Instruirea cadrelor didactice pentru predarea cursului de educație antreprenorială	755,7		Bugetul de stat	2012-2014	Ministerul Educației	Numărul cadrelor didactice instruite în domeniu. Numărul instituțiilor de învățământ asigurate cu necesarul de cadre instruite
3.1.3.	Elaborarea și implementarea Programelor de instruire continuă a antreprenorilor, asigurând reforma continuă a sistemului educațional în domeniu	900,0			2012 - 2014	Camera de Comerț și Industrie	Programe de instruire elaborate Numărul beneficiarilor implicați în procesul de instruire

1	2	3	4	5	6	7	8
3.1.4.	Crearea business incubatoarelor inovative în cadrul universităților. Creșterea numărului de stagii în IMM-uri pentru studenți			1000,0	2013-2014	Academia de Științe a Moldovei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Numărul de business incubatoare create Numărul solicitărilor studenților de a iniția o afacere Numărul stagiilor efectuate de către tineri în IMM-uri Numărul întreprinderilor incubate
3.1.5.	Implementarea Programului național de instruire continuă a antreprenorilor – „Gestiunea Eficientă a Afacerii”	1500,0			2012-2014	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul persoanelor participante la program, inclusiv tineri și femei Numărul de sesiuni de instruire realizate
3.1.6.	Organizarea training-urilor pentru tineri în cadrul programului PNAET. Implementarea Componentei I „Instruire și consultanță antreprenorială”	1000,0	314,4		2012-2013	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul de tineri instruiți Numărul localităților unde au avut loc cursurile de instruire Numărul cursurilor de instruire organizate
3.1.7.	Organizarea cursurilor de instruire antreprenorială pentru tineri în cadrul proiectului „Susținerea inițiativelor tinerilor din zonele rurale”		500,0		2012	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Organizația Internațională pentru Migrație	Numărul de tineri instruiți Numărul localităților unde au avut loc cursurile de instruire Numărul cursurilor de instruire organizate
3.1.8.	Organizarea unui ciclu de instruire pentru managerii incubatoarelor inovative și ai parcurilor științifice	40,0			2013	Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Numărul de persoane instruite Numărul localităților unde au avut loc cursurile de instruire Numărul cursurilor de instruire organizate
3.1.9.	Elaborarea și implementarea unui proiect de instruire „learning by doing” în domeniul administrării afacerilor	4500,0			2012-2014	Centrul pentru Productivitate și Competitivitate din Moldova "ARIA"	Proiect implementat Rata de creștere a cifrei de afaceri a beneficiarilor Numărul de întreprinderi beneficiare de proiect
3.1.10.	Organizarea cursurilor de formare profesională a tinerilor specialiști și altor categorii de populație neangajate la specialitățile management, marketing, contabilitate.	În limitele bugetului aprobat			2013-2014	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă	Program de instruire elaborat. Numărul de persoane antrenate în efectuarea studiilor
3.2.	Obiectiv: Formarea infrastructurii de suport educațional						
3.2.1.	Crearea Centrului Național de Excelență în Afaceri		500,0		2012-2013	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Centrul Național de Excelență în Afaceri creat Numărul de beneficiari ai Centrului, inclusiv femei
3.2.2.	Constituirea rețelei prestatorilor de servicii în afaceri autorizati, prin instruirea acestora și stimularea cererii de consultanță			300,0	2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Sistem de calitate elaborat Numărul de prestatori de servicii în afaceri certificați Numărul de instruire organizate
3.3.	Obiectiv: Crearea sistemului informațional și consultativ pentru IMM-uri						
3.3.1.	Facilitarea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la informare prin intermediul „Entreprise Europe Network”	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul de persoane consultate prin intermediul „Entreprise Europe Network”
3.3.2.	Consolidarea procesului de difuzare a informației pentru potențialii antreprenori și IMM-urile active prin: a) desfășurarea campaniilor regionale de informare a societății; b) elaborarea broșurilor, ghidurilor și pliantelor informative; c) promovarea exemplelor bunelor practici prin intermediul televiziunii, radioului și presei scrise; d) administrarea portalului www.businessportal.md și pagina web www.odimm.md e) susținerea și promovarea portalului www.bcd.md	300,0	261,9		2012-2014 2012	Ministerul Economiei, Ministerul Tineretului și Sportului, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Organizația Internațională pentru Migrație	Numărul campaniilor de mediatizare efectuate Numărul de ghiduri, pliante, broșuri editate Numărul raioanelor în care au fost organizate campanii de informare Numărul sondajelor de evaluare a impactului efectuate
3.3.3.	Organizarea seminarelor, meselor rotunde, atelierelor de lucru pentru agenții economici în scopul dezvoltării culturii antreprenoriale și a performanțelor manageriale		200,0		2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul de evenimente organizate Numărul de agenți economici din sectorul IMM-urilor participanți
3.3.4.	Organizarea cursurilor, seminarelor, meselor rotunde,	40,0			2013	Agenția pentru	Numărul de evenimente

1	2	3	4	5	6	7	8
	workshop-urilor, forumurilor pentru agenții economice în scopul informării și sporirii performanței manageriale în domeniul antreprenoriatului inovativ					Inovare și Transfer Tehnologic	organizate Numărul de agenți economici din sectorul IMM-urilor participante
Prioritatea 4. SPORIREA COMPETITIVITĂȚII IMM-ilor ȘI ÎNCURAJAREA SPIRITULUI INOVATOR							
4.1.	Obiectiv: Îmbunătățirea și dezvoltarea capacităților tehnice și inovatoare ale IMM-urilor						
4.1.1.	Elaborarea studiului INNOIndex în Republica Moldova privind determinarea gradului de inovare a unui IMM (fiind luat ca exemplu modelul pentru Romania http://innoindex.ro/)	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Academia de Științe a Moldovei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Studiul INNOIndex elaborat
4.1.2.	Evaluarea randamentului infrastructurii inovationale existente și dezvoltarea continuă a acesteia	În limitele bugetului aprobat			2012-2013	Academia de Științe a Moldovei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Randamentul infrastructurii inovationale evaluat în baza unui studiu elaborat
4.1.3.	Promovarea celui de al Șaptelea Program-Cadru al Comunității Europene pentru Cercetare și Dezvoltare Tehnologică și facilitarea participării IMM-urilor la prioritatea „Cercetare în beneficiul IMM”	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Academia de Științe a Moldovei, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Numărul de IMM participante și beneficiare Numărul de consultații acordate Numărul de evenimente de promovare și informare organizate
4.1.4.	Acordarea granturilor pentru susținerea IMM-urilor privind implementarea proiectelor în domeniul eficienței energetice		19,5		2012-2014	Proiectul BAS al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare	Numărul de IMM-uri beneficiare Numărul și volumul granturilor acordate
4.2.	Obiectiv: Facilitarea dezvoltării grupării IMM-urilor în clustere, incubatoare de afaceri etc.						
4.2.1.	Elaborarea concepției și actelor normative pentru crearea și dezvoltarea clusterelor	În limitele bugetului aprobat			2012	Ministerul Economiei, Institutul de Economie, Finanțe și Statistică	Concepție și acte normative elaborate
4.2.2.	Consolidarea capacității de cooperare a IMM-urilor prin integrarea acestora în rețele de clustere			2000,0	2012-2014	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul de clustere create Numărul sesiunilor de instruire organizate Numărul IMM-urilor în cadrul clusterelor
4.2.3.	Elaborarea studiilor de oportunitate pentru dezvoltarea clusterelor pe tipuri de produse și zone teritoriale și elaborarea programului de dezvoltare a clusterului (pentru fiecare cluster)			4500,0	2012-2013	Centrul pentru Productivitate și Competitivitate din Moldova „ARIA”	Numărul studiilor de oportunitate Numărul clusterelor recomandate pentru dezvoltare
4.2.4.	Efectuarea studiului de fezabilitate privind crearea business incubatoarelor în anumite localități			226,7	2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Studiu de fezabilitate realizat
4.2.5.	Extinderea infrastructurii inovationale prin crearea și susținerea parcurilor științifice și a incubatoarelor inovationale	800,0			2013-2014	Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Numărul parcurilor științifice și incubatoarelor inovationale nou-create
4.2.6.	Crearea și dezvoltarea rețelei incubatoarelor de afaceri		15021,2		2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, autoritățile administrației publice locale	Numărul de incubatoare de afaceri nou-create Numărul de întreprinderi incubate; Numărul de locuri noi de muncă create Rețea de incubatoare de afaceri creată și funcțională
4.2.7.	Organizarea instruirilor pentru managerii incubatoarelor de afaceri			1500,0	2012-2014	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Camera de Comerț și Industrie	Numărul cursurilor de instruire organizate Numărul de persoane instruite
4.3.	Obiectiv: Promovarea proprietății intelectuale pentru IMM-uri						
4.3.1.	Continuarea procesului de oferire a serviciilor de pre-diagnoză a proprietății intelectuale în vederea valorificării potențialului intelectual	500,0			2012-2014	Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală	Numărul de IMM-uri care au beneficiat de serviciile de pre-diagnoză
4.3.2.	Școlarizarea managerilor și a contabililor în vederea includerii valorii proprietății intelectuale în bilanțul contabil al IMM-urilor	300,0			2012-2014	Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală	Numărul de manageri și contabilii școlari Numărul cursurilor efectuate
4.3.3.	Organizarea seminarelor tematice în domeniul proprietății intelectuale destinate IMM-urilor, cu participarea experților naționali și internaționali	250,0			2012-2014	Ministerul Economiei, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, asistența donatorilor	Numărul seminarelor organizate Numărul de participanți

1	2	3	4	5	6	7	8
4.3.4.	Elaborarea și editarea unui ghid privind utilizarea proprietății intelectuale destinat IMM-urilor, precum și a altor materiale informative în domeniul proprietății intelectuale		80,0		2012	Agencia de Stat pentru Proprietatea Intelectuală	Ghid elaborat.
4.4.	Obiectiv: Facilitarea accesului IMM-urilor pe piețele interne și externe						
4.4.1.	Acordarea consultanței și asistenței IMM-urilor exportatoare în vederea elaborării strategiilor de export și a perfecționării tehnicilor de marketing			100,0	2012-2014	Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova	Numărul consultațiilor acordate pentru întreprinzători instruiți
4.4.2.	Implementarea procedurilor simplificate de vâmuire (inclusiv la domiciliu)	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Ministerul Finanțelor, Serviciul Vamal din subordinea Ministerului Finanțelor	Cadrul normativ elaborat și implementat Numărul de IMM-uri beneficiare de proceduri simplificate
4.4.3.	Dezvoltarea conceptului „Agent economic de încredere”, în scopul reducerii numărului de controale vamale aplicabile întreprinderilor mici și mijlocii credibile	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Ministerul Finanțelor, Serviciul Vamal din subordinea Ministerului Finanțelor	Cadrul normativ elaborat și implementat Numărul de IMM-uri cu statut de agent economic de încredere
4.4.4.	Dezvoltarea și consolidarea continuă a relațiilor economice, comerciale și contribuirea la promovarea exportului de mărfuri autohtone pe piețele externe de către misiunile diplomatice ale Republicii Moldova prin intermediul suportului informațional acordat IMM-urilor autohtone	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Numărul IMM-urilor cărora misiunile diplomatice ale Republicii Moldova le-au acordat suport informațional necesar
4.4.5.	Consolidarea capacităților agenților economici în elaborarea proiectelor investiționale și în dezvoltarea afacerilor			1000,0	2012	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Camera de Comerț și Industrie	Numărul de proiecte investiționale de succes implementate Numărul de agenți economici instruiți Numărul de seminare organizate
4.4.6.	Elaborarea Planului de acțiuni pentru promovarea capacității de export a IMM-urilor din sectorul TIC			150,0	2012	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor Asociația Națională a companiilor private din domeniul TIC	Planul de acțiuni elaborat
4.4.7.	Crearea și punerea în aplicare a unei platforme online de comerț exterior pentru mediul de afaceri. Conectarea acesteia la OPEM, CCI, ODIMM, European Enterprise Network	În limitele bugetului aprobat			2012 - 2013	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Camera de Comerț și Industrie	Platformă online de comerț exterior funcțională
4.5.	Obiectiv: Implementarea sistemelor de management bazate pe standardele internaționale și europene						
	Încurajarea implementării sistemelor de management al calității, inclusiv a celor integrate în sectorul IMM-urilor conform standardelor europene și internaționale, prin intermediul Proiectului de Ameliorare a Competitivității, finanțat de Banca Mondială		3609,1	7218,1	2012 - 2014	Ministerul Economiei, Programul de Ameliorare a Competitivității finanțat de Banca Mondială, Camera de Comerț și Industrie	Numărul de IMM-uri care au certificat sisteme de management
Prioritatea 5. FACILITAREA DEZVOLTĂRII IMM-urilor ÎN REGIUNI							
5.1.	Obiectiv: Sîmularea dezvoltării echilibrate și durabile a IMM-urilor pe întreg teritoriul RM						
5.1.1.	Dezvoltarea capacităților instituționale ale secțiilor economice din cadrul consiliilor raionale și a rețelei „Punctelor de Contact”		37,2		2012	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Organizația Internațională pentru Migrație	Numărul evenimentelor de instruire și informare
5.1.2.	Organizarea trainingurilor în vederea elaborării proiectelor transfrontaliere pentru autoritățile administrației publice locale			În limitele surselor atrase	2012	Agentele de Dezvoltare Regională Nord, Sud și Centru	Numărul trainingurilor organizate Numărul participanților la training
5.1.3.	Consolidarea capacităților administrative ale reprezentanților autorităților publice locale responsabili de dezvoltarea sectorului IMM-urilor		154,3		2012-2014	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Organizația Internațională pentru Migrație	Numărul de consilii raionale în care au fost îmbunătățite capacitățile administrative

1	2	3	4	5	6	7	8
5.2.	Obiectiv: Asigurarea dezvoltării infrastructurii de suport a IMM-urilor în regiuni						
5.2.1.	Crearea consiliilor pe filieră de produs, organizarea producătorilor și oferirea accesului producătorilor agricoli la rețeaua de servicii de extensie rurală	27800,0			2012-2013	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Numărul consiliilor pe filieră de produs create Numărul de beneficiari
5.2.2.	Îmbunătățirea și sporirea capacităților postrecoltare, de procesare a producției agricole a IMM-urilor din localitățile rurale.	5000,0			2012-2014	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Numărul de IMM-uri care au implementat tehnologii noi de producere Numărul de IMM-uri procesatoare de producție agricolă
5.3.	Obiectiv: Promovarea participării IMM-urilor în cooperarea transfrontalieră și regională						
5.3.1.	Organizarea și desfășurarea Concursului „Cel mai bun antreprenor din sectorul întreprinderilor mici și mijlocii” la nivel local		1575,0		2012-2014	Ministerul Economiei, autoritățile administrației publice locale, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Concurs desfășurat Numărul IMM-urilor participante și premiate
5.3.2.	Antrenarea întreprinderilor mici și mijlocii în procesul de colaborare în cadrul euroregiunilor “Prutul de Sus”, “Dunărea de Jos” și “Prut-Siret-Nistru”		În limitele bugetelor aprobate		2012-2014	Autoritățile administrației publice locale, filialele Camerei de Comerț și Industrie	Numărul IMM-urilor participante la proiecte
Prioritatea 6. DEZVOLTAREA PARTENERIATELOR ÎN AFACERI							
6.1.	Obiectiv: Dezvoltarea parteneriatului public-privat în afaceri						
6.1.1.	Cercetarea și evaluarea posibilităților și formelor preferențiale de parteneriat social între IMM-uri și autoritățile administrației publice locale	În limitele bugetului aprobat			2012	Institutul de Economie, Finanțe și Statistică	Studiu elaborat Propuneri și măsuri pentru perfecționarea parteneriatului social elaborate
6.1.2.	Implementarea unui model eficient de parteneriat public-privat în sectorul Tehnologiei Informațiilor și Comunicațiilor (TIC)	1200,0			2012-2014	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	Numărul și impactul acțiunilor realizate în parteneriat cu TIC
6.1.3.	Promovarea climatului investițional prin participarea IMM-urilor la forumurile investiționale internaționale			245,0	2012-2014	Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovarea Exportului	Numărul evenimentelor organizate Numărul parteneriatelor investiționale Volumul de investiții atrase
6.2.	Obiectiv: Facilitarea parteneriatului în afaceri „business to business”						
6.2.1.	Facilitarea participării întreprinderilor mici și mijlocii la expoziții, târguri, seminare, conferințe și întruniri de afaceri pe problemele ce țin de dezvoltarea sectorului IMM aflat la nivel republican cât și internațional	750,0			2012-2014	Ministerul Economiei, autoritățile administrației publice locale, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul de expoziții, târguri și evenimente organizate Numărul companiilor participante la evenimentele organizate
6.2.2.	Organizarea și desfășurarea Concursului „Cel mai bun antreprenor din sectorul IMM” la nivel republican	285,0			2012-2014	Ministerul Economiei, autoritățile administrației publice locale, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul IMM-urilor participante și premiate la Numărul reprezentanților organizațiilor și întreprinderilor cooperative de consum implicați în asociații teritoriale consultative Numărul tranzacțiilor realizate în spațiul rural în urma dezvoltării rețelei corporative informațională (MOLDCOOP)
6.2.3.	Organizarea și desfășurarea Concursului „Cel mai bun plan de afaceri inovativ”	40,0			2013	Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	Numărul IMM-urilor inovative participante și premiate
6.3.	Obiectiv: Facilitarea participării sectorului privat la procesele de îmbunătățire a cadrului de reglementare și luarea deciziilor						
6.3.1.	Crearea Consiliului consultativ pentru IMM-uri	În limitele bugetului aprobat			2012	Ministerul Economiei	Consiliul consultativ pentru IMM-uri creat
6.3.2.	Crearea grupurilor de lucru comune a reprezentanților sectorului public și privat, pentru participarea la elaborarea politicilor pentru IMM-uri	În limitele bugetului aprobat			2012-2014	Ministerul Economiei, autoritățile administrației publice locale	Propuneri de politici elaborate
6.3.3.	Organizarea și desfășurarea Conferinței internaționale anuale a IMM-urilor	465,0			2012-2014	Ministerul Economiei, Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	Numărul participanților Subiectele abordate în cadrul conferinței Recomandări privind metodele de susținere a IMM-urilor
6.3.4.	Crearea asociațiilor regionale consultative cu atragerea reprezentanților sectorului public și privat	Fondul Național pentru Dezvoltarea Regională			2012-2013	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, autoritățile administrației publice locale	Numărul asociațiilor regionale create Planuri de acțiuni regionale de susținere IMM-urilor elaborate

Notă: Conform cursului oficial al Băncii Naționale de la 12 iunie 2012, costul total al Planului de acțiuni constituie 363029,2 mii lei, inclusiv:
 146425,7 mii lei prevăzute în bugetul de stat;
 44961,4 mii lei acoperite cu asistența partenerilor de dezvoltare;
 171642,1 mii lei surse neacoperite

741 HOTĂRÎRE

cu privire la aprobarea unor metode de analiză pentru controlul nutrețurilor

În conformitate cu prevederile Legii nr.221-XVI din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.51-54, art.153), cu modificările și completările ulterioare, precum și în vederea transpunerii prevederilor Regulamentului nr. 152/2009/CE din 27 ianuarie 2009 de stabilire a metodelor de eșantionare și analiză pentru controlul oficial al furajelor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr.54 din 26 februarie 2009 în baza normativă națională, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

Metodele de eșantionare pentru controlul oficial al nutrețurilor, în vederea determinării constituenților, aditivilor și a substanțelor nedorite, cu excepția reziduurilor de pesticide și a microorganismelor, conform anexei nr. 1;

Metodele de preparare a eșantioanelor pentru analiză și exprimarea rezultatelor, conform anexei nr. 2;

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
**Ministrul agriculturii
și industriei alimentare**

Nr. 686. Chișinău, 13 septembrie 2012.

Metodele de analiză privind controlul compoziției materiilor prime pentru nutrețuri și a nutrețurilor combinate, conform anexei nr. 3;

Metodele de analiză pentru controlul nivelului admisibil de aditivi în nutrețuri, conform anexei nr. 4;

Metodele de analiză pentru controlul substanțelor nedorite în nutrețuri, conform anexei nr. 5;

Metodele de analiză privind determinarea constituenților de origine animală pentru controlul oficial al nutrețurilor, conform anexei nr. 6;

Metodele de determinare a valorii energetice a nutrețurilor combinate pentru păsările de crescătorie, conform anexei nr. 7.

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare la 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

Vladimir FILAT

Vasile Bumacov

Anexa nr. 1
la Hotărîrea Guvernului nr.686
din 13 septembrie 2012

Metodele de eșantionare pentru controlul oficial al nutrețurilor, în vederea determinării constituenților, aditivilor și a substanțelor nedorite, cu excepția reziduurilor de pesticide și a microorganismelor

1. Definiții

În sensul prezentului act normativ noțiunile utilizate au următoarele semnificații:

lot eșantionat – cantitate de produs care constituie o unitate și care are caracteristici presupuse a fi uniforme;

eșantion elementar – cantitate prelevată dintr-un punct al lotului eșantionat;

eșantion colectiv – colecție de eșantioane elementare prelevate din același lot uniform;

eșantion redus – parte reprezentativă a eșantionului colectiv, obținută din acesta printr-un proces de reducere;

eșantion final – parte din eșantionul redus sau din eșantionul colectiv omogenizat.

2. Metode de eșantionare

Eșantioanele destinate controlului oficial al nutrețurilor se prelevează de către personal calificat și se consideră reprezentative.

2.1. Dispozitive

Aparatura de prelevare de eșantioane trebuie să fie realizată din materiale care nu contaminatează produsele de eșantionat. Această aparatură, cu excepția celei descrise în subpunctele 2.2.1., 2.2.1.1. și 2.2.1.2., trebuie verificată de către Autoritatea Națională de Metrologie.

2.2. Aparatura recomandată pentru prelevarea eșantioanelor din nutrețuri solide

2.2.1. Prelevarea manuală.

2.2.1.1. Lopată plată cu margini verticale.

2.2.1.2. Sondă de eșantionare cu o fantă lungă sau compartimentată. Dimensiunile sondei de eșantionare trebuie să fie adecvate caracteristicilor lotului eșantionat (adâncimea recipientului, dimensiunile sacului etc.) și dimensiunilor particulelor nutrețului.

2.2.2. Prelevarea mecanică.

Pentru prelevarea de eșantioane din nutrețurile în mișcare poate fi utilizată aparatură mecanică verificată.

2.2.3. Separatorul.

Aparatura destinată divizării eșantionului în părți aproximativ egale poate fi folosită pentru prelevări de eșantioane elementare și pentru prepararea eșantioanelor reduse și finale.

3. Cerințe cantitative

A. În relație cu controlul substanțelor sau produselor uniform distribuite în nutrețuri

3.1. Lot eșantionat

Mărima lotului eșantionat trebuie să permită eșantionarea fiecărei părți constituente.

3.2. Eșantioane elementare

3.2.1. Nutrețuri în vrac și numărul minim de eșantioane elementare:

a) pentru loturile eșantionate care nu depășesc 2,5 tone metrice – șapte;

b) pentru loturile eșantionate care depășesc 2,5 tone metrice – 20 înmulțit cu numărul de tone metrice care compune lotul eșantionat (în cazul în care numărul obținut este o fracție, aceasta se rotunjește la numărul întreg imediat superior), până la maximum 40 de eșantioane elementare.

3.2.2. Nutrețuri ambalate și numărul minim de ambalaje de eșantionat:

3.2.2.1. Ambalajele care depășesc 1 kg:

a) pentru loturile eșantionate care reprezintă unul până la patru ambalaje – toate ambalajele;

b) pentru loturile eșantionate care reprezintă 5 până la 16 ambalaje – patru;

c) pentru loturile eșantionate care reprezintă mai mult de 16 ambalaje – numărul de ambalaje care compun lotul eșantionat (în cazul în care numărul obținut este o fracție,

aceasta se rotunjește la numărul întreg imediat superior), ajungând pînă la un maximum de 20 de ambalaje.

3.2.2.2. Ambalajele care nu depășesc 1 kg, numărul minim de eșantioane elementare constituie patru.

3.2.3. Nutrețuri lichide sau semilichide și numărul minim de recipiente de eșantionat (în cazul ambalajelor sau recipientelor care nu depășesc 1 kg sau un litru și în cazul blocurilor sau brichetelor de sare care nu cîntăresc mai mult de 1 kg fiecare, un eșantion elementar este reprezentat de conținutul unui ambalaj sau recipient original, un bloc sau o brichetă de sare):

3.2.3.1. Recipiente care depășesc un litru:

a) pentru loturile eșantionate de unul pînă la patru recipiente – toate recipientele;

b) pentru loturile eșantionate de 5 pînă la 16 recipiente – patru;

c) pentru loturile eșantionate care reprezintă mai mult de 16 recipiente – numărul de recipiente care compune lotul eșantionat (în cazul în care numărul obținut este o fracție, aceasta se rotunjește la numărul întreg imediat superior), pînă la maximum 20 de recipiente.

3.2.3.2. Recipientele care nu depășesc un litru, numărul minim de eșantioane elementare constituie patru.

3.2.4. Blocuri de nutrețuri și brichete minerale cu numărul minim de blocuri sau brichete de eșantionat.

Pentru un bloc sau o brichetă per lot eșantionat de 25 de unități, numărul minim de blocuri sau brichete de eșantionat nu depășește patru blocuri sau brichete.

3.3. Eșantioane colective

3.3.1. Nutrețuri în vrac, cantitatea totală de eșantioane elementare care constituie eșantionul colectiv este de 4 kg.

3.3.2. Nutrețuri ambalate:

a) pentru ambalajele care depășesc 1 kg, cantitatea totală de eșantioane elementare care constituie eșantionul colectiv este de 4 kg;

b) pentru ambalajele care nu depășesc 1 kg, cantitatea totală de eșantioane elementare care constituie eșantionul colectiv reprezintă greutatea conținutului a patru ambalaje originale.

3.3.3. Nutrețuri lichide sau semilichide:

a) pentru recipientele care depășesc un litru, cantitatea totală de eșantioane elementare care constituie eșantionul colectiv este de 4 litri;

b) pentru recipientele care nu depășesc un litru, cantitatea totală de eșantioane elementare care constituie eșantionul colectiv reprezintă volumul conținutului a patru recipiente originale.

3.3.4. Blocuri de nutrețuri sau brichete minerale:

a) cîntăresc mai mult de 1 kg fiecare, cantitatea totală de eșantioane elementare care constituie eșantionul colectiv este de 4 kg;

b) cîntăresc cel mult 1 kg fiecare, cantitatea totală de eșantioane elementare care constituie eșantionul colectiv constituie greutatea a patru blocuri sau brichete originale.

3.4. Eșantioane finale

Dacă este cazul, eșantionul final provine din eșantionul colectiv, prin reducere. Se analizează cel puțin un eșantion final.

3.4.1. Nutrețuri solide.

Cantitatea din eșantionul final de analizat constituie 500 g.

3.4.2. Nutrețuri lichide sau semilichide

Cantitatea din eșantionul final de analizat constituie 500 ml.

B. În funcție de controlul substanțelor sau produselor nedorite care pot fi distribuite neuniform în masa de nutrețuri, cum ar fi aflatoxinele, cornul-se-carei, ricinul și crotalaria din materiile prime pentru

nutrețuri

3.1. Lot eșantionat

Mărima lotului eșantionat trebuie să permită eșantionarea fiecărei părți constituente.

3.2. Eșantioane elementare

3.2.1. Nutrețuri în vrac și numărul minim de eșantioane elementare:

a) pentru loturile eșantionate care nu depășesc 2,5 tone metrice – șapte;

b) pentru loturile eșantionate care depășesc 2,5 tone metrice – 20 înmulțit cu numărul de tone metrice care compune lotul eșantionat (în cazul în care numărul obținut este o fracție, aceasta se rotunjește la numărul întreg imediat superior), pînă la maximum 40 de eșantioane elementare.

3.2.2. Nutrețuri ambalate și numărul minim de ambalaje de eșantionat:

a) pentru loturile eșantionate care numără de la 1 pînă la 4 ambalaje – toate ambalajele;

b) pentru loturile eșantionate care numără de la 5 pînă la 16 ambalaje – patru.

c) pentru loturile eșantionate care numără mai mult de 16 ambalaje – numărul de ambalaje care compun lotul eșantionat (în cazul în care numărul obținut este o fracție, aceasta se rotunjește la numărul întreg imediat superior), ajungînd pînă la maximum 40 de ambalaje.

3.3. Eșantioane colective

Greutatea totală a eșantioanelor elementare care constituie eșantionul colectiv nu poate fi mai mică de 4 kg.

3.3.1. Nutrețuri în vrac

Greutatea lotului eșantionat în tone metrice:

a) pînă la 1 tonă, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat reprezintă unu;

b) mai mult de 1 și pînă la 10, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat reprezintă doi;

c) mai mult de 10 și pînă la 40, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat reprezintă trei;

d) mai mult de 40, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat reprezintă patru.

3.3.2. Nutrețuri ambalate

Mărima loturilor eșantionate pentru nutrețurile ambalate, în număr de ambalaje:

a) de la 1 pînă la 16, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat constituie unu;

b) de la 17 pînă la 200, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat constituie doi;

c) de la 201 pînă la 800, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat constituie trei;

d) mai mult de 800, numărul minim de eșantioane colective per lot eșantionat constituie patru.

3.4. Eșantioane finale

Eșantionul final provine din fiecare eșantion colectiv, prin reducere. Se cere analiza a cel puțin un eșantion final per eșantion colectiv. Greutatea eșantionului final de analizat nu poate fi mai mică de 500 g.

4. Instrucțiuni pentru prelevarea, prepararea și ambalarea eșantioanelor

4.1. Cerințe generale

Eșantioanele se prelevează și se prepară cît mai rapid posibil, pentru a evita posibilitatea ca produsul să fie modificat sau contaminat.

Instrumentele, suprafețele de lucru și recipientele destinate eșantionării trebuie să fie curate și uscate.

4.2. Eșantioane elementare

4.2.1. În relație cu controlul substanțelor sau produselor uniform distribuite în nutrețuri

Eșantioanele elementare trebuie prelevate în mod aleatoriu din întregul lot eșantionat, iar dimensiunile lor trebuie să fie aproximativ egale.

4.2.2. Nutrețuri în vrac

Lotul eșantionat se împarte în mod imaginar în mai multe părți aproximativ egale. În mod aleator, se selectează un număr de părți corespunzător numărului de eșantioane elementare necesare, în conformitate cu litera A, punctul 3.2. din prezenta anexă, și se prelevează cel puțin un eșantion din fiecare din aceste părți.

Dacă este cazul, eșantionarea poate fi efectuată atunci când lotul este în mișcare (încărcare sau descărcare).

4.2.3. Nutrețuri ambalate

După selectarea pentru eșantionare a numărului necesar de ambalaje, conform indicațiilor de la litera A punctul 3.2. din prezenta anexă, o parte a conținutului fiecărui ambalaj se scoate folosind o sondă sau o lopată. Dacă este cazul, eșantioanele se prelevează după ce ambalajele au fost golite separat. Orice aglomerări se destramă, dacă este cazul prin separarea lor de eșantion, urmată de reîncorporare în eșantion, pentru fiecare eșantion colectiv în parte.

4.2.4. Nutrețuri lichide sau semilichide, omogene sau omogenizabile

După selectarea pentru eșantionare a numărului necesar de recipiente, în conformitate cu indicațiile de la litera A punctul 3.2. din prezenta anexă, conținutul lor se omogenează, dacă este necesar, și se prelevează o cantitate din fiecare recipient.

Eșantioanele elementare pot fi prelevate la descărcarea conținutului.

4.2.5. Nutrețuri lichide sau semilichide, neomogenizabile

După selectarea pentru eșantionare a numărului necesar de containere, în conformitate cu indicațiile de la litera A punctul 3.2. din prezenta anexă, eșantioanele se prelevează de la diferite niveluri.

Eșantioanele se pot preleva și în timpul descărcării conținutului, dar primele fracțiuni se îndepărtează.

În oricare dintre cazuri, volumul total prelevat nu trebuie să fie mai mic de 10 litri.

4.2.6. Blocuri de nutrețuri și brichete minerale

După selectarea pentru eșantionare a numărului necesar de blocuri sau brichete, conform indicațiilor de la litera A punctul 3.2. din prezenta anexă, se prelevează o parte din fiecare bloc sau brichetă.

4.2.7. În relație cu controlul substanțelor sau al produselor nedorite care ar putea fi distribuite neuniform în masa de nutrețuri, cum ar fi aflatoxinele, cornul-secarei, ricinul și crotalaria din materiile prime pentru nutrețuri

Lotul eșantionat se împarte în mod imaginar în mai multe părți aproximativ egale, corespunzătoare numărului de eșantioane colective prevăzute la litera B punctul 3.3. din prezenta anexă. Dacă acest număr este mai mare decât 1, numărul total de eșantioane elementare prevăzute la litera B punctul 3.2. din prezenta anexă se distribuie aproximativ egal între diferitele părți.

În continuare se prelevează eșantioane cu mărimi

aproximativ egale, iar pentru nutrețurile ambalate, o parte a conținutului ambalajelor de eșantionat se prelevează prin utilizarea unei sonde sau a unei lopeți, după golirea separată a ambalajelor, dacă este cazul, astfel încât cantitatea totală a eșantioanelor provenite din fiecare parte să nu fie mai mică decât cantitatea minimă de 4 kg necesară pentru fiecare eșantion colectiv.

Eșantioanele elementare prelevate din diferite părți nu se consideră colective.

4.3. Prepararea eșantioanelor colective

4.3.1. În relație cu controlul substanțelor produselor cu distribuție uniformă în masa de nutrețuri

Eșantioanele elementare se amestecă pentru a forma un singur eșantion colectiv.

4.3.2. În relație cu controlul substanțelor sau produselor nedorite care ar putea fi distribuite neuniform în masa de nutrețuri, cum ar fi aflatoxinele, cornul-secarei, ricinul și crotalaria din materii prime pentru nutrețuri

Eșantioanele elementare prelevate din fiecare parte a lotului eșantionat se amestecă și se constituie numărul de eșantioane colective prevăzute la litera B punctul 3.3. din prezenta anexă, notind proveniența fiecărui eșantion colectiv.

4.4. Prepararea eșantioanelor finale

Materialul din fiecare eșantion colectiv se amestecă cu grijă pentru a se obține un eșantion omogenizat.

Orice aglomerări se destramă (dacă este cazul prin separarea lor de eșantion urmată de reîncorporarea lor în eșantion), pentru fiecare eșantion colectiv în parte.

Dacă este necesar, eșantionul colectiv se reduce mai întâi la cel puțin 2 kg sau doi litri (eșantion redus), fie prin utilizarea unui separator mecanic sau automat, fie prin metoda sferturilor.

Se prepară apoi cel puțin trei eșantioane finale având aproximativ aceeași cantitate, în conformitate cu cerințele cantitative prevăzute la litera A punctul 3.4. sau litera B punctul 3.4. din prezenta anexă.

Fiecare eșantion se pune într-un recipient corespunzător. Se iau toate precauțiile necesare pentru evitarea oricărei modificări de compoziție a eșantionului, a contaminării sau a falsificării, care ar putea avea loc în timpul transportării sau depozitării.

4.5. Ambalarea eșantioanelor finale

Recipientele sau ambalajele se sigilează și se etichetează (eticheta completă se încorporează în sigiliu), astfel încât ele să nu poată fi deschise fără a deteriora sigiliul.

5. Procesul-verbal de prelevare și destinația eșantioanelor

Pentru fiecare eșantionare se întocmește un proces-verbal, care permite identificarea lotului eșantionat.

Pentru fiecare eșantion colectiv se trimite, cât mai repede posibil, către laboratorul de analize desemnat, cel puțin un eșantion final, împreună cu informațiile necesare specialistului.

Anexa nr. 2
la Hotărârea Guvernului nr.686
din 13 septembrie 2012

Metodele de preparare a eșantioanelor pentru analiză și exprimarea rezultatelor**1. Prepararea eșantioanelor pentru analiză****1.1. Cerințe generale**

Procedurile descrise se referă la prepararea pentru examinarea eșantioanelor finale, trimise laboratoarelor de control desemnate după eșantionare, conform indicațiilor din anexa nr. 1 la prezenta hotărâre.

Prepararea acestor eșantioane trebuie astfel efectuată încât cantitățile prelevate, în conformitate cu dispozițiile din metoda de analiză, să fie omogene și reprezentative pentru

eșantioanele finale.

1.2. Măsurile de precauție

Procedura de preparare a eșantioanelor care trebuie urmată este dependentă de metodele de analiză utilizată și este de importanță majoră a se asigura ca procedura de preparare a eșantioanelor urmată să fie adecvată metodei de analiză utilizate.

Toate operațiunile necesare se efectuează astfel încât să se evite contaminarea eșantionului și modificarea compo-

ziției acestuia.

Măcinarea, amestecarea și cernerea se efectuează cât mai repede posibil în condițiile unei expunerii minime a eșantionului la aer și la lumină. Nu se utilizează rîșnițe sau aparate de măcinat care ar putea cauza încălzirea semnificativă a eșantionului.

Se recomandă ca nutrețurile foarte sensibile la căldură să fie măcinate manual. De asemenea, aparatura folosită nu trebuie să constituie o sursă de contaminare cu oligoelemente.

Dacă prepararea nu poate fi efectuată fără modificări semnificative ale conținutului umed al eșantionului, se determină conținutul umed înainte și după pregătire, în conformitate cu metoda menționată în capitolul I din anexa nr. 3 la prezenta hotărîre.

1.3. Procedura de preparare

Se divizează eșantionul în subeșantioane adecvate, în vederea analizării și trimerii, prin utilizarea unor tehnici adecvate de separare, cum ar fi eșantionarea alternativă cu ajutorul lopeții sau eșantionarea în condiții staționare sau rotative.

Formarea unui con și selectarea de sferturi nu este recomandată deoarece ar putea să se formeze subeșantioane care să dea naștere la erori de separare mari.

Eșantionul de trimis se păstrează într-un recipient adecvat, curat și uscat, prevăzut cu un capac ermetic, iar subeșantioanele de analizat, cu greutate de cel puțin 100 g, se prepară în modul indicat în subpunctele 1.3.1. – 1.3.4. din prezenta anexă.

1.3.1. Nutrețuri care pot fi măcinate ca atare

Dacă nu se specifică altfel în metodele de analiză, se cerne întregul eșantion printr-o sită cu orificii pătrate cu latura de 1 mm, după măcinare, dacă este cazul. Se evită măcinarea exagerată.

Se amestecă eșantionul trecut prin sită și se pune într-un recipient adecvat, curat și uscat, dotat cu un capac ermetic. Se amestecă din nou, imediat înainte de a preleva eșantionul pentru analiză.

1.3.2. Nutrețuri care pot fi măcinate după uscare

Dacă nu se specifică altfel în metodele de analiză, eșantionul se deshidratează astfel încît umiditatea sa să se reducă la 8-12%, în conformitate cu procedura de preuscare, descrisă în subpunctul 1.4.3. din metoda de determinare a umidității, menționată în capitolul I din anexa nr. 3.

În continuare se procedează astfel cum se indică în subpunctul 1.3.1 din prezenta anexă.

1.3.3. Nutrețuri lichide sau semilichide

Eșantioanele se recoltează într-un recipient adecvat, curat și uscat, dotat cu un capac ermetic. Se amestecă minuțios, imediat înainte de prelevarea eșantionului de analizat.

1.3.4. Alte nutrețuri

Eșantioanele care nu pot fi preparate conform unei proceduri indicate anterior se tratează prin orice altă procedură prin care se asigură că eșantioanele prelevate în vederea analizării sînt omogene și reprezentative pentru eșantioanele finale.

1.4. Depozitarea eșantioanelor

Eșantioanele trebuie păstrate la o temperatură care să nu le altereze compoziția. Eșantioanele destinate analizării prezenței vitaminelor sau substanțelor foarte sensibile la lumină se păstrează în recipiente de sticlă brună.

2. Cerințele față de reactivi și aparatajul utilizat în metodele de analiză

2.1. Dacă nu se specifică altfel în metodele de analiză, toți reactivii destinați analizelor trebuie să fie puri din punct de vedere analitic. Pentru analiza prezenței oligoelementelor, puritatea reactivilor se controlează printr-un test

martor. În funcție de rezultatele obținute, poate fi necesară o purificare suplimentară a reactivilor.

2.2. Pentru orice operație care implică prepararea soluțiilor, diluția, clătirea sau spălarea, menționate în metodele de analiză și pentru care nu există indicații referitoare la natura solventului sau diluantului, se utilizează apă. Ca regulă generală, se utilizează apă demineralizată sau distilată. În cazuri speciale, care sînt indicate în metodele de analiză, apa trebuie supusă unor proceduri de purificare speciale.

Avînd în vedere dotarea uzuală a laboratoarelor de control, în metodele de analiză se menționează doar instrumentele și aparatura destinată pentru acest scop. Ele trebuie să fie curate, în special în cazul determinării unor cantități foarte mici de substanțe.

3. Aplicarea metodelor de analiză și exprimarea rezultatelor

3.1. Procedura de extracție

O serie de metode determină o procedură de extracție specifică. Ca regulă generală, se pot aplica alte proceduri de extracție decît cea la care se face referire în metodă, dacă s-a dovedit că procedura de extracție utilizată are, pentru matricea analizată, o eficiență de extracție echivalentă cu procedura menționată în metodă.

3.2. Procedura de purificare

O serie de metode determină o procedură de purificare specifică. Ca regulă generală, se pot aplica alte proceduri de purificare decît cea la care se face referire în metodă, dacă s-a dovedit că procedura de purificare utilizată determină, pentru matricea analizată, rezultate analitice echivalente cu procedura menționată în metodă.

3.3. Raportarea metodei de analiză utilizate

În general, pentru determinarea fiecărei substanțe în nutrețuri se stabilește o singură metodă de analiză. În cazul în care sînt indicate mai multe metode, în buletinul de analiză se specifică metoda aplicată de laboratorul de control desemnat.

3.4. Numărul determinărilor

Rezultatul indicat în buletinul de analiză reprezintă valoarea medie obținută în urma a cel puțin două determinări, efectuate pe porțiuni distincte ale eșantionului, cu repetabilitate satisfăcătoare.

Totuși, în cazul analizelor de detectare a substanțelor indezirabile, dacă rezultatul primei determinări este semnificativ ($> 50\%$) mai mic decît specificația de control, nu sînt necesare alte determinări, cu condiția să fie aplicate procedurile calitative adecvate.

În cazul controlului privind conținutul declarat pentru o anumită substanță sau un anumit ingredient, dacă rezultatul primei determinări confirmă conținutul declarat, adică rezultatul analizei se situează în interiorul intervalului de variație acceptat, nu sînt necesare alte determinări, cu condiția să fie aplicate procedurile calitative adecvate.

3.5. Raportarea rezultatului analitic

Rezultatul analitic se exprimă în maniera indicată în metoda de analiză, printr-un număr adecvat de cifre semnificative și se ajustează, dacă este cazul, la conținutul de umiditate al eșantionului final înainte de preparare.

3.6. Incertitudinea de măsurare și rata de recuperare în cazul analizelor de detectare a substanțelor nedorite

În ceea ce privește substanțele nedorite, inclusiv dioxina și policlorobifenil (PCB) asemănători dioxinei, un produs destinat utilizării în nutrețuri se consideră neconform în ceea ce privește conținutul maxim acceptat, dacă rezultatul analitic este considerat că depășește conținutul maxim, ținînd cont de incertitudinea de măsurare extinsă și ajustarea pentru recuperare. Pentru a evalua conformitatea, concentrația analizată se utilizează după ce a fost corectată pentru

recuperare și după deducerea incertitudinii de măsurare extinse. Această procedură este aplicabilă doar în cazurile în care metoda de analiză permite estimarea incertitudinii de măsurare și ajustarea pentru recuperare (de exemplu, imposibilă în cazul analizelor la microscop).

Rezultatul analitic se raportează în modul următor (în măsura în care metoda de analiză utilizată permite estimarea incertitudinii de măsurare și a ratei de recuperare):

a) ajustat pentru recuperare, nivelul de recuperare fiind indicat. Ajustarea pentru recuperare nu este necesară în cazul în care rata de recuperare este între 90 și 110 %;

b) ca „ $x \pm U$ ”, unde x este rezultatul analitic și U este incertitudinea de măsurare extinsă, folosind un factor de acoperire 2, care dă un nivel de încredere de aproximativ 95 %.

Dacă rezultatul analizei este semnificativ ($> 50\%$) mai mic decât specificația de control și cu condiția ca procedurile calitative corespunzătoare să fie aplicate și analiza să servească doar verificării conformității cu prevederile legale, rezultatul analitic ar putea fi raportat fără ajustare pentru recuperare, iar raportarea ratei de recuperare și a incertitudinii de măsurare ar putea fi omisă în aceste cazuri.

Anexa nr. 3
la Hotărârea Guvernului nr.686
din 13 septembrie 2012

Metodele de analiză privind controlul compoziției materiilor prime pentru nutrețuri și a nutrețurilor combinate

I. Determinarea umidității

1.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului de umiditate al nutrețurilor. În cazul nutrețurilor care conțin substanțe volatile, cum sînt acizii organici, este de notat că o dată cu determinarea conținutului de umiditate se determină și cantități semnificative de substanțe volatile.

Metoda nu se aplică în cazul analizei produselor lactate utilizate ca materii prime pentru nutrețuri, analizei substanțelor minerale și a mixturilor compuse în principal din substanțe minerale, analizei grăsimilor și uleiurilor de origine animală și vegetală sau analizei semințelor și a fructelor oleaginoase.

1.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se deshidratează în condiții specificate, care variază în funcție de natura nutrețurilor. Scăderea greutății se determină prin cântărire. Este necesar să se efectueze o uscare prealabilă atunci cînd se analizează nutrețuri solide cu conținut ridicat de umiditate.

1.3. Dispozitive

1.3.1. Moară construită dintr-un material care nu absoarbe umiditatea, ușor de curățat, care permite o zdrobire rapidă și uniformă, fără a provoca o încălzire semnificativă, care evită pe cît este posibil contactul cu aerul exterior și care corespunde cerințelor menționate la subpunctele 1.4.1.1. și 1.4.1.2. din prezenta anexă (de exemplu, micromori cu ciocane sau răcite cu apă, mori conice pliabile sau mori cu mecanism lent sau cu discuri dințate).

1.3.2. Balanță analitică, cu toleranță de 1 mg.

1.3.3. Recipiente uscate din metal care nu se corodează sau din sticlă cu capace ermetice; suprafața de lucru permite împrăștierea eşantionului pînă la aproximativ 0,3 g/cm².

1.3.4. Cuptor izoterm cu încălzire electrică ($\pm 2^\circ\text{C}$), ventilat corespunzător și care asigură o reglare rapidă a temperaturii (¹).

1.3.5. Cuptor vidat cu încălzire electrică, reglabil, dotat cu o pompă de ulei și cu:

a) fie un mecanism de introducere a aerului fierbinte uscat;

b) fie un agent de desicare (de exemplu, oxid de calciu).

1.3.6. Desicator cu o placă din metal sau porțelan, groasă, perforată, conținînd un agent de desicare eficient.

1.4. Procedura de analiză

Operațiile descrise în această secțiune se efectuează imediat după deschiderea ambalajelor care conțin eşantioanele. Analizele trebuie să fie efectuate cel puțin în duplicat.

Pentru uscarea cerealelor, a făinii fine, a tărițelor și

a făinii grunjoase, cuptorul trebuie să aibă o capacitate termică astfel încît, atunci cînd temperatura este stabilită la 131°C , va reveni la temperatura respectivă în mai puțin de 45 de minute după ce în interior a fost plasat un număr maxim de eşantioane de testat, în vederea uscării simultane. Ventilația trebuie să fie astfel încît, atunci cînd un număr cît mai mare de eşantioane de grîu comun pe care le poate conține sînt supuse uscării timp de două ore, rezultatele diferă de cele obținute după patru ore de uscare cu mai puțin de 0,15 %.

1.4.1. Metodele de preparare

1.4.1.1. Nutrețuri care nu sînt menționate la subpunctele 1.4.1.2. și 1.4.1.3.

Se prelevează cel puțin 50 g de eşantion. Dacă este necesar, se zdrobește sau se divizează astfel încît să se evite orice variație a conținutului de umiditate.

1.4.1.2. Cereale și tărițe

Se prelevează cel puțin 50 g de eşantion. Se macină în particule din care cel puțin 50% trec printr-o sită cu orificii de 0,5 mm și care nu determină un reziduu mai mare de 10% în cazul folosirii unei site cu orificii rotunde cu diametru de 1 mm.

1.4.1.3. Nutrețuri lichide sau păstoase, nutrețuri constituite în mod predominant din uleiuri și grăsimi

Se prelevează aproximativ 25 g din eşantion, se cîntărește cu o abatere de 10 mg, se adaugă o cantitate adecvată de nisip anhidru cîntărită cu o abatere de 10 mg și se amestecă pînă la obținerea unui produs omogen.

1.4.2. Procedura de uscare

1.4.2.1. Nutrețuri care nu sînt menționate la subpunctele 1.4.1.2. și 1.4.1.3.

Se cîntărește un recipient, conform descrierii de la subpunctul 1.3.3., împreună cu capacul său, cu o abatere de 1 mg. În recipientul respectiv se cîntărește, cu o abatere de 1 mg, o cantitate de 5 g de eşantion și se împrășteie uniform. Recipientul se introduce, fără capac, în cuptorul încălzit în prealabil la 103°C . Pentru a împiedica scăderea inadecvată a temperaturii din cuptor, recipientul se introduce cît mai rapid posibil. Se lasă la uscat timp de patru ore, calculate din momentul în care temperatura din cuptor revine la 103°C . Se pune capacul pe recipient, acesta din urmă se scoate din cuptor, se lasă să se răcească timp de 30-45 de minute în desicator, conform descrierii de la subpunctul 1.3.6. și se cîntărește cu o abatere de 1 mg.

În cazul nutrețurilor constituite în mod predominant din uleiuri și grăsimi, uscarea în cuptor se prelungește cu 30 de minute, la 103°C . Diferența între cele două cîntăriri nu trebuie să depășească 0,1 % în umiditate.

1.4.2.2. Cereale, făină fină, tărițe și făină grunjoasă

Se cîntărește un recipient, conform descrierii de la subpunctul 1.3.3., împreună cu capacul său, cu o abatere de 0,5 mg. În recipientul respectiv se cîntărește, cu o

abatere de 1 mg, o cantitate de aproximativ 5 g de eșantion măcinat și se împrăștie uniform.

Recipientul se introduce, fără capac, în cuptorul încălzit în prealabil la 130°C. Pentru a împiedica scăderea inadecvată a temperaturii din cuptor, recipientul se introduce cât mai rapid posibil. Se lasă la uscat timp de două ore, considerate din momentul în care temperatura din cuptor revine la 130°C. Se pune capacul pe recipient, acesta din urmă se scoate din cuptor, se lasă să se răcească timp de 30-45 de minute în desicator, conform descrierii de la subpunctul 1.3.6. și se cântărește cu o abatere de 1 mg.

1.4.2.3. Nutrețuri combinate care conțin peste 4% zaharoză sau lactoză: materii prime pentru nutrețuri precum semințele de roșcove, produsele cerealiere hidrolizate, semințele de malt, bucăți de sfeclă uscată, solubilizate de pește și zaharuri, nutrețuri combinate care conțin peste 25% săruri minerale care înglobează apă de cristalizare.

Se cântărește un recipient, conform descrierii de la subpunctul 1.3.3., împreună cu capacul său, cu o abatere de 0,5 mg. În recipientul respectiv se cântărește, cu o abatere de 1 mg, o cantitate de aproximativ 5 g de eșantion și se împrăștie uniform. Recipientul se introduce, fără capac, în cuptorul vidat, conform descrierii de la subpunctul 1.3.5., încălzit în prealabil la o temperatură cuprinsă între 80 și 85°C. Pentru a împiedica scăderea inadecvată a temperaturii din cuptor, recipientul se introduce cât mai rapid posibil.

Se aduce presiunea la 100 Torr și se lasă la uscat, la această presiune, timp de patru ore, fie într-un curent de aer uscat și cald, fie cu ajutorul unui agent de desicare (aproximativ 300 g pentru 20 de eșantioane). În al doilea caz, pompa de vid se deconectează după ce se obține presiunea recomandată. Durata de uscare se calculează din momentul în care temperatura în cuptor revine la o valoare cuprinsă între 80 și 85°C. Presiunea cuptorului se readuce cu grijă pînă la nivelul presiunii atmosferice. Se deschide cuptorul, se așează imediat capacul pe recipient, se scoate recipientul din cuptor, se lasă să se răcească timp de 30-45 de minute în desicator, conform descrierii de la subpunctul 1.3.6. și se cântărește cu o abatere de 1 mg. Uscarea în cuptorul vidat se prelungește cu încă 30 de minute la o temperatură cuprinsă între 80 și 85°C și se recîntărește. Diferența între cele două cîntăriri nu trebuie să depășească 0,1 % în umiditate.

1.4.3. Uscarea prealabilă

1.4.3.1. Nutrețuri care nu sînt menționate în subpunctul 1.4.3.2.

Nutrețuri solide al căror conținut de umiditate este ridicat, făcînd dificilă zdrobirea, trebuie să fie supuse uscării prealabile, după cum urmează:

se cîntăresc, cu o abatere de 10 mg, 50 g de eșantion nemăcinat (dacă este cazul, nutrețurile comprimate sau aglomerate pot fi divizate cu aproximație) într-un recipient corespunzător (de exemplu, un taler de aluminiu de 20 × 12 cm cu bordură de 0,5 cm). Se lasă la uscat într-un cuptor la o temperatură cuprinsă între 60 și 70°C, pînă ce conținutul de umiditate s-a redus la o valoare cuprinsă între 8 și 12%. Se scoate din cuptor, se lasă să se răcească, neacoperit, în laborator, timp de o oră și se cîntărește cu o abatere de 10 mg. Se zdrobește imediat conform indicațiilor de la subpunctul 1.4.1.1. și se usucă conform indicațiilor de la subpunctul 1.4.2.1. sau subpunctul 1.4.2.3, în funcție de natura nutrețului.

1.4.3.2. Cereale

Grăunțele cu un conținut de umiditate mai mare de 17% trebuie să fie supuse uscării prealabile, după cum urmează:

se cîntăresc, cu o abatere de 10 mg, 50 g de grăunțe nemăcinate într-un recipient corespunzător (de exemplu, un taler de aluminiu de 20 × 12 cm cu bordură de 0,5 cm).

Se lasă la uscat într-un cuptor, timp de 5-7 minute, la o temperatură de 130°C. Se scot din cuptor, se lasă să se răcească, neacoperit, în laborator, timp de două ore și se cîntăresc cu o abatere de 10 mg. Se macină imediat conform indicațiilor de la subpunctul 1.4.1.2. și se usucă conform indicațiilor de la subpunctul 1.4.2.2.

1.5. Calcularea rezultatelor

Conținutul de umiditate (X) al eșantionului, în procente, se calculează prin utilizarea formulelor următoare:

1.5.1. Uscare fără uscare prealabilă

$$X = (m - m_0) / m \times 100,$$

unde:

m = greutatea inițială, în grame, a eșantionului de testat;

m₀ = greutatea, în grame, a eșantionului de testat uscat.

1.5.2. Uscare cu uscare prealabilă

$$X_p = [(m_2 - m_0) \times m_1 / m_2 + m - m_1] \times 100 / m = 100 \times (1 - m_1 \times m_0 / m \times m_2),$$

unde:

m = greutatea inițială, în grame, a eșantionului de testat;

m₁ = greutatea, în grame, a eșantionului de testat după uscare prealabilă;

m₂ = greutatea, în grame, a eșantionului de testat după zdrobire sau măcinare;

m₀ = greutatea, în grame, a eșantionului de testat uscat.

1.5.3. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele obținute în două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu depășește 0,2 % din valoarea absolută pentru umiditate.

1.6. Observații

Dacă zdrobirea se dovedește a fi necesară și dacă această acțiune poate modifica conținutul de umiditate al produsului, rezultatele analizei referitoare la componentele nutrețurilor trebuie ajustate în funcție de conținutul de umiditate al eșantionului în starea lui inițială.

II. Determinarea umidității din grăsimile și uleiurile animale și vegetale

2.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului în apă și substanțe volatile din grăsimile și uleiurile animale și vegetale.

2.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se usucă pînă la atingerea greutății constante (pierderea de greutate între două cîntăriri succesive este mai mică sau egală cu 1 mg) la 103°C. Pierderea de greutate se determină prin cîntărire.

2.3. Dispozitive

2.3.1. Vas cu fund plat, din material rezistent la coroziune, cu diametru de 8-9 cm și adîncime de aproximativ 3 cm.

2.3.2. Termometru cu bulb întărit și cu tub de expansiune la capătul superior, gradat de la aproximativ 80°C pînă la cel puțin 110°C și lung de aproximativ 10 cm.

2.3.3. Cuvă cu nisip sau plită.

2.3.4. Desicator, care conține un agent de uscare eficient.

2.3.5. Balanță analitică.

2.4. Procedura de preparare

Se cîntăresc, cu o abatere de 1 mg, aproximativ 20 g din eșantionul omogenizat, în recipientul uscat și cîntărit, conform descrierii de la subpunctul 2.3.1., care conține un termometru, conform descrierii de la subpunctul 2.3.2. Se încălzește pe cuva cu nisip sau pe plită, conform descrierii de la subpunctul 2.3.3., se amestecă continuu cu termometrul, astfel încît temperatura să ajungă la 90°C

în aproximativ 7 minute.

Se reduce intensitatea căldurii, urmărind frecvența cu care bulele se ridică de pe fundul vasului. Temperatura nu trebuie să depășească 105°C. Se continuă amestecarea, răzuind fundul vasului, pînă cînd bulele încetează să se mai formeze.

Pentru a asigura eliminarea completă a umidității, se reîncălzește de cîteva ori la $103 \pm 2^\circ\text{C}$, răcind la 93°C între încălziri succesive. În continuare se lasă să se răcească la temperatura camerei în desicator, conform descrierii de la subpunctul 1.3.4. și se cîntărește. Se repetă această operație pînă cînd pierderea de greutate dintre două încălziri succesive nu depășește 2 mg.

O creștere a greutății eșantionului după încălzire repetată indică oxidarea grăsimilor, caz în care rezultatul se calculează prin cîntărirea imediat înainte ca greutatea să înceapă să crească.

2.5. Calcularea rezultatelor

Conținutul de umiditate (X), ca procentaj din eșantion, este dat de următoarea formulă:

$$X = (m_1 - m_2) \times 100/m,$$

unde:

m = greutatea, în grame, a eșantionului de testat;

m_1 = greutatea, în grame, a vasului împreună cu conținutul său înainte de încălzire;

m_2 = greutatea, în grame, a vasului împreună cu conținutul său după încălzire.

Rezultatele mai mici de 0,05 % se înregistrează ca fiind „sub 0,05 %”.

Repetabilitatea

Diferența de umiditate dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească 0,05 %, în valoare absolută.

III. Determinarea conținutului de proteine brute

3.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezența metodă permite determinarea conținutului de proteine brute din nutrețuri pe baza conținutului de azot, determinat conform metodei Kjeldahl.

3.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se dizolvă cu acid sulfuric în prezența unui catalizator. Soluția acidă se alcalinizează cu soluție de hidroxid de sodiu. Amoniacul se distilează și se colectează într-o cantitate măsurată de acid sulfuric, al cărei exces se titrează cu o soluție etalon de hidroxid de sodiu.

Ca alternativă, amoniacul eliberat se distilează într-o soluție de acid boric în exces, urmat de titrare cu o soluție de acid clorhidric sau acid sulfuric.

3.3. Reactivi utilizați

3.3.1. Sulfat de potasiu.

3.3.2. Catalizator: oxid de cupru (II) CuO sau sulfat de cupru (II) pentahidrat, $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$.

3.3.3. Zinc granulat.

3.3.4. Acid sulfuric, $p_{20} = 1,84$ g/ml.

3.3.5. Acid sulfuric, soluție volumetrică standard, $c(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0,25$ mol/l.

3.3.6. Acid sulfuric, soluție volumetrică standard, $c(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0,1$ mol/l.

3.3.7. Acid sulfuric, soluție volumetrică standard, $c(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0,05$ mol/l.

3.3.8. Indicator roșu de metil; se dizolvă 300 mg de roșu de metil în 100 ml de etanol, $\sigma = 95-96$ % (v/v).

3.3.9. Soluție de hidroxid de sodiu (se poate utiliza soluție de calitate tehnică)

$\beta = 40$ g/100 ml (m/v: 40 %).

3.3.10. Hidroxid de sodiu, soluție volumetrică standard, $c(\text{NaOH}) = 0,25$ mol/l.

3.3.11. Hidroxid de sodiu, soluție volumetrică standard, $c(\text{NaOH}) = 0,1$ mol/l.

3.3.12. Piatră ponce granulată, spălată în acid clorhidric

și calcinată.

3.3.13. Acetanilidă (m.p. = 114°C , conținutul în N = 10,36 %).

3.3.14. Zaharoză (fără azot).

3.3.15. Acid boric (H_3BO_3).

3.3.16. Soluție indicator de roșu de metil: se dizolvă 100 mg de roșu de metil în 100 ml de etanol sau metanol.

3.3.17. Soluție de verde de bromocrezol: se dizolvă 100 mg de verde de bromocrezol în 100 ml de etanol sau metanol.

3.3.18. Soluție de acid boric (10-40 g/l, în funcție de aparatură utilizată).

Cînd se aplică detectarea prin colorimetrie a punctului final, indicatorii roșu de metil și bromocrezol trebuie adăugați la soluțiile de acid boric. Dacă se prepară 1 litru de soluție de acid boric, înainte de ajustarea de volum, se adaugă 7 ml de soluție de indicator roșu de metil, conform descrierii de la subpunctul 3.3.16. și 10 ml de soluție verde de bromocrezol, conform descrierii de la subpunctul 3.3.17.

În funcție de apa utilizată, pH-ul soluției de acid boric diferă de la lot la lot. Adesea este necesară o ajustare cu ajutorul unui mic volum de substanță alcalină pentru a obține un martor pozitiv.

Adăugarea a aproximativ 3-4 ml de NaOH, conform descrierii de la subpunctul 3.3.11. în 1 litru de acid boric 10 g/l boric oferă, de obicei, ajustări bune. Soluția se păstrează la temperatura camerei și, pe durata păstrării, se protejează de lumină și de surse de vapori de amoniac.

3.3.19. Acid clorhidric, soluție volumetrică standard, $c(\text{HCl}) = 0,1$ mol/l.

Dacă în calcule se fac ajustările necesare, se pot folosi alte concentrații de soluții volumetrice, conform descrierii de la subpunctele 3.3.5., 3.3.6., 3.3.7., 3.3.10., 3.3.11. și 3.3.19. Concentrațiile se exprimă întotdeauna cu patru zecimale.

3.4. Dispozitive

Aparatură adecvată pentru efectuarea dizolvării, distilării și titrării conform procedurii Kjeldahl.

3.5. Procedura de preparare

3.5.1. Dizolvarea

Se cîntărește 1 g de eșantion cu o abatere de 0,001 g și se transferă eșantionul în vasul aparatului de dizolvare. Se adaugă 15 g de sulfat de potasiu, conform descrierii de la subpunctul 3.3.1., o cantitate adecvată de catalizator, conform descrierii de la subpunctul 3.3.2. [0,3-0,4 g oxid de cupru (II) sau 0,9-1,2 g sulfat de cupru (II) pentahidrat], 25 ml de acid sulfuric, conform descrierii de la subpunctul 3.3.4. și, dacă este necesar, cîteva granule de piatră ponce, conform descrierii de la subpunctul 3.3.12., apoi se amestecă.

Se încălzește vasul, la început moderat, agitînd circular din cînd în cînd, dacă este cazul, pînă ce materia s-a carbonizat și spuma a dispărut; apoi se încălzește mai intens, pînă cînd lichidul fierbe constant. Încălzirea este adecvată dacă acidul aflat în fierbere se condensează pe peretele vasului. Se previne supraîncălzirea marginilor și lipirea particulelor organice de acestea.

Cînd soluția devine limpede și de culoare verde deschis, se continuă fierberea timp de încă două ore, apoi se lasă să se răcească.

3.5.2. Distilarea

Se adaugă cu atenție apă suficientă pentru a asigura dizolvarea completă a sulfatilor. Se lasă la răcit și apoi se adaugă, dacă este cazul, cîteva granule de zinc, conform descrierii de la subpunctul 3.3.3. Se procedează în conformitate cu cele descrise la subpunctul 3.5.2.1. sau 3.5.2.2.

3.5.2.1. Distilarea în acid sulfuric

În vasul de colectare al aparatului de distilare se

introduce o cantitate de 25 ml de acid sulfuric, conform descrierii de la subpunctul 3.3.5. sau 3.3.7., măsurată cu exactitate, în funcție de conținutul estimat de azot. Se adaugă câteva picături de indicator roșu de metil, conform descrierii de la subpunctul 3.3.8.

Se conectează vasul de dizolvare la condensatorul aparatului de distilare și se scufundă capătul condensatorului în lichidul din vasul de colectare până la o adâncime de cel puțin 1 cm (a se vedea observația de la subpunctul 3.3.3.). Se toarnă încet 100 ml de soluție de hidroxid de sodiu, conform descrierii de la subpunctul 3.3.9. în vasul de dizolvare, fără pierderi de amoniac (a se vedea observația de la subpunctul 3.8.1.). Se încălzește vasul până la distilarea completă a amoniacului.

3.5.2.2. Distilarea în acid boric

În cazul în care titrarea amoniacului conținut în distilat se face manual, se aplică procedura indicată în continuare.

În cazul în care unitatea de distilare este complet automatizată, inclusiv titrarea amoniacului conținut în distilat, se urmează instrucțiunile de operare a unității de distilare puse la dispoziție de producător.

În cazul unei unități de distilare semiautomate, adăugarea hidroxidului de sodiu în exces și distilarea în vapori se efectuează automat.

Sub orificiul de evacuare al condensatorului se așează un vas de colectare care conține 25-30 ml de soluție de acid boric, conform descrierii de la subpunctul 3.3.18., astfel încât tubul de evacuare se află sub nivelul suprafeței soluției de acid boric în exces. Se reglează unitatea de distilare astfel încât să elibereze 50 ml de soluție de hidroxid de sodiu, conform descrierii de la subpunctul 3.3.9. Unitatea de distilare se operează în conformitate cu instrucțiunile producătorului, distilându-se complet amoniacul eliberat prin adăugarea de soluție de hidroxid de sodiu. Distilatul se colectează în soluția de acid boric receptoare. Cantitatea de distilat (timpul de distilare în vapori) depinde de cantitatea de azot din eșantion. Se urmează instrucțiunile producătorului.

3.5.3. Titrarea

Se procedează ca în cazul descrierilor de la subpunctul 3.5.3.1. sau 3.5.3.2.

3.5.3.1. Acid sulfuric

Se titrează excesul de acid sulfuric în vasul de colectare cu soluție de hidroxid de sodiu, conform descrierii de la subpunctul 3.3.10. sau 3.3.11., în funcție de concentrația acidului sulfuric utilizat, până se atinge punctul final.

3.5.3.2. Acid boric

Cu ajutorul unei biurete se titrează conținutul vasului de colectare cu soluție volumetrică standard de acid clorhidric, conform descrierii de la subpunctul 3.3.19. sau cu soluție volumetrică standard de acid sulfuric, conform descrierii de la subpunctul 3.3.6. și se citește cantitatea de soluție de titrare utilizată.

Cînd se aplică detectarea colorimetrică a punctului final, acesta este atins la prima apariție în conținut a culorii roz. Citirea biuretei se estimează cu o abatere de 0,05 ml. Vizualizarea punctului final poate fi facilitată de o placă de agitator magnetic iluminat sau de un detector fotometric.

Aceasta poate fi efectuată automat prin utilizarea unui aparat de distilare cu vapori cu titrare automată.

În cazul în care se utilizează un sistem automat de titrare, aceasta începe imediat după începerea distilării și se utilizează soluția de acid boric 1 %, conform descrierii de la subpunctul 3.3.18.

Operarea specifică a aparatului de distilare sau a celui de distilare/titrare se face conform instrucțiunilor producătorului.

În cazul în care se utilizează o unitate de distilare complet automată, titrarea automată a amoniacului poate

fi efectuată, de asemenea, prin detectarea punctului final cu ajutorul unui sistem pH potențimetric.

În acest caz, se utilizează un aparat de titrare automat, cu pH-metru. pH-metrul se calibrează corespunzător în intervalul de pH 4-7, folosindu-se proceduri de laborator normale de calibrare a pH-ului.

Punctul final al titrării exprimat în pH este atins la valoarea de 4,6, reprezentînd punctul cel mai de jos al curbei de titrare (punctul de inflexiune).

3.5.4. Testul martor

Pentru a confirma faptul că reactivii nu conțin azot, se efectuează un test martor (dizolvare, distilare și titrare), folosind 1 g de zaharoză, în locul eșantionului.

3.6. Calcularea rezultatelor

Calcularea se efectuează în conformitate cu prevederile subpunctului 3.6.1. sau 3.6.2.

3.6.1. Calcularea titrării în conformitate cu subpunctul 3.5.3.1.

Conținutul de proteine brute, exprimat ca procent din greutate, se calculează conform următoarei formule:

$$(V_0 - V_1) \times c \times 0,014 \times 100 \times 6,25 / m,$$

unde:

V_0 = volumul (ml) de NaOH (conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.10. sau 3.3.11.) folosit în testul martor;

V_1 = volumul (ml) de NaOH (conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.10. sau 3.3.11.) folosit în titrarea eșantionului;

c = concentrația (mol/l) a hidroxidului de sodiu (conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.10. sau 3.3.11.);

m = greutatea (g) a eșantionului.

3.6.2. Calcularea titrării în conformitate cu subpunctul 3.5.3.2.

3.6.2.1. Titrare cu acid clorhidric

Conținutul de proteine brute, exprimat ca procent din greutate, se calculează conform următoarei formule:

$$(V_1 - V_0) \times c \times 1,4 \times 6,25 / m,$$

unde:

m = greutatea (g) a părții de testat;

c = concentrația (mol/l) a soluției volumetrice standard de acid clorhidric, conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.19.;

V_0 = volumul (în ml) de acid clorhidric utilizat în testul martor;

V_1 = volumul (în ml) de acid clorhidric utilizat în partea de testat.

3.6.2.2. Titrare cu acid sulfuric

Conținutul de proteine brute, exprimat ca procent din greutate, se calculează conform următoarei formule:

$$(V_1 - V_0) \times c \times 2,8 \times 6,25 / m,$$

unde:

m = greutatea (g) a părții de testat;

c = concentrația (mol/l) a soluției volumetrice standard de acid sulfuric, conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.6.;

V_0 = volumul (în ml) de acid sulfuric, conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.6. utilizat în testul martor;

V_1 = volumul (în ml) de acid sulfuric, conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.6. utilizat în testul martor.

3.7. Verificarea metodei

3.7.1. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească:

a) 0,2 % în valoare absolută, pentru un conținut de proteine brute mai mic de 20 %;

b) 1 % relativ la valoarea mai mare, pentru un conținut de proteine brute cuprins între 20 și 40 %;

c) 0,4 % în valoare absolută, pentru un conținut de proteine brute mai mare de 40 %.

3.7.2. Acuratețea

Analiza (dizolvare, distilare și titrare) se efectuează pe 1,5-2 g acetanilidă, conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.13., în prezența a 1 g zaharoză, conform indicațiilor de la subpunctul 3.3.14.; 1 g de acetanilidă consumă 14,8 ml de acid sulfuric. Recuperarea trebuie să fie de cel puțin 99 %.

3.8. Observații

3.8.1. Aparatura poate fi de tip manual, semiautomat sau automat. Dacă aparatura necesită un transfer între etapele de dizolvare și distilare, acest transfer trebuie realizat fără pierderi. Dacă vasul aparatului de distilare nu este prevăzut cu o pilnie de picurare, se adaugă hidroxidul de sodiu imediat înainte de conectarea vasului la condensator, turnând încet lichidul pe marginea vasului.

3.8.2. Dacă produsul de dizolvare se solidifică, se reîncepe determinarea folosind o cantitate mai mare de acid sulfuric, decât cele descrise în subpunctul 3.3.4., menționată anterior.

3.8.3. Pentru produsele cu conținut scăzut de azot, volumul de acid sulfuric, descris în subpunctul 3.3.7. care trebuie introdus în vasul de colectare poate fi redus, dacă este cazul, la 10 sau 15 ml și completat până la 25 ml cu apă.

3.8.4. Pentru analizele curente, în vederea determinării conținutului de proteine brute se pot aplica metode alternative de analiză, dar metoda Kjeldahl descrisă în capitolul III al prezentei anexe este metoda de referință. Echivalența dintre rezultatele obținute cu metoda alternativă și cele obținute prin metoda de referință trebuie demonstrată pentru fiecare matrice în mod individual. Întrucât rezultatele obținute cu o metodă alternativă, chiar și după verificarea echivalenței, pot devia ușor față de rezultatele obținute cu metoda de referință, este necesar de a menționa în raportul analitic metoda de analiză utilizată pentru determinarea conținutului de proteine brute.

IV. Determinarea ureei

4.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului de uree din nutrețuri.

4.2. Principiul de aplicare

Eșantionul este pus în suspensie în apă, în care s-a adăugat un produs de limpezire. Suspensia se filtrează.

Conținutul în uree al filtratului este determinat după adăugarea de 4 -dimetilaminobenzaldehidă (4-DMAB), prin măsurarea densității optice la o lungime de undă de 420 nm.

4.3. Reactivi utilizați

4.3.1. Soluție de 4-dimetilaminobenzaldehidă: se dizolvă 1,6 g de 4-DMAB în 100 ml de etanol 96 % și se adaugă 10 ml de acid clorhidric (p_{20} 1,19 g/ml). Acest reactiv se conservă timp de maximum două săptămâni.

4.3.2. Soluție Carrez I: se dizolvă 21,9 g de acetat de zinc, $Zn(CH_3COO)_2 \cdot 2H_2O$ și 3 g de acid acetic glacial în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

4.3.3. Soluție Carrez II: se dizolvă 10,6 g de ferocianură de potasiu, $K_4Fe(CN)_6 \cdot 3H_2O$ în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

4.3.4. Cărbune activ care nu absoarbe ureea (de controlat).

4.3.5. Uree, soluție 0,1 % (greutate/volum).

4.4. Dispozitive

4.4.1. Mixer (agitator): aproximativ 35-40 rpm.

4.4.2. Eprubete: 160 × 16 mm cu dopuri de sticlă slefuită.

4.4.3. Spectrofotometru.

4.5. Procedura de preparare

4.5.1. Analiza eșantionului

Se cântăresc 2 g de eșantion cu abatere de 1 mg și se introduc împreună cu 1 g de cărbune activ, în conformitate

cu specificațiile de la subpunctul 4.3.4., într-un balon gradat de 500 ml. Se adaugă 400 ml de apă și 5 ml de soluție Carrez I, în conformitate cu specificațiile de la subpunctul 4.3.2., se amestecă timp de aproximativ 30 secunde și se adaugă 5 ml de soluție Carrez II, în conformitate cu specificațiile de la subpunctul 4.3.3. Se amestecă timp de treizeci de minute în agitator. Se completează volumul cu apă, se agită și se filtrează.

Se îndepărtează 5 ml de filtrat transparent și incolor, se introduc în eprubete cu dop de sticlă slefuită, se adaugă 5 ml de soluție de 4-DMAB, în conformitate cu descrierile de la subpunctul 4.3.1. și se amestecă. Se introduc eprubetele într-o baie de apă la 20°C ($\pm 4^\circ C$). După cincisprezece minute se măsoară densitatea optică a soluției de eșantion cu spectrofotometrul la 420 nm. Se compară cu soluția de reactivi pentru testul martor.

4.5.2. Curba de calibrare

Se îndepărtează volume de 1, 2, 4, 5 și 10 ml din soluția de uree, în conformitate cu descrierile de la subpunctul 4.3.5., se introduc în baloanele gradate de 100 ml și se completează volumul cu apă. Se îndepărtează 5 ml din fiecare soluție, se adaugă în fiecare 5 ml de soluție 4-DMAB, în conformitate cu descrierile de la subpunctul 4.3.1., se omogenizează și se măsoară densitatea optică la 420 nm cu o soluție martor care conține 5 ml de 4-DMAB și 5 ml de apă în care nu există uree. Se trasează curba de calibrare.

4.6. Calcularea rezultatelor

Se determină cantitatea de uree din eșantion cu ajutorul curbei de calibrare.

Se exprimă rezultatul ca procent din eșantion.

4.7. Observații

4.7.1. În cazul unui conținut de uree care depășește 3 %, se reduce greutatea eșantionului la 1 g sau se diluează soluția inițială astfel încât să nu fie mai mult de 50 mg de uree în 500 ml.

4.7.2. În cazul unui conținut mic în uree, se crește greutatea eșantionului atât timp până când filtratul rămâne transparent și incolor.

4.7.3. Dacă eșantionul conține compuși de azot simpli, cum ar fi aminoacizii, densitatea optică se măsoară la 435 nm.

V. Determinarea bazelor azotate volatile

A. Prin microdifuzie

5.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului de baze azotate volatile, exprimate ca amoniac, din nutreț.

5.2. Principiul de aplicare

Eșantionul este supus extracției cu apă, iar soluția este limpezită și filtrată. Bazele azotate volatile sînt dislocate prin microdifuzie cu ajutorul unei soluții de carbonat de potasiu, colectate într-o soluție de acid boric și titrate cu acid sulfuric.

5.3. Reactivi utilizați

5.3.1. Acid tricloracetic, soluție 20 % (greutate/volum).

5.3.2. Indicator: se dizolvă 33 mg de verde de bromo-crezol și 65 mg de roșu de metil în 100 ml de alcool etilic 95-96 % (v/v).

5.3.3. Soluție de acid boric: într-un balon gradat de 1 l se dizolvă 10 g de acid boric în 200 ml de alcool etilic 95-96 % (v/v) și 700 ml de apă. Se adaugă 10 ml de indicator, conform descrierii de la subpunctul 5.3.2. Se amestecă și, dacă este necesar, se ajustează colorația soluției la roșu deschis prin adăugarea unei soluții de hidroxid de sodiu. 1 ml din această soluție permite fixarea a maximum 300 μg de NH_3 .

5.3.4. Soluție saturată de carbonat de potasiu: se dizolvă 100 g de carbonat de sodiu în 100 ml de apă la temperatura de fierbere. Se lasă să se răcească și se filtrează.

5.3.5. Acid sulfuric 0,01 mol/litru.

5.4. Dispozitive

5.4.1. Mixer (agitator): aproximativ 35-40 rpm.

5.4.2. Celule Conway, din sticlă sau din material plastic.

5.4.3. Microbiurete gradate la 1/100 ml.

5.5. Procedura de preparare

Se cântăresc 10 g de eșantion cu abatere de 1 mg și se introduc împreună cu 100 ml de apă într-un balon gradat de 200 ml. Se amestecă sau se agită în agitator timp de 30 de minute. Se adaugă 50 ml de soluție de acid tricloracetic, conform specificațiilor de la subpunctul 5.3.1., se completează volumul cu apă, se agită cu putere și se filtrează printr-un filtru cutat.

Cu ajutorul unei pipete se introduce 1 ml de soluție de acid boric, conform descrierii de la subpunctul 5.3.3., în partea centrală a celei Conway și 1 ml de filtrat de eșantion în coroana celei. Se acoperă parțial cu ajutorul unui capac lubrifiat. Se picură cu rapiditate 1 ml de soluție saturată de carbonat de potasiu, conform descrierii de la subpunctul 5.3.4., în coroană și se închide capacul astfel încât celula este ermetizată. Se întoarce celula cu precauție, rotind-o în plan orizontal, astfel încât cei doi reactivi se amestecă. Se lasă la incubat fie timp de cel puțin patru ore la temperatura camerei, fie timp de o oră la 40°C.

Cu ajutorul unei microbiurete, conform specificațiilor de la subpunctul 5.4.3., se titrează bazele volatile din soluția de acid boric cu acid sulfuric, conform indicațiilor de la subpunctul 5.3.5.

Se efectuează un test martor aplicând aceeași procedură, dar fără a analiza un eșantion.

5.6. Calcularea rezultatelor

1 ml de H_2SO_4 0,01 mol/litru corespunde la 0,34 mg de amoniac.

Se exprimă rezultatul ca procent din eșantion.

Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele obținute în două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu depășește:

a) 10 %, în valoare relativă, pentru un conținut în amoniac mai mic de 1 %;

b) 0,1 %, în valoare absolută, pentru un conținut în amoniac de 1 % sau mai mare.

5.7. Observații

Dacă conținutul în amoniac al eșantionului depășește 0,6 %, se diluează filtratul inițial.

B. Prin distilare

5.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului de baze azotate volatile, exprimate ca amoniac, a făinii din pește care practic nu conține deloc uree. Ea este aplicabilă doar în cazul unui conținut în amoniac mai mic de 0,25 %.

5.2. Principiul de aplicare

Eșantionul este supus extracției cu apă, iar soluția este limpezită și filtrată. Bazele azotate volatile sunt dislocate la punctul de fierbere prin adăugare de oxid de magneziu și colectate într-o cantitate determinată de acid sulfuric, al cărui exces este retitrat cu o soluție de hidroxid de sodiu.

5.3. Reactivi utilizați

5.3.1. Acid tricloracetic, soluție 20% (greutate/volum).

5.3.2. Oxid de magneziu.

5.3.3. Emulsie antispumantă (de exemplu, silicon).

5.3.4. Acid sulfuric 0,05 mol/litru.

5.3.5. Soluție de hidroxid de sodiu 0,1 mol/litru.

5.3.6. Soluție de roșu de metil 0,3 % în etanol 95-96 % (v/v).

5.4. Dispozitive

5.4.1. Mixer (agitator): aproximativ 35-40 de rpm.

5.4.2. Aparat de distilat de tip Kjeldahl.

5.5. Procedura de preparare

Se cântăresc 10 g de eșantion cu abatere de 1 mg și se introduc împreună cu 100 ml de apă într-un balon gradat de 200 ml. Se amestecă sau se agită în agitator timp de 30 de minute. Se adaugă 50 ml de soluție de acid tricloracetic, conform indicațiilor de la subpunctul 5.3.1., se completează volumul cu apă, se agită cu putere și se filtrează printr-un filtru cutat.

Se prelevează o cantitate de filtrat limpede adecvată pentru conținutul în baze azotate volatile presupus (100 ml este de obicei suficient). Se diluează la 200 ml și se adaugă 2 g de oxid de magneziu, precum și câteva picături de emulsie antispumantă. Soluția trebuie să fie alcalină la testul cu turnesol; dacă nu este, se adaugă oxid de magneziu. Se continuă ca la subpunctul 5.5.2. și 5.5.3. al metodei de analiză pentru determinarea conținutului de proteine brute, descrisă în capitolul III al prezentei anexe.

Se efectuează un test martor aplicând aceeași procedură, dar fără a analiza un eșantion.

5.6. Calcularea rezultatelor

1 ml de H_2SO_4 0,05 mol/litru corespunde la 1,7 mg de amoniac.

Se exprimă rezultatul ca procent din eșantion.

Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele obținute în două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu depășește, în valoare relativă, 10 % amoniac.

VI. Determinarea aminoacizilor (cu excepția triptofanului)

6.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea aminoacizilor liberi (sintetici și naturali) și totali (legați în peptide și liberi) din nutrețuri, folosind un analizator de aminoacizi. Ea este aplicabilă următorilor aminoacizi: cist(e)ină, metionină, lizină, treonină, alanină, arginină, acid aspartic, acid glutamic, glicină, histidină, izoleucină, leucină, fenilalanină, prolină, serină, tirozină și valină.

Metoda nu deosebește sărurile aminoacizilor și nu permite diferențierea între formele D și L ale aminoacizilor. Ea nu este valabilă pentru determinarea triptofanului sau a analogilor hidroxilați ai aminoacizilor.

6.2. Principiul de aplicare

6.2.1. Aminoacizi liberi

Aminoacizii liberi se extrag cu acid clorhidric diluat. Macromoleculele azotate coextrase se precipită cu acid sulfosalicilic și se îndepărtează prin filtrare. Soluția filtrată se ajustează la pH-ul de 2,2. Aminoacizii se separă prin cromatografie cu schimb de ioni și se determină prin reacție cu ninhidrină cu detecție fotometrică la 570 nm.

6.2.2. Aminoacizi totali

Procedura aleasă depinde de aminoacizii care sunt analizați. Cist(e)ina și metionina trebuie oxidate la acid cisteic și, respectiv, metionin sulfonă înainte de hidroliză. Tirozina trebuie determinată în hidrolizate de eșantioane neoxidate. Toți ceilalți aminoacizi enumerați la punctul 6.1. se pot determina fie în eșantionul oxidat, fie în eșantionul neoxidat.

Oxidarea se realizează la 0°C cu ajutorul unui amestec de acid performic și fenol. Reactivul de oxidare în exces se descompune cu disulfid de sodiu. Eșantionul oxidat sau neoxidat se hidrolizează cu acid clorhidric, conform specificațiilor de la subpunctul 6.3.20., timp de 23 de ore. Hidrolizatul se ajustează la pH-ul de 2,2. Aminoacizii se separă prin cromatografie cu schimb de ioni și se determină prin reacție cu ninhidrină folosind detecția fotometrică la 570 nm (440 nm pentru prolină).

6.3. Reactivi utilizați

Trebuie utilizată apă dublu distilată sau apă de calitate echivalentă (conductivitate < 10 μ S).

6.3.1. Peroxid de hidrogen, g (g/g) = 30 %.

6.3.2. Acid formic, g (g/g) = 98-100 %.

6.3.3. Fenol.

6.3.4. Disulfid de sodiu.

6.3.5. Hidroxid de sodiu.

6.3.6. Acid 5-sulfosalicilic dihidrat.

6.3.7. Acid clorhidric, cu densitate de aproximativ 1,18 g/ml.

6.3.8. Citrat trisodic dihidrat.

6.3.9. 2,2'-tiodietanol (tiodiglicol).

6.3.10. Clorură de sodiu.

6.3.11. Ninhidrină.

6.3.12. Eter de petrol, interval de fierbere 40-60°C.

6.3.13. Norleucină sau alt compus adecvat pentru a fi utilizat ca etalon intern.

6.3.14. Azot, gaz (< 10 ppm oxigen).

6.3.15. 1-octanol.

6.3.16. Aminoacizi.

6.3.16.1. Substanțe standard enumerate la punctul 6.1. Compuși puri care nu conțin deloc apă de cristalizare. Înainte de utilizare, se usucă în vid cu ajutorul P_2O_5 sau al H_2SO_4 , timp de 1 săptămână.

6.3.16.2. Acid cisteic.

6.3.16.3. Metionin sulfonă.

6.3.17. Soluție de hidroxid de sodiu, $c = 7,5$ mol/l.

Se dizolvă 300 g de NaOH în apă și se completează până la 1 litru.

6.3.18. Soluție de hidroxid de sodiu, $c = 1$ mol/l

Se dizolvă 40 g de NaOH în apă și se completează până la 1 litru.

6.3.19. Soluție de acid formic-fenol:

Se amestecă 889 g de acid formic cu 111 g de apă și se adaugă 4,73 g de fenol.

6.3.20. Mixtură de hidroliză, $c = 6$ mol HCl/l conținând 1 g de fenol/l:

Se adaugă 1 g de fenol la 492 ml de HCl și se completează cu apă până la 1 litru.

6.3.21. Mixtură de extracție, $c = 0,1$ mol HCl/l conținând 2 % tiodiglicol: se iau 8,2 ml de HCl, se diluează cu aproximativ 900 ml de apă, se adaugă 20 ml de tiodiglicol și se completează cu apă până la 1 litru (nu se amestecă direct acidul clorhidric și tiodiglicolul).

6.3.22. Acid 5-sulfosalicilic dihidrat, $\beta = 6$ %:

se dizolvă 60 g de acid 5-sulfosalicilic în apă și se completează cu apă până la 1 litru.

6.3.23. Mixtură de oxidare (acid performic-fenol):

Se amestecă 0,5 ml de peroxid de hidrogen cu 4,5 ml soluție de acid formic-fenol într-un mic pahar de laborator. Se incubează la 20-30°C timp de 1 oră pentru a se forma acid performic, apoi se răcește în baie de apă cu gheață (15 minute) înainte de a se adăuga la eșantion.

Atenție: a se evita contactul cu pielea și a se purta îmbrăcăminte protectoare.

6.3.24. Soluție tampon de citrat, $c = 0,2$ mol Na+/l, pH 2,2:

Se dizolvă 19,61 g de citrat de sodiu, 5 ml de tiodiglicol, 1 g de fenol și 16,5 ml de HCl, cu densitate de aproximativ 1,18 g/ml în aproximativ 800 ml de apă. Se ajustează pH-ul la 2,2. Se completează cu apă până la 1 litru.

6.3.25. Soluții tampon de eluție, preparate în conformitate cu condițiile pentru analizorul utilizat în subpunctul 6.4.9.

6.3.26. Reactiv ninhidrină, preparat în conformitate cu condițiile pentru analizorul utilizat în subpunctul 6.4.9.

6.3.27. Soluții etalon de aminoacizi. Aceste soluții se păstrează la o temperatură sub 5°C.

6.3.27.1. Soluție etalon stoc de aminoacizi, conform indicațiilor de la subpunctul 6.3.16.1.

$c = 2,5$ μ mol/ml pentru fiecare, în acid clorhidric.

Se pot obține din surse comerciale.

6.3.27.2. Soluție etalon stoc de acid cisteic și metionin sulfonă, $c = 1,25$ μ mol/ml.

Se dizolvă 0,2115 g de acid cisteic și 0,2265 g de metionin sulfonă în soluție tampon de citrat, conform specificațiilor de la subpunctul 6.3.24., într-un balon gradat de 1 litru și se completează până la semn cu soluție tampon de citrat. Se păstrează la o temperatură sub 5°C, nu mai mult de 12 luni. Această soluție nu se utilizează dacă soluția etalon stoc conține acid cisteic și metionin sulfonă.

6.3.27.3. Soluție etalon stoc de etalon intern, de exemplu, norleucină, $c = 20$ μ mol/ml.

Se dizolvă 0,656 g de norleucină în soluție tampon de citrat într-un balon gradat și se completează cu soluție tampon de citrat până la 250 ml. Se păstrează la o temperatură sub 5°C, nu mai mult de 6 luni.

6.3.27.4. Soluție de calibrare a aminoacizilor standard pentru utilizare cu hidrolizate, $c = 5$ nmol/50 μ l de acid cisteic și metionin sulfonă și $c = 10$ nmol/50 μ l din ceilalți aminoacizi. Se dizolvă 2,2 g de clorură de sodiu într-un pahar de laborator de 100 ml care conține 30 ml soluție tampon de citrat. Se adaugă 4 ml de soluție etalon stoc de aminoacizi, 4 ml soluție etalon stoc de acid cisteic și metionin sulfonă și 0,5 ml soluție etalon stoc de etalon intern, dacă este cazul. Se ajustează pH-ul la valoarea 2,2 cu hidroxid de sodiu.

Se transferă cantitativ într-un balon gradat de 50 ml, se completează până la semn cu soluție tampon de citrat și se amestecă.

Se păstrează la o temperatură sub 5°C, nu mai mult de 3 luni.

6.3.27.5. Soluție de calibrare a aminoacizilor standard pentru utilizare cu hidrolizate preparată în conformitate cu subpunctul 6.5.3.3.1. și pentru utilizare cu extracte, conform descrierilor de la subpunctul 6.5.2. Soluția de calibrare se prepară în conformitate cu prevederile subpunctului 6.3.27.4. dar omițând clorura de sodiu.

Se păstrează la o temperatură sub 5°C, nu mai mult de 3 luni.

6.4. Dispozitive

6.4.1. Balon cu fund rotund de 100 sau 250 ml dotat cu un condensator cu reflux.

6.4.2. Sticlă din borosilicat, de 100 ml, cu un dop filetat cu căptușeală de cauciuc/teflon pentru utilizare în cuptor.

6.4.3. Cuptor cu ventilație forțată și un regulator de temperatură cu precizie mai mare de $\pm 2^\circ\text{C}$.

6.4.4. pH-metru (cu trei zecimale).

6.4.5. Filtru cu membrană (0,22 μ m).

6.4.6. Centrifugă.

6.4.7. Evaporator rotativ cu vid.

6.4.8. Agitator mecanic sau magnetic.

6.4.9. Analizor de aminoacizi sau echipament HPLC cu coloană schimbătoare de ioni, dispozitiv pentru ninhidrină, derivare post-coloană și detector fotometric.

Coloana este umplută cu rășini de polistiren sulfonat capabile să separe aminoacizii unul de altul, precum și de materiale care conțin ninhidrină. Fluxul din liniile cu soluție tampon și ninhidrină este asigurat de pompe care au o stabilitate a fluxului de $\pm 0,5$ % în perioada care include atât funcționarea în vederea calibrării standardului, cât și analiza eșantionului.

În cazul unor analizori de aminoacizi se pot utiliza proceduri de hidrolizare în care hidrolizatul are o concentrație de sodiu de $c = 0,8$ mol/l și conține întreaga cantitate de acid formic rezidual din etapa de oxidare.

Alți analizori nu oferă o separare satisfăcătoare a anumitor aminoacizi dacă hidrolizatul conține exces de acid formic și/sau concentrații mari de ioni de sodiu. În acest caz, volumul de acid se reduce prin evaporare la aproximativ

5 ml după hidroliză și înainte de ajustarea pH-ului. Evaporarea se face sub vid, la o temperatură maximă de 40°C.

6.5. Procedura de preparare

6.5.1. Prepararea eșantionului

Se macină eșantionul astfel încât poate trece printr-o sită cu ochiuri de 0,5 mm. Eșantioanele cu un conținut ridicat de umiditate trebuie fie uscate la aer, la o temperatură de maximum 50°C, fie liofilizate înainte de măcinare. Eșantioanele cu un conținut ridicat de substanțe grase se extrag cu eter de petrol înainte de măcinare.

6.5.2. Determinarea aminoacizilor liberi în nutrețuri și în premixuri

Se cântărește cu o abatere de 0,2 mg o cantitate adecvată (1-5 g) din eșantionul preparat, conform prevederilor subpunctului 6.5.1., într-un flacon tip Erlenmeyer și se adaugă 100 ml de extract de mixtură. Se agită mixtura timp de 60 minute cu ajutorul agitatorului mecanic sau magnetic. Se lasă să se decanteze sedimentul și se pipetează 10 ml din soluția supernatantă într-un pahar de laborator de 100 ml.

Se adaugă 5 ml de soluție de acid sulfosalicilic în cursul agitării și se continuă agitarea cu ajutorul agitatorului magnetic timp de 5 minute. Se filtrează sau se centrifughează supernatantul pentru a se îndepărta orice precipitat. Se introduc 10 ml din soluția rezultată într-un pahar de laborator de 100 ml și se ajustează pH-ul la valoarea de 2,2 cu ajutorul soluției de hidroxid de sodiu, se transferă într-un balon gradat de volum adecvat utilizându-se soluție tampon de citrat și se completează pînă la semn cu soluție tampon.

Dacă se utilizează etalon intern, se adaugă 1 ml de etalon intern pentru fiecare 100 ml de soluție finală și se completează pînă la semn cu soluție tampon.

Se trece la etapa de cromatografie conform prevederilor subpunctului 6.5.4.

Dacă extractele nu se examinează în aceeași zi, trebuie păstrate la o temperatură sub 5°C.

6.5.3. Determinarea conținutului total în aminoacizi

6.5.3.1. Oxidare

Se cântăresc cu o abatere de 0,2 mg între 0,1 și 1 g de eșantion preparat, conform prevederilor subpunctului 6.5.1. într-un (într-o):

a) balon cu fund rotund de 100 ml, conform specificațiilor de la subpunctul 6.4.1., pentru hidroliză în mediu deschis, potrivit descrierilor de la subpunctul 6.5.3.2.3.; sau

b) balon cu fund rotund de 250 ml, conform specificațiilor de la subpunctul 1.4.1., dacă este necesară o concentrație mică de sodiu, conform prevederilor subpunctului 6.5.3.3.1.; sau

c) sticlă de 100 ml dotată cu un dop filetat, potrivit prevederilor subpunctului 6.4.2. pentru hidroliză în mediu închis, conform descrierilor de la subpunctul 6.5.3.2.4.

Porția de eșantion cântărită are un conținut de azot de aproximativ 10 mg și un conținut de umiditate de maximum 100 mg.

Se introduce balonul/sticla într-o baie de apă cu gheață și se răcește la 0°C, se adaugă 5 ml de mixtură de oxidare și se amestecă cu ajutorul unei spatule de sticlă cu vîrf încovoiat. Se etanșează balonul/sticla conținînd spatula cu ajutorul unei pelicule ermetizante, se introduce baia de apă cu gheață conținînd recipientul etanșizat într-un frigider la 0°C și se lasă timp de 16 ore. După 16 ore, se scoate din frigider, iar excesul de reactiv de oxidare se descompune prin adăugarea a 0,84 g de disulfid de sodiu.

Se trece la procedura specificată în subpunctul 6.5.3.2.1.

6.5.3.2. Hidroliza

6.5.3.2.1. Hidroliza eșantioanelor oxidate

La eșantioanele oxidate preparate în conformitate cu

subpunctul 6.5.3.1. se adaugă 25 ml de mixtură hidrolizată avînd grijă să se spele orice reziduu de eșantion de pe pereții vasului și de pe spatulă.

În funcție de procedura de hidrolizare utilizată, se trece la metoda descrisă în subpunctul 6.5.3.2.3. sau 6.5.3.2.4.

6.5.3.2.2. Hidroliza eșantioanelor neoxidate

Se cântăresc 0,1-1 g de eșantion preparat, cu o abatere de 0,2 mg, fie într-un balon cu fund rotund de 100 ml sau 250 ml, fie într-o sticlă de 100 ml dotată cu dop filetat. Porția de eșantion cântărit trebuie să aibă un conținut de azot de aproximativ 10 mg. Se adaugă cu grijă 25 ml de mixtură hidrolizată și se amestecă cu eșantionul. Se procedează conform descrierilor de la subpunctul 6.5.3.2.3. sau 6.5.3.2.4.

6.5.3.2.3. Hidroliza în mediu deschis

Se adaugă 3 mărgelile de sticlă în mixtura din balon (preparată conform mențiunilor de la subpunctul 6.5.3.2.1. sau 6.5.3.2.2.) și se fierbe în clocot continuu sub reflux timp de 23 de ore. La încheierea hidrolizei, se spală condensatorul cu 5 ml de soluție tampon de citrat. Se deconectează balonul și se răcește într-o baie de apă cu gheață.

Se procedează conform prevederilor descrise în subpunctul 6.5.3.3.

6.5.3.2.4. Hidroliza în mediu închis

Sticla conținînd mixtura preparată conform prevederilor subpunctului 6.5.3.2.1. sau 6.5.3.2.2. se introduce în cuptor, conform specificațiilor de la subpunctul 6.4.3., la 110°C.

În timpul primei ore, pentru a se preveni o creștere progresivă a presiunii (datorată expansiunii substanțelor gazoase) și pentru a se evita o explozie, se plasează dopul filetat la nivelul extremității superioare a vasului. A nu se închide vasul cu dopul respectiv. După o oră, se închide vasul cu dopul respectiv și se lasă în cuptor, conform specificațiilor de la subpunctul 6.4.3, timp de 23 de ore. La încheierea hidrolizei, se îndepărtează sticla din cuptor, se scoate cu grijă dopul de la nivelul sticlei, iar aceasta se introduce într-o baie de apă cu gheață. Se lasă să se răcească.

În funcție de procedura de ajustare a pH-ului, se transferă cantitativ conținutul sticlei într-un pahar de laborator de 250 ml sau într-un balon cu fund rotund, utilizînd soluție tampon de citrat.

Se procedează conform prevederilor descrise în subpunctul 6.5.3.3.

6.5.3.3. Ajustarea pH-ului

În funcție de toleranța la sodiu a analizorului de aminoacizi, pentru ajustarea pH-ului se procedează conform metodei descrise în subpunctul 6.5.3.3.1. sau 6.5.3.3.2.

6.5.3.3.1. Pentru sistemele cromatografice analizorul de aminoacizi necesită o concentrație de sodiu mică

Este recomandabil să se utilizeze o soluție etalon stoc internă în cazul în care se folosesc analizori de aminoacizi necesitănd o concentrație mică de sodiu (în cazul în care volumul de acid trebuie redus).

În acest caz, la hidrolizat se adaugă 2 ml de soluție etalon stoc internă înainte de evaporare.

La hidrolizatul obținut conform prevederilor subpunctului 6.5.3.2.3. sau 6.5.2.3.4. se adaugă 2 picături de 1-octanol.

Utilizînd un evaporator rotativ se reduce volumul la 5-10 ml în condiții de vid la 40°C. Dacă volumul este redus accidental la mai puțin de 5 ml, hidrolizatul trebuie aruncat, iar analiza trebuie repetată.

Se ajustează pH-ul la 2,2 cu ajutorul soluției de hidroxid de sodiu și se procedează în conformitate cu descrierea de la subpunctul 6.5.3.4.

6.5.3.3.2. Pentru toți ceilalți analizori de aminoacizi

Hidrolizatele obținute ca la subpunctul 6.5.3.2.3. sau 6.5.3.2.4. se neutralizează parțial prin adăugarea cu grijă, în condiții de agitare continuă, a 17 ml de soluție de hidroxid de sodiu, asigurându-se că temperatura este menținută sub 40°C.

Se ajustează pH-ul la valoarea de 2,2 la temperatura camerei prin utilizarea soluției de hidroxid de sodiu, potrivit prevederilor subpunctului 6.3.17. și în cele din urmă a soluției de hidroxid de sodiu, potrivit prevederilor subpunctului 6.3.18. Se trece la subpunctul 6.5.3.4.

6.5.3.4. Soluția de eșantion pentru cromatografie

Se transferă cantitativ hidrolizatul cu pH ajustat, potrivit prevederilor subpunctului 6.5.3.3.1. sau 6.5.3.3.2., cu soluție tampon de citrat într-un balon gradat de 200 ml și se completează pînă la semn cu soluție tampon.

Dacă nu s-a utilizat deja un etalon intern, se adaugă 2 ml de etalon intern și se completează pînă la semn cu soluție tampon de citrat. Se amestecă minuțios.

Se trece la etapa cromatografică, conform prevederilor descrise în subpunctul 6.5.4.

Dacă soluțiile de eșantion nu se examinează în aceeași zi, ele se păstrează la o temperatură sub 5°C.

6.5.4. Cromatografia

Înainte de cromatografie se aduce extractul, descris în subpunctul 6.5.2. sau hidrolizatul, specificat în subpunctul 6.5.3.4. la temperatura camerei. Se agită mixtura și se filtrează o cantitate potrivită printr-un filtru cu membrană cu orificii de 0,22 μm. Soluția limpede rezultată se supune cromatografiei prin schimb ionic, utilizînd un analizor de aminoacizi.

Injectarea poate fi efectuată manual sau automat. Este important ca aceeași cantitate de soluție ± 0,5 % să fie adăugată în coloană pentru analizarea etaloanelor și a eșantioanelor cu excepția situațiilor în care se utilizează un etalon intern și ca raporturile sodiu:aminoacizi în soluțiile de etalon și în cele de eșantion să fie cît mai similare posibil.

În general, frecvența manevrelor de calibrare depinde de stabilitatea reactivului ninhidrină și a sistemului analitic.

Etalonul sau eșantionul se diluează cu soluție tampon de citrat pentru a genera o arie a vîrfului pentru etalon de 30-200% din aria vîrfului pentru eșantionul de aminoacid.

Cromatografia aminoacizilor va varia ușor în funcție de tipul analizorului și de rășina utilizate. Sistemul ales trebuie să fie capabil să separe aminoacizii unul de altul, precum și de materiale care conțin ninhidrină. În cursul operațiilor, sistemul cromatografic generează un răspuns linear la modificările cantităților de aminoacizi adăugați la coloană.

În cursul etapei cromatografice se aplică rapoartele înălțimii corespunzătoare punctului minim: vîrfului, menționate în continuare, în cazul în care se analizează o soluție echimolară (de aminoacizi analizați). Această soluție echimolară trebuie să conțină cel puțin 30 % din cantitatea maximă de aminoacizi care poate fi măsurată cu precizie cu ajutorul sistemului analizor de aminoacizi.

Pentru separarea treoninei-serinei, în cazul suprapunerii a doi aminoacizi, raportul punct minim/vîrf corespunzător aminoacidului situat mai jos pe cromatogramă nu trebuie să depășească 2:10.

Dacă se determină doar cist(e)ina, metionina, treonina și lizina, separarea insuficientă a vîrfurilor învecinate va influența în mod negativ determinarea.

Pentru toți ceilalți aminoacizi, separarea trebuie să fie mai bună de 1:10.

Sistemul trebuie să asigure că lizina se separă de „artefactele de lizină” și de ornitină.

6.6. Calcularea rezultatelor

Aria vîrfului pentru eșantion și etalon se măsoară pentru fiecare aminoacid în parte, iar cantitatea (X) se măsoară în g de aminoacid per kg de eșantion.

$$X = A \times c \times M \times V / B \times m \times 1\,000,$$

Dacă se utilizează un etalon intern se multiplică cu: D/C

A = aria vîrfului, hidrolizat sau extract;

B = aria vîrfului, soluția etalon de calibrare;

C = aria vîrfului, etalon intern în hidrolizat sau extract;

D = aria vîrfului, etalon intern, soluția etalon de calibrare;

M = greutatea molară a aminoacidului determinat;

c = concentrația de standard în μmol/ml;

m = greutatea eșantionului (g) (corectată pentru a obține greutatea originală dacă produsul este uscat sau degresat);

V = total hidrolizat în ml, potrivit prevederilor specificate în subpunctul 6.5.3.4.

sau volumul de diluție total calculat pentru extract, în ml, potrivit prevederilor specificate în subpunctul 6.6.1.

Cistina și cisteina se determină amîndouă ca acid cisteic în hidrolizate de eșantion oxidat, dar se calculează ca cistină ($C_6H_{12}N_2O_4S_2$, M 240,30 g/mol) folosind M 120,15 g/mol (= $0,5 \times 240,30$ g/mol).

Metionina se determină ca metionin sulfonă în hidrolizate de eșantion oxidat, dar se calculează ca metionină folosind M pentru metionină: 149,21 g/mol.

Metionina liberă adăugată se determină după extracție ca metionină, pentru calculare folosindu-se aceeași M.

6.6.1. Volumul total de diluție al extractelor (F) pentru determinarea aminoacizilor liberi, potrivit prevederilor subpunctului 6.5.2., se calculează după cum urmează:

$$F = 100 \text{ ml} \times (10 \text{ ml} + 5 \text{ ml}) / 10 \text{ ml} \times V/10,$$

unde:

V = volumul extractului final.

6.7. Observații

6.7.1. Din cauza diferențelor dintre analizorii de aminoacizi, concentrațiile finale ale soluțiilor de calibrare pentru aminoacizii standard, menționate în subpunctele 6.3.27.4. și 6.3.27.5. și pentru hidrolizat, descris în subpunctul 6.5.3.4., se consideră orientative.

Intervalul răspunsului liniar al aparatului trebuie verificat pentru toți aminoacizii.

Soluția etalon se diluează cu soluție tampon de citrat pentru a genera arii de vîrf situate la mijlocul intervalului.

6.7.2. În cazul în care pentru analizarea hidrolizatelor se folosește aparatură de cromatografie lichidă de înaltă performanță, condițiile experimentale trebuie optimizate în conformitate cu recomandările producătorului.

6.7.3. Prin aplicarea metodei la nutrețurile care conțin peste 1% clorură (concentrat, nutrețuri minerale, nutrețuri suplimentare) poate apărea o subestimare a metioninei, ceea ce necesită un tratament special.

VII. Determinarea triptofanului

7.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Metoda permite determinarea în nutrețuri a triptofanului total și liber. Ea nu face distincție între formele D și L.

7.2. Principiul de aplicare

Pentru determinarea triptofanului total, eșantionul se hidrolizează în mediu bazic cu o soluție de hidroxid de bariu saturată și se încălzește la 110°C timp de 20 de ore. După hidroliză, se adaugă etalon intern.

Pentru determinarea triptofanului liber, eșantionul se extrage în mediu ușor acid în prezența etalonului intern.

Triptofanul și etalonul intern din hidrolizat sau din extract se determină prin HPLC prin detectarea fluorescenței.

7.3. Reactivi utilizați

7.3.1. Se utilizează apă dublu distilată sau apă de calitate echivalentă (conductivitate < 10 μS/cm).

7.3.2. Substanță etalon: triptofan (puritate/conținut ≥ 99 %), uscat sub vid pe pentoxid fosforic.

7.3.3. Substanță etalon intern: α-metil-triptofan (puritate/conținut ≥ 99 %), uscat sub vid pe pentoxid fosforic.

7.3.4. Hidroxid de bariu octahidratat (se evită expunerea excesivă la aer a $\text{Ba}(\text{OH})_2 \cdot 8 \text{H}_2\text{O}$ pentru a se evita formarea de BaCO_3 , care ar putea perturba determinarea) (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.3.).

7.3.5. Hidroxid de sodiu.

7.3.6. Acid ortofosforic, g (g/g) = 85 %.

7.3.7. Acid clorhidric, ρ_{20} 1,19 g/ml.

7.3.8. Metanol, de calitate HPLC.

7.3.9. Eter de petrol, interval de fierbere 40-60 °C.

7.3.10. Soluție de hidroxid de sodiu, $c = 1$ mol/l:

Se dizolvă 40 g de NaOH în apă și se completează până la 1 litru cu apă, conform descrierii de la subpunctul 7.3.1.

7.3.11. Acid clorhidric, $c = 6$ mol/l:

Se iau 492 ml HCl, menționat în subpunctul 7.3.7. și se completează până la 1 litru cu apă.

7.3.12. Acid clorhidric, $c = 1$ mol/l:

Se iau 82 ml HCl, menționat în subpunctul 7.3.7. și se completează până la 1 litru cu apă.

7.3.13. Acid clorhidric, $c = 0,1$ mol/l:

Se iau 8,2 ml HCl, menționat în subpunctul 7.3.7. și se completează până la 1 litru cu apă.

7.3.14. Acid ortofosforic, $c = 0,5$ mol/l:

Se iau 34 ml de acid ortofosforic, specificat în subpunctul 7.3.6. și se completează până la 1 litru cu apă, conform descrierii de la subpunctul 7.3.1.

7.3.15. Soluție concentrată de triptofan, menționat în subpunctul 1.3.2., $c = 2,50$ $\mu\text{mol/ml}$:

Într-un balon gradat de 500 ml se dizolvă 0,2553 g de triptofan (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.3.2) în acid clorhidric, descris în subpunctul 7.3.13. și se completează până la semn cu acid clorhidric (se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.13.). Se păstrează la - 18°C timp de maximum 4 săptămâni.

7.3.16. Soluție de etalon intern concentrată, $c = 2,50$ $\mu\text{mol/ml}$:

Într-un balon gradat de 500 ml se dizolvă 0,2728 g de α -metil-triptofan (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.3) în acid clorhidric, descris în subpunctul 7.3.13. și se completează până la semn cu acid clorhidric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.13.). Se păstrează la - 18°C timp de maximum 4 săptămâni.

7.3.17. Soluție etalon de calibrare pentru triptofan și etalon intern:

Se iau 2 ml din soluția concentrată de triptofan, descris în subpunctul 7.3.15., și 2 ml din soluția concentrată de etalon intern (α -metil-triptofan), indicat în subpunctul 1.3.16. Se diluează cu apă, conform descrierii de la subpunctul 7.3.1. și metanol (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.8.) până se ajunge la un volum aproximativ egal și la aproximativ aceeași concentrație de metanol (10-30 %) ca și hidrolizatul final.

Această soluție trebuie proaspăt preparată înainte de fiecare utilizare.

În timpul preparării se protejează de lumina solară directă.

7.3.18. Acid acetic.

7.3.19. 1,1,1-triclor-2-metil-2-propanol.

7.3.20. Etanolamină g (g/g) > 98 %.

7.3.21. 1 g de soluție de 1,1,1-triclor-2-metil-2-propanol în 100 ml de metanol.

7.3.22. Fază mobilă pentru HPLC: 3 g de acid acetic + 900 ml apă, conform descrierii de la subpunctul 1.3.1. + 50 ml soluție (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.3.21.) de 1,1,1-triclor-2-metil-2-propanol în metanol (1 g/100 ml). Se ajustează pH-ul la valoarea 5 cu ajutorul etanolaminei, indicată în subpunctul 7.3.20. Se completează până la 1 000 ml cu apă, conform descrierii de la subpunctul 7.3.1.

7.4. Dispozitive

7.4.1. Echipament de HPLC cu detector spectrofluor-

ometric.

7.4.2. Coloană pentru cromatografie lichidă, 125 mm $\times$ 4 mm, C_{18} , particule de 3 μm sau echivalent.

7.4.3. pH-metru.

7.4.4. Vas de polipropilenă, cu capacitate de 125 ml, cu gît larg și dop filetat.

7.4.5. Filtru cu membrană, 0,45 μm .

7.4.6. Autoclavă, 110 ($\pm$ 2) °C, 1,4 ($\pm$ 0,1) bar.

7.4.7. Agitator mecanic sau amestecător magnetic.

7.4.8. Mixer Vortex.

7.5. Procedura de preparare

7.5.1. Prepararea eșantioanelor

Eșantionul se macină astfel încât acesta poate trece printr-o sită cu ochiuri de 0,5 mm. Înainte de măcinare, eșantioanele cu un conținut ridicat de umiditate trebuie să fie uscate la aer la o temperatură de maximum 50°C, fie liofilizate.

Înainte de măcinare, eșantioanele cu un conținut ridicat de substanțe grase se extrag cu eter de petrol, conform indicațiilor de la subpunctul 7.3.9.

7.5.2. Determinarea triptofanului liber (extract)

Se cântărește cu o abatere de 1 mg o cantitate adecvată (1-5 g) din eșantionul preparat, conform descrierii de la subpunctul 7.5.1., într-un flacon tip Erlenmeyer. Se adaugă 100 ml de acid clorhidric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.13.) și 5 ml din soluția etalon intern concentrată. Se agită sau se amestecă timp de 60 minute cu ajutorul unui agitator mecanic sau al unui amestecător magnetic. Se lasă să se decanteze sedimentul și se pipetează 10 ml din soluția supernatantă într-un pahar de laborator. Se adaugă 5 ml de acid ortofosforic. Se ajustează pH-ul la valoarea 3 utilizând hidroxid de sodiu. Se adaugă suficient metanol pentru a obține o concentrație de metanol în volumul final de 10-30 %. Se transferă într-un balon gradat de volum corespunzător și se diluează cu apă până la un volum necesar pentru cromatografie (aproximativ același volum ca și soluția etalon de calibrare, conform indicațiilor de la subpunctul 7.3.17.).

Se filtrează câteva ml de soluție printr-un filtru cu membrană cu orificii de 0,45 μm înainte de a se injecta în coloana de HPLC. Se trece la etapa de cromatografie conform descrierilor de la subpunctul 7.5.4.

Soluția etalon și extractele se protejează de lumina solară directă. Dacă analizarea extractelor nu este posibilă în aceeași zi, ele pot fi depozitate la 5°C, cel mult 3 zile.

7.5.3. Determinarea triptofanului total (hidrolizat)

Se cântăresc cu o abatere de 0,2 mg între 0,1 și 1 g din eșantionul preparat, conform prevederilor subpunctului 7.5.1., într-un vas de polipropilenă (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.4.4.). Porția de eșantion cântărit are un conținut de azot de aproximativ 10 mg. Se adaugă 8,4 g de hidroxid de bariu octahidrat și 10 ml de apă. Se amestecă într-un mixer Vortex sau într-un amestecător magnetic. Magnetul învelit în teflon se lasă în amestec. Se spală pereții vasului cu 4 ml de apă. Se pune dopul filetat și se închide vasul neermetic. Se transferă într-o autoclavă (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.4.6.) cu apă clocotită și se expun la vapori de apă timp de 30-60 minute. Se închide autoclava și se autoclavează la 110 ($\pm$ 2) °C timp de 20 de ore.

Înainte de a deschide autoclava se reduce temperatura la o valoare imediat sub 100°C. Pentru a se evita cristalizarea $\text{Ba}(\text{OH})_2 \cdot 8\text{H}_2\text{O}$, se adaugă la amestecul cald 30 ml apă la temperatura camerei. Se agită sau se amestecă ușor. Se adaugă 2 ml din soluția concentrată de etalon intern (α -metil-triptofan), conform specificațiilor de la subpunctul 7.3.16. Se răcesc vasele într-o baie de apă/gheață timp de 15 minute.

Apoi, se adaugă 5 ml de acid ortofosforic. Se menține

vasul în baia de răcire și se neutralizează cu HCl (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.11.) amestecând continuu, apoi se ajustează pH-ul la valoarea 3 utilizând HCl, conform prevederilor subpunctului 7.3.12. Se adaugă suficient metanol pentru a obține o concentrație de metanol în volumul final de 10-30 %. Se transferă într-un balon gradat de volum corespunzător și se diluează cu apă până la volumul definit necesar pentru cromatografie (de exemplu 100 ml). Adăugarea de metanol nu provoacă precipitare.

Se filtrează citiva ml de soluție printr-un filtru cu membrană cu orificii de 0,45 μm înainte de a se injecta în coloana HPLC. Se trece la etapa de cromatografie, conform prevederilor descrise în subpunctul 7.5.4.

Soluția etalon și hidrolizatele se protejează de lumina solară directă. Dacă analizarea hidrolizatelor nu este posibilă în aceeași zi, ele pot fi depozitate la 5°C, cel mult 3 zile.

7.5.4. Determinarea prin HPLC

Următoarele condiții pentru eluția izocratică sint oferite în scop orientativ; se pot aplica alte condiții cu condiția ca acestea să determine rezultate echivalente (a se vedea, de asemenea, observațiile de la subpunctele 7.8.1. și 7.8.2.), conform indicațiilor din tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1
Condițiile pentru obținerea eluției izocratice

Tehnica de măsurare	Valorile indicate
Coloana pentru cromatografie lichidă, conform specificațiilor de la subpunctul 7.4.2.	125 mm × 4 mm, C ₁₈ , particule de 3 μm sau echivalent
Temperatura coloanei	temperatura camerei
Faza mobilă (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.22.)	3 g acetic acid (7.3.18.) + 900 ml apă (7.3.1.) + 50 ml soluție (7.3.21.) de 1,1,1-triclor-2-metil-2-propanol în metanol (1 g/100 ml). Se ajustează pH-ul la valoarea 5 utilizând etanolamină. Se completează până la 1 000 ml cu apă, conform descrierii de la subpunctul 7.3.1
Rata fluxului	1 ml/minut
Timput total de desfășurare	aproximativ 34 min
Lungimea unde de detecție	excitare: 280 nm, emisie: 356 nm
Volumul de injectare	20 μl

7.6. Calcularea rezultatelor

Se calculează cantitatea de triptofan (X), în g per 100 g de eșantion.

$$X = A \times B \times V_1 \times c \times V_2 \times M / C \times D \times V_3 \times 10\,000 \times m,$$

unde:

A = aria vârfului etalonului intern, soluția etalon de calibrare (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.17.);

B = suprafața vârfului pentru triptofan, extract, conform prevederilor subpunctului 7.5.2. sau hidrolizat, conform prevederilor subpunctului 7.5.3.;

V₁ = volumul în ml (2 ml) al soluției concentrate de triptofan adăugată la soluția de calibrare (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.17.);

c = concentrația în μmol/ml (= 2,50) a soluției concentrate de triptofan adăugată la soluția de calibrare;

V₂ = volumul în ml al soluției etalon intern concentrate adăugată la extract, conform prevederilor subpunctului 7.5.2. (= 5 ml) sau la hidrolizat, conform prevederilor subpunctului 7.5.3. (= 2 ml);

C = aria vârfului etalonului intern, extract, conform prevederilor subpunctului 7.5.2 sau hidrolizat, conform prevederilor subpunctului 7.5.3.;

D = aria vârfului pentru triptofan, soluția etalon de calibrare

(a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.17.);

V₃ = volumul în ml (= 2 ml) al soluției de etalon intern concentrate adăugată la soluția etalon de calibrare (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.17.);

m = greutatea eșantionului în g (corectată pentru a obține greutatea originală dacă produsul este uscat și/sau degresat);

M = masa molară a triptofanului (= 204,23 g/mol).

7.7. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele realizate pe același eșantion nu trebuie să depășească 10 % din rezultatul cel mai mare.

7.8. Observații

7.8.1. Respectarea următoarelor condiții speciale de cromatografie, conform prevederilor tabelului nr. 2, poate conduce la o mai bună separare a triptofanului de α-metil-triptofan.

Eluția izocratică este urmată de curățarea coloanei prin gradient.

Tabelul nr. 2
Condițiile speciale pentru cromatografie

Tehnica de măsurare	Valorile indicate		
Coloana pentru cromatografie lichidă	125 mm × 4 mm, C ₁₈ , particule de 5 μm sau echivalent		
Temperatura coloanei	32°C		
Faza mobilă	A: 0,01 mol/l KH ₂ PO ₄ /metanol, 95 + 5 (V + V). B: Metanol		
Programul gradientului	0 minute	100 % A	0 % B
	15 minute	100 % A	0 % B
	17 minute	60 % A	40 % B
	19 minute	60 % A	40 % B
	21 minute	100 % A	0 % B
	33 minute	100 % A	0 % B
Rata fluxului	1,2 ml/minut		
Timput total de desfășurare	aproximativ 33 min		

7.8.2. Cromatografia variază în funcție de tipul de HPLC și de materialul utilizat la umplerea coloanei. Sistemul ales trebuie să fie capabil să stabilească o separare inițială de referință între triptofan și etalonul intern. În plus, este important ca produșii de degradare să fie bine separați de triptofan și de etalonul intern. Se efectuează o operație de probă pe hidrolizate fără etalon intern pentru a verifica prezența impurităților la nivelul liniei de bază corespunzătoare etalonului intern. Este important ca durata eluției pentru toți produșii de degradare să fie suficient de lungă, altfel prezența unor vîrfuri de eluție întârziate poate interfera cu operațiile ulterioare de cromatografie.

În cursul operațiilor, sistemul cromatografic oferă un răspuns linear. Acest răspuns linear se măsoară în condiții de concentrație constantă (normală) a etalonului intern și de concentrații variabile a triptofanului. Este important că înălțimea vîrfurilor pentru triptofan și pentru etalonul intern să se situeze în gama lineară a sistemului HPLC/fluorescență. Dacă vîrfurile pentru triptofan și/sau pentru etalonul intern sint prea joase sau prea înalte, analiza se repetă cu un eșantion de o altă dimensiune și/sau un volum final modificat.

7.8.3. Hidroxid de bariu

Cu timpul, hidroxidul de bariu devine mai dificil de dizolvat. Aceasta generează o soluție lipsită de limpezime pentru determinarea HPLC, ceea ce poate conduce la rezultate slabe pentru triptofan.

VIII. Determinarea conținutului de uleiuri și grăsimi brute

8.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezența metodei este destinată determinării în nutrețuri a conținutului de uleiuri și grăsimi brute. Ea nu este aplicabilă analizării semințelor și fructelor oleaginoase.

Utilizarea procedurilor descrise în subpunctele 8.1.1. și 8.1.2. depinde de natura și compoziția nutrețului și de motivul efectuării analizei.

8.1.1. Procedura A – Uleiuri și grăsimi brute care pot fi extrase direct

Această metodă este aplicabilă materiilor prime pentru nutrețuri de origine vegetală, cu excepția celor descrise în subpunctul 8.1.2.

8.1.2. Procedura B – Uleiuri și grăsimi brute totale

Această metodă este aplicabilă materiilor prime pentru nutrețuri de origine animală și tuturor nutrețurilor combinate. Ea trebuie folosită pentru toate materiile din care uleiurile și grăsimile nu pot fi extrase complet fără hidroliză prealabilă (de exemplu, gluten, drojdie, proteine din cartofi și produse supuse unor procese cum ar fi extrudarea, transformarea în fulgi și încălzirea).

8.1.3. Interpretarea rezultatelor

În toate cazurile în care se obține un rezultat superior folosind procedura menționată în subpunctul 8.1.2. comparativ cu cel obținut prin folosirea procedurii indicate în subpunctul 8.1.1., rezultatul obținut prin procedura descrisă în subpunctul 8.1.2. se acceptă ca valoarea reală.

8.2. Principiul de aplicare

8.2.1. Procedura A

Eșantionul se extrage cu eter de petrol. Solventul se îndepărtează prin distilare, iar reziduul se usucă și se cîntărește.

8.2.2. Procedura B

Eșantionul se tratează la cald cu acid clorhidric. Amestecul se răcește și se filtrează. Reziduul se spală și se usucă, apoi se supune determinării în conformitate cu procedura A.

8.3. Reactivi utilizați

8.3.1. Eter de petrol, interval de fierbere: 40-60°C. Indicele de brom trebuie să fie mai mic de 1, iar reziduul după evaporare sub 2 mg/100 ml.

8.3.2. Sulfat de sodiu, anhidru.

8.3.3. Acid clorhidric, $c = 3 \text{ mol/l}$.

8.3.4. Agent de filtrare, de exemplu Kieselguhr, Hyflo-supercel.

8.4. Dispozitive

8.4.1. Aparat de extracție. Dacă este dotat cu un sifon (aparat Soxhlet), rata refluxului este astfel încît să producă aproximativ 10 cicluri pe oră; dacă aparatul este de tip fără sifon, rata refluxului este de aproximativ 10 ml pe minut.

8.4.2. Cartușe de extracție, lipsite de materie solubilă în eter de petrol și cu o porozitate compatibilă cu cerințele menționate la subpunctul 8.4.1.

8.4.3. Cuptor de uscare, fie cu vid reglat la $75 \pm 3^\circ\text{C}$, fie cu aer reglat la $100 \pm 3^\circ\text{C}$.

8.5. Procedura de aplicare

8.5.1. Procedura A (a se vedea specificația de la subpunctul 8.8.1.)

Se cîntăresc 5 g de eşantion cu o abatere de 1 mg, se transferă într-un cartuş de extracție și se acoperă cu un tampon de vată lipsit de grăsimi.

Cartuşul se introduce într-un extractor și se extrage timp de șase ore cu eter de petrol. Se colectează extractul de eter de petrol într-un vas uscat și cîntărit, care conține fragmente de piatră ponce.

În cazul în care uleiurile sau grăsimile trebuie supuse unor teste de calitate ulterioare, fragmentele de piatră ponce se înlocuiesc cu mărgelile de sticlă.

Solventul se îndepărtează prin distilare. Se usucă reziduul, păstrînd vasul timp de o oră și jumătate în cuptorul de uscare. Se lasă să se răcească într-un desicator și se cîntărește. Se usucă din nou timp de 30 minute pentru a asigura că greutatea uleiurilor și grăsimilor rămîne constantă (pierderea de greutate între două cîntăriri succesive trebuie

să fie mai mică sau egală cu 1 mg).

8.5.2. Procedura B

Se cîntăresc 2,5 g de eşantion cu o abatere de 1 mg (a se vedea mențiunea de la subpunctul 8.8.2.), se introduc într-un pahar de laborator de 400 ml sau într-un flacon tip Erlenmeyer de 300 ml și se adaugă 100 ml de acid clorhidric și fragmente de piatră ponce. Se acoperă paharul de laborator cu o sticlă de ceas sau se conectează un condensator cu reflux la flaconul tip Erlenmeyer. Se aduce amestecul la fierbere ușoară deasupra unei flăcări mici sau pe o plită și se păstrează în această stare timp de o oră. Trebuie să se împiedice lipirea produsului de părțile laterale ale recipientului.

Se răcește și se adaugă o cantitate de adjuvant de filtrare suficientă pentru a evita orice pierdere de ulei și grăsimi în timpul filtrării. Se filtrează printr-un filtru de hîrtie dublă, umezită și lipsită de grăsimi. Se spală reziduul în apă rece pînă se obține un filtrat neutru. Se verifică filtratul ca să nu conțină deloc uleiuri și grăsimi.

Prezența acestora indică faptul că eşantionul trebuie extras cu eter de petrol, folosind procedura A, înainte de hidroliză.

Se aşază filtrul de hîrtie dublă care conține reziduul pe o sticlă de ceas și se usucă timp de o oră și jumătate în cuptorul cu aer la $100 \pm 3^\circ\text{C}$.

Se aşază filtrul de hîrtie dublă care conține reziduul uscat într-un cartuş de extracție și se acoperă cu un tampon de vată lipsit de grăsimi. Cartuşul se introduce într-un extractor și se procedează astfel cum se menționează în subpunctul 8.5.1.

8.6. Exprimarea rezultatului

Greutatea reziduului se exprimă ca procent din eşantion.

8.7. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eşantion de același laborant nu depășesc:

a) 0,2% în valoare absolută, pentru un conținut în uleiuri și grăsimi brute mai mic de 5 %;

b) 4% relativ la rezultatul cel mai mare pentru un conținut cuprins între 5 și 10 %;

c) 0,4% în valoare absolută, pentru un conținut mai mare de 10%.

8.8. Observații

8.8.1. Pentru produse cu un conținut mare de uleiuri și grăsimi, care sînt dificil de măcinat sau care sînt improprii prelevării unui eşantion de testare redus omogen, se procedează după cum urmează.

Se cîntăresc 20 g de eşantion cu o abatere de 1 mg și se amestecă cu o cantitate de 10 g sau mai mare de sulfat de sodiu anhidru. Se extrage cu eter de petrol astfel cum se indică în subpunctul 8.5.1. Se completează extractul obținut pînă la 500 ml cu eter de petrol și se amestecă. Se iau 50 ml de soluție și se introduc într-un vas mic, uscat și cîntărit, care conține fragmente de piatră ponce. Se elimină solventul prin distilare, se usucă și se procedează astfel cum se indică în subpunctul 8.5.1.

Se elimină solventul din reziduul de extracție rămas în cartuş, se macină reziduul pînă la o finețe de 1 mm, se reintroduce în cartuşul de extracție (nu se adaugă sulfat de sodiu) și se procedează astfel cum se menționează în subpunctul 8.5.1.

Conținutul de uleiuri și grăsimi se calculează ca procent din eşantion folosind următoarea formulă:

$$(10 m_1 + m_2) \times 5,$$

unde:

m_1 = greutatea în grame a reziduului după prima extracție (parte alicotă din extract);

m_2 = greutatea în grame a reziduului după a doua

extracție.

8.8.2. Pentru produsele cu conținut mic de uleiuri și grăsimi, masa eșantionului de testat se poate mări la 5 g.

8.8.3. Este posibil ca, înainte de hidroliză și extracție, hrana pentru animalele de companie cu conținut mare de apă să fie amestecată cu sulfat de sodiu anhidru, conform procedurii B, descrise în subpunctul 8.5.2.

8.8.4. La subpunctul 8.5.2., poate fi mai eficientă folosirea apei calde în locul apei reci pentru spălarea rezidului după filtrare.

8.8.5. Este posibil ca timpul de uscare de 1,5 h să necesite a fi prelungit pentru unele nutrețuri. Uscarea excesivă se evită, întrucât acest fapt poate determina rezultate slabe. Se poate folosi, de asemenea, un cuptor cu microunde.

8.8.6. Preextracția prin procedura A, descrisă în subpunctul 8.5.1. înainte de hidroliză și de reextracție prin procedura B, indicată în subpunctul 8.5.2., se recomandă, în cazul în care conținutul de uleiuri/grăsimi brute este mai mare de 15 %. Într-o anumită măsură, acest fapt depinde de natura nutrețului și de natura uleiurilor/grăsimilor din nutreț.

IX. Determinarea conținutului de fibre brute

9.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea în nutrețuri a substanțelor organice lipsite de grăsimi care sînt insolubile în mediu acid și alcalin și care sînt descrise în mod convențional ca fibre brute.

9.2. Principiul de aplicare

Eșantionul, degresat, se tratează succesiv cu soluții de acid sulfuric și hidroxid de potasiu, de concentrații specifice, în stare de fierbere. Reziduul se separă prin filtrare printr-un filtru de sticlă sinterizată spălat, uscat, cîntărit și calcinat la o temperatură cuprinsă între 475 și 500°C. Pierdere de greutate rezultată prin calcinare corespunde fibrelor brute din eșantionul testat.

9.3. Reactivi utilizați

9.3.1. Acid sulfuric, $c = 0,13$ mol/l.

9.3.2. Agent antispumant (de exemplu n-octanol).

9.3.3. Agent de filtrare (Celite 545 sau echivalent), încălzit la 500°C timp de patru ore, conform descrierilor de la subpunctul 8.6.

9.3.4. Acetonă.

9.3.5. Eter de petrol cu interval de fierbere între 40 și 60°C.

9.3.6. Acid clorhidric, $c = 0,5$ mol/l.

9.3.7. Soluție de hidroxid de potasiu, $c = 0,23$ mol/l.

9.4. Dispozitive

9.4.1. Unitate de încălzire pentru dizolvare cu acid sulfuric și soluție de hidroxid de potasiu, echipată cu un suport pentru creuzetul filtrant (a se vedea mențiunea de la subpunctul 9.4.2.) și dotată cu un tub de evacuare prevăzut cu un dop la orificiul de ieșire pentru lichide și de creare de vid, posibil și cu aer comprimat. Înainte de fiecare utilizare zilnică, unitatea se preîncălzește cu apă aflată în stare de fierbere, timp de 5 minute.

9.4.2. Creuzet filtrant de sticlă cu placă filtrantă de sticlă sinterizată fuzionată, cu pori de 40-90 μm . Înainte de prima utilizare se încălzește la 500°C timp de cîteva minute, iar apoi se răcește, conform indicațiilor de la subpunctul 9.8.6.

9.4.3. Cilindru de cel puțin 270 ml cu condensator cu reflux, care poate fi supus fierberii.

9.4.4. Cuptor de uscare, cu termostat

9.4.5. Cuptor cu mufă, cu termostat

9.4.6. Unitate de extracție compusă dintr-o placă de sprijin pentru creuzetul filtrant, conform descrierii de la subpunctul 9.4.2. și cu o teavă de evacuare prevăzută cu un dop la orificiul de creare de vid și de ieșire a lichidelor.

9.4.7. Inele de conectare utilizate pentru a asambla

unitatea de încălzire, creuzetul și cilindrul, precum și pentru a conecta unitatea de extracție la reze cu creuzetul.

9.5. Procedura de preparare

Se cîntărește 1 g de eșantion preparat cu o abatere de 1 mg și se introduce în creuzet, (a se vedea observațiile indicate în subpunctele 9.8.1., 9.8.2. și 9.8.3.) și se adaugă 1 g de adjuvant de filtrare.

Se assemblează unitatea de încălzire și creuzetul filtrant, apoi se atașează cilindrul la creuzet. Se toarnă 150 ml de acid sulfuric aflat în stare de fierbere în ansamblul cilindrului-creuzet și, dacă este necesar, se adaugă cîteva picături de agent antispumant.

Se aduce lichidul la fierbere în decurs de 5 ± 2 minute și se fierbe viguros exact 30 de minute.

Se deschide dopul țevii de evacuare, indicat în subpunctul 9.4.1., și, în condiții de vid, se filtrează acidul sulfuric prin creuzetul filtrant, apoi se spală reziduul cu trei porții consecutive de 30 ml de apă aflată în stare de fierbere, asigurîndu-se că reziduul se filtrează uscat după fiecare spălare.

Se închide dopul orificiului de evacuare și se toarnă 150 ml de soluție de hidroxid de potasiu aflată în stare de fierbere în ansamblul cilindrului-creuzet, apoi se adaugă cîteva picături de agent antispumant. Se aduce lichidul la punctul de fierbere în decurs de 5 ± 2 minute și se fierbe viguros exact 30 de minute. Se filtrează și se repetă procedura de spălare utilizată în etapa cu acid sulfuric.

După spălarea și uscarea finală, se deconectează creuzetul împreună cu conținutul său și se reconectează la unitatea de extracție la rece. Se creează vidul, iar reziduul se spală în creuzet cu trei porții consecutive de acetonă de 25 ml, asigurîndu-se că reziduul se filtrează în starea uscată după fiecare spălare.

Creuzetul se usucă în cuptor la 130°C pînă se ajunge la o greutate constantă. După fiecare uscare, se răcește în desicator și se cîntărește rapid. Se introduce creuzetul într-un cuptor cu mufă și se calcinează pînă se atinge o greutate constantă (pierdere de greutate între două cîntăriri succesive trebuie să fie mai mică sau egală cu 2 mg) la o temperatură cuprinsă între 475°C și 500°C timp de cel puțin 30 de minute.

După fiecare încălzire, înainte de cîntărire se răcește mai întîi în cuptor, iar apoi în desicator.

Se efectuează un test martor fără eșantion. Pierdere de greutate rezultată din calcinare nu trebuie să depășească 4 mg.

9.6. Calcularea rezultatelor

Conținutul de fibre brute exprimat ca procent din eșantion este dat de formula:

$$X = (m_0 - m_1) \times 100 / m,$$

unde:

m = greutatea eșantionului în g;

m_0 = pierdere de greutate după calcinare în cursul determinării, în g;

m_1 = pierdere de greutate după calcinare în cursul testului martor, în g.

9.7. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească:

a) 0,6 % în valoare absolută pentru un conținut de fibre brute mai mic de 10 %;

b) 6 % relativ la rezultatul mai mare, pentru un conținut de fibre brute egal sau mai mare de 10 %.

9.8. Observații

9.8.1. Nutrețurile care au conținut de grăsimi brute mai mare de 10 % trebuie să fie degresate înainte de a fi supuse analizei cu eter de petrol. Creuzetul filtrant (a se vedea mențiunea de la subpunctul 9.4.2.) împreună cu conținutul său se conectează la unitatea de extracție la

rece, conform prevederilor subpunctului 9.4.6. și se creează vidul, apoi se spală reziduul cu trei porții consecutive de eter de petrol de 30 ml, asigurându-se că reziduul este uscat. Creuzetul împreună cu conținutul său se conectează la unitatea de încălzire și se continuă astfel cum se descrie la punctul 9.5.

9.8.2. Nutrețurile care conțin grăsimi care nu pot fi extrase direct cu eter de petrol trebuie degresate astfel cum se indică la subpunctul 9.8.1. și degresate încă o dată după fierbere cu acid. După fierbere cu acid și spălare consecutivă, creuzetul împreună cu conținutul său se conectează la unitatea de extracție la rece, apoi se spală de trei ori cu 30 ml acetonă, urmat de trei spălări suplimentare cu porții de eter de petrol de 30 ml. Se filtrează sub vid până la uscare, iar analizarea se continuă astfel cum se descrie la punctul 9.5., începând cu tratamentul cu hidroxid de potasiu.

9.8.3. Dacă nutrețul conține mai mult de 5 % carbonați, exprimați ca și carbonat de calciu, se conectează creuzetul împreună cu eșantionul cîntărit la unitatea de încălzire. Eșantionul se spală de trei ori cu 30 ml acid clorhidric. După fiecare adăugare, se lasă eșantionul să stea timp de aproximativ 1 minut înainte de filtrare.

Se spală o singură dată cu 30 ml apă, iar apoi se continuă astfel cum se descrie la punctul 9.5.

9.8.4. Dacă se utilizează aparatură în formă de stativ (o serie de creuzete atașate la aceeași unitate de încălzire) nu se efectuează două determinări individuale pe același eșantion de analizat în aceeași serie.

9.8.5. Dacă după fierbere este dificil să se filtreze soluțiile acide și alcaline, se utilizează aer comprimat introdus prin țeava de evacuare a unității de încălzire și apoi se continuă filtrarea.

9.8.6. Temperatura de calcinare nu depășește 500°C pentru a se putea prelungi timpul de utilizare a sticlei creuzetului filtrant. Trebuie acordată atenție pentru a se evita socurile termice excesive în cursul ciclurilor de încălzire și răcire.

X. Determinarea zaharurilor

10.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea cantității de zaharuri reductoare și a zaharurilor totale după inversie, exprimate ca glucoză sau, acolo unde este cazul, ca zaharoză, prin conversie cu factorul 0,95. Ea este aplicabilă nutrețurilor combinate. Pentru alte tipuri de nutrețuri există metode specifice. Dacă este necesar, lactoza se determină separat, ținându-se cont de aceasta la calcularea rezultatelor.

10.2. Principiul de aplicare

Zaharurile se extrag în etanol diluat; soluția se limpezeste cu soluții Carrez I și II. După eliminarea etanolului, cantitățile pre- și postinversie se determină prin metoda Luff-Schoorl.

10.3. Reactivi utilizați

10.3.1. Soluție de etanol cu concentrație de 40 % (v/v): 0,948 g/ml la 20°C, neutralizată cu fenoltaleină.

10.3.2. Soluție Carrez I: se dizolvă 21,9 g de acetat de zinc $\text{Zn}(\text{CH}_3\text{COO})_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ și 3 g de acid acetic glacial în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

10.3.3. Soluție Carrez II: se dizolvă 10,6 g de ferocianură de potasiu, $\text{K}_4\text{Fe}(\text{CN})_6 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$ în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

10.3.4. Metiloranj, soluție 0,1 % (greutate/volum).

10.3.5. Acid clorhidric 4 mol/litru.

10.3.6. Acid clorhidric 0,1 mol/litru.

10.3.7. Soluție de hidroxid de sodiu 0,1 mol/litru.

10.3.8. Reactiv Luff-Schoorl:

Amestecând cu grijă, se toarnă soluția de acid citric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 10.3.8.2.) în soluția de carbonat de sodiu, descrisă la subpunctul 10.3.8.3. Se

adaugă soluția de sulfat de cupru, conform descrierilor de la subpunctul 10.3.8.1., și se completează până la 1 litru cu apă. Se lasă la decantare peste noapte și se filtrează.

Se verifică concentrația reactivului obținut (Cu 0,05 mol/litru; Na_2CO_3 1 mol/litru). ph-ul soluției este aproximativ 9,4.

10.3.8.1. Soluție de sulfat de cupru: se dizolvă 25 g de sulfat de cupru, $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$, lipsită de fier, în 100 ml de apă.

10.3.8.2. Soluția de acid citric: se dizolvă 50 g de acid citric ($\text{C}_6\text{H}_8\text{O}_7 \cdot x\text{H}_2\text{O}$) în 50 ml de apă.

10.3.8.3. Soluție de carbonat de sodiu: se dizolvă 143,8 g de carbonat de sodiu anhidru în aproximativ 300 ml de apă caldă. Se lasă să se răcească.

10.3.9. Soluție de tiosulfat de sodiu 0,1 mol/litru.

10.3.10. Soluție de amidon: se adaugă un amestec de 5 g de amidon solubil cu 30 ml de apă la un litru de apă în stare de fierbere. Se fierbe timp de 3 minute, se lasă să se răcească și, dacă este necesar, se adaugă 10 mg de iodură de mercur ca agent de conservare.

10.3.11. Acid sulfuric 3 mol/litru.

10.3.12. Iodură de potasiu, soluție 30% (greutate/volum).

10.3.13. Granule de piatră ponce fierte în acid clorhidric, spălate în apă și uscate.

10.3.14. 3-metilbutan-1-ol.

10.4. Dispozitiv

Mixer (agitator): aproximativ 35-40 rpm.

10.5. Procedura de preparare

10.5.1. Extracția eșantionului

Se cîntăresc 2,5 g de eșantion cu o abatere de 1 mg și se introduc într-un balon gradat de 250 ml. Se adaugă 200 ml etanol și se amestecă timp de o oră în agitator. Se adaugă 5 ml de soluție Carrez I și se amestecă timp de aproximativ 30 de secunde. Se adaugă aproximativ 5 ml de soluție Carrez II și se amestecă din nou timp de un minut. Se completează până la volum cu etanolul, se omogenizează și se filtrează. Se îndepărtează 200 ml de filtrat și se evaporă până la aproximativ jumătate din volum în scopul eliminării majorității etanolului. Reziduul rămas după evaporare se transferă cantitativ într-un balon gradat de 200 ml cu ajutorul apei calde, se răcește, se completează până la volum cu apă, se omogenizează și, dacă este necesar, se filtrează. Această soluție se va utiliza pentru determinarea cantității zaharurilor reductoare și, după inversie, a zaharurilor totale.

10.5.2. Determinarea zaharurilor reductoare

Cu ajutorul unei pipete se îndepărtează maximum 25 ml din soluția care conține mai puțin de 60 mg de zaharuri reductoare exprimate ca glucoză. Dacă este necesar, se completează până la 25 ml cu apă distilată și se determină conținutul în zaharuri reductoare prin metoda Luff-Schoorl. Rezultatul se exprimă sub formă de conținut procentual de glucoză în eșantion.

10.5.3. Determinarea zaharurilor totale după inversie

Cu ajutorul unei pipete se recoltează 50 ml de soluție și se transferă într-un balon gradat de 100 ml. Se adaugă câteva picături de soluție de metiloranj, apoi, amestecînd continuu, se adaugă cu grijă acid clorhidric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 10.3.5.) până cînd lichidul virează într-un roșu bine definit. Se adaugă 15 ml de acid clorhidric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 10.3.6.), se scufundă balonul într-o baie de apă clocotindă și se menține acolo timp de 30 de minute. Se răcește rapid la aproximativ 20°C și se adaugă 15 ml de soluție de hidroxid de sodiu. Se completează cu apă până la 100 ml și se omogenizează. Se îndepărtează maximum 25 ml din soluția care conține mai puțin de 60 mg de zaharuri reductoare exprimate ca glucoză. Dacă este necesar, se completează până la 25 ml cu apă distilată și se determină conținutul în

zaharuri reductoare prin metoda Luff-Schoorl. Rezultatul se exprimă în procente de glucoză sau, dacă este cazul, de zaharoză, prin multiplicare cu factorul 0,95.

10.5.4. Titrare prin metoda Luff-Schoorl

Cu ajutorul unei pipete se recoltează 25 ml de reactiv Luff-Schoorl și se transferă într-un flacon Erlenmeyer de 300 ml; se adaugă exact 25 ml din soluția de zaharuri limpezită. Se adaugă 2 granule de piatră ponce, se încălzește, amestecând manual, deasupra unei flăcări libere cu înălțime medie, aducându-se lichidul la fierbere în aproximativ 2 minute. Flaconul Erlenmeyer se așază imediat pe o plasă de sîrmă acoperită cu azbest avînd un orificiu cu diametru de aproximativ 6 cm sub care există o flăcără aprinsă. Flacăra se reglează astfel încît să se încălzească doar baza flaconului Erlenmeyer. La flaconul Erlenmeyer se montează un condensator cu reflux. Se fierbe exact zece minute. Se răcește imediat în apă rece și, după aproximativ 5 minute, se titrează după cum urmează:

Se adaugă 10 ml de soluție de iodură de potasiu și, imediat după aceea (cu grijă, din cauza riscului formării unei spume abundente), se adaugă 25 ml de acid sulfuric. Se titrează în continuare cu soluție de tiosulfat de sodiu pînă la apariția unei coloraturi galben șters, adăugînd ca indicator soluția de amidon și încheind titrarea.

Se efectuează aceeași titrare pe un amestec de 25 ml de reactiv Luff-Schoorl cu 25 ml de apă, măsurat cu precizie, după ce s-au adăugat 10 ml de soluție de iodură de potasiu și 25 ml de acid sulfuric, fără a se fierbe.

10.6. Calcularea rezultatelor

Utilizînd datele indicate în tabelul nr. 3 se stabilește cantitatea de glucoză în mg care corespunde diferenței dintre valorile celor două titrări, exprimate în mg de tiosulfat de sodiu 0,1 mol/litru. Rezultatele se exprimă ca procent din eșantion.

10.7. Proceduri speciale

10.7.1. În cazul nutrețurilor bogate în melase și al altor nutrețuri care nu sînt în mod particular omogene, se cîntăresc 20 g și se introduc, împreună cu 500 ml de apă, într-un balon gradat de 1 litru. Se amestecă timp de o oră în agitator. Se limpezește cu ajutorul reactivilor Carrez I și II astfel cum se descrie în subpunctul 10.5.1, utilizînd, de data aceasta, o cantitate de patru ori mai mare din fiecare reactiv. Se completează pînă la volum cu etanol 80 % (v/v).

Se omogenizează și se filtrează. Se elimină etanolul astfel cum se descrie în subpunctul 10.5.1. În absența amidonului dextrinizat, se completează pînă la volum cu apă distilată.

10.7.2. În cazul melaselor și al materiilor prime pentru nutrețuri bogate în zaharuri și aproximativ lipsite de amidon (roșcove, fulgi de rădăcină de sfeclă uscați etc.), se cîntăresc 5 g, se introduc într-un balon gradat de 250 ml, se adaugă 200 ml apă distilată și se amestecă în agitator timp de o oră sau, dacă este necesar, mai mult. Se limpezește cu ajutorul reactivilor Carrez I și II astfel cum se descrie în subpunctul 10.5.1. Se completează pînă la volum cu apă rece, se omogenizează și se filtrează. Pentru determinarea cantității totale de zaharuri, se continuă astfel cum se descrie în subpunctul 10.5.3.

10.8. Observații

10.8.1. În scopul prevenirii formării de spumă este recomandabil să se adauge (indiferent de volum) aproximativ 1 ml de 3-metilbutan-1-ol înainte de fierbere cu reactiv Luff-Schoorl.

10.8.2. Diferența dintre conținutul total de zaharuri după inversie exprimat ca glucoză și conținutul de zaharuri reductoare exprimat ca glucoză, multiplicată cu 0,95, reprezintă conținutul procentual de zaharoză.

10.8.3. Pentru a determina conținutul de zaharuri reduc-

toare, cu excepția lactozei, se pot adopta două metode:

10.8.3.1. Pentru un calcul aproximativ, conținutul de lactoză stabilit printr-o metodă de analiză diferită se multiplică cu 0,675, iar rezultatul obținut se scade din conținutul de zaharuri reductoare.

10.8.3.2. Pentru un calcul precis al zaharurilor reductoare, cu excepția lactozei, se utilizează același eșantion în cele două determinări finale. Una dintre analize se efectuează pe o parte din soluția obținută în conformitate prevederile subpunctului 10.5.1, alta pe o parte din soluția obținută în cursul determinării lactozei prin metoda stabilită în acest sens (după fermentarea celorlalte tipuri de zaharuri și limpezire).

În ambele cazuri, cantitatea de zaharuri prezentă se determină prin metoda Luff-Schoorl și se calculează în mg de glucoză. Una dintre valori se scade din cealaltă, iar diferența se exprimă ca procent din eșantion.

Tabelul nr. 3

Tabel de valori pentru 25 ml de reactiv Luff-Schoorl

ml de $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ 0,1 mol/litru, două minute încălzire, zece minute fierbere

$\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ 0,1 mol/ litru	Glucoză, fructoză zaharuri invertite $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$		Lactoză $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$		Maltoză $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$		$\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ 0,1 mol/litru
	mg	diferență	mg	diferență	mg	diferență	
1	2,4	2,4	3,6	3,7	3,9	3,9	1
2	4,8	2,4	7,3	3,7	7,8	3,9	2
3	7,2	2,5	11,0	3,7	11,7	3,9	3
4	9,7	2,5	14,7	3,7	15,6	4,0	4
5	12,2	2,5	18,4	3,7	19,6	3,9	5
6	14,7	2,5	22,1	3,7	23,5	4,0	6
7	17,2	2,6	25,8	3,7	27,5	4,0	7
8	19,8	2,6	29,5	3,7	31,5	4,0	8
9	22,4	2,6	33,2	3,8	35,5	4,0	9
10	25,0	2,6	37,0	3,8	39,5	4,0	10
11	27,6	2,7	40,8	3,8	43,5	4,0	11
12	30,3	2,7	44,6	3,8	47,5	4,1	12
13	33,0	2,7	48,4	3,8	51,6	4,1	13
14	35,7	2,8	52,2	3,8	55,7	4,1	14
15	38,5	2,8	56,0	3,9	59,8	4,1	15
16	41,3	2,9	59,9	3,9	63,9	4,1	16
17	44,2	2,9	63,8	3,9	68,0	4,2	17
18	47,1	2,9	67,7	4,0	72,2	4,3	18
19	50,0	3,0	71,7	4,0	76,5	4,4	19
20	53,0	3,0	75,7	4,1	80,9	4,5	20
21	56,0	3,1	79,8	4,1	85,4	4,6	21
22	59,1	3,1	83,9	4,1	90,0	4,6	22
23	62,2		88,0		94,6		23

XI. Determinarea lactozei

11.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Această metodă permite determinarea conținutului de lactoză în nutrețurile care au un conținut de lactoză mai mare de 0,5 %.

11.2. Principiul de aplicare

Zaharurile se dizolvă în apă. Soluția este supusă fermentației de către drojdia *Saccharomyces cerevisiae* care nu descompune lactoză. După limpezire și filtrare, conținutul de lactoză al filtratului se determină prin metoda Luff-Schoorl.

11.3. Reactivi utilizați

11.3.1. Suspensie de *Saccharomyces cerevisiae*: se suspendă 25 g de drojdie proaspătă în 100 ml de apă. Suspensia se păstrează în frigider o perioadă de maximum o săptămînă.

11.3.2. Soluție Carrez I: se dizolvă 21,9 g de acetat de zinc, $\text{Zn}(\text{CH}_3\text{COO})_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ și 3 g de acid acetic glacial în apă. Se completează cu apă pînă la 100 ml.

11.3.3. Soluție Carrez II: se dizolvă 10,6 g de ferocianură de potasiu $\text{K}_4\text{Fe}(\text{CN})_6 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$ în apă. Se completează cu apă pînă la 100 ml.

11.3.4. Reactiv Luff-Schoorl:

Amestecînd cu grijă, se toarnă soluție de acid citric (a

se vedea mențiunea de la subpunctul 11.3.4.2.) în soluția de carbonat de sodiu, conform prevederilor subpunctului 11.3.4.3. Se adaugă soluția de sulfat de cupru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 11.3.4.1.) și se completează până la 1 litru cu apă. Se lasă la decantare peste noapte și se filtrează. Se verifică concentrația reactivului obținut astfel ($\text{Cu } 0,05 \text{ mol/litru}$; $\text{Na}_2\text{CO}_3 \text{ } 1 \text{ mol/litru}$). pH-ul soluției este aproximativ 9,4.

11.3.4.1. Soluție de sulfat de cupru: se dizolvă 25 g de sulfat de cupru, $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$, lipsită de fier, în 100 ml apă.

11.3.4.2. Soluție de acid citric: se dizolvă 50 g de acid citric, $\text{C}_6\text{H}_8\text{O}_7 \cdot \text{H}_2\text{O}$, în 50 ml de apă.

11.3.4.3. Soluție de carbonat de sodiu: se dizolvă 143,8 g de carbonat de sodiu anhidru în aproximativ 300 ml de apă caldă. Se lasă să se răcească.

11.3.5. Granule de piatră ponce fierse în acid clorhidric, spălate în apă și uscate.

11.3.6. Iodură de potasiu, soluție 30% (greutate/volum).

11.3.7. Acid sulfuric 3 mol/litru.

11.3.8. Soluție de tiosulfat de sodiu 0,1 mol/litru.

11.3.9. Soluție de amidon: se adaugă un amestec de 5 g de amidon solubil cu 30 ml de apă la un litru de apă în stare de fierbere. Se fierbe timp de 3 minute, se lasă să se răcească și, dacă este necesar, se adaugă 10 mg de iodură de mercur ca agent de conservare.

11.4. Dispozitiv

Baie de apă cu termostat reglat la 38-40°C.

11.5. Procedura de preparare

Se cântărește 1 g de eșantion cu o abatere de 1 mg și se introduce într-un balon gradat de 100 ml. Se adaugă 25-30 ml de apă. Balonul se introduce într-o baie de apă aflată la temperatura de fierbere, timp de 30 de minute, apoi se răcește la aproximativ 35°C. Se adaugă 5 ml de suspensie de drojdie (a se vedea mențiunea de la subpunctul 11.3.1.) și se omogenizează. Balonul se lasă să stea timp de două ore într-o baie de apă la temperatura de 38-40°C. Se răcește la aproximativ 20°C.

Se adaugă 2,5 ml de soluție Carrez I și se amestecă timp de treizeci de secunde, apoi se adaugă 2,5 ml de soluție Carrez II și se amestecă din nou timp de treizeci de secunde. Se completează cu apă până la 100 ml, se amestecă și se filtrează. Cu ajutorul unei pipete, se îndepărtează o cantitate de filtrat care nu depășește 25 ml și care conține, de preferință, 40-80 mg de lactoză, apoi se transferă într-un flacon Erlenmeyer de 300 ml. Dacă este necesar, se completează cu apă până la 25 ml.

Se efectuează un test martor în același mod cu 5 ml de suspensie de drojdie, conform prevederilor subpunctului 11.3.1. Se determină conținutul de lactoză prin metoda Luff-Schoorl, după cum urmează: se adaugă exact 25 ml de reactiv Luff-Schoorl și două granule de piatră ponce. Se amestecă manual concomitent cu încălzirea deasupra unei flăcări libere de înălțime medie, iar lichidul se aduce la fierbere în aproximativ două minute. Flaconul Erlenmeyer se așează imediat pe o plasă de sirmă acoperită cu azbest având un orificiu cu diametru de aproximativ 6 cm sub care există o flăcără aprinsă. Flacăra se reglează astfel încât să se încălzească doar baza flaconului Erlenmeyer. La flaconul Erlenmeyer se montează un condensator cu reflux. Se fierbe exact zece minute. Se răcește imediat în apă rece și, după aproximativ 5 minute, se titrează după cum urmează:

Se adaugă 10 ml de soluție de iodură de potasiu și, imediat după aceea (cu grijă, din cauza riscului formării unei spume abundente), se adaugă 25 ml acid sulfuric. Se titrează cu soluție de tiosulfat de sodiu până la apariția unei culori galben șters, se adaugă soluția de amidon și se finalizează titrarea.

Se efectuează aceeași titrare pe un amestec de 25 ml de reactiv Luff-Schoorl cu 25 ml de apă, măsurat cu precizie, după ce s-au adăugat 10 ml de soluție de iodură de potasiu și 25 ml de acid sulfuric, fără a se fierbe.

11.6. Calcularea rezultatelor

Utilizând datele indicate în tabelul nr. 3, se stabilește cantitatea de lactoză în mg care corespunde diferenței dintre rezultatele celor două titrări, exprimate în ml de tiosulfat de sodiu 0,1 mol/litru.

Rezultatul pentru lactoză anhidră se exprimă ca procent din eșantion.

11.7. Observații

Pentru produsele care conțin mai mult de 40 % zahăr fermentescibil, se utilizează mai mult de 5 ml de suspensie de drojdie, specificată în subpunctul 11.3.1.

XII. Determinarea amidonului

Metoda polarimetrică

12.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea în nutrețuri a conținutului de amidon și a produselor de degradare a amidonului cu masă moleculară mare cu scopul de a se verifica conformitatea cu valoarea energetică declarată, conform prevederilor descrise în anexa nr. 7 la prezenta Hotărâre.

12.2. Principiul de aplicare

Metoda cuprinde două determinări. În prima, eșantionul este tratat cu acid clorhidric diluat. După limpezire și filtrare, se măsoară rotația optică a soluției prin polarimetrie.

În cea de-a doua, eșantionul este extras cu etanol 40 %. După acidificarea filtratului cu acid clorhidric, limpezire și filtrare, se măsoară rotația optică la fel ca în prima determinare.

Diferența dintre cele două măsurători, multiplicată cu un factor cunoscut, oferă conținutul de amidon al eșantionului.

12.3. Reactivi utilizați

12.3.1. Acid clorhidric, soluție cu concentrație 25 % (g/g): 1,126 g/ml.

12.3.2. Acid clorhidric, soluție 1,13 % (greutate/volum)

Concentrația se verifică prin titrare folosind o soluție de hidroxid de sodiu 0,1 mol/litru în prezența roșului de metil 0,1 % (greutate/volum) în etanol 94 % (v/v). Pentru neutralizarea a 10 ml sînt necesari 30,94 ml de NaOH 0,1 mol/litru.

12.3.3. Soluție Carrez I: se dizolvă 21,9 g de acetat de zinc $\text{Zn}(\text{CH}_3\text{COO})_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ și 3 g de acid acetic glacial în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

12.3.4. Soluție Carrez II: se dizolvă 10,6 g de ferrocianură de potasiu $\text{K}_4\text{Fe}(\text{CN})_6 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$ în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

12.3.5. Etanol, soluție cu concentrație de 40 % (v/v): 0,948 g/ml la 20°C.

12.4. Dispozitive

12.4.1. Flacon Erlenmeyer de 250 ml cu îmbinare de sticlă șlefuită standard și cu condensator cu reflux.

12.4.2. Polarimetru sau zaharimetru.

12.5. Procedura de aplicare

12.5.1. Prepararea eșantionului

Eșantionul se zdrobește pînă cînd devine suficient de fin pentru a trece complet printr-o sită cu orificii rotunde de 0,5 mm.

12.5.2. Determinarea rotației optice totale (P sau S) (a se vedea observația de la subpunctul 12.7.1.)

Se cântăresc 2,5 g din eșantionul zdrobit cu abatere de 1 mg și se introduc într-un balon gradat de 100 ml. Se adaugă 25 ml de acid clorhidric, conform prevederilor subpunctului 12.3.2., se agită pentru a obține o distribuție uniformă a eșantionului de testat și se adaugă încă 25 ml

de acid clorhidric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 12.3.2.). Se scufundă balonul într-o baie de apă care fierbe, agitându-se cu putere și în mod constant în primele trei minute pentru a preveni formarea de aglomerări. Cantitatea de apă din baia de apă trebuie să fie suficientă pentru ca baia să rămână la punctul de fierbere atunci când balonul este introdus în ea. Balonul nu trebuie să fie scos din baie în timp ce este agitat. După exact 15 minute, se scoate din baie, se adaugă 30 ml de apă rece și se răcește imediat la 20°C.

Se adaugă 5 ml de soluție Carrez I și se agită timp de aproximativ 30 de secunde. Apoi se adaugă 5 ml de soluție Carrez II și se agită din nou timp de aproximativ 30 de secunde. Se completează cu apă pînă la volum, se amestecă și se filtrează. Dacă filtratul nu este perfect limpede (ceea ce se întâmplă rar), se repetă determinarea folosind o cantitate mai mare din soluțiile Carrez I și II, de exemplu 10 ml.

Se măsoară rotația optică a soluției într-un tub de 200 mm cu polarimetrul sau cu zaharimetrul.

12.5.3. Determinarea rotației optice (P' sau S') a substanțelor solubile în etanol 40 %

Se cântăresc 5 g din eșantion cu abatere de 1 mg, se introduc într-un balon gradat de 100 ml și se adaugă aproximativ 80 ml de etanol (a se vedea observația de la subpunctul 12.7.2.). Se lasă balonul să stea timp de o oră la temperatura camerei; în acest timp, se agită cu putere de șase ori astfel încât eșantionul de testat să se amestece complet cu etanolul. Se completează pînă la volum cu etanol, se amestecă și se filtrează.

Se pipetează 50 ml de filtrat (corespunde la 2,5 g de eșantion) într-un flacon Erlenmeyer de 250 ml, se adaugă 2,1 ml de acid clorhidric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 12.3.1.) și se agită puternic. La flaconul Erlenmeyer se montează un condensator cu reflux, iar vasul se scufundă într-o baie de apă în fierbere. După exact 15 minute, se scoate flaconul Erlenmeyer din baie, se transferă conținutul într-un balon gradat de 100 ml, clătind cu puțină apă rece și se răcește la 20°C.

Se limpește folosind soluțiile Carrez I și II, se completează pînă la volum cu apă, se amestecă, se filtrează și se măsoară rotația optică astfel cum se indică la subpunctul 12.5.2.

12.6. Calcularea rezultatelor

Conținutul de amidon (%) se calculează după cum urmează:

12.6.1. Măsurare cu polarimetrul

Conținut de amidon (%) = $2\,000 (P - P') / [\alpha]_D^{20}$,

unde:

P = rotația optică totală în grade unghiulare;

P' = rotația optică în grade unghiulare a substanțelor solubile în etanol 40 % (V/V);

$[\alpha]_D^{20}$ = rotația optică specifică a amidonului pur. Valorile numerice acceptate în mod convențional pentru acest factor sînt următoarele:

+ 185,9 °: amidon din orez

+ 185,7 °: amidon din cartofi

+ 184,6 °: amidon din porumb

+ 182,7 °: amidon din grâu

+ 181,5 °: amidon din orz

+ 181,3 °: amidon din ovăz

+ 184,0 °: alte tipuri de amidon și amestecuri de amidon în nutrețuri combinate.

12.6.2. Măsurare cu zaharimetrul

Conținut de amidon (%) = $2\,000 / [\alpha]_D^{20} \times (2N \times 0,665) \times (S - S') / 100 - 26,6N \times (S - S') / [\alpha]_D^{20}$,

unde:

S = rotația optică totală în grade zaharimetrice;

S' = rotația optică în grade zaharimetrice a substanțelor

solubile în etanol 40 % (v/v);

N = greutatea (g) zaharozei în 100 ml de apă determinînd o rotație optică de 100 grade zaharimetrice măsurată cu un tub de 200 mm

16,29 g pentru zaharimetrele franceze

26 g pentru zaharimetrele germane

20 g pentru zaharimetrele mixte;

$[\alpha]_D^{20}$ = rotația optică specifică a amidonului pur (a se vedea indicațiile de la subpunctul 12.6.1.).

12.6.3. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească 0,4 în valoare absolută pentru un conținut de amidon mai mic de 40 % și 1 % în valoare relativă în cazul conținutului de amidon egal sau mai mare de 40 %.

12.7. Observații

12.7.1. În cazul în care eșantionul conține mai mult de 6 % carbonați, calculați sub formă de carbonat de calciu, aceștia trebuie distruși prin tratare cu o cantitate perfect adecvată de acid sulfuric diluat înaintea determinării rotației optice totale.

12.7.2. În cazul produselor cu un conținut mare de lactoză, cum ar fi zerul praf sau laptele praf degresat, se procedează după cum urmează după adăugarea a 80 ml etanol. La balon se fixează un condensator cu reflux, iar balonul se scufundă într-o baie de apă la 50°C timp de 30 minute. Se lasă să se răcească și se continuă analiza astfel cum se indică la subpunctul 12.5.3.

12.7.3. În cazul în care sînt prezente în cantități semnificative în nutrețuri, următoarele materii prime pentru nutrețuri sînt cunoscute ca dînd naștere la interferențe atunci cînd conținutul de amidon se determină prin metoda polarimetrică și, din acest motiv, se pot obține rezultate incorecte:

produse din sfeclă (de zahăr), precum pulpă de sfeclă (de zahăr), melasă de sfeclă (de zahăr), pulpă melasată de sfeclă (de zahăr), vinasă de sfeclă (de zahăr), zahăr (din sfeclă);

pulpă de citrice;

semințe de in; șrot de semințe de in; șrot de semințe de in rezultat după extracție;

semințe de rapiță; șrot de semințe de rapiță; șrot de semințe de rapiță rezultat după extracție; coji de semințe de rapiță;

semințe de floarea soarelui; șrot de semințe de floarea-soarelui rezultat după extracție; semințe de floarea-soarelui parțial decorticate, rezultate după extracție;

șrot de copra; șrot de copra rezultat după extracție;

pulpă de cartofi;

drojdie deshidratată;

produse bogate în inulină (de exemplu, fulgi și făină de topinambur);

jumări.

XIII. Determinarea conținutului de cenușă brută

13.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea în nutrețuri a conținutului de cenușă brută.

13.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se calcinează la 550°C; reziduul se cîntărește.

13.3. Reactiv utilizat

Nitrat de amoniu, soluție 20 % (greutate/volum).

13.4. Dispozitive

13.4.1. Plită.

13.4.2. Cuptor electric cu muflă, dotat cu termostat.

13.4.3. Creuzete pentru calcinare fabricate din silice, porțelan sau platină, de formă rectangulară (aproximativ 60 × 40 × 25 mm) sau circulară (diametru: 60-75 mm, înălțime: 20-40 mm).

13.5. Procedura de preparare

Se cîntăresc aproximativ 5 g de eșantion cu o abatere de 1 mg (2,5 g pentru produsele cu tendință de umflare) și se introduc într-un creuzet pentru calcinare, care în prealabil a fost încălzit la 550°C, răcit și tarat. Se așază creuzetul pe plită și se încălzește progresiv pînă la carbonizarea materialului. Se calcinează în conformitate cu mențiunile de la subpunctul 13.5.1. sau 13.5.2.

13.5.1. Se introduce creuzetul în cuptorul cu muflă calibrat, reglat la 550°C. Se menține la această temperatură pînă la obținerea unei cenuși albe, gri deschis sau roșiatice, aparent lipsită de particule carbonizate. Se introduce creuzetul într-un desicator, se lasă să se răcească și se cîntărește imediat.

13.5.2. Se introduce creuzetul în cuptorul cu muflă calibrat, reglat la 550°C. Se calcinează timp de 3 ore. Se introduce creuzetul într-un desicator, se lasă să se răcească și se cîntărește imediat. Se calcinează din nou timp de 30 minute pentru a asigura că greutatea cenușii rămîne constantă (pierderea de greutate între două cîntăriri succesive trebuie să fie mai mică sau egală cu 1 mg).

13.6. Calcularea rezultatelor

Greutatea reziduului se calculează prin deducerea tarei.

Rezultatul se exprimă ca procent din eșantion.

13.7. Observații

13.7.1. Cenușa substanțelor dificil de calcinat trebuie supusă unei calcinări inițiale timp de cel puțin trei ore, urmată de răcire și de adăugarea citorva picături de soluție de nitrat de amoniu 20 % sau de apă (cu grijă, pentru a evita dispersarea cenușii și formarea de aglomerări). Se continuă calcinarea după uscarea în cuptor. Operația se repetă pînă cînd calcinarea este completă.

13.7.2. În cazul substanțelor rezistente la tratamentul descris în subpunctul 13.7.1., se procedează în felul următor: după calcinare timp de trei ore, se introduce cenușa în apă caldă și se filtrează printr-un filtru mic, lipsit de cenușă. Filtrul și conținutul său se calcinează în creuzetul inițial. Filtratul se introduce în creuzetul răcit, se evaporă pînă la uscare, se calcinează și se cîntărește.

13.7.3. În cazul uleiurilor și grăsimilor, se cîntăresc cu precizie 25 g de eșantion într-un creuzet de dimensiuni adecvate. Se carbonizează prin aprinderea materialului cu ajutorul unei benzi de filtru de hîrtie, lipsit de cenușă. După combustie, se umețtează cu cît mai puțină apă. Se usucă și se calcinează astfel cum se descrie în subpunctul 13.5.

XIV. Determinarea cenușii insolubile în acid clorhidric**14.1. Obiectiv și domeniu de aplicare**

Prezenta metodă permite determinarea în nutrețuri a conținutului de substanțe minerale insolubile în acid clorhidric.

Se pot utiliza două metode, în funcție de natura eșantionului.

14.1.1. Metoda A: aplicabilă materiilor prime pentru nutrețuri organice și majorității nutrețurilor combinate.

14.1.2. Metoda B: aplicabilă compuşilor și amestecurilor minerale, precum nutrețurilor combinate al căror conținut de substanțe insolubile în acid clorhidric, determinat conform metodei A, este mai mare de 1 %.

14.2. Principiul de aplicare

14.2.1. Metoda A: eșantionul se calcinează, cenușa se fierbe în acid clorhidric, iar reziduul insolubil se filtrează și se cîntărește.

14.2.2. Metoda B: eșantionul se tratează cu acid clorhidric. Soluția se filtrează, reziduul se calcinează, iar cenușa astfel obținută se tratează conform metodei A.

14.3. Reactivi utilizați

14.3.1. Acid clorhidric 3 mol/litru.

14.3.2. Acid tricloracetic, soluție 20 % (greutate/volum).

14.3.3. Acid tricloracetic, soluție 1 % (greutate/volum).

14.4. Dispozitive

14.4.1. Plită.

14.4.2. Cuptor electric cu muflă, dotat cu termostat.

14.4.3. Creuzete pentru calcinare fabricate din silice, porțelan sau platină, de formă rectangulară (aproximativ 60 × 40 × 25 mm) sau circulară (diametru: 60-75 mm, înălțime: 20-40 mm).

14.5. Procedura de preparare

14.5.1. Metoda A:

Eșantionul se calcinează pentru determinarea cenușii brute. Se poate utiliza și cenușă obținută din analiza respectivă.

Se introduce cenușa într-un pahar de laborator de 250-400 ml, utilizînd 75 ml de acid clorhidric. Se aduce lent la fierbere și se fierbe încet timp de cincisprezece minute. Soluția caldă se filtrează printr-un filtru de hîrtie lipsit de cenușă, iar reziduul se spală cu apă caldă pînă cînd reacția acidă nu mai este vizibilă. Filtrul care conține reziduul se usucă și se calcinează într-un creuzet tarat, la o temperatură de minimum 550°C și maximum 700°C. Se răcește într-un desicator și se cîntărește.

14.5.2. Metoda B

Se cîntăresc 5 g de eșantion cu o abatere de 1 mg și se introduc într-un pahar de laborator de 250-400 ml. Se adaugă succesiv 25 ml apă și 25 ml acid clorhidric, se amestecă și se așteaptă ca efervescența să înceteze. Se adaugă încă 50 ml de acid clorhidric. Se așteaptă ca degajarea de gaz să înceteze, apoi se introduce paharul de laborator într-o baie de apă la temperatura de fierbere și se menține acolo timp de 30 de minute sau, dacă este necesar, mai mult, pentru ca amidonul eventual prezent să se hidrolizeze complet. Se filtrează pînă este încă cald, printr-un filtru lipsit de cenușă, iar filtrul se spală în 50 ml de apă caldă (a se vedea observația indicată în subpunctul 14.7.). Se introduce filtrul care conține reziduul într-un creuzet pentru calcinare, se usucă și se calcinează la o temperatură de minimum 550°C și maximum 700°C. Se introduce cenușa într-un pahar de laborator de 250-400 ml, utilizînd 75 ml de acid clorhidric; se continuă astfel cum se descrie în subpunctul 14.5.1.

14.6. Calcularea rezultatelor

Se calculează greutatea reziduului prin deducerea tarei. Rezultatul se exprimă ca procent din eșantion.

14.7. Observație

Dacă filtrarea se dovedește dificilă, se reia analiza, înlocuind cei 50 ml de acid clorhidric cu 50 ml de acid tricloracetic 20 % și spălînd filtrul într-o soluție caldă de acid tricloracetic 1 %.

XV. Determinarea carbonaților**15.1. Obiectiv și domeniu de aplicare**

Prezenta metodă permite determinarea în majoritatea nutrețurilor a cantității de carbonați, exprimați în mod convențional ca și carbonat de calciu.

15.2. Principiul de aplicare

Carbonații se descompun în acidul clorhidric; dioxidul de carbon eliberat se colectează într-un tub gradat, iar volumul său se compară cu cel eliberat în aceleași condiții de o cantitate cunoscută de carbonat de calciu.

15.3. Reactivi utilizați

15.3.1. Acid clorhidric, concentrație 1,10 g/ml.

15.3.2. Carbonat de calciu.

15.3.3. Acid sulfuric, aproximativ 0,05 mol/litru, colorat cu roșu de metil.

15.4. Dispozitiv

Aparat Scheibler-Dietrich.

15.5. Calcularea rezultatelor

Conținutul de carbonați, exprimați ca și carbonat de calciu, se calculează prin utilizarea următoarei formule:

$$X = V \times 100 / V_1 \times 2m,$$

unde:

X = % (g/g) de carbonați în eșantioane, exprimați ca și carbonat de calciu;

V = ml de CO₂ eliberat de porția de eșantion;

V₁ = ml de CO₂ eliberat de 0,5 g de CaCO₃;

m = greutatea, în grame, a porției de eșantion.

XVI. Determinarea fosforului total**Metoda fotometrică****16.1. Obiectiv și domeniu de aplicare**

Prezenta metodă permite determinarea în nutrețuri a conținutului de fosfor total. Ea este indicată în special pentru analiza produselor sărace în fosfor. În anumite cazuri (produs bogat în fosfor), se poate utiliza o metodă gravimetrică.

16.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se mineralizează, fie prin combustie uscată (în cazul nutrețurilor organice), fie prin dizolvare în mediu acid (în cazul nutrețurilor combinate minerale și al celor lichide), iar apoi se introduce în soluție acidă.

Soluția se tratează cu reactivul molibdovanadat. Densitatea optică a soluției galbene astfel formate se măsoară cu un spectrofotometru la 430 nm.

16.3. Reactivi utilizați

16.3.1. Carbonat de calciu.

16.3.2. Acid clorhidric, $\rho_{20} = 1,10$ g/ml (aproximativ 6 mol/litru).

16.3.3. Acid azotic, $\rho_{20} = 1,045$ g/ml.

16.3.4. Acid azotic, $\rho_{20} = 1,38-1,42$ g/ml.

16.3.5. Acid sulfuric, $\rho_{20} = 1,84$ g/ml.

16.3.6. Reactiv molibdovanadat: se amestecă 200 ml de soluție de heptamolibdat de amoniu (a se vedea mențiunea de la subpunctul 16.3.6.1.), 200 ml de soluție de monovanadat de amoniu, conform indicațiilor de la subpunctul 16.3.6.2. și 134 ml de acid azotic, indicat în subpunctul 16.3.4., într-un balon gradat de 1 litru. Se completează până la volum cu apă.

16.3.6.1. Soluție de heptamolibdat de amoniu: se dizolvă în apă fierbinte 100 g de heptamolibdat de amoniu (NH₄)₆Mo₇O₂₄·4H₂O. Se adaugă 10 ml de amoniac (concentrație 0,91 g/ml) și se completează cu apă până la 1 litru.

16.3.6.2. Soluție de monovanadat de amoniu: se dizolvă 2,35 g de monovanadat de amoniu NH₄VO₃ în 400 ml de apă fierbinte. Amestecând constant, se adaugă lent 20 ml de acid azotic diluat [7 ml de HNO₃, indicat în subpunctul 16.3.4., + 13 ml de H₂O] și se completează cu apă până la 1 litru.

16.3.7. Soluție etalon de 1 mg de fosfor per ml: se dizolvă 4,387 g de fosfat diacid de potasiu KH₂PO₄ în apă. Se completează cu apă până la 1 litru.

16.4. Dispozitive

16.4.1. Creuzete pentru calcinare din silice, porțelan sau platină.

16.4.2. Cuptor cu muflă electric, dotat cu termostat reglat la 550°C.

16.4.3. Flacon Kjeldahl de 250 ml.

16.4.4. Baloane gradate și pipete de precizie.

16.4.5. Spectrofotometru.

16.4.6. Eprubete cu diametru de aproximativ 16 mm, cu dopuri gradate la un diametru de 14,5 mm; capacitate: 25-30 ml.

16.5. Procedura de preparare

16.5.1. Prepararea soluției

În funcție de natura eșantionului, soluția se prepară astfel cum se indică în subpunctul 16.5.1.1. sau 16.5.1.2.

16.5.1.1. Procedura uzuală

Se cântărește 1 g de eșantion, sau mai mult, cu o abatere de 1 mg. Se introduce eșantionul de testat într-un flacon Kjeldahl, se adaugă 20 ml de acid sulfuric, se agită pentru a impregna complet substanța cu acid și pentru a preveni ca substanța să adere pe pereții flaconului, se încălzește și se menține la punctul de fierbere timp de 10 minute. Se lasă să se răcească ușor, se adaugă 2 ml de acid azotic (a se vedea mențiunea de la subpunctul 16.3.4.), se încălzește ușor, se lasă să se răcească ușor, se mai adaugă puțin acid azotic, indicat în subpunctul 16.3.4. și se readuce la punctul de fierbere. Se repetă această procedură până se obține o soluție incoloră. Se răcește, se adaugă puțină apă, se decantează lichidul într-un balon gradat de 500 ml clătind flaconul Kjeldahl cu apă fierbinte. Se lasă să se răcească, se completează până la volum cu apă, se omogenizează și se filtrează.

16.5.1.2. Eșantioane care conțin substanțe organice și sînt lipsite de fosfați diacizi de calciu și magneziu

Se cântăresc aproximativ 2,5 g de eșantion cu abatere de 1 mg într-un creuzet de calcinare. Se amestecă eșantionul de testat cu 1 g de carbonat de calciu până cînd se obține un amestec complet omogen. Se calcinează în cuptor la 550°C pînă se obține o cenușă albă sau gri (o cantitate mică de cărbune se ignoră). Se transferă cenușa într-un pahar de laborator de 250 ml. Se adaugă 20 ml de apă și acid clorhidric pînă cînd efervescența încetează. Se adaugă încă 10 ml de acid clorhidric. Se așează paharul de laborator pe o baie de nisip și conținutul se evaporă pînă la uscare, pentru a face silicea insolubilă. Se redizolvă rezidul în 10 ml de acid azotic (a se vedea mențiunea de la subpunctul 16.3.3.) și se fierbe pe baia de nisip sau pe o plită timp de 5 minute, fără a se evapora pînă la uscare. Se decantează lichidul într-un balon gradat de 500 ml, clătind paharul de mai multe ori cu apă fierbinte. Se lasă să se răcească, se completează pînă la volum cu apă, se omogenizează și se filtrează.

16.5.2. Apariția colorației și măsurarea densității optice

Se diluează o parte alicotă de filtrat obținut ca la subpunctul 16.5.1.1. sau 16.5.1.2. pentru a obține o concentrație de fosfor de maximum 40 μg/ml. Se introduc 10 ml din această soluție într-o eprubetă, descrisă în subpunctul 16.4.6 și se adaugă 10 ml de reactiv molibdovanadat. Se omogenizează și se lasă să stea timp de cel puțin 10 minute la 20°C. Densitatea optică se măsoară cu un spectrofotometru la 430 nm, prin comparație cu o soluție obținută prin adăugarea de 10 ml de reactiv molibdovanadat la 10 ml de apă.

16.5.3. Curba de calibrare

Din soluția etalon (a se vedea mențiunea de la subpunctul 16.3.7.) se prepară soluții care conțin 5, 10, 20, 30 și 40 μg de fosfor per ml, respectiv. Se iau 10 ml din fiecare din aceste soluții și se adaugă la 10 ml de reactiv molibdovanadat. Se omogenizează și se lasă să stea timp de cel puțin 10 minute la 20°C. Densitatea optică se măsoară astfel cum se indică în subpunctul 16.5.2.

Se trasează curba de calibrare prin înscrierea grafică a densităților optice în raport cu cantitățile corespunzătoare de fosfor. Pentru concentrații cuprinse între 0 și 40 μg/ml, curba va fi liniară.

16.6. Calcularea rezultatelor

Cantitatea de fosfor din eșantionul de testat se determină prin utilizarea curbei de calibrare.

Rezultatul se exprimă ca procent din eșantion.

Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele obținute în două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu depășesc:

3 %, relativ la rezultatul mai mare, pentru un conținut de fosfor mai mic de 5 %;

0,15 % în valoare absolută, pentru un conținut de fosfor egal sau mai mare de 5 %.

XVII. Determinarea clorului din cloruri

17.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea cantității de clor din clorurile solubile în apă, exprimate convențional ca clorură de sodiu. Este aplicabilă tuturor nutrețurilor.

17.2. Principiul de aplicare

Clorurile se dizolvă în apă. Dacă produsul conține materii organice, se limpezește. Soluția se acidifică ușor cu acid azotic, iar clorurile se precipită sub formă de clorură de argint cu ajutorul unei soluții de nitrat de argint. Excesul de nitrat de argint se titrează cu o soluție de tiocianat de amoniu, prin metoda Volhard.

17.3. Reactivi utilizați

17.3.1. Soluție de tiocianat de amoniu 0,1 mol/litru.

17.3.2. Soluție de nitrat de argint 0,1 mol/litru.

17.3.3. Soluție saturată de sulfat feric de amoniu $(\text{NH}_4)_2\text{Fe}(\text{SO}_4)_2$.

17.3.4. Acid azotic, concentrație: 1,38 g/ml.

17.3.5. Eter dietilic.

17.3.6. Acetonă.

17.3.7. Soluție Carrez I: se dizolvă 21,9 g de acetat de zinc $\text{Zn}(\text{CH}_3\text{COO})_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ și 3 g de acid acetic glacial în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

17.3.8. Soluție Carrez II: se dizolvă 10,6 g de ferocianură de potasiu $\text{K}_4\text{Fe}(\text{CN})_6 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$ în apă. Se completează cu apă până la 100 ml.

17.3.9. Cărbune activ, lipsit de cloruri și fără a le absorbi.

17.4. Dispozitiv

Mixer (agitator): aproximativ 35-40 rpm.

17.5. Procedura de preparare

17.5.1. Prepararea soluției

În funcție de natura eșantionului, se prepară o soluție conform indicațiilor menționate în subpunctul 17.5.1.1., 17.5.1.2. sau 17.5.1.3.

În același timp, se efectuează un test martor fără eșantionul de analizat.

17.5.1.1. Eșantioane fără materii organice

Se cîntăresc maximum 10 g de eșantion cu o abatere de 1 mg, care conțin maximum 3 g de clor sub formă de cloruri. Se introduc, împreună cu 400 ml de apă, într-un balon gradat de 500 ml la aproximativ 20°C. Se amestecă timp de treizeci de minute în agitator, se aduce la volum, se omogenizează și se filtrează.

17.5.1.2. Eșantioane care conțin materii organice, cu excepția produselor menționate în subpunctul 17.5.1.3.

Se cîntăresc aproximativ 5 g de eșantion cu o abatere de 1 mg și se introduc, împreună cu 1 g de cărbune activ, într-un balon gradat de 500 ml. Se adaugă 400 ml apă la

aproximativ 20°C și 5 ml de soluție Carrez I, se amestecă timp de 30 de secunde, apoi se adaugă 5 ml de soluție Carrez II. Se amestecă timp de treizeci de minute în agitator, se aduce la volum, se omogenizează și se filtrează.

17.5.1.3. Nutrețuri preparate termic, turte și făină de in, produse bogate în făină de in și alte produse bogate în mucilagii sau în substanțe coloidale (de exemplu amidon dextrinat)

Se prepară soluția astfel cum se descrie în subpunctul 17.5.1.2., dar nu se filtrează. Se decantează (dacă este necesar, se centrifughează), se îndepărtează 100 ml lichid supernatant și se transferă într-un flacon de măsurare de 200 ml.

Se amestecă cu acetonă și se aduce la volum cu acest solvent, se omogenizează și se filtrează.

17.5.2. Titarea

Cu ajutorul unei pipete, se transferă într-un flacon Erlenmeyer o cantitate cuprinsă între de 25 și 100 ml de filtrat (în funcție de conținutul anticipat de clor), obținut astfel cum se descrie în subpunctul 17.5.1.1., 17.5.1.2. sau 17.5.1.3. Porția alicotă nu trebuie să conțină mai mult de 150 mg de clor (Cl). Dacă este necesar, se diluează cu maximum 50 ml de apă, se adaugă 5 ml acid azotic, 20 ml de soluție saturată de sulfat feric de amoniu și două picături de soluție de tiocianat de amoniu transferată cu ajutorul unei biurete umplute până la gradația zero. Cu ajutorul unei biurete, se transferă soluția de nitrat de argint astfel încît să se obțină un exces de 5 ml. Se adaugă 5 ml de eter dietilic și se agită puternic pentru a coagula precipitatul. Excesul de nitrat de argint se titrează cu soluția de tiocianat de amoniu pînă cînd colorația maro-roșcat a persistat timp de un minut.

17.6. Calcularea rezultatelor

Cantitatea de clor (X), exprimată ca % de clorură de sodiu, se calculează cu ajutorul următoarei formule:

$$X = 5,845 \times (V_1 - V_2) / m,$$

unde:

V_1 = ml de soluție de nitrat de argint 0,1 mol/l adăugată;

V_2 = ml de soluție de tiocianat de amoniu 0,1 mol/l utilizată la titrare;

m = greutatea eșantionului.

Dacă testul martor indică un consum de soluție de nitrat de argint 0,1 mol/l, se deduce această valoare din volum ($V_1 - V_2$).

17.7. Observații

17.7.1. Titarea se poate face și prin potențimetrie.

17.7.2. În cazul produselor foarte bogate în uleiuri și grăsimi, se procedează mai întîi la o degresare cu eter dietilic sau cu eter de petrol.

17.7.3. În cazul făinii de pește, titrarea se poate efectua prin metoda Mohr.

Anexa nr. 4

la Hotărîrea Guvernului nr.686

din 13 septembrie 2012

Metodele de analiză pentru controlul nivelului admisibil de aditivi în nutrețuri

I. Determinarea vitaminei A

1.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea nivelului de vitamină A (retinol) din nutrețuri și premixuri. Vitamina A include alcoolul all-*trans*-retinil și izomerii săi *cis*, care se determină prin această metodă. Conținutul de vitamină A se exprimă în unități internaționale (UI) per kg. O UI corespunde activității a 0,3 μg de alcool all-*trans*-vitamină A sau a 0,344 μg all-*trans*-vitamină A acetat sau 0,550 μg all-*trans*-vitamină A palmitat.

Limita de cuantificare este 2 000 UI de vitamină A/kg.

1.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se hidrolizează cu o soluție de hidroxid de potasiu etanolic, iar vitamina A se extrage cu eter de petrol.

Solventul se îndepărtează prin evaporare, iar reziduu se dizolvă în metanol și, dacă este cazul, se diluează pînă la concentrația necesară. Conținutul de vitamină A se determină prin cromatografie lichidă de înaltă performanță cu fază inversată (RP-HPLC) cu ajutorul unui detector de UV sau de fluorescență. Parametrii cromatografiei se aleg astfel încît să nu existe separație între alcoolul all-*trans*-vitamină A și izomerii săi *cis*.

1.3. Reactivi utilizați

1.3.1. Etanol, $\sigma = 96\%$.

1.3.2. Eter de petrol, interval de fierbere 40-60°C.

1.3.3. Metanol.

1.3.4. Soluție de hidroxid de potasiu, $c = 50$ g/100 ml.

1.3.5. Soluție de ascorbat de sodiu, $c = 10$ g/100 ml (a se vedea observațiile de la subpunctul 1.7.7.).

1.3.6. Sulfură de sodiu, $\text{Na}_2\text{S} \cdot x\text{H}_2\text{O}$ ($x = 7-9$).

1.3.6.1. Soluție de sulfură de sodiu, $c = 0,5$ mol/l în glicerol, $\beta = 120$ g/l (pentru $x = 9$) (a se vedea observațiile de la subpunctul 1.7.8.).

1.3.7. Soluție de fenoltaleină, $c = 2$ g/100 ml în etanol.

1.3.8. 2-propanol.

1.3.9. Fază mobilă pentru HPLC: amestec de metanol și apă, de exemplu 980 + 20 (v + v). Proporția exactă este determinată de caracteristicile coloanei folosite.

1.3.10. Azot, lipsit de oxigen.

1.3.11. All-*trans*-vitamina A acetat, extra pură, cu activitate certificată, de exemplu $2,80 \times 10^6$ UI/g

1.3.11.1. Soluție stoc de all-*trans*-vitamină A acetat: se cântăresc 50 mg de vitamină A acetat cu o abatere de 0,1 mg într-un balon gradat de 100 ml. Se dizolvă în 2-propanol și se completează până la semn cu același solvent.

Concentrația nominală a acestei soluții este de 1 400 UI vitamină A per ml. Conținutul exact se determină în conformitate cu indicațiile de la subpunctul 1.5.6.3.1.

1.3.12. All-*trans*-vitamină A palmitat, extra pură, cu activitate certificată, de exemplu $1,80 \times 10^6$ UI/g

1.3.12.1. Soluție stoc de all-*trans*-vitamină A palmitat: se cântăresc 80 mg de vitamină A palmitat cu o abatere de 0,1 mg într-un balon gradat de 100 ml. Se dizolvă în 2-propanol și se completează până la semn cu același solvent. Concentrația nominală a acestei soluții este de 1 400 UI vitamina A per ml. Conținutul exact se determină în conformitate cu indicațiile de la subpunctul 1.5.6.3.2.

1.3.13. 2,6-di-*terț*-butil-4-metilfenol (BHT) (a se vedea observațiile de la subpunctul 1.7.5.).

1.4. Dispozitive

1.4.1. Evaporator rotativ cu vid.

1.4.2. Sticlărie laborator brună.

1.4.2.1. Baloane cu fund plat sau flacoane tip Erlenmeyer, 500 ml, cu orificiu din sticlă șlefuită.

1.4.2.2. Baloane gradate cu dopuri de sticlă șlefuită, cu gît îngust, de 10, 25, 100 și 500 ml.

1.4.2.3. Pîlnii de separare, conice, 1 000 ml, cu dopuri de sticlă șlefuită.

1.4.2.4. Flacoane piriforme, 250 ml, cu orificiu din sticlă șlefuită.

1.4.3. Condensator Allihn, cu lungime a mantalei de 300 mm, cu îmbinare de sticlă șlefuită și cu adaptor pentru conductă de alimentare cu gaz.

1.4.4. Filtru de hîrtie plisată pentru separarea fazelor, cu diametru de 185 mm (de exemplu Schleicher & Schuell 597 HY 1/2).

1.4.5. Echipament HPLC cu sistem de injecție

1.4.5.1. Coloană pentru cromatografie lichidă, 250 mm $\times$ 4 mm, C_{18} , cu particule de 5 sau 10 μm , sau echivalent (criteriu de performanță: un singur vîrf pentru toți izomerii de retinol în condițiile HPLC).

1.4.5.2. Detector de UV sau de fluorescență, cu ajustare variabilă a lungimii de undă.

1.4.6. Spectrofotometru cu celule de cuarț de 10 mm.

1.4.7. Baie de apă cu agitator magnetic.

1.4.8. Aparat de extracție compus din:

1.4.8.1. Cilindru din sticlă cu capacitatea de 1 l prevăzut cu gît și dop de sticlă șlefuite.

1.4.8.2. Piesă din sticlă șlefuită echipată cu o tijă laterală

și un tub reglabil care trece prin centru. Tubul ajustabil are un capăt inferior în formă de „U” și o duză la capătul opus, astfel încît stratul superior de lichid din cilindru să poată fi transferat într-o pîlnie de separare.

1.5. Procedura de preparare

Vitamina A este sensibilă la lumină (UV) și la oxidare. Toate operațiunile se efectuează în absența luminii (se utilizează sticlărie brună sau protejată cu o folie de aluminiu) și a oxigenului (alimentare cu azot). În timpul extracției, aerul de deasupra lichidului se înlocuiește cu azot (a se evita excesul de presiune slăbind din cînd în cînd dopul).

1.5.1. Prepararea eșantionului

Se macină eșantionul astfel încît să poată trece printr-o sită cu ochiuri de 1 mm, evitîndu-se producerea de căldură. Măcinarea se efectuează imediat înainte de cîntărire și saponificare, altfel pot exista pierderi de vitamină A.

1.5.2. Saponificarea

În funcție de conținutul de vitamină A, se cîntăresc 2-25 g de eșantion cu o abatere de 1 mg într-un balon cu fund plat sau într-un flacon tip Erlenmeyer de 500 ml. Se adaugă, agitînd circular, 130 ml de etanol, aproximativ 100 mg de 2,6-di-*terț*-butil-4-metilfenol (BHT), 2 ml de soluție de ascorbat de sodiu și 2 ml de soluție de sulfură de sodiu. Se montează un condensator (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.4.3.) la balon și acesta se scufundă într-o baie de apă cu agitator magnetic. Se încălzește pînă la fierbere și se lasă să reflueze timp de 5 minute. Apoi se adaugă 25 ml de soluție de hidroxid de potasiu prin condensatorul Allihn și se lasă să reflueze timp de încă 25 min, amestecînd continuu sub un jet slab de azot. Apoi se clătește condensatorul cu aproximativ 20 ml de apă, iar conținutul balonului se lasă să se răcească la temperatura camerei.

1.5.3. Procedura de extracție

Se transferă cantitativ prin decantare soluția de saponificare clătind cu un volum total de 250 ml de apă într-o pîlnie de separare de 1 000 ml sau în aparatul de extracție. Se clătește balonul utilizat la saponificare succesiv cu 25 ml de etanol și 100 ml de eter de petrol, iar lichidul de clătire se transferă în pîlnia de separare sau în aparatul de extracție. Proporția de apă și etanol în soluțiile combinate trebuie să fie de aproximativ 2:1. Se agită energic timp de 2 minute și se lasă la decantat timp de 2 minute.

1.5.3.1. Extracția cu ajutorul unei pîlnii de separare (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.4.2.3.)

Cînd straturile s-au separat (a se vedea observația de la subpunctul 1.7.3.), se transferă stratul de eter de petrol într-o altă pîlnie de separare. Se repetă de două ori această extracție cu 100 ml de eter de petrol, apoi de încă două ori cu 50 ml de eter de petrol.

Se spală de două ori extractele combinate în pîlnia de separare agitînd circular ușor (pentru a se evita formarea de emulsii) cu porții de 100 ml de apă și repetînd agitarea cu alte porții de apă de 100 ml pînă cînd apa rămîne incoloră la adăugarea de soluție de fenoltaleină (patru spălări sînt de obicei suficiente). Se filtrează extractul spălat cu un filtru plisat uscat pentru separarea fazelor cu scopul de a se îndepărta apa suspendată într-un balon gradat de 500 ml. Se clătește pîlnia de separare și filtrul cu 50 ml de eter de petrol, se completează pînă la semn cu eter de petrol și se amestecă bine.

1.5.3.2. Extracția cu ajutorul unui aparat de extracție (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.4.8.)

Cînd straturile s-au separat (a se vedea observația de la subpunctul 1.7.3.), se înlocuiește dopul cilindrului de sticlă cu piesa din sticlă șlefuită și se amplasează capătul inferior în formă de „U” a tubului reglabil astfel încît să se afle exact deasupra nivelului interfeței. Aplicînd o presiune din linia de azot asupra tijei laterale, se transferă stratul superior de eter de petrol într-o pîlnie de separare de

1 000 ml. Se adaugă 100 ml de eter de petrol în cilindrul de sticlă, se pune dopul și se agită energic. Se lasă straturile să se separe și se transferă stratul superior în pîlnia de separare. Se repetă procedura de extracție cu încă 100 ml de eter de petrol, apoi de două ori cu porții de 50 ml de eter de petrol și se adaugă straturile de eter de petrol în pîlnia de separare.

Se spală extractele combinate de eter de petrol astfel cum se descrie la subpunctul 1.5.3.1. și se procedează astfel cum se descrie la subpunctul respectiv.

1.5.4. Prepararea soluției eșantion pentru HPLC

Se pipetează o porție alicotă din soluția de eter de petrol (de la subpunctul 1.5.3.1. sau 1.5.3.2.) într-un flacon piriform de 250 ml. Se evaporă solventul aproape pînă la uscare în evaporatorul rotativ cu presiune redusă la o temperatură a băii care să nu depășească 40°C. Se restabilește presiunea atmosferică prin admisia azotului și se îndepărtează flaconul din evaporatorul rotativ. Se elimină restul de solvent cu un jet de azot, iar reziduul se dizolvă imediat într-un volum cunoscut (10-100 ml) de metanol (concentrația de vitamină A trebuie să fie cuprinsă în intervalul 5-30 UI/ml).

1.5.5. Determinarea prin HPLC

Vitamina A se separă pe o coloană cu fază inversată C_{18} (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.4.5.1.), iar concentrația se măsoară cu un detector de UV (325 nm) sau un detector de fluorescență (excitație: 325 nm, emisie: 475 nm) (1.4.5.2.).

Se injectează o porție alicotă (de exemplu 20 μ l) din soluția metanolică obținută la subpunctul 1.5.4. și se eluează cu faza mobilă, descrisă în subpunctul 1.3.9. Se calculează înălțimea medie a vîrfului (aria) mai multor injectări ale aceleiași soluții de eșantion și înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor mai multor injectări ale soluțiilor de calibrare, conform prevederilor subpunctului 1.5.6.2.

Condiții HPLC

Următoarele condiții specificate în tabelul nr. 1 din prezenta anexă se oferă cu titlu orientativ; se pot aplica alte condiții cu condiția ca ele să genereze rezultate echivalente.

Tabelul nr. 1

Condiții HPLC

Tehnica de măsurare	Valorile indicate
Coloana pentru cromatografie lichidă, conform specificațiilor de la subpunctul 1.4.5.1.	250 mm $\times$ 4 mm, C_{18} , particule de 5 μ m sau 10 μ m sau echivalent
Faza mobilă (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.3.9.)	Mixtură de metanol (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.3.3.) și apă, de exemplu 980 + 20 (v + v)
Rata fluxului	1 -2 ml/minut
Detector (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.4.5.2.)	Detector de UV (325 nm) sau detector de fluorescență (excitație: 325 nm/emisie: 475 nm)

1.5.6. Calibrarea

1.5.6.1. Prepararea soluțiilor etalon de lucru

Se pipetează 20 ml de soluție stoc de vitamină A acetat sau 20 ml de soluție stoc de vitamină A palmitat într-un balon cu fund plat sau într-un flacon tip Erlenmeyer de 500 ml și se hidrolizează astfel cum se descrie în subpunctul 1.5.2., dar fără a se adăuga 2,6-di-terț-butil-4-metilfenol (BHT). În continuare se extrage cu eter de petrol conform prevederilor descrise în subpunctul 1.5.3. și se completează pînă la 500 ml cu eter de petrol. Se evaporă 100 ml din acest extract în evaporatorul rotativ (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.5.4.) aproape pînă la uscare, se îndepărtează solventul care rămîne cu un jet de azot și se redizolvă reziduul în 10 ml de metanol. Concentrația nominală a acestei soluții este de 560 UI vitamină A per ml. Conținutul exact se determină

în conformitate cu indicațiile de la subpunctul 1.5.6.3.3.

Soluția etalon de lucru trebuie proaspăt preparată înainte de utilizare.

Se pipetează 2 ml din această soluție etalon de lucru într-un balon gradat de 20 ml, se completează pînă la semn cu metanol și se amestecă. Concentrația nominală a acestei soluții etalon de lucru diluate este de 56 UI de vitamină A per ml.

1.5.6.2. Prepararea soluțiilor de calibrare și curba de calibrare

Se transferă 1, 2, 5 și 10 ml din soluția etalon de lucru diluată într-o serie de baloane gradate de 20 ml, se completează pînă la semn cu metanol și se amestecă. Concentrațiile nominale ale acestor soluții sînt de 2,8, 5,6, 14 și respectiv 28 UI de vitamină A per ml.

Se injectează de mai multe ori cîte 20 μ l din fiecare soluție de calibrare și se determină înălțimile medii (ariile) ale vîrfurilor. Utilizînd înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor, se trasează o curbă de calibrare ținînd cont de rezultatele obținute cu soluția de control UV (a se vedea indicația de la subpunctul 1.5.6.3.3.).

1.5.6.3. Standardizarea UV (sub acțiunea razelor ultra-violete) a soluțiilor etalon

1.5.6.3.1. Soluția stoc de vitamină A acetat

Se pipetează 2 ml din soluția stoc de vitamină A acetat într-un balon gradat de 50 ml și se completează pînă la semn cu 2-propanol. Concentrația nominală a acestei soluții este de 56 UI de vitamină A per ml. Se pipetează 3 ml din această soluție diluată de vitamină A acetat într-un balon gradat de 25 ml și se completează pînă la semn cu 2-propanol. Concentrația nominală a acestei soluții este de 6,72 UI de vitamină A per ml. Se măsoară spectrul UV al acestei soluții comparativ cu cel al soluției de 2-propanol, în spectrofotometru, în intervalul 300-400 nm. Maximumul de extincție trebuie să fie între 325 și 327 nm.

Calculul conținutului de vitamină A:

$$UI \text{ vitamină A/ml} = E_{326} \times 19$$

$$(E_1^{1\%} \text{ cm pentru vitamină A acetat} = 1\,530 \text{ la } 326 \text{ nm în 2-propanol})$$

1.5.6.3.2. Soluția stoc de vitamină A palmitat

Se pipetează 2 ml de soluție stoc de vitamină A palmitat într-un balon gradat de 50 ml și se completează pînă la gradatie cu propanol-2. Concentrația nominală a acestei soluții este de 56 UI de vitamină A per ml. Se pipetează 3 ml din această soluție diluată de vitamină A palmitat într-un balon gradat de 25 ml și se completează pînă la semn cu 2-propanol. Concentrația nominală a acestei soluții este de 6,72 UI de vitamină A per ml. Se măsoară spectrul UV al acestei soluții comparativ cu cel al soluției de 2-propanol, în spectrofotometru, în intervalul 300-400 nm. Maximumul de extincție trebuie să fie între 325 și 327 nm.

Calculul conținutului de vitamină A:

$$UI \text{ vitamină A/ml} = E_{326} \times 19$$

$$(E_1^{1\%} \text{ cm pentru vitamină A palmitat} = 957 \text{ la } 326 \text{ nm în 2-propanol})$$

1.5.6.3.3. Soluția etalon de lucru de vitamină A

Se pipetează 3 ml din soluția etalon de lucru nediluată de vitamină A, preparată conform prevederilor descrise în subpunctul 1.5.6.1, într-un balon gradat de 50 ml și se completează pînă la semn cu 2-propanol. Se pipetează 5 ml din această soluție într-un balon gradat de 25 ml și se completează pînă la semn cu 2-propanol. Concentrația nominală a acestei soluții este de 6,72 UI de vitamină A per ml. Se măsoară spectrul UV al acestei soluții comparativ cu cel al soluției de 2-propanol, în spectrofotometru, în intervalul 300-400 nm.

Maximumul de extincție trebuie să fie între 325 și 327 nm.

Calculul conținutului de vitamină A:

$$UI \text{ vitamină A/ml} = E_{326} \times 18,3$$

($E_1^{1\%}$ cm pentru vitamină A alcool = 1 821 la 325 nm în 2-propanol)

1.6. Calcularea rezultatelor

Din înălțimea (aria) medie a vîrfurilor de vitamină A ale soluției de eșantion se determină concentrația soluției de eșantion în UI/ml prin referire la curba de calibrare.

Conținutul w de vitamină A al eșantionului, în UI/kg, este dat de următoarea formulă:

$$w = 500 \times c \times V_2 \times 1\,000 / V_1 \times m \text{ [UI/kg]},$$

în care:

c = concentrația de vitamină A a soluției de eșantion (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.5.4.), în UI/ml;

V_1 = volumul soluției de eșantion (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.5.4.), în ml;

V_2 = volumul de alicotă prelevat la subpunctul 1.5.4., în ml;

m = greutatea porției de testat, în g.

1.7. Observații

1.7.1. Pentru eșantioanele cu concentrații mici de vitamină A poate fi utilă combinarea extractelor cu eter de petrol provenite din două operații de saponificare (cantitate cîntărită: 25 g) într-o soluție de eșantion pentru determinare prin HPLC.

1.7.2. Greutatea eșantionului prelevat pentru analiză nu conține mai mult de 2 g de grăsimi.

1.7.3. Dacă separarea fazelor nu are loc, se adaugă aproximativ 10 ml de etanol pentru a fragmenta emulsia.

1.7.4. În cazul uleiului din ficat și al altor grăsimi pure, timpul de saponificare se prelungește la 45-60 minute.

1.7.5. Hidrochinona poate fi folosită în locul 2,6-di-terț-butil-4-metilfenol (BHT).

1.7.6. Utilizîndu-se o coloană cu fază normală, separarea izomerilor de retinol este posibilă. Dar în acest caz, înălțimile (ariile) vîrfurilor izomerilor all-*cis* și all-*trans* trebuie însumate pentru a face calcule.

1.7.7. Se pot folosi aproximativ 150 mg de soluție de acid ascorbic în locul soluției de ascorbat de sodiu.

1.7.8. Se pot folosi aproximativ 50 mg de EDTA în locul soluției de sulfură de sodiu.

1.7.9. În cazul analizei vitaminei A în înlocuitorii de lapte, se acordă o atenție deosebită la:

saponificare: din cauza cantității de grăsimi prezente în eșantion, poate fi necesară creșterea cantității de soluție de hidroxid de potasiu;

extracție: din cauza prezenței emulsiilor, poate fi necesară adaptarea valorii raportului de 2:1 pentru apă/etanol.

Pentru a verifica dacă metoda de analizare aplicată generează rezultate fiabile pentru această matrice specifică (înlocuitor de lapte), se aplică un test de recuperare pe o porție suplimentară de testat. Dacă rata de recuperare este mai mică de 80 %, rezultatul analitic trebuie corectat în funcție de recuperare.

1.8. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele obținute în două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească 15 % relativ la rezultatul mai mare.

II. Determinarea vitaminei E

2.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea nivelului de vitamină E din nutrețuri și premixuri. Conținutul de vitamină E se exprimă ca mg DL- α -tocoferol acetat per kg. 1 mg DL- α -tocoferol acetat corespunde la 0,91 mg DL- α -tocoferol (vitamină E).

Limita de cuantificare este 2 mg de vitamină E/kg. Această limită de cuantificare se obține doar cu detectorul de fluorescență. Cu un detector de UV, limita de cuantificare

este 10 mg/kg.

2.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se hidrolizează cu o soluție etanolică de hidroxid de potasiu, iar vitamină E se extrage cu eter de petrol. Solventul se îndepărtează prin evaporare, iar reziduu se dizolvă în metanol și, dacă este necesar, se diluează pînă la concentrația necesară. Conținutul de vitamină E se determină prin cromatografie lichidă de înaltă performanță cu fază inversată (RP-HPLC), utilizînd un detector de fluorescență sau de UV.

2.3. Reactivi utilizați

2.3.1. Etanol, $\sigma = 96\%$.

2.3.2. Eter de petrol, interval de fierbere 40-60°C.

2.3.3. Metanol.

2.3.4. Soluție de hidroxid de potasiu, c = 50 g/100 ml.

2.3.5. Soluție de ascorbat de sodiu, c = 10 g/100 ml (a se vedea observațiile de la subpunctul 2.7.7.).

2.3.6. Sulfură de sodiu, $\text{Na}_2\text{S} \cdot x\text{H}_2\text{O}$ (x = 7-9).

2.3.6.1. Soluție de sulfură de sodiu, c = 0,5 mol/l în glicerol, $\beta = 120$ g/l (pentru x = 9) (a se vedea observațiile de la subpunctul 2.7.8.).

2.3.7. Soluție de fenoltaleină, c = 2 g/100 ml în etanol.

2.3.8. Fază mobilă pentru HPLC: amestec de metanol și apă, de exemplu 980 + 20 (v + v). Proporția exactă este determinată de caracteristicile coloanei folosite.

2.3.9. Azot, lipsit de oxigen.

2.3.10. DL- α -tocoferol acetat, extra pur, cu activitate certificată

2.3.10.1. Soluție stoc de DL- α -tocoferol acetat: se cîntăresc 100 mg de DL- α -tocoferol acetat cu o abatere de 0,1 mg într-un balon gradat de 100 ml. Se dizolvă în etanol și se completează pînă la semn cu același solvent. 1 ml din această soluție conține 1 mg de DL- α -tocoferol acetat. (pentru control UV a se vedea descrierea de la subpunctul 2.5.6.1.3.; pentru stabilizare a se vedea observațiile de la subpunctul 2.7.4.).

2.3.11. DL- α -tocoferol, extra pur, cu activitate certificată

2.3.11.1. Soluția stoc de DL- α -tocoferol: se cîntăresc 100 mg de DL- α -tocoferol cu o abatere de 0,1 mg într-un balon gradat de 100 ml. Se dizolvă în etanol și se completează pînă la semn cu același solvent. 1 ml din această soluție conține 1 mg de DL- α -tocoferol (pentru control UV a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.5.6.2.3.; pentru stabilizare a se vedea observațiile de la subpunctul 2.7.4.).

2.3.12. 2,6-di-terț-butil-4-metilfenol (BHT) (a se vedea observațiile de la subpunctul 2.7.5.).

2.4. Dispozitive

2.4.1. Evaporator rotativ cu generare de film.

2.4.2. Sticlărie laborator brună.

2.4.2.1. Baloane cu fund plat sau flacoane tip Erlenmeyer, 500 ml, cu orificiu din sticlă șlefuită.

2.4.2.2. Baloane gradate cu dopuri de sticlă șlefuită, cu gît îngust, de 10, 25, 100 și 500 ml.

2.4.2.3. Pilni de separare, conice, 1 000 ml, cu dopuri de sticlă șlefuită.

2.4.2.4. Flacoane piriforme, 250 ml, cu orificiu din sticlă șlefuită.

2.4.3. Condensator Allihn, cu lungime a mantalei de 300 mm, cu imbinare de sticlă șlefuită și cu adaptor pentru conductă de alimentare cu gaz.

2.4.4. Filtru de hîrtie plisată pentru separarea fazelor, cu diametru de 185 mm (de exemplu Schleicher & Schuell 597 HY 1/2).

2.4.5. Echipament HPLC cu sistem de injecție.

2.4.5.1. Coloană pentru cromatografie lichidă, 250 mm $\times$ 4 mm, C_{18} , particule de 5 sau 10 μm , sau echivalent.

2.4.5.2. Detector de fluorescență sau de UV, cu ajustare

variabilă a lungimii de undă.

2.4.6. Spectrofotometru cu celule de cuarț de 10 mm.

2.4.7. Baie de apă cu agitator magnetic.

2.4.8. Aparat de extracție.

2.5. Procedura de preparare

Vitamina E este sensibilă la lumină (UV) și la oxidare. Toate operațiunile se efectuează în absența luminii (în recipiente de sticlă brună sau protejate cu folie de aluminiu) și în absența oxigenului (se expune unui flux de azot). În timpul extracției, aerul de deasupra lichidului se înlocuiește cu azot (a se evita excesul de presiune slăbind din când în când dopul).

2.5.1. Pregătirea eșantionului

Se macină eșantionul pentru a trece printr-o sită cu ochiuri de 1 mm, evitându-se producerea de căldură.

Măcinarea trebuie efectuată imediat înainte de cântărire și saponificare, în caz contrar riscându-se pierderi de vitamina E.

2.5.2. Saponificarea

În funcție de greutatea conținutului de vitamina E, se cântăresc, cu o abatere de 0,01 g, 2-25 g de eșantion într-un balon cu fund plat sau într-un flacon tip Erlenmeyer, de 500 ml. Se adaugă succesiv, agitând circular, 130 ml de etanol, cca 100 mg de 2,6-di-*terț*-butil-4-metilfenol (BHT), 2 ml de soluție de ascorbat de sodiu și 2 ml de soluție de sulfură de sodiu (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.3.6). Se montează un condensator la vas și se introduce vasul într-o baie de apă cu agitator magnetic. Se încălzește pînă la fierbere și se lasă să reflueze timp de 5 minute. Apoi se adaugă 25 ml de soluție de hidroxid de potasiu prin condensator și se lasă să reflueze timp de încă 25 minute, amestecînd sub un flux ușor de azot. Apoi se clătește condensatorul cu circa 20 ml de apă și se răcește conținutul vasului la temperatura camerei.

2.5.3. Procedura de extracție

Se transferă cantitativ prin decantare soluția saponificată, prin clătire cu un volum total de 250 ml de apă într-o pîlnie de separare de 1 000 ml sau în aparatul de extracție. Se clătește succesiv vasul de saponificare cu 25 ml de etanol și 100 ml de eter de petrol și se transferă lichidul de clătire în pîlnia de separare sau în aparatul de extracție. Proporția de apă și etanol în soluțiile combinate trebuie să fie de cca 2:1. Se agită energic timp de 2 minute și se lasă să se sedimenteze timp de 2 minute.

2.5.3.1. Extracția utilizînd o pîlnie de separare (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.4.2.3)

Cînd straturile s-au separat (a se vedea observația de la subpunctul 2.7.3.), se transferă stratul de eter de petrol într-o altă pîlnie de separare. Se repetă această extracție de două ori cu 100 ml eter de petrol și de două ori cu 50 ml eter de petrol.

Se spală de două ori extractele combinate în pîlnia de separare amestecînd ușor (pentru a se evita formarea de emulsii) cu cantități de 100 ml de apă și din nou, prin agitare repetată cu alte cantități de apă de 100 ml pînă cînd apa rămîne incoloră după adăugarea unei soluții de fenoltaleină (patru spălări sînt în general suficiente). Se filtrează extractul spălat cu un filtru cutat uscat pentru separarea fazelor pentru a se elimina apa în suspensie și se transferă într-un balon gradat de 500 ml. Se clătesc pîlnia de separare și filtrul cu 50 ml eter de petrol, se completează pînă la semn cu eter de petrol și se amestecă bine.

2.5.3.2. Extracția utilizînd un aparat de extracție (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.4.8.)

Cînd straturile s-au separat (a se vedea observația de la subpunctul 2.7.3.), se înlocuiește dopul cilindrului de sticlă prin inserție de sticlă șlefuită și se amplasează extremitatea inferioară în formă de „U” a tubului reglabil astfel încît să se afle exact deasupra nivelului interfeței. Aplicînd

o presiune de la generatorul de azot prin brațul lateral, se transferă stratul superior de eter de petrol într-o pîlnie de separare de 1 000 ml. Se adaugă 100 ml de eter de petrol în cilindrul de sticlă, se pune dopul și se agită energic. Se lasă straturile să se separe și se transferă stratul superior în pîlnia de separare. Se repetă procedura de extracție cu încă 100 ml eter de petrol, apoi de două ori cu cantități de 50 ml eter de petrol și se adaugă straturile de eter de petrol în pîlnia de separare.

Se spală extractele combinate de eter de petrol conform procedurii descrise în subpunctul 2.5.3.1. și se procedează conform punctului menționat.

2.5.4. Prepararea soluției de eșantion pentru HPLC

Se pipetează o parte alicotă din soluția de eter de petrol (de la subpunctul 2.5.3.1. sau 2.5.3.2.) într-un balon piriform de 250 ml. Se evaporă solventul aproape în totalitate pe evaporatorul rotativ, cu presiune redusă, la o temperatură a băii de apă de maximum 40°C. Se restabilește presiunea atmosferică prin admisie de azot, conform prevederilor subpunctului 2.3.9. și se îndepărtează balonul de pe evaporatorul rotativ. Se elimină restul de solvent cu un curent de azot (a se vedea observația de la subpunctul 2.3.9.) și se dizolvă imediat reziduul într-un volum cunoscut (10-100 ml) de metanol (concentrația de DL- α -tocoferol trebuie să fie de ordinul a 5-30 μ g/ml).

2.5.5. Determinarea prin HPLC

Vitamina E se separă pe o coloană C_{18} cu fază inversată (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.4.5.1.), iar concentrația se măsoară cu un detector de fluorescență (excitație: 295 nm, emisie: 330 nm) sau cu un detector de UV (292 nm), conform prevederilor descrise în subpunctul 2.4.5.2.

Se injectează o parte alicotă (de exemplu 20 μ l) din soluția metanolică obținută conform prevederilor indicate în subpunctul 2.5.4. și se eluează cu faza mobilă (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.3.8.). Se calculează înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor pentru mai multe injectări ale aceleiași soluții eșantion și înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor pentru mai multe injectări ale soluțiilor de calibrare, conform prevederilor subpunctului 2.5.6.2.

Condiții HPLC

Următoarele condiții specificate în tabelul nr. 2 sînt propuse cu titlu orientativ; se pot aplica și alte condiții, dacă acestea conduc la rezultate echivalente.

Tabelul nr. 2

Condiții HPLC

Tehnica de măsurare	Valorile indicate
Coloana pentru cromatografie lichidă, conform specificațiilor de la subpunctul 2.4.5.1.	250 mm $\times$ 4 mm, C_{18} , particule de 5 μ m sau 10 μ m sau echivalent
Faza mobilă (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.3.8.)	Amestec de metanol și apă de exemplu 980 + 20 (v + v)
Debit	1 -2 ml/minut
Detector (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.4.5.2.)	Detector de fluorescență (excitație: 295 nm/emisie: 330 nm) sau detector de UV (292 nm)

2.5.6. Calibrarea (acetat de DL- α -tocoferol sau DL- α -tocoferol)

2.5.6.1. Etalon de acetat de DL- α -tocoferol

2.5.6.1.1. Prepararea soluției etalon de lucru

Se picură din pipetă 25 ml din soluția stoc de acetat de DL- α -tocoferol (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.3.10.1.) într-un balon cu fundul plat sau într-un flacon tip Erlenmeyer, de 500 ml și se hidrolizează conform procedurii descrise la subpunctul 2.5.2. Se realizează apoi extracția cu eter de petrol conform descrierii de la subpunctul 2.5.3. și se completează pînă la 500 ml cu eter de petrol. Se lasă să se evapore 25 ml din acest extract aproape în

totalitate în evaporatorul rotativ (a se vedea observația de la subpunctul 2.5.4.), se îndepărtează solventul rămas într-un curent de azot și se dizolvă din nou reziduul în 25 ml de metanol. Concentrația nominală a acestei soluții este de 45,5 µg DL-α-tocoferol per ml, echivalent cu 50 µg acetat de DL-α-tocoferol per ml. Soluția etalon de lucru trebuie să fie preparată imediat înainte de utilizare.

2.5.6.1.2. Prepararea soluțiilor de calibrare și a curbei de calibrare

Se transferă 1, 2, 4 și 10 ml din soluția etalon de lucru într-o serie de baloane gradate de 20 ml, se completează până la semn cu metanol și se amestecă. Concentrațiile nominale ale acestor soluții sint 2,5, 5, 10 și 25 µg/ml acetat de DL-α-tocoferol, echivalent cu 2,28, 4,55, 9,1 µg/ml și 22,8 µg/ml DL-α-tocoferol.

Se injectează de mai multe ori câte 20 µl din fiecare soluție de calibrare și se determină înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor. În funcție de înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor, se trasează o curbă de calibrare.

2.5.6.1.3. Standardizarea UV (sub acțiunea razelor ultraviolete) a soluției stoc de acetat de DL-α-tocoferol (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.3.10.1.)

Se diluează 5 ml din soluția stoc de acetat de DL-α-tocoferol în 25 ml de etanol și se măsoară spectrul UV al acestei soluții față de etanol în spectrofotometru, între 250 nm și 320 nm.

Absorbția maximă este de 284 nm:

$$E_1^{1\%} 1 \text{ cm} = 43,6 \text{ la } 284 \text{ nm în etanol}$$

La această diluție trebuie să se obțină o valoare de extincție între 0,84 și 0,88.

2.5.6.2. Etalonul de DL-α-tocoferol

2.5.6.2.1. Prepararea soluției etalon de lucru

Se pun cu pipeta 2 ml din soluția stoc de DL-α-tocoferol într-un balon gradat de 50 ml, se dizolvă în metanol și se completează până la semn cu metanol. Concentrația nominală a acestei soluții este de 40 µg DL-α-tocoferol per ml, echivalent cu 44 µg acetat DL-α-tocoferol per ml. Soluția etalon de lucru trebuie să fie preparată imediat înainte de utilizare.

2.5.6.2.2. Prepararea soluțiilor de calibrare și a curbei de calibrare

Se transferă 1, 2, 4 și 10 ml din soluția etalon de lucru într-o serie de baloane gradate de 20 ml, se completează până la semn cu metanol și se amestecă. Concentrațiile nominale ale acestor soluții sint 2, 4, 8 și 20 µg/ml DL-α-tocoferol, echivalent cu 2,2, 4,4, 8,79 µg/ml și 22 µg/ml acetat de DL-α-tocoferol.

Se injectează de mai multe ori câte 20 µl din fiecare soluție de calibrare și se determină înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor. În funcție de înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor, se trasează o curbă de calibrare.

2.5.6.2.3. Standardizarea UV (sub acțiunea razelor ultraviolete) a soluției stoc de DL-α-tocoferol (a se vedea observația de la subpunctul 2.3.11.1.)

Se diluează 2 ml din soluția stoc de DL-α-tocoferol în 25 ml de etanol și se măsoară spectrul UV al acestei soluții față de etanol în spectrofotometru între 250 nm și 320 nm.

Absorbția maximă este de 292 nm:

$$E_1^{1\%} 1 \text{ cm} = 75,8 \text{ la } 292 \text{ nm în etanol}$$

La această diluție trebuie să se obțină o valoare de extincție de 0,6.

2.6. Calcularea rezultatelor

Pornindu-se de la înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor de vitamina E ale soluției de eșantion, se determină concentrația soluției de eșantion în µg/ml (calculată ca acetat de α-tocoferol) prin referire la curba de calibrare (vezi subpunctul 2.5.6.1.2. sau 2.5.6.2.2.).

Conținutul w de vitamina E al eșantionului, exprimat în mg/kg, este dat de următoarea formulă:

$$w = 500 \times c \times V_2 / V_1 \times m \text{ [mg/kg]},$$

unde:

c = concentrația de vitamina E (ca acetat de α-tocoferol) al soluției de eșantion (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.5.4.) în µg/ml;

V₁ = volumul soluției de eșantion (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.5.4.), în ml;

V₂ = volumul părții alicote luate conform subpunctului 2.5.4., în ml;

m = greutatea porțiunii de testat, în g.

2.7. Observații

2.7.1. Pentru eșantioanele cu o concentrație redusă de vitamina E, poate fi utilă combinarea extractelor în eter de petrol provenite din două saponificări (cantitate cîntărită: 25 g) într-o soluție de eșantion pentru determinarea prin HPLC.

2.7.2. Eșantionul prelevat pentru analiză nu conține mai mult de 2 g de grăsime.

2.7.3. Dacă nu are loc separația fazelor, se adaugă cca 10 ml de etanol pentru a fragmenta emulsia.

2.7.4. Odată efectuată măsurătoarea spectrofotometrică a soluției de acetat de DL-α-tocoferol sau de DL-α-tocoferol, conform prevederilor subpunctului 2.5.6.1.3. sau 2.5.6.2.3., se adaugă cca 10 mg de 2,6-di-terț-butil-4-metilfenol (BHT) la soluție (a se vedea mențiunea de la subpunctul 2.3.10.1.) și se conservă soluția la frigider (durata maximă de stocare patru săptămîni).

2.7.5. 2,6-di-terț-butil-4-metilfenol (BHT) poate fi înlocuit cu hidrochinonă.

2.7.6. Utilizîndu-se o coloană în fază normală este posibilă separarea tocoferolilor α, β, γ și δ.

2.7.7. Soluția de ascorbat de sodiu poate fi înlocuită cu cca 150 mg de acid ascorbic.

2.7.8. Soluția de sulfură de sodiu poate fi înlocuită cu cca 50 mg de EDTA.

2.7.9. Acetatul de vitamina E hidrolizează foarte rapid în condiții alcaline fiind, prin urmare, foarte sensibil la oxidare, mai ales în prezența oligoelementelor, cum ar fi fierul sau cuprul. Determinarea vitaminei E în premixuri la niveluri de peste 5 000 mg/kg ar avea drept consecință o degradare a vitaminei E. Prin urmare, pentru confirmare se recomandă o metodă HPLC care include o formulă pentru dizolvarea enzimatică a vitaminei E în absența fazei de saponificare alcalină.

2.8. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele realizate pe același eșantion nu trebuie să depășească 15% din rezultatul superior.

III. Determinarea oligoelementelor fier, cupru, mangan și zinc

3.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea oligoelementelor fier, cupru, mangan și zinc din nutrețuri. Limitele de cuantificare sint:

fier (Fe): 20 mg/kg;

cupru (Cu): 10 mg/kg;

mangan (Mn): 20 mg/kg;

zinc (Zn): 20 mg/kg.

3.2. Principiul de aplicare

Eșantionul este pus în soluție de acid clorhidric după distrugerea materiei organice, dacă aceasta este prezentă. Se determină elementele fier, cupru, mangan și zinc, după o diluare corespunzătoare, cu ajutorul spectrometriei de absorbție atomică.

3.1. Reactivi utilizați

Pentru prepararea reactivilor și a soluțiilor analitice se folosește apă fără cationii care urmează să fie determinați, obținută fie prin distilarea dublă a apei într-un distilator din sticlă borosilicat sau din cuarț, fie prin dublu tratament cu

rășină schimbătoare de ioni.

Reactivii trebuie să fie cel puțin de calitate analitică. Absența elementului care urmează să fie determinat trebuie verificată într-un experiment martor. Dacă este necesar, reactivii trebuie să fie purificați în continuare.

3.3.1. Acid clorhidric (d: 1,19 g/ml).

3.3.2. Acid clorhidric (6 mol/litru).

3.3.3. Acid clorhidric (0,5 mol/litru).

3.3.4. Acid fluorhidric 38-40 % (v/v) cu un conținut de fier (Fe) de mai puțin de 1 mg/litru și un reziduu după evaporare de mai puțin de 10 mg (ca sulfat)/litru.

3.3.5. Acid sulfuric (d: 1,84 g/ml).

3.3.6. Peroxid de hidrogen [circa 100 volume de oxigen (30 % în greutate)].

3.3.7. Soluție etalon de fier (1 000 µg Fe/ml) preparată conform prevederilor descrise în subpunctul 3.3.7.1. sau o soluție echivalentă folosită în comerț: se dizolvă 1 g de sîrmă de fier în 200 ml de acid clorhidric 6 mol/litru (a se vedea observația de la subpunctul 3.3.2.), se adaugă 16 ml de peroxid de hidrogen și se completează pînă la un litru cu apă.

3.3.7.1. Soluție etalon de lucru de fier (100 µg Fe/ml) preparată diluind o parte din soluția etalon cu 9 părți de apă.

3.3.8. Soluție etalon de cupru (1 000 µg Cu/ml) preparată conform indicațiilor descrise în subpunctul 3.3.8.1. sau o soluție echivalentă folosită în comerț: se dizolvă 1 g de praf de cupru în 25 ml de acid clorhidric 6 mol/litru (a se vedea observația de la subpunctul 3.3.2.), se adaugă 5 ml de peroxid de hidrogen și se completează pînă la un litru cu apă.

3.3.8.1. Soluție etalon de cupru de lucru (10 µg Cu/ml) preparată diluind o parte din soluția standard (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.8.) cu 9 părți de apă și apoi diluind o parte din soluția rezultată cu 9 părți de apă.

3.3.9. Soluție etalon de mangan (1000 µg Mn/ml) preparată conform prevederilor descrise în subpunctul 3.3.9.1. sau o soluție echivalentă folosită în comerț: se dizolvă 1 g de praf de mangan în 25 ml de acid clorhidric 6 mol/litru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.2.) și se completează pînă la un litru cu apă.

3.3.9.1. Soluție etalon de lucru de mangan (10 µg Mn/ml) preparată diluind o parte din soluția etalon cu 9 părți de apă și apoi diluind o parte din soluția rezultată cu 9 părți de apă.

3.3.10. Soluție etalon de zinc (1 000 µg Zn/ml) preparată conform indicațiilor descrise în subpunctul 3.3.10.1. sau o soluție echivalentă utilizată în comerț: se dizolvă 1 g de zinc sub formă de benzi sau folii în 25 ml de acid clorhidric 6 mol/litru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.2.) și se completează pînă la un litru cu apă.

3.3.10.1. Soluție etalon de lucru de zinc (10 µg Zn/ml) preparată diluind o parte din soluția etalon cu 9 părți de apă și apoi diluind o parte din soluția rezultată cu 9 părți de apă.

3.3.11. Soluție de clorură de lantan: se dizolvă 12 g de oxid de lantan în 150 ml de apă, se adaugă 100 ml de acid clorhidric 6 mol/litru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.2.) și se completează pînă la un litru cu apă.

3.4. Dispozitive

3.4.1. Cuptor cu muflă cu reglare de temperatură și, preferabil, cu dispozitiv de înregistrare.

3.4.2. Sticlăria trebuie să fie de tip borosilicat rezistent și se recomandă folosirea aparaturii rezervate exclusiv pentru determinarea oligoelementelor.

3.4.3. Spectrofotometru de absorbție atomică care îndeplinește cerințele metodei cu privire la sensibilitatea și precizia în intervalul necesar.

3.5. Procedura de preparare

Este important ca atunci cînd se măsoară oligoelementele să se țină cont de riscul de contaminare, în special cu zinc, cupru și fier. Din acest motiv, echipamentul folosit în cursul preparării eșantioanelor trebuie să nu conțină aceste metale.

Pentru reducerea riscului general de contaminare, se lucrează într-o atmosferă fără praf, folosind un echipament curățat cu mare atenție și o sticlărie spălată cu grijă. Determinarea zincului este în mod special sensibilă la multe tipuri de contaminare, de exemplu prin intermediul sticlăriei, al reactivilor, al prafului etc.

Greutatea eșantionului care urmează să fie calcinat rezultă din cantitatea aproximativă de oligoelemente din nutrețuri în raport cu sensibilitatea spectrofotometrului folosit. Pentru anumite tipuri de nutrețuri, sărace în oligoelemente, poate fi necesar să se înceapă cu un eșantion de 10-20 g și să se completeze soluția finală numai pînă la 100 ml.

Arderea trebuie efectuată într-un cuptor închis fără injectare de aer sau de oxigen.

Temperatura indicată de piometru nu trebuie să depășească 475°C.

3.5.1. Eșantioane care conțin materie organică

3.5.1.1. Arderea și prepararea soluției pentru analiză

3.5.1.1.1. Respectînd prevederile pct.3.5. se introduc 5-10 g de eșantion cîntărit cu o abatere de 0,2 mg într-un creuzet de cuarț sau platină, se usucă într-un cuptor la 105°C și se introduce creuzetul în cuptorul cu muflă neîncălzit. Se închide cuptorul și se mărește treptat temperatura pînă la 450-475°C, timp de circa 90 minute. Se menține temperatura timp de 4-16 ore (de exemplu, peste noapte), pentru a îndepărta materialul carbonic și apoi se deschide cuptorul și se lasă să se răcească.

Se umezește cenușa cu apă și se transferă substanța obținută într-un pahar de laborator de 250 ml. Se spală creuzetul cu o cantitate totală de circa 5 ml de acid clorhidric (a se vedea observația de la subpunctul 3.3.1.) și se adaugă acesta din urmă încet și cu atenție în paharul de laborator (poate apărea o reacție puternică din cauza formării de CO₂). Se adaugă acid clorhidric (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.1.), picătură cu picătură, agitîndu-se, pînă cînd efervescența încetează. Se evaporă pînă la uscare, agitîndu-se din cînd în cînd cu o baghetă de sticlă.

Se adaugă apoi 15 ml de acid clorhidric 6 mol/litru (a se vedea observația de la subpunctul 3.3.2.) la reziduu, apoi circa 120 ml de apă. Se amestecă cu bagheta de sticlă, care se lasă în paharul de laborator, și se acoperă paharul cu o sticlă de ceas. Se aduce încet la fierbere și se menține la punctul de fierbere pînă cînd cenușa se dizolvă complet. Se filtrează cu hîrtie de filtru lipsită de cenușă și se colectează filtratul într-un balon gradat de 250 ml. Se spală paharul de laborator și se filtrează cu 5 ml de acid clorhidric 6 mol/litru fierbinte (a se vedea observația de la subpunctul 3.3.2.) și de două ori cu apă fiartă. Se umple balonul gradat cu apă pînă la semn (concentrația de HCl: circa 0,5 mol/litru).

3.5.1.1.2. Dacă reziduu din filtru este negru (cărbune), se reintroduce în cuptor și se calcinează din nou la 450-475°C.

Calcinarea, care necesită numai cîteva ore (circa 3-5 ore), este completă cînd cenușa este albă sau aproape albă.

Se dizolvă reziduu cu aproximativ 2 ml de acid clorhidric, conform prevederilor subpunctului 3.3.1., se evaporă pînă la uscare și se adaugă 5 ml de acid clorhidric 6 mol/litru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.2.). Se încălzește, se filtrează soluția în balonul gradat și se umple cu apă pînă la semn (concentrația HCl: circa 0,5 mol/litru).

3.5.1.2. Determinarea spectrofotometrică

3.5.1.2.1. Pregătirea soluțiilor de calibrare

Pentru fiecare dintre elementele care urmează să fie determinate se prepară din soluțiile etalon de lucru descrise în subpunctele 3.3.7.1., 3.3.8.1., 3.3.9.1. și 3.3.10.1. o gamă de soluții de calibrare, fiecare soluție de calibrare având o concentrație de HCl de aproximativ 0,5 mol/litru și (în cazul fierului, manganului și zincului) o concentrație de clorură de lantan echivalentă cu 0,1 % La (g/v).

Concentrațiile de oligoelemente selectate trebuie să se situeze în intervalul sensibilității spectrofotometrului utilizat. Tabelele nr. 3, nr.4, nr.5 și nr.6 indică compozițiile unor seturi tipice de soluții de calibrare.

Tabelul nr. 3

Concentrația de fier

Unitatea de măsură	Valorile indicate						
μg Fe/ml	0	0,5	1	2	3	4	5
ml de soluție etalon de lucru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.7.1.) (1 ml = 100 μg Fe)	0	0,5	1	2	3	4	5
ml HCl (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.3.2.)	7	7	7	7	7	7	7
+ 10 ml de soluție de clorură de lantan (descrisă în subpunctul 3.3.11.) și se completează până la 100 ml cu apă							

Tabelul nr. 4

Concentrația de cupru

Unitatea de măsură	Valorile indicate						
μg Cu/ml	0	0,1	0,2	0,4	0,6	0,8	1
ml de soluție etalon de lucru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.8.1.) (1 ml = 10 μg Cu)	0	1	2	4	6	8	10
ml HCl (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.2.)	8	8	8	8	8	8	8

Tabelul nr. 5

Concentrația de mangan

Unitatea de măsură	Valorile indicate						
μg Mn/ml	0	0,1	0,2	0,4	0,6	0,8	1
ml de soluție etalon de lucru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.9.1.) (1 ml = 10 μg Mn)	0	1	2	4	6	8	10
ml HCl (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.2.)	7	7	7	7	7	7	7
+ 10 ml de soluție de clorură de lantan (menționată în subpunctul 3.3.11.) și se completează până la 100 ml cu apă							

Tabelul nr. 6

Concentrația de zinc

Unitatea de măsură	Valorile indicate						
μg Zn/ml	0	0,05	0,1	0,2	0,4	0,6	0,8
ml de soluție etalon de lucru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.10.1.) (1 ml = 10 μg Zn)	0	0,5	1	2	4	6	8
ml HCl (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.2.)	7	7	7	7	7	7	7
+ 10 ml de soluție de clorură de lantan (menționată în subpunctul 3.3.11.) și se completează până la 100 ml cu apă							

3.5.1.2.2. Prepararea soluției pentru analiză

Pentru determinarea cuprului, soluția preparată la subpunctul 3.5.1.1. poate fi, în mod normal, folosită direct. Dacă este necesar să se obțină o concentrație situată în intervalul soluțiilor de calibrare, o parte alicotă poate fi pipetată într-un balon gradat de 100 ml și completată până la semn cu acid clorhidric 0,5 mol/litru (a se vedea mențiunea de la subpunctul 3.3.3.).

Pentru determinarea fierului, manganului și zincului, se pipetează o parte alicotă din soluția preparată la subpunctul 3.5.1.1. într-un balon gradat de 100 ml, se adaugă 10 ml de soluție de clorură de lantan și se completează până la semn cu acid clorhidric 0,5 mol/litru, specificat în subpunctul 3.3.3. (a se vedea punctul 3.8. din prezenta anexă).

3.5.1.2.3. Experiment martor

Experimentul martor trebuie să includă toate etapele prevăzute în procedura de preparare, cu excepția faptului că materialul eșantion este omis. Soluția de calibrare „0” nu trebuie să fie folosită ca martor.

3.5.1.2.4. Măsurarea absorbției atomice

Se măsoară absorbția atomică a soluțiilor de calibrare și a soluției care urmează să fie analizată folosind o flacără aer-acetilenă oxidantă, la următoarele lungimi de undă:

Fe: 248,3 nm

Cu: 324,8 nm

Mn: 279,5 nm

Zn: 213,8 nm

Fiecare măsurătoare se realizează de patru ori.

3.5.2. Nutrețuri minerale

Dacă eșantionul nu conține materie organică, calciarea prealabilă nu este necesară. Se procedează conform descrierii de la subpunctul 3.5.1.1.1. Evaporarea cu acid fluorhidric poate fi omisă.

3.6. Calcularea rezultatelor

Folosind o curbă de calibrare, se calculează concentrația de oligoelemente în soluția care urmează să fie analizată și se exprimă rezultatul în mg de oligoelemente per kg de eșantion (ppm).

3.7. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion de către același laborant nu depășește:

a) 5 mg/kg, în valoare absolută, pentru conținutul de oligoelement în cauză până la 50 mg/kg;

b) 10 % din valoarea superioară, pentru un conținut de oligoelement în cauză de la 50 până la 100 mg/kg;

c) 10 mg/kg, în valoare absolută, pentru un conținut de oligoelement în cauză de la 100 până la 200 mg/kg;

d) 5 % din valoarea superioară, pentru un conținut de oligoelement în cauză mai mare de 200 mg/kg.

3.8. Observații

Prezența de cantități mari de fosfați ar putea interfera cu determinarea fierului, manganului și zincului. Astfel de interferențe trebuie să fie corectate adăugând soluție de clorură de lantan. Dacă, însă, în eșantion, raportul de greutate Ca + Mg/P este > 2, adăugarea soluției de clorură de lantan la soluția de analizat și la soluțiile de calibrare poate fi omisă.

IV. Determinarea conținutului de halofuginonă

DL-trans-7-brom-6-clor-3-[3-(3-hidroxi-2-piperidil) acetoni]-chinazolin-4-(3H)-onă-hidrobromid

4.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului de halofuginonă din nutrețuri. Limita de cuantificare este de 1 mg/kg.

4.2. Principiul de aplicare

După tratarea cu apă fierbinte, halofuginona se extrage ca bază liberă în acetat de etil și ulterior se separă ca hidroclorid, într-o soluție apoasă de acid. Extractul se purifică prin cromatografie prin schimb ionic. Conținutul de halofuginonă se determină prin cromatografie lichidă de înaltă performanță cu fază inversată (RP-HPLC), prin utilizarea unui detector de raze UV.

4.3. Reactivi utilizați

4.3.1. Acetonitril, de calitate HPLC.

4.3.2. Rășină Amberlit XAD-2.

4.3.3. Acetat de amoniu.

4.3.4. Acetat de etil.

4.3.5. Acid acetic glacial.

4.3.6. Substanța etalon halofuginonă (*DL-trans-7-brom-6-clor-3-[3-(3-hidroxi-2-piperidil)acetoni]chinazolin-4-(3H)-onă hidrobromid*, E 764)

4.3.6.1. Soluție etalon stoc de halofuginonă, 100 µg/ml

Se cântăresc, cu o abatere de 0,1 mg, 50 mg de halofuginonă într-un balon gradat de 500 ml, apoi se dizolvă în soluție tampon de acetat de amoniu, se completează până la semn cu soluție tampon și se amestecă. Această soluție este stabilă timp de trei săptămâni, la 5°C, dacă este depozitată la întuneric.

4.3.6.2. Soluții de calibrare

Se transferă 1, 2, 3, 4 și 6 ml de soluție etalon stoc într-o serie de baloane gradate de 100 ml. Se completează până la semn cu fază mobilă (a se vedea mențiunea de subpunctul 4.3.21.) și se amestecă. Soluțiile au concentrații de 1, 2, 3, 4 și 6 µg/ml de halofuginonă. Aceste soluții se prepară imediat înainte de utilizare.

4.3.7. Acid clorhidric (p20 aproximativ 1,16 g/ml).

4.3.8. Metanol.

4.3.9. Nitrat de argint.

4.3.10. Ascorbat de sodiu.

4.3.11. Carbonat de sodiu.

4.3.12. Clorură de sodiu.

4.3.13. EDTA (acid etilendiaminotetraacetic, sare disodică).

4.3.14. Apă, de calitate HPLC.

4.3.15. Soluție de carbonat de sodiu, c = 10 g/100 ml.

4.3.16. Soluție de carbonat de sodiu saturată cu clorură de sodiu, c = 5 g/100 ml

Se dizolvă 50 g de carbonat de sodiu în apă, se diluează până la 1 litru și se adaugă clorură de sodiu până la saturarea soluției.

4.3.17. Acid clorhidric, aproximativ 0,1 mol/l

Se diluează 10 ml de HCl în apă până la 1 litru.

4.3.18. Soluție tampon de acetat de amoniu, aproximativ 0,25 mol/l

Se dizolvă 19,3 g de acetat de amoniu și 30 ml de acid acetic glacial în apă de calitate HPLC și se diluează până la 1 litru.

4.3.19. Prepararea rășinii de Amberlit XAD-2

Se spală cu apă o cantitate corespunzătoare de Amberlit, până la îndepărtarea tuturor ionilor de clor, după cum indică testul cu nitrat de argint, conform prevederilor subpunctului 4.3.20., efectuat pe faza apoasă eliminată. Apoi se spală rășina cu 50 ml de metanol, se elimină metanolul și se depozitează rășina în metanol proaspăt.

4.3.20. Soluție de nitrat de argint, aproximativ 0,1 mol/l

Se dizolvă 0,17 g de nitrat de argint în 10 ml de apă.

4.3.21. Fază mobilă HPLC

Se amestecă 500 ml de acetonitril, de calitate HPLC cu 300 ml soluție tampon de acetat de amoniu și 1 200 ml de apă, de calitate HPLC. Se aduce pH-ul la valoarea 4,3 folosind acid acetic glacial. Se trece printr-un filtru de 0,22 µm (a se vedea mențiunea de la subpunctul 4.4.8.) și se degazează soluția (de exemplu prin ultrasunete timp de 10 minute). Această soluție este stabilă timp de o lună dacă este depozitată într-un recipient închis, la întuneric.

4.4. Dispozitive

4.4.1. Baie cu ultrasunete.

4.4.2. Evaporator rotativ cu generare de film.

4.4.3. Centrifugă.

4.4.4. Echipament HPLC cu detector de raze UV cu lungimi de undă variabile sau detector cu grup de diode

4.4.4.1. Coloană pentru cromatografie lichidă, 300 mm × 4 mm, C₁₈, particule de 10 µm sau o coloană echivalentă.

4.4.5. Coloană de sticlă (300 mm × 10 mm) prevăzută cu filtru de sticlă sinterizată și cu robinet de închidere.

4.4.6. Filtre din fibră de sticlă, cu diametru de 150 mm.

4.4.7. Filtre cu membrană de 0,45 µm.

4.4.8. Filtre cu membrană de 0,22 µm.

4.5. Procedura de preparare

Halofuginona ca bază liberă este instabilă în soluții alcaline sau de acetat de etil. Ea nu trebuie să rămână în acetat de etil mai mult de 30 de minute.

4.5.1. Aspecte generale

4.5.1.1. Se analizează un nutreț martor pentru a verifica absența halofuginonei și a substanțelor interferente.

4.5.1.2. Se efectuează un test de recuperare prin analiza nutrețului martor care a fost îmbogățit prin adăugarea unei cantități de halofuginonă, similară cu cea prezentă în eșantion. Pentru a obține o concentrație de 3 mg/kg se adaugă 300 µl din soluția etalon stoc la 10 g de nutreț martor, se amestecă și se așteaptă 10 minute înainte de a se începe etapa de extracție, conform prevederilor descrise în subpunctul 4.5.2.

Conform acestei metode, nutrețul martor este similar, ca tip, cu eșantionul, iar la analiză nu se detectează halofuginonă.

4.5.2. Procedura de extracție

Se cântăresc, cu o abatere de 0,1 g, 10 g de eșantion preparat, într-un tub de centrifugă de 200 ml, se adaugă 0,5 g de ascorbat de sodiu, 0,5 g de EDTA (acid etilendiaminotetraacetic, sare disodică) și 20 ml de apă, apoi se amestecă. Se plasează tubul într-o baie de apă timp de 5 minute (80°C). După răcire la temperatura camerei se adaugă 20 ml soluție de carbonat de sodiu și se amestecă. Se adaugă imediat 100 ml de acetat de etil și se agită energic cu mîna timp de 15 secunde. Apoi tubul se așează într-o baie cu ultrasunete timp de 3 minute și se slăbește dopul. Se centrifughează timp de 2 minute și se decantează faza de acetat de etil printr-un filtru de fibră de sticlă, într-o pilnie de separare de 500 ml. Se repetă extracția eșantionului cu o a doua cantitate de 100 ml acetat de etil. Se spală extractele combinate timp de 1 minut cu 50 ml de soluție de carbonat de sodiu saturată cu clorură de sodiu și se îndepărtează stratul apos.

Se extrage stratul organic timp de 1 minut cu 50 ml de acid clorhidric. Se trece stratul inferior de acid printr-o pilnie de separare de 250 ml. Se extrage din nou stratul organic timp de 1,5 minute, cu o altă cantitate de 50 ml acid clorhidric, apoi se combină cu primul extract. Se spală extractele de acid combinate prin agitare circulară timp de aproximativ 10 secunde cu 10 ml de acetat de etil.

Se transferă cantitativ stratul apos într-un balon cu fund rotund de 250 ml și se îndepărtează faza organică. Se evaporă din soluția acidă tot acetatul de etil rămas utilizând un evaporator rotativ cu generare de film.

Temperatura băii de apă trebuie să nu depășească 40°C. În condițiile unei presiuni de aproximativ 25 mbar întreaga cantitate de acetat de etil rezidual se îndepărtează în 5 minute la 38°C.

4.5.3. Curățarea

4.5.3.1. Pregătirea coloanei de Amberlit

Pentru fiecare extract de eșantion se pregătește câte o coloană XAD-2. Se transferă 10 g de Amberlit preparat într-o coloană de sticlă cu metanol. Se adaugă un dop mic de vată de sticlă deasupra patului de rășină. Se scurge metanolul din coloană și se spală rășina cu 100 ml de apă, oprind fluxul pe măsură ce lichidul ajunge la partea superioară a patului de rășină. Se lasă coloana să se echilibreze timp de 10 minute înainte de utilizare. Niciodată nu se lasă coloana să se usuce.

4.5.3.2. Curățarea eșantionului

Se transferă cantitativ extractul, obținut conform prevederilor subpunctului 4.5.2. în partea superioară a coloanei de Amberlit preparată și se eluează, îndepărtînd apoi eluatul. Rata de eluare nu trebuie să depășească 20 ml/minut. Se

clătește balonul cu fund rotund cu 20 ml de acid clorhidric, apoi acesta se folosește pentru spălarea coloanei de rășină. Se suflă orice urmă de soluție acidă rămasă cu ajutorul unui curent de aer. Se îndepărtează lichidele de spălare. Se adaugă 100 ml de metanol în coloană și se eluează 5-10 ml; se colectează eluatul într-un balon cu fundul rotund de 250 ml. Se lasă metanolul rămas timp de 10 minute să se echilibreze cu rășina și se continuă eluarea la o rată care să nu depășească 20 ml/minut, colectând eluatul în același balon cu fundul rotund. Se evaporază metanolul pe evaporatorul rotativ cu generare de film; temperatura băii de apă trebuie să nu depășească 40°C. Se transferă cantitativ reziduul într-un balon gradat de 10 ml, utilizând faza mobilă HPLC. Se completează pînă la semn cu ajutorul fazei mobile și se amestecă. Se filtrează o parte alicotă printr-un filtru cu membrană.

Această soluție se păstrează pentru determinarea prin HPLC (a se vedea mențiunea de la subpunctul 4.5.4.).

4.5.4. Determinarea prin HPLC

4.5.4.1. Parametrii admisibili

Următoarele condiții specificate în tabelul nr. 7 sînt propuse cu titlu orientativ; se pot aplica și alte condiții, dacă acestea duc la rezultate echivalente.

Tabelul nr. 7

Condiții HPLC

Tehnica de măsurare	Valorile indicate
Coloana pentru cromatografie lichidă	300 mm × 4 mm, C ₁₈ , particule de 10 μm sau o coloană echivalentă
Faza mobilă	Amestec descris în subpunctul 1.3.21.
Debit	1,5 -2 ml/minut
Lungimea unde de detecție	243 nm
Volum de injecție	40-100 μl.

Stabilitatea sistemului cromatografic se verifică prin injectarea de mai multe ori a soluției de calibrare, conținând 3 μg/ml, pînă la obținerea de înălțimi (sau de arii) ale vîrfurilor și de timpi de retenție constanți.

4.5.4.2. Curba de calibrare

Se injectează fiecare soluție de calibrare de mai multe ori și se determină înălțimile (ariile) vîrfurilor pentru fiecare concentrație. Se trasează o curbă de calibrare utilizând înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor soluțiilor de calibrare ca ordonate și concentrațiile corespunzătoare, în μg/ml, ca abscise.

4.5.4.3. Soluția de eșantion

Se injectează extractul de eșantion (a se vedea mențiunea de la subpunctul 4.5.3.2.) de mai multe ori, utilizând același volum ca cel utilizat pentru soluțiile de calibrare și se determină înălțimea (aria) medie a vîrfurilor pentru vîrfurile de halofuginonă.

4.6. Calcularea rezultatelor

Concentrația soluției de eșantion în μg/ml se determină plecînd de la înălțimea (aria) medie a vîrfurilor de halofuginonă a soluției de eșantion prin referire la curba de calibrare.

Conținutul de halofuginonă w (mg/kg) al eșantionului este dat de formula următoare:

$$w = c \times 10 / m,$$

unde:

c = concentrația de halofuginonă din soluția de eșantion, în μg/ml;

m = greutatea porțiunii de testat, în grame.

4.7. Validarea rezultatelor

4.7.1. Identitatea

Identitatea analitului poate fi confirmată prin cocromatografie sau prin utilizarea unui detector cu grup de diode cu care se compară spectrul extractului de eșantion cu cel

al soluției de calibrare, care conține 6 μg/ml.

4.7.1.1. Cocromatografie

Un extract de eșantion este îmbogățit prin adăugarea unei cantități corespunzătoare de soluție de calibrare. Cantitatea de halofuginonă adăugată trebuie să fie similară cu cantitatea estimată de halofuginonă găsită în extractul de eșantion.

După luarea în considerare atît a cantității adăugate, cît și a diluției extractului, crește numai înălțimea vîrfului de halofuginonă. Lărgimea vîrfului, la jumătate din înălțimea sa maximă, trebuie să se încadreze într-o variație de $\pm 10\%$ din lărgimea originală.

4.7.1.2. Detecția cu grup de diode

Rezultatele se evaluează după următoarele criterii:

a) lungimea de undă a absorbției maxime a spectrelor eșantionului și a etalonului, înregistrată la vîrfurile cel mai înalt al cromatogramei, trebuie să fie aceeași într-o marjă determinată de puterea de rezoluție a sistemului de detecție. Pentru detecția cu grup de diode, aceasta este de obicei de ± 2 nm;

b) între 225 și 300 nm, spectrele eșantionului și ale etalonului, înregistrate la vîrfurile cel mai înalt al cromatogramei, nu trebuie să fie diferite pentru acele părți ale spectrului situate între 10 și 100 % din absorbanta relativă. Acest criteriu este îndeplinit atunci cînd sînt prezente aceleași maxime și cînd deviația dintre două spectre nu depășește în niciun punct observat 15 % din absorbanta analitului etalon;

c) între 225 și 300 nm, spectrele curbei ascendente, ale punctului maxim și ale curbei descendente ale vîrfului produs de extractul de eșantion nu trebuie să fie diferite unele de altele pentru acele părți ale spectrului situate între 10 și 100 % din absorbanta relativă. Acest criteriu este îndeplinit atunci cînd sînt prezente aceleași maxime și cînd deviația dintre două spectre nu depășește în niciun punct observat 15 % din absorbanta spectrului punctului maxim.

Dacă unul din aceste criterii nu este îndeplinit, prezența analitului nu a fost confirmată.

4.7.2. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească 0,5 mg/kg pentru un conținut de halofuginonă de pînă la 3 mg/kg.

4.7.3. Procedura de recuperare

Pentru eșantionul martor îmbogățit se realizează o recuperare de minimum 80 %.

V. Determinarea robenidinei

Clorhidrat de 1,3-bis[(4-clorbenziliden)amino]guanidin

5.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezența metodei permite determinarea conținutului de robenidină din nutrețuri. Limita de cuantificare este de 5 mg/kg.

5.2. Principiul de aplicare

Eșantionul se extrage cu metanol acidifiat. Extractul se usucă și o parte alicotă se curăță într-o coloană de oxid de aluminiu. Robenidina se eluează din coloană cu metanol, se concentrează și se completează pînă la un volum adecvat cu fază mobilă. Conținutul de robenidină se determină prin cromatografie lichidă de înaltă performanță cu fază inversată (RP-HPLC), utilizînd un detector de radiații UV.

5.3. Reactivi utilizați

5.3.1. Metanol.

5.3.2. Metanol acidifiat

Se transferă 4 ml de acid clorhidric ($p_{20} = 1,18$ g/ml) într-un balon gradat de 500 ml, se completează pînă la semn cu metanol și se amestecă. Soluția se prepară imediat înainte de utilizare.

5.3.3. Acetonitril, de calitate HPLC.

5.3.4. Sită moleculară

Tip 3A, 8-12 noduri ale sitei (noduri de 1,6-2,5 mm, aluminosilicat cristalin, diametrul porilor 0,3 mm).

5.3.5. Oxid de aluminiu, activitate acidă grad I pentru cromatografia pe coloană

Se transferă 100 g de oxid de aluminiu într-un recipient adecvat și se adaugă 2 ml de apă. Se închide și se agită aproximativ 20 de minute. Se păstrează într-un recipient bine închis.

5.3.6. Soluție de fosfat diacid de potasiu, $c = 0,025$ mol/l

Se dizolvă 3,4 g de fosfat diacid de potasiu în apă (de calitate HPLC), într-un balon gradat de 1 000 ml, se completează până la semn și se amestecă.

5.3.7. Soluție de fosfat acid disodic, $c = 0,025$ mol/l

Se dizolvă 3,55 g de fosfat acid disodic anhidru (sau 4,45 g de dihidrat sau 8,95 g de dodecahidrat) în apă (de calitate HPLC), într-un balon gradat de 1 litru, se completează până la semn și se amestecă.

5.3.8. Fază mobilă HPLC

Se amestecă următorii reactivi:

650 ml de acetonitril, de calitate HPLC;

250 ml apă (de calitate HPLC);

50 ml soluție de fosfat diacid de potasiu;

50 ml soluție de fosfat acid disodic.

Se trece printr-un filtru de 0,22 μ m (a se vedea mențiunea de la subpunctul 5.4.6.) și se degazează soluția (de exemplu, prin ultrasonare timp de 10 minute).

5.3.9. Substanța etalon

Robenidină pură: *clorhidrat de 1,3-bis[(4-clorobenzi-
liden)amino]guanidin*.

5.3.9.1. Soluția etalon stoc de robenidină: 300 μ g/ml

Se cântăresc, cu o abatere de 0,1 mg, 30 mg de substanță etalon de robenidină pură. Se dizolvă în metanol acidifiat într-un balon gradat de 100 ml, se completează până la semn cu același solvent și se amestecă. Se împachetează balonul în folie de aluminiu și se păstrează la întuneric.

5.3.9.2. Soluție etalon intermediară de robenidină : 12 μ g/ml

Se transferă 10 ml din soluția etalon stoc într-un balon gradat de 250 ml, se completează până la semn cu fază mobilă HPLC și se amestecă. Se împachetează balonul în folie de aluminiu și se păstrează la întuneric.

5.3.9.3. Soluții de calibrare

Se transferă 5, 10, 15, 20 și 25 ml de soluție etalon intermediară într-o serie de baloane gradate de 50 ml.

Se completează până la semn cu fază mobilă și se amestecă. Aceste soluții corespund concentrațiilor de 1,2, 2,4, 3,6, 4,8 și 6 μ g/ml de robenidină. Soluțiile se prepară imediat înainte de a fi utilizate.

5.3.10. Apă de calitate HPLC.

5.4. Dispozitive

5.4.1. Coloană de sticlă

Construită din sticlă brună, prevăzută cu robinet de închidere și un rezervor cu capacitatea de aproximativ 150 ml, diametru interior 10-15 mm, lungime 250 mm.

5.4.2. Agitator mecanic sau magnetic.

5.4.3. Evaporator rotativ cu generare de film.

5.4.4. Echipament HPLC cu detector de radiații UV cu lungimi de undă variabile sau cu detector cu grup de diode care funcționează în intervalul 250-400 nm

5.4.4.1. Coloană pentru cromatografie lichidă: 300 mm $\times$ 4 mm, C_{18} , particule de 10 μ m sau echivalent.

5.4.5. Hîrtie de filtru din fibră de sticlă (Whatman GF/A sau echivalentă).

5.4.6. Filtre cu membrană, 0,22 μ m.

5.4.7. Filtre cu membrană, 0,45 μ m.

5.5. Procedura de preparare

Robenidina este sensibilă la lumină. Pentru toate operațiile se folosește sticla brună.

5.5.1. Aspecte generale

5.5.1.1. Se analizează un nutreț martor pentru a verifica absența robenidinei și a substanțelor interferente.

5.5.1.2. Se efectuează un test de recuperare prin analiza nutrețului martor care a fost îmbogățit prin adăugarea unei cantități de robenidină, similară cu cea prezentă în eșantion. Pentru a obține o concentrație de 60 mg/kg, se transferă 3 ml din soluția etalon stoc într-un flacon tip Erlenmeyer de 250 ml. Se evaporă soluția până la cca 0,5 ml într-un curent de azot. Se adaugă 15 g din nutrețul martor, se amestecă și se așteaptă 10 minute înainte de a se începe etapa de extracție, conform prevederilor subpunctului 5.5.2.

Pentru această metodă, nutrețul martor este similar, ca tip, cu eșantionul, iar la analiză nu se detectează robenidină.

5.5.2. Procedura de extracție

Se cântăresc cu o abatere de 0,01 g, aproximativ 15 g de eșantion preparat. Se transferă într-un flacon tip Erlenmeyer de 250 ml și se adaugă 100 ml metanol acidifiat, se închide și se agită timp de 1 oră în agitator. Se filtrează soluția prin hîrtie de filtru din fibră de sticlă și se colectează întregul filtrat într-un flacon tip Erlenmeyer de 150 ml. Se adaugă 7,5 g de sită moleculară, se închide și se agită timp de 5 minute. Se filtrează imediat prin hîrtie de filtru din fibră de sticlă. Se conservă această soluție pentru etapa de purificare (a se vedea observația de la subpunctul 5.5.3.).

5.5.3. Procedura de purificare

5.5.3.1. Pregătirea coloanei de oxid de aluminiu

Se introduce un tampon mic de vată de sticlă în capătul inferior al coloanei de sticlă și se împinge utilizînd o baghetă de sticlă. Se cântăresc 11 g din oxidul de aluminiu preparat și se transferă în coloană. Pe parcursul acestei etape este important ca expunerea la aer să fie redusă la minimum. Se lovește ușor coloana încărcată în partea inferioară pentru a permite stabilizarea oxidului de aluminiu.

5.5.3.2. Purificarea eșantionului

Se transferă în coloană cu pipeta 5 ml de extract de eșantionul preparat, conform prevederilor descrise în subpunctul 5.5.2. Vîrfurile pipetei se menține aproape de peretele coloanei și se permite ca soluția să fie absorbită de oxidul de aluminiu. Se eluează robenidina din coloană folosind 100 ml metanol, cu un debit de 2-3 ml/minut și se colectează eluatul într-un balon cu fundul rotund de 250 ml. Se evaporă soluția de metanol până la uscare sub presiune redusă la 40°C, prin intermediul unui evaporator rotativ cu generare de film. Se redizolvă reziduul în 3-4 ml de fază mobilă HPLC și se transferă cantitativ într-un balon gradat de 10 ml. Se clătește balonul de mai multe ori cu cantități de 1-2 ml de fază mobilă și se transferă lichidul de clătire în balonul gradat. Se completează până la semn cu același solvent și se amestecă. Se filtrează o parte alicotă printr-un filtru cu membrană de 0,45 μ m. Această soluție se păstrează pentru determinarea prin HPLC.

5.5.4. Determinarea prin HPLC

5.5.4.1. Parametrii admisibili

Următoarele condiții specificate în tabelul nr. 8 sînt propuse cu titlu orientativ; se pot aplica și alte condiții, dacă acestea conduc la rezultate echivalente.

Tabelul nr. 8

Condiții HPLC

Tehnica de măsurare	Valorile indicate
Coloana pentru cromatografie lichidă	300 mm $\times$ 4 mm, C_{18} , particule de 10 μ m sau echivalent
Fază mobilă	Amestec descris în subpunctul 5.3.8.
Debit	1,5 - 2 ml/minut
Lungimea unde de detecție	317 nm
Volum de injecție	20-50 μ l.

Se verifică stabilitatea sistemului cromatografic, prin injectarea de mai multe ori a soluției de calibrare care conține 3,6 µg/ml, până la obținerea de valori de vîrf și de timpi de retenție constanți.

5.5.4.2. Curba de calibrare

Fiecare soluție de calibrare se injectează de mai multe ori și se determină înălțimile (ariile) vîrfurilor pentru fiecare concentrație. Se trasează o curbă de calibrare utilizînd înălțimile sau ariile medii ale vîrfurilor soluțiilor de calibrare ca ordonate și concentrațiile corespunzătoare, în µg/ml, ca abscise.

5.5.4.3. Soluția de eșantion

Se injectează de mai multe ori extractul de eșantion, obținut conform prevederilor subpunctului 5.5.3.2., folosind același volum ca și în cazul soluțiilor de calibrare și se determină înălțimea (aria) medie a vîrfurilor pentru vîrfurile de robenidină.

5.6. Calcularea rezultatelor

Din înălțimea (aria) medie a vîrfurilor robenidinei din soluția de eșantion se determină concentrația în µg/ml a soluției de eșantion prin referire la curba de calibrare.

Conținutul de robenidină w (mg/kg) din eșantion este dat de formula următoare:

$$w = c \times 200 / m,$$

unde:

c = concentrația de robenidină din soluția de eșantion, în µg/ml;

m = greutatea porțiunii de testat, în grame.

5.7. Validarea rezultatelor

5.7.1. Identitatea

Identitatea analitului poate fi confirmată prin cocromatografie sau prin folosirea unui detector cu grup de diode, prin intermediul căruia se compară spectrul extractului de eșantion și cel al soluției de calibrare conținînd 6 µg/ml.

5.7.1.1. Cocromatografie

Un extract de eșantion se îmbogățește prin adăugarea unei cantități adecvate de soluție de calibrare.

Cantitatea de robenidină adăugată trebuie să fie similară cu cantitatea estimată de robenidină constatată în extractul de eșantion.

Numai înălțimea vîrfului de robenidină crește după luarea în considerare a cantității adăugate și a diluției extractului. Lărgimea vîrfului la jumătatea înălțimii sale maxime trebuie să se încadreze într-o variație de aproximativ 10 % din lărgimea inițială.

5.7.1.2. Detectia cu grup de diode

Rezultatele se evaluează după următoarele criterii:

a) lungimea de undă a absorbției maxime a spectrelor eșantionului și a etalonului, înregistrată la vîrf cel mai înalt al cromatogramei, trebuie să fie aceleași, într-o marjă determinată de puterea de rezoluție a sistemului de detecție. Pentru detectarea cu grup de diode, aceasta este în mod normal de aproximativ 2 nm;

b) între 225 și 400 nm, spectrele eșantionului și ale etalonului, înregistrate la vîrf cel mai înalt al cromatogramei, nu trebuie să fie diferite pentru acele părți ale spectrului situate între 10 și 100 % din absorbanta relativă. Acest criteriu este îndeplinit atunci cînd sînt prezente aceleași maxime și cînd deviația dintre două spectre nu depășește în nici-un punct observat 15 % din absorbanta analitului etalon;

c) între 225 și 400 nm, spectrele curbei ascendente, ale punctului maxim și ale curbei descendente ale vîrfului produs de extractul de eșantion nu trebuie să fie diferite unele de altele pentru acele părți ale spectrului situate între 10 și 100 % din absorbanta relativă. Acest criteriu este îndeplinit atunci cînd sînt prezente aceleași maxime și cînd deviația dintre spectre nu depășește în niciun punct observat 15% din absorbanta spectrului punctului maxim.

Dacă unul din aceste criterii nu este îndeplinit, prezența

analitului nu a fost confirmată.

5.7.2. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească 10 % din valoarea superioară, pentru un conținut de robenidină mai mare de 15 mg/kg.

5.7.3. Procedura de recuperare

Pentru un eșantion maritor îmbogățit, recuperarea este de cel puțin 85 %.

VI. Determinarea conținutului de diclazuril

(+)-4-clorfenil [2,6-diclor-4-(2,3,4,5-tetrahidro-3,5-dioxo-1,2,4-triazin-2yl)fenil]-acetoneitril

6.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului de diclazuril din nutrețuri și premixuri. Limita de detecție este de 0,1 mg/kg, iar limita de cuantificare este de 0,5 mg/kg.

6.2. Principiul de aplicare

După adăugarea unui standard intern, eșantionul este extras cu metanol acidifiat. Pentru nutrețuri, o parte alicotă a extractului este purificată pe un cartuș C_{18} pentru extracție în fază solidă. Diclazurilul este eluat din cartuș cu un amestec de metanol acidifiat și apă. După evaporare, reziduul se dizolvă într-un amestec DMF/apă. Pentru premixuri, extractul se evaporă și reziduul se dizolvă într-un amestec DMF/apă. Conținutul de diclazuril se determină prin cromatografie lichidă de înaltă performanță (HPLC) cu gradient ternar și cu fază inversată, prin utilizarea unui detector UV.

6.3. Reactivi utilizați

6.3.1. Apă, de calitate HPLC.

6.3.2. Acetat de amoniu.

6.3.3. Sulfat acid de tetrabutilamoniu (TBHS).

6.3.4. Acetonitril, de calitate HPLC.

6.3.5. Metanol, de calitate HPLC.

6.3.6. N,N-dimetilformamidă (DMF).

6.3.7. Acid clorhidric, $p_{20} = 1,19$ g/ml.

6.3.8. Substanță etalon: diclazuril II-24: (+)-4-clorfenil [2,6-diclor-4-(2,3,4,5-tetrahidro-3,5-dioxo-1,2,4-triazin-2-il)fenil] acetoneitril, cu puritate garantată, E771

6.3.8.1. Soluție etalon stoc de diclazuril, 500 µg/ml

Se cîntăresc, cu o abatere de 0,1 mg, 25 mg de substanță etalon de diclazuril într-un balon gradat de 50 ml.

Se dizolvă în N,N-dimetilformamidă (DMF), se completează pînă la semn cu N,N-dimetilformamidă (DMF) și se amestecă. Se împachetează balonul în folie de aluminiu sau se utilizează un balon de culoare brună și se depozitează în frigider. La o temperatură $\leq 4^\circ\text{C}$, soluția este stabilă timp de o lună.

6.3.8.2. Soluția etalon de diclazuril, 50 µg/ml

Se transferă 5 ml din soluția etalon stoc de diclazuril într-un balon gradat de 50 ml, se completează pînă la semn cu N,N-dimetilformamidă (DMF) și se amestecă. Se împachetează balonul în folie de aluminiu sau se utilizează un balon de culoare brună și se depozitează în frigider. La o temperatură $\leq 4^\circ\text{C}$, soluția este stabilă timp de o lună.

6.3.9. Substanță etalon internă: 2,6 diclor- α -(4-clorfenil)-4-[4,5-dihidro-3,5-dioxo-1,2,4-triazină-2 (3H)-il] α -metilben-zen-acetonitril

6.3.9.1. Soluție etalon stoc internă de diclazuril, 500 µg/ml

Se cîntăresc, cu o abatere de 0,1 mg, 25 mg de substanță etalon internă într-un balon gradat de 50 ml. Se dizolvă în N,N-dimetilformamidă (DMF), se completează pînă la semn cu N,N-dimetilformamidă (DMF) și se amestecă. Se împachetează balonul în folie de aluminiu sau se utilizează un balon de culoare brună și se depozitează în frigider. La o temperatură $\leq 4^\circ\text{C}$, soluția este stabilă timp de o lună.

6.3.9.2. Soluție etalon internă, 50 µg/ml

Se transferă 5 ml din soluția etalon stoc internă de etalon intern (a se vedea mențiunea de la subpunctul 6.3.9.1.) într-un balon gradat de 50 ml, se completează pînă la semn cu N,N-dimetilformamidă (DMF) și se amestecă. Se împachetează balonul în folie de aluminiu sau se utilizează un balon de culoare brună și se depozitează în frigider. La o temperatură $\leq 4^{\circ}\text{C}$, soluția este stabilă timp de o lună.

6.3.9.3. Soluție etalon internă pentru premixuri, p/1 000 mg/ml

(p = conținut nominal în diclazuril al premixului în mg/kg)

Se cîntăresc, cu o abatere de 0,1 mg, p/10 mg de substanță etalon internă într-un balon gradat de 100 ml, se dizolvă în N,N-dimetilformamidă (DMF) într-o baie cu ultrasunete, conform prevederilor subpunctului 6.4.6., se completează pînă la semn cu N,N-dimetilformamidă (DMF) și se amestecă. Se împachetează balonul în folie de aluminiu sau se utilizează un balon de culoare brună și se depozitează în frigider. La o temperatură $\leq 4^{\circ}\text{C}$, soluția este stabilă timp de o lună.

6.3.10. Soluție de calibrare, 2 $\mu\text{g/ml}$

Se pipetează 2 ml din soluția etalon de diclazuril (a se vedea mențiunea de la subpunctul 6.3.8.2) și 2 ml din soluția etalon internă, specificată în subpunctul 6.3.9.2., într-un balon gradat de 50 ml. Se adaugă 16 ml de N,N-dimetilformamidă (DMF), se completează pînă la semn cu apă și se amestecă. Soluția trebuie preparată imediat înainte de utilizare.

6.3.11. Cartuș C_{18} pentru extracție în fază solidă, de exemplu Bond Elut, mărime: 1 cc, greutatea absorbentului: 100 mg.

6.3.12. Solvent de extracție: metanol acidifiat

Se pipetează 5 ml de acid clorhidric în 1 000 ml de metanol, de calitate HPLC și se amestecă.

6.3.13. Fază mobilă pentru HPLC

6.3.13.1. Eluent A: acetat de amoniu – soluție de sulfat acid de tetrabutilamoniu.

Se dizolvă 5 g de acetat de amoniu și 3,4 g de sulfat acid de tetrabutilamoniu (TBHS) în 1 000 ml de apă, de calitate HPLC și se amestecă.

6.3.13.2. Eluent B: acetonitril, de calitate HPLC.

6.3.13.3. Eluent C: metanol, de calitate HPLC.

6.4. Dispozitive

6.4.1. Agitator mecanic.

6.4.2. Echipament pentru HPLC cu gradient ternar

6.4.2.1. Coloană pentru cromatografie lichidă, Hypersil ODS, particule de 3 μm , 100 mm $\times$ 4,6 mm sau echivalent.

6.4.2.2. Detector UV cu ajustare variabilă a lungimii de undă sau detector cu grup de diode.

6.4.3. Evaporator rotativ cu generare de film.

6.4.4. Filtru cu membrană, 0,45 μm .

6.4.5. Distribuitor în vid.

6.4.6. Baie cu ultrasunete.

6.5. Procedura de preparare

6.5.1. Aspecte generale

6.5.1.1. Nutreț martor

Se analizează un nutreț martor pentru a verifica absența diclazurilului și a substanțelor interferente. Nutrețul martor este similar, ca tip, cu eșantionul, iar prin analiză nu se detectează nici diclazuril, nici substanțe interferente.

6.5.1.2. Test de recuperare

Se efectuează un test de recuperare prin analiza nutrețului martor îmbogățit prin adăugarea unei cantități de diclazuril, similară cu cea prezentă în eșantion. Pentru a obține o concentrație de 1 mg/kg, se adaugă 0,1 ml din soluția etalon stoc, conform prevederilor subpunctului 6.3.8.1., la 50 g din nutrețul martor, se amestecă bine și se lasă timp de 10 minute, amestecînd din nou de mai multe ori înainte de a continua (a se vedea mențiunea de la subpunctul 6.5.2).

Alternativ, dacă nu este disponibil un nutreț martor similar, ca tip, cu eșantionul (a se vedea prevederile descrise în subpunctul 6.5.1.1), testul de recuperare poate fi efectuat prin metoda standard de adăugare a etalonului. În acest caz, eșantionul de analizat se îmbogățește adăugînd o cantitate de diclazuril similară celei deja prezente în eșantion. Acest eșantion este analizat împreună cu eșantionul neîmbogățit, iar recuperarea poate fi calculată prin scădere.

6.5.2. Procedura de extracție

6.5.2.1. Nutrețuri

Se cîntăresc, cu o abatere de 0,01 g, aproximativ 50 g de eșantion. Se transferă într-un flacon tip Erlenmeyer de 500 ml, se adaugă 1 ml din soluția etalon internă (a se vedea subpunctul 6.3.9.2.), 200 ml din solventul de extracție și se astupă flaconul. Se agită amestecul în agitator mecanic pe parcursul nopții. Se lasă să se sedimenteze timp de 10 minute. Se transferă o parte alicotă de 20 ml din supernatant într-un recipient de sticlă adecvat și se diluează în 20 ml apă.

Se transferă această soluție într-un cartuș de extracție, specificat în subpunctul 6.3.11. și se trece prin acesta prin aplicare de vid (a se vedea subpunctul 6.4.5.). Se spală cartușul cu 25 ml dintr-un amestec de solvent de extracție: metanol acidifiat și apă, 65 + 35 (V + V). Se elimină fracțiunile colectate și se eluează compușii cu ajutorul a 25 ml dintr-un amestec de solvent de extracție și apă, 80 + 20 (V + V). Se evaporă această fracțiune pînă la uscare prin intermediul evaporatorului rotativ la 60°C. Se dizolvă reziduul în 1 ml N,N-dimetilformamidă (DMF), se adaugă 1,5 ml de apă, de calitate HPLC și se amestecă. Se filtrează cu un filtru cu membrană. Se continuă cu determinarea prin HPLC, conform prevederilor subpunctului 6.5.3.

6.5.2.2. Premixuri

Se cîntăresc, cu o abatere de 0,001 g, aproximativ 1 g de eșantion. Se transferă într-un flacon tip Erlenmeyer de 500 ml, se adaugă 1 ml din soluția etalon internă (a se vedea mențiunea de la subpunctul 6.3.9.3.) și 200 ml din solventul de extracție și se astupă flaconul. Se agită amestecul în agitator mecanic pe parcursul nopții. Se lasă să se sedimenteze timp de 10 minute. Se transferă o parte alicotă de 10 000/p ml (p = conținutul nominal în diclazuril al premixului în mg/kg) din supernatant într-un balon cu fund rotund de dimensiuni adecvate. Se evaporă acest amestec pînă la uscare, la presiune scăzută și la 60°C, cu ajutorul unui evaporator rotativ. Se dizolvă din nou reziduul în 10 ml de N,N-dimetilformamidă (DMF), se adaugă 15 ml de apă, de calitate HPLC și se amestecă. Se continuă cu determinarea prin HPLC, conform prevederilor subpunctului 6.5.3.

6.5.3. Determinarea prin HPLC

6.5.3.1. Parametrii admisibili

Următoarele condiții specificate în tabelul nr. 9 sînt propuse cu titlu orientativ; se pot aplica și alte condiții, dacă acestea conduc la rezultate echivalente.

Tabelul nr. 9

Condiții HPLC

Tehnica de măsurare	Valorile indicate
Coloana pentru cromatografie lichidă	Hypersil ODS, particule de 3 μm , 100 mm $\times$ 4,6 mm sau echivalent
Faza mobilă	Eluent A: Soluție apoasă de acetat de amoniu și sulfat acid de tetrabutilamoniu; Eluent B: acetonitril, de calitate HPLC; Eluent C: metanol, de calitate HPLC
Modul de eluție	Gradient linear; Condiții inițiale: A + B + C = 60 + 20 + 20 (V + V + V); După 10 min, eluția prin gradient timp de 30 min la: A + B + C = 45 + 20 + 35 (V + V + V). Se clătește cu B timp de 10 minute.

Debit	1,5 -2 ml/minut
Volum de injecție	20 μl
Lungimea unei de detecție	280 nm

Se verifică stabilitatea sistemului cromatografic injectându-se de mai multe ori soluția de calibrare care conține 2 μg/ml, pînă cînd se obțin valori de vîrf și timpi de retenție constanți.

6.5.3.2. Soluția de calibrare

Se injectează 20 μl din soluția de calibrare de mai multe ori și se determină înălțimea (aria) medie a vîrfurilor de diclazuril și a vîrfurilor etalonului intern.

6.5.3.3. Soluția de eșantion

Se injectează 20 μl din soluția de eșantion, obținută conform prevederilor subpunctului 6.5.2.1. sau 6.5.2.2. de mai multe ori și se determină înălțimea (aria) medie a vîrfului de diclazuril și a vîrfurilor etalonului intern.

6.6. Calcularea rezultatelor

6.6.1. Nutrețuri

Conținutul în diclazuril w (în mg/kg) al eșantionului este dat de următoarea formulă:

$$w = h_{d,s} \times h_{i,c} / h_{i,s} \times h_{d,c} \times c_{d,c} \times 10V / m \text{ [mg/kg]},$$

unde:

$h_{d,s}$ = înălțimea (aria) vîrfului de diclazuril din soluția de eșantion, preparată conform prevederilor subpunctului 6.5.2.1.;

$h_{i,s}$ = înălțimea (aria) vîrfului etalonului intern din soluția de eșantion, preparată conform prevederilor subpunctului 6.5.2.1.;

$h_{d,c}$ = înălțimea (aria) vîrfului de diclazuril din soluția de calibrare, preparată conform prevederilor subpunctului 6.3.10.;

$h_{i,c}$ = înălțimea (aria) vîrfului etalonului intern din soluția de calibrare, preparată conform prevederilor subpunctului 6.3.10.;

$c_{d,c}$ = concentrația de diclazuril din soluția de calibrare în μg/ml (a se vedea mențiunea de la subpunctul 6.3.10.);

m = greutatea porțiunii de testat, în g;

V = volumul extractului de eșantion conform prevederilor descrise în subpunctul 6.5.2.1. (adică 2,5 ml).

6.6.2. Premixuri

Conținutul în diclazuril w (în mg/kg) al eșantionului este dat de următoarea formulă:

$$w = h_{d,s} \times h_{i,c} / h_{i,s} \times h_{d,c} \times c_{d,c} \times 0,02V \times p / m \text{ [mg/kg]},$$

unde:

$h_{d,s}$ = înălțimea (aria) vîrfului de diclazuril din soluția de eșantion, preparată conform prevederilor subpunctului 6.5.2.2.;

$h_{i,s}$ = înălțimea (aria) vîrfului etalonului intern din soluția de eșantion, preparată conform prevederilor subpunctului 6.5.2.2.;

$h_{d,c}$ = înălțimea (aria) vîrfului de diclazuril din soluția de calibrare, preparată conform prevederilor subpunctului 6.3.10.;

$h_{i,c}$ = înălțimea (aria) vîrfului etalonului intern din soluția de calibrare, preparată conform prevederilor subpunctului 6.3.10.;

$c_{d,c}$ = concentrația de diclazuril din soluția de calibrare în μg/ml (a se vedea mențiunea de la subpunctul 6.3.10.);

m = greutatea porțiunii de testat, în g;

V = volumul extractului de eșantion conform prevederilor descrise în subpunctul 6.5.2.2. (adică 25 ml);

p = conținutul nominal de diclazuril al premixului în mg/kg.

6.7. Validarea rezultatelor

6.7.1. Identitatea

Identitatea analitului poate fi confirmată prin cocroma-

tografie sau prin utilizarea unui detector cu grup de diode care permite compararea spectrelor extractului de eșantion, obținut conform prevederilor descrise în subpunctul 6.5.2.1. sau 6.5.2.2. și ale soluției de calibrare, preparată conform prevederilor subpunctului 6.3.10.

6.7.1.1. Cocromatografie

Un extract de eșantion, obținut conform prevederilor descrise în subpunctul 6.5.2.1. sau 6.5.2.2., este îmbogățit prin adăugarea unei cantități adecvate din soluția de calibrare, preparată conform prevederilor subpunctului 6.3.10. Cantitatea de diclazuril adăugată trebuie să fie similară cu cantitatea de diclazuril constatată în extractul de eșantion.

Numai înălțimea vîrfului de diclazuril și a vîrfului etalonului intern crește după luarea în considerare atât a cantității adăugate, cît și a diluției extractului. Lărgimea vîrfului, la jumătatea înălțimii sale, trebuie să se încadreze în $\pm 10\%$ din lărgimea inițială a vîrfului de diclazuril sau a vîrfului etalonului intern al extractului de eșantion neîmbogățit.

6.7.1.2. Detecția cu grup de diode

Rezultatele se evaluează în funcție de următoarele criterii:

a) lungimea de undă a absorbției maxime a spectrelor eșantionului și etalonului, înregistrată la vîrful cel mai înalt al cromatogramei, trebuie să fie aceeași, într-o marjă determinată de puterea de rezoluție a sistemului de detecție. Pentru detecția cu grup de diode, acest interval este în general de ± 2 nm;

b) între 230 și 320 nm, spectrele eșantionului și etalonului înregistrate la vîrful cel mai înalt al cromatogramei nu trebuie să fie diferite pentru acele părți ale spectrului situate între 10 și 100 % din absorbanta relativă. Acest criteriu este îndeplinit atunci cînd sînt prezente aceleași maxime și cînd deviația dintre spectre nu depășește în niciun punct observat 15 % din absorbanta analitului etalon;

c) între 230 și 320 nm, spectrele curbei ascendente, ale punctului maxim și ale curbei descendente ale vîrfului produs de extractul de eșantion nu trebuie să fie diferite unele de altele pentru acele părți ale spectrului situate între 10 și 100 % din absorbanta relativă. Acest criteriu este îndeplinit atunci cînd sînt prezente aceleași maxime și cînd deviația dintre spectre nu depășește în nici-un punct observat 15 % din absorbanta spectrului celui mai înalt vîrf al cromatogramei.

Dacă unul din aceste criterii nu este îndeplinit, prezența analitului nu a fost confirmată.

6.7.2. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească:

a) 30 % din valoarea superioară pentru un conținut în diclazuril situat între 0,5 și 2,5 mg/kg;

b) 0,75 mg/kg pentru un conținut în diclazuril situat între 2,5 și 5 mg/kg;

c) 15 % din valoarea superioară pentru un conținut de diclazuril mai mare de 5 mg/kg.

6.7.3. Procedura de recuperare

Pentru un eșantion (martor) îmbogățit, recuperarea este de cel puțin 80 %.

6.8. Observații

Trebuie să se demonstreze în prealabil că reacția diclazurilului este liniară pentru toată gama de concentrații măsurate.

VII. Determinarea conținutului de lasalocid sodic

Sare sodică a unui acid monocarboxilic polieter, produsă de Streptomyces lasaliensis

7.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea conținutului în lasalocid sodic din nutrețuri și premixuri. Limita de detecție este de 5 mg/kg, iar limita de cuantificare este de 10 mg/kg.

7.2. Principiul de aplicare

Lasalocidul sodic este extras din eșantion cu metanol acidifiat și dozat prin cromatografie lichidă de înaltă performanță cu fază inversată (RP-HPLC) cu ajutorul unui detector spectrofluorimetric.

7.3. Reactivi utilizați

7.3.1. Fosfat diacid de potasiu (KH_2PO_4).

7.3.2. Acid ortofosforic, g (g/g) = 85 %.

7.3.3. Soluție de acid ortofosforic, c = 20 %.

Se diluează 23,5 ml acid ortofosforic în 100 ml de apă.

7.3.4. 6-metil-2-heptilamin (1,5-dimetilhexilamină), g (g/g) = 99 %.

7.3.5. Metanol, de calitate HPLC.

7.3.6. Acid clorhidric, densitate = 1,19 g/ml.

7.3.7. Soluție tampon de fosfat, c = 0,01 mol/l.

Se dizolvă 1,36 g de fosfat diacid de potasiu (KH_2PO_4) în 500 ml de apă, de calitate HPLC, se adaugă 3,5 ml de acid ortofosforic și 10 ml de 6-metil-2-heptilamină. Se ajustează pH-ul la 4 cu ajutorul soluției de acid ortofosforic și se diluează cu apă, de calitate HPLC, completându-se până la 1 000 ml.

7.3.8. Metanol acidifiat

Se transferă 5 ml de acid clorhidric într-un balon gradat de 1 000 ml, se completează până la semn cu metanol, de calitate HPLC și se amestecă. Soluția trebuie preparată imediat înainte de utilizare.

7.3.9. Fază mobilă HPLC, soluție tampon de fosfat și metanol 5 + 95 (V + V)

Se amestecă 5 ml de soluție tampon de fosfat cu 95 ml de metanol.

7.3.10. Substanță etalon de lasalocid sodic cu puritate garantată, $\text{C}_{34}\text{H}_{53}\text{O}_8\text{Na}$ (sare sodică a unui acid monocarboxilic polieter, produsă de *Streptomyces lasaliensis*), E 763

7.3.10.1. Soluție etalon stoc de lasalocid sodic, 500 μg/ml

Se cântăresc, cu o abatere de 0,1 mg, 50 mg de lasalocid sodic, descris în subpunctul 7.3.10., într-un balon gradat de 100 ml, se dizolvă în metanol acidifiat, se completează până la semn cu același solvent și se amestecă. Soluția se prepară imediat înainte de utilizare.

7.3.10.2. Soluție etalon intermediară de lasalocid sodic, 50 μg/ml

Se pipetează 10 ml din soluția etalon stoc (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.10.1.) într-un balon gradat de 100 ml, se completează până la semn cu metanol acidifiat și se amestecă. Soluția se prepară imediat înainte de utilizare.

7.3.10.3. Soluții de calibrare

Se transferă 1, 2, 4, 5 și 10 ml de soluție etalon intermediară într-o serie de baloane gradate de 50 ml. Se completează până la semn cu metanol acidifiat și se amestecă. Aceste soluții corespund concentrațiilor de 1, 2, 4, 5 și 10 μg de lasalocid sodic pe ml. Ele se prepară imediat înainte de utilizare.

7.3.11. Apă de calitate HPLC.

7.4. Dispozitive

7.4.1. Baie cu ultrasunete (sau baie de apă cu agitare) cu reglaj de temperatură

7.4.2. Filtre cu membrană, 0,45 μm

7.4.3. Echipament HPLC cu sistem de injecție, permițând injectarea de volume de 20 μl

7.4.3.1. Coloană pentru cromatografie lichidă de 125 mm × 4 mm, fază inversată C_{18} , particule de 5 μm sau echivalent

7.4.3.2. Spectrofluorimetru cu ajustare variabilă a lungimii de undă pentru excitație și emisie

7.5. Procedura de preparare

7.5.1. Aspecte generale

7.5.1.1. Nutreț martor

Pentru a efectua testul de recuperare (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.5.1.2.), se analizează un nutreț martor pentru a verifica absența lasalocidului sodic și a substanțelor interferente. Nutrețul martor este similar, ca tip, cu eșantionul; nu se detectează nici lasalocid sodic, nici substanțe interferente.

7.5.1.2. Test de recuperare

Se efectuează un test de recuperare prin analiza nutrețului martor îmbogățit prin adăugarea unei cantități de lasalocid sodic, similară cu cea prezentă în eșantion. Pentru a obține o concentrație de 100 mg/kg, se transferă 10 ml de soluție etalon stoc (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.3.10.1.) într-un flacon tip Erlenmeyer de 250 ml și se evaporă soluția până la aproximativ 0,5 ml. Se adaugă 50 g de nutreț martor, se amestecă bine și se lasă timp de 10 minute, amestecând din nou de mai multe ori înainte de a trece la etapa de extracție, conform prevederilor subpunctului 7.5.2.

Alternativ, dacă nu este disponibil un nutreț martor similar, ca tip, cu eșantionul (vezi prevederile subpunctului 7.5.1.1.), testul de recuperare poate fi efectuat prin metoda standard de adăugare a etalonului. În acest caz, eșantionul de analizat este îmbogățit cu o cantitate de lasalocid sodic asemănătoare celei deja prezente în eșantion. Acesta este analizat împreună cu eșantionul neîmbogățit, iar recuperarea se poate calcula prin diferență.

7.5.2. Procedura de extracție

7.5.2.1. Nutrețuri

Se cântăresc cu o abatere de 0,01 g, de la 5 la 10 g de eșantion într-un flacon tip Erlenmeyer de 250 ml cu dop.

Se picură cu pipeta 100 ml de metanol acidifiat. Se închide ușor și se agită circular pentru a se dispersa.

Flaconul se plasează într-o baie cu ultrasunete la aproximativ 40°C timp de 20 de minute, se scoate și se lasă să se răcească la temperatura camerei. Se lasă în repaus timp de aproximativ o oră, până la decantarea materiilor în suspensie, apoi se filtrează o parte alicotă printr-un filtru cu membrană de 0,45 μm într-un recipient adecvat. Se continuă cu determinarea prin HPLC, conform prevederilor subpunctului 7.5.3.

7.5.2.2. Premixuri

Se cântăresc, cu o abatere de 0,001 g, 2 g de premix nemăcinat într-un balon gradat de 250 ml. Se adaugă 100 ml de metanol acidifiat și se agită circular pentru a se dispersa. Se pune balonul și conținutul acestuia într-o baie cu ultrasunete la aproximativ 40°C timp de 20 de minute, apoi se scoate și se lasă să se răcească la temperatura camerei. Se completează până la semn cu metanol acidifiat și se amestecă bine. Se lasă în repaus timp de aproximativ o oră, până la decantarea materiilor în suspensie, apoi se filtrează o parte alicotă printr-un filtru cu membrană de 0,45 μm. Se diluează un volum adecvat de filtrat limpede cu metanol acidifiat, pentru a produce o soluție de testat finală care să conțină aproximativ 4 μg/ml de lasalocid sodic. Se continuă cu determinarea prin HPLC, conform prevederilor subpunctului 7.5.3.

7.5.3. Determinarea prin HPLC

7.5.3.1. Parametrii admisibili

Următoarele condiții specificate în tabelul nr. 10 sint propuse cu titlu orientativ; se pot aplica și alte condiții, dacă acestea conduc la rezultate echivalente.

Tabelul nr. 10

Condiții HPLC

Tehnica de măsurare	Valorile indicate
Coloana pentru cromatografie lichidă	125 mm × 4 mm, fază inversată C_{18} , particule de 5 μm sau echivalent

Faza mobilă	Amestec de soluție tampon de fosfat, obținută conform prevederilor subpunctului 7.3.7. și metanol, 5 + 95 (V + V)
Debit	1-2 ml/minut
Volum de injecție	20 µl
Lungimea undei de detecție	Excitație: 310 nm Emisie: 419 nm

Se verifică stabilitatea sistemului cromatografic, injectând de mai multe ori soluția de calibrare conținând 4 µg/ml, până la obținerea de înălțimi (arii) ale vîrfurilor și de timp de retenție constanți.

7.5.3.2. Curba de calibrare

Se injectează fiecare soluție de calibrare de mai multe ori și se determină înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor pentru fiecare concentrație. Se trasează o curbă de calibrare utilizând valorile (ariile) medii ale vîrfurilor ca ordinate și concentrațiile corespunzătoare, în µg/ml, ca abscise.

7.5.3.3. Soluția de eșantion

Se injectează extractul de eșantion, obținut conform prevederilor descrise în subpunctul 7.5.2.1. sau 7.5.2.2. de mai multe ori utilizând același volum cu cel reținut pentru soluția de calibrare și se determină înălțimile (ariile) medii ale vîrfurilor de lasalocid sodic.

7.6. Calcularea rezultatelor

Plecînd de la înălțimea (aria) medie a vîrfurilor soluției de eșantion, se determină concentrația de lasalocid sodic (µg/ml) prin referire la curba de calibrare.

7.6.1. Nutrețuri

Conținutul de lasalocid sodic w (în mg/kg) al eșantionului este dat de următoarea formulă:

$$w = c \times V_1 / m \text{ [mg/kg]},$$

unde:

c = concentrația de lasalocid sodic a soluției de eșantion, preparată conform prevederilor subpunctului 7.5.2.1., în µg/ml;

V_1 = volumul extractului de eșantion, conform prevederilor descrise în subpunctul 7.5.2.1., în ml (adică 100);

m = greutatea porțiunii de testat, în g.

7.6.2. Premixuri

Conținutul de lasalocid sodic w (în mg/kg) al eșantionului este dat de următoarea formulă:

$$w = c \times V_2 \times f / m \text{ [mg/kg]},$$

unde:

c = concentrația de lasalocid sodic a soluției de eșantion, preparată conform prevederilor subpunctului 7.5.2.2., în µg/ml;

V_2 = volumul extractului de eșantion, conform prevederilor descrise în subpunctul 7.5.2.2., în ml (adică 250);

f = factorul de diluție (a se vedea mențiunea de la subpunctul 7.5.2.2.);

m = greutatea porțiunii de testat, în g.

7.7. Validarea rezultatelor

7.7.1. Identitatea

Metodele bazate pe spectrofluorimetrie sînt mai puțin supuse interferențelor decît cele care utilizează un detector UV. Identitatea analitului poate fi confirmată de către cocromatografie.

7.7.1.1. Cocromatografie

Un extract de eșantion, preparat conform prevederilor subpunctului 7.5.2.1. sau 7.5.2.2., este îmbogățit prin adăugarea unei cantități corespunzătoare de soluție de calibrare. Cantitatea de lasalocid sodic adăugată trebuie să fie asemănătoare cantității de lasalocid sodic constatată în extractul de eșantion. Numai înălțimea vîrfului corespunzător lasalocidului sodic se mărește după ce s-a luat în calcul cantitatea de lasalocid sodic adăugată și diluția extractului. Lărgimea vîrfului, la jumătatea înălțimii, trebuie să se încadreze între $\pm 10\%$ din lărgimea inițială a vîrfului produs de extractul de eșantion neîmbogățit.

7.7.2. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească:

15 % din valoarea superioară pentru un conținut de lasalocid sodic situat între 30 și 100 mg/kg;

15 mg/kg pentru un conținut de lasalocid sodic situat între 100 și 200 mg/kg;

7,5 % din valoarea superioară pentru un conținut de lasalocid sodic mai mare de 200 mg/kg.

7.7.3. Procedura de recuperare

Pentru un eșantion de nutreț (martor) îmbogățit, recuperarea este de cel puțin 80 %. Pentru eșantioanele de premixuri îmbogățite, recuperarea este de cel puțin 90 %.

Anexa nr. 5

la Hotărîrea Guvernului nr.686
din 13 septembrie 2012

Metodele de analiză pentru controlul substanțelor nedorite în nutrețuri

1. Determinarea conținutului de gosipol liber și total

1.1. Obiectiv și domenii de aplicare

Prezenta metodă permite determinarea nivelurilor de gosipol liber, de gosipol total și de substanțe chimice înrudite cu acesta din sămînță de bumbac, făină de sămînță de bumbac și brichete de sămînță de bumbac și din nutrețuri combinate care conțin aceste materii prime pentru nutrețuri, atunci cînd gosipolul liber, gosipolul total și substanțele chimice înrudite cu acesta sînt prezente în concentrație mai mare de 20 mg/kg.

1.2. Principiul de aplicare

Gosipolul se extrage în prezența a 3-aminopropan-1-ol, fie cu un amestec de propan-2-ol și hexan, pentru determinarea gosipolului liber, fie cu dimetilformamidă, pentru determinarea gosipolului total. Gosipolul este convertit de anilină în gosipol-dianilină, a cărei densitate optică se măsoară la lungimea de undă de 440 nm.

1.3. Reactivi utilizați

1.3.1. Amestec de propan-2-ol-hexan: se amestecă 60 de părți volumetrice de propan-2-ol cu 40 de părți volume-

trice de *n*-hexan.

1.3.2. Solvent A: Se plasează într-un balon gradat de 1 litru aproximativ 500 ml de amestec de propan-2-ol-hexan, 2 ml de 3-aminopropan-1-ol, 8 ml de acid acetic glacial și 50 ml de apă. Se aduce la volum cu amestec de propan-2-ol-hexan. Acest reactiv este stabil timp de o săptămînă.

1.3.3. Solvent B: Se pipetează 2 ml de 3-aminopropan-1-ol și 10 ml de acid acetic glacial într-un balon gradat de 100 ml.

Se răcește la temperatura camerei și se aduce la volum cu N, N-dimetilformamidă. Acest reactiv este stabil timp de o săptămînă.

1.3.4. Anilină: Dacă densitatea optică a testului martor depășește 0,022, se distilează anilina peste praf de zinc, îndepărtînd primele și ultimele fracțiuni de 10 % de distilat. Răcit în frigider și depozitat într-un vas din sticlă brună cu dop, acest reactiv se păstrează timp de cîteva luni.

1.3.5. Soluție etalon de gosipol A: Se plasează 27,9 mg de acetat de gosipol într-un balon gradat de 250 ml. Se dizolvă și se aduce la volum cu solvent A. Se pipetează 50 ml din această soluție într-un balon gradat de 250 ml și se

completează pînă la volum cu solvent A. Concentrația de gosipol a acestei soluții este de 0,02 mg/ml. Se lasă să stea timp de o oră la temperatura camerei înainte de utilizare.

1.3.6. Soluție etalon de gosipol B: Se plasează 27,9 mg de acetat de gosipol într-un balon gradat de 50 ml, se dizolvă și se aduce la volum cu solvent B. Concentrația de gosipol a acestei soluții este de 0,5 mg/ml.

Soluțiile etalon de gosipol A și B rămîn stabile timp de 24 de ore dacă sînt protejate de lumină.

1.4. Dispozitive

1.4.1. Mixer (agitator): aproximativ 35 rpm.

1.4.2. Spectrofotometru.

1.5. Procedura de preparare

1.5.1. Eșantionul de testat

Cantitatea de eșantion de testat folosită depinde de conținutul estimat de gosipol al eșantionului. Este preferabil să se lucreze cu un eșantion de testat mic și cu o parte alicotă de filtrat relativ mare, pentru a obține suficient gosipol pentru a permite măsurarea fotometrică precisă. Pentru determinarea gosipolului liber din sămînță de bumbac, făină de sămînță de bumbac și din brichetele de sămînță de bumbac, eșantionul de testat nu depășește 1 g; pentru nutrețurile combinate, aceasta poate fi de maximum 5 g. O parte alicotă de 10 ml de filtrat este suficientă în majoritatea cazurilor; aceasta conține între 50 și 100 μg de gosipol. Pentru determinarea gosipolului total, eșantionul de testat este între 0,5 și 5 g, pentru ca o parte alicotă de 2 ml de filtrat să conțină între 40 și 200 μg de gosipol.

Analiza se efectuează la o temperatură a camerei de aproximativ 20°C.

1.5.2. Determinarea gosipolului liber

Se plasează eșantionul de testat într-un balon cu gît șlefuit de 250 ml, fundul balonului fiind acoperit cu sticlă pisată. Utilizînd o pipetă, se adaugă 50 ml de solvent A, se astupă balonul și se amestecă timp de o oră în mixer. Se filtrează printr-un filtru uscat și se colectează filtratul într-un balon mic cu gît șlefuit. În timpul filtrării, se acoperă pîlnia cu o sticlă de ceas.

Se pipetează părți alicote identice de filtrat conținînd 50-100 μg de gosipol în fiecare din cele două baloane gradate de 25 ml (A și B). Dacă este necesar, se aduce la volum pînă la 10 ml cu solvent A. Apoi se completează conținutul balonului (A) pînă la volum cu amestec de propan-2-ol-hexan. Această soluție va fi folosită ca soluție de referință față de care se măsoară soluția de eșantion.

Se pipetează 10 ml de solvent A în fiecare din celelalte două baloane gradate de 25 ml (C și D). Se completează conținutul balonului (C) pînă la volum cu amestec de propan-2-ol-hexan. Această soluție va fi utilizată ca soluție de referință față de care se măsoară soluția testului martor.

Se adaugă 2 ml de anilină în fiecare din baloanele (D) și (B). Se încălzesc timp de 30 de minute deasupra unei băi de apă în fierbere, pentru a apărea culoarea. Se răcesc la temperatura camerei, se aduc la volum cu amestec de propan-2-ol-hexan, se omogenizează și se lasă să stea timp de o oră.

Se determină densitatea optică a soluției testului martor (D) prin comparație cu soluția de referință (C), precum și densitatea optică a soluției de eșantion (B) prin comparație cu soluția de referință (A), în spectrofotometru la 440 nm folosind celule de sticlă de 1 cm.

Se scade densitatea optică a soluției testului martor din cea a soluției de eșantion (= densitatea optică corectată). Din această valoare se calculează conținutul în gosipol liber, conform indicațiilor de la punctul 1.6.

1.5.3. Determinarea gosipolului total

Se plasează un eșantion de testat conținînd 1-5 mg de gosipol într-un balon gradat de 50 ml și se adaugă

10 ml de solvent B. În același timp, se prepară un test martor, plasîndu-se 10 ml de solvent B în alt balon gradat de 50 ml. Se încălzesc cele două baloane timp de 30 de minute deasupra unei băi de apă în fierbere. Se răcesc la temperatura camerei și se completează conținutul fiecărui balon pînă la volum cu amestec de propan-2-ol-hexan. Se omogenizează și se lasă să se depună timp de 10-15 minute, apoi se filtrează și se colectează filtratele în baloane cu gît șlefuit.

Se pipetează 2 ml de filtrat de eșantion în fiecare din cele două baloane gradate de 25 ml, și 2 ml de filtrat al testului martor în fiecare din celelalte două baloane de 25 ml. Se completează conținutul unui balon din fiecare serie pînă la 25 ml cu amestecul de propan-2-ol-hexan. Aceste soluții sînt utilizate ca soluții de referință.

Se adaugă 2 ml de anilină în fiecare dintre celelalte două baloane. Se încălzesc timp de 30 de minute deasupra unei băi de apă în fierbere, pentru a apărea culoarea. Se răcesc la temperatura camerei, se aduc la volumul de 25 ml cu amestecul de propan-2-ol-hexan, se omogenizează și se lasă să stea timp de o oră.

Se determină densitatea optică, în conformitate cu indicațiile de la subpunctul 1.5.2. pentru gosipolul liber. Din această valoare se calculează conținutul de gosipol total, în conformitate cu indicațiile de la punctul 1.6.

1.6. Calcularea rezultatelor

Rezultatele pot fi calculate fie pe baza densității optice specifice (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.6.1.), fie prin referire la o curbă de calibrare, conform prevederilor descrise în subpunctul 1.6.2.

1.6.1. Cu ajutorul densității optice specifice

Densitățile optice specifice, în condițiile descrise, sînt următoarele:

Gosipolul liber $E \times 1 \% / 1 \text{ cm} = 625$

Gosipolul total $E \times 1 \% / 1 \text{ cm} = 600$

Conținutul de gosipol liber sau de gosipol total al eșantionului este calculat folosind următoarea formulă:

$\% \text{ gosipol} : E \times 1250 / E^{1\%}_{1\text{cm}} \times p \times a,$
unde:

E = densitatea optică corectată, determinată conform indicațiilor de la subpunctul 1.5.2.;

p = eșantion de testat, în g;

a = partea alicotă a filtratului, în ml.

1.6.2. Cu ajutorul curbei de calibrare

1.6.2.1. Gosipolul liber

Se prepară 2 serii de cinci baloane gradate de 25 ml. Se pipetează părți alicote de 2, 4, 6, 8 și 10 ml de soluție etalon de gosipol A în fiecare serie de baloane. Se aduc la volum pînă la 10 ml cu solventul A. Se completează fiecare serie cu un balon gradat de 25 ml conținînd numai 10 ml de solvent A (testul martor).

Se aduc la volum baloanele din prima serie (inclusiv balonul testului martor) pînă la 25 ml cu un amestec de propan-2-ol-hexan (serii de referință).

Se adaugă 2 ml de anilină la fiecare din baloanele din a doua serie (inclusiv balonul testului martor). Se încălzesc timp de 30 de minute deasupra unei băi de apă în fierbere, pentru a apărea culoarea. Se răcesc la temperatura camerei, se aduc la volum cu un amestec de propan-2-ol-hexan, se omogenizează și se lasă să stea o oră (serii etalon).

Se determină, conform indicațiilor de la subpunctul 1.5.2, densitatea optică a soluțiilor din seriile etalon, prin comparație cu soluțiile corespunzătoare din seriile de referință. Se trasează curba de calibrare prin reprezentarea grafică a densităților optice în raport cu cantitățile de gosipol (în μg).

1.6.2.2. Gosipolul total

Se prepară șase baloane gradate de 50 ml. În primul balon se plasează 10 ml de solvent B, iar în celelalte 2, 4,

Tabelul nr. 1

**Tabelul factorilor de echivalență toxică, TEF
 (= toxic equivalency factors), pentru dioxine, furani
 și compuși PCB asemănători dioxinei**

Congener (acelaș grup)	Valoare TEF	Congener (acelaș grup)	Valoare TEF
Dibenzo-p-dioxine („PCDD”) 2,3,7,8-TCDD 1,2,3,7,8-PeCDD 1,2,3,4,7,8-HxCDD 1,2,3,6,7,8-HxCDD 1,2,3,7,8,9-HxCDD 1,2,3,4,6,7,8-HpCDD OCDD	1 1 0,1 0,1 0,1 0,01 0,0001	Compuși PCB „asemănători dioxinei” Non-orto PCB PCB 77 PCB 81 PCB 126 PCB 169 Mono-orto PCB	 0,0001 0,0001 0,1 0,01
Dibenzofurani („PCDF”) 2,3,7,8-TCDF 1,2,3,7,8-PeCDF 2,3,4,7,8-PeCDF 1,2,3,4,7,8-HxCDF 1,2,3,6,7,8-HxCDF 1,2,3,7,8,9-HxCDF 2,3,4,6,7,8-HxCDF 1,2,3,4,6,7,8-HpCDF 1,2,3,4,7,8,9-HpCDF OCDF	0,1 0,05 0,5 0,1 0,1 0,1 0,1 0,01 0,01 0,0001	PCB 105 PCB 114 PCB 118 PCB 123 PCB 156 PCB 157 PCB 167 PCB 189	0,0001 0,0005 0,0001 0,0001 0,0005 0,0005 0,00001 0,0001

Notă:

Abrevieri utilizate: T = tetra; Pe = penta; Hx = hexa; Hp = hepta; O = octa; CDD = clordibenzo-p-dioxină; CDF = clordibenzofuran; CB = difenili clorurați.

Incertitudinea măsurării poate fi luată în considerare în una din următoarele două modalități:

a) calculându-se incertitudinea extinsă cu ajutorul unui coeficient de acoperire 2 care dă un nivel de încredere de aproximativ 95 %. Un lot nu este conform dacă valoarea măsurată minus U este mai mare de nivelul maxim.

În cazul unei determinări separate a dioxinelor și a PCB-urilor asemănători dioxinei, suma incertitudinii extinse estimate a rezultatelor analitice separate ale dioxinelor și PCB-urilor asemănători dioxinei se utilizează pentru suma dioxinelor și a PCB-urilor asemănători dioxinei;

b) stabilindu-se limita de decizie (CC_a) – limita la care și de la care este permis să se concluzioneze cu probabilitatea de eroare α că o probă nu este conformă.

Limita de decizie se stabilește în conformitate cu cerințele în materie de identificare sau de identificare și cuantificare.

Un lot este neconform dacă valoarea măsurată este egală sau mai mare decât CC_a.

II. Pregătirea eșantioanelor și cerințele privind metodele de analiză utilizate pentru controlul oficial al nivelurilor de dioxine (pcdd/pcdf) și de pcb asemănători dioxinelor
2.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Prezentele cerințe se aplică atunci când nutrețurile și materiile prime pentru nutrețuri sînt analizate pentru a se determina dioxinele [dibenzo-p-dioxine policlorurate (PCDD), dibenzofurani policlorurați (PCDF)] și difenilii

6, 8 și 10 ml de soluție etalon de gosipol B. Se completează conținutul fiecărui balon pînă la 10 ml cu solvent B. Se încălzesc timp de 30 de minute într-o baie de apă în fierbere. Se răcesc la temperatura camerei, se completează volumul cu un amestec de propan-2-ol-hexan și se omogenizează.

Se plasează 2 ml din aceste soluții în fiecare din cele două serii de cîte șase baloane gradate de 25 ml. Se completează conținutul baloanelor din prima serie pînă la 25 ml cu un amestec de propan-2-ol-hexan (serii de referință).

Se adaugă 2 ml de anilină la fiecare balon din a doua serie. Se încălzesc timp de 30 de minute într-o baie de apă în fierbere. Se răcesc la temperatura camerei, se aduc la volum cu un amestec de propan-2-ol-hexan, se omogenizează și se lasă să stea timp de o oră (serii etalon).

Se determină, conform indicațiilor de la subpunctul 1.5.2., densitatea optică a soluțiilor din seriile etalon, prin comparație cu soluțiile corespunzătoare din seriile de referință. Se trasează curba de calibrare prin reprezentarea grafică a densităților optice în raport cu cantitățile de gosipol (în μg).

1.6.3. Repetabilitatea

Diferența dintre rezultatele a două determinări paralele efectuate pe același eșantion nu trebuie să depășească:

15 %, în valoare relativă, pentru un conținut de gosipol mai mic de 500 ppm;

75 ppm, în valoare absolută, pentru un conținut de gosipol de minimum 500 ppm și maximum 750 ppm;

10 %, în valoare relativă la cea mai înaltă valoare, pentru un conținut de gosipol mai mare de 750 ppm.

**2. Determinarea nivelurilor de dioxine (pcdd/
pcdf) și al nivelurilor de difenili policlorurați (pcb)
asemănători dioxinei**
I. Metode de eșantionare și de interpretare a rezultatelor analitice
2.1. Obiectiv și domeniu de aplicare

Eșantioanele destinate controalelor oficiale ale nivelurilor de dioxine [dibenzo-p-dioxine policlorurate (pcdd) și dibenzofurani policlorurați (pcdf)] și de difenili policlorurați (pcb), indicați în tabelul nr.1 din prezenta anexă, asemănători dioxinei din nutrețuri se prelevează în conformitate cu indicațiile din anexa nr. 1. Este necesar să se aplice cerințele cantitative referitoare la controlul substanțelor sau produselor uniform repartizate în nutrețuri, în conformitate cu indicațiile de la capitolul 3 secțiunea I anexa nr.1 din prezenta hotărîre. Eșantioanele colective astfel obținute se consideră ca reprezentative pentru loturile sau subloturile din care sînt prelevate. Respectarea conținuturilor maxime stabilite în Hotărîrea Guvernului nr. 1405 din 10 decembrie 2008 se stabilește pe baza conținuturilor determinate în eșantioanele de laborator.

2.2. Conformitatea lotului sau sublotului cu specificațiile

Lotul este acceptat dacă rezultatul analitic al unei analize unice nu depășește conținutul maxim stabilit în Hotărîrea Guvernului nr. 1405 din 10 decembrie 2008 „Cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare privind igiena nutrețurilor și conținutul substanțelor nedorite în nutrețuri”, luîndu-se în considerare incertitudinea de măsurare.

Lotul nu se conformează conținutului maxim stabilit în Hotărîrea Guvernului nr. 1405 din 10 decembrie 2008 dacă rezultatul analitic pentru limita superioară, confirmat de o analiză paralelă, depășește, cu un grad de certitudine rezonabil, conținutul maxim, ținînd seama de incertitudinea măsurării.

policlorurați asemănători dioxinelor (PCB).

Monitorizarea prezenței dioxinelor în nutrețuri se poate realiza printr-o strategie care implică o metodă de depistare, cu scopul de a selecta acele eșantioane cu niveluri de dioxine și de PCB asemănători dioxinei care au valori cu mai puțin de 25 % inferioare sau superioare concentrației de interes. Concentrația de dioxine din acele eșantioane în care se identifică niveluri semnificative trebuie determinată/confirmată printr-o metodă de confirmare.

Metodele de depistare sînt metode utilizate pentru a se detecta prezența dioxinelor și a PCB asemănători dioxinelor la concentrația de interes. Aceste metode au o capacitate mare de procesare a eșantioanelor și sînt utilizate pentru a tria (a împărți pe categorii) un număr mare de eșantioane potențial pozitive. Sînt concepute special pentru a evita rezultatele fals negative.

Metodele de confirmare sînt metode care furnizează date complete sau complementare care permit identificarea și cuantificarea certă a dioxinelor și a PCB-urilor asemănători dioxinelor la concentrația de interes.

2.2. Context

Avînd în vedere faptul că eșantioanele din mediu și cele biologice (inclusiv eșantioanele de nutrețuri/materii prime pentru nutrețuri) conțin, în general, amestecuri complexe de diverși congeneri ai dioxinelor, a fost elaborat conceptul „factori de echivalență toxică” (TEF) pentru a facilita evaluarea riscurilor. Acești TEF au fost stabiliți pentru a exprima concentrațiile de amestecuri de PCDD și PCDF 2,3,7,8-substituiți și de PCB non-orto și mono-orto clor-substituiți care au o activitate asemănătoare dioxinei în echivalenți toxici (TEQ) de 2, 3, 7, 8-TCDD. Concentrațiile substanțelor individuale într-un eșantion anumit se înmulțesc cu valoarea TEF corespunzătoare și apoi se adună, pentru a se obține concentrația totală de compuși asemănători dioxinelor, exprimată ca TEQ.

Limita specifică de cuantificare acceptată pentru un congener individual este concentrația unui analit dintr-un extract de eșantion care produce un răspuns instrumental pentru doi ioni diferiți, care trebuie monitorizați printr-un raport S/Z (semnal/zgomot) de 3:1 pentru semnalul cel mai puțin sensibil, și îndeplinește condițiile de bază, cum sînt, de exemplu, timpul de retenție și raportul izotopic.

2.3. Cerințe de asigurare a calității care trebuie respectate în cursul pregătirii eșantioanelor

Se aplică dispozițiile generale privind prepararea eșantioanelor pentru analiză, stabilite în anexa nr. 2 la prezenta hotărîre.

De asemenea, trebuie să se îndeplinească următoarele cerințe:

a) eșantioanele se păstrează și se transportă în recipiente din sticlă, aluminiu, polipropilenă sau polietilenă. Din recipientul care conține eșantionul trebuie îndepărtate urmele de praf de hîrtie. Sticlăria se clătește cu solvenți controlați în prealabil în vederea detectării dioxinelor;

b) se efectuează o analiză maror prin efectuarea întregii proceduri analitice, dar omițînd numai eșantionul;

c) greutatea eșantionului utilizat pentru extracție trebuie să fie suficientă pentru a îndeplini cerințele referitoare la sensibilitate.

2.4. Cerințele aplicabile laboratorului/laboratoarelor desemnat/desemnate

1) Laboratorul/laboratoarele trebuie să demonstreze performanța unei metode în zona nivelului de interes, de exemplu de 0,5x, 1x și 2x nivelul de interes, cu un coeficient de variație acceptabil la repetarea analizei.

2) Limita de cuantificare pentru o metodă de confirmare trebuie să se situeze într-un interval de o cincime din nivelul de interes, pentru a garanta că în intervalul nivelului de interes sînt îndepliniți coeficienți de variație acceptabili.

3) Ca măsuri interne de control al calității, trebuie efectuate periodic controale maror, experimente cu eșantioane contaminate sau analize ale unor eșantioane de control (cu material de referință certificat).

4) Participarea permanentă la studii interlaboratoare pentru determinarea dioxinelor și a PCB asemănători dioxinelor în structura alimentelor/nutrețurilor.

5) Laboratoarele desemnate pentru analiza probelor prelevate în cadrul controalelor oficiale trebuie să fie acreditate conform standardului național SM SR EN ISO/IEC 17025 “Cerințe generale pentru competența laboratoarelor de încercări și etalonări”.

2.5. Cerințe aplicabile procedurilor analitice pentru dioxine și PCB asemănători dioxinelor

Cerințe fundamentale pentru acceptarea procedurilor analitice:

1) Sensibilitate înaltă și limite de detecție joase. Pentru PCDD și PCDF, cantitățile detectabile trebuie să fie de ordinul picogramelor TEQ (10–12 g) din cauza toxicității extreme a unora dintre acești compuși. Este cunoscut faptul că PCB se află la niveluri mai ridicate decît PCDD și PCDF. Pentru majoritatea congenerilor de PCB, o sensibilitate de ordinul nanogramelor (10–9 g) este deja suficientă. Cu toate acestea, pentru măsurarea congenerilor PCB asemănători dioxinelor mai toxici (în special congeneri non-orto substituiți), trebuie să fie atinsă aceeași sensibilitate ca și pentru PCDD și PCDF.

2) Selectivitate (specificitate) înaltă. Este necesară o distincție a PCDD, PCDF și PCB asemănători dioxinelor în raport cu o multitudine de alți compuși coextrași și cu posibile interferențe, prezenți în concentrații de pînă la cîteva ordine de mărime mai mari decît cele ale analitelor studiate. Pentru metodele de cromatografie în fază gazoasă/spectrometrie de masă (CG/SM), este necesară o distincție între diferiți congeneri, cum ar fi între compușii toxici (de exemplu, cei șaptesprezece PCDD și PCDF substituiți la 2,3,7,8 și PCB asemănători dioxinelor) și alții. Biotestele trebuie să permită determinarea selectivă a valorilor TEQ, ca sumă de PCDD, PCDF și PCB asemănători dioxinelor.

3) Acuratețe ridicată (veridicitate și precizie). Este necesar ca determinarea să furnizeze o estimare validă și fiabilă a concentrației reale dintr-un eșantion. O acuratețe ridicată (acuratețea măsurătorii: gradul de apropiere dintre rezultatul unei măsurători și valoarea reală sau atribuită a mărimii de măsurat) este necesară pentru a se evita respingerea rezultatului analizei unui eșantion din cauza fiabilității reduse a estimării TEQ. Acuratețea este exprimată ca veridicitate (diferența dintre valoarea medie măsurată pentru un analit dintr-un material certificat și valoarea certificată a acesteia, exprimată ca procentaj din această valoare) și precizie (RSDR, deviația standard relativă, calculată în baza rezultatelor generate în condiții de reproductibilitate).

Metodele de depistare pot include biotestele și metodele CG/SM; metodele de confirmare cuprind cromatografia în fază gazoasă de înaltă rezoluție/spectrometria de masă de înaltă rezoluție (HRGC/HRMS).

Pentru valoarea totală TEQ, trebuie să se respecte următoarele criterii, indicate în tabelul nr. 2:

Tabelul nr. 2

Valoarea totală TEQ

	Metode de depistare	Metode de confirmare
Rată de fals negative	< 1 %	
Veridicitate		– 20 % pînă la + 20 %
Precizie RSD _R	< 30 %	< 15 %

2.6. Cerințe specifice privind metodele CG/SM care trebuie respectate în scop de depistare sau de confirmare

1) Adăugarea de etaloane interne de PCDD/F 2,3,7,8-clor-substituite și de PCB asemănători dioxinei marcate cu ^{13}C trebuie să se efectueze chiar de la începutul efectuării metodei de analiză, de exemplu, înaintea extracției, pentru validarea procedurii analitice. Trebuie adăugat cel puțin un congener pentru fiecare din grupele omoloage tetra-octoclorurate de PCDD/F și cel puțin un congener pentru fiecare dintre grupele omoloage de PCB asemănători dioxinei (alternativ, cel puțin un congener pentru fiecare funcție de înregistrare a ionului selecționat prin spectrometrie de masă, utilizat pentru monitorizarea PCDD/F și a PCB asemănători dioxinei).

Este necesar să existe o preferință clară, mai ales în cazul metodelor de confirmare, pentru utilizarea tuturor celor 17 etaloane interne de PCDD/F 2,3,7,8-clor-substituite marcate cu ^{13}C și a tuturor celor 12 etaloane interne de PCB asemănători dioxinei marcate cu ^{13}C .

2) Se determină, de asemenea, factorii de răspuns relativ pentru acei congengeri pentru care nu se adaugă nici-un analog marcat cu ^{13}C , utilizând soluții de calibrare corespunzătoare.

3) Pentru nutrețurile de origine vegetală și nutrețurile de origine animală care conțin mai puțin de 10 % grăsime, este obligatorie adăugarea etaloanelor interne înainte de extracție. Pentru nutrețurile de origine animală ce conțin mai mult de 10 % grăsime, etaloanele interne se pot adăuga fie înainte de extracție, fie după extracția grăsimii. Se efectuează o validare adecvată a eficienței metodei de extracție, în funcție de etapa în care se introduce etaloanele interne și de modul în care se consumă rezultatele (în funcție de produs sau de grăsime).

4) Înaintea analizei CG/SM, trebuie să se adauge unul sau două etaloane de recuperare (surogat).

5) Este necesar controlul recuperării. Pentru metodele de confirmare, recuperarea etaloanelor interne individuale trebuie să se situeze în intervalul 60-120 %. Se acceptă și recuperări inferioare sau superioare pentru congengeri individuali, în special pentru dibenzodioxine și dibenzofurani hepta- și octo-clorurați, atât timp cât contribuția acestora la valoarea TEQ nu depășește 10 % din valoarea TEQ totală (bazată pe suma dintre PCDD/F și PCB asemănători dioxinei). Pentru metodele de depistare, recuperarea trebuie să se situeze în intervalul 30-140 %.

6) Separarea dioxinelor de compuși clorurați interferenți, cum sunt PCB neasemănători dioxinei și difenileterii clorurați, se realizează prin tehnici cromatografice adecvate (de preferință pe coloană de florisil, alumina și/sau cărbune).

7) Separarea izomerilor prin cromatografie în fază gazoasă este suficientă (< 25 % de la vîrf la vîrf între 1,2,3,4,7,8-HxCDF și 1,2,3,6,7,8-HxCDF).

8) Determinarea dioxinei și furanilor tetra-octoclorurați se realizează prin metoda de diluție a izotopilor HRGC/HRMS.

9) Diferența dintre limita superioară și limita inferioară trebuie să nu depășească 20 % pentru nutrețurile caracterizate de o contaminare cu dioxine situată în interval sau peste nivelul maxim de contaminare. Pentru nutrețurile cu niveluri de contaminare mult sub nivelul maxim, diferența se poate situa în intervalul 25-40 %.

2.7. Metode analitice de depistare

2.7.1. Introducere

Se pot aplica diferite abordări analitice utilizând o metodă de depistare: o abordare pur de depistare și o abordare cantitativă.

Abordare de depistare

Răspunsul eșantioanelor este comparată cu cea a unui eșantion de referință la nivelul de interes. Eșantioanele cu un răspuns inferior celui de referință sînt declarate negative,

iar cele cu răspuns superior sînt presupuse pozitive.

Cerințe:

1) În fiecare serie de testări trebuie să se includă un eșantion martor și unul de referință, care se supun extracției și testării în același timp și în condiții identice. Eșantionul de referință trebuie să prezinte un răspuns cu mult mai mare în comparație cu un martor.

2) Se includ eșantioane de referință suplimentare de 0,5x și 2x nivelul de interes, pentru a se demonstra eficacitatea testului în intervalul de interes, pentru controlul nivelului de interes.

3) Atunci cînd se testează alte matrice, trebuie să se demonstreze că eșantionul (eșantioanele) de referință sînt cele corespunzătoare, de preferință prin includerea eșantioanelor la care s-a dovedit prin HRGC/HRMS că au un nivel TEQ în jurul celui al eșantionului de referință sau, altfel, a unui martor contaminat la nivelul respectiv.

4) Deoarece etaloanele interne nu se pot utiliza în bioteste, testele cu privire la repetabilitate sînt foarte importante, pentru a se obține informații privind deviația standard în cadrul unei serii de teste. Coeficientul de variație trebuie să fie inferior valorii de 30 %.

5) Pentru bioteste se definesc compuși-tintă, interfeerențele potențiale și nivelurile maxime tolerabile ale martorului.

Abordare cantitativă

Aceasta necesită o serie de diluții standard, procese de curățare și de măsurare duble sau triple, precum și controale de recuperare și ale martorului. Rezultatul poate fi exprimat ca TEQ, presupunîndu-se astfel că acei compuși care se află la originea semnalului corespund principiului TEQ. Acest lucru se poate realiza prin utilizarea TCDD (sau a unui amestec etalon de dioxină/furan/PCB asemănător dioxinei) pentru a se obține o curbă de calibrare pentru calculul nivelului TEQ din extract și, astfel, din eșantion. Cantitatea obținută se corectează apoi cu valoarea TEQ calculată pentru un eșantion martor (pentru a se ține cont de impuritățile din solvenți și din substanțele chimice utilizate) și pentru recuperare (calculată în baza valorii TEQ dintr-un eșantion de control al calității apropiată de limita de interes). Este esențial să se țină cont de faptul că o parte din aparenta pierdere de recuperare poate fi determinată de efectele matricei și/sau de diferențele dintre valorile TEF în bioteste și valorile TEF oficiale stabilite de OMS.

2.7.2. Cerințe privind metodele analitice pentru depistare

1) Depistarea se poate face prin metode analitice CG/SM sau prin bioteste. Pentru metodele CG/SM, trebuie utilizate cerințele prevăzute la punctul 2.6. Pentru biotestele celulare se stabilesc cerințe specifice descrise la subpunctul 2.7.3., iar pentru biotestele realizate cu ajutorul kiturilor de testat se stabilesc cerințe specifice menționate în subpunctul 2.7.4.

2) Sînt necesare informații privind numărul de rezultate fals pozitive și fals negative obținute pentru un set mare de eșantioane peste sau sub nivelul maxim sau nivelul de intervenție, prin comparație cu conținutul TEQ determinat printr-o metodă analitică de confirmare. Ratele efective de rezultate fals negative trebuie să se situeze sub 1 %. Rata de rezultate fals pozitive este suficient de scăzută pentru a face ca utilizarea instrumentului de depistare să fie avantajoasă.

3) Rezultatele pozitive trebuie confirmate întotdeauna printr-o metodă analitică de confirmare (HRGC/HRMS).

În plus, eșantioanele dintr-o gamă largă de TEQ se confirmă prin HRGC/HRMS (aproximativ 2-10 % din eșantioanele negative). Se furnizează informații privind corespondența dintre rezultatele biotestelor și cele ale HRGC/HRMS.

2.7.3. Cerințe specifice pentru bioteste celulare

1) Când se execută un biotest, fiecare testare necesită o serie de concentrații de referință ale TCDD sau ale unui amestec de dioxină/furan (curbă de răspuns pentru o doză completă cu un $R^2 > 0,95$). Cu toate acestea, în scopuri de depistare se poate utiliza o curbă de nivel scăzut extinsă, pentru analiza eșantioanelor cu conținut scăzut.

2) Pentru rezultatul biotestului într-un interval de timp constant se utilizează pe o foaie de control al calității o concentrație TCDD de referință (aproximativ de 3x limita de cuantificare).

3) Graficele de control al calității pentru fiecare tip de material de referință se înregistrează și se verifică pentru a se garanta că rezultatul este conform cu liniile directe stabile.

4) Pentru calculele cantitative, realizarea diluției eșantionului trebuie să se situeze în cadrul porțiunii liniare a curbei de răspuns. Eșantioanele situate deasupra porțiunii liniare a curbei de răspuns trebuie diluate și testate din nou. Se recomandă testarea a cel puțin trei diluții o dată.

5) Procentul deviației standard nu depășește 15 % într-o determinare triplă pentru fiecare diluție a eșantionului și 30 % pentru trei experimente independente.

6) Limita de detecție poate fi stabilită la de 3 ori valoarea deviației standard a solventului martor sau a răspunsului de fond. Altă abordare constă în aplicarea unui răspuns care se situează deasupra răspunsului de fond (factor de inducție de 5x martorul solventului), calculat din curba de calibrare a zilei. Limita de cuantificare poate fi stabilită ca o valoare de la 5x până la 6x deviația standard a martorului solventului sau a răspunsului de fond ori să se aplice un răspuns ce este clar superior răspunsului de fond (factor de inducție de 10x martorul solventului), calculat din curba de calibrare a zilei.

2.7.4. Cerințe specifice pentru biotestele realizate pe bază de kituri

1) Să se garanteze că biotestele pe bază de kituri au o sensibilitate și o fiabilitate suficientă pentru a fi aplicate nutrețurile.

2) Să fie respectate instrucțiunile producătorului privind pregătirea și analiza eșantioanelor.

3) Kiturile de testare nu se utilizează după data expirării.

4) Nu se utilizează materiale sau componente destinate utilizării cu alte kituri.

5) Kiturile de testare se păstrează la o temperatură de depozitare situată în cadrul unui interval specificat și se utilizează la temperatura de lucru specificată.

6) Limita de detecție pentru imunodozări este determinată ca suma mediei și a valorii de 3x deviația standard, bazată pe o serie de 10 analize repetate ale martorului și care este împărțită la valoarea pantei ecuației de regresie liniară.

7) Pentru testele realizate în laborator se utilizează etaloane de referință, pentru a garanta că răspunsul la etalon se situează într-un interval acceptabil.

2.8. Raportarea rezultatelor

În măsura în care procedura analitică utilizată permite acest lucru, rezultatele analitice conțin niveluri individuale ale congenerilor PCDD/F și PCB; rezultatele analitice se raportează ca limită inferioară, limită superioară și limită medie, pentru a se include un maximum de informații în raportarea rezultatelor, permițând astfel interpretarea rezultatelor în conformitate cu cerințele specifice.

Raportarea include, de asemenea, conținutul de lipide al eșantionului, precum și metoda utilizată pentru extracția lipidelor.

Trebuie să fie disponibile informații despre recuperările etaloanelor interne individuale, dacă recuperările se situează în afara intervalului menționat la punctul 2.6, dacă depășesc nivelul maxim.

Dat fiind că, atunci când se stabilește conformitatea eșantionului, este necesar să se țină cont de incertitudinea măsurării, acest parametru trebuie să fie de asemenea disponibil. De aceea, rezultatul analizei se raportează ca $x \pm U$, unde x este rezultatul analitic și U este incertitudinea de măsurare extinsă, folosind un factor de acoperire 2, care dă un nivel de încredere de aproximativ 95 %. În cazul unei determinări separate a dioxinelor și a PCB asemănători dioxinei, suma incertitudinii extinse estimate a rezultatelor analitice separate ale dioxinelor și PCB asemănători dioxinei se utilizează pentru suma dioxinelor și a PCB asemănători dioxinei.

Dacă incertitudinea de măsurare se ia în considerare aplicându-se CCa, acest parametru se comunică.

Anexa nr. 6

la Hotărârea Guvernului nr.686
din 13 septembrie 2012

Metodele de analiză privind determinarea constituenților de origine animală pentru controlul oficial al nutrețurilor**1. Condiții pentru detectarea, identificarea sau estimarea prin examinare microscopică a constituenților de origine animală în nutrețuri****1.1. Obiectiv și domeniu de aplicare**

Prezentele condiții se utilizează în cazul în care detectarea constituenților de origine animală (definiți ca produse rezultate din prelucrarea carcaselor sau a unor părți din corpul mamiferelor, păsărilor de crescătorie sau peștilor) din nutrețuri se realizează prin examinare microscopică în cadrul unui program de inspecție coordonat în domeniul nutriției animalelor.

1.2. Sensibilitate

În funcție de natura constituenților de origine animală, este posibilă detectarea unor cantități foarte mici ($< 0,1$ %) în nutrețuri.

1.3. Principiul de aplicare

Pentru identificare se utilizează un eșantion reprezentativ, prelevat în conformitate cu indicațiile din anexa nr. 1 și care a fost supus unei preparări adecvate. Protocolul descris în punctul 1.9. este adecvat pentru tratarea nutrețurilor cu

un conținut mic de umiditate. Nutrețurile cu un conținut de umiditate mai mare de 14 % se usucă (condensează) înaintea tratamentului. Nutrețurile sau materiile prime pentru nutrețuri speciale (de exemplu, grăsimi, uleiuri) necesită un tratament specific (a se vedea prevederile punctului 1.9.). Constituenții de origine animală se identifică pe baza caracteristicilor tipice, identificabile prin examinare microscopică (adică fibre musculare și alte particule de carne, cartilajii, oase, coarne, păr, păr de porc, sînge, pene, coji de ouă, oase și solzi de pește). Identificarea trebuie să se realizeze atât pentru fracția care a trecut prin sită, conform prevederilor descrise în subpunctul 1.6.1., precum și pentru sedimentul concentrat (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.6.2.) de eșantion.

1.4. Reactivi utilizați

1.4.1. Agent de includere

1.4.1.1. Clorhidrat (soluție apoasă, 60 % g/v).

1.4.1.2. Leșie (NaOH 2,5 % g/v sau KOH 2,5 % g/v) pentru fracțiile cernute.

1.4.1.3. Ulei de parafină sau glicerol (viscozitate: 68-81)

pentru examinarea microscopică a sedimentului.

1.4.2. Agenți de clătire

1.4.2.1. Alcool, 96 %.

1.4.2.2. Acetonă.

1.4.3. Agent de concentrare

1.4.3.1. Tetracloretilenă (densitate 1,62).

1.4.4. Reactivi de colorare

1.4.4.1. Soluție de iod/iodură de potasiu (se dizolvă 2 g iodură de potasiu în 100 ml apă și se adaugă 1 g de iod agitând frecvent).

1.4.4.2. Roșu de alizarină (se diluează 2,5 ml acid clorhidric 1M în 100 ml apă și se adaugă 200 mg roșu de alizarină în soluția obținută).

1.4.4.3. Reactiv cistină (2 g acetat de plumb, 10 g NaOH/100 ml H₂O).

1.4.4.4. Soluție de iod/iodură de potasiu (dizolvată în etanol 70 %).

1.4.5. Reactiv decolorant

1.4.5.1 Soluție comercială de hipoclorit de sodiu (9,6 % clor activ).

1.5. Echipament și accesorii

1.5.1. Balanță analitică (precizie de 0,01 g, cu excepția sedimentului concentrat: 0,001 g).

1.5.2. Dispozitiv de măcinat (moară de măcinat sau mojar, în special pentru nutrețuri ce conțin > 15 % grăsime, detectată la analiză).

1.5.3. Sită cu ochiuri pătrate cu lărgimea de maximum 0,5 mm.

1.5.4. Pîlnie de separare sau pahar de laborator de decantare cu fund conic.

1.5.5. Microscop stereoscopic (mărire de minimum 40 de ori).

1.5.6. Microscop compus (mărire de minimum 400 de ori), lumină transmisă sau lumină polarizată.

1.5.7. Sticlărie de laborator standard

Toată aparatura se curăță cu grijă. Pîlنیile de separare și sticlăria se spală în mașina de spălat. Sitele se curăță cu o perie cu peri aspri.

1.6. Procedura de preparare

Dacă ambele fracții se analizează ca eșantioane individuale, nutrețurile sub formă de pelete se cern în prealabil.

Cel puțin 50 g de eșantion se tratează [dacă este necesar, se macină cu grijă cu un dispozitiv de măcinare adecvat pentru a obține o structură corespunzătoare]. Din materialul măcinat se iau două porțiuni reprezentative, una pentru fracția cernută (cel puțin 5 g) (a se vedea mențiunea de la subpunctul 1.6.1.) și una pentru sedimentul concentrat (cel puțin 5 g) (a se vedea subpunctul 1.6.2.). Pentru identificare, se poate aplica suplimentar colorarea cu reactivi de colorare, conform prevederilor subpunctului 1.6.3.

Pentru a indica natura proteinelor animale și originea particulelor, se poate utiliza un sistem de decizie asistată de tipul ARIES și pot fi documentate eșantioane de referință.

1.6.1. Identificarea constituenților de origine animală din fracțiile cernute

Un eșantion de cel puțin 5 g se cern prin sită în două fracții.

Fracția (fracțiile) cernută (cernute) cu particule mari (sau o parte reprezentativă a fracției) se aplică în strat subțire pe un suport adecvat și se examinează sistematic la microscopul stereoscopic cu mărimi diferite pentru detectarea constituenților de origine animală.

Lamelele preparate cu fracția (fracțiile) cu particule fine se examinează sistematic la microscopul compus cu mărimi diferite pentru detectarea constituenților de origine animală.

1.6.2. Identificarea constituenților de origine animală din sedimentul concentrat

Cel puțin 5 g (cu o precizie de pînă la 0,01 g) de eșantion se transferă într-o pîlnie de separare sau într-un vas de laborator de decantare cu fund conic și se tratează cu cel puțin 50 ml tetracloretilenă. Amestecul se agită sau se amestecă de mai multe ori.

1) Dacă se utilizează o pîlnie de separare închisă, sedimentul se lasă să stea un timp suficient (cel puțin trei minute) înainte de a fi separat. Se repetă agitarea și sedimentul se lasă iar să stea timp de cel puțin trei minute.

Se separă din nou sedimentul.

2) Dacă se utilizează un pahar de laborator deschis, sedimentul se lasă să stea cel puțin cinci minute înainte de a fi separat.

Sedimentul total se usucă și apoi se cîntărește (cu o precizie de 0,001 g). Cîntărirea este necesară doar dacă este necesară o estimare. Dacă sedimentul conține multe particule mari, se poate cern printr-o sită în două fracții.

Sedimentul uscat se examinează la microscopul stereoscopic și la microscopul compus pentru detectarea constituenților osoși.

1.6.3. Utilizarea agenților de includere și a reactivilor de colorare

Pentru a facilita identificarea la microscop a constituenților de origine animală se pot utiliza agenți de includere și reactivi de colorare speciali.

Clorhidrat: Prin încălzire cu atenție, structurile celulare se văd mai clar, ca urmare a faptului că granulele de amidon se gelatinizează, iar conținuturile celulare nedorite sînt eliminate.

Leșie: Atît hidroxidul de sodiu, cît și hidroxidul de potasiu limpezesc materialul nutrețului, facilitînd detecția fibrelor musculare, a părului sau a altor structuri cheratinoase.

Ulei de parafină și glicerol: Constituenții osoși pot fi identificați bine în acest agent de includere pentru că majoritatea lacunelor rămîn umplute cu aer și apar sub formă de găuri negre de aproximativ 5-15 μm.

Soluție de iod/iodură de potasiu: Se utilizează pentru detecția amidonului (culoare albastră-violetă) și a proteinelor (culoare galbenă-portocalie). Dacă este necesar, soluțiile pot fi diluate.

Soluție de roșu de alizarină: Colorație roșie/roz a oaselor, precum și a oaselor și solzilor de pește. Înainte de uscarea sedimentului (a se vedea subpunctul 1.6.2.), întregul sediment se transferă într-o eprubetă de sticlă și se clătește de două ori cu aproximativ 5 ml de alcool (de fiecare dată se utilizează un agitator, solventul se lasă să stea timp de aproximativ un minut și se elimină). Înainte de a utiliza acest reactiv de colorare, sedimentul se decolorează adăugîndu-se cel puțin 1 ml de soluție de hipoclorit de sodiu. Se permite ca reacția să continue timp de 10 minute. Eprubeta se umple cu apă, se așteaptă timp de 2-3 minute ca sedimentul să se decanteze, iar apa și particulele în suspensie se elimină. Sedimentul se clătește de încă două ori cu aproximativ 10 ml de apă (de fiecare dată se utilizează un agitator, se lasă să stea și apoi se elimină apa). Se adaugă două pînă la zece sau mai multe picături (în funcție de cantitatea de reziduu) de soluție de roșu de alizarină. Amestecul se agită și se permite desfășurarea reacției timp de cîteva secunde. Sedimentul colorat se clătește de două ori cu aproximativ 5 ml de alcool, apoi o dată cu acetonă (de fiecare dată se utilizează un agitator, solventul se lasă să stea timp de aproximativ un minut și se elimină). Astfel sedimentul este pregătit pentru a fi uscat.

Reactiv cistină: Prin încălzire cu atenție, constituenții care conțin cistină (păr, pene etc.) devin de culoare negru-marou.

1.6.4. Examinarea nutrețurilor susceptibile de a conține făină de pește

Se examinează la microscopul compus (a se vedea prevederile subpunctului 1.6.1. și 1.6.2.) cel puțin o lamelă din fracția fină cernută și din fracția fină de sediment.

Dacă eticheta indică prezența făinii de pește în ingrediente sau dacă se suspectează sau se detectează prezența făinii de pește la examinarea inițială, se examinează cel puțin încă două lamele cu fracție fină cernută din eșantionul original, precum și fracția de sediment total.

1.7. Calcul și evaluare

Autoritatea sanitar-veterinară competentă supraveghează ca procedurile descrise la prezentul punct să fie utilizate pentru toate analizele oficiale în vederea estimării cantității (și nu doar a prezenței) constituenților de origine animală.

Calculul se poate realiza doar în cazul în care constituenții de origine animală conțin fragmente osoase.

Fragmentele osoase ale speciilor terestre cu sînge cald (de exemplu, mamifere și păsări) se pot distinge de diferitele tipuri de os de pește pe o lamelă microscopică, cu ajutorul lacunei tipice. Proportia de constituenți de origine animală din eșantion se estimează luînd în considerare următoarele:

a) proporția estimată (% greutate) de fragmente osoase în sedimentul concentrat; și

b) proporția (% greutate) de os din constituenții de origine animală.

Pentru estimare trebuie să se examineze (dacă este posibil) cel puțin trei lamele și cel puțin cinci cîmpuri pentru fiecare lamelă. În nutrețurile combinate, sedimentul concentrat conține, de regulă, nu numai fragmente de oase de animale terestre și de oase de pește, ci și alte particule cu greutate specifică mare, cum ar fi minerale, nisip, fragmente de plante lignificate și altele.

1.7.1. Valoarea estimată a procentajului de fragmente osoase

% de fragmente de oase de animale terestre = $(S \times c)/g$

% de fragmente de oase și solzi de pește = $(S \times d)/g$, unde:

[S = greutatea sedimentului (mg), c = factor de corecție (%) pentru porțiunea estimată de oase de animale terestre din sediment, d = factor de corecție (%) pentru porțiunea estimată de fragmente de oase și solzi de pește din sediment, g = greutatea eșantionului pentru sedimentare (mg)].

1.7.2. Valoarea estimată a constituenților de origine animală

Proportia de os din produsele de origine animală poate să varieze foarte mult. (Procentajul de os este de ordinul a 50-60 % în cazul făinii de oase și de 20-30 % în cazul făinii de carne; în cazul făinurilor de pește, conținutul de os și de solzi variază în funcție de categoria și de originea făinii de pește, fiind de regulă de ordinul a 10-20 %).

Dacă tipul făinii de origine animală prezente în eșantion este cunoscut, este posibil să se estimeze conținutul:

estimat de constituenți al produselor din animale terestre (%) = $(S \times c)/(g \times f) \times 100$;

estimat de constituenți al produselor din pește (%) = $(S \times d)/(g \times f) \times 100$,

unde:

[S = greutatea sedimentului (mg), c = factor de corecție (%) pentru porțiunea estimată de constituenți de oase de animale terestre din sediment, d = factor de corecție (%) pentru porțiunea estimată de fragmente de oase și solzi de pește din sediment, f = factor de corecție pentru proporția de oase din constituenții de origine animală din eșantionul examinat, g = greutatea eșantionului pentru sedimentare (mg)].

1.8. Exprimarea rezultatelor examinării

Raportul conține cel puțin informații privind prezența constituenților derivați din animale terestre și din făină de pește. Diferitele cazuri se raportează în modul descris în subpunctele 1.8.1. și 1.8.2.

1.8.1. Referitor la prezența constituenților derivați din animale terestre:

a) în măsura în care a fost perceptibil la microscop, în eșantionul analizat nu a fost detectat niciun constituent derivat din animale terestre; sau

b) în măsura în care a fost perceptibil la microscop, în eșantionul analizat au fost detectați constituenți derivați din animale terestre.

1.8.2. Referitor la prezența făinii de pește:

a) în măsura în care a fost perceptibil la microscop, niciun constituent derivat din pește nu a fost detectat în eșantionul analizat; sau

b) în măsura în care a fost perceptibil la microscop, în eșantionul analizat au fost detectați constituenți derivați din pește.

Dacă sînt detectați constituenți derivați din pește sau din animale terestre, raportul privind rezultatele examinării, dacă este necesar, poate să indice o estimare a cantității de componente detectate ($x\%$, $< 0,1\%$, $0,1-0,5\%$, $0,5-5\%$ sau $> 5\%$), alte specificații privind tipul animalului terestru, dacă este posibil, precum și constituenții de origine animală identificați (fibre musculare, cartilaj, oase, coarne, păr, peri de porc, pene, sînge, coji de ouă, oase de pește, solzi).

Pentru cazul în care se estimează cantitatea de constituenți de origine animală, se menționează factorul de corecție "f" utilizat.

Pentru cazul în care se identifică componente osoase derivate din animalele terestre, raportul conține mențiunea suplimentară:

„Nu se poate exclude posibilitatea provenienței din mamifere a constituenților menționați anterior”.

Această mențiune suplimentară nu este necesară în cazurile în care fragmentele osoase provenite de la animale terestre sînt specificate ca fragmente osoase provenite de la păsări de crescătorie sau mamifere.

1.9. Protocol facultativ pentru analiza grăsimilor sau a uleiurilor

Pentru analiza grăsimilor sau a uleiurilor se poate utiliza următorul protocol:

1) Dacă grăsimea este solidă, aceasta se încălzește, de exemplu într-un cuptor cu microunde, pînă cînd devine lichidă.

2) Cu ajutorul unei pipete, se transferă 40 ml de grăsime din partea inferioară a eșantionului într-un tub de centrifugă.

3) Se centrifughează timp de 10 minute la 4 000 rpm.

4) Dacă grăsimea se solidifică după centrifugare, aceasta se încălzește încă o dată într-un cuptor pînă cînd devine lichidă. Se repetă centrifugarea timp de cinci minute la 4 000 rpm.

5) Cu ajutorul unei linguri mici sau al unei spatule, se transferă jumătate din impuritățile decantate într-o placă Petri sau pe o lamelă de microscop pentru identificarea microscopică a unui posibil conținut de constituenți de origine animală (fibre de carne, pene, fragmente osoase ș.a.). Ca agent de includere pentru microscopie, se recomandă uleiul de parafină sau glicerolul.

6) Impuritățile rămase se utilizează pentru sedimentare, conform descrierii de la subpunctul 1.6.2.

Anexa nr. 7
la Hotărîrea Guvernului nr.686
din 13 septembrie 2012

**Metoda de determinare a valorii energetice a
nutreţurilor combinate pentru păsările de crescătorie**

**1. Metoda de calcul şi exprimarea valorii
energetice pentru păsările de
crescătorie**

1.1. Valoarea energetică a hranei combinate pentru păsările de crescătorie se calculează aplicându-se formula specificată în punctul 1.2.

1.2. Această valoare se exprimă în megajouli (MJ) de energie metabolizabilă (EM), corectată pentru azot, per kilogram de nutreţuri combinate:

$MJ/kg \text{ de EM} = 0,1551 \times \% \text{ proteină brută} + 0,3431 \times \% \text{ grăsime brută} + 0,1669 \times \% \text{ amidon} +$

$0,1301 \times \% \text{ zaharuri totale (exprimate în zaharoză)}.$

1.3. Prelevarea eşantionului din nutreţurile combinate şi determinarea conţinutului de compuşi analitici indicaţi în metoda de calcul trebuie să se efectueze în conformitate

cu următoarele metode:

a) pentru determinarea conţinutului de grăsime brută: procedura B a metodei de determinare a uleiurilor şi a grăsimilor brute, din anexa nr. 3, capitolul VIII;

b) pentru determinarea conţinutului de amidon: metoda polarimetrică, din anexa nr. 3, capitolul XII.

**2. Toleranţe aplicabile valorilor declarate şi
exprimarea rezultatului**

2.1. În cazul în care la inspectia oficială se constată o diferenţă (valoare energetică mai mare sau mai mică a hranei pentru păsări) între rezultatul inspectiei şi valoarea energetică menţionată, se admite o toleranţă minimă de 0,4 MJ/kg EM.

2.2. Rezultatul obţinut prin aplicarea formulei indicate în punctul 1.2. se exprimă cu o zecimală.

742 HOTĂRÎRE

**privind aprobarea Avizului la proiectul legii pentru
modificarea şi completarea unor acte legislative**

Guvernul HOTĂRĂŞTE:

Se aprobă şi se prezintă Parlamentului Avizul la proiectul

legii pentru modificarea şi completarea unor acte legislative.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

Ministrul justiţiei

Oleg Efrim

Nr. 687. Chişinău, 13 septembrie 2012.

743 HOTĂRÎRE

**cu privire la modificarea Hotărîrii
Guvernului nr. 829 din 9 noiembrie 2011**

Guvernul HOTĂRĂŞTE:

La pct.3 din Hotărîrea Guvernului nr.829 din 9 noiembrie 2011 „Cu privire la eliberarea grîului alimentară din rezervele

materiale de stat” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.197-202, art.913), cifra „2012” se substituie cu cifra „2013”.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

**Ministrul agriculturii
şi industriei alimentare
Ministrul finanţelor**

**Vasile Bumacov
Veaceslav Negruţa**

Nr. 688. Chişinău, 13 septembrie 2012.

744 HOTĂRÎRE

**privind aprobarea Avizului la proiectul de lege
pentru modificarea şi completarea Codului electoral
nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997**

Guvernul HOTĂRĂŞTE:

Se aprobă şi se prezintă Parlamentului Avizul la proiectul

de lege pentru modificarea şi completarea Codului electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

Ministrul justiţiei

Oleg Efrim

Nr. 689. Chişinău, 13 septembrie 2012.

745 HOTĂRÎRE
cu privire la transmiterea unor imobile

În temeiul alin.(2) art.8 al Legii nr.523-XIV din 16 iulie 1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.124-125, art.611), cu modificările și completările ulterioare, lit.a) alin.(1) art.6 și lit.b) alin.(1) art.14 din Legea nr.121-XVI din 4 mai 2007 privind administrarea și deținerea proprietății publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.90-93, art.401), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se transmite, cu titlu gratuit, din proprietatea publică a statului, din gestiunea întreprinderii de stat „Institutul Național de Standardizare și Metrologie” în proprietatea publică a or.Căușeni, cu acordul Consiliului orășenesc Căușeni, construcția cu suprafața de 937,3 m², numărul cadastral 270122615501, amplasată în or.Căușeni, șos. Tighinei, nr.19, și terenul aferent al acesteia, cu suprafața de 0,3584 ha, numărul cadastral 2701226155.

2. Ministerul Economiei, în comun cu Primăria

or. Căușeni, va institui comisia de primire-predare și va asigura, în termen de 60 de zile, transmiterea bunurilor imobile menționate în pct.1 al prezentei hotărâri, în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la modul de transmitere a întreprinderilor, organizațiilor, instituțiilor de stat, a subdiviziunilor lor, clădirilor, edificiilor, mijloacelor fixe și altor active, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.688 din 9 octombrie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.10, art.45), cu modificările și completările ulterioare.

3. Agenția Relații Funciare și Cadastru va asigura modificarea documentației cadastrale, în conformitate cu cerințele legislației cadastrului bunurilor imobile.

4. Poziția 5 din anexa nr.12 la Hotărârea Guvernului nr.351 din 23 martie 2005 „Cu privire la aprobarea listelor bunurilor imobile proprietate publică a statului și la transmiterea unor bunuri imobile” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.129-131, art.1072), cu modificările și completările ulterioare, se exclude.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul economiei
Ministrul finanțelor

Nr. 690. Chișinău, 13 septembrie 2012.

Vladimir FILAT

Valeriu Lazăr
Veaceslav Negruța

746 HOTĂRÎRE
cu privire la completarea anexei nr.3 la Hotărîrea
Guvernului nr. 454 din 24 martie 2008

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

În anexa nr. 3 la Hotărîrea Guvernului nr. 454 din 24 martie 2008 „Cu privire la optimizarea participării organelor centrale de specialitate ale administrației publice, precum și a altor autorități administrative centrale la executarea angajamentelor asumate față de organizațiile internaționale” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.66-68, art.434), cu modificările și completările ulterioare, compartimentul b) se completează cu pozițiile 18 și 19 cu

următorul cuprins:

„18. Consiliul interguvernamental de colaborare în domeniul construcțiilor al statelor-membre CSI	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
19. Comisia tehnico-stiințifică interstatală de normare tehnică, standardizare și evaluare a conformității în construcții a statelor-membre CSI	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor”.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene
Ministrul finanțelor
Ministrul dezvoltării regionale
și construcțiilor

Nr. 691. Chișinău, 13 septembrie 2012.

Vladimir FILAT

Iurie Leancă
Veaceslav Negruța

Marcel Răducan

747 HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Avizului la proiectul de lege privind
modificarea și completarea Codului contravențional
al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul la proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului contra-

vențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul afacerilor interne
Ministrul muncii, protecției
sociale și familiei
Ministrul justiției

Nr. 692. Chișinău, 14 septembrie 2012.

Vladimir FILAT

Dorin Recean
Valentina Buliga
Oleg Efrim

748 HOTĂRÎRE
privind retragerea din Parlament a unui proiect
de lege și abrogarea unei hotărâri de Guvern

În temeiul prevederilor art. 55 alin.(1) din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.50, art.237), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se retrage din Parlament proiectul de lege privind importul unui autovehicul, aprobat prin Hotărârea Guvernului

nr. 411 din 14 iunie 2012 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.126-129, art.452).

2. Se abrogă Hotărârea Guvernului nr. 411 din 14 iunie 2012 „Pentru aprobarea proiectului de lege privind importul unui autovehicul” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.126-129, art.452).

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor
Ministrul sănătății
Ministrul justiției

Vladimir FILAT

Veaceslav Negruța
Andrei Usatii
Oleg Efrim

Nr. 693. Chișinău, 14 septembrie 2012.

749 HOTĂRÎRE
pentru aprobarea proiectului de lege cu privire
la modificarea și completarea Codului contravențional
al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea

Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor
Ministrul justiției

Vladimir FILAT

Veaceslav Negruța
Oleg Efrim

Nr. 694. Chișinău, 14 septembrie 2012.

750 HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea
și funcționarea Serviciului de Stat de Arhivă, structurii
și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia

În temeiul Legii nr. 880-XII din 22 ianuarie 1992 privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova (Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1992, nr. 1, art. 20), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

Regulamentul privind organizarea și funcționarea Serviciului de Stat de Arhivă, conform anexei nr.1;

structura aparatului central al Serviciului de Stat de Arhivă, conform anexei nr.2;

lista instituțiilor subordonate Serviciului de Stat de Arhivă fără statut de persoană juridică, conform anexei nr.3;

componenta Colegiului Serviciului de Stat de Arhivă, conform anexei nr.4.

2. Se stabilește efectivul-limită de personal al aparatului central al Serviciului de Stat de Arhivă în număr de 21 unități;

al Arhivei Naționale a Republicii Moldova – 55 unități, inclusiv personal auxiliar – 6 unități; al Arhivei organizațiilor social-politice a Republicii Moldova – 15 unități, inclusiv personal auxiliar – 4 unități, cu un fond anual de retribuire a muncii conform legislației în vigoare.

3. Conducerea Serviciului de Stat de Arhivă este exercitată de către directorul general, asistat de un director general adjunct. În cadrul serviciului nominalizat funcționează ca organ consultativ un colegiu constituit din 7 persoane.

4. Se abrogă Hotărârea Guvernului nr.400 din 9 iunie 1994 “Cu privire la aprobarea structurii și Regulamentului Serviciului de Stat de Arhivă al Republicii Moldova” (Monitor, 1994, nr.7, art. 58).

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor

Nr. 695. Chișinău, 14 septembrie 2012.

Vladimir FILAT

Veaceslav Negruța

Anexa nr. 1
la Hotărârea Guvernului nr.695
din 14 septembrie 2012

REGULAMENT
privind organizarea și funcționarea
Serviciului de Stat de Arhivă

I. Dispoziții generale

1. Regulamentul privind organizarea și funcționarea Serviciului de Stat de Arhivă (în continuare – Regulament) stabilește misiunea, funcțiile de bază, atribuțiile și drepturile Serviciului de Stat de Arhivă (în continuare – Serviciu), precum și modul de organizare a acestuia.

2. Serviciul este autoritate administrativă centrală de specialitate, subordonată Guvernului, care elaborează și promovează politica statului în domeniul arhivistic.

3. Serviciul este persoană juridică de drept public, dispune de ștampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova și denumirea sa în limba de stat, precum și de conturi trezoreriale.

4. Serviciul își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, legile și hotărârile Parlamentului, decretalele Președintelui Republicii Moldova, ordonanțele, hotărârile și dispozițiile Guvernului, cu alte acte normative, cu tratatele internaționale în domeniu, la care Republica Moldova este parte, precum și cu prezentul Regulament.

II. Misiunea, funcțiile de bază, atribuțiile și drepturile Serviciului

5. Misiunea Serviciului constă în elaborarea și implementarea politicii de stat în domeniul arhivisticii și efectuării lucrărilor de secretariat, determinarea orientărilor strategice de dezvoltare și modernizare continuă a sistemului arhivistic din Republica Moldova.

6. În vederea realizării misiunii sale, Serviciul are următoarele funcții de bază:

1) elaborarea și implementarea documentelor de politică în domeniul arhivistic și asigurarea corespunderii acestora cu strategiile și programele naționale;

2) reglementarea, în condițiile legii, a modului de organizare și funcționare a sistemului arhivistic și elaborarea cadrului normativ pentru funcționarea acestuia;

3) asigurarea completării, evidenței centralizate de stat, păstrării, utilizării și publicării documentelor Fondului Arhivistic al Republicii Moldova;

4) exercitarea controlului asupra modului de realizare a lucrărilor de secretariat în autoritățile publice, precum și la întreprinderi, instituții și organizații, indiferent de forma de proprietate, întreprinderea măsurilor de contracarare a încălcărilor depistate, în conformitate cu legislația în vigoare;

5) administrarea arhivelor centrale de stat, coordonarea și monitorizarea metodică, în condițiile legii, a depozitelor de arhivă speciale de stat, a serviciilor arhivă municipale, raionale și din UTA Găgăuzia și a arhivelor departamentale care realizează păstrarea provizorie a documentelor Fondului Arhivistic al Republicii Moldova.

7. Serviciul are următoarele atribuții:

1) determină direcțiile prioritare în dezvoltarea sistemului arhivistic;

2) elaborează proiecte de acte normative și legislative în domeniul arhivistic și asigură respectarea și realizarea prevederilor acestora;

3) asigură completarea Fondului arhivistic de stat cu documente de valoare cultural-istorică, științifică și practică, inclusiv cu cele aflate în posesia persoanelor fizice, și păstrarea acestora;

4) ține evidența de stat centralizată a documentelor Fondului arhivistic de stat care se păstrează în arhivele de stat, în depozitele de arhivă speciale de stat și în cele departamentale, a documentelor Fondului arhivistic obștesc care se păstrează în arhivele persoanelor juridice, fondurilor și colecțiilor de documente ale persoanelor fizice și exercită controlul de stat asupra asigurării integrității lor;

5) determină instituțiile-surse de completare a arhivelor de stat, ale căror documente fac parte din Fondul arhivistic de stat și din Fondul arhivistic obștesc; elaborează și aprobă

Lista instituțiilor-surse de completare a Fondului arhivistic de stat și cea a Fondului arhivistic obștesc, Indicatorul documentelor-tip și al termenelor lor de păstrare pentru organele administrației publice, instituțiile, organizațiile și întreprinderile republicii, nomenclatoarele-tip ale documentelor și termenele lor de păstrare, coordonează indicatoarele documentelor și termenele lor de păstrare ramurale, instrucțiunile cu privire la efectuarea lucrărilor de secretariat în autoritățile administrației publice centrale și locale;

6) asigură crearea, funcționarea și dezvoltarea aparatului științific de informare asupra documentelor Fondului Arhivistic care se păstrează în arhivele de stat, în depozitele de arhivă speciale de stat și în cele departamentale; publică ghiduri arhivistice despre componența și conținutul documentelor Fondului Arhivistic; monitorizează activitatea instituțiilor arhivistice în vederea publicării documentelor de arhivă;

7) organizează punerea în practica arhivelor a metodelor eficiente de păstrare, restaurare, conservare, utilizare și pază a documentelor, elaborează nomenclatorul utilajelor și materialelor necesare arhivelor de stat și determină utilitatea lor;

8) stabilește cerințe generale față de modul de documentare a activității de administrare și organizare a lucrului cu documentele în autoritățile administrației publice centrale și locale, la întreprinderi, instituții și organizații, indiferent de forma de proprietate, elaborează documente metodice privind organizarea și efectuarea lucrărilor de secretariat;

9) organizează activitatea cercetărilor științifico-metodice în domeniul arhivologiei, documentologiei și arheografiei a instituțiilor din subordine; întreprinde măsuri pentru aplicarea rezultatelor cercetărilor științifice în practica arhivistică;

10) asigură promovarea experienței avansate în domeniu; organizează în acest scop conferințe științifico-practice și seminare republicane și zonale;

11) asigură perfecționarea profesională continuă a funcționarilor din aparatul central, a specialiștilor instituțiilor din subordine și a arhivelor departamentale;

12) coordonează activitatea de pregătire și instruire a personalului în domeniul arhivistic;

13) întreprinde, în comun cu autoritățile administrației publice centrale și locale, cu persoanele juridice, măsuri pentru eficientizarea activității serviciilor arhivă municipale și raionale, arhivelor departamentale și arhivelor persoanelor juridice, ale căror documente sint componentă a Fondului arhivistic obștesc;

14) colaborează cu alte organe de specialitate ale administrației publice și cu autoritățile administrației publice locale, cu societatea civilă în vederea realizării misiunii Serviciului;

15) reprezintă interesele statului în diferite organisme internaționale, în conformitate cu prevederile acordurilor de colaborare în domeniul arhivistic, în condițiile legii.

8. Serviciul are următoarele drepturi:

1) să emită, în vederea executării legislației în vigoare, ordine cu caracter normativ, instrucțiuni și alte acte ce țin de reglementarea relațiilor în domeniile sale de activitate;

2) să monitorizeze îndeplinirea de către autoritățile publice centrale și locale, întreprinderi, asociații, instituții și organizații, indiferent de subordonarea lor, a hotărârilor Guvernului Republicii Moldova ce vizează activitatea arhivistică și realizarea lucrărilor de secretariat;

3) să solicite și să obțină de la autoritățile publice centrale și locale, întreprinderi, organizații și instituții informația necesară privind activitatea arhivelor departamentale și efectuarea lucrărilor de secretariat;

4) să examineze în cadrul ședințelor Colegiului informa-

țiile autorităților administrației publice centrale și locale cu privire la activitatea arhivelor departamentale și realizarea lucrărilor de secretariat;

5) să dea indicații și să facă propuneri autorităților publice, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor în vederea lichidării neajunsurilor depistate în activitatea arhivelor departamentale și efectuarea lucrărilor de secretariat;

6) să stabilească modul scoaterii temporare în afara hotarelor statului a documentelor și copiilor documentelor Fondului Arhivistic al Republicii Moldova;

7) să creeze, după necesitate, comisii interdepartamentale sau grupuri de lucru, pentru examinarea unor proiecte speciale sau probleme ale arhivisticii, organizării și efectuării lucrărilor de secretariat;

8) să monitorizeze activitatea instituțiilor arhivistice din republică;

9) să determine tipurile de servicii prestate de arhivele de stat și să înainteze Guvernului propuneri pentru aprobarea tarifelor la serviciile contra plată și a listei serviciilor prestate fără plată;

10) să delegheze în interiorul țării și în străinătate, în modul stabilit, specialiști din cadrul Serviciului;

11) să editeze publicații informaționale speciale în domeniul arhivisticii.

III. Organizarea activității Serviciului

9. Conducerea Serviciului este exercitată de directorul general, numit și eliberat în/din funcție de Guvern.

Directorul general este asistat în activitatea sa de conducere de un director general adjunct, numit și eliberat în/din funcție de Guvern, la propunerea directorului general. Directorul general adjunct exercită atribuțiile delegate de directorul general.

În cazul absenței temporare a directorului general, funcțiile acestuia le exercită directorul general adjunct.

10. Directorul general:

1) poartă răspundere pentru realizarea funcțiilor și atribuțiilor Serviciului, reprezintă Serviciul în relațiile cu terții, precum și cu persoanele fizice și juridice din țară sau din străinătate;

2) asigură executarea legilor, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor Parlamentului, ordonanțelor, hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și îndeplinirea sarcinilor ce decurg din prevederile prezentului Regulament și din alte acte normative;

3) poartă răspundere personală pentru utilizarea rațională a mijloacelor financiare ale Serviciului, pentru integritatea bunurilor materiale, autenticitatea indicilor cuprinși în evidența contabilă și în dările de seamă;

4) aprobă regulamentele subdiviziunilor interioare ale aparatului central al Serviciului, regulamentele de organizare și funcționare a instituțiilor subordonate, fișele postului pentru funcțiile publice, precum și obiectivele individuale de activitate și indicatorii de performanță a funcționarilor publici din aparatul central și din instituțiile subordonate;

5) aprobă statele de personal și schemele de încadrare ale aparatului central al Serviciului și ale instituțiilor subordonate și este abilitat cu dreptul de a efectua modificări în acestea, în limita structurii și a efectivului-limită de personal aprobate de Guvern;

6) numește în funcție funcționarii publici din aparatul central al Serviciului și din instituțiile subordonate, modifică, suspendă și încetează raporturile de serviciu ale acestora, în condițiile legii; angajează și concediază personalul, inclusiv

personalul contractual al aparatului central și al instituțiilor subordonate, în condițiile legislației în vigoare. Aplică în privința salariaților măsuri de stimulare sau de sancționare, în conformitate cu legislația în vigoare;

7) emite ordine și dispoziții ce vizează activitatea de bază a Serviciului, cu publicarea acestora în modul stabilit, și controlează executarea lor, aprobă actele normative departamentale. În anumite cazuri, emite ordine în comun cu conducătorii altor autorități publice centrale;

8) organizează examinarea petițiilor cetățenilor în vederea soluționării în termen și calitativ a problemelor abordate în ele;

9) exercită și alte împuterniciri atribuite prin lege.

11. Atribuțiile, sarcinile și responsabilitățile individuale ale directorului general adjunct, conducătorilor subdiviziunilor interioare ale aparatului central al Serviciului, conducătorilor/conducătorilor de subdiviziuni din instituțiile subordonate se stabilesc prin fișa postului și pe baza regulamentelor de organizare și funcționare ale acestora.

12. În cadrul Serviciului funcționează Colegiul Serviciului constituit din 7 persoane.

Componenta Colegiului se aprobă de Guvern, la propunerea directorului general.

13. Colegiul își desfășoară activitatea în conformitate cu Regulamentul privind organizarea și funcționarea acestuia, aprobat prin ordinul directorului general. Hotărârile Colegiului se adoptă cu simpla majoritate de voturi ale membrilor și se pun în aplicare prin emiterea de către directorul general a ordinelor respective.

14. Pe lângă Serviciu funcționează, ca organe consultative, Consiliul Consultativ și Comisia Centrală de Expertiză și Control.

Consiliul Consultativ constituit din oameni de știință și specialiști cu experiență în domeniul arhivistic ai instituțiilor științifice, bibliotecilor, muzeelor și savanți examinează problemele actuale din domeniul arhivisticii și elaborează propuneri privind soluționarea acestora.

Comisia Centrală de Expertiză și Control examinează și soluționează problemele metodico-științifice privind expertiza valorii documentelor și includerea lor în componența Fondului Arhivistic.

Regulamentele de organizare și funcționare ale Consiliului Consultativ, Comisiei Centrale de Expertiză și Control și componența acestora se aprobă prin ordinul directorului general al Serviciului.

15. În cadrul Serviciului pot fi create comisii și grupuri de lucru care sînt convocate pentru abordarea și soluționarea unor chestiuni specifice. În lucrările comisiilor și grupurilor de lucru pot fi antrenați specialiști din diverse domenii.

16. Dreptul de primă semnătură pe toate actele Serviciului îl are directorul general.

În lipsa directorului general, în conformitate cu legislația în vigoare, unele acte ale Serviciului pot fi semnate de alte persoane cu funcții de răspundere. Directorul general adjunct, conducătorii subdiviziunilor interioare ale aparatului central al Serviciului și instituțiilor din subordine au dreptul de a semna actele Serviciului, în temeiul ordinului directorului general sau avînd împuternicire specială. Pentru semnarea actelor Serviciului este folosită semnătura olografă sau o altă formă (digitală), în conformitate cu legislația în vigoare.

Anexa nr. 2
la Hotărîrea Guvernului nr.695
din 14 septembrie 2012

STRUCTURA aparatului central al Serviciului de Stat de Arhivă

Conducerea
Direcția dezvoltare a arhivisticii, evidență de stat a documentelor și E-transformare
Direcția politici de completare, păstrare departamentală și lucrări de secretariat
Secția financiară și evidență contabilă

Serviciul juridic
Serviciul resurse umane
Serviciul audit intern
Serviciul documentare și arhivare
Serviciul informare și comunicare cu mass-media

Anexa nr. 3
la Hotărîrea Guvernului nr.695
din 14 septembrie 2012

LISTA
instituțiilor subordonate Serviciului de Stat de Arhivă
fără statut de persoană juridică

Arhiva Națională a Republicii Moldova

Arhiva organizațiilor social-politice a Republicii Moldova

Anexa nr. 4
la Hotărîrea Guvernului nr.695
din 14 septembrie 2012

COMPONENTA
Colegiului Serviciului de Stat de Arhivă

director general al Serviciului de Stat de Arhivă, președinte al Colegiului
director general adjunct al Serviciului de Stat de Arhivă
conducător al Arhivei Naționale
conducător al Arhivei organizațiilor social-politice

șef al Direcției dezvoltare a arhivisticii, evidență de stat a documentelor și E-transformare
șef al Direcției politice de completare, păstrare deparlamentală și lucrări de secretariat
reprezentant al serviciului juridic din cadrul Serviciului de Stat de Arhivă

751 HOTĂRÎRE
cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului
Acordului de cooperare în domeniul asistenței
și protecției consulare între Ministerul Afacerilor Externe
și Integrării Europene al Republicii Moldova și Ministerul
Afacerilor Externe al României

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se ia act de proiectul Acordului de cooperare în domeniul asistenței și protecției consulare între Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al României.

2. Se inițiază negocierile asupra proiectului Acordului de cooperare în domeniul asistenței și protecției consulare între Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al României.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 696. Chișinău, 14 septembrie 2012.

752 HOTĂRÎRE
cu privire la acordarea deplinei puteri domnului
Dorin RECEAN, ministru al afacerilor interne

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se acordă depline puteri domnului Dorin RECEAN, ministru al afacerilor interne, pentru semnarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind readmisia persoanelor aflate în situație de

ședere ilegală și Protocolului de implementare al Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 697. Chișinău, 14 septembrie 2012.

753 HOTĂRÎRE
pentru inițierea negocierilor asupra proiectului
Regulamentului privind organizarea și funcționarea
Centrului Comun de Contact Galați și acordarea
deplinei puteri domnului Dorin RECEAN,
ministru al afacerilor interne

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se ia act de proiectul Regulamentului privind organizarea și funcționarea Centrului Comun de Contact Galați.

2. Se inițiază negocierile asupra proiectului Regulamentului privind organizarea și funcționarea Centrului Comun

de Contact Galați.

3. Se acordă depline puteri domnului Dorin RECEAN, ministru al afacerilor interne, pentru semnarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Centrului Comun de Contact Galați.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministru al afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 698. Chișinău, 14 septembrie 2012.

754 HOTĂRÎRE
cu privire la acordarea deplinei puteri
doamnei Maia SANDU, ministru al educației

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se acordă depline puteri doamnei Maia SANDU, ministru al educației, pentru semnarea Programului executiv dintre

Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Polone în domeniul culturii, educației și științei pe anii 2012-2014.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministru al afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 699. Chișinău, 14 septembrie 2012.

755 HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Protocolului, semnat la Așgabat
la 30 mai 2012, privind introducerea modificărilor
în Acordul cu privire la colaborarea statelor-membre
ale CSI în domeniul geodeziei, cartografiei, cadastrului
și explorării la distanță cu sondă a Pământului
din 9 octombrie 1992

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre informare Protocolul, semnat la Așgabat la 30 mai 2012, privind introducerea modificărilor în Acordul cu privire la colaborarea statelor-membre ale CSI în domeniul geodeziei, cartografiei, cadastrului și explorării la distanță cu sondă a Pământului din 9 octombrie 1992.

2. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va notifica Comitetului Executiv al CSI aprobarea Protocolului menționat.

3. Agenția Relații Funciare și Cadastru va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor Protocolului nominalizat.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministru al afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 700. Chișinău, 14 septembrie 2012.

756 HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Memorandumului de înțelegere
în domeniile sănătății și științelor medicale între
Ministerul Sănătății al Republicii Moldova și Ministerul
Muncii, Sănătății și Afacerilor Sociale al Georgiei,
semnat la Tbilisi la 9 iulie 2012

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre informare

Memorandumul de înțelegere în domeniile sănătății și științelor medicale între Ministerul Sănătății al Republicii

Moldova și Ministerul Muncii, Sănătății și Afacerilor Sociale al Georgiei, semnat la Tbilisi la 9 iulie 2012.

2. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va notifica

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:

**Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene
Ministrul sănătății**

Nr. 701. Chișinău, 14 septembrie 2012.

părții georgiene aprobarea Memorandumului menționat.

3. Ministerul Sănătății va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor Memorandumului nominalizat.

Vladimir FILAT

Iurie Leancă

Andrei Usatii

757

HOTĂRÎRE

**pentru aprobarea Avizului la proiectul de lege privind
modificarea și completarea unor acte legislative**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul la proiectul

de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

**Ministrul justiției
Ministrul agriculturii
și industriei alimentare
Ministrul dezvoltării
regionale și construcțiilor**

Oleg Efrim

Vasile Bumacov

Marcel Răducan

Nr. 702. Chișinău, 17 septembrie 2012.

758

HOTĂRÎRE

**pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului
dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației
Ruse cu privire la colaborarea în domeniul energetic**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se ia act de proiectul Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse cu privire la colaborarea în domeniul energetic.

2. Se inițiază negocierile asupra proiectului Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse cu privire la colaborarea în domeniul energetic.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:

**Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene
Viceprim-ministru,
ministrul economiei**

Iurie Leancă

Valeriu Lazăr

Nr. 703. Chișinău, 18 septembrie 2012.

759

DISPOZIȚIE

În temeiul art. 30 din Legea nr. 64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.131-133, art.1018), cu modificările și completările ulterioare, pentru asigurarea realizării Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare), aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.710 din 20 septembrie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.156-159, art.780), Planului de acțiuni pe anul 2012 pentru implementarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare), aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.44 din 26 ianuarie 2012 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.25-28, art.65), precum și pentru eficientizarea utilizării serviciului de identificare electronică mobilă ca parte componentă a sistemului de semnătură digitală:

1. Se stabilește că serviciul de identificare electronică

mobilă este parte componentă a sistemului de semnătură digitală și este lansat și promovat de Cancelaria de Stat cu suportul Centrului de Guvernare Electronică (E-Government), Întreprinderii de Stat „Centrul de telecomunicații speciale” și al partenerilor din domeniul privat.

2. Ministerele și alte autorități administrative centrale, inclusiv structurile subordonate acestora:

a) vor întreprinde măsuri pentru promovarea serviciului de identificare electronică mobilă în domeniul public;

b) vor asigura utilizarea serviciului de identificare electronică mobilă la elaborarea serviciilor publice și la integrarea lor în portalul guvernamental al serviciilor publice.

3. Controlul asupra respectării prezentei dispoziții se pune în sarcina Cancelariei de Stat.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Nr. 80-d. Chișinău, 14 septembrie 2012.

PARTEA III**Acte ale ministerelor, departamentelor și ale Băncii Naționale a Moldovei****Acte ale Ministerului Justiției al Republicii Moldova****1121 O R D I N****cu privire la schimbarea teritoriului de activitate
al notarului public Stadler Ala**

Întru executarea hotărârii Colegiului Civil și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Chișinău din 5 aprilie 2012, emisă în cauza Stadler Ala împotriva Ministerului Justiției (dosarul nr. 3-668/12), în temeiul art. 35 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, cu modificările și completările ulterioare, pct. 5, 30 și 31 din Regulamentul privind modul de evidență, pregătire, păstrare și predare la arhivă a actelor notariale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 287 din 13 aprilie 2009, pct. 13 din Regulamentul Ministerului Justiției, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 129 din 15 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare, și în temeiul cererii personale din 3 septembrie 2012,

O R D O N:

1. Se schimbă teritoriul de activitate al notarului public

MINISTRUL JUSTIȚIEI**Nr. 410. Chișinău, 10 septembrie 2012.**

Stadler Ala din r-nul Strășeni, în mun. Chișinău.

2. În termen de 1 lună de la data comunicării prezentului ordin, notarul public Stadler Ala va ordona și va transmite arhiva activității notariale la păstrare și gestiune notarului public Țopa Inga (teritoriul de activitate r-nul Strășeni), printr-un act de predare-primire semnat de notarul care transmite și notarul care preia arhiva. Un exemplar al actului se va transmite Ministerului Justiției.

3. Se investește notarul public Țopa Inga cu dreptul de a elibera duplicate și informații din arhiva predată de către notarul public Stadler Ala.

4. Controlul privind executarea prezentului ordin se pune în sarcina Direcției notariat și avocatură.

5. Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Oleg EFRIM**1122 O R D I N****cu privire la încetarea activității notarului Anghel Ana**

În temeiul art. IV alin. (3) din Legea nr. 130-XVIII din 23 decembrie 2009 pentru modificarea unor acte legislative, art. 16 alin. (2) din Legea nr. 1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, cu modificările și completările ulterioare,

O R D O N:

1. Se încetează activitatea notarului Anghel Ana (cu teritoriul de activitate în r-nul Orhei) cu retragerea licenței pentru activitate notarială și radierea acestuia din Registrul de stat al notarilor.

2. Notarul Anghel Ana, în termen de 15 zile din momentul aducerii la cunoștință a prezentului ordin, va transmite Ministerului Justiției licența pentru activitate notarială.

3. Ministerul Justiției, în termen de 15 zile, va preda spre lichidare sigiliul notarului Anghel Ana transmis spre păstrare, conform pct. 2 din Ordinul ministrului justiției nr. 532 din 30 decembrie 2005 „Cu privire la suspendarea

activității notarului de stat Anghel Ana, r-nul Orhei”, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 16-19, art. 46 și va prezenta dovada ce confirmă distrugerea acestuia.

4. Notarul public Vișanu Oxana (cu teritoriul de activitate în r-nul Orhei) va păstra și gestiona în continuare arhiva activității notariale a notarului Anghel Ana preluată la păstrare provizorie conform pct. 3 din Ordinul ministrului justiției nr. 224 din 23 iunie 2010 „Cu privire la schimbarea teritoriului de activitate al notarului public Vișanu Oxana”, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 110-113, art. 387.

5. Controlul privind executarea prezentului ordin se pune în sarcina Direcției notariat și avocatură.

6. Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Oleg EFRIM**MINISTRUL JUSTIȚIEI****Nr. 411. Chișinău, 10 septembrie 2012.**

Acte ale Ministerului Sănătății al Republicii Moldova**1123 O R D I N****cu privire la înregistrarea prețurilor de producător
pentru produsele medicamentoase de uz uman**

În conformitate cu prevederile Legii nr.1456-XII din 25 mai 1993 cu privire la activitatea farmaceutică (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.59-61, art.200), cu modificările și completările ulterioare, Legii nr.1409- XIII din 17 decembrie 1997 "Cu privire la medicamente", cu modificările și completările ulterioare, Hotărârii Guvernului nr. 603 din 2 iulie 1997 "despre aprobarea Regulamentului privind formarea prețurilor la medicamente și alte produse farmaceutice și parafarmaceutice", Hotărârii Guvernului nr. 525 din 22 iunie 2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente și în scopul asigurării securității farmaceutice a populației Republicii Moldova,

ORDON:

1. A anula prețurile de producător din Catalogul național de prețuri de producător la medicamente pentru produsele medicamentoase de uz uman, pe teritoriul Republicii Moldova, la solicitarea reprezentanților oficiali, producătorilor sau din cauza erorilor admise la înregistrare (anexa nr.1).

2. În temeiul art.6¹(3) din Legea nr. 1409-XIII din

MINISTRUL SĂNĂTĂȚII**Nr. 836. Chișinău, 24 august 2012.**

17 decembrie 1997 „Cu privire la medicamente”, cu modificările și completările ulterioare, a modifica prețurile de producător din Catalogul național de prețuri de producător la medicamente pentru produsele medicamentoase de uz uman, pe teritoriul Republicii Moldova, din cauza erorilor admise la înregistrare (anexa nr.2).

3. A aproba prețurile de producător pe teritoriul Republicii Moldova cu includerea în Catalogul național de prețuri de producător la medicamente pentru produsele medicamentoase de uz uman (anexa nr.3), inclusiv cu prețurile modificate conform punctului 2 al prezentului ordin (anexa nr.2), pentru perioada de un an calendaristic din data aprobării.

4. Direcția investiții, medicamente, tehnologii medicale și informaționale (Iurie Malanciuc) va asigura plasarea pe site-ul Ministerului Sănătății a prezentului ordin și includerea în Catalogul național de prețuri de producător la medicamente a produselor medicamentoase de uz uman specificate în anexa nr.1, anexa nr.2 și anexa nr.3 la prezentul ordin.

5. De publicat prezentul ordin pe site-ul Ministerului Sănătății și în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

6. Controlul executării prezentului ordin mi-l asum.

Andrei USATII

Anexa nr. 1
la Ordinul MS al RM
nr. 836 din 24.08.2012

LISTA

**produselor medicamentoase de uz uman a producătorilor ale căror prețuri de producător urmează
a fi anulate din Catalogul național de prețuri de producător la solicitarea reprezentanților oficiali,
producătorilor sau din cauza erorilor admise la înregistrare**

Geropharm SRL, Rusia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0309120018	Cortexin®	liof./sol. inj.	10 mg	N10	388,32	24,40
2	1809080011	Retinalamin®	liof./sol. inj.	5 mg	N10	1212,60	76,20
3	0309120029	Cortexin®	liof./sol. inj.	5 mg	N10	248,59	15,62

Gedeon Richter PLC, Ungaria

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0100530067	Ekvator®	comp.	10 mg + 5 mg	N10x3	136,71	8,59
2	0100530045	Ekvator®	comp.	10 mg + 5 mg	N10	49,34	3,10
3	1209040055	Ekvator® 20/10 mg	comp.	20 mg + 10 mg	N10	90,71	5,70
4	1209040066	Ekvator® 20/10 mg	comp.	20 mg + 10 mg	N10x3	214,05	13,45
5	0304950168	Tessyron®	comp. film.	75 mg	N14x2	226,78	14,25
6	0304950157	Tessyron®	comp. film.	75 mg	N14	136,07	8,55

Uzina de vitamine din Kiev SAD, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0100780389	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr	comp.	25 mg	N10	3,52	0,30
2	0100780390	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de căpsună	comp.	25 mg	N10	3,52	0,30

32	0108720220	Vitamina C - 500 cu aromă de portocale	comp. masticab.	500 mg	N30	18,98	1,62
----	------------	--	--------------------	--------	-----	-------	------

Lekpharm SRL, Belarus

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	1401950123	Nitroglicerîn	comp.	0,5 mg	N10x4	4,71	0,39
2	1900130435	Viasil	comp. film.	100 mg	N10	199,28	16,90
3	1900130457	Viasil	comp. film.	100 mg	N4	96,69	8,20
4	1900130446	Viasil	comp. film.	100 mg	N2	66,27	5,62
5	1900130402	Viasil	comp. film.	50 mg	N10	133,37	11,31
6	1900130413	Viasil	comp. film.	50 mg	N4	66,39	5,63
7	1900130424	Viasil	comp. film.	50 mg	N2	41,15	3,49

Galychpharm SA, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0400270038	Dimexid	sol. cutan.		50 ml N1	8,77	0,74
2	2200040107	Extract de odolean	comp. film.	20 mg	N50	2,88	0,24
3	0108980037	Mucaltin	comp.	50 mg	N30	4,68	0,40
4	0100420063	Mucaltin	comp.	50 mg	N10	1,44	0,12
5	1300060046	Recutan	sol. cutan.		100 ml N1	20,17	1,71
6	1900340018	Strofantin K	sol. inj.	0,25 mg/ml	1 ml N10	10,02	0,85
7	2400020086	Xantinol nicotinat	sol. inj.	150 mg/ml	2 ml N10	12,99	1,10

Kievmedpreparat SAD, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0100450169	Ambroxol	comp.	30 mg	N10x2	7,81	0,66
2	0100470080	Amicil	lof./sol. inj.	0,5 g	N40	377,93	32,00
3	0100470091	Amicil	lof./sol. inj.	1,0 g	N40	543,28	46,00

3	0100780404	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de lămâie	comp.	25 mg	N10	3,52	0,30
4	0100780415	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de lămâie	comp.	25 mg	N10	3,52	0,30
5	0107470012	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de portocale	comp.	25 mg	N10	3,52	0,30
6	0600260033	Acid folic	comp.	1 mg	N10x3	5,51	0,47
7	1800110016	AEvit®	caps. moi		N10	6,45	0,55
8	1800110027	AEvit®	caps. moi		N10x5	26,13	2,23
9	1802300048	AEvit®	caps. moi		N50	26,13	2,23
10	0100260201	Aldazol	comp. film.	400 mg	N3	26,01	2,22
11	0100450527	Ambroxol-KV	comp.	30 mg	N10x2	7,50	0,64
12	0109280022	Aminalon-KV	caps.	250 mg	N10x5	15,35	1,31
13	0200360067	Bromcriptin-KV	comp.	2,5 mg	N10x3	53,45	4,50
14	1300200275	Corvalment®	caps. moi	0,1 g	N10x3	10,66	0,91
15	1300200253	Corvalment®	caps. moi	0,1 g	N10	3,87	0,33
16	0300894893	Decamevit®	comp. film.		N10x2	16,99	1,45
17	0300450084	Farington	comp. de supt	5 mg + 50 mg	N10x2	19,24	1,62
18	1300020411	Magnicum	comp. film.	470 mg + 5 mg	N10x5	37,03	3,16
19	1400370094	Nitroxolin	comp. film.	50 mg	N10x5	11,48	0,98
20	0408470041	Normoven	comp. film.	0,45 g + 0,05 g	N10x3	53,36	4,49
21	0408470052	Normoven	comp. film.	0,45 g + 0,05 g	N10x6	108,09	9,10
22	0300894882	Quadevit®	comp. film.		N10x3	23,20	1,98
23	0508890015	Relaxil	caps.	125 mg + 25 mg + 25 mg	N10x2	29,36	2,49
24	0300894929	Revit®	draj.		N80	7,27	0,62
25	0400480057	Sonmil	comp. film.	15 mg	N10	13,09	1,11
26	0300894907	Undevit®	draj.		N50	8,09	0,69
27	0108710012	Vitamina C - 500 cu aromă de lămâie	comp. masticab.	500 mg	N10x3	18,98	1,62
28	0108720208	Vitamina C - 500 cu aromă de lămâie	comp. masticab.	500 mg	N30	18,98	1,62
29	0108720035	Vitamina C - 500 cu aromă de piersică	comp. masticab.	500 mg	N10x3	18,98	1,62
30	0108720219	Vitamina C - 500 cu aromă de piersică	comp. masticab.	500 mg	N30	18,98	1,62
31	0108720013	Vitamina C - 500 cu aromă de portocale	comp. masticab.	500 mg	N10x3	18,98	1,62

Anexa nr. 2
la Ordinul MS al RM
nr. 836 din 24.08.2012

LISTA

produsele medicamentoase de uz uman a producătorilor ale căror prețuri de producător urmează a fi modificate în Catalogul național de prețuri de producător din cauza erorilor admise la înregistrare

MEDA Pharmaceuticals Switzerland GmbH, Elveția

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	109130035	Thioctacid® 600 HR	comp. film.	600 mg	N30	243,82	16,10
2	109130024	Thioctacid® 600 T	sol. inj.	25 mg/ml	24 ml N5	235,18	15,53
3	0901170015	Aldara™ 5%	cremă	5%	250 mg N12	56,69	858,50
4	0100890050	Allergodil®	pic. oft., sol.	0,05%	6 ml N1	4,55	68,90
5	0100880016	Allergodil®	spray naz., sol.	0,14 mg/0,14 ml	10 ml N1	4,71	71,33

Biohimic SAD, Rusia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0300250480	Cefazolin	pulb./sol. inj.	1 g	N50	198,93	16,46
2	0200130150	Benzilpenicilină sare de sodiu	pulb./sol. inj.	1000000 UI	N50	77,71	6,43

GE Healthcare AS, Norvegia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0905040121	Visipaque®	sol. inj.	320 mg/ml	50 ml N10	2972,97	250,29
2	0905040084	Visipaque®	sol. inj.	320 mg/ml	100 ml N10	5746,62	483,80

4	0100550243	Amoxil-KMP	comp.	250 mg	N10x2	10,81	0,92
5	0100550254	Amoxil-KMP	comp.	500 mg	N10x2	21,61	1,83
6	0100570360	Ampicilin	pulb./sol. inj.	1 g	N1	3,48	0,29
7	0100570407	Ampicilin	pulb./sol. inj.	0,5 g	N1	2,28	0,19
8	0109090094	Ampisulbin®	pulb./sol. inj.	1,5 g	N10	138,09	11,69
9	0109090108	Ampisulbin®	pulb./sol. inj.	1,5 g	N40	552,37	46,77
10	0100890132	Azimed®	caps.	250 mg	N6	47,24	4,00
11	0200170028	Betasalic®-KMP	ung.	0,5 mg + 30 mg/g	15 g N1	22,58	1,91
12	0200090027	Bicilin®-3	pulb./susp. inj.	600000 UA	N1	3,60	0,30
13	0200090016	Bicilin®-5	pulb./susp. inj.	1500000 UA	N1	7,20	0,61
14	0300100105	Capotiazid	comp.	50 mg + 12,5 mg	N10x2	9,73	0,82
15	0300310478	Ceftriaxon-KMP	pulb./sol. inj.	1 g	N10	129,88	11,00
16	0300310489	Ceftriaxon-KMP	pulb./sol. inj.	0,5 g	N10	60,34	5,11
17	0300950056	Ciclofosfan®	pulb./sol. inj.	0,2 g	N40	288,17	24,40
18	0300810082	Clotrisal®-KMP	ung.	10 mg + 10 mg/g	15 g N1	9,01	0,76
19	0600140278	Difluzol®	caps.	100 mg	N7	30,02	2,54
20	0600140865	Difluzol®	caps.	150 mg	N1	27,16	2,30
21	0600140290	Difluzol®	caps.	50 mg	N7	31,53	2,50
22	0400460103	Doxorubicin-KMP	liof./sol. inj.	10 mg	N40	2212,14	187,60
23	0600360070	Furagin	comp.	50 mg	N10x3	17,53	1,48
24	0300280025	Gepacef	pulb./sol. inj.	1 g	N10	210,38	17,81
25	0700280016	Glicised®	comp.	100 mg	N10x5	11,81	1,00
26	0100110443	Herpevir®	ung.	2,5%	15 g N1	45,63	3,86
27	0300430141	Levomocetin	pulb./sol. inj.	1 g	N1	7,81	0,66
28	0300430174	Levomocetin	pulb./sol. inj.	0,5 g	N1	4,88	0,40
29	1200250107	Lincomicin	caps.	250 mg	N10x3	23,42	1,98
30	2600110028	Sonnat®	comp. film.	7,5 mg	N10	18,53	1,57
31	2600110084	Sonnat®	comp. film.	7,5 mg	N10x3	34,34	2,91
32	2006920038	Thiotriazolol	comp.	100 mg	N10x3	36,02	3,05
33	2006920027	Thiotriazolol	comp.	100 mg	N10x5	59,44	5,03
34	2000280019	Tiopental	liof./sol. inj.	1 g	N1	40,83	3,46
35	2000280020	Tiopental	liof./sol. inj.	0,5 g	N1	25,22	2,14

Arena Group SA, SC, România

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0100551228	Amoxicilin	caps.	250 mg	N10	4,45	0,36
2	0100551424	Amoxicilin	caps.	500 mg	N10	8,90	0,72
3	0900100033	Imuheptin	caps.	150 mg	N10	117,44	9,50
4	0900120035	Imupurin	caps.	150 mg	N10	76,64	6,20

Alcon Laboratories (UK) Ltd, Marea Britanie

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	2008630012	DuoTrav	pic. oft. sol.	40 mcg + 5 mg/ml	2,5 ml N1	180,73	14,62

Geropharm SRL, Rusia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0309120018	Cortexin®	liof/sol. inj.	10 mg	N10	408,60	26,84
2	1809060011	Retinalamin®	liof/sol. inj.	5 mg	N10	1160,03	76,20
3	0309120029	Cortexin®	liof/sol. inj.	5 mg	N10	261,54	17,18

Aesculapius Farmaceutici S.r.l, Italia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	1900450056	Angioflux	sol. inj.	600 ULS/2 ml	2 ml N5x2	167,46	11,00
2	1900450045	Angioflux	caps. moi	250 ULS	N25x2	190,29	12,50

Anexa nr. 3
la Ordinul MS al RM
nr. 836 din 24.08.2012

LISTA

produsele medicamentoase de uz uman, ale căror prețuri de producător sint aprobate și urmează a fi incluse în Catalogul național de prețuri de producător la medicamente, inclusiv cu prețurile modificate conform punctului 2 al prezentului ordin (anexa nr.2), pentru perioada de un an calendaristic din data aprobării

MEDA Pharma GmbH&Co. KG, Germania

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	109130035	Thioctacid® 600 HR	comp. film.	600 mg	N30	243,82	16,10
2	109130024	Thioctacid® 600 T	sol. inj.	25 mg/ml	24 ml N5	235,18	15,53
3	0901170015	Aldara™ 5%	cremă	5%	250 mg N12	56,69	858,50
4	0100880050	Allergodil®	pic. oft. sol.	0,05%	6 ml N1	4,55	68,90
5	0100880016	Allergodil®	spray naz., sol.	0,14 mg/0,14 ml	10 ml N1	4,71	71,33

Biohimic SAD, Rusia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0300250480	Cefazolin	pulb./sol. inj.	1 g	N50	203,91	16,87
2	0200130150	Benzilpenicilină sare de sodiu	pulb./sol. inj.	10000 00 UI	N50	79,65	6,59

GE Healthcare AS, Norvegia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0905040121	Vispaque®	sol. inj.	320 mg/ml	50 ml N10	2972,97	3925,17
2	0905040084	Vispaque®	sol. inj.	320 mg/ml	100 ml N10	5746,62	7587,19

Unipharm Inc. SUA

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0300590025	Artra®	comp. film.	500 mg + 500 mg	N30	160,45	12,98
2	0300590036	Artra®	comp. film.	500 mg + 500 mg	N60	267,26	21,62
3	0309090034	Artra®	comp. film.	500 mg + 500 mg	N100	372,70	30,15
4	0309090078	Artra®	comp. film.	500 mg + 500 mg	N120	430,93	34,86
5	1300130035	Melaxen®	comp. film.	3 mg	N12	86,16	6,97
6	1300130024	Melaxen®	comp. film.	3 mg	N12x2	112,00	9,06
7	0300897001	Vitrum® Osteomag	comp. film.		N30	76,39	6,18
8	0300894642	Vitrum® Osteomag	comp. film.		N60	131,16	10,61

UCF Borseagov SAÎ, CȘP, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	1400460018	Nistatin	comp. film.	500000 UA	1 kg (in bulk) N1	2286,90	185,00
2	2200140085	Verapamil clorhidrat	comp. film.	80 mg	N10x5	26,95	2,18
3	0301110011	Livamicol-BHFZ	ung.	7,5 mg + 40 mg/g	30 g N1	7,42	0,60

Universal-Farm SRL, R. Moldova

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)
1	1105930290	Ketoconazol	caps.	200 mg	N10	12,96

GUNA SpA, Italia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0300895731	Guna®-Flu	gran. homeopate	1 g	N6	83,73	5,50
2	0300895683	Guna®-Oral Spray	spray bucofaring. homeopat		50 ml N1	93,62	6,15
3	0307353900	Guna®-Sinus Nose Spray	spray naz., sol.		30 ml N1	93,62	6,15

Laboratoire HRA Pharma, Franța

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	2108310014	Dvella	comp.	30 mg	N1	267,32	17,56

Gedeon Richter PLC, Ungaria

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0100530067	Ekvator®	comp.	10 mg + 5 mg	N10x3	30,45	2,00
2	0100530045	Ekvator®	comp.	10 mg + 5 mg	N10	81,14	5,33
3	1209040055	Ekvator® 20/10 mg	comp.	20 mg + 10 mg	N10	54,20	3,56
4	1209040066	Ekvator® 20/10 mg	comp.	20 mg + 10 mg	N10x3	121,94	8,01
5	0304950168	Tessyron®	comp. film.	75 mg	N14x2	96,06	6,31
6	0304950157	Tessyron®	comp. film.	75 mg	N14	173,55	11,40

UCF din Lugansc SAP, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0600380267	Furosemid	comp.	40 mg	N10x5	6,34	0,51
2	0600380186	Furosemid	comp.	40 mg	N10	1,70	0,14
3	2400020042	Xaninol nicotinat	comp.	150 mg	N10	4,13	0,33

Bilim Pharmaceuticals AS, Turcia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	2000120353	Terbonile	cremă	1%	15 g N1	40,79	3,30
2	2000120364	Terbonile	spray cutan., sol.	1%	30 ml N1	51,92	4,20
3	2000120386	Terbonile	comp.	250 mg	N14x2	271,96	22,00

Uzina de vitamine din Kiev SAD, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0100780389	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr	comp.	25 mg	N10	3,71	0,30
2	0100780390	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de căpșună	comp.	25 mg	N10	3,71	0,30
3	0100780404	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de lămâie	comp.	25 mg	N10	3,71	0,30
4	0100780415	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de mentă	comp.	25 mg	N10	3,71	0,30
5	0107470012	Acid ascorbic (Vitamina C) cu zahăr aromă de portocale	comp.	25 mg	N10	3,71	0,30
6	0600280033	Acid folic	comp.	1 mg	N10x3	5,81	0,47
7	1800110016	AEvit®	caps. moi		N10	6,80	0,55
8	1800110027	AEvit®	caps. moi		N10x5	30,41	2,46
9	1802300048	AEvit®	caps. moi		N50	30,41	2,46
10	0100280201	Aldazol	comp. film.	400 mg	N3	30,78	2,49
11	0100450527	Amboxol-KV	comp.	30 mg	N10x2	7,91	0,64
12	0109280022	Aminalon-KV	caps.	250 mg	N10x5	19,41	1,57
13	0200360067	Bromcriptin-KV	comp.	2,5 mg	N10x3	58,47	4,73
14	1300200275	Convalment®	caps. moi	0,1 g	N10x3	13,60	1,10

Doctor-Farm SRL, R. Moldova

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)
1	1900040112	Frunze de salvie	prod. vegetal		50 g N1	9,75
2	1700020033	Scoarță de stejar	prod. vegetal		50 g N1	9,80
3	0200210058	Părți aeriene de dențiță	prod. vegetal		50 g N1	11,50

Medpreparate ÎM SRL, R. Moldova

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)
1	1400460270	Nistatină	comp. film.	500000 UI	N10	8,25

ÎU prod. bact., virale Institutul de poliomielită și encefalite virale num. M.P. Ciumacov, Rusia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (RUB)
1	2208760014	Vaccin antirabic cultural concentrat purificat inactivat liofilizat	liof.+solv./sol . inj.	2,5 UI/doză	N5 + 1,1 ml N5	475,00	1250,00

World Medicine, Marca Britanie

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0600130026	Reytoil	caps. moi	1000 mg + 100 mg UI	N10x2	67,99	5,50
2	1900670032	Doramycin	comp. film.	1500000 UI	N8x2	48,21	3,90
3	0104870024	Cocarnit	liof.+solv./sol . inj.		N3 + 10 mg/2 ml N3	92,71	7,50

Shandong Shenglu Pharmaceutical Co., Ltd., China

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Pret de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Pret în valută (USD)
1	0109310040	Acid nicotinic	sol. inj.	10 mg/ml	1 ml N10x5	62,43	5,05
2	0109310051	Acid nicotinic	sol. inj.	10 mg/ml	1 ml N10	12,61	1,02
3	0307480282	Cipral	conc./sol. perf.	10 mg/ml	10 ml N5	23,49	1,90
4	0307480271	Cipral	conc./sol. perf.	10 mg/ml	10 ml N10x5	116,20	9,40
5	1600500686	Piracetam	sol. inj.	1000 mg/5 ml	5 ml N10	15,45	1,25
6	1600500697	Piracetam	sol. inj.	1000 mg/5 ml	5 ml N10x5	76,02	6,15

Jiangsu Kangbao Pharmaceutical Co., Ltd. China

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Pret de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Pret în valută (USD)
1	1400890426	Clorură de sodiu	sol. perf.	0,9%	500 ml N1	6,43	0,52
2	1400890415	Clorură de sodiu	sol. perf.	0,9%	250 ml N1	4,57	0,37
3	1300420893	Imetral	sol. perf.	5 mg/ml	100 ml N1	4,20	0,34

Reyong Pharmaceutical Co. Ltd, China

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Pret de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Pret în valută (USD)
1	0400320519	Diclofenac	sol. inj.	25 mg/ml	3 ml N50	69,60	5,63
2	0400320520	Diclofenac	sol. inj.	25 mg/ml	3 ml N10	15,70	1,27
3	0700250301	Glucoză	sol. inj.	400 mg/ml	10 ml N50	89,00	7,20
4	0700250297	Glucoză	sol. inj.	400 mg/ml	10 ml N10	17,92	1,45
5	0300940169	Vitamina B12	sol. inj.	500 mcg/ml	1 ml N50	38,32	3,10
6	0300940170	Vitamina B12	sol. inj.	500 mcg/ml	1 ml N10	7,66	0,62

15	1300200253	Convalment®	caps. moi	0,1 g	N10	4,94	0,40
16	0300894893	Decamevit®	comp. film.		N10x2	19,78	1,60
17	0300450084	Farington	comp. de supt	5 mg + 50 mg	N10x2	21,14	1,71
18	1300020411	Magnicum	comp. film.	470 mg + 5 mg	N10x5	41,04	3,32
19	1400370094	Nitroxolin	comp. film.	50 mg	N10x5	12,11	0,98
20	0408470041	Normoven	comp. film.	0,45 g + 0,05 g	N10x3	61,07	4,94
21	0408470052	Normoven	comp. film.	0,45 g + 0,05 g	N10x6	118,18	9,56
22	0300894882	Quadevit®	comp. film.		N10x3	25,71	2,08
23	0508890015	Relaxil	caps.	125 mg + 25 mg + 25 mg	N10x2	30,78	2,49
24	0300894929	Revit®	draj.		N80	7,66	0,62
25	0400480057	Sonmil	comp. film.	15 mg	N10	15,08	1,22
26	0300894907	Undevit®	draj.		N50	9,02	0,73
27	0108710012	Vitamina C - 500 cu aromă de lămâie	comp. masticab.	500 mg	N10x3	0,00	1,62
28	0108720208	Vitamina C - 500 cu aromă de lămâie	comp. masticab.	500 mg	N30	20,03	1,62
29	0108720035	Vitamina C - 500 cu aromă de lămâie	comp. masticab.	500 mg	N10x3	20,03	1,62
30	0108720219	Vitamina C - 500 cu aromă de lămâie	comp. masticab.	500 mg	N30	20,03	1,62
31	0108720013	Vitamina C - 500 cu aromă de portocale	comp. masticab.	500 mg	N10x3	20,03	1,62
32	0108720220	Vitamina C - 500 cu aromă de portocale	comp. masticab.	500 mg	N30	20,03	1,62

Swiss Pharma Pvt. Ltd. India

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Pret de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Pret în valută (USD)
1	1500040615	Omes	caps.	20 mg	N10x3	29,92	2,42
2	1500040626	Omes	caps.	20 mg	N10	10,14	0,82
3	1900130594	Vegarra 50	comp. film.	50 mg	N4	121,14	9,80
4	1900130583	Vegarra 100	comp. film.	100 mg	N4	183,57	14,85

Farmaco SA, ÎM, R. Moldova

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)
1	0100090127	Citramon M	comp.	240 mg + 180 mg + 30 mg	N10	1.80
2	0100500042	Eufilină	comp.	150 mg	N30	7.20
3	1400480247	Nistatină	comp. film.	500000 UI	N10	6.50

Galychpharm SA, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0500430192	Alteyka	sirop		200 ml N1	22.25	1.80
2	0400270038	Dimexid	sol. cutan.		50 ml N1	9.15	0.74
3	2200040093	Extract de odolean	comp. film.	20 mg	N10x5	3.26	0.264
4	2200040107	Extract de odolean	comp. film.	20 mg	N50	3.26	0.264
5	1205210016	L-lizina escinat	sol. inj.	1 mg/ml	5 ml N5x2	148.34	12.00
6	0108980037	Mucaltin	comp.	50 mg	N30	5.56	0.45
7	0100420063	Mucaltin	comp.	50 mg	N10	1.48	0.12
8	1300060046	Recutan	sol. cutan.		100 ml N1	44.19	3.575
9	1900340018	Strofantin K	sol. inj.	0.25 mg/ml	1 ml N10	10.51	0.85
10	2400020086	Xantinol nicotinat	sol. inj.	150 mg/ml	2 ml N10	14.96	1.21

Kievmedpreparat SAD, Ucraina

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0100450169	Ambroxol	comp.	30 mg	N10x2	8.97	0.726
2	0100470080	Amicil	lof./sol. inj.	0.5 g	N40	435.13	35.20
3	0100470091	Amicil	lof./sol. inj.	1.0 g	N40	625.50	50.60
4	0100550243	Amoxil-KMP	comp.	250 mg	N10x2	14.28	1.155
5	0100550254	Amoxil-KMP	comp.	500 mg	N10x2	24.88	2.013
6	0100570360	Ampicilin	pulb./sol. inj.	1 g	N1	3.94	0.319

Lekpharm SRL, Belarus

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	1900130435	Viasil	comp. film.	100 mg	N10	208.91	16.90
2	1900130457	Viasil	comp. film.	100 mg	N4	101.37	8.20
3	1900130446	Viasil	comp. film.	100 mg	N2	69.47	5.62
4	1900130402	Viasil	comp. film.	50 mg	N10	139.81	11.31
5	1900130413	Viasil	comp. film.	50 mg	N4	69.60	5.63
6	1900130424	Viasil	comp. film.	50 mg	N2	43.14	3.49

Petrovax Farm NPO SRL, Rusia

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	1209230016	Longidaze ®	sup.	3000 UI	N5x2	449.25	29.51

Teva Pharmaceutical Ind. Ltd., Israel

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0600120069	TevaGrastim	sol. inj./perf. ser. preum.	48 MU/0.8 ml	0.8 ml N1	1027.25	83.10
2	0600120058	TevaGrastim	sol. inj./perf. ser. preum.	30 MU/0.5 ml	0.5 ml N1	620.43	50.19

TEVA Pharmaceutical Works Private Ltd Company, Ungaria

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	1500030120	Peponen	caps.	300 mg	N10x10	125.10	10.12

3	0900160084	Humulin® M3	susp. inj. în cartuș	100 U/ml	3 ml N5	301,73	19,82
---	------------	-------------	----------------------	----------	---------	--------	-------

Belmedpreparați RUP, Belarus

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0800090173	Heparin	sol. inj.	5000 UJ/ml	5 ml N5	247,23	20,00
2	0309200075	Mucosat	sol. inj.	100 mg/ml	2 ml N5x2	247,23	20,00

Medical Union Pharmaceuticals Co. Egipt

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0900010536	Rapifen	caps. moi	200 mg	N10	24,11	1,95

FDC Limited, India

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (USD)
1	0100110591	Ocuvit-800 DT	comp. orodisper.	800 mg	N5x5	210,15	17,00
2	0100110580	Ocuvir-200 DT	comp. orodisper.	200 mg	N10x5	86,53	7,00

7	0100570407	Ampicilin	pulb./sol. inj.	0,5 g	N1	2,58	0,209
8	0109090094	Ampisulbin®	pulb./sol. inj.	1,5 g	N10	158,96	12,859
9	0109090108	Ampisulbin®	pulb./sol. inj.	1,5 g	N40	635,88	51,44
10	0100890132	Azimed®	caps.	250 mg	N6	54,39	4,40
11	0200170028	Betasalic®-KMP	ung.	0,5 mg + 30 mg/g	15 g N1	25,97	2,101
12	0200090027	Bicilin®-3	pulb./susp. inj.	600000 UA	N1	4,08	0,33
13	0200090016	Bicilin®-5	pulb./susp. inj.	1500000 UA	N1	8,29	0,671
14	0300100105	Capoliacid	comp.	50 mg + 12,5 mg	N10x2	11,15	0,902
15	0300310478	Ceftriaxon-KMP	pulb./sol. inj.	1 g	N10	148,58	12,10
16	0300310489	Ceftriaxon-KMP	pulb./sol. inj.	0,5 g	N10	69,47	5,62
17	0300950056	Ciclofosfan®	pulb./sol. inj.	0,2 g	N40	331,79	26,84
18	0300810082	Clofrisal®-KMP	ung.	10 mg + 10 mg/g	15 g N1	10,33	0,836
19	0600140278	Difluzol®	caps.	100 mg	N7	34,54	2,794
20	0600140865	Difluzol®	caps.	150 mg	N1	31,27	2,53
21	0600140290	Difluzol®	caps.	50 mg	N7	30,90	2,50
22	0400460103	Doxorubicin-KMP	liof./sol. inj.	10 mg	N40	2550,94	206,36
23	0600360070	Furagin	comp.	50 mg	N10x3	20,12	1,628
24	0300280025	Gepacef	pulb./sol. inj.	1 g	N10	242,16	19,59
25	0700280016	Glicised®	comp.	100 mg	N10x5	13,60	1,10
26	0100110443	Herpevir®	ung.	2,5%	15 g N1	648,86	52,49
27	0100110144	Herpevir-KMP	comp.	200 mg	N20	40,11	3,245
28	0300430141	Levomicetin	pulb./sol. inj.	1 g	N1	8,97	0,726
29	0300430174	Levomicetin	pulb./sol. inj.	0,5 g	N1	5,44	0,44
30	1200250107	Lincomicin	caps.	250 mg	N10x3	26,92	2,178
31	2600110028	Sonnat®	comp. film.	7,5 mg	N10	25,56	2,068
32	2600110084	Sonnat®	comp. film.	7,5 mg	N10x3	39,57	3,201
33	2006920038	Thiotriazolii	comp.	100 mg	N10x3	37,70	3,05
34	2006920027	Thiotriazolii	comp.	100 mg	N10x5	62,18	5,03
35	2000280019	Tiopental	liof./sol. inj.	1 g	N1	47,05	3,806
36	2000280020	Tiopental	liof./sol. inj.	0,5 g	N1	29,10	2,354

Lilly France S.A.S. Franța

Nr. d/o	Codul medicamentului	Denumirea comercială	Forma farmaceutică	Doza	Divizare	Preț de producător acceptat de MS, fără TVA (MDL)	Preț în valută (EUR)
1	0900160073	Humulin® NPH	susp. inj. în cartuș	100 U/ml	3 ml N5	302,49	19,87
2	0900160062	Humulin® Regular	sol. inj. în cartuș	100 U/ml	3 ml N5	300,21	19,72

Acte ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare**1124 H O T Ă R Î R E****cu privire la rezultatele controlului complex
privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor
de către Brokerul de Asigurare „AMSICONS” S.R.L.**

În temeiul Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare (C.N.P.F.) nr. 31/12-O din 19.07.2012¹ și a Ordinului vicepreședintelui C.N.P.F. nr.91 din 19.07.2012, a fost efectuat controlul complex privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Brokerul de Asigurare „AMSICONS” S.R.L. (în continuare – BA „AMSICONS” S.R.L. sau brokerul) pentru perioada de activitate 10.06.2008 – 30.06.2012.

BA „AMSICONS” S.R.L. a fost înregistrat la Camera Înregistrării de Stat la data de 09.12.2003 cu nr. 1003600131582 (certificat de înregistrare de stat seria MD nr. 0112644 din 05.10.2011) și deține licența pentru activitatea de intermediere în asigurări seria CNPF nr.000674 din 10.06.2008, eliberată pe un termen de 5 ani.

În rezultatul efectuării controlului nominalizat s-au constatat următoarele.

Contrar prevederilor art.49 alin.(2) lit.c) din Legea nr.407 – XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări”² (în continuare – Legea nr.407-XVI din 21.12.2006), în perioada 02.04.2010 – 25.05.2010 BA „AMSICONS” S.R.L. nu dispunea de un contract de asigurare de răspundere civilă profesională în valoare de cel puțin 10 milioane lei pentru fiecare solicitare de daune și în valoare globală de 15 milioane lei pe an pentru totalitatea solicitărilor de daune.

Pe parcursul anului 2009 brokerul, care este un intermediar în asigurări, a practicat și alt gen de activitate (activitate comercială), încălcând astfel prevederile art. 49 alin. (2) lit. d) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006.

În urma controlului selectiv privind respectarea normelor legale la aplicarea primelor de asigurare de bază pentru asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto internă și externă, s-a constatat că BA „AMSICONS” S.R.L., la intermedierea a 86 contracte de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto internă și externă, a micșorat neîntețiat primele de asigurare de la 10 la sută până la 25 la sută, sau în sumă totală de 13,5 mii lei, ceea ce contravine art.7 alin.(4) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006, art.11 alin.(2) din Legea nr.414-XVI din 22.12.2006 „Cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule”³ (în continuare – Legea nr.414-XVI din 22.12.2006) și Hotărârii C.N.P.F. nr.53/5 din 31.10.2008 „Privind stabilirea primei de asigurare de bază și valoarea coeficienților de rectificare aferenți asigurării obligatorii de răspundere civilă auto internă și externă”⁴.

În perioada anilor 2010-2011 BA „AMSICONS” S.R.L. nu a respectat prevederile art. 8 alin.(8) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006 și capitolul II pct. 4 din Regulamentul cu privire la aplicarea mașinilor de casă și control pentru efectuarea decontărilor în numerar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 474 din 28.04.1998⁵, prestînd servicii de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto în afara încăperilor amenajate ale brokerului, cu eliberarea bonului de plată fără a utiliza mașina de casă și control cu memorie fiscală.

Nerespectînd prevederile pct. 7 și pct. 9 din Instrucțiunea privind evidența, eliberarea, păstrarea și utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.294 din 17.03.1998⁶, persoana responsabilă din cadrul brokerului, în obligațiunile căreia intră perfectarea documentelor, la eliberarea formularelor nu a consemnat acest fapt în Registrul de evidență a formularelor cu regim special, precum și nu a efectuat inventarierea formularelor cu regim special în conformitate cu legislația în vigoare.

În perioada anilor financiari 2008-2011 activitatea BA „AMSICONS” S.R.L. nu a fost supusă unui audit extern și nu a fost publicat în edițiile periodice de largă circulație raportul privind rezultatele financiare și avizul auditului extern, ceea ce contravine prevederilor art. 39 alin.(7) și art.49 alin.(8) din Legea nr.407 – XVI din 21.12.2006 (în redacția pînă la 20.07.2012).

Pentru anii 2008-2011 brokerul a indicat în rapoartele specializate trimestriale privind activitatea de bază a intermediarului în asigurări și/sau reasigurări date eronate privind primele brute subscrise intermediare, precum și privind veniturile obținute din activitatea de intermediere, nerespectînd astfel prevederile art. 49 alin. (2) lit. h) din Legea nr. 407-XVI din 22.12.2006 și Hotărârii C.N.P.F. nr.45/5 din 16.10.2009 „Cu privire la aprobarea formei și conținutului rapoartelor specializate ale intermediarilor în asigurări și/sau reasigurări”⁷.

Contrar prevederilor art.8 alin.(1) și alin.(2) din Legea nr.190-XVI din 26.07.2007 „Cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului”⁸ (în continuare – Legea nr.190-XVI din 26.07.2007) și pct.14 subpct.7) din Ordinul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției nr.118 din 20.11.2007 „Privind aprobarea Ghidului activităților sau tranzacțiilor suspecte, care cad sub incidența Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului”⁹, BA „AMSICONS” S.R.L. în calitate de entitate raportoare nu a informat imediat Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare – SPCSB) despre 4 tranzacții (activități) privind avansuri sub orice formă care depășesc suma de 10 mii lei și, respectiv, nu a prezentat formularul special privind tranzacțiile suspecte.

De asemenea, în calitate de entitate raportoare, brokerul nu a ținut Registrul persoanelor fizice și juridice identificate, ceea ce constituie nerespectarea prevederilor art.7 alin.(1) din Legea nr.190-XVI din 26.07.2007.

Contrar prevederilor pct.5 subpct.(4)-(10), pct.6 și pct.12 din Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către participanții profesioniști la piața financiară nebancaară a informației privind acordarea serviciilor, aprobat prin Hotărârea C.N.P.F. nr.8/6 din 26.02.2010¹⁰ (în redacția pînă la 17.08.2012), BA „AMSICONS” S.R.L. nu a afișat pe panoul informativ și/sau nu a prezentat în formă de broșură informația privind acordarea serviciilor, precum și nu a ținut

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.155-159, art.908

² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47-49, art. 213

³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.32-35, art.112

⁴ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 226-229, art. 669

⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.62-65, art.589

⁶ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.30-33, art.288

⁷ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 197-200, art. 877

⁸ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 141-145, art. 597

⁹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 203-206, art. 741

¹⁰ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.81-82, art.310

un registru special în care clienții, la încheierea contractului, ar confirma prin semnătură faptul că au luat cunoștință de informația prevăzută de Regulamentul sus-menționat.

În calitate de prestator de servicii, BA „AMSICONS” S.R.L. nu a ținut până la data de 07.10.2011 Registrul de reclamații de forma stabilită într-un loc vizibil și accesibil pentru consumatori, ceea ce contravine prevederilor art.9 lit.g) din Legea nr.105-XV din 13.03.2003 „Privind protecția consumatorilor”¹¹ și Regulamentului cu privire la modul de gestionare a Registrului de reclamații, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1141 din 04.10.2006¹².

În perioada supusă controlului brokerul nu a stabilit printr-un Regulament intern cerințe minime privind respectarea principiilor guvernării corporative, fapt ce contravine prevederilor art.31 alin.(8) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006.

Nerespectând prevederile pct. 26 din Regulamentul cu privire la modul de percepere a taxelor și plăților de către Comisia Națională a Pieței Financiare, aprobat prin Hotărârea C.N.P.F. nr. 45/8 din 06.09.2007¹³, BA „AMSICONS” S.R.L. nu a transferat în volum deplin și în termen plățile regulatorii ce au fost calculate la situația din 30.06.2012, fiind înregistrat sold final negativ în sumă de 1,6 mii lei.

În temeiul art.6 alin.(3) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare”¹⁴ (în continuare - Legea nr.192-XIV din 12.11.1998), un transfer incomplet sau întârziat pe contul C.N.P.F. atrage după sine penalitate în mărime de 0,05% din suma netransferată, pentru fiecare zi de întârziere, ce constituie în cazul dat suma de 0,4 mii lei.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 36/4. Chișinău, 7 septembrie 2012.

¹¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.126-131, art.507

¹² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.161, art.1233

¹³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.165-167, art.616

¹⁴ Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS

¹⁵ Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.26-28, art.95

Ulterior efectuării controlului, prin cererea nr.07/12 din 30.08.2012, BA „AMSICONS” S.R.L. a depus benevol licența pentru activitatea de intermediere în asigurări.

În baza constatărilor expuse, în temeiul prevederilor art.8 lit.b) și lit.f), art. 9 alin. (1) lit. d), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 și art.55 alin.(1) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006, art.21 alin.(2) lit.a) din Legea nr.451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător”¹⁵,

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se ia act de:

- rezultatele controlului complex privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Brokerul de Asigurare „AMSICONS” S.R.L.;

- tragerea la răspundere contravențională a administratorului Brokerului de Asigurare „AMSICONS” S.R.L. conform Codului contravențional al Republicii Moldova;

- achitarea plăților regulatorii și penalității în sumă totală de 2,0 mii lei conform ordinului de plată nr.81 din 31.07.2012;

- remiterea SPCSB a formularelor speciale cu privire la tranzacțiile suspecte.

2. Se retrage licența Brokerului de Asigurare „AMSICONS” S.R.L. seria CNPF nr.000674, eliberată la 10 iunie 2008 pentru dreptul de a desfășura activitatea de intermediere în asigurări a brokerului.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

1125 H O T Ă R Î R E

cu privire la rezultatele controlului planificat privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Întreprinderea cu Capital Străin „WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L.

În temeiul Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare (C.N.P.F.) nr. 29/4-O din 06.07.2012¹ și a Ordinului vicepreședintelui C.N.P.F. nr.84 din 06.07.2012, a fost efectuat controlul planificat privind respectarea legislației în domeniul asigurărilor de către Întreprinderea cu Capital Străin „WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. (în continuare - Î.C.S. „WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. sau brokerul) pentru perioada de activitate 10.06.2008 - 30.06.2012, în cadrul căruia s-au constatat următoarele.

Î.C.S. „WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat la data de 08.06.2004 cu nr.1004601002211, deține certificatul de înregistrare de stat seria MD nr.0080552 din 12.05.2008 și licența pentru activitatea de intermediere în asigurări seria CNPF nr.000636 din 10.06.2008 valabilă până la 10.06.2013.

În urma verificării selective, s-a constatat că, la încheierea a 3 contracte de răspundere civilă auto interne (în continuare - contracte RCA), Î.C.S. „WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. a aplicat sistemul „bonus-malus” privind atribuirea clasei de merit și a coeficienților respectivi

acordind reduceri suplimentare anuale de la 5% până la 10% din prima de asigurare, precum și a intermediat 11 contracte RCA cu acordarea coeficientului de reducere (bonus) fără a solicita de la asigurat informația privind cazurile asigurate pe contractul precedent și declarația pe proprie răspundere, semnată de asigurat, care atestă lipsa contractelor de asigurare, ceea ce constituie nerespectarea prevederilor art.11 alin.(2) din Legea nr.414-XVI din 22.12.2006 „Cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule”² (în continuare - Legea nr.414-XVI din 22.12.2006), pct.3, pct.10 și pct.11 din Regulamentul privind aplicarea sistemului „bonus-malus” la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule, aprobat prin Hotărârea C.N.P.F. nr.13/2 din 03.04.2008³.

În urma controlului respectării normelor legale la aplicarea primelor de asigurare de bază pentru asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto internă și externă, verificând selectiv contractele intermediare în perioada lunilor ianuarie-decembrie 2011 și aprilie-iunie 2012, s-a constatat că brokerul nu a operat cu prime și tarife de

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.155-159, art.908

² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.32-35, art.112

³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 90, art. 275

asigurare obligatorie stabilite de legislație, astfel, în cazul a 67 contracte de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto intermediate au fost micșorate neîntemeiat primele de asigurare de la 6 la sută pînă la 25 la sută sau în sumă totală de 28,5 mii lei, ceea ce contravine art.7 alin.(4) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări”⁴(în continuare - Legea nr.407-XVI din 21.12.2006), art.11 alin.(2) din Legea nr.414-XVI din 22.12.2006 și Hotărîrii C.N.P.F. nr.53/5 din 31.10.2008 “Privind stabilirea primei de asigurare de bază și valoarea coeficienților de rectificare aferenți asigurării obligatorii de răspundere civilă auto internă și externă”⁵.

La intermedierea a 10 contracte de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto externă și un contract de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto internă în perioada supusă controlului, brokerul a încasat prima de asigurare specificată în polița de asigurare cu o întîrziere de la 4 pînă la 30 zile, fiind încălțate prevederile art.9 alin.(5) și art.13 alin.(1) din Legea nr.414-XVI din 22.12.2006.

Nerespectînd prevederile art.49 alin.(6) și art.53 alin.(2) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006, în perioada anului 2008 de către broker au fost admise cazuri de colectare a primelor aferente contractelor de asigurare de răspundere civilă auto externă „Carte Verde” în lipsa împuternicirilor exprese din partea asiguratîrilor, precum și a fost încheiat un contract de intermediere în asigurări cu o companie de asigurări care nu îndeplinea exigențele față de asiguratîorul de răspundere civilă auto externă prevăzute în art.5 alin.(2) din Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006, fiind primite comisioane în mărime de 7,5 la sută sau în sumă totală de 5,2 mii lei.

În perioada decembrie 2008-ianuarie 2009, în unele cazuri, brokerul nu a asigurat forma și conținutul contractelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule internă și externă, stabilite prin Anexa nr.3 și Anexa nr.4 la Hotărîrea C.N.P.F. nr.20/5 din 16.05.2008 „Cu privire la aprobarea formei și conținutului cererilor de asigurare, contractelor de asigurare și polițelor de asigurare la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule”⁶, nerespectînd astfel și art.8 alin.(5) din Legea nr.414-XVI din 22.12.2006.

Contrar prevederilor cap.II pct.5 subpct.(4), (5), (8), pct.6 și pct.12 din Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către participanții profesioniști la piața financiară nebancaară a informației privind acordarea serviciilor, aprobat prin Hotărîrea C.N.P.F. nr.8/6 din 26.02.2010⁷ (în redacția pînă la 17.08.2012), Î.C.S. “WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. nu a afișat pe panoul informativ și/sau nu a prezentat în formă de broșură informația privind managementul participantului profesionist, informația trimestrială privind respectarea normelor de prudență financiară stabilite de legislație, informația privind activele, obligațiile, veniturile și cheltuielile, numărul de contracte pentru ultimul an de activitate, precum și nu a ținut un registru special, în care clienții, la încheierea contractului, ar confirma prin semnătură faptul că au luat cunoștință de informația prevăzută în Regulamentul sus-menționat.

În calitate de prestator de servicii, brokerul nu a ținut în toată perioada supusă controlului Registrul de reclamații de forma stabilită într-un loc vizibil și accesibil pentru consu-

matori, fapt ce contravine art.9 lit.g) din Legea nr.105-XV din 13.03.2003 „Privind protecția consumatorilor”⁸ și Regulamentului cu privire la modul de gestionare a Registrului de reclamații, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1141 din 04.10.2006⁹.

În calitate de entitate raportoare, Î.C.S. “WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. nu a respectat termenul de elaborare și aprobare a Programului intern privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și nu a informat C.N.P.F. despre aprobarea acestuia în termenul stabilit, ceea ce contravine prevederilor art.9 alin.(3) din Legea nr.190-XVI din 26.07.2007 „Cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului”¹⁰ (în continuare - Legea nr.190-XVI din 26.07.2007), pct.2 și pct.3 din Hotărîrea C.N.P.F. nr.49/14 din 21.10.2011 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind măsurile de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pe piața financiară nebancaară”¹¹.

Totodată, Î.C.S. “WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. n-a stabilit în Programul intern regulile de cunoaștere a clientului, procedurile adecvate de selectare și un plan continuu de instruire a angajaților, precum și responsabilitățile auditului pentru exercitarea controlului asupra sistemului intern, ceea ce contravine art.9 alin.(3) lit.c), d) și e) din Legea nr.190-XVI din 26.07.2007, pct.12 subpct.3), 4) și 7) din Regulamentul privind măsurile de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pe piața financiară nebancaară, aprobat prin Hotărîrea C.N.P.F. nr.49/14 din 21.10.2011 (în continuare - Regulamentul, aprobat prin Hotărîrea C.N.P.F. nr. 49/14 din 21.10.2011).

Î.C.S. “WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L., în calitate de entitate raportoare, contrar prevederilor art.7 alin.(1) din Legea nr.190-XVI din 26.07.2007 și pct.46 subpct.1) din Regulamentul, aprobat prin Hotărîrea C.N.P.F. nr.49/14 din 21.10.2011, nu ține registrul persoanelor fizice și juridice identificate.

Nerespectînd prevederile art.7 din contractul de comision din 17.12.2004 încheiat cu un asiguratîor, brokerul a intrat în relații contractuale directe sau indirecte cu persoane terțe (asistenți în brokeraj) fără a anunța în prealabil și fără a dispune de acordul în scris al asiguratîorului, fapt ce contravine prevederilor art.668 alin.(1) din Codul civil al Republicii Moldova¹².

Activitatea brokerului pentru perioada anului financiar 2008 nu a fost supusă unui audit extern și nu au fost publicate în edițiile periodice de largă circulație rapoartele privind rezultatele financiare pentru anii 2009-2011, iar avizul auditului extern pentru anul 2010 a fost publicat cu întîrziere de aproape 2 luni, ca urmare fiind încălțate prevederile art.39 alin.(7) și art.49 alin.(8) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006 (în redacția pînă la 20.07.2012).

Contrar prevederilor pct.5, pct.7 și pct.11 din Instrucțiunea privind evidența, eliberarea, păstrarea și utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.294 din 17.03.1998¹³, persoana responsabilă de evidența, păstrarea și eliberarea formularelor cu regim special din cadrul Î.C.S. “WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. nu a ținut evidența operativă a intrării, utilizării și ieșirii formularelor cu regim special în Registrul de evidență a formularelor cu regim special.

⁴ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47-49, art. 213

⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 226-229, art. 669

⁶ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 143-144, art. 410

⁷ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 81-82, art. 310

⁸ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.126-131, art. 507

⁹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 161, art. 1233

¹⁰ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 141-145, art. 597

¹¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 206-215, art. 1820

¹² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.82-86, art.661

¹³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 30-33, art. 288

Pentru anii 2009-2011 brokerul a indicat în rapoartele specializate trimestriale privind activitatea de bază a intermediarului în asigurări și/sau reasigurări date eronate privind veniturile obținute din activitatea de intermediere, precum și privind comisioanele achitate asistenților în brokeraj persoane fizice, aferente contractelor intermediare, astfel fiind admisă nerespectarea modului de completare a acestora stabilit conform prevederilor art. 49 alin. (2) lit. h) din Legea nr. 407-XVI din 22.12.2006 și Hotărârii C.N.P.F. nr.45/5 din 16.10.2009 „Cu privire la aprobarea formei și conținutului rapoartelor specializate ale intermediarilor în asigurări și/sau reasigurări”¹⁴.

În perioada anului 2008 în unele cazuri brokerul nu a respectat prevederile pct.4 și pct.8 din Regulamentul cu privire la aplicarea mașinilor de casă și control pentru efectuarea decontărilor în numerar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 474 din 28.04.1998¹⁵, prestand servicii de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto cu eliberarea bonurilor de plată fără a utiliza mașina de casă și control cu memorie fiscală.

În baza constatărilor expuse, în temeiul prevederilor art.8 lit.b) și lit.f), art. 9 alin. (1) lit. d), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare”¹⁶ și art.55 alin.(1) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006,

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se prescrie conducerii Întreprinderii cu Capital Străin

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 36/5. Chișinău, 7 septembrie 2012.

„WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. respectarea necondiționată a prevederilor actelor legislative și normative, precum și întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control, inclusiv:

- respectarea prevederilor legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule;
- conformarea modului de încheiere a contractelor cu actele normative în vigoare;
- respectarea prevederilor legale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

2. Se ia act de:

- tragerea la răspundere contravențională a administratorului Întreprinderii cu Capital Străin „WVP BROKER DE ASIGURARE” S.R.L. conform Codului contravențional al Republicii Moldova;

- întocmirea Registrului de informare a clientului despre activitatea asigurătorilor și serviciile prestate;

-ținerea Registrului de reclamații (seria RS nr. 001272) și Registrului persoanelor fizice și juridice identificate;

-ținerea evidenței formularelor cu regim special în Registrul de evidență a formularelor cu regim special.

3. Despre executarea prezentei hotărâri se va informa Comisia Națională a Pieței Financiare în termen de o lună, cu anexarea documentelor confirmative.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

5. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

¹⁴ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 197-200, art. 877

¹⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.62-65, art.589

¹⁶ Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS

1126 H O T Ă R Î R E
cu privire la rezultatele inspecției în teren
la Compania de Asigurări „ASTERRA GRUP” S.A.,
Societatea de Asigurări-Reasigurări „DONARIS GROUP”
S.A. și Brokerul de Asigurare-Reasigurare
„ASIG ASIST” S.R.L.

Urmare a examinării petiției depuse la Comisia Națională a Pieței Financiare (C.N.P.F.) de către un asigurat – persoană juridică și în rezultatul inspecției în teren la Societatea de Asigurări-Reasigurări „DONARIS GROUP” S.A. (în continuare – SAR „DONARIS GROUP” S.A.), Compania de Asigurări „ASTERRA GRUP” S.A. (în continuare – CA „ASTERRA GRUP” S.A.) și Brokerul de Asigurare - Reasigurare „ASIG ASIST” S.R.L. (în continuare-BAR „ASIG ASIST” S.R.L.), efectuată în baza Ordinului vicepreședintelui C.N.P.F. nr.75 din 5 iunie 2012, s-a constatat că participanții profesioniști la piața asigurărilor menționați, admitând în prima jumătate a anului 2012 încălcarea legislației cu privire la asigurări, au lezat drepturile și interesele petiționarului.

Astfel, SAR „DONARIS GROUP” S.A. a solicitat instanței de judecată blocarea conturilor bancare ale petiționarului întemeindu-și acțiunea pe faptul că acesta, beneficiind de protecție prin asigurare în calitate de asigurat, nu a plătit asigurătorului primele de asigurare în baza a 10 contracte de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto externă Carte Verde. Asigurătorul însă, contrar prevederilor art.43 alin.(1) lit.a) și lit.b) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări”¹ (în continuare - Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006), nu a manifestat atenție și devotament și

nu a acționat onest față de asigurat, or în solicitarea sa către instanța de judecată nu a ținut cont că 8 contracte de asigurare au fost încheiate prin BAR „ASIG ASIST” S.R.L., respectiv, în conformitate cu prevederile art.9 lit.h) din contractul de intermediere în asigurări (brokeraj) nr.014 din 03.11.2009, încheiat între SAR „DONARIS GROUP” S.A. în calitate de asigurător și BAR „ASIG ASIST” S.R.L., depunerea primelor de asigurare era în sarcina intermediarului în asigurări, iar 2 contracte au fost încheiate direct de asigurător cu încălcarea prevederilor art.9 alin.(5) din Legea nr.414-XVI din 22.12.2006 „Cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule”² (în continuare - Legea nr.414-XVI din 22.12.2006), fiind eliberate polițe de asigurare fără încasarea primei de asigurare.

La rîndul său, contrar prevederilor art.1, art.49 alin.(3) și alin.(4) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006, BAR „ASIG ASIST” S.R.L. a încheiat contract de asistență în brokeraj și a inclus în registrul subagenților, personalului propriu cu atribuții de intermediere și asistenților în brokeraj ai intermediarului în asigurări și/sau reasigurări CA „ASTERRA GRUP” S.A. care, deținînd licență pentru activitatea de asigurare, nu poate practica activitate de intermediere în asigurări și,

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47-49, art. 213

² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.32-35, art.112

respectiv, nu poate avea calitatea de asistent în brokeraj. Totodată, BAR „ASIG-ASIST” S.R.L. a eliberat în gestiunea CA „ASTERRA GRUP” S.A. formulare de polițe de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto externă Carte Verde.

Prin urmare, CA „ASTERRA GRUP” S.A., autorizată să practice doar activitate de asigurare (asigurări generale), a desfășurat activități de întreprinzător altele decât cele admise de legislația cu privire la asigurări, fapt ce contravine prevederilor art.1, art.8 alin.(4) și art.28 alin.(3) din Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006. Mai mult, CA „ASTERRA GRUP” S.A., neîndeplinind exigențele față de asigurătorul de răspundere civilă auto externă stabilite la art.5 alin.(2) Legea nr.414-XVI din 22.12.2006, și-a atribuit în contractul încheiat cu petiționarul calitatea de asigurător ce prestează servicii de răspundere civilă auto externă, a încasat prime de asigurare și a emis din nume propriu către persoana juridică asigurată factura de expediție pentru serviciile prestate.

Astfel, deși a recepționat de la CA „ASTERRA GRUP” S.A. rapoarte privind contractele de asigurare încheiate, contrar prevederilor art.43 alin.(1) lit.a) și lit.b), art.53 alin.(4) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006, BAR „ASIG ASIST” S.R.L. a depășit termenele stabilite de depunere a primelor de asigurare încasate către asigurătorul în numele căruia a intermediat contracte de asigurare, fapt ce a afectat interesele SAR „DONARIS GROUP” S.A. și a persoanei asigurate.

În consecință, acțiunile ilegale ale BAR „ASIG ASIST” S.R.L. de acumulare a datoriilor semnificative față de SAR „DONARIS GROUP” S.A. și CA „ASTERRA GRUP” S.A. au provocat abaterile de la legislația în vigoare comise de către asigurătorii respectivi.

De menționat că anterior de către BAR „ASIG ASIST” S.R.L. au fost admise și alte încălcări ale legislației cu privire la asigurări asupra cărora au fost aprobate deciziile respective:

- prin Hotărârea C.N.P.F. nr. 37/14 din 19.08.2011 „Cu privire la prescrierea respectării legislației în domeniul asigurărilor Brokerului de Asigurare-Reasigurare „ASIG ASIST” S.R.L.”³ persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul BAR „ASIG ASIST” S.R.L. le-a fost prescrisă respectarea necondiționată a legislației cu privire la asigurări;

- prin Hotărârea C.N.P.F. nr.24/11 din 08.06.2012 „Cu privire la prescrierea unor brokeri de asigurare de a prezenta rapoartele specializate”⁴ persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul BAR „ASIG ASIST” S.R.L. le-a fost prescrisă asigurarea prezentării Raportului privind activitatea

de bază a intermediarului în asigurări și/sau reasigurări și a Raportului privind activitatea intermediarului în asigurări și/sau reasigurări prin personal propriu, asistenți în brokeraj și/sau subagenți, solicitate de C.N.P.F. în cadrul supra-vegherii;

- prin Hotărârea C.N.P.F. nr.32/9 din 27.07.2012 „Cu privire la prescrierea repetată a unui broker de asigurare de a prezenta rapoartele specializate”⁵ persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul BAR „ASIG ASIST” S.R.L. le-a fost prescrisă repetat asigurarea prezentării Raportului privind activitatea de bază a intermediarului în asigurări și/sau reasigurări și a Raportului privind activitatea intermediarului în asigurări și/sau reasigurări prin personal propriu, asistenți în brokeraj și/sau subagenți, solicitate de C.N.P.F. în cadrul supra-vegherii.

Totodată, brokerul a fost avertizat cu retragerea licenței eliberate pentru dreptul de intermediere în domeniul asigurărilor, în cazul neexecutării prescripțiilor menționate.

În baza constatărilor expuse, având în vedere neexecutarea de către BAR „ASIG ASIST” S.R.L. a prescripțiilor emise anterior, în temeiul prevederilor art.1 alin.(1), art.3, art.4 alin.(1) și alin.(2), art.8 lit.b) și lit.f), art.9 alin.(1) lit.d) și lit.r), art.20 alin.(1), art.21 alin.(1), art.22 alin.(1) și alin.(2), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare”⁶, art.51, art.54 alin.(1), alin.(2) lit.c) și lit.d), art.55 alin.(1) din Legea nr.407-XVI din 21.12.2006, art.8 alin.(1) lit.c) pct.34), art.21 alin.(2) lit.f) și alin.(6) din Legea nr.451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător”⁷,

COMISIA NAȚIONALĂ A PIETEI FINANCIARE HOTĂRĂȘTE:

1. Se retrage licența Brokerului de Asigurare-Reasigurare „ASIG ASIST” S.R.L. seria CNPF nr. 000313, eliberată la 16.06.2009, valabilă pînă la 16.06.2014, pentru dreptul de a desfășura activitate de intermediere în asigurări și reasigurări.

2. Se prescrie persoanelor cu funcții de răspundere ale Companiei de Asigurări „ASTERRA GRUP” S.A. și Societății de Asigurare-Reasigurare „DONARIS GROUP” S.A. respectarea necondiționată a prevederilor actelor legislative și normative în domeniul asigurărilor.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere asigurări.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIETEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 36/6. Chișinău, 7 septembrie 2012.

³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.148-151, art.1186

⁴ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.126-129, art.768

⁵ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.160-164, art.943

⁶ Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS

⁷ Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.26-28 art.95

1127 HOTĂRÎRE **cu privire la reperfectarea licenței** **Societății pe acțiuni “PASSIM”**

În rezultatul examinării cererii de reperfectare a licenței depusă de către Societatea pe acțiuni “PASSIM” (IDNO 1002600011742, mun. Chișinău, bd Grigore Vieru, 22/1, of. 60), în temeiul prevederilor art. 8 lit. c), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 “Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS), art. 32 alin. (1), alin. (2) lit. b) și alin. (6) din Legea nr. 199-XIV

din 18.11.1998 “Cu privire la piața valorilor mobiliare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 183-185, art. 655), Regulamentului privind modul de acordare și retragere a licențelor pentru activitatea profesionistă pe piața valorilor mobiliare, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 53/12 din 31.10.2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.3-6, art.1),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se reperfectează licența Societății pe acțiuni "PASSIM" seria CNPF nr. 000051, eliberată la 27.03.2008 pentru dreptul de desfășurare a activității profesionale pe piața valorilor mobiliare de dealer ca activitate de bază cu activitate conexă de brokeraj, de underwriting și de consulting investițional, cu termen de valabilitate până la 27.03.2013, în rezultatul modificării adresei juridice din mun. Chișinău, bd Dacia, 35 în mun. Chișinău, bd Grigore

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 37/5. Chișinău, 13 septembrie 2012.

Vieru, 22/1, of. 60, cu eliberarea unui nou formular de licență.

2. Se recunoaște nevalabil formularul de licență seria CNPF nr. 000051 din 27.03.2008, eliberat anterior Societății pe acțiuni "PASSIM".

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere valori mobiliare.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

1128 H O T Ă R Î R E

**cu privire la reperfectarea licenței
Societății pe acțiuni "REGISTRU IND"**

HOTĂRĂȘTE:

În rezultatul examinării cererii de reperfectare a licenței depusă de către Societatea pe acțiuni "REGISTRU IND" (IDNO 1002600016068, mun. Chișinău, bd Grigore Vieru, 22/1, of. 60), în temeiul prevederilor art. 8 lit. c), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 "Privind Comisia Națională a Pieței Financiare" (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 32 alin. (1), alin. (2) lit. d) și alin. (8) din Legea nr. 199-XIV din 18.11.1998 "Cu privire la piața valorilor mobiliare" (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 183-185, art. 655), Regulamentului privind modul de acordare și retragere a licențelor pentru activitatea profesională pe piața valorilor mobiliare, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 53/12 din 31.10.2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3-6, art.1),

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 37/6. Chișinău, 13 septembrie 2012.

1. Se reperfectează licența Societății pe acțiuni "REGISTRU IND" seria CNPF nr. 000084, eliberată la 13.01.2010 pentru dreptul de desfășurare a activității profesionale pe piața valorilor mobiliare deținere a registrului ca activitate de bază și de consulting ca activitate conexă, cu termen de valabilitate până la 13.01.2015, în rezultatul modificării adresei juridice din mun. Chișinău, bd Dacia, 35 în mun. Chișinău, bd Grigore Vieru, 22/1, of.60, cu eliberarea unui nou formular de licență.

2. Se recunoaște nevalabil formularul de licență seria CNPF nr. 000084 din 13.01.2010, eliberat anterior Societății pe acțiuni "REGISTRU IND".

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere valori mobiliare.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

Acte ale Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare**1129 H O T Ă R Î R E**

pentru modificarea și completarea Regulamentului privind funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea gradelor științifice și titlurilor științifice și științifico-didactice în Republica Moldova

În temeiul art. 104 lit. n) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr.259-XV din 15 iulie 2004 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 30.07.2004, nr. 125-129, art. 663), cu modificările și completările ulterioare, Comisia de atestare a cadrelor științifice și științifico-didactice a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare

HOTĂRĂȘTE:

1. Se modifică și se completează *Regulamentul privind funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea gradelor științifice și titlurilor științifico-didactice în Republica Moldova*, aprobat prin Hotărîrea Comisiei de atestare a CNAA din 25.11.2004, proces-verbal nr.1 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.04.2008, nr. 78-79, art. 239), cu modificările și completările ulterioare, după cum urmează:

1) Titlul II, punctul 4:

la **lit. b)**, după cuvintele „de cel mult 5 ori”, se completează cu textul „(inclusiv de 3 ori în calitate de secretar științific al CȘS), dacă este doctor în științe cu sau fără titlul științific / științifico-didactic de conferențiar cercetător

/conferențiar universitar și de cel mult 7 ori (inclusiv de 5 ori în calitate de secretar științific sau președinte al CȘS), dacă este doctor habilitat sau doctor în științe care are titlul științific/științifico-didactic de profesor cercetător/profesor universitar. În calitate de președinte al CȘS poate fi desemnată doar persoana cu grad științific de doctor habilitat;

la **lit. d)**, după cuvintele „instituația prezintă în CNAA următoarele materiale” se includ cuvintele „în varianta scrisă și electronică”.

2) Titlul VIII, pct. 14:

la **lit. a)**, după cuvintele „dosarul de atestare pentru conferirea gradului științific” se includ cuvintele „(variantea scrisă și electronică)”;

la **lit. b)**, după cuvintele „dosarul de atestare pentru conferirea titlului științific/științifico-didactic” se includ cuvintele „(variantea scrisă și electronică)”.

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

3. Hotărîrea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe site-ul www.cnaa.md

**PREȘEDINTELE CONSILIULUI NAȚIONAL
PENTRU ACREDITARE ȘI ATESTARE,
ACADEMICIAN**

**Secretarul științific,
profesor universitar**

Nr. AT-4/7. Chișinău, 5 iulie 2012.

Valeriu CANȚER

Gheorghe Gladchi

Acte ale Băncii Naționale a Moldovei**1130 O R D O N A N Ț Ă**

cu privire la înlocuirea temporară a lichidatorului BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare

În legătură cu plecarea în concediu de odihnă în perioada 17.09.2012 – 13.10.2012 a lichidatorului BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare, dl Grigorii Olaru, în conformitate cu art. 38¹ alin. (3) și (4), art. 38² din Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21.07.1995,

O R D O N:

1. Pe durata concediului de odihnă, 17.09.2012 – 13.10.2012, al lichidatorului BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare, dl Grigorii Olaru, funcțiile de lichidator al băncii vor fi exercitate conform legislației în vigoare de către dna Maria Iovu.

2. Dl Grigorii Olaru va preda, iar dna Maria Iovu va prelua

conducerea, gestiunea și controlul asupra BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare, precum și bunurile, documentele și ștampilele băncii.

3. La expirarea termenului de înlocuire temporară a lichidatorului, dna Maria Iovu va preda, iar dl Grigorii Olaru va prelua în continuare conducerea, gestiunea și controlul asupra BC „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare, precum și bunurile, documentele și ștampilele băncii.

4. Prezenta ordonanță intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 7 zile de la data adoptării.

**GUVERNATORUL
BĂNCII NAȚIONALE A MOLDOVEI**

Nr. 09-02118/8. Chișinău, 14 septembrie 2012.

Dorin DRĂGUȚANU